
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00356969 6

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1887

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1887

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Συνέχεια, ἴδε Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1886 σελ. 186).

30.

Θ Ε Ο Ι
ΕΔΟΞΕΝΑΘΗΝΑΙΩΝΤΟΙΣΤΕΤΑΓΜΕ...<Ε...ΣΙΝΙΚΑΙΠΑΝΑΚΤΩΙΚ..
ΦΥΛΕΙΚΑΙΤΟΙΣΥΠΑΙΘΡΟΙΣ ....ΔΗΔ ..ΑΙΝΕΤΟΣΔΙΑΤΕΛΕΙΕ.
ΝΟΥΣΩΝΤΩΙΔΗΜΩΙΚΑΙΕΙΣ..Α ΣΑΥΤΟΝΑ..ΤΟΥΡΓΙΑΣΚΕΧΕΙΡΟΤΟΝ.
ΚΕΝΚΑΛΩΣΚΑΙΕΝΔΟΞΩΣΕΞ..ΕΝΚΑΙΠΡΟΣΤ.. ΟΚΟΙΝΟΝΤΩΝΑΙΤΩΛΩΝ
ΠΛΕΟΝΑΚΙΣ ΕΠΡΕΣΒΕΥΣΕΝ .ΜΟ ΙΩΣΔΕΚΑΙΠ..ΣΤΟΝΒΑΣΙΛΕΑΦΛΙΠΠΟΝ
ΟΠΩΣΑΝΠΑΡΕΚΑΤΕΡΩΝΤΩΙ .ΗΜΩΙΗΤΕΦΙΛΙ..ΑΙΗΕΙΡΗΝΗΔΙΑΤΗΡΗ
ΤΑΙΚΑΙΜΗΔΥΦΕΝΟΣΠΕΡΙΣ .ΩΜΕΝΗΗΠΟΛΙΣ.ΠΟΚΑΤΑΣ ΤΑΘΕΙΕΙΣ
ΤΗΝΕΞΑΡΧΗΣΕΥ ΔΑΙΜΟΝΙΑΝΟΥΤΕΚΑΚΟΠΑ..ΑΝΟΥ Δ ΕΜ ΙΑΝΟΥΤΕΚι.
ΔΥΝΟΝΥΠΟΣ ΤΕΛ ΛΟΜΕΝΟΣΑΔΔΑΚΑΙΛΟΓΩΙΚ. ΙΕΡΓ ΩΙ ΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝ
ΤΑΠΡΑιΤΩΝΤΕΙ ΠΑΤΡΙΔΙΑΝΘΩΝΑΥΤΟΝΟΔΗ.ΟΣΕΠΕΙ Ν ΕΣΕ ΝΤΕΠΛΕΟ
ΝΑΚΙΣΚΑΙΕ ΣΤΕ ΦΑΝΩΣΕΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΧΑΡΙΝΑΞΙ ΑΝΑΠ ΟΔΙΔΟΥΣ
..Ν..ΕΡΓΕΣ ΙΩ ΝΤΩΝΕΙΣΕΑΥΤΟΝΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΔΕ ΣΤΡ ΑΤΗΓΟΣ
ΞΠΙΤΗ.ΧΩΡΑΝΤΗΝΕΠΕ..ΥΣΙΝΟΣΤΟΜΕΝ.......... .ΑΙΡΕΦΩΝΤΟΣ
ΑΡΧΟΝΤΟΣΚΑΛΩΣΚΑΙ...ΩΣΑΥΤΟΥΕΙ......ΤΗΝ ....ΙΣΤΕ
ΝΟΜΟΙΣιι⌣ΛΟΥΘΩΣ....ΟΙΣΨΗΦΙΣΜ......ΠΑ ΣΑΝΠΡΟΝΟΙΑΝΠ..
ΟΥΜΕΝΟΣ...ΕΠΙΜ...ΙΑΝΤΟΥ Ο ΥΑ ΔΙΚ ΗΜΑ ΜΗΤΕ
ΤΕΙΧΩΡΑΙΜ ...ΤΟΙΣΦΡΟΥΡΙΟΙΣΓΕ......ΩΣ ΑΥΤ ΩΣΔ ΕΚΑΙΠΑ
ΛΙΝΧΕΙΡΟ... .ΘΕΙΣ.ΟΔΕΥΤΕΡΟΝΕΠΙΤ Τ. ΝΧΩΡΑΝΕΠΙΔΙΟ
ΚΛΕΟΥΣΑΡΧΟΝΤΟΣΔΙΕΤΕΛΕΣΕΝΥΠΕΡΤΙΘ...ΝΟ ΣΕΑΥΤΟ ......
ΠΡΟΣΤΗΝΦΥΛΑΚΗΝΕΠΙΜ.ΛΕΙΑΙΚΑΙΤΗΙΠ....Ο ΥΣΥΦΕΑΥ.....
ΤΑΓΝΕΝΟΥΣ...ΟΤΙΜΙΑΙΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ...Α ΙΤΟΤΡΙΤΟΝΣΤΡΑ
ΤΗΓΟΣΕΠΙΤ..ΧΩΡΑΝΤΗ..Π.ΛΕΥΣΙΝΟΣ...ΑΙ ΣΧΡΩΝΟΣ ΑΡΧΟΝ
ΤΟΣΤΗΣΤΕ..ΛΑΚΗΣΕΦΡΟ.ΤΙΣΕΝ ΤΗΣΧΩΡ.ΣΚ .ΙΤΩΝΦΡΟΥΡΙΩ.
ΚΑΘΑΠΕΡ ....ΝΤΟΙΣΕΝΠΡ..ΘΕΧ.ΟΝΟΙΣΓΙΝΟΜΕΝΗΣΔΕΚΑΙ
ΤΗΣΠΑΝΗ....ΩΣΤΩΝΕΛΕΥ<.ΝΙΩ. ΤΩΜΜΕΓΑΛΩΜΕΝΤΟΙΣΕΤΕ
ΣΙΝΘΙΣ ΕΣ ΤΡΑΤΗΓΗΚΕΝΕΘΥΣΕΝΤ ΑΙ ΣΘΕΑΙΣΜΕΤΑΤΩΝΕΞΕ
ΛΕΥΣΙΝΟΣΠΕΡΙΤΗΣΤΟΥΔΗΜΟΥΣΩΤΗΡΙΑΣΕΠΕΜΕΛΗΘΗΔΕΚΑΙ
ΤΗΣΤΩΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ...ΕΤΗΣΚΑΘΕΚΑΣΤΗΝΤΗΝΣΤΡΑΤΗΓΙΑΝΟΠΩΣ
ΜΕΤΑΠΑΣΗΣΑΣΦΑΛΕ ... ΣΥΝΤΕ.ΕΣΘΕΙΔΙΕΤΕΛΕΣΕΝ ΔΕΚΑΙ
ΠΡΟΣΤΟΥΣΥΦΕΑΥΤΟΝ....ΓΜΕΝΟΥΣΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΙΣΟΝΑΥΤΟΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙΩΝΕΝΠΑ.....ΙΚΑΙΑΔΩΡΟΔΟΚΗ.ΟΝΕΠΕ ΜΕ
ΛΗΘΗΔΕΚΑΙΤΗΣΤΩΝΟ.....ΙΔΙΑΔΟΣΕΩΣΣΙΤΟΝΤΕΠΑ ΡΑΤΙ
ΘΕΜΕΝΟΣΕΞΕΤΟΙΜΟΥΟ ΩΣΙΝΩΣΛΥΣΙΤΕΛΕΣΤΑΤ . Ν
ΚΑΙΕΝΠΑΣΙΤΟΙΣΕΤΕΣΙΙ.. ΤΟΙΣΠΡΟΔΙΔΟΥΣΑΡΓΥΡΙΟΝΕΙΣ
ΕΣΘΗΤΑΑΕΙΠΡΟΝΟΟΥΜΕΝΟ..ΩΝΥΦΑΥΤΟΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ
ΕΥΣΧΗΜΟΣΥΝΗΣΚΑΙΕΙΣΤΑΥ.ΑΟΥΚΟΛΙΓΑΕΚΤΩΝΙΔΙΩΝ ΑΝΑ
ΛΙΣΚΩΝΚΑΙΚΟΙΝΕΙΠΑΣΙΝ..ΧΡΗΣΤΩΝΚΑΙΙΔΙΑΙΕΚΑΣ ΤΟΥ
ΦΡΟΝΤΙΞΩΝΟΠΩΣΑΝΟΥΝΚΑΙΑ.ΗΝΑΙΩΝΟΙΤΕΤΑΓΜΕΝΟΙ ΕΝ
ΤΟΙΣΦΡΟΥΡΙΟΙΣΦΑΙΝΩΝΤΑΙΤΙΜΩΝΤΕΣΤΟΥΣΕΙΣΤΟΝΔΗ
ΜΟΝΦΙΛΟΔΟΞΟΥΝΤΑΣΚΑΙΕΙΣΕΑΥΤΟΥΣΦΙΛΟΤΙΜΟΥΜΕΝΟΥΣ

ΑΓΑΘΕΙΤΥΧΕ ΙΔΕΔΟΧ.ΑΙΤΟΙΣΤΕΤ.ΓΜΕΝΟΙΣΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝ
ΕΝΕΛΕΥΣΙΝΙΚΑΙΠΑ.ΑΚΤΩΙΚ....ΛΕΙΚΑΙΤΟΙΣΥΠΑΙΘΡΟΙΣ
ΕΠΑΙΝΕΣΑΙΔΗΜΑΙΝΕΤΟΝΕΡΜ.....ΥΣΑΘΜΟΝΕΑΚΑΙΣΤΕΦΑ
ΝΩΣΑΙΑΥΤΟΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩ...ΑΤΟΝΝΟΜΟΝΚΑΙΕΙΚΟ
ΝΙΧΑΛΚΕΙΚΑΙΣΤΗΣΑΙΑΥΤΗΝΕΝ...ΑΥΛΕΙΤΟΥΙΕΡΟΥΑΝΑ
ΓΟΡΕΥΣΑΙΔΕΤΟΝΣΤΕΦΑΝΟΝΤΟΥΤ.ΝΑΛΩΙΩΝΤΩΙΠΑΤΡΙΩ.
ΑΓΩΝΙΤΗΣΔΕΠΟΙΗΣΕΩΣΤΗΣΕΙΚΟ.ΟΣΚΑΙΤΗΣΑΝΑΓΟΡΕΥΣ.
ΩΣΕΠΙΜΕΛΗΘΗΝΑΙΤΟΝΓΡΑΜΜΑΤΕ.ΚΑΙΤΟΝΤΑΜΙΑΝΚΑΙΤΟΥΣ
ΕΙΡΗΜΕΝΟΥΣ
ΟΙΔΕ ΙΡΕΘΗ ΣΑΝΕΠΙ ΗΝΑ[1] ΝΑ[1] ΘΕΣ..
Τ ΗΣΕΙ ΚΟ ΝΟΣ
ΙΤΟΦΩΝΙΦΙΣΤΙΑΔΗΣ= ΝΟΦΩΝΒΕΡΕΝΙΚ
ΗΣΠΑΙΑΝΕΥ ΝΔΡΟΣΤΥΡΜΕ

Θεοί.
Ἔδοξεν Ἀθηναίων τοῖς τεταγμέ[νοις] Ἐ[λευ]σῖνι καὶ Πανάκτωι κ[αὶ]
Φυλεῖ καὶ τοῖς ὑπαίθροις. [Ἐπει]δὴ Δ[ημ]αίνετος διατελεῖ ε[ὔ]-
νους ὢν τῶι Δήμωι καὶ εἰς [ὅσ]ας αὐτὸν λ[ει]τουργίας κεχειροτόν[η]-
κεν καλῶς καὶ ἐνδόξως ἐξ . . εν καὶ πρός τ[ε τ]ὸ κοινὸν τῶν Αἰτωλῶν
πλεονάκις ἐπρέσβευσεν [ὁ]μοίως δὲ καὶ π[ρὸ]ς τὸν βασιλέα Φίλιππον,
ὅπως ἂν παρ' ἑκατέρων τῶι [Δ]ήμωι ἥ τε φιλί[α κ]αὶ ἡ εἰρήνη διατηρῆ-
ται καὶ μηδ' ὑφ' ἑνὸς περισ[π]ωμένη ἡ πόλις [ἀ]ποκατασταθεῖ εἰς
τὴν ἐξ ἀρχῆς εὐδαιμονίαν, οὔτε κακοπα[θί]αν οὐδεμίαν, οὔτε κί[ν-
δυνον ὑποστελλόμενος, *ἀλλὰ*[2] καὶ λόγωι κ[α]ὶ ἔργωι τὰ συμφέρον-
τα πράττων τεῖ πατρίδι, ἀνθ' ὧν αὐτὸν ὁ Δῆ[μ]ος ἐπείνεσέν τε πλεο-
νάκις καὶ ἐστεφάνωσεν χρυσῶι στεφάνωι χάριν ἀξίαν ἀποδιδοὺς
[τῶ]ν [εὐ]εργεσιῶν τῶν εἰς ἑαυτόν· χειροτονηθεὶς δὲ στρατηγὸς
ἐπὶ τὴ[ν] χώραν τὴν ἐπ' Ἐ[λε]υσῖνος τὸ μὲν [πρῶτον ἐπὶ Χ]αιρεφῶντος
ἄρχοντος καλῶς καὶ [ἀξί]ως αὐτοῦ ἐζ . . . . . . τὴν . . . . . . [το]ῖς τε
νόμοις [ἀκο]λούθως [καὶ τ]οῖς ψηφίσμ[ασι καὶ;] πᾶσαν πρόνοιαν π[οι-
ούμενος [καὶ] ἐπιμ[έλε]ιαν τοῦ [μη]θ[ὲν μηδαμο]ῦ ἀδίκημα, μήτε
τεῖ χώραι, μ[ήτε] τοῖς φρουρίοις γε[νέσθαι;]· ὡσαύτως δὲ καὶ πά-
λιν χειρο[τονη]θεὶς [τ]ὸ δεύτερον ἐπὶ τ[ὴν αὐ]τὴν χώραν ἐπὶ Διο-
κλέους ἄρχοντος διετέλεσεν ὑπερτιθ[έμε]νος ἑαυτὸ[ν ἐν τεῖ
πρὸς τὴν φυλακὴν ἐπιμ[ε]λείαι καὶ τεῖ π[ρὸς τ]οὺς ὑφ' ἑαυ[τὸν τε-
ταγμένους[3] [φιλ]οτιμίαι· χειροτονηθεὶς [δὲ κ]αὶ τὸ τρίτον στρα-
τηγὸς ἐπὶ τ[ὴν] χώραν τὴ[ν ἐ]π' [Ἐ]λευσῖνος [ἐπὶ] Αἴσχρωνος ἄρχον-
τος τῆς τε [φυ]λακῆς ἐφρό[ν]τισεν τῆς χώρ[α]ς κ[α]ὶ τῶν φρουρίω[ν,
καθ' ἅπερ [καὶ ἐ]ν τοῖς ἔνπρ[οσ]θε χ[ρ]όνοις, γινομένης δὲ καὶ
τῆς πανη[γύρε]ως τῶν Ἐλευ[σι]νίω[ν] τῶμ μεγάλων ἐν τοῖς ἔτε-
σιν, *οἷς*[4] ἐστρατήγηκεν, ἔθυσεν ταῖς θεαῖς[5] μετὰ τῶν ἐξ Ἐ-
λευσῖνος περὶ τῆς τοῦ Δήμου σωτηρίας, ἐπεμελήθη δὲ καὶ
τῆς τῶν μυστηρίων [τελ]ετῆς καθ' ἑκάστην τὴν στρατηγίαν, ὅπως

[1] Ἐδῶ ἀληθῶς ἔχει τὸ Α [τὴν μεσαίαν του γραμμὴν μᾶλλον καμπύλην ἢ εὐθεῖαν. Εἶναι δὲ τὰ γράμματα τῶν τεσσάρων τελευταίων στίχων (50-54) διπλάσια περίπου κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ἄλλων καὶ ἀμελέστερον κεχαραγμένα.

[2] Ὁ λίθος ἔχει ΑΔΔΑ ἐξ ἀβλεψίας βεβαίως τοῦ χαράκτου.

[3] Ἐν τῷ λίθῳ φέρεται τεταγΝένους.

[4] Ἐν τῷ λίθῳ ὑπάρχει ΘΙΣ.

[5] *Ταῖς θεαῖς* καὶ ὄχι *τοῖν θεαῖν* ἢ *τοῖν θεοῖν*· ἀγνοῶ ἂν ἐσημειώθη ἤδη ἀπὸ τίνων ἄρχεται χρόνων ἐν τοῖς λίθοις ἡ ἀντικατάστασις τοῦ *δυϊκοῦ* διὰ τοῦ *πληθυντικοῦ*.

μετὰ πάσης ἀσφαλε[ίας] συντε[λ]εσθεῖ, διετέλεσεν δὲ καὶ
πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν [τεταγ]μένους τῶν πολιτῶν ἴσον αὐτὸν
παρασκευάζων ἐν πα . . . . . ι καὶ ἀδωροδόκη[τ]ον, ἐπεμε-
λήθη δὲ καὶ τῆς τῶν ὀ[ψωνίων] διαδόσεως, σῖτόν τε παρατι-
θέμενος ἐξ ἑτοίμου Ο . . . . . ωσιν ὡς λυσιτελεστάτ[η]ν,
καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἔτεσιν [τού]τοις προδιδοὺς ἀργύριον εἰς
ἐσθῆτα. ἀεὶ προνοούμενο[ς τ]ῶν ὑφ' αὐτὸν τεταγμένων τῆς
εὐσχημοσύνης, καὶ εἰς ταῦ[τ]α οὐκ ὀλίγα ἐκ τῶν ἰδίων ἀνα-
λίσκων καὶ κοινεῖ πᾶσιν [εὐ]χρηστῶν καὶ ἰδίαι ἑκάστου
φροντίζων. Ὅπως ἂν οὖν καὶ Ἀ[θ]ηναίων οἱ τεταγμένοι ἐν
τοῖς φρουρίοις φαίνωνται τιμῶντες τοὺς εἰς τὸν Δῆ-
μον φιλοδοξοῦντας καὶ εἰς ἑαυτοὺς φιλοτιμουμένους,
ἀγαθεῖ τύχει, δεδόχ[θ]αι τοῖς τετ[α]γμένοις τῶν πολιτῶν
ἐν Ἐλευσῖνι καὶ Πα[ν]άκτωι κ[αὶ Φυ]λεῖ καὶ τοῖς ὑπαίθροις
ἐπαινέσαι Δημαίνετον Ἑρμ[ογένο;]υς Ἀθμονέα καὶ στεφα-
νῶσαι αὐτὸν χρυσῶι στεφάνω[ι κατ]ὰ τὸν νόμον καὶ εἰκό-
νι χαλκεῖ καὶ στῆσαι αὐτὴν ἐν [τεῖ] αὐλεῖ τοῦ ἱεροῦ, ἀνα-
γορεῦσαι δὲ τὸν στέφανον τοῦτ[ο]ν Ἁλώιων τῶι πατρίω[ι
ἀγῶνι· τῆς δὲ ποιήσεως τῆς εἰκό[ν]ος καὶ τῆς ἀναγορεύσ[ε-
ως ἐπιμεληθῆναι τὸν Γραμματέ[α] καὶ τὸν Ταμίαν καὶ τοὺς
εἰρημένους.
Οἷδε (ἑ)[1] ιρέθησαν ἐπὶ [τ]ὴν ἀνάθεσ[ιν
τῆς εἰκόνος
. . . . . ιτοφῶν Ἰφιστιάδης [Ξε]νοφῶν Βερενικ[ίδης
. . . . ης Παιαν(ι)[2] εὺς [Ἀλέξα;]νδρος Τυρμε[ίδης.

Δεκατέσσαρα τεμάχια εὑρεθέντα ἐντετειχισμένα εἰς ἀσβεστόκτιστον τοῖχον (τουρκικόν;) παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Περιβόλου τὴν μεταξὺ τῶν δύο στρογγύλων Πύργων Α καὶ Α΄[3] ἀπαρτίζουσι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον προσαρμόζοντα, τὸν λίθον, ἐφ' οὗ φέρεται κεχαραγμένον τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα, ὅπερ μεταγράψας καὶ εἰς τὴν κοινὴν γραφὴν ἐτήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ χαράκτου. Ὁ λίθος (ὑπογλαυκίζων πεντελικὸς) ἀπολήγει εἰς ἀετωμάτιον καὶ ἀποκεκρουσμένος ὢν πρὸς τὰ κάτω ἔχει πάχος[4] μὲν 0,11, πλάτος δὲ 0,45-0,46 καὶ ὕψος, ἤτοι μῆκος (τὸ μέγιστον νῦν σωζόμενον) 0,84· ἀλλὰ τὸ ὕψος τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας τῆς στήλης (0,57 τὸ ὅλον) περιεσώθη ἡμῖν, ὡς νομίζω, ὁλόκληρον, διότι κάτωθι τῶν δύο τελευταίων ἀναγραφομένων ὀνομάτων σώζεται τοῦ λίθου δεξιὰ μὲν 0,07 τόπος ἄγραφος, ἀριστερὰ δὲ 0,03, ὥστε ἄλλα ὀνόματα (καὶ τούτων οἱ στίχοι δὲν ἀπέχουσιν ἀλλήλων πλεῖον τοῦ 0,01) πλὴν τῶν τεσσάρων ἐκείνων δὲν ὑπῆρχον ἀναγεγραμμένα. Ὅτι ὅμως καὶ κατὰ τὴν προσαρμογὴν τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν στήλην τεμαχίων ὑπάρχουσι χάσματα οἴκοθεν ἐννοεῖται. Ἄλλως τὰ γράμματα εἶναι εὐανάγνωστα, καίπερ πολλαχοῦ ὑπὸ *ἀσβεστοαμμοκονίας* ἐπικεχρισμένα, τὸ δὲ σχῆμα αὐτῶν ἁπλοῦν μὲν ἔτι, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁμαλὸν καὶ κομψόν[1], μαρτυροῦν ἤδη καὶ τοῦτο παρακμῆς χρόνους, καὶ ἐν γένει ἡ γραφὴ δὲν εἶναι ἐπιμελὴς καὶ ἐντεῦθεν καὶ τὰ γράμματα μέχρι τινὸς μόνον πρὸς τἀριστερὰ καὶ ὄχι εἰς ὅλους τοὺς στίχους *στοιχηδὸν* κεχαραγ-

[1] Ἐλησμόνησε νὰ γράψῃ ὁ χαράκτης τὸ Ε.

[2] Ἐδῶ ἐλησμόνησε τὸ Ι.

[3] Παράβ. τὸ διάγραμμα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας τοῦ 1884.

[4] Κατὰ τὸ ἀετωμάτιον τὸ πάχος τῆς στήλης, ὡς εἰκός, εἶνε ὀλίγον τι μεῖζον, ἤτοι 0,14 περίπου.

[1] Παραθέτομεν ἐνταῦθα διὰ ζιγκογραφήματος τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων κατὰ χάρτινον ἀποτύπωμα τοῦ λίθου. Λιθογραφικὸν πίνακα πανομοιότυπον τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς ἦτο δύσκολον νὰ ἐκπονήσωμεν.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ
Ν Ξ Ο Π Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

μένα. Ὅτι δὲ καὶ εἰς ἁμαρτήματά τινα ὑπέπεσεν ὁ χαράκτης ἐδήλωσα ἤδη ἐν τῇ μεταγραφῇ, ἐν δὲ τῇ τμήσει τῶν λέξεων εἰς συλλαβὰς φαίνεται ἀκολουθῶν τοὺς καὶ νῦν ἰσχύοντας κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ ἐντεῦθεν ἔν τισι στίχοις πλειότερος ἀπομένει πρὸς τὰ δεξιὰ ἄγραφος τόπος.

Περὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστον τοῦ ψηφίσματος δὲν ἔχω πολλὰ νὰ παρατηρήσω.

Στίχ. 4. *Ἐξ . . εν*· διέκρινα ἀκόμη καὶ τοῦ τετάρτου γράμματος τῆς λέξεως (πλείονα τῶν δύο γραμμάτων δὲν ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ τὸ χάσμα) τὰ λείψανα ὡσεὶ ἑνὸς Κ ἢ ἑνὸς Χ ἴχνη· ὁποία τις ἦν λοιπὸν ἡ ὅλη λέξις ἡ ἐνταῦθα ἁρμόζουσα; ἆρά γε *ἐξῆκεν* = καλῶς καὶ ἐνδόξως ἐξῆλθεν (ὡσεὶ ἐκ δοκιμασιῶν καὶ ἀγώνων δυσχερῶν) πασῶν τῶν λειτουργιῶν, ὅσαι τῷ εἶχον ἀνατεθῇ; Ἂν τὸ τέταρτον γράμμα ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ ὡς Γ, τότε ἀνάρμοστος δὲν θὰ ἦτο ἴσως ἡ συμπλήρωσις *ἐξῆγεν*.

Στίχ. 13. *Ἐπὶ τὴν χώραν τὴν ἐπ᾽ Ἐλευσῖνος*. Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1884, σελ. 144 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

Στίχ. 14. *ἐζ . . . . . . τὴν . . . . . .*· βεβαιῶ τὴν ἀνάγνωσιν· τίς ὑποκρύπτεται λέξις ἀδυνατῶ νὰ μαντεύσω, ἂν δὲν ἐνυπολανθάνῃ τοῦ χαράκτου ἀβλεψία τις· μετὰ τὸ *τὴν* πιθανῶς νὰ ὑπῆρχε γεγραμμένη ἡ λέξις *ἀρχήν*, ἂν καὶ τὸ χάσμα εἶναι μᾶλλον δι᾽ ἓξ γράμματα. Ἂν ἀντὶ τοῦ Ι ὑπῆρχε Ξ, ἴσως ἡ συμπλήρωσις *ἐξήγαγεν τὴν ἀρχὴν* θὰ ἦτο ἡ ἁρμόζουσα.

Στίχ. 15. *Τοῖς τε νόμοις ἀκολούθως* κτλ.· ἡ φράσις ἀπαντᾷ συχνὰ καὶ καθ᾽ ἑαυτὴν εἰς τὰ προηγούμενα ἀναφερομένη καὶ μετὰ τῆς μετοχῆς *πράττων*[1].

Στίχ. 16. [*μη*]*θ*[*ὲν μηδαμο*]*ῦ* καὶ κατωτέρω στίχ. 18 *ἐπὶ τ*[*ὴν αὐ*]*τὴν* κατὰ συμπλήρωσιν ὑποδειχθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Κουμανούδη.

Στίχ. 24. *Ἔνπροσθε*, κατωτέρω δὲ (στίχ. 25) *τῶμ μεγάλων*.

Στίχ. 25. *Τῶν Ἐλευσινίων τῶμ μεγάλων*· δηλοῦται, νομίζω, ἡ κατὰ *πενταετίαν* τελουμένη μεγάλη ἑορτή. (Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, σελ. 123, στίχ. 46 καὶ σελ. 258. Bull d. Cor. Hell. 1884, σελ. 200).

[1] Κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ διορθωθῇ καὶ τὸ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1884, σελ. 138, Β. στίχ. 4 *πάντα πράττων, πειθόμενος εἰς πάντα πράττων ἀκολούθως* κτλ.

Στίχ. 31. *Ἐν πα . . . . . . ι*· πιθανὴ συμπλήρωσις εἶναι *ἐν πᾶσιν*· ἂν δὲ ὄντως ταῦτα ὑπῆρχον ἐν τῷ λίθῳ κεχαραγμένα, τότε πιθανὴ εἶναι καὶ ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ χαράκτης ἀβλεψίᾳ χρησάμενος ἔγραψε δὶς τὸν σύνδεσμον *καὶ* καὶ τοῦ ἑτέρου τούτων εἶναι λείψανον τὸ Ι.

Στίχ. 32. *Ὀ*[*ψωνίων*]· ἐπίσης κατὰ συμπλήρωσιν τοῦ κ. Σ. Κουμανούδη.

Στίχ. 33. *Ἐξ ἑτοίμου* Ο . . . . . . *ωσιν*· βεβαιῶ τὴν ἀνάγνωσιν· ἂν ἔλειπεν ἐκεῖνο τὸ Ο πιθανὴ καὶ ὄχι ἀνάρμοστος θὰ ἦτο ἴσως ἡ συμπλήρωσις *καὶ βρῶσιν ὡς λυσιτελεστάτην*.

Στίχ. 37. *Εὐχρηστῶν*· = εὔχρηστον αὐτὸν παρασκευάζων. (Παράβ. C. I. A. II, τίτλ. 621).

Στίχ. 46. *Ἁλώιων τῶι πατρίωι ἀγῶνι*. Παρβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, σελ. 123, στίχ. 45-47, 1884, σελ. 136-137, στίχ. 29, Bull. d. Cor. Hellén. 1884, σελ. 201.

Διδακτικὸν εἶναι βέβαια καὶ τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα, παραβαλλόμενον μάλιστα πρὸς τὸ κατὰ 60-80 ἔτη ἀρχαιότερον αὐτοῦ τὸ εἰς τὸν στρατηγὸν Ἀριστοφάνην τὸν Λευκονοέα (Ἐφημ. Ἀρχ. 1884, σελ. 136), καὶ διὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν τριῶν ἐπωνύμων ἀρχόντων, ὧν μόνον ὁ Αἴσχρων φαίνεται ὢν καὶ ἀλλαχόθεν γνωστός, λίαν εὐπρόσδεκτον. Καὶ τῷ ὄντι γνωστὸν εἶναι δι᾽ ὁποίων καὶ ὁπόσων κόπων προσπαθοῦσιν οἱ ἐρευνηταὶ τῆς ἀρχαιότητος νὰ συμπληρώσωσι τὰ κενὰ τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχόντων τῶν μετὰ τὴν 122αν Ὀλυμπιάδα καὶ νὰ ὁρίσωσι κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, γνωστὸν δ᾽ ἐπίσης ὅτι ὁ Dumont μόλις 10-12[1] ὀνόματα ἀρχόντων ἀναγράφει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους, ἤτοι καθ᾽ οὓς χρόνους ἐβασίλευε τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε´ (221-179 π. Χ.) καὶ ἴσχυεν ἔτι ἡ Αἰτωλικὴ Ὁμοσπονδία. Ἀλλ᾽ ἴσως δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν ἔτι μᾶλλον τὸ χρονικὸν διάστημα καθ᾽ ὃ συμπίπτει ἡ ἀρχὴ τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ψηφίσματι ἀναγραφομένων ἀρχόντων. Ἐξετάσας δηλ. κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους γεγονότα νομίζω πιθανὸν ὅτι τὸ ἡμέτερον ψήφισμα ἐρρήθη καὶ ἐχαράχθη ἐπὶ τοῦ λίθου πρὸ τοῦ 201ου ἔτους π. Χ., ὁπότε οἱ Ἀθηναῖοι περιῆλθον εἰς δεινὸν πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον γενόμενοι αὐτοὶ ἀφορμὴ τοῦ μεταξὺ τούτου

[1] Fast. Eponym. σελ. 56. Παράβ. καὶ τὴν αὐτόθι σημείωσιν 4.

καὶ τῶν Ῥωμαίων πολέμου τοῦ καταλήξαντος εἰς τὴν Φλαμινίνειον εἰρήνην καὶ τὴν διαβόητον ἐκείνην ἐν τοῖς *Ἰσθμίοις* περὶ τῆς ἐλευθερίας ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων προκήρυξιν (176 π. Χ.)[1]. Ἔκτοτε οἱ Ῥωμαῖοι διῴκουν αὐτοὶ κυρίως, εἰ καὶ ὄχι ἀμέσως ἀκόμη, τὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἰς ἀγαθὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις εὑρισκόμενοι ἀπὸ τοῦ 228ου ἔτους π. Χ. καὶ σύμμαχοι αὐτῶν φανεροὶ ἀπὸ τοῦ 209ου π. Χ. ἔτους[2] διετέλουν ἤδη ὄντες ὑπὸ τὴν προστασίαν των καὶ δὲν εἶχον λόγους νὰ φοβῶνται καὶ νὰ κολακεύωσι τοὺς κατὰ πάντα πλέον ἐξουθενωμένους Αἰτωλοὺς καὶ Μακεδόνας. Μᾶλλον λοιπὸν κατὰ τὰ πρῶτα τῆς Βασιλείας τοῦ Φιλίππου ἔτη, ὡς νομίζω, κατὰ τὸν συμμαχικὸν μάλιστα λεγόμενον πόλεμον (220-217)[3] οἱ Ἀθηναῖοι ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπαλλαγέντες τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς (230 π. Χ.)[4] καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διάγωσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ οὐδετερότητι[5] ἔλαβον ἀνάγκην τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἡμετέρου *Δημαινέτου* καὶ οὐδόλως ἀπίθανον καὶ διὰ τὰς ἐπιτυχεῖς αὐτοῦ *διπλωματικὰς* ἀποστολὰς καὶ τὸ θάρρος, μεθ' οὗ ταύτας ἐξετέλεσε, *οὔτε κακοπαθίαν οὐθεμίαν, οὔτε κίνδυνον ὑποστελλόμενος*, ὡς λέγει τὸ ἡμέτερον ψήφισμα (στίχ. 8-9), τρὶς ἐξελέξαντο αὐτὸν στρατηγὸν ἐπὶ τὴν χώραν τὴν ἐπ' Ἐλευσῖνος, ἥτις διὰ τὴν γειτνίασιν πρὸς τὴν Μεγαρίδα καὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὰ τρία ἀξιόλογα αὐτῆς φρούρια (Πάνακτον, Φυλὴν καὶ Ἐλευσῖνα) πάντοτε μέν, μάλιστα δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦτο διὰ τὴν Ἀττικὴν θέσις στρατηγικὴ σπουδαιοτάτη. Κατὰ τούτους λοιπὸν ὑποθέτω τοὺς χρόνους ἐγένοντο ἄρχοντες καὶ οἱ ἐνταῦθα μνημονευόμενοι καὶ ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην τὴν στρατηγίαν τοῦ τιμωμένου ἀνδρὸς συνέπιπτε καὶ ἡ πανήγυρις τῶν *μεγάλων Ἐλευσινίων* (στίχ. 25-28) ἤτοι τῶν ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος τελουμένων, ἂν τὰ ἐν τοῖς στίχοις ἐκείνοις ἀνωτέρω σημειωθέντα ἔχωσιν ὀρθῶς, οἱ τρεῖς τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος ἄρχοντες ἦρξαν τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἐντὸς ἐννέα ἐτῶν, ἤτοι ἀπέχοντες ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τέσσαρα ἔτη, ὥστε ἂν ἐγνωρίζετο τοῦ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς, θὰ ἐγένετο ἐπίσης γνωστὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων δύο. Ὁ Dumont τάσσει τὸν *Αἴσχρωνα* κατὰ τὸ 216ον ἔτος π. Χ.· ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερὸν ὅτι ἡ χρονολογία αὕτη δὲν δύναται νὰ ἦναι ὀρθή· ἀπίθανος δὲ ἐπίσης φαίνεταί μοι καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Köhler κατάταξις τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου π. Χ. αἰῶνος, ἄν, ἐννοεῖται, ὑποτεθῇ ὡς ὀρθὸν ὅτι ὁ ἡμέτερος Αἴσχρων εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ ἀναγραφομένῳ ἐν τῷ εἰς τὴν ἱέρειαν Κράτειαν ψηφίσματι (C. I. A. II, Τίτλ. 622). Δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος Διοκλῆς δὲν δύναται νὰ συνταυτισθῇ πρὸς οὐδένα τῶν ὁμωνύμων του ἀρχόντων (Dumont, Fast. Epon. σελ. 65)[1] οὐδὲ πρὸς τὸν *Διοκλῆ τὸν Κυδαθηναιέα*, τοῦ ὁποίου εἶναι μὲν ἡ χρονολογία ἐπίσης ἀκριβῶς ὄχι γνωστή, ἀλλὰ τὸ ὄνομα φέρεται ἀναγεγραμμένον ἕβδομον αὐτὸ ἐν σειρᾷ ἀρχόντων ἔνθα τὸ τοῦ Χαιρεφῶντος ὄνομα δὲν ὑπάρχει (Dumont, Arch. Athen. σελ. 46 καὶ ἑξῆς).

Ἐν Ἐλευσῖνι τῇ 20 Μαρτίου 1887.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

[1] Παραβ. Hertzberg, Geschichte Griechenlands unter der Herrschaft der Roemer, Einleitung σελ. 55 καὶ ἑξῆς. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τότε πρεσβευτὴν εἰς Ῥώμην τὸν Κηφισόδωρον (Παυσ. 1, 36, 4).

[2] Hertzberg, ἔ. ἀ. σελ. 45.

[3] Hertzberg, ἔ. ἀ. σελ. 15-21.

[4] Droysen, Geschichte des Hellen. 3, II, σελ. 55-57.

[5] Ὁ Droysen ἐν τῷ μνημονευθέντι τόπῳ ἐξηγεῖ διατί ὁ Ἄρατος, καίπερ κυρίως κατορθώσας νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς Ἀθήνας τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς, οὐδὲν ἧττον δὲν ἐβίασε τοὺς Ἀθηναίους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν Ὁμοσπονδίαν.

[1] Τὸ ἐκεῖ γεγραμμένον ὅτι ὁ Διοκλῆς Διοκλέους ἐγένετο ἄρχων περὶ τὴν 124ην Ὀλυμπιάδα ὑπολαμβάνω ὡς τυπογραφικὸν ἁμάρτημα, διότι καὶ ἂν ὁ Διοκλῆς Διοκλέους δὲν εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ Διοκλεῖ τοῦ 57ου π. Χ. ἔτους (C. I. A. II, Τίτλ. 630), ὅπως ὁ Köhler φρονεῖ, προγενέστερος ὅμως τοῦ 1ου π. Χ. αἰῶνος δὲν δύναται νὰ ἦναι (παρβ. προσέτι Dumont, Arch. Athen. σελ. 118).

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Ἡ ἐκ στίχων ἐνενήκοντα καὶ ἓξ ἀποτελουμένη ἐπιγραφὴ αὕτη (ὕψ. 1.50, πλάτ. 0.72) εἶνε ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου κεχαραγμένη, στοιχηδόν, καὶ ἐν καλῇ εἰσέτι καταστάσει, ὡς βλέπει τις ἐκ τῶν ὀλίγων συμπληρώσεων ἃς ἐπὶ τοῦ κειμένου ἐπηνέγκαμεν. Ἀνευρέθη κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1886 ἐν ταῖς ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας δι' ἐμοῦ ἐνεργηθείσαις ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφαῖς.

.ΠΙΣΤΡΑΤΑΓ......ΧΑΙΩΝΑΙΓΙΑΛΕΥΣΕΝΔΕΠΙΔΑΥΡΩΙΕΠΙΑΡΕΥΣ
..ΥΑΣΚΛΑΠΙ....ΟΝΥΣΙΟΥΚΑΤΑΤΑΔΕΕΚΡΙΝΑΝΤΟΙΜΕΓΑΡΕΙΣΤΟΙΣ
..ΙΔΑΥΡΙΟΙΣΚΑΙΚΟΡΙΝΘΙΟΙΣΠΕΡΙΤΑΣΧΩΡΑΣΑΣΑΜΦΕΛΛΕΓΟΝΚΑΙ
...ΙΤΟΥΣΕΛΛΑΝΥΟ.ΚΑΙΤΟΥΣΠΙΡΑΙΟΥΚΑΤΑΤΟΝΑΙΝΟΝΤΟΝΤΩΝΑ
...ΩΝΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝΑΠΟΣΤΕΙΛΑΝΤΕΣΑΝΔΡΑΣΕΚΑΤΟΝΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ
...ΚΑΙΕΠΕΛΘΟΝΤΩΝΕΠΑΥΤΑΝΤΑΝΧΩΡΑΝΤΩΝΔΙΚΑΣΤΑΝΚΑΙΚΡΙΝΑΝ
...ΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝΕΙΜΕΝΤΑΝΧΩΡΑΝΑΝΤΙΛΕΓΟΝΤΩΝΔΕΤΩΝΚΟΡΙΝΘΙ
....ΙΤΕΡΜΟΝΙΣΜΩΙΠΑΛΙΝΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝΤΟΙΜΕΓΑΡΕΙΣΤΟΥΣΤΕΡΜΟ
Ν..ΟΥ.ΤΑΣΕΚΤΩΝΑΥΤΩΝΔΙΚΑΣΤΑΝΑΝΔΡΑΣΤΡΙΑΚΟΝΤΑΚΑΙΕΝΑΚΑ
...ΟΝΑΙΝΟΝΤΟΝΤΩΝΑΧΑΙΩΝΟΥΤΟΙΔΕΕΠΕΛΘΟΝΤΕΣΕΠΙΤΑΝΧΩΡΑΝ
ΕΤΕΡΜΟΝΙΞΑΝΚΑΤΑΤΑΔΕ ΑΠΟΤΑΣΚΟΡΥΦΑΣΤΟΥΚΟΡΔΥΛΕΙΟΥΕΠΙ
.ΑΝΚΟΡΥΦΑΝΤΟΥΑΛΙΕΙΟΥ ΑΠΟΤΟΥΑΛΙΕΙΟΥΕΠΙΤΑΝΚΟΡΥΦΑΝΤΟΥ
.ΕΡΑΥΝΙΟΥ ΑΠΟΤΟΥΚΕΡΑΥΝΙΟΥΕΠΙΤΑΝΚΟΡΥΦΑΝΤΟΥΚΟΡΝΙΑΤΑ
ΑΠΟΤΑΣΚΟΡΥΦΑΣΤΟΥΚΟΡΝΙΑΤΑΕΠΙΤΑΝΟΔΟΝΕΠΙΤΟΝΡΑΧΙΝΤΟΝΤΟΥ
ΚΟΡΝΙΑΤΑΑΠΟΤΟΥΡΑΧΙΟΣΤΟΥΚΟΡΝΙΑΤΑΕΠΙΤΟΝΡΑΧΙΝΤΟΝΕΠΙΤΑΙ
ΣΑΝΕΙΑΙΣΥΠΕΡΤΑΝΣΚΟΛΛΕΙΑΝ ΑΠΟΤΟΥΡΑΧΙΟΣΤΟΥΥΠΕΡΤΑΝΣΚΟΛ
ΛΕΙΑΝΥΠΟΤΑΣΑΝΕΙΑΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΥΠΕΡΤΑΣΟΔΟΥΤΑΣΑΜΑ
ΞΙΤΟΥ.....ΤΑΓΟΥΣΑΣΕΠΙΤΟΣΠΙΡΑΙΟΝ ΑΠΟΤΟΥΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΥΠΕ
ΡΤΑΣ....ΤΑΣΑΜΑΞΙΤΟΥΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΕΠΙΤΟΥΦΑΓΑΣ ΑΠΟ
ΤΟΥΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΕΠΙΤΟΥΦΑΓΑΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΕΠΙΤΟΥΑΙΓΙ
ΠΥΡΑ. ΑΠΟΤΟΥΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΕΠΙΤΑΣΑΙΓΙΠΥΡΑΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝ
ΤΟΝΤ.....ΙΑΣ ΑΠΟΤΟΥΑΡΑΙΑΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΥΠΟΤΑΙΠΕΤΡ
ΑΙ ΑΠ...ΥΥΠΟΤΑΙΠΕΤΡΑΙΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΕΠΙΤΟΥΣΧΟΙΝΟΥΝ
ΤΟΣ Α...ΟΥΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΥΠΕΡΤΟΥΣΧΟΙΝΟΥΝΤΟΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝ
ΤΟΝΚ....ΑΝΕΥΟΡΓΑΝ ΑΠΟΤΟΥΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΥΠΕΡΤΑΣΕΥΟΡΓΑΣ...
ΤΟΝΡΑΧΙΝΤΟΝΥΠΕΡΤΑΣΣΥΚΟΥΣΙΑΣ ΑΠΟΤΟΥΡΑΧΙΟΣΤΟΥΥΠΕΡΤΑΣ
ΣΥ.....ΑΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΥΠΕΡΤΑΣΠΕΛΛΕΡΙΤΙΟΣ ΑΠΟΤΟΥ
ΚΟΡΥΦΟΥΤΟΥΥΠΕΡΤΑΣΠΕΛΛΕΡΙΤΙΟΣΕΠΙΤΟΝΚΟΡΥΦΟΝΤΟΝΤΟΥΠ..
... ΑΠΟΤΟΥΠΑΝΙΟΥΕΠΙΤΟΝΡΑΧΙΝΤΟΝΥΠΕΡΤΟΥΟΛ... ΑΠΟΤΟΥΡΑ
...ΣΤ..ΥΠΕΡΤΟΥΟΛΚΟΥΕΠΙΤΟΝΡΑΧΙΝΤΟΝΤΟΥΑΠ...ΩΝΙΟΥ ΑΠΟ
Τ..ΡΑΧΙΟΣΤΟΥΥΠΕΡΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥΕΠΙΤΟΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ ΔΙΚΑΣ
....ΟΙΚΡΙΝΑΝΤΕΣΤΟΙΔΕ ΥΛΛΕΩΝ ΦΙΛΟΜΗΛΟΣΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥΑΡΙ
....ΛΗΣΜΑΤΡΙΟΣ ΧΑΡΙΛΛΟΣΜΝΑΣΙΘΕΟΥ ΜΑΤΡΕΑΣΞΑΝΘΕΥΣΕΞΑ

....ΣΚΑΛΛΙΑ ΤΙΜΕΑΣΠΟΛΥΧΑΡΕΟΣ ΞΕΝΟΔΟΚΟΣΕΥΚΛΕΙΔΑΓΑΣΙΑ
....ΑΛΛΙΑ ΧΑΙΡΙΣΠΟΤΑΜΩΝΟΣ ΞΕΝΙΑΔΑΣΙΠΩΝΟΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ
....ΚΡΙΤΟΥ ΠΟΛΛΙΑΔΑΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥΡΙΝΩΝΦΙΛΩΝΟΣΑΓΑΘΩΝΔΙΟ
......ΡΟΥΤΗΛΕΦΑΝΗΣΤΕΛΕΣΙΑ ΜΑΤΡΟΔΩΡΟΣΠΥΘΟΤΙΜΟΥ ΕΥΑΡ
.....ΑΣΙΩΝΟΣ ΑΙΓΙΡΩΝΕΥΚΛΕΙΩΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΚΛΕΟΜΑΧΟ.
...ΣΤΟΦΑΝΗΣΕΥΚΛΕΙΔΑ ΘΕΔΩΡΟΣΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΥ ΚΑΛΛΙΑΣΠΑΣΙ
...Σ ΠΑΣΙΩΝΚΑΛΛΙΦΩΝΤΟΣ ΠΥΡΙΑΔΑΣΛΥΣΩΝΟΣΠΑΓΧΑΡΗΣΠΟΥΛΥ
.....Σ ΙΣΧΕΑΣΠΑΣΙΩΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΑΣΚΛΑΠΩΝΟΣΔΙΟΚΛΕΙΔΑ
Σ..Ε.ΤΥΛΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣΣΙΜΥΛΟΥ ΛΥΣΗΝΑΝΔΡΙΑ ΑΠΕΛΛΕΑΣΘΕ
.ΕΙΤΟΥ ΔΙΟΓΕΙΤΟΣΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΠΥΘΟΔΩΡΟΣΑΣΩΠΙΟΥΚΑΛΛΙΝΟΣ
.ΡΟΚΛΕΥΣ ΗΡΑΚΩΝΔΑΜΕΑ ΑΝΔΡΟΚΛΕΙΔΑΣΔΕΞΙΚΡΑΤΕΟΣΑΜΦΙΚΛΗ
ΣΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑ ΘΕΔΩΡΟΣΑΜΦΙΝΙΚΟΥ ΑΡΙΣΤΩΝΚΙΚΚΩΝΟΣ ΞΕΝΩΝ
ΑΛΚΑΝΔΡΟΥ ΕΥΓΕΙΤΩΝΘΕΣΣΑΛΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΛΗΣΙΕΥΞΙΔΩΡΟΥ ΤΙ
ΜΕΑΣΠΑΣΙΩΝΟΣ ΣΑΝΙΩΝΦΙΛΛΕΑ ΔΕΞΙΛΑΣΗΡΟΔΩΡΟΥΜΝΑΣΙΩΝΜΑ
ΤΡΕΑ ΣΩΝΑΥΤΑΣΚΑΛΛΙΑ ΚΑΛΛΙΤΩΝΑΝΤΙΦΙΛΟΥ ΦΙΛΩΝΙΔΑΣΑΝΑ
ΞΙΟΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΝΙΚΩΝΟΣ ΠΑΜΦΥΛΟΙ ΕΥΠΑΛΙΝΟΣΑΝΑΞΙΛΑ
ΛΥΣΩΝΘΕΟΞΕΝΟΥ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣΠΥΘΩΝΟΣ ΔΙΟΚΛΕΙΔΑΣΕΥΑΓΟΡΑ
ΕΝΑΣΙΦΡΩΝΣΙΜΥΛΟΥ ΦΙΛΩΝΔΑΜΩΝΟΣΕΥΑΝΔΡΟΣΕΥΜΗΔΙΩΝΟΣΔΑΜΕ
ΑΣΚΑΛΛΙΩΝΟΣ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝΑΝΤΙΧΑΡΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣΔΙΟΝΥΣΙ
ΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΣΣΙΛΑΝΟΥ ΣΙΛΑΝΙΩΝΔΑΜΟΣΤΡΑΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙ..
ΚΑΛΛΙΚΛΕΙΔΑ ΔΙΟΓΕΝΗΣΘΟΚΡΙΝΕΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΜΙΚΙΩΝΟΣ.Ε.
ΚΙΠΠΙΔΩΡΟΣΗΡΟΔΩΡΟΥ ΘΟΚΛΕΙΔΑΣΦΙΛΟΤΙΜΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΣΑ
ΝΑΞΙΩΝΟΣ ΠΟΥΛΥΧΑΡΗΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΛΑΠΙΧΟΣΑΥΤΕΑΕΥΓΕΙΤΟΣ
ΔΑΜΑΙΝΕΤΟΥ ΙΩΠΥΡΟΣΠΙΣΤΟΥ ΕΥΔΙΛΑΣΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΥΚΑΛΛΙΓΕΙ
ΤΟΣΠΥΘΟΔΩΡΟΥ ΚΛΕΟΝΙΚΟΣΠΡΑΞΙΩΝΟΣ ΘΕΓΕΙΤΟΣΔΙΩΝΟΣ ΦΙΛΙ
ΣΤΙΔΑΣΜΑΤΡΕΑ ΠΟΥΛΙΑΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΚΛΕΙΜΗΛΟΣΑΡΙΣΤΕΟΣ
ΘΕΔΩΡΟΣΠΥΘΙΩΝΟΣ Π.ΥΡΡΟΣΑΥΤΟΧΑΡΕΟΣ ΑΥΤΕΑΣΕΥΦΡΟΝΙΟΥΑΡΙ
ΣΤΕΑΣΑΓΑΣΙΛΛΟΥ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝΕΥΘΥΜΑΧΟΥ ΕΥΦΡΟΝΙΟΣΚΑΛΛΙΓΕΙ
ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΣΗΡΟΓΕΙΤΟΥ ΠΟΥΛΥΧΑΡΗΣΦΙΛΟΞΕ... ΚΑΛΛΙ
ΩΝΜΑΤΡΟΔΩΡΟΥ ΘΟΓΝΕΙΤΟΣΑΜΦΙΚΡΑΤΕΟΣ ΔΙΟΚΛΕ.....ΟΚΡΙΝΕΟ•
ΘΟΚΡΙΝΗΣΔΙΟΓΕΝΕΟΣ ΠΑΝΕΑΣΝΙΚΩΝΟΣ ΠΑΣΙΝΟΣ.....ΡΟΥ ΚΑΛ
ΛΙΓΕΙΤΟΣΕΡΜΩΝΟΣ ΑΝΔΕΙΩΝΗΡΟΤΙΜΟΥ ΣΩΤΕΛΗΣ....ΟΝΙΟΥΠΑ
ΣΙΑΔΑΣΣΙΛΑΝΙΩΝΟΣ ΑΜΦΙΑΣΕΥΓΕΙΤΙΩΝΟΣ ΕΥΑΞ..ΕΥΑΡΧΙΔΑΠΥ

ΘΕΑΣΕΚΑΛΟΥ ΚΑΛΛΙΑΣΠΟΛΥΞΙΔΑ ΔΥΜΑΝΕΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣΔΙΟΚΛ
ΕΙΔΑ ΑΜΦΙΑΣΦΙΛΩΝΟΣ ΔΥΟΝΥΣΙΟΣΠΡΟΜΑΘΙΔΑ ....ΡΙΝΗΣ
....ΣΤΑΙΝΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΣΙΠΠΩΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣΠΡΟΜΑΘΙΔΑ
ΙΠΠΩΝΑΛΦΙΝΟΥ ΓΕΙΩΝΔΙΩΝΟΣ ΔΕΞΙΚΡΑΤΗΣΔΩΡΟΥ ΗΡΟΔΩΡΟΣΔΑ
ΜΟΧΑΡΕΟΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣΑΜΦΙΚΛΕΟΣ ΤΕΛΕΣΙΑΣΠΡΑΤΙΩΝΟΣ ΠΥ
ΘΟΔΩΡΟΣΠΥΘΩΝΟΣ ΝΙΚΩΝΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΚΛΕΩΝΦ...... .ΙΜΟΣ
ΔΙΟΓΕΝΕΟΣ Σ..ΥΛΟΣΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣΑΜΦΙΚΛΕΟΣΑΠΟΛ
ΛΟΔΩΡΟΣΠΥΘΟΔΩΡΟΥΔΙΟΓΕΙΤΟΣΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΥΤΥΧΗ ΣΑΡΧΕΛΟΙΟ
.ΩΡΟΥ ΔΙΟΔΩΡΟΣΑΝΤΑΓΟΡΟΥ.ΗΡΙΩΝΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΑΙ..ΡΙΩΝΜΙ
ΚΙΩΝΟΣ ΔΑΜΑΤΡΙΟΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΠΥΘΟΔΩΡΟΣΔΙΟΚΛΟΥ ΚΑΛΛΙ
ΝΟΣΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΥΜΗΤΙΩΝΕΠΙΧΑΡΕΟΣ ΑΡΙΣΤΩΝΠΑΣΙΩΝΟΣ ΚΑΛΛΙ
ΓΕΙΤΟΣΚΛΕΟΔΕΙΜΟΥ ΕΥΘΥΜΙΔΑΣΘΟΚΛΕΙΔΑ ΝΙΚΟΔΑΜΟΣΠΑΜΦΙΛΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΟΣΠΥΘΟΚΡΙΤΟΥ ΝΙΚΩΝΜΑΝΤΩΝΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΣΚΡΑΤΩ
ΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣΚΑ......ΕΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΑΣΕΥΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΦΡΟ
ΝΙΟΣΦΙΛΩΝΟΣ ΑΡΙΣΤ.....ΙΣΤΙΩΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ
ΔΙΟΔΩΡΟΣΘΕΑΓΕΝΕΟΣ ΜΑΤΡΕΑΣΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣΜΝΑΣΙΩ
ΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΗΡΑΚΩΝΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΛΗΣ..ΛΩΤΕΛΕΟΣΘΡΑΣΩΝ
ΜΑΤΡΕΑ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣΠΑΣΙΑΔΑ ΑΓΑΣΙΛΛΑΣΕΥΓΕΙΤΟΥ ΝΙΚΩΝΠ.
ΣΙΑΔΑ ΛΕΥΚΩΝΔΙΟΤΙΜΟΥ ΤΕΡΜΑΣΤΗΡΕΣΤΩΝΑΥΤΩΝΔΙΚΑΣΤΑΝ
ΦΙΛΟΜΗΛΟΣΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣΜΑΤΡΙΟΣΞΕΝΙΑΔΑΣΙΠΠΩΝΟ.
ΠΟ...ΔΑΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥΜΑΤΡΟΔΩΡΟΣΠΥΘΟΤΙΜΟΥΚΑΛΛΙΑΣΠΑΣΙΩ
.....ΝΩΝΑΛΚΑΝΔΡΟΥΚΑΛΛΙΤΕΛΗΣΙΕΥΞΙΔΩΡΟΥΣΑΝΙΩΝΦΙΛΛΕΑ
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣΝΙΚΩΝΟΣΘΕΓΕΙΤΟΣΔΙΩΝΟΣΠΥΡΡΟΣΑΥΤΟΧΑΡΕΟΣΔΑΜΕ
ΑΣΚΑΛΛΙΩΝΟΣΑΥΤΕΑΣΕΥΦΡΟΝΙΟΥΘΕΟΓΝΕΙΤΟΣΑΜΦΙΚΡΑΤΕΟΣΜΕΛΙΣ
ΣΙΩΝΕΥΘΥΜΑΧΟΥΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΣΠΥΘΟΔΩΡΟΥΚΑΛΛΙΓΕΙΤΟΣΕΡΜΩΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΕΑΣΑΓΑΣΙΛΛΟΥΔΙΟΝΥΣΙΟΣΚΑΛΛΙΚΛΕΙΔΑΚΑΛΛΙΑΣΠΟΛΥΞΙ
ΔΑΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣΑΜΦΙΚΛΕΟΣΔΙΟΝΥΣΙΟΣΚΑΛΛΙΤΕΛΕΟΣΝΙΚΩΝΜΑΝ
ΤΩΝΟΣΝΙΚΟΔΑΜΟΣΠΑΜΦΙΛΟΥΛΕΥΚΩΝΔΙΟΤΙΜΟΥΚΑΛΛΙΝΟΣΘΕΟΔΩ...
.ΙΟΓΕΙΤΟΣΘΕΟΔΩΡΟΥΠΥΘΟΔΩΡΟΣΔΙΟΚΛΟΥΔΙΟΔΩΡΟΣΑΝΤΑΓΟΡΟ
..ΟΔΩΡΟΣΔΑΜΟΧΑΡΕΟΣ

[Ἐ]πὶ στραταγ[οῦ τῶν Ἀ]χαιῶν Αἰγιάλευς ἐν δ' Ἐπιδαύρῳ ἐπ' ἰάρευς [το]ῦ Ἀσκλαπι[οῦ Δι]ονυσίου κατὰ τάδε ἔκριναν τοὶ Μεγαρεῖς τοῖς [Ἐπ]ιδαυρίοις καὶ Κορινθίοις περὶ τᾶς χώρας ἇς ἀμφέλλεγον καὶ [περ]ὶ τοῦ Σελλανύο[υ] καὶ τοῦ Σπιραίου κατὰ τὸν αἶνον τὸν τῶν Ἀ[χαι]ῶν δικαστήριον ἀποστείλαντες ἄνδρας ἑκατὸν πεντήκοντα [ἕνα], καὶ ἐπελθόντων ἐπ' αὐτὰν τὰν χώραν τῶν δικαστᾶν καὶ κρινάν[των] Ἐπιδαυρίων εἶμεν τὰν χώραν, ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Κορινθί[ων τῷ] τερμονισμῷ, πάλιν ἀπέστειλαν τοὶ Μεγαρεῖς τοὺς τερμον[ιξ]οῦ[ν]τας ἐκ τῶν αὐτῶν δικαστᾶν ἄνδρας τριάκοντα καὶ ἕνα κα[τὰ τ]ὸν αἶνον τὸν τῶν Ἀχαιῶν. Οὗτοι δὲ ἐπελθόντες ἐπὶ τὰν χώραν [ἐ]τερμόνιξαν κατὰ τάδε. Ἀπὸ τᾶς κορυφᾶς τοῦ Κορδυλείου ἐπὶ [τ]ὰν κορυφὰν τοῦ Ἁλιείου. Ἀπὸ τοῦ Ἁλιείου ἐπὶ τὰν κορυφὰν τοῦ [Κ]εραυνίου. Ἀπὸ τοῦ Κεραυνίου ἐπὶ τὰν κορυφὰν τοῦ Κορνιάτα. Ἀπὸ τᾶς κορυφᾶς τοῦ Κορνιάτα ἐπὶ τὰν ὁδὸν ἐπὶ τὸν ῥάχιν τὸν τοῦ Κορνιάτα. Ἀπὸ τοῦ ῥάχιος τοῦ Κορνιάτα ἐπὶ τὸν ῥάχιν τὸν ἐπὶ ταῖς ἀνείαις ὑπὲρ τὰν Σκολλείαν. Ἀπὸ τοῦ ῥάχιος τοῦ ὑπὲρ τὰν Σκολλείαν ὑπὸ τὰς ἀνείας ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ὑπὲρ τᾶς ὁδοῦ τᾶς ἀμαξιτοῦ [τᾶς κα]ταγούσας ἐπὶ τὸ Σπίραιον. Ἀπὸ τοῦ κορυφοῦ τοῦ ὑπὲρ τᾶς [ὁδοῦ] τᾶς ἀμαξιτοῦ ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ἐπὶ τοῦ Φάγας. Ἀπὸ τοῦ κορυφοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ Φάγας ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ἐπὶ τοῦ Αἰγιπύρα[ς]. Ἀπὸ τοῦ κορυφοῦ τοῦ ἐπὶ τᾶς Αἰγιπύρας ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν τ[οῦ Ἀρα]ίας. Ἀπὸ τοῦ Ἀραίας ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ὑπὸ τᾷ Πέτρᾳ. Ἀπ[ὸ το]ῦ ὑπὸ τᾷ Πέτρᾳ ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ἐπὶ τοῦ Σχοινοῦντος. Ἀ[πὸ τ]οῦ κορυφοῦ τοῦ ὑπὲρ τοῦ Σχοινοῦντος ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν κ[ατὰ τ]ὰν Εὐόργαν. Ἀπὸ τοῦ κορυφοῦ τοῦ ὑπὲρ τᾶς Εὐόργας [ἐπὶ] τὸν ῥάχιν τὸν ὑπὲρ τᾶς Συκουσίας. Ἀπὸ τοῦ ῥάχιος τοῦ ὑπὲρ τᾶς Συ[κουσί]ας ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν ὑπὲρ τᾶς Πελλερίτιος. Ἀπὸ τοῦ κορυφοῦ τοῦ ὑπὲρ τᾶς Πελλερίτιος ἐπὶ τὸν κορυφὸν τὸν τοῦ Π[ανίου].. Ἀπὸ τοῦ Πανίου ἐπὶ τὸν ῥάχιν τὸν ὑπὲρ τοῦ Ὀλ[κοῦ]. Ἀπὸ τοῦ ῥά[χιο]ς τ[οῦ] ὑπὲρ τοῦ Ὀλκοῦ ἐπὶ τὸν ῥάχιν τὸν τοῦ Ἀπ[ολλ]ωνίου. Ἀπὸ τ[οῦ] ῥάχιος τοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἀπολλωνίου ἐπὶ τὸ Ἀπολλώνιον. Δικασ[ταὶ τ]οὶ κρίναντες τοίδε. *Ὑλλέων*. Φιλόμηλος Ἡρακλείτου. Ἀρι[στοκ]λῆς Μάτριος. Χάριλλος Μνασιθέου. Ματρέας Ξάνθευς. Ἐξα[γόρα]ς Καλλία. Τιμέας Πολυχάρεος. Ξενόδοκος Εὐκλείδα. Πασιά[δας Κ]αλλία. Χαῖρις Ποτάμωνος. Ξενιάδας Ἵπωνος. Ἀπολλόδωρος [Δαμο]κρίτου. Πολλιάδας Ἀπολλοδώρου. Ρίνων Φίλωνος. Ἀγάθων Διο[νυσοδώ]ρου. Τηλεφάνης Τελεσία. Ματρόδωρος Πυθοτίμου. Εὐαρ[. . . . Π]ασίωνος. Αἰγίρων Εὐκλείωνος. Ἡράκλειτος Κλεομάχο[υ]. [Ἀρι]στοφάνης Εὐκλείδα. Θέδωρος Καλλιγείτου. Καλλίας Πασί[ωνο]ς. Πασίων Καλλιφῶντος. Πυριάδας Λύσωνος. Παγχάρης Πουλυ[κράτευ]ς. Ἰσχέας Πασίωνος. Ἡράκλειτος Ἀσκλάπωνος. Διοκλείδας . . ε τύλου. Διονύσιος Σιμύλου. Λύσων Ἀνδρία. Ἀπελλέας Θε[γ]είτου. Διόγειτος Ἡρακλείτου. Πυθόδωρος Ἀσωπίου. Καλλῖνος [Π]ρόκλευς. Ἡράκων Δαμέα. Ἀνδροκλείδας Δεξικράτεος. Ἀμφικλῆς Ἀπολλωνίδα. Θέδωρος Ἀμφινίκου. Ἀρίστων Κίκκωνος. Ξένων

Ἀλκάνδρου. Εὐγείτων Θεσσάλου. Καλλιτέλης Ζευξιδώρου. Τιμέας Πασίωνος. Σανίων Φιλλέα. Δεξίλας Ἡροδώρου. Μνασίων Ματρέα. Σωναύτας Καλλία. Καλλίτων Ἀντιφίλου. Φιλωνίδας Ἀναξίονος. Ἡράκλειτος Νίκωνος. *Πάμφυλοι*: Εὐπαλῖνος Ἀναξίλα. Λύσων Θεοξένου. Ἀπολλόδωρος Πύθωνος. Διοκλείδας Εὐαγόρα. Ἐνασίφρων Σιμύλου. Φίλων Δάμωνος. Εὔανδρος Εὐμηδίωνος. Δαμέας Καλλίωνος. Μελισσίων Ἀντιχάρεος. Διονυσόδωρος Διονυσίου. Ἀπολλωνίδας Σιλανοῦ. Σιλανίων Δαμοστράτου. Διονύσι[ος] Καλλικλείδα. Διογένης Θοκρίνεος. Ἡράκλειτος Μικίωνος. [Λ]ε[υ]κιππίδωρος Ἡροδώρου. Θοκλείδας Φιλοτίμου. Ἀπολλωνίδας Ἀναξίωνος. Πουλυχάρης Ἀπολλοδώρου. Λάπιχος Αὐτέα. Εὔγειτος Δαμαινέτου. Ζώπυρος Πίστου. Εὐδίλας Ἀριστομάχου. Καλλίγειτος Πυθοδώρου. Κλεόνικος Πραξίωνος. Θέγειτος Δίωνος. Φιλιστίδας Ματρέα. Πουλίας Ἀπολλοδώρου. Κλείμηλος Ἀριστέος. Θέδωρος Πυθίωνος. Πύρρος Αὐτοχάρεος. Αὐτέας Εὐφρονίου. Ἀριστέας Ἀγασίλλου. Μελισσίων Εὐθυμάχου. Εὐφρόνιος Καλλιγείτου. Καλλίγειτος Ἡρογείτου. Πουλυχάρης Φιλοξέ[νου]. Καλλίων Ματροδώρου. Θόγνειτος Ἀμφικράτεος. Διοκλε[ίδας Θ]οκρίνεο[ς]. Θοκρίνης Διογένεος. Πανέας Νίκωνος. Πασῖνος [Ἡροδώ]ρου. Καλλίγειτος Ἕρμωνος. Ἀνδείων Ἡροτίμου. Σωτέλης [Εὐφρ]ονίου. Πασιάδας Σιλανίωνος. Ἀμφίας Εὐγειτίωνος. Εὔαξ[ος] Εὐαρχίδα. Πυθέας Ἐκάλου. Καλλίας Πολυξίδα. *Δυμᾶνες*: Ἀπολλώνιος Διοκλείδα. Ἀμφίας Φίλωνος. Διονύσιος Προμαθίδα. [Θεοκ]ρίνης [Πλει]σταίνου. Ἀπολλωνίδας Ἵππωνος. Διονυσόδωρος Προμαθίδα. Ἵππων Ἀλφίνου. Γείων Δίωνος. Δεξικράτης Δώρου. Ἡρόδωρος Δαμοχάρεος. Ἀπολλόδωρος Ἀμφικλέος. Τελεσίας Πρατίωνος. Πυδόδωρος Πύθωνος. Νίκων Ἀπολλοδώρου. Κλέων Φ[ίλωνος Σ]ῖμος Διογένεος. Σ[ιμ]ύλος Ἡρακλείτου. Ἀρτεμίδωρος Ἀμφικλέος. Ἀπολλόδωρος Πυθοδώρου. Διόγειτος Θεοδώρου. Εὐτύχης Ἀρχελοιο[δ]ώρου. Διόδωρος Ἀνταγόρου. Ἡρίων Ἀπολλοδώρου. Αἰ[σχ;]ρίων, Μικίωνος. Δαμάτριος Ἀπολλοδώρου. Πυθόδωρος Διόκλου. Καλλῖνος Θεοδώρου. Εὐμητίων Ἐπιχάρεος. Ἀρίστων Πασίωνος. Καλλίγειτος Κλεοδείμου. Εὐθυμίδας Θοκλείδα. Νικόδαμος Παμφίλου. Θεόδωρος Πυθοκρίτου. Νίκων Μάντωνος. Καλλίστρατος Κράτωνος. Διονύσιος Κα[λλιτέλ]εος. Ἀπολλωνίδας Εὐφρονίου. Εὐφρόνιος Φίλωνος. Ἀρι[στείδας] Ἱστίωνος. Ἡράκλειτος Ἀπολλοδώρου Διόδωρος Θεαγένεος. Ματρέας Ἡρακλείτου. Διονύσιος Μνασίωνος. Ἡράκλειτος Ἡράκωνος. Καλλιτέλης . . λωτέλεος. Θράσων Ματρέα. Ἀπολλόδωρος Πασιάδα. Ἀγασίλλας Εὐγείτου. Νίκων Π[α]σιάδα. Λεύκων Διοτίμου. Τερμαστῆρες τῶν αὐτῶν δικαστᾶν. Φιλόμηλος Ἡρακλείτου. Ἀριστοκλῆς Μάτριος. Ξενιάδας Ἵππωνο[ς] Πο[λλιά]δας Ἀπολλοδώρου. Ματρόδωρος Πυθοτίμου. Καλλίας Πασίω[νος. Ξέ]νων Ἀλκάνδρου. Καλλιτέλης Ζευξιδώρου. Σανίων Φιλλέα. Ἡράκλειτος Νίκωνος. Θέγειτος Δίωνος. Πύρρος Αὐτοχάρεος. Δαμέας Καλλίωνος. Αὐτέας Εὐφρονίου. Θεόγνειτος Ἀμφικράτεος. Μελισ-

σίων Εὐθυμάχου. Καλλίγειτος Πυθοδώρου. Καλλίγειτος Ἕρμωνος. Ἀριστέας Ἀγασίλλου. Διονύσιος Καλλικλείδα. Καλλίας Πολυξίδα. Ἀρτεμίδωρος Ἀμφικλέος. Διονύσιος Καλλιτέλεος. Νίκων Μάντωνος. Νικόδαμος Παμφίλου. Λεύκων Διοτίμου. Καλλῖνος Θεοδώ[ρου]. [Δ]ιόγειτος Θεοδώρου. Πυθόδωρος Διόκλου. Διόδωρος Ἀνταγόρο[υ]. [Ἡρ]όδωρος Δαμοχάρεος.

Ἡ πλὰξ αὕτη ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐνεπιγράφων πλακῶν κατὰ τὴν οἰκοδομὴν μεγάλου Λουτροῦ, ὅπερ αἱ τελευταῖαι ἀνασκαφαὶ εἰς φῶς ἤγαγον. Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν μεγάλου τετραγώνου δωματίου ἔκειτο λουτὴρ ὀρθογωνίου σχήματος ἐπικεχρισμένος· τὴν ἑτέραν τῶν μειζόνων πλευρῶν τοῦ λουτῆρος τούτου ἀπετέλει ἡ ἡμετέρα πλὰξ τὴν ἐπιγραφὴν ἔχουσα κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν.

Ἡ ἐπιγραφή, ὡς εἴπομεν, εἶνε στοιχηδὸν κεχαραγμένη, ἕκαστος δὲ στίχος περιλαμβάνει πεντήκοντα γράμματα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη γνωρίζει ἡμῖν τὴν περὶ ὁροθεσίας ἔριν τῶν Ἐπιδαυρίων καὶ Κορινθίων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας καὶ τὴν κρίσιν τῶν ἐπὶ τὴν χώραν, ὡς διαιτητῶν, σταλέντων Μεγαρέων. Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν οἱ τὸ πρῶτον σταλέντες ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ εἷς Μεγαρεῖς ἔκριναν ὑπὲρ τῶν Ἐπιδαυρίων, εἰς οὓς ἔδει νὰ ἀνήκῃ ἡ ἀμφισβητουμένη χώρα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀντέλεγον οἱ Κορίνθιοι, ἐστάλησαν καὶ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν δικαστῶν τριάκοντα καὶ εἷς, οἵτινες ἔθηκαν ὡρισμένως τὰ ὅρια.

Οἱ ἀποσταλέντες κριταὶ ἀνῆκον εἰς τὰς τρεῖς δωρικὰς φυλάς[1], τουτέστιν πεντήκοντα εἰς τὴν τῶν Ὑλλέων, πεντήκοντα καὶ εἷς εἰς τὴν τῶν Παμφύλων καὶ πεντήκοντα εἰς τὴν τῶν Δυμάνων. Ἐκ τῶν τὸ δεύτερον δὲ ἀποσταλέντων, δέκα μὲν ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων, ἕνδεκα ἐκ τῶν δευτέρων καὶ δέκα ἐκ τῶν τελευταίων. Τινὰ τῶν ὀνομάτων τούτων ἀπαντῶσι καὶ ἔν τινι μεγαρικῇ ἐπιγραφῇ δημοσιευθείσῃ ὑπὸ τοῦ Bayet ἐν Revue Archéol. 1875. II. σελ. 19, (ἴδ. καὶ Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1885, 2. 127) ἐν ᾗ διορθοῦνται τὰ νῦν πλημμελῶς τινα ἐκεῖ συμπεπληρωμένα ἐξηλειμμένα ὀνόματα. Οὕτως τὸ *Τ[ερ]ψίων Ματροδώρου* εἶνε πάντως τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ *Καλλίων Ματροδώρου*. Τὸ . . . εας *Πουλοχέρεος* συμπληροῦται *Τιμέας* κτλ. Τὸ . . . . . . *Νίκωνος* εἶνε πιθανῶς τὸ *Πανέας Νίκωνος*.

Ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν *Αἰγιαλεὺς* εἶνε ἡμῖν ἄγνωστος· γνωστοῦ ὅμως ὄντος τοῦ χρόνου καθ' ὃν οἱ Ἐπιδαύριοι μετὰ τῶν Τροιζηνίων εἰς τὸ ἀχαϊκὸν συνέδριον προσεχώρησαν (Παυσ. 2. 8. 5.) εἰκάζομεν ὅτι ὁ Αἰγιαλεὺς ἐστρατήγει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀράτου ἐλευθέρωσιν τῆς Κορίνθου. Ὁ ἱερεὺς *Διονύσιος* εἶνε ἐπίσης ἄγνωστος. Τοιοῦτον ὄνομα ἀπαντᾷ ἅπαξ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῆς Ἐπιδαύρου (ἴδ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1883. II. 89) ἀλλ' ἐν ἐπιγραφῇ μεταγενεστέρων χρόνων.

Στίχ. 3. Ὁ διπλασιασμὸς τοῦ *λ* ἐν τῇ λέξει *ἀμφέλλεγον* δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἁμάρτημα τοῦ χαράκτου, ἀλλ' ὡς γλωσσικὸς ἰδιωτισμός.

Στίχ. 4. Τὸ *Σελλάνυον* εἶνε ἡμῖν ἄγνωστον· τὸ *Σπείραιον* ὅμως εἶνε τὸ ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ γνωστὸν ἀκρωτήριον, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ *Σελλάνυον* νὰ ἦτο ὁμοία τις ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐξοχή.

Στίχ. 6. Ἡ συμπλήρωσις *ἕνα* ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου προκύπτει ἐκ τῆς ἀριθμήσεως τῶν δικαστῶν.

Στίχ. 8. Αἱ λέξεις *τερμονισμὸς* ὡς καὶ ἡ ἐν στίχ. 11 *ἐτερμόνιξαν* κατὰ τὴν ὁποίαν συνεπληρώσαμεν τὴν ἐν στίχ. 9 *τερμον[ι]ξοῦ[ν]τας* καὶ ἡ ἐν στίχ. 85 *Τερμαστῆρες* ἀπαντῶσι τὸ πρῶτον ἐνταῦθα. Τὸ ῥῆμα *τερμονίζω* (ἐκ τοῦ *τέρμα*) ἀντὶ τοῦ *τερματίζω* ἢ *τερμάζω* εἶνε διαλεκτικόν.

Ἀπὸ τοῦ στίχου 11 ἕως τοῦ 31 περιλαμβάνεται ἡ κυρίως ὁροθεσία ἐν ᾗ ἀπαντῶσιν, ὡς συνήθως συμβαίνει ἐν ὁμοίαις ἐπιγραφαῖς, ὀνόματα, ὧν τὰ πλεῖστα τυγχάνουσιν ἄγνωστα. Ἡμεῖς καὶ περὶ αὐτῶν τῶν γνωστῶν τυγχανόντων οὐδένα ποιησόμεθα λόγον, ἀφίνοντες εἰς τοὺς γεωγράφους τὴν ἔρευναν καὶ ἐξακρίβωσιν τούτων.

Στίχ. 14. Ἡ λέξις *ῥάχις* γέγραπται πάντοτε

[1] Ὡς γνωστὸν αἱ τρεῖς δωρικαὶ καλούμεναι φυλαί, τῶν Ὑλλέων, Δυμάνων καὶ Παμφύλων ὑπῆρχον, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης, καὶ ἐν ἄλλαις δωρικαῖς πόλεσι (πρβλ. Müller. Dor. 2, 70 καὶ ἑξ.).

κατ' ἀρσενικὸν γένος· ἡ λέξις *κορυφὴ* ἀδιαφόρως κατ' ἀρσενικὸν ἢ θηλυκόν.

Στίχ. 35. Τὸ *Ἵππωνος* γέγραπται δι' ἑνὸς πῖ, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐπαναλήψει τοῦ ὀνόματος στίχ. 86 ὀρθῶς διὰ δύο.

Στίχ. 36. Συνεπληρώσαμεν ἐν ἀρχῇ (*Δαμο*)-*κρίτου*, καθόσον ἐλλείπουσι τέσσαρα γράμματα, ἀλλὰ δυνατὸν νὰ ἦτο καὶ ἄλλο τὸ πρῶτον συνθετικόν.

Στίχ. 42. Τὸ ὄνομα *Λύσην Ἀνδρία* εἶνε κεχαραγμένον καθαρῶς ὡς ἀντεγράφη. Βεβαιότατα ὁ χαράκτης ἀντὶ τοῦ *Λύσων* ἔγραψε *Λύσην*.

Στίχ. 72. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὀνόματος (*Σ*)*ῖμος*, εἶνε ἀβεβαία, ἀλλ' ἐὰν ὀρθῶς ἔχῃ τὸ *Φ*(*ίλωνος*), δὲν ἐλλείπει ἐκ τοῦ δευτέρου ὀνόματος ἢ ἓν μόνον γράμμα.

Στίχ. 74. Τὸ *Ἀρχελοιοδώρου* ἔχει καθαρῶς οὕτως. Ἴσως ἥμαρτεν ἐνταῦθα ὁ χαράκτης προσθεὶς τὸ ρ, ἀντὶ τοῦ *Ἀχελοιοδώρου*.

Στίχ. 83. Πρὸ τοῦ *Λωτέλεος* ὅπερ καθαρόν, ὑπάρχει χῶρος δύο ἐξηλειμμένων γραμμάτων· ἡμεῖς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν συμπλήρωσιν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις 20 Ἀπριλίου 1887.

Β. Σταης

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

Ι

Ἐν ταῖς ἐν Ἀκροπόλει πρὸ τῆς Θόλου γιγνομέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθη νέον τεμάχιον τῆς ἐπιγραφῆς, ἧς ἄλλο τεμάχιον ἐδημοσιεύσαμεν ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 σ. 269 κ. ἑ.

Τὸ νέον τοῦτο τεμάχιον πεντελικοῦ λίθου καὶ ὕψ. 0,18, πλατ. 0,28 καὶ πάχ. 0,08 γαλλικοῦ μέτρου πάντοθεν τεθραυσμένον πλὴν τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, ἥτις φαίνεται ὅτι εἰς ἄλλην προσεκολλᾶτο πλάκα, ἔχει ὡς ἑξῆς·

ΣΚΕΙ
Ε Ξ
ΝΙ:ΕΧΟ ΘΕΟΦΙΛΟΣΕΔΙ
ΣΚΕΝ ΤΡΑΓΩΙΔΩΝ
ΛΟΣ ΟΗΡΑΜΕΝΗΣΚΗΦΙΣΙ
ΗΓΕΙ
ΣΛΗΣΕΔΙΔΑΣ
ΚΟΜ ΚΡΙΤΗΣ
ΛΘΗΝΟΔΩΡΟΣ
ΕΠΙΚΗΦΙΣΟΦΩΝΤΟΣ
ΠΡ ΟΩΝΤΙΣΠΑΙ

συμπληρούμενον ὧδε

[κωμῳδῶν]
[. . . . . . ς] Κει[ριάδης]
[τραγῳδῶν] [ἐχορήγ]ε[ι]
[. . . Παια]νι(εὺς) ἐχο(ρήγει Θεόφιλος ἐδί[δασκεν]
[. . . . ἐδίδα]σκεν τραγῳδῶν

[ὑποκριτὴς Θεττα]λὸς
[ἐπὶ . . . . . .]
[. . . . παίδων]
[. . . .] κωμ[. . . ἐχορήγει]

[Θη]ραμένης Κηφισι(εὺς)
ἐχορήγει
[. . . . . . κ]λῆς ἐδίδασ(κεν)
[ὑποκ]ριτὴς
Ἀθηνόδωρος
Ἐπὶ Κηφισοφῶντος
[Ἱπ]π[οθ]ωντὶς παίδων

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς δευτέρας στήλης εἶνε ἡ ἀναγραφὴ τῶν ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος Ἀριστοφῶντος (330 π. χ. Ὀλυμ. 112,3) ἐν τοῖς μεγάλοις Διονυσίοις τελεσθέντων μουσικῶν ἀγώνων, ὡς τοῦτο ἡμῖν δεικνύει τὸ σῳζόμενον ὄνομα τοῦ ἄρχοντος Κηφισοφῶντος τῆς ἑπομένης ἀναγραφῆς· ὁ ἄρχων οὗτος εἶνε ὁ τῆς Ὀλυμπ. 112,4 (Διόδ. Σικελ. 17, 74). Ἐκ τῆς πρώτης ἀναγραφῆς τῆς δευτέρας στήλης τοῦ ἡμετέρου τεμαχίου κυροῦται ἡ γνώμη τοῦ Meineke (Meineke Histor. crit. comic. græcorum p. 434) κατατάξαντος τὸν Θεόφιλον ἐν τοῖς ποιηταῖς τῆς μέσης κωμῳδίας τοῦ Φαβρικίου (Bibl. Gr. II p. 500) θεωροῦντος αὐτὸν ὡς ποιητὴν τῆς παλαιᾶς κωμῳδίας.

Ὁ χορηγὸς Θηραμένης εἶνε ὁ τῷ 320 π. Χ. Ὀλυμπ. 115,1) ὡς γραμματεὺς ἀναφερόμενος ἐν ἐπιγραφῇ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Κουμανούδη ἐν Ἀθηναίου τόμ. VI σ. 158 δημοσιευθείσῃ (ἴδ. καὶ Dittenberger Sylloge κτλ. ἀριθ. 337). Ἀγνοοῦμεν ἂν ὀφείλωμεν νὰ ταυτίσωμεν αὐτὸν τῷ ὁμωνύμῳ ἐχθρῷ τοῦ Δημοσθένους, καθ' οὗ γέγραπται ἡ τετάρτη αὐτοῦ ἐπιστολὴ ἡ ἐπιγραφομένη «περὶ τῆς Θηραμένους βλασφημίας».

Τὸ κεκολοβωμένον ὄνομα τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ εἶνε ἀτυχῶς ἀδύνατον μετὰ θετικότητος νὰ συμπληρώσωμεν. Ὡς ὁ Köhler (Mittheilungen d. deutsch. Arch. Instit. 1878 p. 116) ἀμφιβάλλει ἂν ἐν στ. 23 τῆς αὐτόθι ἐν σ. 113 δημοσιευομένης ἐπιγραφῆς τὸ σῳζόμενον ΟΚΛΗΣ ὀφείλῃ νὰ συμπληρώσῃ εἰς *Τιμοκλῆς* ἢ *Φιλοκλῆς*[1], οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα, διότι τὸ πρὸ τῆς καταλήξεως ΚΛΗΣ κενὸν συμπληροῦσιν ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα ἀμφοτέρων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τραγικῶν τοῦ Τιμοκλέους καὶ Φιλοκλέους τοῦ νεωτέρου. Καὶ ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφῇ, ἣν πρῶτος ὁ ἡμέτερος Κουμανούδης ἐν Ἀθηναίου τόμ. VI σ. 476 ἐξέδωκεν καὶ ἥτις ἀνάγεται εἰς τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας τοὺς γενομένους τῇ 109,3-110,1 Ὀλυμ., ἡ κατάληξις ΟΚΛΗΣ εἶνε ἡ τοῦ ὀνόματος τοῦ νικήσαντος τραγικοῦ ποιητοῦ.

[1] Ὁ Dittenberger Sylloge ἀριθ. 407 σημ. 14 προτιμᾷ τὸ *Φιλοκλῆς*.

Ὁ τραγικὸς ὑποκριτὴς *Ἀθηνόδωρος* εἶνε λίαν γνωστός. Παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου 29 (ἴδ. καὶ Ἀθήν. 12,538) ἀγωνίζεται οὗτος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ νικᾷ τὸν ἀντίπαλόν του Θετταλόν. Οἱ δύο οὗτοι εὕρηνται ἀνταγωνιζόμενοι καὶ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ (Ἀθην. τόμ. VI σ. 476 κ. ἑ.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οὐδόλως ἐδιστάσαμεν τὸ ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς ΛΟΣ εἰς *Θετταλὸς* νὰ συμπληρώσωμεν.

Τὸ ἡμέτερον τεμάχιον εἶνε συνέχεια τοῦ ἐν C. I. A II 971, e τεμαχίου, δὲν προσαρμόζεται ὅμως αὐτῷ. Ἐν τῷ τεμαχίῳ e ἀπαντῶσιν ὁ ἄρχων Ἀριστοφάνης τῆς Ολυμ. 112,2 καὶ ὁ ὑποκριτὴς Ἀθηνόδωρος, ὡς συμπληροῖ ὁ Köhler τὸ σῳζόμενον ΡΟΣ. Ἀτυχῶς τὸ τεμάχιον e εἶνε λίαν ἐφθαρμένον, ὥστε ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐξ αὐτοῦ συμπλήρωσις τῶν τοῦ ἡμετέρου τεμαχίου ἀναγραφῶν.

Τὸ ἡμέτερον τεμάχιον διαφέρει τῶν πρὸ αὐτοῦ εὑρεθέντων, καθ' ὅτι τὸ *ἐχορήγει* δὶς (στηλ. β'. στ. 2 καὶ 6) εὕρηται ἐν ἰδίᾳ γραμμῇ καὶ τὰ 8 αὐτοῦ γράμματα κατέχουσι θέσιν 9 γραμμάτων τῶν ἄλλων στίχων. Ἐπίσης ἐν ἰδίᾳ γραμμῇ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ *ἐχορήγει* εἶνε γεγραμμένη καὶ ἡ λέξις *ὑποκριτής*, ἐν ᾧ μέχρι τοῦδε ἐγράφετο συγκεκομμένη καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὑποκριτοῦ.

II

Ἐκεῖ που παρὰ τὴν Θόλον εὑρέθη καὶ τόδε τὸ τεμάχιον λίθου πεντελικοῦ ὕψ. 0,26 πλάτ. 0,28 καὶ πάχ. 0,08 τεθραυσμένον τὴν ἄνω καὶ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν καὶ ἔχον ὡς ἑξῆς

ΕΡΙ
ΙΑΣΤΑΘΜΟΙ
|ΑΠΟΠ////ΥΛΜΑΧΕΡ
ΔΗΗΗ|ΠΡΟΣΟΠΟΝΟΡΜΟΣ
Ε////ΙΟΝΧΕΡΑΚΡΑΑΡΙΣΤΕΡΑΣΙ
ΗΗΙ..𐅄ΔΔΔΠΗΗ|ΕΠΙΣΤΑΤΑΙΤΟΙΝΝΙΚΑΙΝΤ
ΕΟΤΙΜΟΣΧΟLΑΡΛΕΥΣΣΚΟΠΑΣΠΙΘΕΥΣΑΝΤΙ
ΟΣΔΙΟΛΕΙΤΟΝΟΣΑΧΑΡΝΕΥΣΛΡΑΜΜΑΤΕΥΣ|
ΙΔΕΣΕΠΟΕΣΕΝΣΤΑΘΜΟΝΑΛΕΙΚΑΘΕΚΑΣΤΟΝ
ΡΙΣΤΕΡΑΑΜΦΙΔΕΑΧΡΥΣΙΔΙΑΜΙΚΡΑΕΙΚΟΣΙ
ΡΟΝΑΔΥΟΠΟΔΕΔΥΟ⁝Χ𐅅ΗΗΗΗΗΔΔΔΠΗΗ|ΧΕΡΔ
ΡΟΤΕΡΙΟΝΧΡΥΣΙΟΝΗΟΠΙΣΘΙΟΝΣΚΕLΕΔΥ
Ν////ΙΜΟΔΕΜΟΣΕΠΟΕΣΕΝΣΤΑΘΜΟΝΑΛΕΙΚΑ
////ΑΣΤΕΡΕΧΕΡΑΡΙΣΤΕΡΑΑΜΦΙΔΕΑΠΟΣΑ
////ΧΣΙΑΑΜΦΙΔΕΑΑΚΡΟΤΕΡΙΟΝ⁝ΧΧΧ𐅄ΠΗΗ
ΕLΕΔΥΟ⁝ΧΧ𐅅ΗΗΗΗΗ𐅄ΗΗ|ΚΕΦΑLΑΙΟΝΤΑ

[ἀκρωτή]ρι[ον]
[ἐπόεσεν] σταθ[μὸν ἄγει καθ᾽ ἕκαστον]
| ἀπόπ[τ]υγμα, χεὶρ
ΔΗΗΗ| πρόσωπον, ὅρμος, ὑ[ποδε]
[ρις, ...] ἀκρωτήριον, χεὶρ ἄκρα ἀριστερά, σ[κέλ]
[λει δύο, ...] ΗΗΗΗ𐅄ΔΔΔΠΗΗ | ἐπιστάται τοῖν Νίκαιν τ
[Κλ]εότιμος Χολαργεύς, Σκόπας Πιθεύς, Ἀντι
[σθένης(;) . . . . . .]ος Διογείτονος Ἀχαρνεὺς γραμματεύς|
[ ]ίδης ἐπόεσεν σταθμὸν ἄγει καθ᾽ ἕκαστον
[χεὶρ ἄκρα ἀ]ριστερά, ἀμφιδέα, χρυσίδια μικρὰ εἴκοσι
πε]ρόνα δύο, πόδε δύο⁝ Χ𐅅ΗΗΗΗΗΔΔΔΠΗΗ | χεὶρ δ
[εξιά, ἀκρ]ωτήριον χρυσοῦν ὀπίσθιον, σκέλει δύ
[ο, ν[Τ]ιμόδημος ἐπόεσεν σταθμὸν ἄγει κα
[θ᾽ ἕκαστον] ἀστέρε, χεὶρ ἀριστερά, ἀμφιδέα, ποὺς ἀ
[ριστερός, δε]ξιά, ἀμφιδέα, ἀκρωτήριον⁝ ΧΧΧ𐅄ΠΗΗ
[σκέ]λει δύο⁝ ΧΧ𐅅ΗΗΗΗΗ𐅄ΗΗ | κεφάλαιον τὰ
[πάντα

Οἱ ἐν τῷ τεμαχίῳ τούτῳ μνημονευόμενοι *ἐπιστάται* δὲν εἶνε ἀρχή τις ὡρισμένη, ὡς π. χ. οἱ ἐπιστάται τοῦ ναοῦ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος (C. I. A. II, 751 κ. ἑ.), ἀλλ᾽ ἐξελέγησαν ἐπίτηδες ἵνα παραλάβωσι παρὰ τῶν κατασκευασάντων τεχνιτῶν τὰς δύο Νίκας καί τινα ἄλλα, ἀγάλματα ἴσως. Τοιοῦτοι ἐπιστάται τρεῖς τὸν ἀριθμόν, ὡς καὶ παρ᾽ ἡμῖν, ἐξεπίτηδες πρὸς ἕνα μόνον ὡρισμένον σκοπὸν αἱρεθέντες ἀναφέρονται καὶ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1860 ἀρ. 4108 στ. 84-87 (χειροτονῆσαι δὲ τὸν δῆμον ἤδη τρεῖς ἄνδρας ἐξ Ἀθηναίων οἵτινες ἐπιμελήσονται τῆς τε ποιήσεως τῆς εἰκόνος καὶ τῆς ἀναθέσεως) καὶ ἐν C. I. A. I, 322 (πρβλ. καὶ C. I. A. II, 403 καὶ 404). Εἴπομεν ὅτι οἱ ἐπιστάται εἶνε τρεῖς, διότι ὁ [. . . .]*ος Διογείτονος Ἀχαρνεὺς* εἶνε ὁ γραμματεὺς αὐτῶν ὡς ἡ μετὰ τὸ γραμματεὺς κειμένη γραμμὴ ἐμφαίνει· ὀρθότερον βεβαίως θὰ ἦτο ἡ λέξις *γραμματεὺς* νὰ προηγεῖτο τοῦ κυρίου ὀνόματος, ἀφ᾽ οὗ καὶ τὸ *ἐπιστάται* προηγεῖται τῶν τριῶν ἄλλων κυρίων ὀνομάτων (πρβλ. καὶ C.I.A. I, 322). Τῶν

τριῶν ἐπιστατῶν ὁ *Σκόπας* εἶνε πιθανῶς ὁ ἐν C. I. A. I, 40 (Ὀλυμ. 88,1) ἀναφερόμενος.

Ὁ γραμματεὺς [. . . .]ος *Διογείτονος Ἀχαρνεὺς* εἶνε ἴσως πατὴρ *Διογείτονος τοῦ Ἀχαρνέως* τοῦ ἐπὶ Εὐθυκλέους ἄρχοντος (Ὀλυμ. 95,3) ταμίου τῶν ἱερῶν χρημάτων (C. I. A. II, 652 καὶ 653).

Οἱ ἀναφερόμενοι δύο τεχνῖται εἶνε μᾶλλον χρυσουργοὶ ἢ ἀγαλματοποιοί, ὡς ὁ ἐν C. I. A. I, 176 Ἀθηνοκλῆς Δημοφῶντος Εὐπυρίδης (πρβλ. καὶ Boeckh: Staats hh. d. Ath. II, p. 228-231).

Αἱ δύο Νῖκαι εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν χρυσῶν Νικῶν τοῦ Παρθενῶνος (C. I. A. I, 32, Ἁρποκρατίων ἐν λ. *ταμίας*, Σχολ. Ἀριστοφ. Βατράχ. 720).

Ὀλίγιστα καὶ μόνον τὰ βέβαια συνεπληρώσαμεν, διότι ἀδύνατον εἶνε καθ᾽ ἡμᾶς νὰ ὁρισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων ἑκάστου στίχου. Ἐὰν τὸν στ. 16 ἠθέλομεν νὰ συμπληρώσωμεν κατὰ τὸν στ. 24 τοῦ C. I. A. II, 652 ὡς ἑξῆς *ἀκρωτήριον χρυσοῦν ὀπίσθιον σκέλει δύο κτλ.* τότε ἕκαστος στίχος θὰ συνέκειτο ἐκ 55 γραμμάτων.

Τὰ γράμματα εἶνε τῆς πρὸ Εὐκλείδου ἐποχῆς καὶ μετὰ τὸ 436 π. Χ. ὡς τὸ τετράγραμμον Σ δηλοῖ. Τὸ ἐν στ. 12 *χρυσιõν* ἀντὶ *χρυσοῦν* εὕρηται καὶ ἐν C. I. A. II. 652. Πλημμελήματα πνευματισμοῦ, οἷον ἐν τῇ λέξει *ὅρμος* (στ. 4) καὶ *ὀπίσθιον* (στ. 12) εὕρηνται καὶ ἐν C. I. A. I, 324. Τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ ἀντικείμενα εὕρηνται πάντα ἐν C. I. A. II, 652, πλὴν τοῦ ἐν στ. 4 *πρόσωπον*, ὅπερ ὅμως εὕρηται ἐν C. I. A. I, 170,8. *πρόσωπον ὑπάργυρον κατάχρυσον*, καὶ τοῦ ἐν στ. 14 *ἀστέρε*.

III

Ἔνθα καὶ τὰ ἀνωτέρω δύο εὑρέθη καὶ τὸ ἑξῆς τεμάχιον λίθου πεντελικοῦ πάντοθεν τεθραυσμένου πλὴν τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ ὕψ. 0,19, πλάτ. 0,30, πάχ. 0,09 ἔχον ὧδε:

ΝΣ(Μ
ΤΟΥΔΥΝ//// ι\ι
ΗΣΙΜΟΥΣΕΑΥι
ΙΤΙΜΗΘΗΣΟΝΤΑΙΥΠΟ
ΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙ.ΟΥ<
ΑΧΩΣΙΝ////ΡΟΕΔΡΕΥΕΙΝΕΙΣΤΗΝΠΡΩ
ΝΧΡΗΜΑΤΙΣΑΙΠΕΡΙΤΟΥΤΩΝΓΝΩΜΗΝ
ΘΑΙΤΗΣΒΟΥΛΗΣΕΙΣΤΟΝΔΗΜΟΝΟΤΙΔΟ
(ΛΕΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΜΕΝΠΥΘΩΝΑΔΗΜΕΟΥ
ΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑΙΑΥΤΟΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑ
ΝΟΜΟΝΕΥΝΟΙΑΣΕΝΕΚΑΚΑΙΦΙΛΟΤΙ
ΥΛΗΝΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΕΙΝΑΙ
ΥΣΕΓΓΟΝΟΥΣΑΥΤΟΥΚ
ΛΗΣΚΑΙΔΗΜΟΥΚΑΙ
ΓΡΑΨΑΙΔΕΤΟΔΕ
ΗΜΟΥΕΝΣΤΗ
ΓΙΕΙΣΔF
ΠΙ

συμπληρούμενον ὡς ἑξῆς:

νσυμ
[αὐ]τοῦ δύν[αμιν. Ὅπως οὖν καὶ οἱ ἄλλοι παρέχειν]
[χρ]ησίμους ἑαυ[τοὺς φιλοτιμῶνται (;) εἰδότες ὅ]
[τι] τιμηθήσονται ὑπὸ [τῶν Ἀθηναίων ἀγαθῇ τύχ]

[η] δεδόχθαι τῇ βουλῇ [τ]οὺ[ς προέδρους οἳ ἂν λ]
άχωσιν [π]ροεδρεύειν εἰς τὴν πρώ[την ἐκκλησία]
[ν] χρηματίσαι περὶ τούτων, γνώμην [δὲ ξυμβάλλε]
[σ]θαι τῆς βουλῆς εἰς τὸν δῆμον ὅτι δο[κεῖ τῇ βο]
[υ]λῇ ἐπαινέσαι μὲν Πύθωνα Δημέου [. . . . . . . κ]
αὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῷ στεφά[νῳ κατὰ τὸ]
[ν] νόμον εὐνοίας ἕνεκα καὶ φιλοτι[μίας τῆς πρὸ]
[ς τὴν βου]λὴν καὶ τὸν δῆμον· εἶναι [δὲ αὐτὸν Ἀθην]
[αῖον καὶ τοὺ]ς ἐγγόνους αὐτοῦ κ[αὶ εἶναι αὐτῷ]
[γράψασθαι φυ]λῆς καὶ δήμου καὶ [φρατρίας ἧς ἂν]
[βούληται· ἀνα]γράψαι δὲ τόδε [τὸ ψήφισμα τὸν γρ]
[αμματέα τοῦ δ]ήμου ἐν στή[λῃ λιθίνῃ καὶ στῆσ]
[αι ἐν ἀκροπόλε]ι· εἰς δ[ὲ τὴν ἀναγραφὴν τῆς στήλ]
[ης μερίσαι τοὺς ἐ]πὶ [τῇ διοικήσει ΔΔ (;) δραχμάς]

Τὸ τεμάχιον τοῦτο εἶνε προβούλευμα, δι' οὗ προτείνεται νὰ ἐπαινεθῇ μὲν καὶ στεφανωθῇ Πύθων ὁ Δημέου, νὰ ἀπονεμηθῇ δὲ αὐτῷ καὶ τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου Ἀθηναίου. Ὁ Πύθων οὗτος, οὗ τὸ ἐθνικὸν δὲν δυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν (τὸ *Πλαταιέα* πληροῖ ἀκριβῶς τὸν κενὸν χῶρον), εἶνε ἡμῖν ἄλλοθεν ἄγνωστος. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνακτέα περὶ τὸ τέλος τοῦ 4 αἰῶνος ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 3 ὡς δηλοῦσι αἱ λέξεις *τοὺς ἐπὶ τῇ διοικήσει* (ἴδ. Reinach: Traité d'épigraphie grecque p. 315).

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Μάϊον τοῦ 1887.

ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΑΘΗΝΑΣ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίναξ 4).

Τὸ ἐν τῷ πίνακι 4 δημοσιευόμενον χαλκοῦν εἰδώλιον τῆς Ἀθηνᾶς εἶνε ἓν τῶν τελευταίων εὑρημάτων τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν. Ἀνευρέθη κατὰ τὸ βόρειον τεῖχος ἀκριβῶς ἔναντι τῆς βορείου τοῦ Ἐρεχθείου εἰσόδου εἰς βάθος 2 $^{1}/_{2}$ μέτρων ὑπὸ σπόνδυλον κίονος ἐντετειχισμένον. Πλησίον τούτου ἀνευρέθη καὶ ἀρχαϊκὸν ἄγαλμα λίθινον γυναικός, ὅμοιον, ὡς πρὸς τὸν τύπον, τοῖς πέρυσιν ἀνευρεθεῖσι. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο, ὅπερ, μὴ ἀφορῶντες εἰς τὸ ὁλοτελὲς τῆς μορφῆς, προσφορώτερον θὰ ἀπεκαλοῦμεν «διπλοῦν ἀνάγλυφον», ἀποτελεῖται ἐκ δύο λεπτῶν χαλκίνων πλακῶν, ὧν ἑκάστη, ἰδίᾳ εἰργασμένη οὖσα καὶ σφυρήλατος, εἰκονίζει οἱονεὶ ἐν ἀναγλύφῳ, τὴν ἐν καταγραφῇ τῆς Ἀθηνᾶς μορφήν. Αἱ δύο ἀναγεγλυμμέναι πλάκες αὗται, κεκολλημέναι οὖσαι καὶ διὰ λεπτῶν ἥλων ἐνιαχοῦ συνδεδεμέναι, συναποτελοῦσιν ὁλοτελὲς εἴδωλον, αὐτὴν τὴν Ἀθηνᾶν ὁλόκληρον καὶ ὁρατὴν ἑκατέρωθεν αὐτοτελῶς. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀγαλματίου τούτου εἶνε, ὅσον ἡμῖν γνωστόν, πρωτοφανής· εἶνε ὅμως διδακτικὴ διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ τοῦ σώματος παράστασις βαθμηδὸν ἀπετελέσθη μονομερῶς καὶ αὐτοτελῶς. Ἡ καταγραφὴν ἐν ἀναγλύφῳ ἀπεικόνισις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἡ πρόχειρον καὶ κοινὸν πρότυπον ἔχουσα τὴν ἐπὶ ἀγγείων γραπτὴν παράστασιν τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, ὤφειλε πρωϊαίτερον ν' ἀναπτυχθῇ καὶ τελειότερον νὰ ἐξασκηθῇ ἢ ἡ κυρίως ἀγαλματοποιΐα. Ἡ σύγκρισις τοῦ ἀναγεγλυμμένου, οὕτως εἰπεῖν, εἰδωλίου τούτου τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς ἕτερα τῆς Ἀκροπόλεως χαλκᾶ ἀγαλμάτια τῆς αὐτῆς χρονικῆς περιόδου, ἀλλὰ κατὰ τὸν συνήθη τρόπον πεποιημένα, φανε-

ρὰν καθιστᾷ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ εἴδους τούτου τῆς τέχνης. Ἑκάστη τῶν ὄψεων τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου ἀποδίδει ἐν θαυμαστῇ ἀκριβείᾳ καὶ λεπτότητι τὴν μορφὴν τῆς θεᾶς ἐν κινήσει, διὰ τῆς προβολῆς τοῦ δεξιοῦ ποδός, εἰκονισμένης. Τὸ βαρὺ καὶ ἀχάριστον τῶν ἀρχαϊκῶν μορφῶν λείπει πάντῃ σχεδὸν ἐν τῇ κομψῇ τῆς θεοῦ παραστάσει. Μόλις δὲ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐλαφρὰ ἤδη τοῦ ἀρχαϊσμοῦ ἴχνη πείθουσιν ἡμᾶς, ὅτι τὸ πολύτιμον εὕρημα νὰ καταταχθῇ δέον εἰς τὰ τεχνουργήματα τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης. Ἡ πρό τινος ἐν Ἀκροπόλει ἀνευρεθεῖσα χαλκῆ κεφαλὴ (ἴδε πίνακα 3 τοῦ παρόντος τεύχους) καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο εὕρημα μαρτυροῦσιν ἀνάπτυξιν ἐν τῇ τέχνῃ, οἵαν οὐδὲ νὰ φαντασθῇ τις κἂν θὰ ἐτόλμα πρότερον. Ἡ ἐν χαλκῷ τέχνη εἶχε προαχθῇ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, οὓς δυστυχῶς ἡ ἱστορία διὰ πυκνοῦ ἐκάλυψε σκότους, εἰς ἀληθῆ τέχνην, ὑπερβάλλουσαν τὴν σύγχρονον ἐπὶ τοῦ λίθου ἐξασκουμένην ὡς δῆλον καὶ ἐξ ἁπλῆς παραθέσεως τοῦ δημοσιευομένου ἀγαλματίου πρὸς τὸ ἀνάγλυφον τῆς Ἀκροπόλεως τὸ δημοσιευθὲν ἐν Ἀρχ. Ἐφημερίδι (1886, σ. 179 π. 9) τὸ εἰκονίζον ἐν παρεμφερεῖ παραστάσει τὴν Ἀθηνᾶν.

Ἐν τῷ πίνακι 4 δίδομεν τῆς Ἀθηνᾶς ἡμῶν διπλῆν εἰκόνα· ἑκατέρας δηλονότι τῶν ὄψεων αὐτῆς κατὰ τὰ $^2/_3$ τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους, ἀπεικονίσαμεν δὲ καὶ ὄψιν αὐτῆς ἐν κατατομῇ, ἵνα δείκνυται τὸ πάχος τῶν δύο συγκεκολλημένων πλακῶν.

Ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν ὄψεων, τῆς καὶ κυρίας οὔσης, ἅτε εἰκονιζούσης τὸ δεξιὸν ἅμα καὶ πρόσθιον τοῦ σώματος (δεδηλωμένοι εἰσὶν ἐπὶ τῆς ὄψεως ταύτης ἀμφότεροι οἱ μαστοὶ τοῦ στήθους) ἡ θεά, χιτῶνα φέρουσα, ἱμάτιον καὶ αἰγίδα φολιδωτήν, δι' ὄφεων κεκοσμημένην, προβαίνει ἠρέμα τὸν δεξιὸν βραχίονα κεκαμμένον κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὑπὸ τὸ στῆθος ἔχουσα. Ἡ χείρ, ἐλαφρῶς ἠνεῳγμένη, ἔχει τὴν θέσιν χειρὸς κρατούσης φιάλην. Ἐπὶ τῆς δευτέρας τῶν ὄψεων, τῆς τὸ ἀριστερὸν καὶ τὸ ὄπισθεν τοῦ σώματος εἰκονιζούσης, ἡ αἰγὶς καταπίπτει μακρά, τὸ ἄνω τοῦ σώματος καὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα μέχρι τῆς χειρὸς καλύπτουσα. Ἡ ἄκρα χείρ, ἐξέχουσα ἀρχικῶς τοῦ σώματος, ἀπώλετο δυστυχῶς. Ἐκράτει δὲ αὕτη ἀντικείμενόν τι, οὗ τινος ἴχνος, ὡσεὶ αἰχμή, ὁρατὸν ἔτι τυγχάνει. Πιθανώτατα ἦτο τοῦτο τὸ κράνος, οὗ τινος τὸ ὁρατὸν λείψανον ἦτο ὁ λόφος. Ἐπὶ τῆς ὄψεως ταύτης, ἥτις εἶνε ἡ τὴν μείζονα φθορὰν ὑποστᾶσα, σώζονται ἔτι ἐπικεκολλημένα κατὰ τὸ στῆθος καὶ ἐπὶ τῆς αἰγίδος τεμάχια ξένων ἀντικειμένων, ἅτινα γειτνιάζοντα κατὰ τὴν πυρὰν τῷ εἰδωλίῳ (διότι ὑπέστη τοῦτο προφανέστατα τὴν ἐκ τοῦ πυρὸς ἐπήρειαν) καὶ συγκαέντα ἐπεκόλλησαν μετὰ τὴν πῆξιν στερεώτατα ἐπ' αὐτοῦ. Κατὰ τοὺς πόδας φαίνεται ὄγκος, ὡσεὶ ἧλος, ἐξ ἀργύρου ὅστις ὁμοίαν ἔχει ὑπάρξεως ἀφορμήν. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ὄψεων, οὐδὲν τοιοῦτον φαίνεται ξένον τεμάχιον, καθόσον ἡ ὄψις αὕτη ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προφυλαττομένη. Οἱ ἐνιαχοῦ φαινόμενοι σταγονοειδεῖς ὄγκοι, προῆλθον ἐκ τῆς ἐπιχρυσώσεως, ἥτις ὑπὸ τῆς καύσεως συνεπυκνοῦτο ἢ στάγδην ἀπέρρεεν.

Τὴν κόμην ἔχει ἡ θεὰ ἐρριμμένην ὄπισθεν καὶ διὰ ταινίας (κατὰ τὴν μίαν μόνην ὄψιν τὰ νῦν ὁρατῆς) δεδεμένην· ἔφερε δὲ καὶ διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἡ κόμωσις εἶνε καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὄψεων, ὡς εἰκός, ἡ αὐτή. Ἡ φαινομένη δὲ τὰ νῦν ἐπὶ τῆς δευτέρας ὄψεως διαφορά, προέκυψεν ἐκ τῆς κατὰ τὴν καῦσιν ἀπωλείας τεμαχίου τινὸς τῆς κεφαλῆς, ὅπερ ὁ τεχνίτης κατὰ τὴν ποίησιν τοῦ εἰδωλίου συνεκόλλησε, συμπληρώσας ἔλλειψίν τινα τῆς πλακός. Ἴσως δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς ὀπὴ ἦτο προωρισμένη δι' ἧλον, ὅστις συνεκράτει τὸ ἐπιπρόσθετον τεμάχιον. Ὁμοίως παρὰ τοὺς πόδας τρεῖς μικροὶ ἧλοι δηλοῦσιν ὅτι τὸ ἐλλεῖπον ἐκεῖ τεμάχιον τοῦ χιτῶνος διὰ τούτων συνεκρατεῖτο.

Τὸ ἀγαλμάτιον ἔχει ὕψος 0.37, ἐστηρίζετο δὲ δι' ἥλων, ὧν αἱ ὀπαὶ διακρίνονται ἐπὶ τῶν ποδῶν, ἐπὶ σκεύους τινός. Ἦτο ἐπίχρυσον ὁλοκλήρως· σώζεται δὲ τὰ νῦν ἔτι πολλαχοῦ ἡ χρύσωσις, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τῆς αἰγίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἀπριλίου 1887.

Β. ΣΤΑΗΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΧΑΪΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

(Πίν. 1 καὶ 2).

Ὁ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι ἀπεικονιζόμενος κορμὸς ἀγάλματος, εὑρεθεὶς ἐν Ἀθήναις πρὸς βορρᾶν τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ φέρων ἀριθ. 4217 τοῦ Εὑρετηρίου τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρίας· πλὴν τοῦ κορμοῦ δὲ εὑρέθησαν καὶ οἱ πόδες τοῦ ἀγάλματος, θραύσματά τινα τῆς κόμης καὶ ἐλάχιστον μέρος τοῦ προσώπου. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ἐξ Ἀθηνῶν γνωστὸν παράδειγμα τῆς τάξεως τῶν ἀγαλμάτων γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς, ἥτις πυκνοτέρα ὁσημέραι καθίσταται, νέων ἑκάστοτε εὑρισκομένων ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ἔργων τοῦ εἴδους τούτου. Τὰ μνημεῖα ταῦτα ὠνομάζοντο κοινῶς ἄλλοτε ἀγάλματα Ἀπόλλωνος, σήμερον ὅμως οὐδεμία πλέον ἀμφισβήτησις ὑπάρχει, ὅτι ὁ τύπος οὗτος δὲν ἦτο ἴδιος μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς παραστάσεως, ἀλλ' ὁρίζεται μᾶλλον ἡ σημασία ἑκάστου ἀγάλματος καὶ ἐκ τοῦ χώρου ἐν ᾧ ἑκάστοτε ἔργον τι τοῦ τύπου τούτου εὑρίσκεται. Ἐκ τοῦ τόπου δὲ τῆς εὑρέσεως τοῦ ἐν τῷ δε τῷ πίνακι ἀπεικονιζομένου ἀγάλματος φαίνεται πιθανώτερον ὅτι τοῦτο ἦτο νεκρικόν τι μνημεῖον.

Ἀποβλέποντές τινες εἰς τὸν κοινὸν τύπον, τὸν ὁποῖον δεικνύουσι πάντα ταῦτα τὰ ἀγάλματα γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς ἐνόμισαν, ὅτι ὑπόκειται τοῖς ἔργοις τούτοις κοινὸν ὑπόδειγμα, καὶ τοῦτο ἐκ ξύλου πεποιημένον, καὶ ὅτι δημιουργοὶ τοῦ ἀρχικοῦ τούτου τύπου καὶ ὑποδείγματος ἦσαν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ Δίποινος καὶ Σκύλλις, οἵτινες ἐκ Κρήτης εἰσήγαγον αὐτὸ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα (Furtwängler, Archaische Jünglingsstatue. Arch. Zeitung 1882). Τοῦτο δὲ φαίνονται παραδεχόμενοι καὶ πάντες σχεδὸν οἱ περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν ἀσχολούμενοι. Ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται τὰ μάλιστα πιθανὴ καὶ εὐαρμοστοῦσα πρὸς ὅσα ἡμεῖς περὶ τῶν ἀρχαίων τούτων τεχνιτῶν γινώσκομεν, δύναται ὅμως νὰ ἀμφισβητήσῃ τις εὐλόγως τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ταύτης, ὅταν τις ἀποβλέψῃ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἔργων τοῦ τύπου τούτου, ἅτινα καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα διαδεδομένα, εἶνε ὅμως τὰ πολλὰ τοὐλάχιστον τούτων χρόνων οὐχὶ πολὺ νεωτέρων τῆς κοινῶς παραδεδεγμένης ἡλικίας τῶν ἐκ Κρήτης τεχνιτῶν. Βέβαιον εἶνε, ὅτι τινὰ τῶν ἀγαλμάτων τούτων καὶ μάλιστα τῶν ἀρχαιοτάτων, ὡς τὰ ἐξ Ὀρχομενοῦ δεικνύουσιν ἀπειρίαν ἔτι τῆς λιθογλυφικῆς ἐργασίας καὶ πρωτουργὸν ὅλως τέχνην, ἕνεκα τούτου θὰ ἠδυνάμεθα ἴσως μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ τύπου τούτου εἰς ὑπόδειγμά τι ἐκ ξύλου πεποιημένον ὑπὸ Διποίνου καὶ Σκύλλιδος ἐὰν ἐν περιωρισμένῳ τινὶ χώρῳ εὑρίσκοντο τοιαῦτα ἔργα, σχεδὸν ὄντα σύγχρονα τῆς ἐν Ἑλλάδι διαμονῆς τῶν ἐκ Κρήτης ἀνδριαντοποιῶν. Τὸ ἐξ Ἀττικῆς ὅμως ἄγαλμα, ἐν καὶ τοῦτο τῶν ἀρχαιοτάτων τοῦ τύπου, ἀναγόμενον πάντως εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην πεντηκονταετηρίδα τοῦ ἕκτου αἰῶνος δεικνύει ἤδη τρόπον ἐργασίας τυπικῶς ὡρισμένον· τοῦτο δὲ εἶνε ἀποτέλεσμα τέχνης ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἀσκουμένης, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους ἢ καθ' οὓς διέτριψαν ἐν Ἑλλάδι ὁ Δίποινος καὶ ὁ Σκύλλις. Γινώσκομεν δ' ἄλλως καὶ ἐξ ἀρχαίας μαρτυρίας, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οἱ ἐπὶ Σόλωνος ἤδη, τιμῶντες τὴν μνήμην τῶν νεκρῶν, ἐκόσμουν τοὺς τάφους αὐτῶν ἐγείροντες ὄχι μόνον στήλας ἀλλὰ καὶ μνημεῖα, ἅτινα πάντως τὸν αὐτὸν τύπον εἶχον καὶ τὰ εἰς ἡμᾶς σωζόμενα ἀγάλματα γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς.

Δὲν ἔχει τι τὸ παράδοξον οὐδὲ ἀπίθανον ἡ γνώμη, ὅτι ὁ τύπος τῶν ἀγαλμάτων τούτων ὁρμᾶται ἐκ Κρήτης, ἀμφισβητήσιμος ὅμως εἶνε ἡ γνώμη, ὅτι οἱ δημιουργοὶ τοῦ τύπου οἱ εἰσαγαγόντες αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦσαν οἱ δύο περίφημοι τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης ἀνδριαντοποιοὶ Κρῆτες Δίποινος καὶ Σκύλλις. Τότε δὲ μόνον δυνάμεθα μετὰ μείζονος πιθανότητος νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ τύπου εἰς αὐτούς, ὅταν ἀποδειχθῇ ὀρθὴ ἡ παρατήρησις ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Robert ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, τῷ μετὰ πολλῆς εὐφυΐας ἅμα δὲ καὶ σοφίας

γεγραμμένῳ (Archäologische Märchen), ἡ παρατήρησις, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Πλινίου ὁριζομένη χρονολογία τῶν Κρητῶν, τὴν ὁποίαν καὶ πάντες σχεδὸν οἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχαιολόγοι ἀποδέχονται, δὲν ἔχει ἀπόλυτον καὶ ἀναμφισβήτητον κῦρος, ἀλλ' ἐξαρτᾶται μᾶλλον ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως, ἣν ἕκαστος ἀποδίδει εἰς τὴν πρώτην πηγὴν καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν αὐτὴν ἑρμηνεύει ὅτι δηλ. δύναταί τις, ἄλλως τὴν πηγὴν ἑρμηνεύων, νὰ φρονῇ εὐλόγως ὅτι οἱ Κρῆτες Δίποινος καὶ Σκύλλις ἐγένοντο καὶ ἤκμασαν ἐπὶ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος ἢ καὶ πολὺ πρότερον.

Τὰ ἀγάλματα δὲ ταῦτα γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς, ἔχοντα κοινὸν τὸν τύπον καὶ τὸ καθόλου σχῆμα, διαφέρουσιν ὅμως ἀλλήλων κατὰ τὴν ἐργασίαν τὴν ἐπὶ μέρους. Ὁ Furtwängler ἐξ ὀρθῆς παρατηρήσεως ὁρμώμενος διέκρινε δύο εἴδη. Τὸ μὲν ἓν εἶδος ἀποτελοῦσι τὰ ἀγάλματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν φαίνονται συγγενέστερα τῷ ἐκ Θήρας, τὸ δ' ἕτερον τὰ τῷ ἐξ Ὀρχομενοῦ ὁμοιότερα (Furtwängler ἔ. ἀ.).

Τὸ ἐξ Ἀττικῆς ὅμως τοῦτο ἄγαλμα εἰς οὐδετέραν τῶν τάξεων τούτων ἀκριβῶς ὑπάγεται, ἔχον ἄλλα μὲν τοῦ σώματος μέρη διάφορα τῷ Ὀρχομενίῳ, ἄλλα δὲ ἀνόμοια τῷ ἐκ Θήρας καὶ τῷ Τενεατικῷ· αἱ παραλλαγαὶ δὲ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ εἶνε μείζονες καὶ καταφανέστεραι ἢ αἱ πρὸς ἄλληλα διαφοραὶ τῶν ἄλλων ἀγαλμάτων τοῦ αὐτοῦ τύπου. Συγκρίνοντες δὲ τοῦτο πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ μάλιστα τὰ σπουδαιότερα καὶ γνωστότερα τοῦ τύπου, λέγω δὲ τὸ ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ τὸ ἐν τῷ Βρετ. Μουσείῳ (Arch. Zeitung 1882, π. 4) τὸ ἐκ Θήρας καὶ τὸ ἐκ Τενέας, εὑρίσκομεν ὅτι ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἐπὶ μέρους ἐργασίαν παραλλάσσει αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος διαφορόν πως ἔχει. Τὰ πλάγια δὲ μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ δὲν ἀποτελοῦσι, ὅπως τὰ τῶν λοιπῶν ἀγαλμάτων τοῦ αὐτοῦ τύπου, συναφές τι περίγραμμα μετὰ τῶν ἔμπροσθεν μερῶν τοῦ σώματος σχηματίζοντα οὕτω στρογγύλον τὸν κορμόν, ἀλλ' ἔχουσιν ἰδίαν εὐρεῖαν ἐπιφάνειαν καὶ ἴδιον περίγραμμα σχεδὸν τετραγωνικόν [1]. Αὐτὸς δὲ ὁ κορμὸς στερεῖται τῆς κατὰ τὴν ὀσφὺν ἐκείνης συστολῆς τοῦ σώματος, τὴν ὁποίαν εἰς ὑπερβολὴν πάντα σχεδὸν τὰ ἄλλα ὅμοια αὐτῷ ἔργα δεικνύουσι· διάφοροι δὲ εἶνε καὶ αἱ ἀναλογίαι τοῦ σώματος. Πάντα τοῦ τύπου τούτου τὰ ἀγάλματα ἔχουσιν εὐρὺ τὸ στῆθος, τὸ τοῦ ἀττικοῦ ὅμως εἶνε κατ' ἀναλογίαν μεῖζον καὶ εὐρύτερον, ἔχον τόσον σχεδὸν πλάτος κατὰ τοὺς ὤμους ὅσον ὁ ὅλος κορμὸς ἀπὸ τῆς κλειδώσεως μέχρι τῶν αἰδοίων ὕψος. Πλὴν τούτου δὲ ἡ μὲν τῶν ἄλλων ἀγαλμάτων τοῦ τύπου τούτου κατασκευὴ τοῦ στήθους καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἐκ Τενέας εἶνε ἁδροτέρα καὶ μᾶλλον συμπαγής, τὸ τοῦ ἀττικοῦ δὲ τούτου ἔργου εἶνε παχύτερον καὶ ἁπαλώτερον ἅμα δὲ καὶ στρογγυλότερον ἐξειργασμένον· οἱ μαστοὶ δὲ ἐπικάθηνται ἐπὶ τοῦ στήθους ὡς εὐρυμερεῖς ὄγκοι σαρκός, ἀποτόμως διοριζόμενοι ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κορμοῦ διά τινος αὐστηροῦ μὲν ὀρθοῦ ὅμως ἐν τῷ γενικῷ σχήματι περιγράμματι. Τὸ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς δὲ μέρος τοῦ κορμοῦ εἶνε μικρότερον καὶ λεπτότερον κατ' ἀναλογίαν κατεσκευασμένον [1], ἕνεκα τούτου δὲ δεικνύουσι τὰ μέρη τοῦ κορμοῦ τούτου ἐν ταῖς καθόλου αὐτοῦ ἀναλογίαις ὀλιγωτέραν ὀργανικὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν ἢ τὰ μέρη τοῦ Γενεατικοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θήρας ἀγάλματος. Ἐν τῷ σχηματισμῷ ὅμως τῶν καθ' ἕκαστον παρατηρεῖται πλὴν τῶν ἄλλων παραλλαγῶν καὶ μείζων τις ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας. Τοῦ ἐκ Θήρας καὶ τοῦ ἐκ Τενέας ἀγάλματος ἀμυδρῶς πως μόνον ὑποτυποῦνται τὰ γενικώτερα τοῦ κορμοῦ μέρη, τοῦ ἀττικοῦ ὅμως ἀγάλματος διακρίνεται σαφῶς ὁ θώραξ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κορμοῦ, περιγραφόμενος ὑπὸ δύο γραμμῶν, αἵτινες συνάπτονται εἰς μίαν γωνίαν. Καὶ κατὰ τοῦτο φαίνεται τὸ ἄγαλμα συγγενέστερόν πως τῷ ἐν τῷ Βρετ. Μουσείῳ βοιωτικῷ (Arch. Zeitung 1882 π. 4). Αἱ γραμμαὶ αὗται εἶνε τυπικώταται καὶ ὅλως κατὰ μηχανικὴν συνήθειαν, ἐλέγχουσαν ὅμως ὁπωσδήποτε ὀρθήν τινα αἴσθησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς διαρθρώσεως τῶν γενικωτέρων μερῶν τοῦ σώματος· ἡ ἀπὸ τῆς γωνίας δὲ ταύτης μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ εὐθεῖα γραμμὴ καὶ αἱ τρεῖς ἄνωθεν αὐτοῦ μικραὶ ὁριζόντιοι καὶ παράλληλοι γραμμαί, αἱ τὰς πτυχὰς τῆς σαρκὸς ὑποδη-

[1] Τοιοῦτόν τι γνώρισμα ἔχει καὶ ὁ ἐκ Μαγνησίας κορμὸς (Brunn, Mittheil. d. d. Inst. 1883, σ. 89, π. 5), κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως εἶνε πάντη διάφορος τοῦ ἀττικοῦ.

[1] Ἡ μεγάλη αὐτὴ διαφορὰ τοῦ κάτω μέρους τοῦ κορμοῦ πρὸς τὸ στῆθος δὲν δηλοῦται ἀρκούντως ἐν τῇ εἰκόνι διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀναγκαίας φωτοσκιάσεως.

λοῦσαι, ἐμφαίνουσι καὶ νέαν ἀρετὴν τοῦ τεχνίτου ξένην τῶν τεχνιτῶν τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ αὐτοῦ τύπου· ὅτι δηλ. οὗτος ἔχει ὄχι μόνον γνῶσιν τοῦ σχετικοῦ σχήματος τῆς ἐσωτερικῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τῆς γενικῆς αὐτοῦ διαρθρώσεως, παριστῶν αὐτὸ κατὰ ὡρισμένον καὶ κανονικόν τινα τρόπον ἐργασίας (Stilisirung), ἀλλὰ δεικνύει καὶ σπουδὴν εἰμὴ πρὸς φυσικὴν παράστασιν τῆς σαρκὸς πάντως ὅμως πρὸς ὑποδήλωσιν τῶν μερῶν ἐκείνων, ἅτινα εἶνε ἴδια τῆς τῆς σαρκὸς φύσεως. Ἕνεκα τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης τοῦ τεχνίτου πάντα τὰ μέρη τοῦ ἀττικοῦ ἀγάλματος φαίνονται ἁπαλώτερα εἶνε δὲ καὶ εὐσαρκότερα καὶ εὐρυμερέστερα, ἐν ᾧ τὰ προμνημονευθέντα ἀγάλματα δεικνύουσι κατασκευὴν τοῦ σώματος ἰσχνοτέραν, ἀλλὰ καὶ πυκνοτέραν, ἁδροτέραν καὶ μᾶλλον συγκεκροτημένην. Τὴν αὐτὴν δὲ ἀντίληψιν καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον παραστάσεως τοῦ σώματος παρατηροῦμεν ὄχι μόνον ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ στήθους ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος.

Τῆς κοιλίας ὄχι μόνον τὸ γενικὸν σχῆμα, ὃν κανονικώτερον καὶ στρογγυλότερον ἐνταῦθα, ὑποτυποῦται, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις τοῦ μέρους τούτου τοῦ σώματος, τὸ ἁπαλὸν καὶ σαρκῶδες, μᾶλλον ἐν τῷδε τῷ ἀγάλματι καταφαίνεται. Τὸ περίγραμμα δὲ τὸ ὁποῖον διορίζει τὴν κοιλίαν ἀπὸ τῶν ἰσχίων, δηλοῦται ἐνταῦθα πλαστικώτερον ἔχει δὲ καὶ τὰς γραμμὰς ὀλιγώτερον ὀρθίας ἢ τὰ ἀνάλογα μέρη τῶν προμνημονευθέντων ἀγαλμάτων. Οἱ δὲ ὦμοι δὲν ἔχουσι τὸ ἀνεσταλμένον καὶ γωνιῶδες τοῦ ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ τοῦ ἐν τῷ Βρετ. Μουσείῳ ἑτέρου βοιωτικοῦ ἀγάλματος, ἀλλ' ἀποκλίνουσιν ἠρέμα σχηματίζοντες τὸ περίγραμμα μᾶλλον στρογγύλον καὶ ὁμαλὸν τοῦ περιγράματος τῶν ὤμων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θήρας καὶ τοῦ ἐκ Τενέας ἀγάλματος. Τὸ μέρος δὲ ὅπου ὁ κορμὸς μετὰ τῶν ἄνω ἄκρων τοῦ σώματος συνάπτεται εἶνε ὀρθότερον καὶ ὀργανικώτερον διηρθρωμένον ἢ τὰ οἰκεῖα μέρη τῶν προμνημονευθέντων ἀγαλμάτων καὶ τὰ ἐπὶ τούτου δὲ μέρη τῆς σαρκὸς δὲν εἶνε παντελῶς παρημελημένα ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἀγάλματος τοῦδε· αἱ δὲ κλεῖδες αὐτῶν δὲν εἶναι ὁριζόντιοι ὅπως αἱ τοῦ ἐκ Θήρας καὶ τοῦ ἐκ Τενέας ἀγάλματος, ἀλλὰ σχηματίζονται ἐπικλινεῖς. Ἐκ τῆς θεωρήσεως δὲ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἀγάλματος καταφαίνεται, ὅτι τοῦτο εἶνε πάντη διάφορον τῶν δύο προμνημονευθέντων, καὶ ὄχι παντελῶς ὅμοιον τῷ ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ τῷ ἐν τῷ Βρετ. Μουσείῳ ἑτέρῳ βοιωτικῷ. Ἐξ ὅλων τῶν ἀγαλμάτων τοῦ τύπου τούτου δύο μόνα γινώσκω, ἅτινα εἶνε κατεσκευασμένα κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς καὶ δεικνύουσιν ὁμοίαν ἀντίληψιν τῆς κατασκευῆς καὶ παραστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· εἶνε δὲ ταῦτα τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Πτῴου ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ εὑρισκόμενα ὑπ' ἀριθ. 365 καὶ 366. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶνε πολὺ μεταγενέστερον τοῦ ἀττικοῦ, ἱκανὴν ἐπίδοσιν καὶ ἀκρίβειαν τῆς τέχνης δεικνύον, ἐκεῖνο δέ, νεώτερόν πως καὶ αὐτὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ παραδείγματος, ἔχει ἔτι πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ ἐντελέστερα ὅμως. Ἡ ὁμοιότης δὲ τοῦ βοιωτικοῦ τούτου ἀγάλματος πρὸς τὸ ἀττικὸν δὲν ἔχει τι τὸ παράδοξον, διότι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔχομεν τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχον τὰ ἐν Ἀττικῇ ἐργαστήρια εἰς τὴν ἐν Βοιωτίᾳ τέχνην.

Τὰ ἔργα δὲ ἅτινα ὁμοιότατα κατὰ τὴν τέχνην τῷ ἐν τῷδε τῷ πίνακι ἀπεικονιζομένῳ φαίνονται, εὑρίσκομεν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἀττικῇ, εἶνε ὅμως ταῦτα οὐχὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου τῆς παραστάσεως. Ἓν δὲ τούτων εἶνε καὶ τὸ σωζόμενον μέρος ἀγάλματος ἱππέως τὸ ἐν τῷ 2ῳ πίνακι ἀπεικονιζόμενον[1]. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο τοῦ ἱππέως, ἀποκείμενον νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως, εὑρέθη ἐν ταῖς τελευταίαις ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως μετά τινων κεφαλῶν, κορμῶν ἵππων καὶ διαφόρων ἄλλων μερῶν τοῦ αὐτοῦ ἢ καὶ ὁμοίων συμπλεγμάτων. Δὲν ἐνομίσαμεν δὲ περιττὸν νὰ συναπεικονίσωμεν καὶ τὴν ἑτέραν τῶν εὑρεθεισῶν κεφαλῶν ἵππου. Τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἦσαν ἱδρυμένα ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὡς ἀναθήματα ἴσως ἰδιωτῶν διά τινα νίκην αὐτῶν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἢ δι' ἄλλην τινα ἀφορμήν. Ἔργα τῆς αὐτῆς παραστάσεως ἦσαν καὶ πρότερον ἡμῖν γνωστά. Ὁμοίου συμπλέγματος μέρος ἦτο καὶ τὸ ἐν Βάρῃ τῆς Ἀττικῆς σωζόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Löschcke δημοσιευθὲν (Mittheil. 1879 πίν. 3) καὶ τὸ ἐν Δήλῳ ὑπὸ Furtwängler μνημονευόμενον (Arch. Zeitung 1882, von Delos). Τὰ δύο ὅμως ταῦτα ἔργα κατ' οὐδὲν συμβάλλονται ἐνταῦθα,

[1] Τὸν κορμὸν τοῦ ἱππέως ἀπεικονίσαμεν ἐνταῦθα καὶ ἰδίᾳ, συγκολληθέντα δέ, καὶ μετὰ τοῦ σωζομένου μέρους τοῦ κορμοῦ τοῦ ἵππου.

διότι οὐδὲν ἄλλο τοῦ ἱππέως σώζεται ἢ μόνον τὰ σκέλη αὐτοῦ προσκεκολλημένα τῷ ἵππῳ.

Καὶ ἐξ ἁπλῆς παραθεωρήσεως αὐτῶν τῶν εἰκόνων γίνεται φανερὸν ὅτι τὸ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἄγαλμα τοῦ ἱππέως[1] εἶνε ὁμοιότατα εἰργασμένον τῷ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι κορμῷ.

Ὄχι μόνον τὸ καθόλου περίγραμμα ἔχουσι κοινόν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὸν τρόπον τῆς συναρμογῆς καὶ συνδέσεως τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα. Εἶνε ὅμως ὁ τοῦ ἱππέως κορμὸς νεώτερός πως ἴσως τοῦ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι κορμοῦ ἀγάλματος δεικνύων μικρόν τι βῆμα προόδου καὶ ἐπιδόσεως τῆς αὐτῆς τέχνης. Ἕνεκα τούτου καὶ ἀνωμαλίαι τινὲς καὶ τραχύτητες τοῦ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι κορμοῦ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ. Οἱ περιττοὶ ὄγκοι τῆς σαρκὸς ἐξηφανίσθησαν καὶ οὕτω κατέστη μετριωτέρα ἡ κατασκευὴ τοῦ στήθους τοῦ ἱππέως· αἱ δὲ ἀναλογίαι τοῦ σώματος αὐτοῦ εἶνε κανονικώτεραι καὶ ἁρμονικωτέρα ἡ πρὸς ἄλληλα σύνθεσις τῶν μερῶν αὐτοῦ. Τὸ περίγραμμα δὲ τοῦ θώρακος δὲν συνάπτεται εἰς γωνίαν ἀλλ᾽εἶνε κυκλοτερές πως ἐνταῦθα, μᾶλλον κατὰ φύσιν ἀπεικασμένον, μείζονα δὲ διάπλασιν δεικνύει καὶ ἡ κοιλία καὶ τὰ ἄλλα τοῦ σώματος μέρη, μάλιστα δὲ τὰ σκέλη, ἡ ἐργασία τῶν ὁποίων δεικνύει καὶ σπουδὴν μεγάλην πρὸς μερικωτέραν (Detail) διάπλασιν τῆς σαρκός. Τοῦτο δὲ παρατηροῦμεν καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ἀπεικονιζομένης κεφαλῆς ἵππου, Αἱ διαφοραὶ ὅμως αὗται οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ διάφοροι βαθμοὶ προόδου τῆς αὐτῆς ὅμως τεχνοτροπίας. Ἕκαστος δὲ αἰσθάνεται ὅτι οἱ τεχνῖται ἀμφοτέρων τῶν ἔργων ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τῆς τέχνης ὁρμῶνται καὶ ἔχουσι κοινὰ σχολικά, οὕτως εἰπεῖν, γνωρίσματα τὴν αὐτὴν δηλ. αἴσθησιν τῆς κατασκευῆς τοῦ σώματος καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ἀπεικασίας αὐτοῦ.

Εἰς ἕκαστον δὲ θεώμενον τὰ ἔργα ταῦτα ἢ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν προσπίπτει καὶ ἀζήτητος ἡ ὁμοιότης αὐτῶν πρὸς ἕτερόν τι περίφημον καὶ γνωστὸν ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἔργον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὸν Μοσχοφόρον. Αἱ ὁμοιότητες δὲ αὗται εἶνε τόσον καταφανεῖς, ὥστε τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐμῆς ἀποδείξεως. Καὶ ὑπὸ τὴν περιβολὴν αὐτὴν τὴν σκληρῶς ἐπὶ τοῦ σώματος προσκεκολλημένην διακρίνομεν τὰ αὐτὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης, ἅτινα ἀποτελοῦσι καὶ τὰ γνωρίσματα τῶν δύο ἄλλων προμνημονευθέντων ἔργων. Τὰ τοῦ Μοσχοφόρου ὅμως μέρη τῆς ἐργασίας εἶνε ἔτι ἐντελέστερα, δεικνύοντα νέον σημεῖον προόδου τῆς αὐτῆς τέχνης κατὰ τὰς αὐτὰς πάντοτε ἀρχὰς ἐπιδιδούσης.

Ἀνάγκη δὲ νὰ εἴπω καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ καθαρῶς τεχνικοῦ μέρους τοῦ τρόπου δηλ. καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐργασίας (Stil) τοῦ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι ἀγάλματος.

Ὀρθῶς ὑπὸ πολλῶν ἤδη παρετηρήθη ὅτι πολλὰ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τοῦ τύπου τοῦ κοινῶς Ἀπόλλωνος τύπου ὀνομαζομένου, καὶ μάλιστα τὸ ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ τὸ ἐκ Τενέας δεικνύουσι σημεῖά τινα τῆς ἐργασίας αὐτῶν ξένα μὲν τῆς φύσεως τοῦ μαρμάρου, οἰκεῖα δὲ εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ ξύλου (Holztechnik). Ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἐργασίας τοῦ ἀττικοῦ ἀγάλματος ἀντίκειται πρὸς τὴν συνήθειαν τὴν ἐκ τῆς ἀσκήσεως ταύτης τῆς ὕλης. Ὄχι μόνον δὲν ἔχει τι τὸ γωνιῶδες καὶ σκληρὸν τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον παρατηροῦμεν ὑπερβολικὴν δηλ. ἁπαλότητα.

Ἡ τέχνη αὐτοῦ, ὡς ἐδηλώθη ἤδη ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ἔχει χαρακτῆρα εἰς ὑπερβολὴν τυπικὸν καὶ σχολικὸν (schulmässig), νομίζω δὲ ὅτι ὁ χαρακτὴρ οὗτος δὲν ἐμορφώθη ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ μαρμάρου, διότι παρ᾽ ὅλην τὴν ἐπιμεμελημένην ἐπιτήδευσιν τῆς ἐργασίας τῶν γραμμῶν εἶνε ὅμως ἀγροικότεραι ἢ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ λεπτὴ τοῦ μαρμάρου σύστασις.

Τὴν τεχνοτροπίαν δὲ τοῦ ἔργου τούτου κατα-

[1] Ἀπεικονίσθη μόνος ὁ κορμὸς τοῦ ἱππέως ἄνευ τοῦ ἵππου καὶ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» Ῥωμαΐδου, πίν. 12. Ἐν τῷ κειμένῳ δὲ τῶν «Μουσείων» τῷ ἀναφερομένῳ εἰς τόδε τὸ ἄγαλμα γίνεται μνεία καὶ τοῦ ἑτέρου ἀγάλματος τοῦ ἀπεικονιζομένου ἐνταῦθα ἐν τῷ 1ῳ πίνακι, ἐκεῖ δὲ παραπέμπω καὶ εἰς τήνδε τὴν πραγματείαν· ἡ παραπομπὴ ὅμως φέρεται ἐσφαλμένως ἐν τῇ γερμανικῇ μεταφράσει «Ἀρχ. Ἐφημ. 1884, 4» ἀντὶ 1887. Κατὰ ἀστεῖον δὲ καὶ παράδοξον ὅλως τρόπον ἡ φράσις δι᾽ ἧς τοῦ ἔργου τούτου ἐκεῖ μνημονεύω «ἄγαλμα γυμνῆς νεανικῆς μορφῆς» μετηνέχθη εἰς «jüngfräuliche Statue» ἐν τῇ γερμανικῇ μεταφράσει. Ἄς μοι ἐπιτραπῇ δὲ νὰ δηλώσω ἐνταῦθα, ἐπειδὴ δὲν δύναμαι να πράξω τοῦτο ἀλλαχοῦ, ὅτι αἱ εἰς τὰς ξένας γλώσσας μεταφράσεις τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου ἐξετυπώθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, πρὶν ἢ ἐγὼ λάβω γνῶσιν αὐτῶν. Εἶνε δὲ οὐχὶ μόνον περὶ τὴν λέξιν πλημμελεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸ νόημα τοῦ πρωτοτύπου πολλαχῶς διαφθείρουσιν. Ἐὰν λοιπόν τινες τῶν ξένων δὲν ἀπαξιώσωσι νὰ ῥίψωσιν ἓν βλέμμα καὶ εἰς τα ὑπ᾽ ἐμοῦ γραφέντα, παρακαλῶ αὐτοὺς νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, παραβλέποντες τὰ τυπογραφικὰ σφάλματα καὶ τούτου, τὰ εἰς τὰς παραπομπάς, ἅτινα παρεισέφρησαν, διότι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω πάσας τὰς διορθώσεις.

νοοῦμεν ὀρθότερον ὅταν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ ἀρχαιότατα ἐν Ἀττικῇ πλαστικὰ ἔργα, τὰ ἐξ Ἀκροπόλεως γνωστὰ πώρινα ἀνάγλυφα καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποκείμενα λείψανα ἔργων τῆς αὐτῆς ὕλης[1]. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ τούτου τοῦ ἔργου ὁ τεχνικὸς χαρακτὴρ ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀσκήσεως καὶ ἀπεργασίας τῶν πωρίνων τούτων ἔργων, ἥτις ὡς φαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων μνημείων λίαν διαδεδομένη καὶ συνήθης ἦτο εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους τῆς ἐν Ἀττικῇ πλαστικῆς τέχνης. Ἡ εἰς ὑπερβολὴν δὲ στρογγύλη καὶ ἁπαλὴ ἀπεργασία μερῶν τινων τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ ὁ σχηματισμὸς τῶν μαστῶν καὶ ἡ πρὸς τὰ πλάγια μέρη περιγραφὴ αὐτῶν, ἡ ἔλλειψις λεπτότητος τῶν γραμμῶν καὶ ἡ ἀπότομος ἐνιαχοῦ τοῦ κορμοῦ σύνθεσις τῶν μερῶν δεικνύουσι καταφανῶς ὅτι ὁ τυπικὸς χαρακτὴρ τοῦ ἔργου τούτου ἐμορφώθη ἐν τῇ ἀπεργασίᾳ λίθου μᾶλλον μὲν ἁπαλοῦ ἧττον δὲ λεπτοῦ τοῦ μαρμάρου· τοιοῦτος δὲ λίθος εἶνε ὁ πῶρος.

Ἐν Ἀθήναις.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΧΑΛΚΗ ΚΕΦΑΛΗ ΑΡΧΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Πίν. 3)

Πλείστου λόγου ἄξιον εὕρημα ἐκ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε καὶ ἡ περισωθεῖσα αὕτη κεφαλὴ χαλκοῦ ἀνδριάντος, ἣν ἐν τῷ 3ῳ πίνακι ἀπεικονίζομεν νομίζοντες ὅτι παρέχομεν τοῖς ἀρχαιολογοῦσιν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἀντικείμενον σπουδῆς[2].

Ἡ κεφαλὴ αὕτη εἰκονίζουσα πωγωνοφόρον τινὰ ἄνδρα εἶνε φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους, τὸ κρανίον ὅμως αὐτῆς εἶνε μεῖζον ἢ κατὰ λόγον τοῦ προσώπου. Τὸ δολιχοκέφαλον δὲ σχῆμα τὸ ὁποῖον μόνη ἡ κεφαλὴ αὕτη ἐξ ὅλων τῶν ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθέντων ἀρχαϊκῶν ἔργων δεικνύει δὲν εἶνε ἴδιον τοῦ τύπου αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἐκ λόγων ἐξωτερικῶν. Ἔφερε δηλ. αὕτη κάλυμμά τι, περικεφαλαίαν πιθανῶς, πρὸς τὸ κάλυμμα δὲ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὸ κρανίον σχῆμα ἀνάλογον, ἕνεκα τούτου δὲ καὶ μεῖζον. Ὅτι δὲ ὑπῆρχε τῆς κεφαλῆς ταύτης κάλυμμα ἰδίᾳ εἰργασμένον φαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ κρανίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς κόμης. Ταύτης δηλ. μόνον τὰ κατώτατα μέρη, ὅσα δὲν ἠδύνατο νὰ καλύψῃ ἡ περικεφαλαία, εἶνε ἐξειργασμένα, τῶν τριχῶν ἐγκεχαραγμένων διὰ λεπτοῦ ὀργάνου μετὰ περιέργου ἐπιμελείας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ χαλκοῦ, εἶνε δὲ καὶ παχύτερά πως. Ἡ κόμη δὲ αὐτὴ δὲν ἔχει τὴν περίεργον ἐκείνην κατασκευὴν ὅπως συνήθως αἱ τῶν ἀρχαϊκῶν χαλκῶν μάλιστα κεφαλῶν αἱ μετὰ πλοκάμων καὶ βοστρύχων ἠσκημέναι δεικνύουσιν, ἀλλ᾽ εἶνε ἁπλῆ καὶ βραχεῖα καὶ τοιοῦτον ἔχει τὸ σχῆμα οἷον καὶ ἐκ τῶν γραφῶν τῶν ἀττικῶν μελανομόρφων ἀγγείων γνωρίζομεν καὶ ἔκ τινων ἀττικῶν ἐπίσης ἀναγλύφων. Τὰ κατώτατα δὲ τῶν τριχῶν ἄκρα, ἅτινα δίκην στεφάνου τὴν κεφαλὴν περιθέουσι, δὲν εἶνε πάντα ἴσα οὐδ᾽ εὐθέως ἀποκεκομμένα, ἀλλ᾽ ἔχουσι φυλλοειδές πως καὶ ὀδοντωτὸν τὸ σχῆμα. Καὶ τοῦτο δὲ ὀφείλομεν ἔτι νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς ταύτης ὑπάρχει στρογγύλη τις ὀπή, δι᾽ ἧς καταφαίνεται ἔτι ὁ ἐντὸς αὐτῆς πηλός, ὃς πιθανῶς ἐχρησίμευεν ὡς πυρὴν εἰς τοὺς τεχνίτας κατὰ τὴν χώνευσιν τοῦ χαλκοῦ.

Τὰ ὄμματα ἦσαν ἰδίᾳ ἐντεθειμένα ἐκ λευκῆς τινος, ὑελώδους πιθανῶς, ὕλης, ταύτης δὲ ἐλάχιστον μέρος σώζεται ἔτι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κανθῷ τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ.

Ὁ δὲ πώγων ἔχει τὸ σφηνοειδὲς σχῆμα τὸ σύνηθες εἰς τὰ ἀρχαϊκὰ μνημεῖα τὸ ἐπικρατῆσαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἕκτου ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Ἀποτελεῖ δὲ συμπαγῆ ὄγκον ἐπὶ τῆς ἐπι-

[1] Ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν πραγματείαν «Περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου».

[2] Ὅρα καὶ Ῥωμαΐδου «Τὰ Μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν» πίν. 15.

φανείας τοῦ ὁποίου εἶνε δεδηλωμέναι αἱ τρίχες αὐτοῦ ἑκάστη λεπτότατα ἐγκεχαραγμένη· μετὰ πολλῆς δὲ περιεργείας εἶνε ἐξειργασμένον, τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ πώγωνος, ὅπερ ἀποτελοῦσιν αἱ ὑπὸ τὸ κάτω χεῖλος φυόμεναι τρίχες βραχύτεραι σχηματιζόμεναι.

Τοιαύτη ἡ ἐξωτερικὴ μορφὴ τῆς κεφαλῆς ταύτης. Οὐδὲν δὲ ἐξωτερικὸν ἢ ἄλλο σημεῖον ὑπάρχει δυνάμενον νὰ πείσῃ ἡμᾶς ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη ἦτο ἀγάλματος εἰκονίζοντος θεόν τινα, πιθανώτερον δὲ φαίνεται μᾶλλον ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο εἰκονικὸν ἀνάθημα ἰδιώτου ἀφιεροῦντος ἑαυτὸν τῇ θεᾷ. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἐν Ἀκροπόλει ἦσαν συνήθεις κατὰ τὸν πέμπτον ἤδη πάντως δὲ καὶ κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα τοιαῦται εἰκονικαὶ παραστάσεις ὡς ἰδιωτικὰ εἰς τὴν θεὰν ἀναθήματα (ὅρα περὶ τούτου Furtwängler, Mittheilungen 1880 σ. 27 κ. ἑ.). Φαίνεται δὲ ὅτι ὄχι μόνον τὸ χαλκοῦν τοῦτο ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματα ἱππέων[1], ὧν λείψανά τινα ἐν Ἀκροπόλει εὑρέθησαν ἐσχάτως καὶ τὰ πλεῖστα ἴσως τῶν γνωστῶν ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς ἐν τῷ ἐθίμῳ τούτῳ ἔχουσι τὴν αἰτίαν τῆς ἐν Ἀκροπόλει ἱδρύσεως αὐτῶν. Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο ἔχει μεγάλην σημασίαν ὄχι τόσον δι' αὐτὴν ταύτην τὴν παράστασιν ὅσον διὰ τὴν τέχνην αὐτοῦ.

Ἐκ πρώτης ἀπόψεως φαίνεται ὅτι ἔχει ὁμοιότητά τινα πρὸς τὰ Αἰγινητικὰ ἔργα· σφάλλεται ὅμως εἴ τις παραγόμενος ὑπὸ τῆς γενικῆς ταύτης ὁμοιότητος, νομίζει ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἔργον εἶνε Αἰγιναίας τέχνης. Λέγω δὲ τοῦτο ὄχι διότι ἀποδέχομαι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Αἰγιναίους μόνον τεχνίτας ἀπέκλειον διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἔχθραν τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν, ὅπως πρότερον τῶν ἀρχαιολόγων τινὲς ἰσχυρίζοντο. Τοὐναντίον δὲ μᾶλλον φαίνεταί μοι βέβαιον, ὅτι ὑπῆρχε ζωηροτέρα ἐπικοινωνία τῶν Αἰγινητῶν καὶ Ἀθηναίων ἢ τῶν ἄλλων πρὸς ἀλλήλους τεχνιτῶν. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύουσι σαφῶς τοῦτο μὲν αἱ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ δύο περιφημοτάτων ἐξ Αἰγίγίνης ἀνδριαντοποιῶν τοῦ Κάλωνος (Lövy, Inschrift. griech. Bildh. 27) καὶ Ὀνάτα[2], τοῦτο δὲ καὶ τὰ ἀττικὰ ἔργα, ἅτινα εὑρέθησαν ἐν Αἰγίνῃ (Mittheil. 1883 πίν. XVII). Ἐὰν λοιπὸν ὑπάρχωσι γενικά τινα γνωρίσματα κοινὰ τῇ χαλκῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς Αἰγινητικοῖς ἔργοις, εἰς τὴν συνεχῆ ταύτην ἐπικοινωνίαν τῶν τεχνιτῶν ὀφείλομεν νὰ ἀποδώσωμεν αὐτά. Καὶ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα, ἅτε σχεδὸν σύγχρονα ὄντα, ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἔχωσι καὶ κοινὰ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν γνωρίσματα. Ἐὰν ὅμως ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὴν χαλκῆν κεφαλὴν συγκρίνοντες αὐτὴν πρὸς τὰ Αἰγινητικά, εὑρίσκομεν πλείστας διαφοράς. Αὐτὸς ὁ ἐξωτερικὸς τύπος μάλιστα δὲ τὸ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ στόματος τῆς κεφαλῆς ταύτης εἶνε διάφορα τῶν Αἰγινητικῶν. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἡ ἔλλειψις ζωῆς καὶ ἐκφράσεως καὶ ἡ ἰσχνότης καὶ συστολὴ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν χαρακτηρίζει τὰς κεφαλὰς τῶν Αἰγινητικῶν ἔργων, τοὐναντίον δὲ ἡ τῆς χαλκῆς κεφαλῆς κατασκευὴ δεικνύει, ὅπως καὶ πάντα τὰ ἐξ Ἀττικῆς ἀρχαϊκὰ ἔργα, φύσιν τρυφῶσαν καὶ ζωὴν ἀναδίδουσαν. Οὐ μόνον δὲ ζωηρὰ καθόλου εἶνε ἡ παράστασις αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἔκφρασίν τινα ἤθους, ἰδιοφυΐας (Individualität) ἔχει. Δυστυχῶς δὲν σώζονται ἐν Ἀττικῇ ἄλλα σύγχρονα καὶ ὅμοια κατὰ τὴν παράστασιν τῇ κεφαλῇ ταύτῃ χαλκᾶ ἔργα, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀσφαλέστεροι ὅροι συγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν σωζομένων καὶ ἀρχαιοτέρων ἀττικῶν ἐκ μαρμάρου ἔργων πρὸς τὴν χαλκῆν κεφαλὴν ἀποδείκνυται ἡ ἀττικὴ αὐτῆς καταγωγή. Καὶ αὐταὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἐν Ἀκροπόλει γνωστῶν ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς ἔχουσιν οὐ μόνον τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα τέχνης καὶ ἡ χαλκῆ αὕτη κεφαλή, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦ προσώπου τύπον, διαφέρουσαι ταύτης κατὰ τοσοῦτο μόνον ὅσον ἦτο ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους ἀναγκαῖον[1]. Δυσκόλως δὲ

[1] Ὅρα καὶ πίνακα 2.

[2] Εὑρέθη ἐν Ἀκροπόλει βάσις ἐνεπίγραφος ἀναφερομένη εἰς τὸν Ὀνάταν· δημοσιευθήσεται προσεχῶς ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι. Ὅσοι δὲ φρονοῦσιν, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶνε Αἰγινητικῆς τέχνης, ἠδύναντο ἴσως νὰ συνάψωσι τὸ ἔργον τοῦτο μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ περιφήμου τούτου ἐξ Αἰγίνης τεχνίτου.

[1] Δὲν εἶνε παράδοξον νὰ ἀντείπωσιν ἡμῖν ἐκεῖνοι τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων, οἵτινες συνειθίζουσι νὰ ἀποβλέπωσι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας εἰς τὰ μέτρα, ὅτι ἡ χαλκῆ κεφαλὴ δὲν ἔχει τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ μνημονευθέντα ἔργα, ὡς διάφορα τὰ μέτρα τοῦ προσώπου ἔχουσα· ὁμολογῶ ὅτι τὴν ὁμοιότητα τοῦ χαρακτῆρος ἔργων τέχνης δὲν συνειθίζω νὰ θεωρῶ ἐξηρτημένην ἐκ τῆς ταυτότητος τῶν μέτρων. Ὅπως δὲ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει οἰκογενειακός τις τύπος μεταξὺ συγγενῶν διαφόρου γένους καὶ διαφόρου ἡλικίας, οὕτω καὶ ἐν τῇ τέχνῃ διακρίνομεν μεταξὺ ἔργων ὄχι μόνον συγχρόνων, ἀλλὰ καὶ διαφό-

δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Μοσχοφόρου περιέχει πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ τύπου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς χαλκῆς κεφαλῆς, ἀτελέστερα ὅμως καὶ ἀγροικότερα διὰ τὴν ἀρχαιοτέραν τοῦ ἔργου τούτου ἡλικίαν.

Ὁμοιότροπος τῇ χαλκῇ ταύτῃ κεφαλῇ καὶ σύγχρονος κατὰ τὴν ἡλικίαν τῆς τέχνης εἶνε, ἂν δὲν μ᾽ἀπατᾷ ἡ μνήμη, καὶ ἡ ἐν τῇ Γλυπτοθήκῃ τοῦ Μονάχου μαρμαρίνη κεφαλὴ πωγωνοφόρου ἀνδρὸς φέροντος περικεφαλαίαν (Κατάλ. ἀρ. 40). Ὁ Brunn μνημονεύων τοῦ ἔργου τούτου ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Γλυπτοθήκης δὲν ἀποφαίνεται σαφῶς τίνος τέχνης ἔργον εἶνε, παρατηρεῖ ὅμως ὅτι πλεονεκτεῖ τῶν Αἰγινητικῶν im Ausdrucke individuellen Lebens. Διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν ἄλλην πρὸς τὴν χαλκῆν κεφαλὴν ὁμοιότητα νομίζω ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἔργον εἶνε ἀττικῆς μᾶλλον τέχνης.

Ἐν Ἀθήναις.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ρου ἡλικίας καὶ διαφόρου παραστάσεως, κοινὸν σχολικὸν χαρακτῆρα ἀνεξάρτητον τῶν μέτρων.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ

Ἐσχάτως εὑρέθη ἐπὶ τῆς Ἀθηνῶν Ἀκροπόλεως πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἐρεχθείου τεμάχιον μαρμάρου παρεμφερὲς μέρει κατωτέρῳ Ἑρμοῦ τῆς τετραγώνου ἐργασίας, ἔχον τὰ ἑξῆς·

(Ἐντὸς κισσίνου στεφάνου).
(Ἴχνη στεφάνου).

ΚΑΝΗΦΟ
ΡΗΣΑΣΑΝΔ
ΙΟΝΥΣΩΙΕΠΙ
ΣΕΛΕΥΚΟΥ
ΑΡΧΟΝΤΟ
Σ

Κανηφο-
ρήσασαν Δ-
ιονύσωι ἐπὶ
Σελεύκου
ἄρχοντο
ς

ΟΔΗΜΟΣΚΑΙΗΒΟΥΛΗ

Ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ

(Ἐλάϊνος στέφανος).

ΚΑΝΗΦΟ
ΡΗΣΑΣΑΝ
ΜΗΤΡΙΟΕΩ
Ν

(Ἐντὸς κισσίνου στεφάνου)

ΚΑΝΗΦΟ
ΡΗΣΑΣΑΝΔΙΟ
ΝΥΣΩΙΕΠΙΗ
ΡΑΚΛΕΟΔΩ
ΡΟΥΑΡΧΟ
ΝΤΟΣ

Κανηφο-
ρήσασαν
Μητρὶ θεῶ-
ν

Κανηφο-
ρήσασαν Διο-
νύσωι ἐπὶ Ἡ-
ρακλεοδώ-
ρου ἄρχο-
ντος.

Καθὼς εἶναι διατεταγμένη ἡ ἐπιγραφή, λείπει εἷς μόνον στέφανος· διότι αἱ λέξεις *ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ* ἦσαν ἀναμφιβόλως ἐν τῷ μέσῳ τῶν στεφάνων. Ἀνωτέρω δὲ δυνατὸν νὰ ἦτο ἐν ὁλόκληρον τιμητικὸν ψήφισμα, δυνατὸν δὲ καὶ μόνον τὸ ὄνομα τῆς τιμηθείσης παρθένου.

Αἱ κανηφόροι ἀπαντῶσιν ἐν πολλαῖς λατρείαις, κατ᾽ ἐξοχὴν δ᾽ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων[1]. Κανηφόρος ἐν τῇ τοῦ Διονύσου λατρείᾳ ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ C. I. A. 420, τῇ ἐπὶ ἄρχοντος Ζωπύρου, ὅστις τίθεται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ β᾽. πρὸ Χρ. αἰῶνος[2].

[1] Κανηφορήσασα Ἐλευσινίοις C. I. A. III, 916. Καν. Ἐπιδαυρίοις, αὐτόθι 916. Καν. Ἀσκληπίῳ, αὐτ. 921. Κανηφόροι γ᾽ ἀπὸ Παλλαδίου, 328. Κανηφορήσασα Σαράπιδος καὶ Εἴσιδος, 923.

[2] Dumont, Essai σ. 121. Momms, Heortol. σ. 393, σημ. 2. Köhler εἰς ἐπιγρ.

Μνεία τοῦ ἄρχοντος ἐν τοῖς Διονυσίοις ἐγίνετο, ἐπειδὴ προήδρευεν ἐν αὐτοῖς [1]. Προσέτι δέ, ὡς γίνεται δῆλον ἐξ ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Σκύρῳ, ὁ ἄρχων ἐξέλεγε τὴν κανηφόρον [2].

Ἐν δὲ τῇ λατρείᾳ τῆς Μητρὸς Θεῶν κανηφορία μέχρι τοῦδε δὲν εὑρέθη. Πάντως ὅμως ἀποδίδεται εἰς τὴν ὑπὸ πόλεως λατρείαν τῆς θεᾶς ταύτης, περὶ ἧς λατρείας σχεδὸν οὐδὲν γνωρίζομεν [3].

Τὸ κυριώτατον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ εἶναι τὸ ἐν ἐπιγραφαῖς μέχρι τοῦδε οὐκ ἐμφανισθὲν ὄνομα τοῦ ἄρχοντος Ἡρακλεοδώρου. Ὁ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ ἀναφερόμενος ἄρχων Σέλευκος ἀπαντᾷ ὁμοῦ μετὰ ἄλλου Αἰσχρίωνος καλουμένου ἔν τινι ἐν Ἐλευσῖνι εὑρεθέντι καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Köhler ἐκδοθέντι ψηφίσματι Διονυσιακῶν τεχνιτῶν, εἰς τιμὴν τοῦ Φιλήμονος (C. I. A. II, 628) [4]. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ὁ Fr. Lenormant ἐν ταῖς αὐτοῦ Recherches archéologiques à Eleusis λεπτομερῶς ἐπεξειργάσθη καὶ ἡρμήνευσε, καὶ καθ' οὓς προήνεγκεν εἰς μέσον λόγους σπουδαίους, πρέπει νὰ ἀναχθῇ εἰς τοὺς χρόνους τοὺς μετὰ τὴν ὑπὸ Σύλλα ἅλωσιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅ ἐστι περὶ τὴν ΡΟΕ Ὀλυμπιάδα [1].

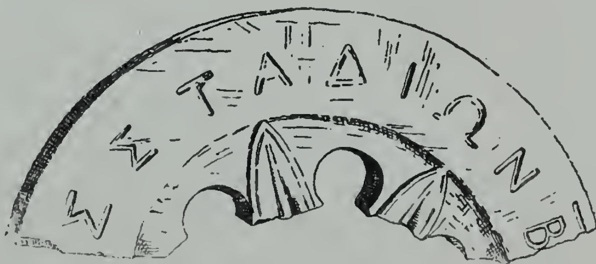
Κατὰ ταῦτα πρέπει εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ ν' ἀναχθῇ, διότι οὐδένα ἔχομεν λόγον νὰ ὑποθέσωμεν τὸν ἐν αὐτῇ Σέλευκον ὡς ἄλλον τινὰ ἢ τὸν ἐν τῷ Corpus. Ἡ τάξις δὲ καθ' ἣν θετέοι οἱ τρεῖς ἄρχοντες, εἶναι ἡ ἑξῆς· Αἰσχραῖος, Σέλευκος, Ἡρακλεόδωρος. Φαίνεταί μοι δέ, ὅτι δὲν πρέπει τις μετὰ τοῦ Lenormant νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἦρξαν οἱ τρεῖς, ἀκολουθοῦντες ἀλλήλοις ἐν χρονικῇ συνεχείᾳ· καὶ ἓν καὶ δύο ἔτη δυνατὸν νὰ ἐμεσολάβησαν.

Ὁ ἄρχων Ἡρακλεόδωρος εἶναι νέον μέλος ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Ἀθήνησιν ἐπωνύμων. Αἱ δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους γινόμεναι ἀνακαλύψεις μᾶς δικαιοῦσι νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι οὐκ εἰς μακρὰν θέλομεν ἔχει εἰ μὴ πλήρη, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως ἀκριβέστερον ἢ νῦν τὸν κατάλογον τῶν ἀρχόντων τούτων.

A. Stschoukareff

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΘΙΣΒΗΣ

Ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ἣν ἐπεχείρησε πρό τινος χρόνου ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἀρκτικὴν γραμμὴν τοῦ περιβόλου τοῦ Ἀθήνησιν Ὀλυμπιείου ἀνεφάνησαν ἔξωθεν ταύτης καὶ ὄχι ὀλίγοι κτιστοὶ τάφοι τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἔχοντες ἐν μέρει ὡς καλύμματα μάρμαρά τινα ἐνεπίγραφα πολὺ παλαιοτέρας ἐποχῆς. Τούτων ἓν ἐκδίδομεν σήμερον, ὅπερ εἶναι περιεργότατον διά τε τὸ σχῆμά του τὸ πρωτοφανὲς καὶ τὴν σημασίαν του τὴν οὐ πάνυ δήλην. Ἐφ' ὅσον σώζεται, εἶναι τὸ τρίτον περίπου μέρος δίσκου (ἢ τυπαρίου τυροῦ μεγάλου), λίθου Πεντελικοῦ, ἔχοντος ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ὁριζοντίων του ἐπιφανειῶν ἀνάγλυπτον κόσμον ἀστεροειδῆ, σχηματιζόμενον ἐκ φύλλων δάφνης, μεταξὺ δ' αὐτῶν τρήματα κυκλοτερῆ, περὶ δὲ τὴν ἄντυγα γράμματα ἐγκεχαραγμένα εὐμεγέθη τῶν τελευταίων, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, Μακεδονικῶν χρόνων, καθὼς δεικνύει τὸ ἑξῆς τοῦ ὅλου λίθου ἀπεικόνισμα

[1] Πολυδεύκ. 8,89 «ὁ δὲ ἄρχων διατίθησι μὲν Διονύσια καὶ Θαργήλια μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν».

[2] Lebègue, Rev. arch. 1873, τόμ. 1, σ. 173. Dumont, Fastes, σ. 11 ἀρ. 8. Dittenb. Syll. 383. Εἰ καὶ ὁ Dittenberger, καθ' ἡμᾶς, ἱκανῶς ἀποδεικνύει, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπιγραφῇ ὅ τε ἄρχων καὶ ὁ δῆμος δὲν εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τῆς Σκύρου, δὲν ἔχει τοῦτο σημασίαν διὰ τὸ ἡμέτερον ζήτημα· διότι ἀναμφιβόλως αἱ ἑορταὶ τῶν κληρούχων ἦσαν ἀκριβὲς ἀπομίμημα τῶν Ἀθήνησι.

[3] Πρβλ. Foucart, Les associations religieuses, σ. 70 κ. ἑξ.

[4] «Titulus propter litteraturam fine sæculi alterius antiquior haberi nequit», Koehler εἰς τὴν ἐπιγρ.

[1] Recherches ἔ ἀν. πρβλ. Dumont, Essai σ. 112 ἐν λ. Αἰσχραῖος. Ἐκεῖ δὲ κατὰ τυπογραφικὸν σφάλμα κεῖται CLXXXV ἀντὶ CLXXV, ὅπερ ὅμως σφάλμα τρὶς ἐπανελήφθη ἐν τῇ νεωτάτῃ ἐκδόσει τῶν Staatsalterthümer τοῦ Hermann: ἐν τῷ ἀλφαβητικῷ πίνακι τῶν ἐπωνύμων ἐν λλ. Αἰσχραῖος καὶ Σέλευκος καὶ ἐν τῷ τῶν Ὀλυμπιάδων καταλόγῳ, ἔνθα ὁ ἄρχων Αἰσχραῖος τίθεται εἰς τὴν ρπε' Ὀλυμπιάδα.

Ὁ λίθος ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεώς του μετεκομίσθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου. Διάμετρος αὐτοῦ 1.22, πάχος 0.15. Μέγεθος τῶν γραμμάτων ἀπὸ 0.07 ἕως 0.08.

Ὅτι μὲν ἡ φράσις τῆς νῦν κολοβῆς ἐπιγραφῆς ...*ς σταδίων* Β̄. . ἦτό ποτε πάνυ βραχεῖα, ἁπλοῦς δηλ. ὁρισμὸς μήκους τινός, καὶ ἄνευ τοῦ ῥήματος *ἐστί*, πᾶς τις, νομίζω, παραδέχεται· ἀλλὰ τίνος ὡρισμένου τόπου μῆκος ἢ περίοδος ἢ κύκλος δι᾽αὐτῆς ἐδηλοῦτο, τοῦτο δυστέκμαρτον. Ἂν ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεως τοῦ λίθου ἀγόμενός τις θεωρήσῃ αὐτὸν ὡς σχετικόν πως πρὸς τὸ Ὀλυμπιεῖον ἢ τὰ ἐν αὐτῷ, εὑρίσκει οὐ μικρὰς δυσκολίας· διότι πρῶτον μὲν τὸ ἐπ᾽ αὐτοῦ τελευταῖον νῦν ἀριθμητικὸν γράμμα Β (δηλούμενον σαφῶς ὡς τοιοῦτο διὰ τῆς ἐπάνωθεν ὁριζοντίου κεραίας·) δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν δὲν παρηκολουθεῖτό ποτε καὶ ὑπὸ ἄλλου γράμματος, τυχὸν τοῦ Ι, ὥστε νὰ σημαίνῃ δυοκαίδεκα ἢ ἄλλον ἔτι μεγαλλίτερον ἀριθμόν, ἔπειτα δὲ ἐκ τοῦ Παυσανίου (1, 18, 6) ἠξεύρομεν,ὅτι ὁ πᾶς περίβολος τοῦ Ὀλυμπιείου ἦτο σταδίων *μάλιστα τεσσάρων*, ἐν δὲ ἐν αὐτῷ ποτε ὑπάρχον *τέμενος τὴν ἐπίκλησιν Ὀλυμπίας*, ὅπερ ὁ αὐτὸς ἀναφέρει περιηγητής, τὸ ἀναφέρει ἄνευ ὁρισμοῦ τοῦ μεγέθους του. Οὕτω λοιπὸν ἐκ τούτων οὐδεμία πρὸς τὰ τοῦ λίθου σχέσις ἐκφαίνεται. Ἀπωτέρω δὲ σκεπτόμενοι ἐνθυμούμεθα, ὅτι ὁ *κύκλος τοῦ ἄστεος* Ἀθηνῶν δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν πόσην ἔκτασιν εἶχε, μόνον δ᾽ ἐκ τοῦ Θουκυδίδου (2, 13) ἠξεύρομεν,ὅτι τὸ στρατιωτικῶς φυλασσόμενον αὐτοῦ μέρος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτο *τριῶν καὶ τεσσαράκοντα σταδίων*. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς οὐδαμῶς ἐν τοῖς τοῦ λίθου γράμμασιν ὑποφαίνεται. Ὅθεν κόπτοντες τὸν περὶ τούτου λόγον[1], ὑπομιμνήσκομεν τοῖς περιεργοτέροις τῶν ἀναγνωστῶν, ὅτι ὁμοία τις τῇ σήμερον ἐκδιδομένῃ ἐπιγραφῇ, ἀλλὰ σαφεστέρα διὰ τὸ σχεδὸν πλῆρες αὐτῆς,ὑπάρχει ἐν Ἀθήναις ἡ πρὸ 25 ἐτῶν παρατηρηθεῖσα καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐπὶ ἑνὸς μεγάλου «βράχου, κειμένου τελευταίου κατὰ τὰ πρὸς βορέαν ἄνεμον πρανῆ τῆς Ἀκροπόλεως, μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Συμεῶνος», ἥτις λέγει· (*Τ*)*οῦ περιπάτο*(*υ*) *περίοδος σ*(*τάδια*;) *Π*(*έντε*), *πόδες* ΔΓΙΙΙ (= *ὀκτωκαίδεκα*). Ἰδέτω αὐτὴν ὁ βουλόμενος πανομοιοτύπως ἐκδεδομένην ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. περ. β′. 1862, σ. 146, πίν. ιη′, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Ἀθ. Ῥουσοπούλου περὶ τῆς σημασίας της εἰρημένα κατὰ ἐρεύνας τοῦ μακαρίτου Ἰω. Γ. Παπαδάκη.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν διαπορoῦμεν ἀναγκαίως καὶ τόδε· πῶς δηλ. ὁ ἔχων αὐτὴν λίθος ἔκειτό ποτε ἢ ἦτο ἱδρυμένος, ὄρθιος ἄρά γε ἢ ὁριζοντίως ἐντετοιχισμένος ἐν οἰκοδομῇ τινι. Ἴσως μᾶλλον εἰκαστέον, ὅτι ὄρθιος· καὶ τοῦτο λέγω ἕνεκα μάλιστα τῶν τρημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν φύλλων, δι᾽ ὧν τὸ ὅλον αὐτοῦ ὁμοιάζει πως τοὺς ἐν τῇ προσόψει τινῶν Χριστιανικῶν ναῶν στρογγύλους ἐκείνους φεγγίτας, τοὺς καλουμένους παρὰ τοῖς Φράγκοις ῥόζας. Ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μου, ἕνεκα τῶν τρημάτων πάλιν, καὶ ἄλλο τι· μήπως ἐκ κρήνης ἢ ἀλλοίου τινὸς ὑδραυλικοῦ κατασκευάσματος ἢ καὶ ὑδραγωγείου εἶναι ὁ λίθος οὗτος μικρὸν ὑπόλειμμα, ἡ δὲ ἐπιγραφή του μήπως ἐδήλου τὴν ἀπὸ σταδίων τόσων δὴ ἀγωγὴν τοῦ ὕδατος· ἀλλὰ τὸ Σ τὸ πρὸ τῆς λέξεως *σταδίων* ἐναντιοῦται εἰς τοιαύτην ἀντίληψιν τῆς κεκολοβωμένης φράσεως. Ἐν τούτοις ὀφείλω νὰ δηλώσω ἐνταῦθα,ὅτι μαρμάριναί τινες πλάκες μήκους πλέον τοῦ μέτρου καὶ ἔχουσαι κόσμον γεισωμάτων εὑρέθησαν κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἐξ ὧν μία ἔχει κατὰ μέσης κοίλωμά τι σχεδὸν στρογγύλον, μετρίως βεβαθυσμένον καὶ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κοιλώματος τρημάτιον περὶ δὲ αὐτὸ τέσσαρας τόρμους βεβυσμένους νῦν μολύβδῳ. Ἐν τῷ κοιλώματι τούτῳ, εἰκάζω, ὅτι θὰ ἦτό ποτε ἐνηρμοσμένη ἐξ ἄλλου λίθου κεφαλὴ λέοντος ὑδροχοοῦντος. Ἡ μαρμαρίνη αὕτη πλὰξ μετὰ καὶ ἄλλων ἐτέθη πρὸς φύλαξιν ἐσωτέρω τοῦ προπύλου τοῦ περιβόλου τοῦ Ὀλυμπιείου ἐν ἀριστερᾷ εἰσιόντων, καὶ ἐκεῖ δύνανται νὰ τὴν ἐξετάσωσιπλειότερον οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἔχοντες ἐμπειρίαν.

Ἐκδίδομεν καὶ τὴν ἑξῆς ἐκ Θίσβης ἐπιγραφὴν

[1] Δὲν φθονοῦμεν, ἄν τις ἄλλος ζητήσει ταλαιπώρῳ εἰκοτολογήσας τὸ πόσων ἆρα γε σταδίων ἦτο ἡ περίοδος τῆς ἐν τῷ ἀνατολικῷ μέρει τῶν Ἀθηνῶν Ἀδριανουπόλεως, τῆς καὶ νέαι Ἀθῆναι κληθείσης ποτὲ (ἴδε Σπαρτιανὸν ἐν βίῳ Ἀδριανοῦ κεφ. 20, καὶ Φλέγοντα παρὰ Στεφ. Βυζ. ἐν λ. Ὀλυμπιεῖον,καὶ ἐπιγραφὴν ἐν C. I. L. III, 549) εὕρῃ, ὅτι ἦτο *δώδεκα σταδίων*, καὶ οὕτω χαρῇ μὲν αὐτός, χαροποιήσῃ δὲ καὶ ἄλλους ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ συμπληρώσει τῆς νῦν ἐκδιδομένης ἐπιγραφῆς. Ἀλλὰ πρέπει τότε καὶ τὰ γράμματα αὐτῆς νὰ καταβιβάσῃ εἰς τοὺς Ἀδριανείους χρόνους.

κατ᾽ ἀντίγραφον, ὃ ἔπεμψεν ἡμῖν φιλοφρόνως ὁ ἐν Δομβρένῃ ἰατρὸς Τίτος Παπαδόπουλος.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ	Αὐτοκράτορα
ΚΑΙϹΑΡΑΜΑΥ	Καίσαρα Μ. Αὐ-
ΡΗΛΙΟΝϹΕΥΗ	ρήλιον Σευῆ-
ΡΟΝΑΝΤѠΝΕΙ	ρον Ἀντωνεῖ-
ΝΟΝϹΕΒΑϹΤΟΝ	νον σεβαστὸν
ЄΥϹЄΒΗΑΡΑΒΙ	εὐσεβῆ Ἀραβι-
ΚΟΝΑΔΙΑΒΗΝΙ	κὸν Ἀδιαβηνι-
ΚΟΝΠΑΡΘΙΚΟΝ	κὸν Παρθικὸν
ΒΡЄΤΑΝΝΙΚΟΝ	Βρεταννικὸν
ΜЄΓΙϹΤΟΝΗ	μέγιστον ἡ
ΒΟΥΛΗΚΑΙΟΔΗ	βουλὴ καὶ ὁ δῆ-
ΜΟϹΘΙϹΒЄѠΝ	μος Θισβέων.

Ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῇ του λέγει ὁ Παπαδόπουλος τάδε· «Ἀνωρύχθη ἡ ἐπιγραφὴ κατὰ Μάρτιον 1887 ἐν Κακοσίῳ (τὸ Κακόσι, ὡς οἴδατε, ᾤκισται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς πάλαι Θίσβης·) πρὸς τὸ ΑΜ μέρος καὶ ἐντὸς τοῦ χωρίου. Γέγραπται ἐπὶ λίθου ἐγχωρίου λευκοῦ, μήκους ὅσον ἑνὸς καὶ 40 ἑκατοστῶν καὶ βάθους ἢ πάχους ὅσον 25, γυρόθεν οὐδὲν σημεῖον γεισώσεως φέρει.»

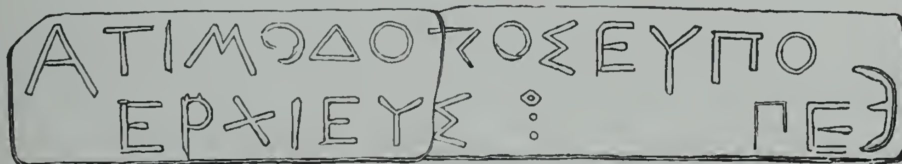
Εἰς ταῦτα προσθέτομεν ἡμεῖς, ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν Θισβέων, καθὼς καὶ ὑπὸ πάντων τοῦ ποτὲ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ὑπηκόων, ἀναστηλωθεὶς ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου αὐτοκράτωρ εἶναι ὁ ἀδελφοκτόνος καὶ ἄλλως τυραννικώτατος Ἀντωνῖνος, ὁ ἐπικληθεὶς Καρακάλλας ἢ Καράκαλλος, υἱὸς τοῦ Σεπτιμίου Σευήρου, φονευθεὶς τῷ 217 μ. Χρ. Ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Καρακάλλα, ὅπερ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἀπεδόθη αὐτῷ ἔκ τινος ἰδιοσχήμου ἐσθῆτος ἣν ἐφόρει, δὲν ἥρμοζε δὲ νὰ γραφῇ ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ ἀνδριάντος του, βλέπομεν πάντα τὰ ἄλλα αὐτοῦ ἐπίθετα, ἃ ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρός. Ἐκ τούτων τὸ Ἀδιαβηνικὸς εἶναι ἐκ τῆς ἐν Ἀσσυρίᾳ χώρας Ἀδιαβηνῆς, τῆς μεταξὺ Λύκου καὶ Κάπρου, παραποτάμων τοῦ Τίγριδος καὶ καλουμένων τὰ νῦν Ζὰβ μεγάλου καὶ Ζὰβ μικροῦ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

ΠΙΝΑΚΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ

Τὰ κατωτέρω ἀπεικονιζόμενα τρία ἀνέκδοτα (ἴδε τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ ἐν Bull. de Corr. hellén. II σ. 524 κ.ἑ. καὶ VII σ. 29 κ.ἑ. Annuaire de l'Assoc. κτλ. 1878 σ. 201 κ.ἑ. Ἐφ. Ἀρχ. 1883 σ. 105) χαλκᾶ δικαστικὰ πινάκια, φέροντα ἐγκεχαραγμένας ἐπιγραφάς, εὑρέθησαν ἐν Ἀττικῇ τὰ μὲν δύο πρῶτα περὶ τὸ χωρίον *Σπάτα* ἐν τάφοις, τὸ δὲ τρίτον βορειοανατολικῶς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀνήκουσι τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας (ΧΑΛ. ἀρ. 1107-8, 1122).

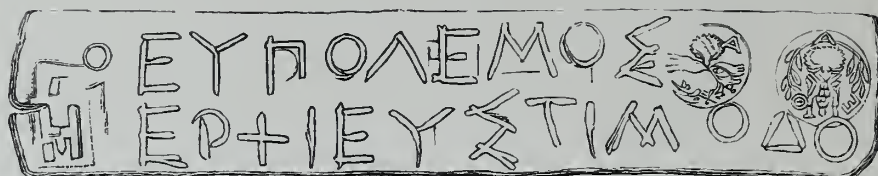
1

Α Τιμόδο . τος Εὐπο(λέμου) | Ἐρχιεύς ⁝

Ὡς φαίνεται ἐν τῇ εἰκόνι τὸ πινάκιον τοῦτο φέρει ἀριστερὰ μὲν ἐγκεχαραγμένον τὸ διακριτικὸν γράμμα Α, δεξιὰ δὲ ἔντυπον σύμβολον ἡμισεληνοειδές. Τὸ ἕβδομον γράμμα τοῦ ὀνόματος δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς Τ ἢ μᾶλλον ὡς Κ, δὲν ὠφελεῖ δὲ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἡ ἐπανάληψις τοῦ ὀνόματος ἐν τῷ ὑπ᾽ ἀρ. 2 πινακίῳ, διότι ἐκεῖ εἶναι συντετμημένη ἡ λέξις. Τὸ ἔλασμα εἶναι τεθραυσμένον εἰς δύο. Μήκους 0,12, πλ. 0,02, πάχ. 0,002.

2

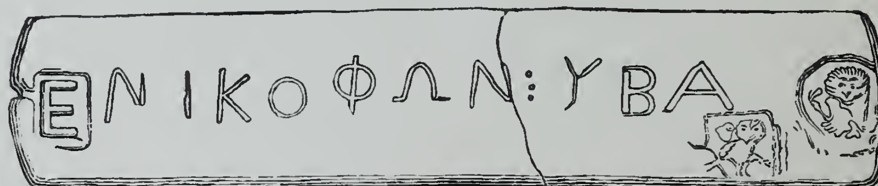

Ｈ Εὐπόλεμος | Ἐρχιεὺς Τιμοδό(. ου

Τοῦτο φέρει ἀριστερὰ μὲν τρῆμα καὶ ἐν τετραγώνῳ σφραγῖδι ἔκτυπον τὸ μέχρι τοῦδε οὐχὶ ἐπαρκῶς ἑρμηνευθὲν σημεῖον Ｈ, δεξιὰ δὲ σφραγῖδας δύο, ὧν ἡ μὲν περιέχει ἔκτυπον γλαῦκα δίσωμον καὶ Α πρ. δ., ἡ δὲ γλαῦκα κατ' ἐνώπιον ἱσταμένην ἐντὸς στεφάνου ἐλαίας καὶ τὰ γράμματα Α Θ Ǝ. Μήκους 0,114, πλάτ. 0,021, πάχ. 0,023.

Ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν πινακίων διακρίνονται γραμμαὶ λεπταὶ καὶ ἀβαθεῖς γραμμάτων ἀνηκόντων ἴσως εἰς ἐπιγραφάς, ἃς ἔφερον τὰ πινάκια πρὶν χαραχθῶσιν αἱ νῦν ἀναγινωσκόμεναι.

3

Νικοφῶν : Ὑβά(δης.

Τοῦτο φέρει ἀριστερὰ μὲν ἐν σφραγῖδι ἔκτυπον τὸ διακριτικὸν γράμμα Ε, δεξιὰ δὲ δύο σφραγῖδας, ὧν ἡ μὲν τετράγωνος φέρει ἔκτυπον γλαῦκα πρ. δ. μὲ τὴν κεφαλὴν κατ' ἐνώπιον ἐστραμμένην καὶ γράμμα τι δυσδιάκριτον πρ. ἀριστερά, ἡ δὲ στρογγύλη γλαῦκα κατ' ἐνώπιον ἐντὸς στεφάνου. Τὸ ἔλασμα εἶναι τεθραυσμένον εἰς δύο. Μήκους 0,113 πλ. 0,023, πάχ. 0,003.

Αθ. Σ. Κουμανουδης

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἐν σελ. 15, στίχοις 74 καὶ 75 ἀνάγνωθι

- - - - - ΔΙΟΓΕΙΤΟΣΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΥΤΥΧΗΣΑΡΧΕΛΟΙΟ
- - - - - ΤΑΓΟΡΟΥ ΗΡΙΩΝΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥΑΙ . . ΡΙΩΝΜΙ

Β. Σ.

Ἐν σελ. 27 καὶ 28, στίχοις 6, 12 καὶ 16 τῆς μεταγραφῆς γραπτέον *σκέλη* ἀντὶ *σκέλει*.

Π. Γ.

(Ἐξεδόθη τῇ 10ῃ Ἰουλίου 1887.)

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΤΤΙΚΗ

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ ΤΙΝΟΣ ΕΝ ΔΗΛΩι

Α΄

. . . επο . . . . ε . τ . . . . . τ . . . . ξ; υλ; . . . . σαιηρ . . . . καικισηρ . ε ι . . . . . . Λ . καὶ τἆλλ- α] ποιήσει κατὰ ταὐτὰ τοῖς Ι . . . . . Ι . . ν . . . . νοιωσιδο . . . . Ι . εκτων Λ . . . . Ι ἐν Δήλωι [π- άντας τοὺς λίθους ἐπειδὰ[ν δοκι]μασθῶσιν παραλαβὼν τοὺς στύ[λ]ο[υ]ς . . . . Ο . . ΙΛ . . . . νους ΗΚΙΠΕΙ . . . . ε . . . . ΛΛΙ ει κατὰ κίονα [αὐτ]ὸς αὐτῶι κα . . . Ι λιθίνηι ΟΤΘΓΟΛΛΝΕΙ δὲ / . . . . καὶ τοὺς κίονας καὶ τῶν ΞΙ . . . . . πο- λιστωι ὃ μὴ ἔλατ[τ]ον πέν[θ᾿] ἡμιποδίων κύκλωι ἅπαντα καὶ καθΙΕ . ΕΙΣΒΕΡΥ . . . οιως πανταχῆι· τετράναι δὲ καὶ το[ῖς εμποΛίοις καὶ μολυβδοχοῆσα[ι] ὡς ἂν ὁ ἀρχιτέκτων κελεύ[η]ι καὶ ἀποδώσ[ει] ἑστ[η]κότας ὀρθο[ὺ]ς καὶ ὑγιεῖ[ς καὶ] ἴσου- ς ἀλλήλοις κατὰ κεφαλὴν καὶ ὀρθοὺς πρὸς τ[ὸ]ν διαβήτην πανταχῆι· θήσει δὲ [. . . . ὀρ;]θοὺς πάντας . . . . τοῦ ὑπ- αρχιτέκτονος· ἐπειδὰν δὲ συ[γ]κείμενα εἶ πάντα καὶ μεταξὺ τι Θ Ε Μ [. . . . . π]αρέξ- ει δὲ αὐτὸς [α]ὐτῶι ὁ μισθωσά[με]νος τὸ ἔ[ρ]γον πάντα ὅσ[ων ἂν δ]έηται πρὸ[ς τ]ὸ [ἔ]ρ[γον] . . . . Λ Ι μο- λύβδου· τοῦ δὲ παραδείγματος τοῦ πεποιημένου Ο Υ ἐ[π]ικράνου ἔσ[ται μ;]ισ[θω]τὴ[ς; . . . .] τοῦ [ἀρ]γυρίο- υ ὅσου ἂμ μισθωθῆι τὸ ἔργο[ν] ὅ[τι; ἂ]ν τάξει ὁ ἀρχιτέκτων· κομιεῖ δὲ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐπικράνου εἰς Δῆλον ὁ μισθωσάμενος τὸ ἔργον τέ[λ]εσι τοῖς αὐτοῦ ὑγιεΙς καὶ θήσε[ι] καθάπερ περὶ τῶν ἄλλωγ γέ- γραπται· παραλαβὼ[ν] ὑ[γ]ιεῖς Ἀθήνησι τῶι τε ὑπαρ[χ]ιτέκτονι συντελειεις τὸμ μισ[θὸ]ν ἀ[π]ὸ τῆς ἡμ[έρ]α- ς ἧς ἂν ἄρξηται ἐν Δήλωι ἐρ[γά]ζεσθαι ἕως ἂν ἐπιτελέσηι τὸ ἔργον ὃ ἂν ἦι [μεμι]σθωμ[ένος . . . . Ιου ἀργυρίου καθάπερ τοῖς τοὺς ὀρθοστάτας μεμισθωμένοις ἐν ταῖς συ[γγραφαῖς γέγραπται· ταῦ- τα δὲ ποιήσας ἅπαντα δόκιμα κατὰ τὴν συγγραφὴν ἀποδ[ει]ξάτω τοῖς ναοποιοῖς κ[αὶ] τῶι ἀρχιτ[έκτον- ι ὁ μισθωσάμενος τὸ ἔργ[ο]ν τέλος ἐΞ;οντα ὀκτὼ μηνῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου οὗ ἂμ μισθώ[σητ]αι· τοὺ[ς ἐγγυητ- ὰς καθιστάναι κατὰ : Χ : ἀξιόχρεως· ἐὰν δὲ μὴ ποιήσηι ἐν τῶι χρόνωι δόκιμα κα[τὰ τὴν] συγγ[ραφήν, ἀ- ποτινέτω : Δ : δραχμὰς τῆς ἡμέρας ἑκά[σ]της [ἕ]ως [ἂ]ν πο[ιήσ]ει δόκιμα κατὰ τὴν συγγραφ[ή]ν· εἰσπρ[αττ]ό- ντων δὲ αὐτὸν καὶ το[ὺς ἐγγ]υητὰς οἱ ναοποιοὶ τ[οῦτ]ο [τὸ ἀρ]γύριον καὶ [τ]ἆλλα ποιούντων καθάπερ το- ῖς ἄλλοις μισθωταῖς καὶ ἐγγυηταῖς τῶ[ν ἔργ]ων [ἐν τῆι συγ]γραφ[ῆι γ]έ[γραπτ]αι· τοῦ δὲ ἀργυρίου λή- ψεται τὸ μὲν ἥμΥσυ ἐπειδὰν τοὺς ἐγ[γυ]η[τ]ὰ[ς κ]ατ[αστήσηι], τ[οῦ] δὲ λοιποῦ τὸ ἥμισυ ἐπειδὰν ἐξειργασ- μένα ἦι τῶν ἔργων τὰ ἡμί[σ]η, τ[ὸ δὲ λοι]πὸν ἐπειδὰ[ν πάντα] τ[έλ]ο[ς ἔ]χον[τα. . . . . ἐὰ]ν [δέ τι ἀντιλέγ]ωσ- ιν; ο]ἱ μεμισθωμένοι πρὸς [ἀ]λλήλ[ου]ς πε[ρὶ τ]ῶν ἔργων . . . . Α . Ι Λου ἀργ]υρίου μισθωμάτων τῶ;μ;μισθωθέ[ντ]ων; . . . . Σ; . ιε- . . ἀνηλωμένα : ΧΧΧΧ𐅅ΗΗΗΗΔΔΠ: . Σ . . ΕΥΣΤ . Σ . . . . . . ων[. . . . . ἐπὶ τῆ]ς; Αἰ[γ]ηίδο- ς δευτέρας πρυτανείας κυρωτὴς Ε . τω . . . . υτω. . . . . Βοηδρομ- ιῶνος τρίτηι ἱσταμένου δικαστη[ρ]ιο . . . . ο ν : Λ. . . . . [πάν)Τ;ας:𐅅Η𐅄ΔΠΙΙ τὸν λίθον ἕκαστον : δρ : κεφάλαιον ἀργυ[ρ]ί[ου τῶν λίθων τ]ούτω[ν; . . . .]μισθωτὴς Κ- άνων Διονυσοδώρου Θεσπιεύς· ἐγγυητ[αὶ . . . .]οκράτου Γ . . . . Η . . . . . . ημος Πίστωνος Ἀ- θμονεύς, Πυργίων Γναθίου Ἀφ[ι]δναῖο[ς] . . . . Οἰνοστρ[ά]του . . Α . Ε . . . . . . Θουκυδίδης Ἀλκισ- θένους Ἀφιδναῖος· μετρΩ; . . . . Ω . . . . δε : λίθους : ΙΙ : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων, πλάτος τεττάρωμ ποδῶν καὶ ἡμιποδίου : ἑτέρους : Π Ι : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ ἡμιπ- οδίου, πλάτος τεττάρωμ ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων : ἑτέρους : Δ Π Ι : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν, πλάτ- ος τριῶν ποδῶν : ἑτέρους : Π Ι Ι Ι : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδο-

ῖν καὶ τριῶν δακτύλων : ἑτέρους : Γ Ι Ι [Ι] : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων : ἑτέρους : Γ Ι Ι Ι : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ παλαστῆς, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶ-ν δακτύλων : ἑτέρους : ΓΙΙΙ : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων, πλάτος τριῶμ ποδῶν : ἑτ-έρους : . Ι Ι Ι : μῆκος τριῶμ ποδῶν καὶ δέκα δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τ[ρ]ιῶν δ[ακ]τύλ-ων ἑτέρους : ΓΙΙΙ : μῆκος τριῶμ ποδῶν καὶ τριῶμ παλαστῶν, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτ-ύλων : ἑτέρους : Ι Ι Ι : μῆκο[ς] τριῶμ ποδῶν καὶ δακτύλου, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων· ἑτέρους : [Δ;] : μῆκος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν· ἑτέρους : Γ : μῆκος δυ-οῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν· ἑτέρους : Δ Γ Ι Ι Ι : μῆκος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν παλαστῶν, πλ[ά]το[ς δ]υοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων : ἑτέρο[υς] : ΙΙΙΙ : μῆκος πένθ' ἡμιποδί-ων καὶ δακτύλου, πλάτος δυοῖ[μ] ποδοῖν καὶ τριῶν δακ[τ]ύλων : ἑτέρο[υς :]ΙΙΙ : μῆκος τριῶμ ποδῶν κα-ὶ ἐννέα δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων : ἑτέρους : Δ : μῆκος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ δυοῖν δακτύλοιν : ἑτέρους : ΓΙΙΙ : μῆκος τριῶμ ποδῶν κ-αὶ] δακτύλου· πλάτος δυοῖμ ποδοῖν· ἑτέρους : ΔΓΙΙ[Ι] : μῆκος τριῶμ ποδῶν, [πλά]τος δυοῖμ ποδοῖν· [ἑ]τ-έρους : Δ Δ Δ Ι : μῆκος τριῶ[μ] ποδῶν κ[α]ὶ ἓξ δακτύλων : πλάτος δυοῖν ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων· ἑτέρ-ους : Η Η Η Η 𐅅 Δ Δ Ι Ι : μῆκος τριῶμ πο[δ]ῶν, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν δακτύλων· πάχος οὗτοι ἅπαν-τες ποδιαῖοι : ἑτέρους : Γ : μῆκο[ς] πέντε ποδῶν καὶ τριῶν παλαστῶ[ν], πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τρι-ῶν παλαστῶν καὶ δ[υοῖ]ν δακτύλοιν· ἑτέρους : ΙΙ[Ι] : μῆκος τεττάρωμ ποδῶν καὶ τριῶμ παλ[αστῶν κα]ὶ δ-ακτύλου, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν παλαστῶν καὶ δυοῖν δακτύλοιν : ἑτέρους : ΙΙΙΙ : μῆκο[ς δυ]οῖμ π-οδοῖν καὶ τριῶν παλαστῶν καὶ τριῶν δακτύλων, πλάτος δυοῖμ ποδοῖν καὶ τριῶν παλαστῶν [κ]αὶ δυο-ῖν [δ]ακτύλοιν : πάχος οὗτοι ἅπαντες ποδιαῖοι καὶ δυοῖν δακτύλοιν : ἑτέρους : ΓΙ : μῆκος ὀκτὼ π-οδῶν κα[ὶ] δέκα δακτύ[λ]ων, πλάτος παλαστῶν ἐννέα καὶ δακτύλοιν δυοῖ[ν], π]άχος [δυο]ῖμ ποδοῖν κ[α]ὶ δυ-οῖν [δ]ακτύλοιν . . . . . συγγ . . . . Ι καθὼς ἐμισθώθησαν τούτους . ε . ε . . . . μισθω . . . ΕΝΟ ς : ΜΓΑ : ΛΙ ἐπὶ θαλατ[τ . . . . Ι ἐπὶ τῶι χώματι μὴ πλέον Λ . . . .

. . . .

Β'

. ικ . . . .
. ν . . . .
. επο . . . . ρ . . . . Ι
. . . ερ . . . . ντ . . . . ΙΙ
. ους δ . . . . ο . . . ετ
. . ητω . . . . ο . . . . στ
αδεε . τωμ . . . . ο
. τοὺς ναοπο[ιοὺς . . . . ἐπιμελεῖ;]σθαι
τῶν ἔργων . . . . εκα . εκατ
. . τ . . ε . Γ . . . . ς ἐπειδ-
ὰν τὰ τρί[α . . . . ο[ἱ] μισθωσά-
μενοι προ . . . . οδον : Γ . ⊢⊢
ὁ λίθος [. . . . Κ]άνων Διονυ[σ]ο-
δ]ώρου Θ[εσπιεύς . . . .]ῶνος ἐνάτη-
ι ὀ]γδόη[ι . . . .] πλ[ά]τος δυοῖν
π]οδοῖν . . . . : τριῶν κα-
ὶ] τριῶν [. . . . . παλα]στῶν κα[ὶ] τρι-
ῶν] δακτύ[λων . . . .] ἑτέρου[ς] : ΙΙΙ : μῆ-

κ]ος	ω[ν] ποδῶν καὶ τρ-
ιῶν παλαστ[ῶν	πάχος οὗτ]οι ἅπαντε-
ς ποδιαῖο[ι	[π]ο;[δ]ῶν, π-
λάτος πε[ν]θ'[ἡμιποδίων	πλά]τος πένθ' ἡμ-
ιποδίων [	ἡμιπ]οδίων καὶ
δυοῖν δακτ[ύλοιν	πλάτος] πένθ' ἡ-
μιποδίων	παλαστῶ-
ν καὶ	[ἑτέρο]υς : ΙΙΙ :
μῆκος	παλα]στ-
ῶν, πλάτος π[έν]θ'[ἡμιποδίων	ἑ]τέ[ρ]ου-
ς; ΓΙΙΙΙ	ω
ων καὶ δέκα	
συγγραφ	
ντωιτων	Ι . . ω;σι
ΙΙΙ . . . . τωι	ευ . ων
ειςανο	εὐγων-
ιους	ητοεν
ντωνωνοι	ο . ε
θος . . ΙΛΝ[	κα]ὶ δυοῖ-
ν δακτύλο[ιν	]ς . Ι τὰ-
ς συγγραφὰ[ς	] ἐπ;ιγν
ητω τῶι	γδ;
ζων	εμισθ.
ωσιν οαΓ	ἐπὶ τῆι
θαλάττ[ηι	.]ήκον-
ταου	μὴ ἔλ-
αττο[ν	οτατ;
ογραψασθ	μι]σθο-
του Λ . ωδ	λί;]θων ιν
ῶν δεδοκι[μασμένων	.]ἐπ-
ιμελε	ΛΙ κ-
ομιζον	: .
ι τουτωνωΙ	
ν μὴ ὑγιεῖ[ς	:
παρὰ τὸ ἔργο[ν	Ἐ]παφ[ρ-
οδίτωι ΛΓ . Λ	
δραχμὰς	Ι ἡ-
μέραι πα	προ-
σοφείλη[ι	νό-
μοις τοῖς	ΝΕΑ;
της εἰςπρ	ΠΙΠΙ;
εσθαι τοὺς	ΓΙ;
ι ἀποτινέτω	ΠΙΙ;
ους νόμους	ΟΙ ἐ-
γγυητὴν αὐτο[	μ[ηδ;

ενὶ μισθώσασ[θαι; . . . .]Ι
. μμέρος ἐπειδὰν . . . . τοῦ δὲ λ[οι]ποῦ
τ]ὸ ἥμισυ ἐπειδὰν . . . . ¯Ι
. . . .

Μικρογράμματον ἀπεδώκαμεν τὸ κείμενον τῆς μακρᾶς ταύτης ἐπιγραφῆς, ἐπειδὴ ἡ ἀθλία κατάστασις τῆς πλακός, ἀφ᾽ ἧς τὸ ἀντεγράψαμεν, μεγάλας παρεῖχε δυσκολίας εἰς τὴν διὰ κεφαλαίων πιστὴν ἀπόδοσιν τῶν πολλαχῶς βεβλαμμένων ἢ ἀμυδρῶν γραμμάτων καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν δεῖξιν τῆς σχετικῶς ὑπαλλήλου αὐτῶν θέσεως ἐν τοῖς στίχοις, ἀφοῦ τὸ ὅλον δὲν ἐχαράχθη κατὰ τὸ στοιχηδὸν σύστημα τῆς γραφῆς, ἀλλὰ μόνον μέρη τινά, ἄλλα δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸ καὶ ἄλλα τελέως αὐτοῦ ἀπομακρύνονται, ἅτε συμπυκνουμένων ἢ ἀραιουμένων τῶν γραμμάτων, ἅμα δὲ καὶ μεταμειβόντων μέγεθος, καί τοι μένοντος τοῦ αὐτοῦ μήκους τῶν στίχων ἁπανταχοῦ[1]. Μόνον ἡ διὰ φωτογραφίας ἀπόδοσις τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τοῦ λίθου ἤθελεν εἶναι πιστὴ κατὰ πάντα, καὶ ταύτην ἠθέλομεν προτιμήσῃ, ἂν ἤμεθα βέβαιοι, ὅτι ἤθελε τεχνικῶς ἐπιτύχῃ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ συγχέῃ καὶ ἀπελπίζῃ τὸν ἀναγνώστην δι᾽ ὑπερμέτρων φωτοσκιάσεων, ὡς πολλάκις συμβαίνει. Ἀφοῦ δὲ περὶ τούτου βεβαίαν ἐλπίδα δὲν συνελάβομεν, προέβημεν εἰς τὴν ἔκδοσιν ὅπως προέβημεν. Ἄλλοι δὲ μεθ᾽ ἡμᾶς ἐκδόται τοῦ λίθου ἂς ποιήσωσι κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν.

Ἡ πλάξ, ἡ ἔχουσα τὰ δοθέντα γράμματα, εὑρέθη τῇ 18 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους τούτου, ὡς κάλυμμα κτιστοῦ τάφου τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἔξωθεν τοῦ ἀναφανέντος προπύλου τοῦ Ἀθήνησιν Ὀλυμπιείου. Εἶναι δὲ λίθου πεντελικοῦ, ὅλως ἀκόσμητος, πλάτους τανῦν 0,94, ὕψους 0,71, πάχους 0,10, καὶ ἦτό ποτε ἐπιγεγραμμένη ὅλη ἀμφοτέρας τὰς πλατείας πλευράς, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔπαθε πρὸ αἰώνων διττὴν βλάβην. Ἐνῷ ἄνω, ἔνθα ἄρχονται οἱ στίχοι ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, σώζεται κενὸς γραμμάτων τόπος ὡς τεσσάρων στίχων, φανερόνων ὅτι ἐκεῖ εἶναι ἀρτία ἡ πλάξ, κάτω ἐξ ἐναντίας, ἔνθα ὁ τελευταῖος στίχος τῆς πλακός, τὰ γράμματα παρουσιάζουσι μόνον τὰ ἄνω αὐτῶν μέρη καὶ ἡ καθ᾽ ὅλον ἐκεῖ τὸ πλάτος φαινομένη ἀπόθραυσις, οὖσα καὶ κατά τι λοξή, ποιεῖ πρόδηλον, ὅτι μέρος σημαντικὸν τῆς ὅλης πλακὸς ἐξέλιπε, πιθανώτατα ἄλλο τόσον, ὅσον εἶναι τὸ σωζόμενον, ἂν πρέπει τις ἐξ ἀναλογίας ἄλλων ὁμοίας ἐπιγραφὰς ἐχουσῶν στηλῶν νὰ κρίνῃ, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πάντοτε ἐπιμήκεις καὶ ὄχι ὡς ἡ ἡμετέρα νῦν σχεδὸν τετράγωνος. Ἄλλην βλάβην μεγαλλιτέραν ἔπαθεν ἡ πλὰξ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιγεγραμμένων πλευρῶν κατὰ ἕνα πολὺ σπάνιον καὶ περίεργον τρόπον, νῦν τὸ δεύτερον εἰς ἐμὲ ἐκ πείρας γινόμενον γνωστόν· ἡ ὑποκάτω ἐπιφάνειά της, ἤτοι ἡ βλέπουσά ποτε τὸ κενὸν τοῦ τάφου, διεβρώθη ἐντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνιουσῶν ἀτμίδων, καὶ μόνον τὰ ἄκρα αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῶν κατὰ μῆκος τοῦ τάφου πλευρικῶν δύο τοίχων ἐστηρίζοντο, διέσωσαν ἑκατέρωθεν γράμματά τινα ὀλιγοστὰ πάντων σχεδὸν τῶν στίχων, ὅπως φαίνονται ἐν τῇ ἀντιγραφῇ μου ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Β¹. Αἱ βλάβαι δὲ τῆς ἐπάνω ἐπιφανείας, ἧς τὰ γράμματα ἀπεδόθησαν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Α, ἦσαν ἄλλου εἴδους· ἐπικρούσματα πολλὰ τυχαῖα, ἀποτριβαὶ καὶ ῥύπος ἐπικεκολλημένος σκληρότατος, μεταλλικὸς σχεδόν, ὅστις ὁπωσδήποτε ἀπεμακρύνθη, καὶ δυνατὸν ἐγένετο δι᾽ ἀναστροφῆς, ὑπτιάσεως, πάλιν ὀρθώσεως καὶ πλαγιάσεως τῆς βαρείας πλακὸς πρὸς τὸ διάφορον φῶς τῆς ἡμέρας νὰ ἀντιγραφῶσιν οἱ 164 αὐτῆς στίχοι ἐν χρόνῳ σχεδὸν διμήνῳ.

Ἡ οὕτω εἰς φῶς προελθοῦσα ἐπιγραφὴ σημαντικῶς αὐξάνει τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν περὶ τὰς Ἑλληνικὰς οἰκοδομὰς ἐπιγραφῶν, ὁποίας ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ὄχι ὀλίγας ἀνέδωκεν ἡ ἀρχαιοβριθὴς ἡμῶν πατρὶς καὶ ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ Τεγέας, Ἐρετρίας, Λέσβου, Δήλου, Λεβαδείας, Ἐλευσῖνος, Πειραιῶς, Ἐπιδαύρου[2]. Ἀναφέρεται δ᾽ αὕτη εἰς οἰκοδομήν τινα δημοσίαν ἐν Δήλῳ (ἴδε πλευρᾶς Α

[1] Οὕτω λοιπὸν οἱ πλεῖστοι μὲν στίχοι ἔχουσιν ἀνὰ 76 γράμματα, συναριθμουμένων καὶ τῶν σημείων στιγμῆς, ὀλίγοι ἀνὰ 75, 77, 78, εὑρέθησαν δὲ καὶ δύο ἔχοντες ὁ μὲν 89, ὁ δὲ 91 γράμματα.

[1] Τὸ πρῶτον τοιαύτης διαβρώσεως παράδειγμα ἐπὶ μεγάλης στήλης ἴδε ἐν Ἀθηναίου τόμῳ 7ῳ (τοῦ ἔτους 1878) σελ. 87 κ. ἑξ.

[2] Λατινικὰς τοιαύτας ἐκ Ρώμης ἢ ἄλλοθεν τῆς Ἰταλίας δὲν γνωρίζω σωζομένας, εἰ καὶ οἰκοδομικώτατοι ἐγένοντο οἱ Ρωμαῖοι, καὶ ἔχομεν τοῦ Βιτρουβίου τὸ de architectura σύγγραμμα, τὸ μόνον ἐκ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ εἴδους τούτου.

στίχ. 2. 12. 14.) ἀνεγερθεῖσαν κατὰ τὰ μέσα, ὑποθέτω, τοῦ δου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, ὅτε ἔτι κατεῖχον τὴν νῆσον ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι πρὶν ἢ τὴν ἀποβάλωσι μετὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον[1]. Εἰς τὸν δον αἰῶνα ἄγουσιν ἡμᾶς ἡ ὑγιὴς φρασεολογία, ἡ ὀρθογραφία καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, εἰ καὶ τὸ χάραγμα τούτων ἔν τισι μάλιστα μέρεσι τῆς Β πλευρᾶς φαίνεται ἀμελέστερον καί πως ἰδιοῤῥυθμότερον, ὥστε νὰ ὑποπτεύῃ τις, ὅτι οὐχὶ ἡ αὐτὴ χεὶρ τὴν ὅλην πλάκα ἐχάραξε, καὶ οὐδὲν θαῦμα, ἂν ἐν τόσον ἐκτενεῖ ἐπιγραφῇ συνέβη τοῦτο. Ἐγὼ μάλιστα νομίζω, ὅτι καὶ ἐκτενεστέρα ποτὲ αὕτη συνετέθη ἢ ὥστε νὰ περιληφθῇ ἐν μιᾷ μόνῃ στήλῃ, τῇ νῦν κεκολοβωμένῃ· εἰκάζω δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία λέξις εὑρίσκεται ἐν τῇ φρασεολογίᾳ τῶν ἀνωτάτω στίχων ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, ἐμφαίνουσα, ὅτι ἡ ὄντως ἀρχὴ τῆς δημοσίας ταύτης ἐπιγραφῆς ἐκεῖ ποτε ὑπῆρξε διατετυπωμένη[2].

Ὢν δὲ ἐν ἀμφιβολίᾳ περὶ τοῦ τίς τῶν δύο πλευρῶν εἶναι ἡ ἡγουμένη καὶ τίς ἡ ἑπομένη, προέταξα ἐν τῇ μεταγραφῇ μου τὴν πληρεστέραν Α, καὶ τιμῆς χάριν καὶ ἐκ λόγων τινῶν ἀχθείς, ὧν ἡ ἐνταῦθα κατάλεξις εἶναι περιττή, ἀφοῦ οὐδεὶς αὐτῶν ἐπιβάλλεται πειστικῶς εἰς τὸν καὶ ἄλλως τυχὸν ἢ ἐγὼ σκεπτόμενον. Μόνος πειστικὸς λόγος θὰ ἦτο, ἂν ἐν τῇ Β πλευρᾷ, στίχῳ 14ῳ ἐσώζετο ὁλόκληρον τὸ ὄνομα τοῦ μηνός, ἵνα ἐκ παραβολῆς πρὸς τὸν Βοηδρομιῶνα, τὸν ἀναγινωσκόμενον ἐν στίχῳ 27 τῆς Α πλευρᾶς ἐβλέπομεν, τίνες πράξεις χρονικῶς προηγήθησαν, ἑπομένως δὲ καὶ ἀνεγράφησαν ἐν τῷ δημοσίῳ τούτῳ ἐγγράφῳ κατὰ τὴν πρέπουσαν σειράν· διότι εἶναι προφανές, ὅτι τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν εἶναι ἁπλῶς συγγραφὴ ἐργωνίας ὁρίζουσα τὸ τί δεῖ γενέσθαι, ἐξ ὁποίου καὶ ὁπόσου ὑλικοῦ καὶ τὰ περὶ μισθωμάτων, προστίμων καὶ ἐγγυήσεων, ἀλλὰ περιέχει, (καθὼς λ. χ. ὁ «λόγος ἐπιστατῶν Ἐλευσινόθεν» ὁ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1883, σελ. 110), καὶ τετελεσμένων ἔργων καὶ ἀναλωμάτων ἀναγραφὴν ἐν ὡρισμέναις χρονικαῖς περιόδοις, κατὰ πρυτανείας δηλαδή. Ἀναφέρονται δὲ ἐνταῦθα *συγγραφαὶ* μὲν δίς, ἐν Α, στ. 15. Β, στ. 39, *συγγραφὴ* δὲ τετράκις, ἐν Α, στ. 16. 18. 19. 21, πλεονάκις δὲ «ἔργον ὃ ἂν ᾖ μεμισθωμένος ὁ δεῖνα», ἐξ ὧν πρέπει τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι τμηματικῶς ἐξεδόθη τὸ ἔργον καὶ πρὸς πλείονας τοῦ ἑνὸς ἐργώνας, ἤ, ὡς ἐνταῦθα λέγονται πάντοτε, *μισθωτὰς* ἐγένοντο συμφωνίαι, ἐξ ὧν μόνου ἑνὸς τὸ ὄνομα διεσώθη, ὄντος ξένου (ἐν Α, στ. 29-30), ἕπονται δ' ἐκεῖ καὶ οἱ ἐγγυηταί του Ἀθηναῖοι. Ὁ αὐτὸς ξένος μισθωτὴς ἀναγινώσκεται καὶ ἐν Β, στ. 13-14, ἄνευ τῶν ἐγγυητῶν ἐκεῖ[1]. Περιεργοτάτη δὲ καὶ πρωτοφανὴς ἐμοὶ φράσις περὶ ἐγγυήσεως ἀναγινώσκεται ἐν Α, στ. 17-18 ἤδε· «τοὺς ἐγγυητὰς καθιστάναι κατὰ :Χ: ἀξιόχρεως». Νομίζω, ὅτι ἑρμηνευτέα = κατὰ χιλιάδα δραχμῶν, δηλ. ὅσαι χιλιάδες, τόσοι ἐγγυηταί, ἵνα μὴ ἡ πολιτεία διακινδυνεύῃ περὶ τὴν εἴσπραξιν μεγάλων ποσῶν. Καινοφανὲς δὲ καὶ τὸ ἐν στ. 27 *κυρωτὴς* καὶ τὸ ἐν στ. 28 *δικαστη(ρ)ιο*, ὧν ἡ καθόλου μὲν ἔννοια δὲν εἶναι τόσον δυσξύμβλητος ἐν τῇ θέσει ἐν ᾗ εὑρίσκονται, δύσκολος δὲ ἡ περὶ αὐτὰ διὰ λέξεων συμπλήρωσις. Ἀρχιτέκτων ἀναφέρεται ἐν Α, στ. 6 καὶ 11, ἴσως καὶ ἐν στ. 2. ὑπαρχιτέκτων δὲ ἐν στ. 8-9. 13[2]. Ἀρχὴ δὲ ἀνωτέρα, ἥτις πάντα τὰ περὶ τῆς προκειμένης οἰκοδομῆς διοικεῖ, ἐκφαίνεται καινοφανῶς ἐμοὶ ἡ τῶν *ναοποιῶν* ἐν στ. 16. 20. Β, στ. 8. ὄχι δὲ ἡ συνήθης ἐν Ἀθήναις τῶν ἐπιστατῶν, νεωποιοὶ ὅμως εὕρηνται παρὰ Πολυδεύκει, ἐν ἐπιγραφαῖς δὲ ἄλλων Ἑλληνικῶν πολιτειῶν *νεωποῖαι* καὶ *ναποῖαι*, *ναοποιοὶ* δὲ καὶ *ναοποϊκὸς νόμος* ἐν τῇ ἐκ Λεβαδείας ἐπιγραφῇ καὶ ἕτερος αὐτόθι *νόμος κατοπτικός*, *νόμοι* δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμετέρᾳ ἐν Β, 57-58. 62.

Τοσαῦτα περὶ τούτων συντόμως. Ὁποία δέ τις ἦτο ἡ ἐν Δήλῳ οἰκοδομή, ἂν ναὸς ἢ στοὰ ἢ ἄλλο τι, ἄδηλον· ὅτι ὅμως εἶχε παραστάτας καὶ στύλους καὶ ἐπίκρανα, ἐκ διαφόρων στίχων τῆς Α πλευρᾶς ἐξάγεται, ὡς καὶ ὅτι ἦτο μεγάλη τις, ἀφοῦ ἐν μὲν Α, στ. 17 ὁρίζεται χρόνος 8 μηνῶν δι' ἕν, ὑποθέτω, τμηματικῶς δεδομένον ἔργον καὶ ἐν στ. 26 λέγεται ἀνηλωμένον ποσὸν δρ. 4926, ἐν μιᾷ, ὑποθέτω, πρυτανείᾳ, ἐν δὲ στ. 28 ἀναγράφονται λίθοι 667, ὧν τινες λίαν μεγάλοι ὁρίζονται ἐν τέλει τῆς ἑπομένης λεπτομεροῦς ἀπαριθμήσεως. Τοιαύτη δὲ

[1] Γνωστὸν δὲ ὅτι ὕστερον πάλιν κατὰ τὸν 6ον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀνεκτήσαντο αὐτήν.

[2] Τοὐναντίον μάλιστα, τὰ εὐθὺς ἐν τέλει τοῦ α' στίχου τῆς Α πλευρᾶς ἀναγινωσκόμενα «καὶ τἆλλα πάντα ποιήσει κατὰ ταὐτὰ τοῖς» κτλ. προδήλως εἶναι συνέχεια λόγου μακροῦ προηγηθέντος.

[1] Ἡ παράλειψις αὕτη τῶν ἐγγυητῶν ἦτο εἷς τῶν λόγων, οὓς ὑπηνίχθην ἀνωτέρω ὡς ὑποδεικνύοντας, ὅτι ἐπιτακτέα ἡ Β πλευρά.

[2] Ἡ λέξις ὑπαρχιτέκτων πρῶτον ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ἐκ Λεβαδείας ἐπιγραφῇ, ἐν Ἀθηναίου τόμῳ Δῳ (τοῦ 1875) σελ. 373.

λίθων ἄλλη ἀναγραφὴ ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Β πλευρᾷ, μόνον βραχυτέρα κατὰ 9 στίχους. Ἃς σημειωθῇ δέ, ὅτι οἱ λίθοι οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὀνομάζονται ἐκ τόπου τινός, ὡς τοῦτο γίνεται μάλιστα ἐν τῇ Ἐλευσινιακῇ ἐπιγραφῇ, τῇ ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1886, σελ. 186 κ.ἑξ. ἔνθα μνημονεύονται λίθοι ἐξ Ἀκτῆς, ἐξ Αἰγίνης, Πεντελῆθεν, καὶ Ἐλευσινιακὴ πέτρα. Ἀλλὰ θεωρῶ πιθανόν, ὅτι καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ λίθοι καὶ ἐν γένει τὸ ὑλικὸν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δῆλον ἐκομίσθησαν (ἴδε Α, στ. 10-13. 58. Β, στ. 43). Καὶ ἐκεῖνα τὰ «*τὸν λίθον ἕκαστον δρ(αχμῆς)*», τὰ ἐν Α, στ. 29 ἀκολουθοῦντα εὐθὺς μετὰ τὸν ἀριθμὸν 𐅅Η𐅄ΔΓΙΙ=667, οὐδὲν ἄλλο δηλοῦσιν ἢ ὅτι ἡ κομιδὴ ἢ ὁ ναῦλος εἰς Δῆλον ἦτο μιᾶς δραχμῆς δι᾽ ἕκαστον λίθον μικρὸν ἢ μέγαν[1].

Πολλὰ ἄλλα τῆς ἐπιγραφῆς, δεόμενα ἐπιστασίας, παραλείποντες, ἰδίως τὰ ἐν τῷ ἄνω μέρει τῆς Α πλευρᾶς ἀτελῶς ἢ καὶ κακῶς παρ᾽ ἡμῶν ἀνεγνωσμένα, ἅπερ ἔμειναν καὶ ἀδιανόητα, ὀφείλομεν ὅμως νὰ εἴπωμέν τι περὶ στίξεως, τῆς ἐν αὐτῇ, καὶ περὶ σφαλμάτων, ἃ θεωρητέα ὡς παρὰ τοῦ χαράξαντος τὴν πλάκα γενόμενα. Λοιπὸν πρῶτον τὰ σφάλματα· τοιοῦτο θεωρῶ ἐν Α, στ. 10 τὸ περιττεῦον ΟΥ, πλὴν ἂν τις εἴπῃ, ὅτι θετέον πρὸ αὐτοῦ ἐν Τ. Ἐν στ. 12 τὸ εις ἀντί· ἐς. Περὶ τοῦ ἐν στ. 42 Δ ἤδη ἐλάλησα ἐν τῇ προηγηθείσῃ σημειώσει. Τὴν δίστιγμον στίξιν τοῦ ἀρχετύπου τὴν μεταξὺ τῶν ἀριθμητικῶν γραμμάτων καὶ εἴπου ἀλλαχοῦ, ἐτήρησα ἀκριβῶς· ὅπου δὲ ἐν τοιαύταις χώραις δὲν τὴν βλέπει τις ἐν τῇ μεταγραφῇ μου, ἐκεῖ ἂς πιστεύσῃ, ὅτι καὶ ὁ λίθος δὲν τὴν ἔχει. Ἀλλαχοῦ δὲ τῇ τοῦ λόγου ἐννοίᾳ ἐπικουρῶν ἔθηκα ἐξ ἐμοῦ νεωτερικὰ στίξεως σημεῖα τὸ κόμμα καὶ τὴν ἄνω τελείαν, οὐδέποτε δὲ τὴν τελείαν, διότι ταύτην μετεχειρίσθην κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος πρὸς δήλωσιν τῶν ὄντως ἢ τῶν ἐξ ὑποθέσεως ἐκλιπόντων γραμμάτων, καὶ περὶ τοῦτο ὅσῃ μοι δύναμις ἐσπούδασα νὰ εἶμαι ἀκριβής.

Δύω ἔτι σημειωμάτια περὶ δύω ὀνομάτων ἀνδρῶν. Ὁ ἐν Α, στ. 30 πατὴρ ἐγγυητοῦ *Πίστων* Ἀθμονεὺς εἶναι πρόγονος ἢ ἄλλως συγγενὴς τοῦ *Πιστωνίδο*᾽Αθμονέως τοῦ ἐν τῇ Ἐλευσινίᾳ ἐπιγραφῇ, τῇ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1886, σελ. 186. Τὸ ἐν Β, στ. 53-54 ὄνομα *Ἐπαφροδίτου*, τὸ τόσον συχνὰ ἐν τοῖς ὕστερον Ἑλληνορρωμαϊκοῖς χρόνοις ἐν βιβλίοις τε καὶ ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶν, πρῶτον ἴσως ἐδῶ χρονολογικῶς ἐνεφανίσθη.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 13 Ἰουλίου 1887.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

ΣΚΥΦΟΙ ΒΟΙΩΤΙΚΟΙ ΔΥΟ

(Πίναξ 5)

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1884 ἐξεδώκαμεν ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ δύο σκύφους Βοιωτικούς, ἔχοντας ἐκτύπους παραστάσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας ἡρωολογίας μετ᾽ ἐξηγήσεων πολυγραμμάτων, καὶ τοὺς ἐθεωρήσαμεν ὡς καινοφανῆ μνημεῖα, ἀνάλογα τῶν ἐκ λίθου ἐκείνων ἢ γύψου πινάκων, ὁποῖος εἶνε ὁ Ἰλιακὸς (tabula Iliaca) καὶ ἄλλοι, ὅσους περιέλαβέ ποτε ὁ O. Jahn ἐν τῷ βιβλίῳ του Griechische Bilderchroniken, Bonn, 1873. Εἴχομεν δὲ τότε εἰπῇ, ὅτι καὶ τρίτον σκύφον ὅμοιον, περιελθόντα εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ἐμέλλομεν προσεχῶς νὰ ἐκδώσωμεν· ἀλλ᾽ ἀνεβλήθη ὕστερον τὸ πρᾶγμα. Τώρα δέ, ἀφοῦ τὸ Μουσεῖον τῆς Ἑταιρίας ἀπέκτησε νεωστὶ ἐξ ἀγορᾶς καὶ τέταρτον ἄλλον ὅμοιον σκύφον, ὡσαύτως ἐκ Βοιωτίας, ἐκδίδομεν

[1] Περίεργα δὲ τὰ περὶ τὸν κατάλογον τῶν λίθων τούτων. Μελετήσας ἐγὼ αὐτόν, ὄντα μετὰ τόσον θαυμαστῆς ποικιλίας μέτρων συντεταγμένον, εὗρον, ὅτι ἐν Α, στ. 42 τὸ ἀριθμητικὸν γράμμα Δ, ὃ μετ᾽ ἐρωτηματικοῦ ἀμφιβολίας ἐνέθηκα ἐν τῇ μεταγραφῇ μου, δύναται καὶ ὡς Γ νὰ ἀναγνωσθῇ. Ἀλλ᾽ εἴτε ἐχαράχθη ποτὲ ὡς Γ εἴτε ὡς Δ, θεωρητέον κατ᾽ ἄμφω ὡς ἡμαρτημένον τυπικῶς· διότι δὲν ἔπρεπε νὰ καταλεχθῶσι *χωριστὰ* δύο διάφορα ἢ δύο ἴσα ποσὰ λίθων, ἔχοντα *τὸ αὐτὸ* μῆκος καὶ πλάτος, ὅπως γίνεται εὐθὺς ἐκεῖ ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ καὶ τῷ ἐφεξῆς, οὐδαμοῦ δὲ ἄλλοθι· ἀλλ᾽ ἔπρεπε νὰ συμπροστεθῶσι τὰ δύο ποσὰ λίθων καὶ γίνωσιν ἕν. Ἐν τούτοις μόνον ἂν πιστευθῇ τὸ Δ, ἐκβαίνει ὁ ἀριθμὸς πάντων τῶν ἐπὶ μέρους καταλεχθέντων λίθων ὢν 667, δηλ. αὐτὸς ὁ ἐν στ. 28 ἀναγεγραμμένος 𐅅Η𐅄ΔΓΙΙ σωστότατος.

τοὺς δύο ὁμοῦ ἐν τῷ Εῳ πίνακι, ἐσχεδιασμένους ὑπὸ τοῦ τεχνίτου Gilliéron, πρῶτον δὲ ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1 τὸν τέταρτον, ὡς καὶ πολὺ τοῦ τρίτου ἀξιοπεριεργότερον.

Ὁ σκύφος οὗτος (ὕψους 0,08, διαμέτρου 0,135, περιφερείας 0,43) εἶναι ἐρυθρωπὸς τὸ χρῶμα, καί, ὡς ὁρᾶται ἐν τῇ ἀπεικονίσει, σῶος, οὐδὲν σχεδὸν παθὼν ἐκ τοῦ χρόνου· ἀλλὰ ἡ ἐκ τῆς μήτρας ἀποτύπωσίς του ἀρχῆθεν ὄχι καλῶς ἐπιτυχοῦσα ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του φλυκταινώδεις τινὰς μικρὰς διαῤῥωγὰς τοῦ πηλοῦ ἢ γραμμικὰς ἐξάρσεις, συγχεούσας ἐνιαχοῦ τὸν θεατήν, μέρη δέ τινα πάλιν τῶν μορφῶν, μάλιστα αἱ κεφαλαί, φαίνονται ἐπιπέδως πεπιεσμένα. Τῆς αὐτῆς ἀνεπιτυχοῦς ἐκ τῆς μήτρας ἀποτυπώσεως ἀποτέλεσμα εἶναι καὶ ἡ πολλὴ τῶν πλείστων γραμμάτων ἀσάφεια. Ταῦτα δὲ ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ δηλώσωμεν ἐνταῦθα, ἵνα μὴ τὰ ἐν τῷ πίνακι ἐκληφθῶσιν ὡς ἀποτριβαὶ τῆς ἐπιφανείας ἢ ἀτέλειαι τῆς ἀπεικονίσεως. Καὶ νῦν ἐρχόμεθα ἐπ' αὐτὴν τὴν ἐκ δεκαπέντε μορφῶν συνισταμένην παράστασιν.

Αὕτη δεικνύει ἡμῖν τὰ πλεῖστα τῶν δρωμένων ἐν τῷ σωζομένῳ τοῦ Εὐριπίδου δράματι «Ἰφιγενεία τῇ ἐν Αὐλίδι», ἀλλ' ὄχι πάντα, οὔτε ἴσως καθ' ἣν ὁ ποιητὴς τὰ ἐξέθηκεν ἀκολουθίαν, (ὡς τοὐλάχιστον ἡμεῖς νομίζομεν). Ὁ τεχνίτης ὅ,τι τοῦ δράματος ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ περιέλαβεν εἰς ἓξ συστάδας μορφῶν, οἱονεὶ σκηνάς, (τὰς μὲν τρεῖς τριπροσώπους, τὰς δ' ἄλλας τρεῖς διπροσώπους), ἐπιγράψας ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν μορφῶν, καθὼς ἐνεχώρει, τὸ ἑκάστης μορφῆς ὄνομα, ἐν χώρῳ δέ τινι εὐρυτέρῳ, ὃν ᾠκονόμησε μεταξὺ τῆς δης ἀπ' ἀριστερῶν τῷ ὁρῶντι καὶ τῆς εης συστάδος, ἐνέθηκε τά· *Εὐριπίδου Ἰφι-*
γενείας
ἄνευ τοῦ «ἐν Αὐλίδι», εἰ καὶ εἶχε τόπον πρὸς τοῦτο. Τὰ δὲ ὀνόματα, ὡς ἀρχῆθεν ἐπεγράφησαν, πάντα σωζόμενα, εἶναι δεκατέσσαρα τὰ ἑξῆς, γινομένης ἀρχῆς ἐξ ἀριστερῶν καὶ καθ' ἃς ἐγὼ συστάδας ἓξ τὰ θεωρῶ ἑνούμενα·

1. *Ἀγαμέμν-Ἰφιγένεια*
ων
2. *Ἀχιλλεὺς Κλυτα-ιμή-Ἰφιγένεια*
στ- ρα
3. *πρέσσβυς Κλυταιμήστ-*
ρα
4. *Ἀχιλλεὺς Κλυταιμή-*
στρα
5. *Ὀρέστης Κλυταιμήστ-*
ρα
6. *Ἰφιγένεια: Ἀγα-μέΝ;ων Κλυταιμήστ-*
ρα

Οὕτω ἐπαναλαμβάνεται δὶς τὸ Ἀγαμέμνων, τρὶς τὸ Ἰφιγένεια, δὶς τὸ Ἀχιλλεύς, πεντάκις τὸ Κλυταιμήστρα, ἅπαξ τὸ *πρέσσβυς*[1] καὶ ἅπαξ τὸ Ὀρέστης (διότι ὁ ἐν τῇ αη συστάδι ἀπεικονισμένος Ὀρέστης ἔμεινεν ἀνεπίγραφος).

Ταῦτα μὲν οὕτως· θεωρήσωμεν δὲ νῦν ἑκάστην τῶν παραστάσεων. Ἐκφραστικώτατα μὲν καὶ σαφέστατα διατετυπωμένη φαίνεται ἡμῖν μία ἐκ τῶν ἓξ συστάδων, ἡ γη ἀπ' ἀριστερῶν, ἡ δίμορφος, ἥτις ταὐτίζεται ἀκριβῶς μὲ μίαν τῶν ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ δράματι σκηνῶν, ἐκείνην, ἐν ᾗ ὁ γηραλέος καὶ πιστὸς τοῦ οἴκου δοῦλος, ὁ πρέσβυς, δρομαῖος καὶ ἐν σφοδρᾷ πάθους κινήσει ἐπεισπεσὼν ἀποκαλύπτει εἰς τὴν οἷον ἔμπληκτον ἱσταμένην Κλυταιμήστραν τὴν ἀπαισίαν βουλὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος περὶ τῆς Ἰφιγενείας, λέγων (στίχ. 873 τοῦ δράμ.)· «παῖδα σὴν πατὴρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτανεῖν!». Ἐκ τῶν ἄλλων συστάδων ἡ αη καὶ ἡ ϛη φαίνονταί μοι καλῶς μὲν συντεθειμέναι, ἀλλ' οὐχὶ τόσον σαφεῖς. Ὅμως δὲ δοκιμάζομεν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἑρμηνείαν. Ἡ αη λοιπὸν ἀπ' ἀριστερῶν κατὰ τὰ ἐπ' αὐτῆς γράμματα παριστάνει μὲν τὴν Ἰφιγένειαν, τῇ δεξιᾷ αὐτῆς ἐφαπτομένην τῆς ἀριστερᾶς τοῦ ἐπικεκαλυμμένου τὴν κεφαλὴν πατρός της, ἐν ταὐτῷ δὲ προσάγουσαν καὶ τὸν μικρὸν ἀδελφόν της, ἀλλὰ δὲν εἶναι φανερόν, ἂν παρεστάθη ἐδῶ ἡ πρώτη τῶν τριῶν τούτων προσώπων ἐν Αὐλίδι συνάντησις, (ὅτε ἦτο καὶ τετάρτη παροῦσα ἡ Κλυταιμήστρα)· ἢ ἡ ἱκεσία ἣν ἱκετεύει ἡ δύστηνος κόρη (ἐν στίχ. 1241 κ.ἑξ.) μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της τὸν πατέρα

[1] Ἐν τοῖς τοῦ «δράματος προσώποις», τοῖς ἐκδιδομένοις πρὸ τοῦ κειμένου τῆς Ἰφιγενείας ἐν Αὐλίδι, τὸ πρόσωπον τοῦτο καλεῖται *πρεσβύτης*· ἀλλ' ἐν τῷ δράματι αὐτῷ ἐν στίχῳ α' ἀναγινώσκομεν τὸ ἐκ στόματος τοῦ Ἀγαμέμνονος προφερόμενον «ὦ πρέσβυ», καθὼς δηλ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου κεῖται. Τὰ δὲ δύο σίγμα τῆς λέξεως ταύτης, τὰ πρὸ τοῦ βῆτα, ἔχουσιν ἀνάλογα τὰ δύο σίγμα, τὰ ἀπαντῶντα συχνὰ ἐν ἐπιγραφαῖς πρὸ τῶν θ, κ, τ. Ἴδε λ. χ. τοὺς πίνακας τῆς ὑπὸ Dittenberger ἐκδοθείσης Sylloge inscriptionum graecarum.

ὑπὲρ τοῦ νὰ μὴ ἀποθάνῃ ἄωρος. Κλίνω δὲ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς προτέρας ἐκδοχῆς. Ἡ $6^{α}$ συστὰς παριστάνει ἴσως ὄχι τὴν πρώτην, ἀλλὰ τὴν δευτέραν συνάντησιν τοῦ Ἀχιλλέως μετὰ τῆς Κλυταιμήστρας, ὅτε ἡ Ἰφιγένεια, αἰδουμένη τὸν ἐκ Θεσσαλίας ἥρωα, ὁρμᾷ ν' ἀποχωρήσῃ ἐκ μέσου, ἡ δὲ μήτηρ της στρεφομένη πρὸς αὐτὴν θέλει νὰ τὴν κρατήσῃ, ἵνα συνικετεύσωσιν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας της (κατὰ τὰ ἐν τῷ δράμ. στ. 1338 κ.ἑξ.). Τὰ τῆς $γ^{ης}$ συστάδος εἴπομεν ἤδη. Ἡ $δ^{η}$ φαίνεται μέν πως παριστάνουσα τὸν Ἀχιλλέα ἐκθαμβούμενον ἐπὶ τῇ ἀνακοινώσει τῆς Κλυταιμήστρας περὶ τῆς μετὰ τῆς Ἰφιγενείας γαμικῆς του συζεύξεως, ἐνῷ αὐτὸς οὐδὲν προεγνώριζε (στίχ. τοῦ δράμ. 837 κ.ἑξ.), ἀλλ' ἴσως μᾶλλον εἰκονίζεται ἐδῶ ὁ Ἀχιλλεὺς ὑπισχνούμενος ἱπποτικῶς τῇ Κλυταιμήστρᾳ τὴν σωτηρίαν τῆς θυγατρός της, τῆς κληθείσης μνηστῆς του, ἂν τις ἤθελε πειραθῇ ἄκουσαν αὐτὴν νὰ ἀγάγῃ ἐπὶ τὸν βωμὸν (στίχ. τοῦ δράμ. 1365 κ. 1427). Ἡ $ε^{η}$, ἡ κατὰ τὰ γράμματα παριστάνουσα τὴν Κλυταιμήστραν καὶ τὸν Ὀρέστην, ἀμφίβολον εἶναι, ἂν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς αὐτοτελὴς συστάς, ἢ ὡς ἐν σχέσει στενῇ πρὸς τὰς τρεῖς τῆς ἑπομένης συστάδος μορφάς· τοῦτο ἴσως μᾶλλον, καὶ τότε δυνατὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ Κλυταιμήστρα παρεστάθη ἐδῶ ὀλίγον πρὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἐστράφη πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν ἵνα τῇ εἴπῃ τὰ ἐν στίχῳ 1452 τοῦ δράματος «προσέλκυσαί νιν (Ὀρέστην) ὕστατον θεωμένη». Ἀλλὰ μετ' ἐνδοιασμοῦ πολλοῦ λέγω ταῦτα, καθ' ὅσον τὸ βάσιμον αὐτῶν ἢ μὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς ἑπομένης $ϛ^{ης}$ καὶ τελευταίας συστάδος. Αὕτη δὲ εἶναι μὲν ζωηροτάτη καὶ ἔχει τινὰ μεγαλοπρέπειαν, ἀλλὰ καὶ ἀσάφειαν. Ἂν δὲν εἶναι ἡ πρωτίστη τῆς ὅλης οἰκογενείας ἐν Αὐλίδι ἐντάμωσις, (ὑπὲρ ἧς ἐκδοχῆς συνηγορεῖ μὲν ἡ ἐπισπερχὴς κίνησις τῆς Ἰφιγενείας, κατὰ τὰ ἐν τῷ δράμ. στίχ. 631-2: «ὦ μῆτερ, *ὑποδραμοῦσά γ'*, ὀργισθῇς δὲ μή, πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τἀμὰ προσβαλῶ.», ἀντίκειται δὲ ἡ περίλυπος ὀπίσω τοῦ θρόνου τοῦ Ἀγαμέμνονος στάσις τῆς Κλυταιμήστρας)· τότε θὰ εἶναι ἐδῶ συνεπτυγμέναι ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ τεχνίτου δύο διαφορόχρονοι κατὰ τὸ δρᾶμα πράξεις, ἡ μέν, ὅτε δέεται τοῦ πατρὸς ἡ κόρη νὰ λυπηθῇ τὴν νεότητά της, ἐνῷ ἐκεῖνος κάθηται στυγνὸς καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν μαντείαν τοῦ Κάλχαντος καὶ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Ἀχαϊκοῦ στρατοῦ, καὶ τέλος ἀπέρχεται τῆς σκηνῆς· ἡ δέ, ὅτε ὁ ποιητὴς παρέστησε τὴν Ἰφιγένειαν μὴ στέργουσαν εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῆς παρέμβασιν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἀναγγέλλουσαν λόγῳ γενναίῳ, ὅτι παραχωρεῖ τὸ ἑαυτῆς σῶμα τῇ Ἑλλάδι, παρακαλοῦσαν δὲ καὶ τὴν μητέρα νὰ μὴ μισῇ τὸν ἄνδρα αὐτῆς· ἀλλ' ἡ Κλυταιμήστρα ἀπηλπισμένη ἵσταται ὄπισθεν τοῦ θρόνου καὶ οὐ μόνον πενθεῖ, ἀλλ' ἴσως καὶ βυσσοδομεύει ἤδη τὰ ἐν τῷ τοῦ δράμ. στίχῳ 1456: «δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ κεῖνον δεῖ δραμεῖν».

Τοσαῦτα ἐκρίναμεν ῥητέα περὶ τῶν παραστάσεων, ἀποσιγῶντες τινὰς τῶν ἐν ἡμῖν ἐνδοιασμῶν περὶ ἑκάστης τῶν συστάδων, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν τῆς σχετικῆς. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὴν ἀπορίαν ἡμῶν ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν παρεστάθησαν ὑπὸ τοῦ ἀγγειοπλάστου δύο σκηναὶ ἐκ τῶν παρ' Εὐριπίδῃ, ἡ $α^{η}$ ἐν τῷ δράματι ἡ μεταξὺ τοῦ πρεσβύτου καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἥτις εἰς ἡμᾶς ὅ,τι καὶ ἂν λέγωσιν ἄλλοι, πολὺ ἀρέσκει· ἔπειτα ἡ ἄλλη, ἡ διπαθὴς οὕτως εἰπεῖν καὶ πολλῆς ἐκτάσεως ἐκείνη σκηνή, ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος. Τὴν δὲ τελευταίαν τοῦ δράματος σκηνήν, ἐν ᾗ ἡ τοῦ ἀγγέλου ῥῆσις πρὸς τὴν Κλυταιμήστραν περὶ τοῦ θαυμασίου τέλους τῆς περὶ τὴν Ἰφιγένειαν θυσίας καὶ ἡ πρὸ τοῦ ἀπόπλου ἀποχαιρετιστήριος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπίσκεψις, ἥτις εἶναι σχεδὸν τυπική, κατὰ τὰς σημερινὰς pour prendre congé· ταύτην, λέγομεν, τὴν σκηνήν, καὶ ἂν πολὺ ἔτι ἐκτενεστέρα ἦτο ἢ ὅ,τι εἶναι (περιέχει δὲ 98 στίχους), δὲν ἤθελε, νομίζομεν, ποθήσῃ οὐδεὶς τοῦ σκύφου θεατής, ὡς ὄντων τῶν κατ' αὐτὴν ἀπροσφόρων εἰς τεχνικὴν παράστασιν[1].

Περὶ εὐτεχνίας ἢ ἀτεχνίας τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ὅλης συνθέσεως τῶν παραστάσεων ἐν ἀγγείῳ ἀποτυχόντι προδήλως κατὰ τὴν ἐκ τῆς μήτρας ἀποτύπωσιν εἶναι ὄχι ἀσφαλὲς νὰ κάμῃ τις λόγον. Ὅθεν ἀφιστάμεθα τούτου. Ἓν δέ τι μόνον παρατηροῦμεν ἀναφορὰν ἔχον εἰς τὴν σκευὴν καὶ τὰ φορέματα τῶν

[1] Ἄλλος δὲ λόγος, ἂν ἡ σκηνὴ αὕτη εἶναι καὶ περιττὴ εἰς αὐτὸ τὸ δρᾶμα καὶ ὀβελιστέα ἐξ αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἔλλειψις αὐτῆς ἐν τῷ σκύφῳ δύναται νὰ παράσχῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς νῦν κριτικοὺς νὰ εἴπωσι πάλιν πολλὰ περὶ τοῦ ὅτι ἀρχικῶς ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ δράματι εἶχον ἄλλως τὰ κατ' αὐτὴν καὶ οὐχὶ ὅπως νῦν φέρονται ἐν τοῖς χειρογράφοις, περὶ οὗ ἡμεῖς, ὡς εἰκός, δὲν ἐκτεινόμεθα, παραπέμπομεν δὲ ἁπλῶς εἰς τὰ ὑπὸ G. Bernhardy ἐκτεθέντα ἐν τῷ Grundriss d. griech. Liter. 2te Bearb. 2te Th. 2te Abthlg. σελ. 416-420.

τριῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ παιδὸς Ὀρέστου. Ὅ τε Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων, εἰ καὶ ἐν στρατείᾳ εὑρισκόμενοι, φοροῦσι πολιτικά, ἅτε οὐ περὶ πολεμικὰς πράξεις ἐν τῷ τότε ἠσχολημένοι, μόνον δὲ ἐν τῇ 6ῃ συστάδι ὁ Ἀχιλλεὺς κρατεῖ τὸ βασιλικόν του σκῆπτρον, ἐν δὲ τῇ 5ῃ οὐδὲ τοῦτο. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, καίπερ μεγαλείως ἐπὶ θρόνου καθήμενος, «ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν», ἄσκηπτρος ὅμως παρεστάθη, πιθανῶς διὰ τὴν τότε αὐτὸν κατέχουσαν λύπην ἐπὶ τῇ ἐκ τοῦ θείου ἐλθούσῃ εἰς τὸν οἶκόν του συμφορᾷ, ὅτε καὶ δὲν εἶχε νὰ πράξῃ πολιτικοῦ τι ἄρχοντος ἔργον, ἀλλὰ μόνον νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν πεπρωμένην ἀνάγκην. Οὕτως οἱ παλαιοὶ ἤξευραν νὰ τηρῶσιν ἐν παντὶ τὸ εἰκὸς καὶ τὸ πρέπον. Πολὺ δ' ἀμφιβάλλομεν, ἂν οἱ νεώτεροι δὲν ἤθελαν εἰσαγάγῃ τὸν Ἀχιλλέα ἐν τῇ θεατρικῇ τοῦ δράματος τούτου διδασκαλίᾳ τελείως ἐξωπλισμένον καὶ μὲ λόφον κράνους δεινῶς νεύοντα. Περὶ τοῦ ἱματισμοῦ τοῦ πρεσβύτου καὶ τοῦ παιδὸς Ὀρέστου εἶναι περιττὸν νὰ σημειώσωμέν τι, μόνον δὲ λέγομεν, ὅτι καὶ οὗτοι, ὡς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, εἶναι ὄχι ὑποδεδεμένοι τοὺς πόδας, ἀλλ' αὐτόχρημα ὑποδηματοφοροῦντες.

Ἓν δέ τι ἄλλο τῶν λίαν ἀξιοπαρατηρήτων ἐν τοῖς ἐπιγεγραμμένοις τῷ σκύφῳ τούτῳ ὀνόμασιν εἶναι τό, ὅτι, εἰ μὴ πεντάκις, τετράκις ὅμως βεβαίως ἐγράφη ἐν αὐτῷ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὄχι Κλυταιμνήστρα, ἀλλὰ *Κλυταιμήστρα*, ἄνευ τοῦ νῦ, καθὼς δηλ. ὁ ἡμέτερος Πέτρος Ν. Παπαγεωργίου πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἀπέδειξε τὸ ὄνομα τοῦτο οὕτω γραφόμενον πάντοτε ἐν τῷ παλαιοτάτῳ τῶν Σοφοκλέους χειρογράφων, τῷ ἐν Φλωρεντίᾳ, τῷ καλουμένῳ Λαυρεντιακῷ καὶ καθὼς εὑρέθη ὕστερον οὕτω γεγραμμένον καὶ ἐν τοῖς τοῦ Αἰσχύλου δράμασι τοῖς ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ, καὶ ἐπέρασεν οὕτω δικαίως εἰς τὴν νεωτάτην ἔκδοσιν τοῦ Αἰσχύλου, τὴν ὑπὸ Wecklein ἐν Βερολίνῳ τῷ 1885 ἐκδοθεῖσαν[1]. Νῦν δὲ ἐπικρατύνεται ἡ γραφὴ καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ σκύφου τούτου, ὅστις κατὰ τὸ σχῆμα τῶν ἐπ' αὐτοῦ γραμμάτων φαίνεται ὢν τῶν πρὸ Χριστοῦ Ῥωμαϊκῶν χρόνων, εἰ μὴ καὶ ὀλίγῳ παλαιοτέρων.

Βραχύτερος θὰ εἶναι ὁ λόγος ἡμῶν περὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 ἀπεικονισμένου σκύφου. Ἐπωλήθη οὗτος τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1884 ὡς ἐκ Τανάγρας προερχόμενος. Εἶναι δέ, καθὼς καὶ ἡ ἀπεικόνισις δεικνύει, πολλαχῶς κεκολοβωμένος. Ἔπαθε καὶ ἀποτριβὰς κατὰ τὴν σωζομένην του ἐπιφάνειαν. Ὕψος αὐτοῦ 0,085, διάμετρος 0,15, περιφέρεια 0,50. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ ὀλίγα καὶ ἀτελῶς ἀπὸ τῆς μήτρας ἐκτυπωθέντα γράμματα φαίνονταί πως ὀλίγῳ νεώτερα τῶν τοῦ προηγηθέντος, καθ' ὅσον ἐν αὐτοῖς δὶς εὕρηται ὃν τοιοῦτο τὸ ω, ὅπερ ὅμως δὲν κρίνεται καὶ ἀλάνθαστον σημεῖον τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὅταν τὰ ἄλλα αὐτὸ συνοδεύοντα γράμματα ἐπιεικῶς ἀρχαΐζωσιν, ὡς ἐνταῦθα.

Ἡ περὶ τὴν κοιλίαν τοῦ ἀγγείου παράστασις οὐδὲν μὲν ἔχει τὸ πολύπλοκον, εἶναι ὅμως κατὰ τὰ ἐπὶ μέρους ὄχι τόσον εὐκολοεξήγητος. Φέρονται, ὡς βλέπομεν, ταχυτάτῳ δρόμῳ πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν τέθριππα ἅρματα τρία, ἐφ' ὧν ἡνίοχοι καὶ πολεμισταὶ πάνοπλοι, πρὸς δὲ καὶ εἷς πεζὸς πολεμιστὴς θέει παρὰ τὸ μεσαῖον ἅρμα. Τούτων τῶν ἁρμάτων τὸ πρὸς τἀριστερὰ τῷ ὁρῶντι ἀκρότατον εἶναι ἐγγὺς νὰ ὑπερβῇ ἐν κατέμπροσθέν του δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ ὕψους τοῦ ἀγγείου πλαστικῶς ἐξειργασμένον κώλυμα, μετρίως πλατύ, καὶ ἔχον σχῆμα παρεμφερὲς κάμπῃ, καθ' ὅσον τὰ δύο αὐτοῦ κατὰ μῆκος παράλληλα ἄκρα ἢ κρημνοὶ φρίσσουσιν ἐξοχαῖς τισὶν αἰχμηραῖς, ἀνωμάλως πως καὶ ἀσυμμέτρως διατεθειμέναις, καὶ εἶναι τὸ παράξενον τοῦτο μόρφωμα ὁ *χάραξ Ἀχαιῶν*, ὃν δηλοῦσι τὰ παρέκει ὁρώμενα γράμματα. Εὐθὺς αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ καὶ τὸ παρὰ τὸν ὀπίσθιον πολεμιστὴν τοῦ μεσαίου ἅρματος ἀμυδρῶς φαινόμενον ὄνομα *Ὀδυσσεὺς*[1] δηλοῦσιν ἡμῖν, ὅτι ἡ πρᾶξις εἶναι ἐκ τῶν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Πρὸς ἀκριβέστερον δὲ καθορισμὸν τῆς πράξεως κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ ἀγγειοπλάστου

[1] Ἀνάγνωθι τοῦ Παπαγεωργίου τὸ ἄρθρον, τὸ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡμέρᾳ» τῆς Τεργέστης, ἐν ἀριθ. 487 τῆς 12 Ἀπριλίου 1884, ἢ μᾶλλον τὴν ὕστερον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δημοσιευθεῖσαν διατριβήν, τὴν ἐπιγεγραμμένην· «Κλυταιμήστρα, οὐχὶ Κλυταιμνήστρα, ὑπὸ Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου Δ. Φ. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἡμερολογίου Ἀνατολῆς» τοῦ 1886). Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ι. Παλλαμάρη... 1885», ἔνθα ἄλλα τε περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος τούτου ἀκριβῶς ἐκτίθενται καὶ λέγεται, ὅτι καὶ ἐπὶ γραπτῶν ἀρχαιοτάτων ἀγγείων ἀττικῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν Λατινικοῖς χειρογράφοις εἶχεν ἤδη εὑρεθῇ πρὸ πολλοῦ ἡ ὀρθὴ αὕτη ἄνευ τοῦ νῦ γραφὴ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐκινήθη ἐγκαίρως καὶ ὅσον ἔδει ἐπὶ τοῦτο ἡ προσοχὴ τῶν ἐκδοτῶν, ἵνα καταργηθῇ τέλος πάντων ἡ ἀπὸ πέντε περίπου αἰώνων εἰσφρήσασα κακὴ γραφή.

[1] Διέλαθε τὸν ἄλλως προσεκτικώτατον ἡμῶν σχεδιαστὴν τὸ ἕτερον τῶν δύο πλησίον ἀλλήλων σίγμα.

καὶ οὐχὶ καθ᾽ ἡμετέραν εἰκαστικὴν ἀντίληψιν ἤθελε συντελέσῃ, ἂν εἶχε διασωθῇ, καὶ ἓν ἄλλο ἀκόμη κύριον ὄνομα, ἐπιγεγραμμένον, ὡς εἰκάζω, ἐπὶ τοῦ ἐκλιπόντος μέρους τοῦ ἀγγείου καὶ ἂν τὸ νῦν σωζόμενον ὄνομα, τὸ μεταξὺ τοῦ πεζοῦ πολεμιστοῦ καὶ τοῦ ἡνιόχου τοῦ μεσαίου ἅρματος, ἤθελεν εἶναι εὐαναγνωστότερον. Ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦτο μόλις ἀναγινώσκεται ὡς *Μμνωr* ἢ *Μένωr*· κάπως δὲ ἄνωθέν του διακρίνεται καὶ ἓν Λ ἢ Α, ἴσως καὶ ἄλλο κανὲν παρέκει γράμμα. Ἐκ τῆς Ἰλιάδος (Μ. 193) προσαγόμενος εἰς ἐπικουρίαν ὁ Τρὼς Μένων οὐδὲν βοηθεῖ, πολὺ ὀλιγώτερον ὁ φίλος υἱὸς τῆς Ἠοῦς Μέμνων. Ἀλλ᾽ ἂν ὑποθέσωμεν ὑποκρυπτόμενον ἐνταῦθα τὸ ὄνομα τοῦ *Ἀγαμέμνονος*, θὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ ἀρχαῖος τεχνίτης χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη, ἄλλην δέ τινα παράδοσιν ἢ ἰδίαν ἐπίνοιαν ἀκολουθῶν ἠθέλησεν ἐνταῦθα νὰ παραστήσῃ φεύγοντας μὲν προτροπάδην τοὺς Ἀχαιοὺς πρὸς τὰς νῆας, διωκομένους δὲ ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, καὶ οὕτω ἐπέγραψε τὸν Ἀγαμέμνονα συνεπιβαίνοντα τῷ Ὀδυσσεῖ τοῦ αὐτοῦ ἅρματος[1]. Τοῦτο φαίνεται μὲν παράδοξον, ἀλλ᾽ ὅταν ἴδῃ τις, ὅτι μόνος ὁ τοῦ τελευταίου ἅρματος πολεμιστὴς προτείνων τὴν ἀσπίδα ὁριζοντίως καὶ σκέπων ὑποκάτω αὐτῆς τὸν ἡνιοχοῦντα, ῥίπτει τὸ μακρόν του δόρυ ἐμπρός, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων δύο ἁρμάτων οὐδὲν τοιοῦτο ἔργον ποιοῦσιν, ἄγεται νὰ πιστεύσῃ, ὅτι οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν εἶναι οἱ φεύγοντες Ἀχαιοί, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπίσω τρίτου βαίνει ὁ διώκων αὐτούς, αὐτὸς ὁ πρώτιστος τοῦ Ἰλίου πρόμαχος, ὁ κορυθαίολος Ἕκτωρ. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐκ πολλῆς ἀμηχανίας εἰς τοιαύτην τινὰ ἀντίληψιν τῆς παραστάσεως ἤχθημεν, καὶ ἐμμένοντες πρὸς τὸ παρὸν εἰς αὐτήν, μέχρις οὗ τις ἄλλος πιθανωτέραν ἄλλην ἀντιπροτείνῃ, ἐφελκύομεν τὴν προσοχὴν τῶν μεθ᾽ ἡμᾶς μελετησόντων τὴν παράστασιν ταύτην εἰς τρία τινά, ἃ ἡμεῖς οὐδόλως καταλαμβάνομεν. αον τί ποιεῖ ὁ πεζὸς ἀσπιδιώτης ὁ παρὰ τὸ μεσαῖον ἅρμα θέων[2], βον τί ποιεῖ ὁ ἐν τῷ αὐτῷ μεσαίῳ ἅρματι προεκτείνων πολὺ τὸν *ἀριστερὸν* βραχίονα, καὶ πῶς δὲν φαίνεται *δεξιὰ* αὐτοῦ χεὶρ κρατοῦσα μαστίγιον διὰ τοὺς ἵππους, ὅπως τοῦτο ποιοῦσιν οἱ τῶν δύο ἄλλων ἁρμάτων ἡνίοχοι διὰ τῆς *δεξιᾶς*, καὶ γον (τὸ καὶ δυσκολώτερον) τί ποιεῖ ὁ ἐν τῷ γῳ ἅρματι ἐστραμμένος πρὸς τὰ ὀπίσω ἀσπιδιώτης μὲ τοὺς δύο του προτεταμένους βραχίονας, ὧν μάλιστα κεκλιμένος καὶ τεταμένος οὕτω, ὡς ὁρᾶται· ἁπλῶς τὸ νὰ θέλῃ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς ἐν τῷ μεσαίῳ ἅρματι συμφυγάδας του, ἢ νὰ τοὺς προτρέπῃ εἰς ταχύτερον δρόμον, δέν μοι φαίνεται πιθανόν, ἀλλ᾽ οὔτε τὸ νὰ τοξεύῃ εἰς αὐτοὺς ὡς ἐχθροὺς ἅμα κρατῶν καὶ τὴν ἀσπίδα, θεωρῶ δυνατόν. Τοσαῦτα περὶ τῆς παραστάσεως.

Περὶ τῆς ὀνομασίας χάραξ Ἀχαιῶν παρατηρῶ, ὅτι δὲν εἶναι Ὁμηρική. Αἱ ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς Ἰλιάδος ἀπαντῶσαι λέξεις εἶναι· «τεῖχος Ἀχαιῶν, μέγα, εὐρύ, λάϊνον, ἐΰδμητον, ὑψηλόν. — τάφρος ὀρυκτή, εὐρεῖα, βαθεῖα. — εἶλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν. — κρημνοὶ ἐπηρεφέες περὶ τάφρον, χεῖλος ἄκρον τάφρου. — στῆλαι προβλῆτες, σκόλοπες ὀξεῖς, πυκνοὶ καὶ μεγάλοι. — πύργοι, κρόσσαι πύργων, δούρατα πύργων, ἔχματα πύργων. — ἐπάλξεις. — πύλαι ὑψηλαί, δικλίδες, ἐπικεκλιμέναι σανίδες. — ὀχῆες μακροί. — θαιροί. — μία κληΐς». Ὡς λέξις ὅμως δηλωτικὴ σκολόπων ἢ πασσάλων ὁ χάραξ εἶναι ἱκανῶς παλαιά, ἀπαντῶσα ἤδη παρὰ Θουκυδίδῃ, Ἀριστοφάνει καὶ Θεοφράστῳ. Ἐφ᾽ ἡμῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν (διότι πολλὰ κατὰ τοὺς νῦν χρόνους ταχέως ἀπαρχαιοῦνται) τὸ οὐδετέρως καὶ ὑποκοριστικῶς λεγόμενον χαράκι(ον) ἦτο σκεῦος σχολειακόν, καθὼς ἠξεύρουν οἱ γεραίτεροι, πρὸς χαράκωμα εὐθύγραμμον τοῦ χαρτίου, συνδρομῇ καὶ τοῦ ὄνυχος τοῦ τῆς δεξιᾶς ἀντίχειρος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 11 Ἰουλίου 1887.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

[1] Ἐν τῷ Λ τῆς Ἰλιάδος πληγόνονται ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ἀποχωροῦσι τῆς μάχης ἑκάτερος χωριστά. Τὸν Ὀδυσσέα ἰδίως κινδυνεύοντα προασπίζει πρῶτον ὁ Τελαμώνιος Αἴας, ὕστερον τὸν ἐξάγει τῆς μάχης ὁ Μενέλαος.

[2] Πρὶν ἢ ἀποφασίσω ἐν ἐμοί, ὅτι τὰ δύο πρὸς τ᾽ ἀριστερὰ ἅρματα εἶναι τῶν φευγόντων, ἐπὶ βραχὺ προσέσχον τὸν νοῦν εἰς τὰ ἐν Ἰλ. Μ, 80 λεγόμενα, ὅτι ὁ Ἕκτωρ, ἐγγὺς ὢν νὰ διαβῇ ἐφ᾽ ἅρματος τὴν τάφρον καὶ προσβάλῃ τὸ τεῖχος Ἀχαιῶν, ὑπακούσας τῇ συμβουλῇ τοῦ Πουλυδάμαντος μετέβαλε τὸν τρόπον τῆς προσβολῆς καὶ «ἐξ ὀχέων σὺν τεύχεσιν ἆλτο χαμᾶζε» κτλ. καὶ εἶπα νὰ δεχθῶ τὸν πεζὸν πολεμιστὴν ὡς τὸν Ἕκτορα· ἀλλ᾽ εὐθὺς μετ᾽ ὀλίγον παρῄτησα τὴν δόξαν ταύτην. Οὕτω παρῄτησα ὑστερώτερον καὶ ἄλλην, καθ᾽ ἣν θὰ ἐξελαμβάνετο ὁ πεζὸς πολεμιστὴς ὡς Τελαμώνιος Αἴας ὁ προασπίσας τὸν Ὀδυσσέα κατὰ τὰ ἐν τῷ Λ τῆς Ἰλιάδος.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Τὰς ἐν τοῖς ἑπομένοις δημοσιευομένας τρεῖς ἐπιγραφὰς ἀντέγραψα κατά τινα βραχεῖαν ἐν Ἐρετρίᾳ διαμονήν μου ἐν τῇ οἰκίᾳ ἰδιώτου, ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ὁποίου εἶχον εὑρεθῇ καὶ αἱ τρεῖς ὁμοῦ μετά τινων ἄλλων μαρμάρων ἔκ τινος οἰκοδομήματος προερχομένων. Δυστυχῶς δὲν εἶχον τότε ἀρκοῦντα χρόνον εἰς διάθεσίν μου, πλὴν τούτου δὲ ἡ τῶν ὀνομάτων μάλιστα ἀναγραφὴ ἔκειτο ἐν σταύλῳ τόσον κακῶς φωτιζομένῳ καὶ ἐκαλύπτετο κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τόσον στερρῶς ἐπικεκολλημένου ῥύπου, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅτι δὲν ἐγένοντο παντελῶς λάθη ἐν τῇ ἀντιγραφῇ, ἐλπίζω ὅμως ὅτι *σπουδαῖα* δὲν ἐγένοντο.

1.

ΛΟΙ
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣΕΙΠΕΝΑΓΑΘΗΙΤΥΧΗΙ
ΤΟΥΔΗΜΟΥΟΠΩΣΑΝΠΑΝΤΕΣΕΙΔΩ
ΣΙΝΟΤΙΗΠΟΛΙΣΗΕΡΕΤΡΙΕΩΝ
ΑΕΙΠΟΛΛΗΝΠΡΟΝΟΙΑΝΕΧΕΙ
ΥΠΕΡΤΩΝΑΥΤΗΣΦΙΛΩΝΚΑΙΕΙ
ΤΙΝΕΣΕΝΤΟΙΣΝΥΝΓΕΝΟΜΕΝΟΙΣ
ΚΙΝΔΥΝΟΙΣΧΡΗΣΙΜΟΙΕΓΕΝΟΝ
ΤΟΚΑΙΕΝΕΔΕΙΚΝΥΝΤΟΤΗΙΠΟ
ΛΕΙΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΦΙΛΟΙΕΙΝΚΑΙ
ΧΡΗΣΙΜΟΥΣΑΥΤΟΥΣΠΑΡΕΧΕΙΝΟΥ
ΚΕΠΙΛΑΝΘΑΝΕΤΑΙΕΔΟΞΕΝΤΩΙ
ΔΗΜΩΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΤΕΕΥΝΟΜΟΝ
ΚΗΦΙΣΙΟΥΚΑΡΥΣΤΙΟΝΔΙΚΑΙΟ
ΣΥΝΗΣΕΝΕΚΑΤΗΣΠΕΡΙΤΟΝΔΗΜΟΝ
ΤΟΝΕΡΕΤΡΙΕΩΝΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΕΡΕ
ΤΡΙΕΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣ
ΕΙΝΑΙΔΑΥΤΩΙΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
ΕΓΚΤΤΗΣΙΝΕΝΕΡΕΤΡΙΑΙΚΑΙΑΤΕ
ΛΕΙΑΝΕΙΣΑΓ.ΝΤΙΚΑΙΕΞΑΓΟΝΤΙ
ΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΕΡΕΤΡΙΕΥ
ΣΙΚΑΙΑΔΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΕΙΝΑΙ
ΔΑΥΤΩΙΚΑΙΠΡΟΣΟΔΟΝΠΡΟΣΒΟΥ
ΛΗΝΚΑΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝΑΝΤΟΥ
ΔΕΗΤΑΙΠΡΩΤΩΙΜΕΤΑΤΑΙΕΡΑ
ΚΑΙΤΗΝΑΡΧΗΝΤΗΝΑΕΙΠΡΟΚΑ
ΘΗΜΕΝΗΝΕΠΙΜΕΛΕΙΣΘΑΙΑΥΤϹ

ΥΠΕΡΩΝΑΝΑΕΙΔΕΗΤΑΙΚΑΙΠΡΟΣ
ΑΓΕΙΝΑΝΤΕΠΡΟΣΒΟΥΛΗΝΑΝΤΕ
ΠΡΟΣΔΗΜΟΝΒΟΥΛΗΤΑΙΠΡΟΣΙΕΝΑΙ

[Θ]εοί.
Παυσανίας εἶπεν· ἀγαθῆι τύχηι
τοῦ δήμου· ὅπως ἂν πάντες εἰδῶ-
σιν, ὅτι ἡ πόλις ἡ Ἐρετριέων
ἀεὶ πολλὴν πρόνοιαν ἔχει
ὑπὲρ τῶν αὑτῆς φίλων καὶ εἴ
τινες ἐν τοῖς νῦν γενομένοις
κινδύνοις χρήσιμοι ἐγένον-
το καὶ ἐνεδείκνυντο τῆι πό-
λει βουλόμενοι φίλοι *εἶν*[1] καὶ
χρησίμους αὑτοὺς παρέχειν οὐ-
κ ἐπιλανθάνεται, ἔδοξεν τῶι
δήμωι ἐπαινέσαι τε Εὔνομον
Κηφισίου Καρύστιον δικαιο-
σύνης ἕνεκα τῆς περὶ τὸν δῆμον
τὸν Ἐρετριέων καὶ εἶναι αὐτὸν
πρόξενον καὶ εὐεργέτην Ἐρε-
τριέων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους,
εἶναι δ' αὐτῶι καὶ γῆς καὶ οἰκίας
ἔνκτησιν ἐν Ἐρετρίαι καὶ ἀτέ-
λειαν εἰσάγ[ο]ντι καὶ ἐξάγοντι
καθάπερ τοῖς ἄλλοις Ἐρετριεῦ-
σι καὶ ἄδειαν καὶ ἀσυλίαν
καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης· εἶναι
δ' αὐτῶι καὶ πρόσοδον πρὸς βου-
λὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἄν του
δέηται πρώτωι μετὰ τὰ ἱερά,
καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἀεὶ προκα-
θημένων ἐπιμελεῖσθαι αὐτο[ῦ]
ὑπὲρ ὧν ἂν ἀεὶ δέηται, καὶ προσ
άγειν ἄν τε πρὸς βουλὴν ἄν τε
πρὸς δῆμον βούληται προσιέναι.

Ὁ λίθος εἶναι ἐγχώριον μάρμαρον ὅμοιον τῷ ὑμηττίῳ, κάτω δὲ φαίνεται ὅτι ἦν ἐμπεπηγμένος εἰς βάσιν· ἄνω δὲν ἔχει κορωνίδα· ὕψος 1,15 (εἰς τὸ κάτω μέρος ὅμως ὑπάρχει χῶρος κενὸς ὕψους 0,36)· πλ. 0,51 καὶ πάχ. 0,10. Ὁ λίθος εἶναι ἀκέραιος, τὰ δὲ γράμματα ἀραιὰ ὄντα φαίνονται ὀλίγον ἐπιπολαίως ἐγκεχαραγμένα· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ εὑρὼν τὸν λίθον ἔτριψε τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ δι' ἄμμου καὶ ὕδατος, ὅπως τὴν καθαρίσῃ. Τὰ Ο καὶ τὰ Θ εἶναι ὀλίγον μικρότερα τῶν λοιπῶν γραμμάτων· ἐν γένει δὲ ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐγχαράξεώς των νομίζω, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ἢ καὶ τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου. Ἀκριβέστερον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὁρισθῇ τοῦτο, ἐὰν οἱ κίνδυνοι, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ ἐπιγραφή, δὲν ἀνεφέροντο τόσον ἀορίστως, διότι κατὰ τὸ τέλος τοῦ τετάρτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ἡ Εὔβοια ὁλόκληρος, κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ Ἐρέτρια, πολλὰ ὑπέστη ἄλλοτε ἐλευθερουμένη καὶ ἄλλοτε ἀπὸ δεσπότου εἰς δεσπότην μεταπίπτουσα, ὥστε πολλοὺς καὶ διαφόρους κινδύνους θὰ διέτρεξε.

Οἱ ἐν στ. 28 ἀναφερόμενοι προκαθήμενοι δὲν εἶναι, ὑποθέτω, διάφοροι τῶν προβούλων, γνωστῶν ἐξ ἄλλου ψηφίσματος τῶν Ἐρετριέων, ὃ κατὰ τὸν δημοσιεύσαντα αὐτὸ Εὐστρατιάδην (Ἀρχαιολογ. Ἐφημ. 1869. σ. 317 ἑξ.) εἶναι τοῦ τετάρτου αἰῶνος. Θὰ μνημονεύσωμεν αὐτοῦ καὶ κατωτέρω.

Ἀξία παρατηρήσεως ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ εἶναι καὶ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως τοῦ Παυσανίου: ὅπως ἂν πάντες εἰδῶσιν, ὅτι ἡ πόλις πρόνοιαν ἔχει καὶ οὐκ ἐπιλανθάνεται, *ἔδοξεν* τῷ δήμῳ, ἀντὶ τοῦ συνήθους *δεδόχθαι* τῷ δήμῳ.

2.

Θ Ε Ο Ι
-ΙΜΙΠΠΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔΗΚΛΕΟΧΑΡΗΣ
ΥΘΕΟΥΜΑΚΕΔ.ΝΕΞΑΝΦΙΠΟΛΕΩΣΤΩΝΒ///
ΣΙΛΕΩΝΦΙΛΟ////////////ΕΛΕΙΕΥΝΟΥΣΚΑΙΤΟΙΣΣΤΡΑΤ///

[1] *Εἶν* ἀντὶ *εἶναι* ἀπαντᾷ ἅπαξ ἐν ἄλλῳ ἐξ Ἐρετρίας ψηφίσματι (Ἀρχ. Ἐφημερὶς 1872 σ. 384), δὶς δὲ ἐν συνθήκῃ μεταξὺ Ἀμύντα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ τῶν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Χαλκιδέων (Hicks Manual of hist. Inscr. ἀρ. 74.)

ΓΟΙΣΤΟΙΣΤΩΝ////ΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΤΩΕΡΕΤΡ.
ΕΩΝΧΡΗΣΙΜΟ..Λ////·//ΣΕΝΔΕΙΚΝΥΤΑΙΤΗΝΦΙ..
ΛΙΑΝΗΝΕΧΩΝΙ////ΕΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝ⁻////
ΕΡΕΤΡΙΕΩΝΚΑΙΟΣΑΕΔΕΗΘΗΗΠΟ////
ΠΑΝΤΩΝΕΤΥΧΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙ.ΩΙ////
ΚΛΕΟΧΑΡΗΝΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥ////
ΔΗΜΟΥΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝ////
ΤΩΝΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜ//
ΔΕΑΥΤΩΙΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
ΑΝΕΙΣΑΓΟΝΤΙΚΑΙΕΤ
ΣΕΡΕΤΡΙΕ

Θεοί
[Τ]ίμιππος εἶπεν· ἐπειδὴ Κλεοχάρης
[Ε]ὐθέου Μακεδ[ώ]ν ἐξ Ἀνφιπόλεως τῶν β[α-]
σιλέων φίλο[ς διατ]ελεῖ εὔνους καὶ τοῖς στρατ[η-]
γοῖς τοῖς τῶν [βασιλέων] καὶ τῶι δήμωι τῶι Ἐρετρ[ι-]
έων χρήσιμο[ς - - -] ἐνδείκνυται τὴν φι[λί-]
αν, ἣν ἔχων [ἀεὶ διατελ]εῖ πρὸς τὸν δῆμον [τὸν]
Ἐρετριέων, καὶ ὅσα ἐδεήθη ἡ πό[λις αὐτοῦ, ἁ-]
πάντων ἔτυχε, δεδόχθαι [τ]ῶι [δήμωι εἶναι]
Κλεοχάρην πρόξενον καὶ εὐ[εργέτην τοῦ]
δήμου καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόν[ους καὶ εἶναι αὐ-]
τῶ<ι> ἀσυλίαν καὶ πολέμ[ου καὶ εἰρήνης· εἶναι]
δ' αὐτῶι καὶ γῆς καὶ οἰκίας [ἔγκτησιν καὶ ἀτέλει-]
αν εἰσάγοντι καὶ ἐ[ξάγοντι καθάπερ τοῖς ἄλ-]
[λοι]ς Ἐρετριε[ῦσι - -].

Καὶ αὕτη εὕρηται ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ λίθου ὁμοίου τῷ ὑμηττίῳ μαρμάρῳ, ἐπεστεμμένου ἄνω δι' ἀετώματος μετ' ἀκρωτηρίων, κάτω δὲ ἀποκεκρουσμένου. Ὕψος μέγιστον 0,56, πλ. 0,355 καὶ πάχ. 0,07. Τὰ γράμματα τοῦ πρώτου στίχου εἶναι μεγαλείτερα καὶ ἀραιότερα τῶν λοιπῶν, ἐν πᾶσι δὲ τὸ Ο καὶ τὸ Θ εἶναι μικρότερα· ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων δὲν εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς στίχοις ὁ αὐτός, οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν· οὕτω στ. 2 ἔχει γράμματα 28, στ. 3 γράμματα 30, στ. 12 γράμματα 35, τέλος στ. 13 γράμματα 39. Ἐκ τοῦ σχήματος δ' αὐτῶν εἰκάζω, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι τοῦ τέλους τοῦ τρίτου πρὸ Χρ. αἰῶνος, καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς φαίνεται ἐπιβεβαιοῦν τὸν ὁρισμὸν τοῦτον· διότι οἱ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενοι βασιλεῖς εἶναι βεβαίως βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας, καὶ δὴ ὁ βασιλεὺς Ἀντίγονος ὁ Δώσων καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Φίλιππος, ᾧ κυρίως ἀνῆκε τὸ στέμμα τῆς Μακεδονίας· τοῦτον ἐπετρόπευεν ὁ Ἀντίγονος μέχρι τοῦ θανάτου του· εἶχε δὲ νυμφευθῆ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Χρυσηίδα. Ὁ πατὴρ τοῦ Φιλίππου Δημήτριος, υἱὸς Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, εἶχεν ἀποθάνει μαχόμενος κατὰ τῶν Δαρδάνων, ὁ δ' ἀδελφός του Ἀντίγονος ὁ Δώσων ἐπίτροπος τοῦ ἀνεψιοῦ του γενόμενος εὗρε τὴν Ἑλλάδα σχεδὸν πᾶσαν, πλὴν τῆς Εὐβοίας, ἀπηλλοτριωμένην τῆς Μακεδονίας· κατὰ τοὺς ἀγῶνας δέ, οὓς αὐτὸς καὶ οἱ στρατηγοί του κατέβαλον, ὅπως διατηρήσωσι τὴν Εὔβοιαν καὶ ἀνακτήσωσι τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, φαίνεται ὅτι ὁ Κλεοχάρης ἐδείχθη χρήσιμος τοῖς βασιλεῦσι τῶν Μακεδόνων καὶ εὔνους τοῖς Ἐρετριεῦσιν. Ὁ Ἀντίγονος ἐβασίλευσε ἀπὸ τοῦ 229 μέχρι τοῦ 220, εἰς τὸ μεταξὺ δὲ διάστημα ἀνήκει ἡ ἐπιγραφή.

3.

Ἡ ἐπομένη ἀναγραφὴ ὀνομάτων εὑρίσκεται ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν πλακὸς λίθου ἐγχωρίου ἐχούσης ἄνω ἀετωμάτιον μετ' ἀκρωτηρίων τριῶν, ὧν τὸ πρὸς ἀριστερὰ (πλευρ. Α) εἶναι ἀποκεκρουσμένον· ὕψος μετὰ τοῦ μεσαίου ἀκρωτηρίου 1,75, πλ. 0,62 καὶ πάχ. 0,14. Ἐκ τῶν πλευρῶν ἡ μὲν Α εἶναι ὁλόκληρος γεγραμμένη, πλὴν τοῦ ἀετωματίου οὗ ἡ ἐπιφάνεια μένει ἄγραφος· ἡ πλευρὰ Β ἐπίσης ὁλόκληρος γεγραμμένη, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ τοῦ ἀετωματίου ἐπιφάνεια, ἐφ' ἧς εἶναι ἐγκεχαραγμένοι δώδεκα στίχοι. Ἐκ δὲ τῶν δύο στενῶν πλευρῶν Γ καὶ Δ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ὑπάρχει ἄνω χῶρος ἄγραφος 0,17 μ., μετὰ δὲ τὸν στ. 252 πάλιν ἄγραφος 0,16, ἐπειδὴ ὁ λίθος ἦτο ἐνταῦθα ἐξ ἀρχῆς βεβλαμμένος, ὡς ἀποδεικνύεται τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων τεσσάρων στίχων, ὧν ἡ ἀρχὴ δὲν

εὕρηται εἰς τὴν αὐτὴν γραμμήν, ἐν ᾗ καὶ ἡ τῶν λοιπῶν. Κάτω δὲν ὑπάρχει χῶρος ἄγραφος, μετὰ στ. 259 ὅμως ἀφέθη ἑνὸς στίχου κενόν, ἵνα τεθῇ ὡς φαίνεται τὸ πατρωνυμικὸν τοῦ Πολυχάρους. Τέλος ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Δ ὑπάρχει μόνον κάτω χῶρος κενὸς 0,40 μ. περίπου, ἐκ τούτου δὲ φαίνεται ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία πλευρά. Περὶ ἄλλων ἰδιοτήτων τῆς ἐπιγραφῆς παρατηρῶ τὰ ἑξῆς· ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Α τὰ ὀνόματα τῶν κωμῶν εἶναι μεγαλείτερα τῶν λοιπῶν· ἐν τούτοις δὲ χωρίζονται τὰ κύρια ἀπὸ τῶν πατρωνυμικῶν διὰ δύο κοκκίδων (:) ἐν μὲν τῇ πρώτῃ στήλῃ μέχρι στ. 33, ἐν τῇ δευτέρᾳ μέχρι στ. 12 καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἀπὸ στ. 72 μέχρι στ. 81. Ὅπου δὲ λείπουσιν αἱ κοκκίδες, ὁ χαράκτης τοῦ χώρου ἐπιτρέποντος ἐχώρισε τὰ δύο ὀνόματα διὰ μικροῦ κενοῦ. Ἀπὸ στ. 41 μέχρι τέλους οἱ στίχοι εὑρίσκονται μεταξὺ δύο γραμμῶν ἐγκεχαραγμένων. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Β, ἐφ' ἧς ὅμως αἱ κοκκίδες λείπουσι, τὰ δὲ ἐθνικὰ δὲν εἶναι γεγραμμένα διὰ μεγαλειτέρων, ἀλλὰ μόνον δι' ἀραιοτέρων γραμμάτων. Ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ τούτων τῶν πλευρῶν εἰσχωρεῖ ἐνίοτε μία στήλη εἰς τὴν παρακειμένην, π. χ. στ. 25, 42, 76, 109, 111, 112. Ἕνεκα δὲ ἐλλείψεως χώρου τοῦ στ. 76 τὸ ΜΟΥ ἐτέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ προηγουμένου, ἐν ᾧ ἐν ἄλλοις παρελείφθησαν ἐν ἢ καὶ πλείονα γράμματα. Πολὺ ἀνωμαλώτεραι εἶναι ὅμως αἱ στεναὶ πλευραὶ ὄχι μόνον ἕνεκα τῶν τολμηροτέρων συγκοπῶν, ἀλλὰ κυρίως ἕνεκα τῶν γραμμάτων, ἃ ἀλλαχοῦ μὲν εἶναι μικρότερα καὶ πυκνότερα, ἀλλαχοῦ δὲ μεγαλείτερα καὶ ἀραιότερα, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἐγένοντο ἐγγραφαὶ κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ ὑπὸ διαφόρων χαρακτῶν· καὶ τῆς πλευρᾶς δὲ Β οἱ ἐπὶ τοῦ ἀετωματίου στίχοι εἶναι βεβαίως ὑστερώτεροι τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν πλευρὰν Δ ἐνεγράφησαν οἱ τελευταῖοι ὑπολειφθέντες καθ' ὅσον προσήρχοντο, μεμονωμένοι καὶ οὐχὶ κατὰ κώμας.

Λάθη τοῦ χαράκτου ἐν τόσῳ ἀριθμῷ ὀνομάτων ἐγένοντο οὐχὶ ὀλίγα· σημειῶ ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα, παραλείπων ν' ἀναφέρω, ἐάν που ἔγραψε Λ ἀντὶ Α ἢ Ι ἀντὶ Ξ καὶ τὰ τοιαῦτα· στ. 10 Ἀγαθωνίδος, 27 Αἰχρυδίωνος, 35 Κηφιδότου, 64 Κηφισοτος, 125 Πρεξένου, 141 Τιμοκέου, 149 Χαριλείδης, 174 Νικοστάτου. Καὶ τὸ ἐν στ. 49 Μωνος ἴσως εἶναι λελανθασμένον καθὼς καὶ τὸ στ. 174 Θαλιδίου (ἢ πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ ὁ Ἀλιδίου; Θαλιδίου δὲν ὑπάρχει γνωστὸν ὄνομα). Τέλος ἐν στ. 183 μετὰ τὸ Ἀριστοκλέω πιθανῶς ἐπίσης κατὰ λάθος προσέθηκε τὴν συλλαβὴν ΣΩ.

Ἡ ἀρίθμησις τῶν στίχων ἐγένετο συνεχὴς διὰ πάσας τὰς πλευράς, τοῦτο δὲ πρὸς εὐκολίαν τῶν παραπομπῶν.

Α

Ο Υ	Δ Ι Ο	Θ Ε Ν
\ΛΩΝΙΟΣ:ΣΩΣΤΡΑΤΙΔΟΥ	ΒΙΩΝ:ΒΙΟΤΤΟΥ	ΕΥΙΟΣΣΩΔΑΜΟΥ
ıΙΜΕΝΗΣ:ΣΩΣΤΡΑΤΙΔΟΥ	ΦΙΛΟΞΕΝΟΣ:ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ	ΛΥΡΑΝΙΑΣΔΗΜΑΡΧΟ///
ΜΦΙΚΡΑΤΗΣ:ΕΠΙΚΡΑΤΟΥ	ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ:ΣΙΜΩΝΟΣ	ΣΙΜΙΑΣΦΙΛΟΚΡΙΤΟΥ
ʟΧΦΑΝΤΙΔΗΣ:ΦΑΝΤΥΛΟΥ	ΑΛΘΑΙΟΣ:ΞΕΝΟΚΛΕΙΔΟΥ	ΦΙΛΟΚΡΙΤΟΣΛΕΠΤΙΝΟ///
ΚΡΙΘΩΝ:ΘΑΡΡΙΠΠΙΔΟΥ	ΕΥΔΗΜΙΠΠΟΣ:ΕΥΔΗΜΟΥ	ΧΑΙΡΙΓΕΝΗΣΣΟΦΑΙΝΕΤ///
ΠΟΛΥΚΛΗΣ:ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ	ΧΑΡΙΤΩΝ:ΧΑΡΙΣΑΝΔΡΟΥ	ΠΥΡΡΟΣΒΟΥΛΑΡΧΟΥ
ΘΕΟΚΛΗΣ:ΔΙΟΔΩΡΟΥ	ΣΩΣΙΣΤΡΑΤΟΣ:ΧΑΡΙΣΑΝΔΡΟΥ	ΝΙΚΟΔΗΜΟΣΕΠΙΚΤΗΤΟΥ
ΕΝΑΝΤΙΟΦΗΜΟΣ:ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ	ΠΥΡΡΟΣ:ΜΥΡΤΩΝΟΣ	ΑΛΚΕΤΑΣΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΑΓΑΘΩΝΙΔΟΣ:ΑΓΑΘΑΡΧΟΥ	ΠΑΤΡΙΠΠΟΣ:ΠΑΤΡΟΚΛΕΟΥΣ	ΑΡΧΑΝΔΡΙΔΗΣΑΡΧΑΝΔΡΙΔΟΥ
ΝΙΚΩΝ:ΧΑΙΡΙΟΥ	ΝΙΚΑΝΔΡΙΔΗΣ:ΝΙΚΙΠΠΟΥ	ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΑΣΑΝΤΙΔΩΡΟΥ
ΤΙΜΟΞΕΝΟΣ:ΤΙΜΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ:ΜΕΛΙΤΩΝΟΣ	ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΑΝΤΙΔΩΡΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ:ΤΙΜΟΞΕΝΟΥ	ΧΟΙΡΙΛΟΣΦΙΛΩΝΙΧΟΥ	ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣΣΩΤΑΔΟΥ
ΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΣ:ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΥ	ΑΡΙΣΤΩΝΦΙΛΙΣΤΙΔΟΥ	ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣΣΩΤΩ
ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ:ΜΕΝΩΝΟΣ	ΔΩΡΙΠΠΟΣΔΩΡΟΘΕΟΥ	ΑΝΤΙΜΑΧΟΣΧΑΡΜΙΔΟΥ

ΠΥΘΟΔΩΡΟΣ:ΔΑΦΝΙΩΝΟΣ
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ:ΣΩΓΕΝΟΥ
ΑΡΧΕΔΗΜΟΣ:ΧΑΙΡΙΟΥ
ΧΑΙΡΙΓΕΝΗΣ:ΧΑΙΡΙΤΕΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΣ:ΧΑΙΡΙΟΥ
˥ΡΗΞΑΓΓΕΛΟ.:ΔΩΡΟΘΕΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ:ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΝΤΙΦΑΝΗΣ:ΑΝΤΙΜΑΧΟΥ
ΒΙΟΤΤΟΣ:ΛΙΣΧΙΝΟΥ
ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΣ:ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥ

ΦΙΛΩΝΔΩΡΟΘΕΟΥ
ΝΙΚΑΡΧΟΣΝΙΚΙΠΠΟΥ
ΝΙΚΩΝΝΙΚΑΡΧΟΥ
ΑΛΚΙΑΣΣΤΙΛΒΟΥ
ΕΠΙΧΑΡΜΙΔΗΣΕΠΙΧΑΡΜΟΥ
ΚΥΔΙΑΣΜΕΝΩΝΟΣ
ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ
ΒΟΥΛΑΣΤΙΔΗΣΒΟΥΛΑΡΧΟΥ
ΝΙΚΩΝΣΩΔΑΜΟΥ
ΦΕΙΔΩΝΚΑΛΛΙΤΕΛΟΥ

ΕΥΚΤΕΙΔΗΣΧΑΡΜΙΔΟΥ
ΚΑΛΛΙΦΗΜΟΣΧΑΡΜΙΔΟΥ
ΦΙΛΙΝΟΣΧΑΡΜΙΔΟΥ
ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΣΚΑΛΛΙΤΕΛΟ[...]
ΝΙΚΟΜΑΧΟΣΠΡΗΞΙΝΙΚΟΥ
ΠΡΗΞΙΠΠΟΣΠΡΗΞΙΝΙΚΟ[...]
ΕΥΚΤΕΙΔΗΣΤΗΜΑΓΡΟΥ
ΕΥΒΙΟΣΣΩΔΑΜΟΥ
ΣΩΤΑΔΗΣΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΕΥΚΤΗΜΟΝΙΔΗΣΧΑΡΜΙΔΟΥ

Ω Ρ Ω Π Ι Ο Ι

ΠΡΟΛΟΧΟΣ:ΑΙΧΡΥΒΙΩΝΟΣ
ΚΛΕΟΞΕΝΟΣ:ΚΛΕΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΝΙΚΟΣ:ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ:ΣΥΜΜΑΧΟΥ
ΣΗΜΥΛΙΔΗΣ:ΦΑΝΟΚΛΕΟΥ
ΞΕΝΩΝΔΗΣ:ΑΜΦΙΝΙΚΟΥ
ΠΙΘΩΝΠΑΥΣΩΝΟΣ
ΜΥΡΤΩΝΜΝΗΣΑΝΔΡΟΥ
ΚΗΦΙΣΟΚΛΗΣΚΗΦΙΔΟΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣΔΗΜΟΜΕΝΟΥ
ΔΗΜΟΜΕΝΗΣΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥ
ΚΤΗΣΙΦΩΝΑΜΦΙΝΙΚΟΥ
ΑΡΧΙΠΠΟΣΦΙΛΙΝΟΥ
ΚΗΦΙΣΟΔΟΤΟΣΚΗΦΙΣΟΔΩΡΟΥ

ΠΑΝΤΑΙΝΟΣΚΛΕΑΙΟΣ
ΦΙΛΙΚΟΣΦΙΛΙΣΤΙΔΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΟΣΠΟΛΥΚΡΑΤΟΥ
ΛΑΠΙΘΑΣΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΔΙΑΙΤΟΔΗΜΟΣΑΙΣΧΡΥΒΙΩΝΟΣ
ΑΝΤΙΔΩΡΟΣΑΠΟΛΑΞΙΔΟΣ
ΚΡΙΤΟΔΑΜΟΣΑΠΟΛΑΞΙΔΟΣ
ΛΥΡΑΝΙΑΣΠΑΥΣΩΝΟΣ
ΑΙΣΧΥΛΟΣΟΝΗΣΑΡΧΟΥ
ΠΡΗΞΙΝΟΣΠΡΗΞΙΝΙΚΟΥ
ΔΗΜΟΝΙΚΟΣΚΛΕΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΣΤΡΑΤΥΛΛΟΣΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΥ
ΝΙΚΟΜΑΧΟΣΔΙΑΙΤΩΝΟΣ
ΠΥΘΟΞΕΝΟΣΠΥΘΕΟΥ

ΚΛΕΟΦΑΝΤΙΔΗΣΚΛΕΟΦΑΝΤΟΥ
ΚΑΛΙΣΤΙΔΗΣΚΛΕΟΦΑΝΤΟΥ
ΕΛΠΙΝΙΚΟΣΑΝΦΙΝΙΚΟΥ
ΜΝΗΣΙΚΛΗΣΜΝΗΣΙΟΥ
ΦΙΛΟΚΡΑΤΗΣΚΤΗΡΙΒΙΟΥ
ΣΙΜΙΑΣΛΙΒΥΟΣ
ΠΡΗΞΙΔΗΜΟΣΓΟΡΓΥΘΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΦΙΛΟΔΗΜΟΥ
ΠΡΗΞΙΝΟΣΑΡΤΕΜΩΝΟΣ
ΔΗΜΟΦΩΝΦΥΛΑΚΟΥ
ΞΕΝΟΔΟΚΟΣΞΕΝΟΚΛΕΟΥ
ΑΠΗΜΑΝΤΟΣΑΙΡΙΠΙΔΟΥ
ΕΥΜΟΙΡΟΣΠΡΗΞΙΑΔΟΥ

Ι Σ Τ Ι Α Ι Ε Ι Σ

ΤΕΙΣΙΚΡΑΤΗΣΠΥΡΓΙΩΝΟΣ
ΕΥΒΙΟΤΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟΥ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣΕΠΙΔΟΚΟΥ
ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣΕΠΙΔΟΚΟΥ
ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣΕΠΙΧΑΡΟΥ
ΣΩΦΙΛΟΣΚΑΛΛΙΚΡΑΤΟΥ
ΚΟΡΩΝΙΧΟΣΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΞΕΝΩΝΟΣ
ΙΣΤΙΑΙΟΣΞΕΝΩΝΟΣ
ΑΙΣΧΥΛΟΣΗΓΗΣΙΚΛΕΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟΥ
ΦΙΛΩΝΙΧΟΣΕΠΙΓΕΝΟΥ
ΟΛΥΝΠΙΑΡΑΤΟΣΔΗΜΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΠΑΤΑΙΚΟΣΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ
ΑΘΑΝΙΩΝΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ
ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣΑΘΗΝΑΔΟΥ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΗΣΘΕΜΙΣΤΟΔΩΡΟΥ
ΘΕΜΙΣΤΟΔΩΡΟΣΙΘΑΚΗΣΙΟΥ
ΝΙΚΑΓΟΡΑΣΘΕΟΓΕΝΟΥ
ΛΥΣΑΝΔΡΟΣΕΥΚΛΕΟΥ
ΘΕΟΓΕΝΗΣΕΥΚΛΕΟΥ
ΔΕΙΝΟΜΑΧΟΣΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥ
ΚΗΦΙΣΙΟΣΙΛΩΝΟΣ
ΕΥΤΕΛΗΣΜΩΝΟΣ
ΖΩΙΛΟΣΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ
ΜΕΝΕΚΛΗΣΛΥΣΙΩΝΟΣ
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣΔΗΜΑΙΝΕΤΟΥ
ΠΡΗΞΙΟΔΟΣΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ
ΧΑΡΜΙΔΗΣΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ
ΑΙΝΕΑΣΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣΘΕΟΦΑΝΤΟΥ
ΑΜΦΙΚΡΙΤΟΣΠΟΛΥΚΡΙΤΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣΕΜΜΕΝΙΔΟΥ
ΕΜΜΕΝΙΔΗΣΝΙΚΟΔΩΡΟΥ
ΒΟΥΛΗΚΛΕΗΣΠΟΛΥΚΡΙΤΟΥ
ΑΙΝΕΑΣΑΦΟΒΗΤΟΥ
ΦΙΛΟΚΛΕΗΣΦΙΛΗΜΟΝΟΣ
ΑΙΣΧΥΛΟΣΑΙΝΕΟΥ
ΕΠΙΓΕΝΗΣΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ
ΤΙΜΟΞΕΝΟΣΤΙΜΟΞΕΝΟΥ
ΖΗΛΕΑΣΝΙΚΟΒΙΟΥ
ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣΝΙΚΟΜΑΧΟΥ
ΙΘΑΚΗΣΙΟΣΘΕΜΙΣΤΟΔΩΡΟΥ
ΝΙΚΑΡΧΟΣΝΙΚΗΡΑΤΟΥ
ΕΥΘΥΒΙΟΣΕΥΘΥΝΙΚΟΥ
ΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣΘΕΟΞΕΝΟΥ

ΑΝΤΙΓΕΝΗΣΣΙΜΩΝΟΣ
ΑΡΧΙΔΑΜΟΣΑΝΤΙΓΟΝΟΥ
ΕΥΒΟΥΛΟΣΣΩΓΕΝΟΥ
ΘΕΟΧΑΡΗΣΠΥΡΡΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣΤΗΛΕΟΥ
ΤΙΜΟΞΕΝΟΣΤΙΜΟΚΛΕΩ
ΑΝΦΙΑΣΤΙΜΟΚΛΕΩ
ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΣΦΑΝΟΚΛΕΩ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΦΑΝΟΚΛΕΩ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΒΑΧΧΙΟΥ
ΝΙΚΗΡΑΤΟΣΒΑΥΚΟΥ
ΕΛΠΙΝΗΣΜΝΗΡΙΜΑΧΟΥ
ΝΙΚΑΝΔΡΟΣΒΑΥΚΟΥ

ΦΙΛΩΝΑΙΝΕΟΥ
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣΦΙΛΩΝΟΣ
ΚΛΕΙΤΑΡΧΟΣΑΛΚΙΜΕΝΟΥ
ΝΙΚΟΜΑΧΟΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΦΙΛΟΓΕΝΗΣΛΥΣΙΜΑΧΟΥ
ΕΥΘΥΔΗΜΟΣΕΥΘΥΝΙΚΟΥ
ΕΥΘΥΔΗΜΟΣΕΥΘΥΔΗΜΟΥ
ΝΙΚΟΔΩΡΟΣΕΜΜΕΝΙΔΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΞΕΝΟΧΑΡΟΥ
ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΞΕΝΟΧΑΡΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΧΑΡΙΟΥ
ΧΑΡΙΑΣΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΡΓΟΚΡΙΤΟΣΜΕΝΕΞΕΝΟΥ

ΘΕΩΝΘΕΟΞΕΝΟΥ
ΔΗΜΟΝΙΚΟΣΔΗΜΟΚΡΑΤΟΥ
ΚΗΦΙΣΟΦΑΝΗΣΚΗΦΙΣΟΚΛΕ
ΚΗΦΙΣΟΔΩΡΟΣΚΗΦΙΣΟΚΛΕΟ
ΔΙΟΓΕΙΤΩΝΔΑΣΔΙΑΙΤΟΔΗΜΟ
ΘΕΟΔΩΡΟΣΘΕΟΠΟΜΠΟΥ
ΚΗΦΙΣΟΤΟΣΚΗΦΙΡΙΟΥ
ΚΛΕΑΡΧΟΣΚΛΕΑΡΧΙΔΟΥ
ΕΛΠΙΝΙΚΟΣΕΛΠΙΝΟΥ
ΕΠΙΖΗΛΟΣΞΕΝΩΝΟΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣΑΡΤΥΛΟΧΟΥ
ΕΥΘΥΔΗΜΟΣΔΙΟΔΩΡΟΥ
ΘΕΟΓΕΝΗΣΘΕΟΓΕΝΙΔΟΥ

Κ Ω Μ Α Ι Ε Ι Σ

ΡΑΝΔΡ ΟΣΚΑΛΛΙΔΗΜΟΥ
ΣΟΔΩΡΟΣΦΙΛΙΠΠΟΥ
ΟΣΚΗΦΙΣΟΔΩΡΟΥ
ΕΝΗΣΤΙΜΟΚΛΕΟΥ
ΙΗΣΤΙΜΟΓΕΝΟΥ
ΦΡΥΝΙΧΟΥ
ΝΟΣΦΙΛΩΝΟΣ
ΧΑΡΙΤΩΝΟΣ
ΠΙΝΟΥ
ΥΘΟΞΕΝΟΥ
ΟΛΙΔΟΣ
ΕΟΥ
ΚΡΑΤΟΥ
ΗΜΟΥ
Υ

ΘΕΟΔΟΤΟΣΠΟΛΥΚΡΑΤΟΥ
ΚΤΗΡΙΑΣΚΛΕΟΔΗΜΟΥ
ΦΙΛΙΣΤΙΔΗΣΠΟΛΥΞΕΝΟΥ
ΠΑΥΣΙΑΣΑΡΧΕΒΙΟΥ
ΠΛΟΥΤΑΡΧΙΔΗΣΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥΔΙΟΝΥΣΟΦΑΝΗΣΕΥΘΥΔΗ
ΦΕΥΓΟΛΙΜΟΣΚΑΛΛΙΔΗΜΟΥ
ΦΙΛΩΝΙΧΟΣΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΦΙΛΩΝΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΤΙΜΙΔΗΣΑΧΑΙΩΝΟΣ
ΣΤΗΣΑΡΧΟΣΦΙΛΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣΠΡΟΘΥΜΙΔΟΥ
ΝΙΚΩΝΜΝΗΜΑΝΔΡΟΥ
ΠΑΝΚΛΕΗΣΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΑΝΤΙΜΑΧΟΣΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΧΙΑΣΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΧΟΣΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ
Ο Ι
ΚΛΕΟΥ
ΟΥ
Υ

ΠΥΘΟΚΡΑΤΗΣ:ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥ
ΦΥΡΚΙΠΠΟΣ:ΑΡΧΕΛΑΟΥ
ΦΥΡΚΩΝ:ΑΡΧΕΛΑΟΥ
ΚΑΛΛΙΑΣ:ΚΑΛΛΙΔΗΜΟΥ ΜΟΥ
ΕΥΝΟΜΙΔΗΣ:ΑΝΔΡΟΔΑΜΑΝΤΟ
ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ:ΑΝΔΡΟΔΑΜΑΝ
ΖΩΙΛΟΣ:ΖΩΒΙΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ:ΚΑΛΛΙΠΠΟΥ
ΧΑΙΡΙΠΠΙΔΗΣ:ΗΡΑΙΩΝΟΣ
ΠΡΗΞΙΔΗΜΟΣΥΓΙΑΙΝΟΝΤΟΣ
ΣΩΠΑΤΡΟΣΕΥΤΕΛΟΥ
ΠΟΛΥΚΡΙΤΟΣΗΡΑΙΩΝΟΣ
ΕΥΞΕΝΟΣΦΙΛΟΞΕΝ
ΑΓΑΘΟΚΛΗΣΠΑΡ
ΚΛΕΙΤΟΡΙΔΗΣ
Α Ι Γ Λ
ΦΑΝΟ/
ΓΙC
Μ

B

ΑΡΕΤΩΝΟΣΑΡΧΟΝΤ.Σ
Ρ . Π Ο Θ Ε Ν
ΦΙΛ...ΙΔΗ.ΕΥΚΡΙΤΟΥ

ΜΙΝΟΟ...ΤΟΘΕ
ΘΕΟΔ.ΡΟΣ.ΕΝΟ..ΛΟΥ

ΒΙΟΤΤΟΣΕΥΒΙΟΥ
ΜΝΗΣΑΡΧΟΣΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΦΙΛΙΣΚΟΣΕΥΦΡΑΝΤΙΔΟΥ
ΤΑΜΥΝΗΘΕ.

ΕΚΚ--
:ΑΝΟΣ--
.ΑΚΕΘ.Ν

ΔΗΜΟΦΩΝΔΗΜΟΤΙΜ..	ΑΡΧΙΠΠΟΣΑΡΧΙΔΑΜΟΥ	ΝΙΚΟΣΤ.Α.Ο--
ΙΣΤΙΑΙ	ΒΟΥΔΙΟΘΕΝ	ΓΡΥΓΧ--
.ΙΟΤΤΟΣΤΙΜΟΦΑΝΤΟΣ	ΦΙΛΟΦΡΩΝΦΙΛΟΞΕΝΟΥ	ΝΙΚΗΡ...ΣΑ--
		ΠΑΡΘΕΝΙ--
ΛΥΣΙΜΑΧΟ.ΣΙΛΟΓΕΝΟΥ	..ΛΟΞΕΝΟΣΑΡΧΕ..ΜΟΥ	ΣΩΣΤΡΑΤ.ΣΘ--
ΑΙΣΧΥΛΟΣΣΩΣΤΡΑ..Υ		F.ΑΓ //////// L
Λ Α Κ	Ε	ΕΜΠΕΔΕ.ΝΚΕ--
ΣΩΠΟΛΙΣΦΙΛΙΠΠΟΥ	ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΣΠΕ--	ΦΑΝΥΛ.ΣΔΗΜ--
ΦΙΛΙΠΠΟΣΣΩΠΟΛΙΔΟΣ	ΠΡΗΞΙΝΟΣΘΕΟΦΙΛΟ	ΙΦΙΚΡΑ...ΑΜΦΙΚΡ--
ΚΙΜΩΝΑΓΑΘΑΡΧΟΥ	ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣΜΝΗΣΑΡΧΟΥ	ΣΩΣΤΡΑ...ΦΙΛ--
..ΧΕΛΑΟΣΑΡΧΕ...ΑΤ	ΟΥΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣΤΕ.ΕΡΙΟΥ	ΘΕΟΤΙΜ..ΑΠΟΛΑΤ..Ο.
ΣΤΡΑΤΩΝΣΤΡΑΤΟΚΛΕΟΥ	ΤΕΛΕΡΙΑΣΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥ	ΚΛΕΙΤΑΡ..ΣΤΙΜΟΣΘΕΝΟ
ΣΤΡΑΤΟΚΛΕΗΣΣΤΡΑΤΩΝ	ΟΣΙΕΡΩ.ΑΛΕΞΙΚΛΕΟΥ	ΘΕΟΤΙΜΙΔΗΣΘΕΟΤΙΜΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΣΣΤΡΑΤΩΝΟΣ	ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΙΔΗΣΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟ	ΥΞΕΝ....ΘΕΟΤΙΜ--
ΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟΣ.ΑΝΟΚΡ..ΟΥ	ΙΩΒΙΟΣΒΙΩΝΟΣ	ΑΡΧΙΠ.ΟΣΧΑΙΡΕΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΔΗΜ...Ρ...Π.ΟΥ	ΑΡΤΕΜΩΝΦΙΛΙΠΠΟΥ	ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣΑΡΙΣΤΟΚΛΕ--
.ΙΜΩΝ.ΙΜΟ--	ΦΙΛΙΣΚΟΣΦΙ..ΠΠΟΥ	..Ρ.ΤΩΝΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣΑΝ..ΚΡΑΤΟΥ	ΧΑΡΙΤΩΝΚΛΕΟΦΑΝΤΟΥ	ΔΗΜΥΛΟ.ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟ.
ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΙΔΗΣΒΑΛΛΙΚΛΕΟΥ	ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΣΤΡΑΤΟΚΛΕΟΥ	ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΔΗΜΥΛΟ.
ΒΙΑΔΗΣΔΙΑΙ..ΝΟΣ	ΑΡ....ΝΕΡΑΣΙΠΠΟΥ	ΑΡΙΣΤΟΦΩΝΑΡΙΣΤΟΔΗΜ..
ΤΕΛΕΣΙΝ.Σ.Ε.ΕΡΙΟΥ	ΕΡΑΣ..ΠΟΣΕΥΠΟΛΙΔΟΣ	ΕΠΙΚΤΗΤΟΣΕΠΙΚΡΑΤΟΥ
ΤΕΛΕΡΙΑ...ΛΕ..ΠΠΟΥ	ΗΓΕΜΑΧΟΣΗΓΕΛΟΧΟΥ	ΞΕΝΟΠΕΙΘΗΣΞΕΝΟΦΩΝΤ..
ΑΡΙΣΤΟΦΩΝΤΕΛΕΣΙΠΠ.Υ	ΤΕΛΕΣΩΝΔΗΜΩΦΕΛΟ	ΔΗΜΟΚΛΕ.ΔΗΣΔΗΜΩΦΕΛΟ
.ΟΡΥΞΕΝ...ΣΦΟΡΜΙΩΝΟΣ	ΧΑΙΡΙΠΠΟΣΧΑΙΡΙΩ	ΔΗΜΟΤΙΜΟΣΔΗΜΟΝΙΚΟΥ
ΦΙΛΟ..ΟΣΦΟΡΜΙΩΝΟΣ	ΧΑΙΡΕΣΤΡΑΤΟΣΧΑΙΡΙΩ	ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣΔΗΜΟΝΙΚΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΔΑΜΑΣΑΡΙΣΤΟΤΙΜΟΥ	ΞΕΝΟΦΩΝΞΕΝΟΠΕΙΘΟΥ	ΘΕΟΤΕΛΗΣΑΡΧΙΠΠΟΥ
ΑΡΙΣ..ΔΗΜΟΣΑ..ΣΤΟΔΗΜΟΥ	ΦΙΔΙΠΠΟΣΠΡΕΞΕΝΟΥ	ΤΑΜΥΝΑΙΕΙΣ
ΑΡΙΣΤΟ.ΙΜΟΣΑΡΙΣΤΟ.ΩΝΤΟΣ	ΔΗΜΩΦΕΛΗΣΤΕΛΕΡΙΟΥ	ΦΙΛΩΝΑΝΔΡΩΦΕΛΟΥ
ΔΗΛ....ΟΣΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ	ΝΙΚΑΝΔΡΙΔΗΣΔΗΜΩΦΕΛΟΥ	ΠΥΘΑΡΧΟΣΠΥΘΟΞΕΝΟΥ
- - -ΛΑΙΕΙΣ	ΠΕΡΑΕΙΣ	ΠΥΘΕΑΣΦΡΥΝΙΩΝΟΣ
- - - - ΙΠΠΟΣΤΡΑΤΟΥ	ΕΥΜΑΧΟΣΣΩΣΙΒΙΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΟΣΛΕΥΚΙΟΥ
.ΩΝ....ΚΑ.ΟΥ	ΑΠΗΜΑΝΤΟΣΛΕΟΝΤΟΣ	ΒΛΕΠΥΡΟΣΜΙΜΝΩΝΟΣ
ΑΓΟΛΛΩΝ.ΟΣΜ.ΩΝΙΧΟΥ	ΑΜΕ.ΝΙΑΣΑΡΙΣΤΟΦÀΝΟΥ	ΣΗΜΩΝΙΔΗΣΣΙΜΩΝΙΔΟΥ
. . . . ΣΤΟΣΝΙΚΙΠΠΟΥ	ΚΤΗΡΙΒΙΑΔΗΣΚΤΗΡΙΚΛΕΙΔΟΥ	ΕΠΑΙΝΕΤΟΣΧΑΙΡΙΓΕΝΟΥ
.ΟΛ..ΡΑ...ΠΟΛΥΚΡ.ΤΟΥ	ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣΣΩΣΙΒΙΟΥ	ΑΡΧΙΔΑΜΑΣΑΡΧΙΝΟΥ
.ΑΝΟΔΗΜ...ΑΝΟΣΤΡΑ..Υ	ΜΙΚΥΛΙΩΝΜΝΗΣΙΦΙΛΟΥ	ΑΡΧΙΑΣΦΩΚΥΛΙΔΟΥ
ΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΣΦΑΝΟΔΗΜΟΥ	ΝΙΚΑΝΔΡΟΣΚΑΦΩΝΟΣ	ΜΕΓΑΛΩΝΜΕΓΑΚΛΕΟΥ
ΦΑΝΟ.ΛΕ..ΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΥ	ΣΩΣΙΣΤΡΑΤΟΣΣΚΑΦΩΝΟΣ	ΣΙΦΩΝΓΛΑΥΚΙΟΥ
ΠΥΘΩ.ΕΥΡ.ΕΙΔΟΥ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣΙΘΙΓΕΝΟΥ	ΕΥΘΥΜΕΝΩΝΓΛΑΥΚΙΟΥ
ΠΥΘΙ..ΟΣΕΠΙΚΤΗΤΟΥ	ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΤΙΜΟΞΕΝΟΥ	ΑΡΙΣΤΟΔΑΜΑΣΑΡΙΣΤΙΩΝ.Σ
ΑΡΙΣΤ..ΑΡΙΣΤΟΦΩΝΤΟΣ	ΙΠΠΩΝΛΑΣΘΕΝΟΥ	ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣΑΡΙΣΤΟΔΑΜΑΝΤΟ
ΔΟΡ.....ΜΝΗΡΙΜΑΧΟΥ	ΒΟΥΔΙΟΘΕΝ	ΑΡΧΙΝΟΣΦΩΚΥΛΙΔΟΥ
ΑΡ.ΙΑΣΤΙΜΟΚΕΟΥ	ΩΡΩΠΟΚΛΗΣΑΝΤΙΜΑΧΟΥ	ΚΟΘΩΝΠΡΗΞΙΔΑΜΟΥ
ΓΡΥΓΧΕΙΣ	ΑΙΣΧΡΙΩΝΑΙΣΧΙΝΟΥ	ΚΗΠΙΩΝΜΕΓΑΚΛΕΟΥ
....ΑΝΔΡΟΣΤΕΙΣΙΜΑΧΟΥ	ΣΙΜΙΑΣΚΤΗΣΩΝΟΣ	ΜΕΓΑΛΟΚΛΕΗΣΚΗΠΙΩΝΟΣ

Τ..ΑΝ...Δ.ΣΚΛΕΟΣΤΡΑΤΟ
...ΜΟ.ΛΕΙΔΗΣΜΕΓΑΚΛΕΙΔΟΥ
.ΛΕΟΜ..ΤΙΣΣΥΡΑΙΟΥ
ΗΓΕΑΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ
Ε.ΞΕΝΟΣΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ
.ΜΕΙΝΙΠΠΟΣΜΕΝΙΠΠΟΥ
.ΑΛΛΙΦΩΝΜΕΝΙΠΠΟΥ
.Ρ.ΣΤΑΡΧΟΣΠΡΩΤΟΦΑΝΟΥ
.ΤΡΑΤΩΝ.Ε.ΕΣΤΟΡΟΣ
Χ...ΕΑΣΑ.ΤΙΧΑ.ΟΥ
Α....ΑΡΙΔΗΣ..ΤΙΧΑΡΟΥ
.Ρ...ΟΤΕΛΗΣΜΕΝΙΠΠΟΥ
ΔΗΜΟΧΑΡΙΔΗΣΑΝΤΙΧΑΡΟΥ
..ΜΟ.ΑΡΗΣΑΝΤΙΧΑΡΟΥ
.Σ...ΣΚΟΣΑΣΦΑΛΕΟΣ
-ΚΛΕΟΞΕΝΟΣΤΕΙΣΙΜΑΧΟΥ
Α///ΥΝΤΑΣΔΙΟΤΕΛΕΟΣ
.ΣΤΙΗΘΕΝ
ΤΙΜΟΔΗΜΟΣΚΑΒΩ.ΟΣ
.Ε.ΕΞΕΝΟΣΔΗΜΟΧΑΡΩ
ΛΙΝΘΟΙΝ//...Ν
ΔΗΜΟΦΑΝΗΣ.//Ο..
./.ΑΜΟΝΟΣΠΛ·ΥΤΑΡΧΟΥ
ΝΥΝΠΡΩΤΟΝΟΥ
ΕΙ'.ΟΚΛΗΣΚ.ΕΟΦΑΝΤ..
...ΟΔΩΡΟ.ΑΝΔ..Κ..ΟΥ
.ΕΝΕΞΕΝΟΣΦΕΙΔΩΝΟΣ
ΚΑΛΛΙΤΕΛΗΣΦΕΙΔΩΝΟΣ
.ΤΡ.ΥΘΩΝΙ..ΞΕΩ
ΕΦΗΒΟΙ
Α.ΙΣΤΩΝΝΙΚΟΣΤΑΤΟΥ
.ΥΘΥΔΗΜΟΣΧΑΡΟΝΤΙΔΩ
ΜΙΜΝΩΝΚΛΕΟΠΥΡΟΥ
.ΤΗΡΙΑΣΚΤΗΣΩΝΟΣ
ΑΙ..ΙΝΗΣΑΙ.ΧΡΩΝΟΣ
ΕΥΘΥΜΙΔΗΣΧΑΡΟΝΤΙΔΩ
ΠΡΗΞΙΝΟΣΠΡΗΞΙΟΥ
ΟΛΥΜΠΙΝΗΣΑΙΣΧΙΝΟΥ
.ΛΕΙΤΟΦΩΝΑΛΙΔΙΟΥ
ΠΡΗΞΙΝΟΣΠΡΗΞΙΠΠΟΥ
ΤΑΜΥΝΗΘΕΝ
ΠΟΛΥΒ..ΛΟΣΕΥΘΥΒΟΥΛΟΥ
Α.ΧΕΝΟΘΟΣΜΑΝΤΙΤΕΛΟΥ
.Ο.ΥΞΕΝΟΣΜΕΛΙΤΩΝΟΣ
ΣΟΦΟΚΛΗΣΑΡΙΣΤΟΚΛΕ..

ΚΤΗΣΑΡΧΟΣΚΤΗΣΩΝΟΣ
ΑΙΣΧΡΩΝΦΑΝΑΔΩ
ΑΡΧΙΑΣΑΙΣΧΙΝΩ
ΕΥΤΕΛΙΔΗΣΑΝΤΙΦΑΝΟΥ
ΣΗΜΙΑΔΗΣΣΗΜΙΑΔΟΥ
ΧΑΡΙΛΕΙΔΗΣΟΝΗΡΙΜΟΥ
ΣΩΣΙΠΠΟΣΑΝΤΙΦΑΝΟΥ
ΛΥΣΑΝΔΡΟΣΛΥΡΑΝΙΟΥ
ΧΑΙΡΟΝΤΙΔΗΣΕΥΘΥΜΙΔΟΥ
ΑΙΣΧΥΛΟΣΠΡΕΣΒΥΤΩ
ΤΙΜΟΔΗΜΟΣΕΝΑΝΤΙΟΝΙΚΟΥ
ΜΕΝΕΚΛΕΙΔΗΣΜΕΝΩΝΔΩ
ΜΕΓΑΚΛΕΙΔΗΣΜΕΝΩΝΔΩ
ΟΝΗΡΙΜΟΣΑΜΥΝΑΝΔΡΟΥ
ΠΥΘΟΤΕΛΗΣΕΝΑΝΤΙΟΦΗΜΟΥ
ΑΡΕΤΩΝΟΡΤΙΓΙΩΝΟΣ
ΕΡΑΤΟΞΕΝΟΣΟΡΤΥΓΙΩΝΟΣ
ΕΡΑΤΟΚΛΗΣΟΡΤΥΓΙΩΝΟΣ
ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣΣΙΜ ΩΝΟΣ
ΣΙΜΥΛΟΣΣΙΜ ΩΝΟΣ
ΛΑΚΕΘΕΝ
ΠΡΟΚΛΕΗΣΚΤΗΣΩΝΟΣ
ΤΕΛΕΣΙΑΣΤΕΛΕΣΙΠΠΟΥ
ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣΕΥΞΕΝΟΥ
ΕΡΑΣΙΠΠΟΣΜΝΗΣΑΡΧΟΥ
ΕΥΚΡΑΤΗΣΠΡΩΤΙΠΠΟΥ
ΠΥΘΑΡΧΟΣΕΥΚΡΑΤΩ
ΠΥΘΟΚΡΙΤΟΣΕΥΚΡΑΤΩ
ΕΥΚΡΑΤΗΣΠΡΩΤΙΠΠΟΥ
ΕΠΙΧΑΡΜΙΔΗΣΧΑΡΜΟΥ
ΕΥΠΟΛΙΣΕΡΑΣΙΠΠΟΥ
ΘΕΟΚΛΕΗΣΠΑΡΑΜ.ΝΟΥ
ΠΑΡΑΜΟΝΟΣΘΕΟΚΛΕΩ
ΠΑΡΑΜΥΘΟΣΦΑΝΟΔΗΜΟΥ
ΦΑΝΟΚΛΗΣΦΑΝΟΔΗΜΟΥ
ΙΔΑΙΟΣΦΑΝΙΠΠΟΥ
ΦΑΝΙΠΠΟΣΙΔΑΙΟΥ
ΤΑΜΥΝΗΘΕΝ
ΑΡΧΙΔΑΜΟΣΑΡΧΙΠΠΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣΑΡΙΣΤΟΚΛΕΩΣΩ
ΑΡΙΣΤΟΦΩΝΑΝΤΙΦΩΝΤΟΣ
ΑΡΧΙΑΣΑΡΧΙΠΠΟΥ
ΑΛΚΙΜΕΝΗΣΑΡΧΙΠΠΟΥ
ΣΠΙΝΘΑΡΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟΥ
ΑΙΣΧΥΛΙΝΟΣΕΛΠΙΝΙ.ΟΥ

ΚΛΕΟΧΑΡΗΣΚΛΕΩΝϹΣ
ΕΥΘΥΜΙΔΗΣΓΛΑΥΚΙΩΝΟΣ
ΜΕΛΙΤΩΝΠΡΗ..ΔΑΜΟΥ
ΑΡΙΣΤΙΩΝΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥ
ΑΝΔΡΩΦΕΛΗΣΑΝΔΡΟΣΘΕΝΟ//
ΑΝΔΡΟΣΘΕΝΗΣΑΝΔΡΩΦΕΛΟΥ
ΑΙΣΧΥΛΟΣΚΛΕΩΝΟΣ
ΟΝΗΡΙΜΟΣΜΕΓΑΚΛΕΩ
ΜΕΓΑΚΛΗΣΟΝΗΡΙΜΟΥ
ΕΥΘΥΜΕΝΗΣΕΥ.ΥΝΩ
ΕΥΘΥΜΙΔΗΣΕΥΘΥΜΕΝΟΥ
ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΟΣΕΥΘΥΜΕΝΟΥ
ΑΡΧΕΝΙΚΟΣΕΥΘΥΜΕΝΟΥ
ΒΟΥΛΗΚΛΕΗ...Υ.ΟΔΙΟΥ
ΕΥΘΥΚΡΑΤΗ.ΕΥΘΥΝΟΥ
ΩΡΩΠΟΘ.Ν
ΑΡΙΣΤΙΩΝΣΟΦΩ ΟΥ
ΛΥΡΑΝΙΑΣΦΙΛΟΔΗΜΟ
ΝΙΚΙΑΔΗΣΦΙΛΩΤΑΔΩ
ΠΡΗΞΙΤΕΛΗΣΠΡΗΞΙΠΠΟΥ
ΜΝΗΡΙΜΑΧΟΣΑΓΑΘΟΝ.ΚΟ.
ΔΙΑΙΤΟΜΑΧΟΣΜΝΗΡΙΜΑΧΟΥ
ΠΡΗΞΙΝΙΚΟΣΠΡΗΞΙΠΠΟΥ
ΑΝΤΙΦΩΝΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΡΑΤΥΛΟΣΠΙΘΩΝΟ.
ΑΡΧΙΠΠΟΣΠΙΘΩΝΟΣ
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣΠΙΘΩΝΟΣ
ΑΙΣΧΡΩΝΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΥ
ΠΡΗΞΙΝΟΣΠΡΗΞΙΠΠΟΥ
ΑΝΤΙΦΩΝΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΡΧΕΒΟΥΛΟΣΟΑΛΙΔΙΟΙ
ΛΥΣΙΜΑΧΟΣΒΙΟΤΤΟΥ
ΣΩΚΡΑΤΗΣΣΩΣΤΡΑΤΟΥ
ΘΥΜΟΧΑΡΗΣΛΥΡΙΔΗΜ..
ΠΡΗΞΙΠΠΟΣΠΡΗΞΙΝΟΥ
ΤΑΜΥΝΗΘΕΝ
ΦΙΛΟΞΕΝΙΔΗΣΣΟΙΝΑΡΓΟ.
ΑΝΤΙΦΑΝΗΣΑΝΤΙΦΩΝΤ..
ΚΛΕΙΝΟΦΩΝΑΝΤΙΦΩΝ...
ΒΙΟΤΤΟΣΤΙΜΑΡΧΟΥ
ΤΙΜΑΡΧΙΔΗΣΤΙΜΑΡΧΟ.
ΑΝΤΙΚΡΑΤΗΣΑΝΤΙΚΛ...
ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣΑΙΣΧΥΤ...
ΠΥΘΑΡΧΟΣΠΥΘΟΚΡΙΤΟ..
ΘΥΜΟΣΟΦΟΣΚΤΗΡΙΩΝ...

ΑΡΙΣΤΩΝΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟ.
ΕΥΒΟΥΛΙΔΗΣΜΕΛΙΤΩΝΟ
ΚΑΛΛ..ΛΕΗΣΚΑΛΛ...ΔΟΥ
ΚΑΛΛΙΠΕΙΘΗΣ...ΚΛΕΟΥ
ΑΝΦΙΒΟΥΛΟ.Ε.ΜΕΝΙΔΑ
..ΤΙΒΟΥΛΟΣΑΜΦΙΒΟΥΛΟΥ
ΣΝΙΚΗΡΑΤΟΥ
ΣΓ...Κ.ΚΟΥ
ΠΑ.ΣΑΝΙΟΥ
ΔΩΡΟΥ
ΝΟΣ

ΕΛΠΙΝΙΚΟΣΑΙΣΧΥΛΙΝΟΥ
ΠΥΘΟΚΡΙΤΟΣΠΥΘΑΡΧΙΔΟΥ
ΕΠΙ.ΤΗΤΟΣΦΙΛΩΝΙΧΟΥ
ΜΑΙΑΝΔΡΙΟΣΦΙΛΩΝΙΧΟΥ
ΠΡΗΞΙΑΣΠΡΗΞΙΝΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
ΞΕ.ΟΚΛΗΣΟΛΥΜΠΙΧΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥ
ΝΙΚΑΝΔΙΟΣΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥ
ΦΙΛΙΠΠΟΣΦΙΛΟΜΗΛΟΥ
ΞΕΝΟΔΩΡΟΣΞΕΝΟΠΕΙΘΟΥ
ΒΙΟΤΤΟΣΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΥ

ΚΛΕΟΤΙ.ΟΣΤΙΜΩΝΟΣ
ΤΙΜΟΣΘΕΝΗΣΚΛΕΟΤΙΜ..
ΕΥΜΗΛΙΔΗΣΠΥΘΩΝΟΣ
ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣΚΟΜΩΝ..
ΕΜΜΕΝΙΔΗΣΑΜΦΙΒΟΥ.
ΙΣΤΙΗΤΩΡΠΑΥΣΑΝ
ΦΑΝΕΑΣΧΑΡΟ
ΦΙΛΙΣΤΙΔΗΣ
ΚΑΜΜΑ
ΗΓΕ
ΠΟ
Π

Γ

ΙΣΤΙΑΗΘΙ Ν
˥ ΗΓΕΝΗ.ΠΟΣΕΙΔΩΝ
ΗΜΗΤΡΙΟΣΔΙΟΣΚΟΡΙΔ
ΥΒΟΥΛΙΔΗΣΑΙΝΕΟΥ
ΙΜΑΝΔΡΟΣΤΙΜΟΔΗΜ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝΔΙΑΙΤΟΔΗ
ΡΩΠΟΘΕΝ
ΕΛΕΣΙΠΠΟΣΤΕΙΣΑΝ
ΠΡΗΞΙΝΙΚΟΣΠΡΗΞΙΝ
ΞΛΠΙΝΙΚΟΣΔΗΜΟΜΕΝ
ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣΑΡΙΣΤΟ
ΙΩΙΛΟΣΚΛΕΟΧΑΡΟΥ
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣΙΠΠΟΣΤΡΑ
.ΠΠΟΣΤΡΑΤΟΣΣΩΣΤΡΑ
ΕΚΚΩΜΑΙΩΝ
ΕΥΤΕΛΗΣΣΩΠΑΤΡΟΥ
ΕΞΑΙΓΛΕΦΕΙΡΗΣ
ΟΝΗΡΙΜΟΣΜΕΝΕΤΕΛ
ΙΠΠΑΡΧΙΔΗΣΠΡΩΤΟΦ.
ΛΑΚΕΘΕΝ
ΞΕΝΟΦΙΛΟΣΞΕΝΟΦΩΝ
ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΣΔΗΜΟ
<ΤΗΡΙΑΣΦΑΝΟΔΗΜΟ
ΜΝΗΣΑΡΧΟΣΕΡΑΣΙΠΠΟ
--ΞΙΚΛΗΣΙΕΡΩΝΟΣ
--ΤΟΣΒΙΑΔΟΥ
---ΣΑΜΥΝΟΚΛΕ
---ΑΤΗΣΑΜΕΙΝΟ
Κ---ΑΜΕΙΝΟΚΛΕΟ

ΘΕ∪ΔΩΡΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟ
ΠΟΣΕΙΔΙΠΠΟΣΗΓΗΣΑΝ
ΛΑΚΕΘΕΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟ
ΜΕΝΩΝΔΑΣ
.ΕΡΟΜΝΗΜΟΝΟ
ΣΤΡΑΤΟΚΛΕΗΣ
ΕΠΙΚΡΑΤΟΥ
ΧΑΙΡΙΠΠΟΣ
ΑΡΧΙΠΠΟΥ
ΣΤΡΑΤΩΝΔΗΣ
ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ
ΑΜΦΙΚΡΑΤΗΣ
ΤΙΜΩΝΟΣ
ΓΡΥΓΧΗΘΕΝ
ΜΕΓΛΚΛΕΙΔΗΣ
ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ
ΚΛΕΟΜΑΝΤΙΣ
ΚΛΕΟΓΕΝΟΥ
ΦΙΛΟΞΕΝΟΣΑΣΤΥΝΟΜ
ΛΥΣΑΝΙΑΣΑΣΤΥΝΟΜΟΥ
ΕΚΚΟΤΥΛΑΙΟΥ
ΠΟΛΥΚΡΙΤΟΣΠΥΛΥΚΡΙ
ΤΑΜΥΝΗΘΕΝ
ΑΧΑΙΩΝΜΕΓΑΛΟΚΛΕΟ
ΑΝΔΡΩΦΕΛΗΣΠΥΘΟΚΡΙ
ΜΙΝΟΘΟΝΤΟΘΕΝ
ΠΟΛΥΧΑΡΗΣ
ΦΙΛΙΣΚΟΣ
ΠΟΛΥΚΡΑΤΟΥ

ΤΑΜΥΝΗΘΕ
ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ
ΦΑΝΙΠΠΟΥ
ΦΑΝΟΚΛΕΗΣ
ΦΑΝΙΠΠΟΥ
ΕΚΚΟΤΥΛΑΙΟΥ
ΦΑΝΟΣΘΕΝΗΣ
ΦΑΝΟΚΛΕΟΥ
ΙΝΘΟΥΝΤΟΘΕΝ
ΥΤΑΡΧΟΣΠΑΡΑΜΟΝΟΥ
ΟΝΟΣΔΙΟΔΩΡΟΥ
-ΦΘΕΝΠΙΔΟΥ
ΟΙΔΟΥ

Δ

Ν
ΧΙΑ
.ΡΧΙΠΓ
ΔΑΜΑΣΙΑ
ΤΙΜΟΞΕΝΟΥ
ΑΝΤΑΝΔΡΙΔΗ
ΘΕΟΓΕΝΕΙΔΟ
ΑΓΑΘΑΡΧΟΣ
ΚΙΜΩΝΟΣΛΑΚ.
ΚΤΗΣΙΦΩΝ
ΚΤΗΡΙΒΙΟΥΛΑΚ
ΑΣΩΠΙΧΟΣ
ΚΤΗΣΩΒΟΥΔ.
ΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟ
ΑΙΣΧΡΩΝΟΣΩΡ

.ΙΚΙΠΠΟΣ
ΛΥΚΩΝΙΔΟΒΟ·
ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ
ΤΙΜΟΚΡΑΤΟΓΡΥ
ΤΕΙΣΑΝΔΡΟΣ
ΤΕΛΕΣΙΠΠΟΩΡ
ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ
ΠΡΟΞΕΝΟΛΑΚΕ
ΦΑΝΟΣΤΡΑΤΟΣ
ΦΑΝΟΔΗΜΟΩΡ
ΦΙΛΩΝΒΟΥ
ΣΗΜΙΑΔΟΥ
ΤΕΛΕΜΑΝΤΙΣ
ΦΕΙΔΕΛΑΟΥΤΑΛ
ΕΥΦΙΛΗΤΟΣ
ΣΤΗΣΑΡΧΟΕΚΚ
ΠΥΘΟΞΕΝΟΣ
ΠΥΘΑΡΧΟΤΑΜ
ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ
ΣΩΦΙΛΟΥΙΣΤ
ΜΙΝΘΟΥΝΤΟΘΕ
ΕΠΑΝΔΡΙΔΗΣΕΛΠΙΝ
ΑΡΧΙΠΠΟΣΑΡΧΙΟΥ
ΩΡΩΠΟΘΕΝ
ΤΙΜΟΣΘΕΝΗΣΙΗΛΑΔ
.ΙΚΙΑΣΚΗΦΙΣΟΔΟΤΟ
ΠΡΗΞΙΔΗΜΟΣΠΡΗΞ
.ΣΤΙΑΗΘΕΝ
ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣΕΠΙΓΕ
ΙΩΙΛΟΣΠΑΡΑΜΟΝ
ΕΚΚΩΜΑΙΩΝ
ΣΩΠΟΛΙΣΣΩΚΡΙΤΟ
ΤΑΜΥΝΗΘΕΝ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣΧΑΙΡΙ
ΑΝΤΙΦΩΝΑΡΙΣΤΟΦΩ
ΝΙΚΙΠΠΟΣΑΙΣΧΡΩΝΟΣ
ΜΑΝΤΙΔΩΡΟΣΒΛΕΠΥΡ
.ΙΟΝΥΣΙΟΣΙΣΤΙΑΤΟΡΟΣ
ΛΑΚΕΘΕΝ
ΤΙΜΑΝΔΡΟΣΤΙΜΩΝΟ
ΠΕΡΑΟΘΕΝ
ΔΩΡΟΘΕΟΣΑΙΣΧΙΝΟ
ΓΡΥΝΧΗΘΕΝ
ΤΙΜΟΚΡΙΤΟΣΤΙΜΟΚΛΕ
ΕΞΑΙΓΛΕΦΕΙΡΗΣ
.ΥΦΡΟΝΙΟΣΣΤΡΑΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΣΔΙΔΥΜΑΡ
ΒΟΥΔΙΟΘΕΝ
ϘΡΥΝΙΧΟΣΟΡΤΥΓΙΩ

[Β] ο υ δ ι ό θ ε ν

[Ἀπολ]λώνιος : Σωστρατίδου
[Ἀλκ]ιμένης : Σωστρατίδου
[Ἀμ]φικράτης : Ἐπικράτου
Ἐχφαντίδης : Φαντύλου
Κρίθων : Θαρριππίδου
Πολυκλῆς : Πολυστράτου
Θεοκλῆς : Διοδώρου
Ἐναντιόφημος : Ἀπολλοδώρου
Ἀγαθωνίδ<η>ς : Ἀγαθάρχου
Νίκων : Χαιρίου
Τιμόξενος : Τιμανδρίδου
Παράμονος : Τι[μ]οξένου
Φανόστρατος : Ὀνησάνδρου
Μενεκράτης : Μένωνος
Πυθόδωρος : Δαφνίωνος
Σώστρατος : Σωγένου
Ἀρχέδημος : Χαιρίου
Χαιριγένης : Χαιριτέλου
Καλλίστρατος : Χαιρίου
Πρηξάγγελο[ς] : Δωροθέου
Θεοδωρίδης : Θεοδώρου
Ἀντιφάνης : Ἀντιμάχου
Βίοττος : Αἰσχίνου
Ὀλυμπιόδωρος : Ἀριστοδήμου
Βίων : Βιόττου
Φιλόξενος : Φιλοστράτου
Σιμωνίδης : Σίμωνος
Ἀλθαῖος : Ξενοκλείδου
Εὐδήμιππος : Εὐδήμου
Χαρίτων : Χαρισάνδρου
Σωσίστρατος : Χαρισάνδρου
Πύρρος : Μύρτωνος
Πάτριππος : Πατροκλέους
Νικανδρίδης : Νικίππου
Παράμονος : Μελίτωνος
Χοιρίλος Φιλωνίχου
Ἀρίστων Φιλιστίδου
Δώριππος Δωροθέου
Φίλων Δωροθέου
Νίκαρχος Νικίππου
Νίκων Νικάρχου
Ἀλκίας Στίλβου
Ἐπιχαρμίδης Ἐπιχάρμου
Κυδίας Μένωνος
Καλλίμαχος Καλλιστράτου
Βουλαστίδης Βουλάρχου
Νίκων Σωδάμου
Φείδων Καλλιτέλου
Εὔϊος Σωδάμου
Λυρανίας Δημάρχο[υ]
Σιμίας Φιλοκρίτου
Φιλόκριτος Λεπτίνο[υ]
Χαιριγένης Σοφαινέτ[ου]
Πύρρος Βουλάρχου
Νικόδημος Ἐπικτήτου
Ἀλκέτας Ἀπολλωνίου
Ἀρχανδρίδης Ἀρχανδρίδο[υ]
Καλλικρατίδας Ἀντιδώρου
Παράμονος Ἀντιδώρου
Φιλόστρατος Σωτάδου
Φιλόστρατος Σώτω
Ἀντίμαχος Χαρμίδου
Εὐκτείδης Χαρμίδου
Καλλίφημος Χαρμίδου
Φιλῖνος Χαρμίδου
Φιλόκτητος Καλλιτέλο[υ]
Νικόμαχος Πρηξινίκου
Πρήξιππος Πρηξινίκο[υ]
Εὐκτείδης Τη(;)μάγρου
Εὔβιος Σωδάμου
Σωτάδης Φιλοστράτου
Εὐκτημονίδης Χαρμίδου

Ω ρ ώ π ι ο ι

Πρόλοχος : Αἰ(σ)χρυβίωνος
Κλεόξενος : Κλεοστράτου
Ἀριστόνικος : Ἀριστογένου
Παράμονος : Συμμάχου
Σημυλίδης : Φανοκλέου
Ξενώνδης : Ἀμφινίκου
Πίθων Παύσωνος
Μύρτων Μνησάνδρου
Κηφισοκλῆς Κηφι(σο)δότου
Δημοσθένης Δημομένου
Δημομένης Δημοσθένου
Κτησιφῶν Ἀμφινίκου
Ἄρχιππος Φιλίνου
Κηφισόδοτος Κηφισοδώρου

Πάνταινος Κλεαίο<υ>
Φιλικὸς Φιλιστίδου
Θεόδωρος Πολυκράτου
Λαπίθας Αἰσχύλου
Διαιτόδημος Αἰσχρυβίωνος
Ἀντίδωρος Ἀπολάξιδος
Κριτόδαμος Ἀπολάξιδος
Λυρανίας Παύσωνος
Αἰσχύλος Ὀνησάρχου
Πρηξῖνος Πρηξινίκου
Δημόνικος Κλεοστράτου
Στράτυλλος Στρατονίκου
Νικόμαχος Διαίτωνος
Πυθόξενος Πυθέου

Κλεοφαντίδης Κλεοφάντου
Καλ(λ)ιστίδης Κλεοφάντου
Ἐλπίνικος Ἀνφινίκου
Μνησικλῆς Μνησίου
Φιλοκράτης Κτηριβίου
Σιμίας Λίβυος
Πρηξίδημος Γοργύθου
Παράμονος Φιλοδήμου
Πρηξῖνος Ἀρτέμωνος
Δημοφῶν Φυλάκου
Ξενόδοκος Ξενοκλέου
Ἀπήμαντος Αἰριπίδου
Εὔμοιρος Πρηξιδήμου

Ἱ σ τ ι α ι ε ῖ ς

Τεισικράτης Πυργίωνος
Εὐβίοτος Παραμόνου
Εὐριπίδης Ἐπιδόκου
Ἀπολλόδωρος Ἐπιδόκου
Μενεκράτης Ἐπιχάρου
Σώφιλος Καλλικράτου
Κορώνιχος Θρασυβούλου
Παράμονος Ξένωνος
Ἱστιαῖος Ξένωνος
Αἰσχύλος Ἡγησικλέου
Δημήτριος Παραμόνου
Φιλώνιχος Ἐπιγένου
Ὀλυνπιάρατος Δημοστράτου
Πάταικος Ξενοκράτου
Ἀθανίων Ξενοκράτου
Μενεκράτης Ἀθηνάδου
Ἀντιγένης Σίμωνος
Ἀρχίδαμος Ἀντιγόνου
Εὔβουλος Σωγένου
Θεοχάρης Πύρρου
Ἀριστόδημος Τηλέου
Τιμόξενος Τιμοκλέω
Ἄνφιας Τιμοκλέω
Ἀριστόξενος Φανοκλέω
Παράμονος Φανοκλέω
Παράμονος Βαχχίου

Θεμιστοκλέης Θεμιστοδώρου
Θεμιστόδωρος Ἰθακησίου
Νικαγόρας Θεογένου
Λύσανδρος Εὐκλέου
Θεογένης Εὐκλέου
Δεινόμαχος Κλεισθένου
Κηφίσιος Ἴλωνος
Εὐτέλης Μωνος
Ζωίλος Ἀπολλοδώρου
Μενεκλῆς Λυσίωνος
Νικήρατος Ἀκηράτου
Παυσανίας Δημαινέτου
Πρηξίοδος Ξενοκράτου
Χαρμίδης Ἀρτεμιδωρου
Αἰνέας Αἰσχύλου
Σώστρατος Αἰσχύλου
Φίλων Αἰνέου
Ἱερώνυμος Φίλωνος
Κλείταρχος Ἀλκιμένου
Νικόμαχος Νικοστράτου
Φιλογένης Λυσιμάχου
Εὐθύδημος Εὐθυνίκου
Εὐθύδημος Εὐθυδήμου
Νικόδωρος Ἐμμενίδου
Ξενοφῶν Ξενοχάρου
Ἡφαιστίων Ξενοχάρου

Δημοκράτης Θεοφάντου
Ἀμφίκριτος Πολυκρίτου
Ἡρακλείδης Ἐμμενίδου
Ἐμμενίδης Νικοδώρου
Βουληκλέης Πολυκρίτου
Αἰνέας Ἀφοβήτου
Φιλοκλέης Φιλήμονος
Αἰσχύλος Αἰνέου
Ἐπιγένης Ξενοκράτου
Τιμόξενος Τιμοξένου
Ζηλέας Νικοβίου
Νικόστρατος Νικομάχου
Ἰθακήσιος Θεμιστοδώρου
Νίκαρχος Νικηράτου
Εὐθύβιος Εὐθυνίκου
Τιμοκράτης Θεοξένου
Θέων Θεοξένου
Δημόνικος Δημοκράτου
Κηφισοφάνης Κηφισοκλέ(ου)
Κηφισόδωρος Κηφισοκλέο(υ)
Διογειτώνδας Διαιτοδήμο(υ)
Θεόδωρος Θεοπόμπου
Κηφισο(δο)τος Κηφιρίου
Κλέαρχος Κλεαρχίδου
Ἐλπίνικος Ἐλπίνου
Ἐπίζηλος Ξένωνος

Νικήρατος Βαύκου	Παράμονος Χαρίου	Διονύσιος Ἀρτυλόχου
Ἐλπίνης Μνηριμάχου	Χαρίας Ξενοφῶντος	Εὐθύδημος Διοδώρου
Νίκανδρος Βαύκου	Ἐργόκριτος Μενεξένου	Θεογένης Θεογενείδου

Κ ω μ α ι ε ῖ ς

[Μνή;]ρανδρος Καλλιδήμου	Θεόδοτος Πολυκράτου	Πυθόκριτος Ἀριστοδήμου
[Κηφι]σόδωρος Φιλίππου	Κτηρίας Κλεοδήμου	Φύρκιππος Ἀρχελάου
[Φίλιπ]πος Κηφισοδώρου	Φιλιστίδης Πολυξένου	Φύρκων Ἀρχελάου
[Τιμογ]ένης Τιμοκλέου	Παυσίας Ἀρχεβίου	Καλλίας Καλλιδήμου
- - - Φρυνίχου	Πλουταρχίδης Πλουτάρχου	Διονυσοφάνης Εὐθυδήμου
- - - νος Φίλωνος	Φευγόλιμος Καλλιδήμου	Εὐνομίδης Ἀνδροδάμαντο(ς)
- - - Χαρίτωνος	Φιλώνιχος Πλουτάρχου	Ἀριστόδημος Ἀνδροδάμαν(τος)
- - - ωπίνου	Τιμίδης Ἀχαίωνος	Ζωίλος Ζωβίου
- - - [Π]υθοξένου	Στήσαρχος Φιλίνου	Παράμονος Καλλίππου
- - - π]όλιδος	Αὐτόβουλος Προθυμίδου	Χαιριππίδης Ἡραίωνος
- - - - - έου	Νίκων Μνημάνδρου	Πρηξίδημος Ὑγιαίνοντος
- - - - - κράτου	Πανκλέης Φανοστράτου	Σώπατρος Εὐτέλου
- - - - - ήμου	Ἀντίμαχος Διονυσίου	Πολύκριτος Ἡραίωνος
- - - - - ο]υ	Ἀρχίας Διονυσίου	Εὔξενος Φιλοξέν[ου]
	[Ἀρίστ]αρχος Ἀριστάρχου	Ἀγαθοκλῆς Παρ - -
	- - - - ο ι	Αἰγλεφειρεῖς
	- - - - κλέου	Φανο - -
	- - - - ου	Πίθ[ων - - -
	- - - - ο]υ	Μ

Β

	[Ἐπὶ] Ἀρέτωνος ἄρχοντ[ο]ς	
	[Ὠ]ρωπόθεν	
	Φιλ[ιστ]ίδη[ς] Εὐκρίτου	
Μινο[θουν]τόθε[ν]	Βίοττος Εὐβίου	Ἐκ Κ - - -
	Μνήσαρχος Αἰσχύλου	[Φ]ανόσ[τρατος] - - -
Θεόδ[ω]ρος [Ξ]ενο[φί]λου	Φιλίσκος Εὐφραντίδου	[Λ]άκεθ[εν]
	Ταμυνῆθε[ν]	
Δημοφῶν Δημοτίμ[ου]	Ἄρχιππος Ἀρχιδάμου	Νικόστ[ρατ]ο[ς] - -
Ἱστιαι[εῖς]	Βουδιόθεν	Γρυγχ[εῖς]
[Β]ίοττος Τιμοφάντου	Φιλόφρων Φιλοξένου	Νικήρ[ατο]ς Α - -
		Παρθενι[εῖς]
Λυσίμαχος Φιλογέν[ου]	[Φι]λόξενος Ἀρχε . . μου	Σώστρατ[ο]ς Θ - -
Αἰσχύλος Σωστρά[το]υ		Σ . α Γ - - -
Λ ά κ	[ε θ] ε [ν]	Ἐμπεδέ[ω]ν Κε - -
Σώπολις Φιλίππου	Στρατόνικος Πε - -	[Φ]ανύλ[ο]ς Δημ - - -
Φίλιππος Σωπόλιδος	Πρηξῖνος Θεοφίλο[υ]	Ἰφικρά[της] Ἀμφικρ[άτου]
Κίμων Ἀγαθάρχου	Ἀριστόδημος Μνησάρχου	Σώστρα[τος] Φιλ - -

[᾿Αρ]χέλαος ᾿Αρχε[στρ]άτου
Στράτων Στρατοκλέου
Στρατοκλέης Στράτωνος
Στρατόνικος Στράτωνος
᾿Αριστόκριτος [Φ]ανοκρ[ίτ]ου
᾿Αριστόδημ[ος ᾿Α]ρ[ιστοτίμ]ου
[Τ]ίμων [Τ]ιμ - -
᾿Αριστόβουλος ᾿Αν[τι]κράτου
Πολυστρατίδης Βαλλικλέου
Βιάδης Διαί[τω]νος
Τελεσῖν[ο]ς [Τ]ε[λ]ερίου
Τελερία[ς] Τε]λε[σί]ππου
᾿Αριστοφῶν Τελεσίππ[ο]υ
Δορυξεν[ίδη]ς Φορμίωνος
Φιλό[θε]ος Φορμίωνος
᾿Αριστοδάμας ᾿Αριστ[οτ]ίμου
᾿Αρισ[τό]δημος ᾿Α[ρι]στοδήμου
᾿Αριστό[τ]ιμος ᾿Αριστο[φ]ῶντος
Δημ[ήτρι]ος ῾Ηρακλείδου
[Κοτυ]λαιεῖς
- - - ῾Ιπποστράτου
. ιων - - - κλ[έ]ου
᾿Α[π]ολλών[ι]ος Μ . ωνίχου
- - - στος Νικίππου
[Π]ολ[υκ]ρά[της] Πολυκράτου
[Φ]ανόδημ[ος Φ]ανοστρά[το]υ
Φανόστρατος Φανοδήμου
Φανο[κ]λέ[ης] Φανοστράτου
Πύθω[ν] Εὐρ[υ;]είδου
Πύθι[λλ]ος ᾿Επικτήτου
῎Αριστ[ος] ᾿Αριστοφῶντος
Δορί[μαχος] Μνηριμάχου
᾿Αρ[χ]ίας Τιμοκ(λ)έου
Γρυγχεῖς
[Τείσ]ανδρος Τεισιμάχου
[Κλε]αν[δρί]δας Κλεοστράτου
[Τι]μο[κ]λείδης Μεγακλείδου
[Κ]λεόμ[αν]τις Συραίου
῾Η[γ]έας Νικοστράτου
Ε[ὔ]ξενος Νικοστράτου
[᾿Α]μείνιππος Μενίππου
[Κ]αλλιφῶν Μενίππου
[᾿Α]ρ[ί]σταρχος Πρωτοφάνου
Στράτων [Τ]ε[λ]έστορος
Χ[αι]ρέας ᾿Α[ν]τιχά[ρ]ου

Δημοσθένης Τε[λε]ρίου
Τελερίας Δημοσθένου
῾Ιέρω[ν] ᾿Αλεξικλέου
᾿Αριστοκλείδης ᾿Αριστοκλέου
Ζώϐιος Βίωνος
᾿Αρτέμων Φιλίππου
Φιλίσκος Φι[λί]ππου
Χαρίτων Κλεοφάντου
᾿Επικράτης Στρατοκλέου
᾿Αρ[ιστίω]ν ᾿Ερασίππου
᾿Εράσ[ιπ]πος Εὐπόλιδος
῾Ηγέμαχος ῾Ηγελόχου
Τελέσων Δημωφέλω
Χαίριππος Χαιρίω
Χαιρέστρατος Χαιρίω
Ξενοφῶν Ξενοπείθου
Φίλιππος Πρ<ο>ξένου
Δημωφέλης Τελερίου
Νικανδρίδης Δημωφέλου
Περαεῖς
Εὔμαχος Σωσιϐίου
᾿Απήμαντος Λέοντος
᾿Αμε[ι]νίας ᾿Αριστοφάνου
Κτηριϐιάδης Κτηρικλείδου
᾿Αρίστανδρος Σωσιϐίου
Μικυλίων Μνησιφίλου
Νίκανδρος (Σ)κάφωνος
Σωσίστρατος Σκάφωνος
Παυσανίας ᾿Ιθιγένου
᾿Επικράτης Τιμοξένου
῞Ιππων Λασθένου
Βουδιόθεν
᾿Ωρωποκλῆς ᾿Αντιμάχου
Αἰσχρίων Αἰσχίνου
Σιμίας Κτήσωνος
Κτήσαρχος Κτήσωνος
Αἴσχρων Φανάδω
᾿Αρχίας Αἰσχίνω
Εὐτελίδης ᾿Αντιφάνου
Σημιάδης Σημιάδου
Χαρι(κ)λείδης ᾿Ονηρίμου
Σώσιππος ᾿Αντιφάνου
Λύσανδρος Λυρανίου
Χαιροντίδης Εὐθυμίδου
Αἰσχύλος Πρεσϐύτω

Θεότιμ[ος] ᾿Απολά[ξιδ]ο[ς]
Κλείταρχος Τιμοσθένο(υ)
Θεοτιμίδης Θεοτίμου
Ξεν[ότιμ]ος Θεοτίμ[ου]
῎Αρχιπ[π]ος Χαιρέου
᾿Αντισθένης ᾿Αριστοκλέ[ου]
[Χ]αρ[ί]των ᾿Αρίστωνος
Δημύλο[ς] Καλλιστράτο[υ]
Παράμονος Δημύλο[υ]
᾿Αριστοφῶν ᾿Αριστοδήμ[ου]
᾿Επίκτητος ᾿Επικράτου
Ξενοπείθης Ξενοφῶντ(ος)
Δημοκλείδης Δημωφέλο(υ)
Δημότιμος Δημονίκου
῾Ηρακλείδης Δημονίκου
Θεοτέλης ᾿Αρχίππου
Ταμυναιεῖς
Φίλων ᾿Ανδρωφέλου
Πύθαρχος Πυθοξένου
Πυθέας Φρυνίωνος
Θεόδωρος Λευκίου
Βλέπυρος Μίμνωνος
Σημωνίδης Σιμωνίδου
᾿Επαίνετος Χαιριγένου
᾿Αρχιδάμας ᾿Αρχίνου
᾿Αρχίας Φωκυλίδου
Μεγάλων Μεγακλέου
Σίφων Γλαυκίου
Εὐθυμένων Γλαυκίου
᾿Αριστόδημος ᾿Αριστίων[ο]ς
᾿Αριστόδημος ᾿Αριστοδάμαντο[ς]
᾿Αρχῖνος Φωκυλίδου
Κόθων Πρηξιδάμου
Κηπίων Μεγακλέου
Μεγαλοκλέης Κηπίωνος
Κλεοχάρης Κλέωνος
Εὐθυμίδης Γλαυκίωνος
Μελίτων Πρηξιδήμου
᾿Αριστίων ᾿Αριστοδήμου
᾿Ανδρωφέλης ᾿Ανδροσθένο(υ)
᾿Ανδροσθένης ᾿Ανδρωφέλου
Αἰσχύλος Κλέωνος
᾿Ονήριμος Μεγακλέω
Μεγακλῆς ᾿Ονηρίμου
Εὐθυμένης Εὐ[θ]ύνω

Ἀ[ντιχ]αρίδης [Ἀν]τιχάρου
[Ἀ]ρ[ιστ]οτέλης Μενίππου
Δημοχαρίδης Ἀντιχάρου
[Δη]μο[χ]άρης Ἀντιχάρου
. σ . . . σκος Ἀσφάλεος
Κλεόξενος Τεισιμάχου
Ἀ[μύ]ντας Διοτελεος
[Ἱ]στιῆθεν
Τιμόδημος Κάβω[ν]ος
Με[ν]έξενος Δημοχάρω
Μινθουν[τό]θεν
Δημοφάνης Κ . . ο - -
[Παρ]άμονος Πλ[ο]υτάρχου
νυν Πρωτόνου
Ἐ[ργ]οκλῆς Κ[λ]εοφάντ[ου]
. . . όδωρο[ς] Ἀνδ[ρο]κ[λέ]ου
[Μ]ενέξενος Φείδωνος
Καλλιτέλης Φείδωνος
[Σ]τρούθων Ζ[εύ]ξεω
Ἔφηβοι
Ἀ[ρ]ίστων Νικοστ(ρ)άτου
[Ε]θυμίδης Χαροντίδω
Μίμνων Κλεοπύρου
[Κ]τηρίας Κτήσωνος
Α[ἰσχ]ίνης Αἴ[σ]χρωνος
Εὐθυμίδης Χαροντίδω
Πρηξῖνος Πρηξίου
Ὀλυμπίνης Αἰσχίνου
[Κ]λειτοφῶν Ἀλιδίου
Πρηξῖνος Πρηξίππου
Ταμυνῆθεν
Πολύβ[ου]λος Εὐθυβούλου
Ἀ[ρ]χένοθος Μαντιτέλου
[Π]ο[λ]ύξενος Μελίτωνος
Σοφοκλῆς Ἀριστοκλέ[ου]
Ἀρίστων Ἀριστοκλέ[ου]
Εὐβουλίδης Μελίτωνο[ς]
Καλλ[ικ]λέης Καλ[λιά]δου
Καλλιπείθης [Παγ]κλέου
Ἀνφίβουλο[ς] Ἐ[μ]μενίδα
[Ἀν]τίβουλος Ἀμφιβούλου
- - - ς Νικηράτου
ς Π . . . κ . κου
Πα[υ]σανίου
- - δώρου

Τιμόδημος Ἐναντιονίκου
Μενεκλείδης Μενώνδω
Μεγακλείδης Μενώνδω
Ὀνήριμος Ἀμυνάνδρου
Πυθοτέλης Ἐναντιοφήμου
Ἀρέτων Ὀρτ[υ]γίωνος
Ἐρατόξενος Ὀρτυγίωνος
Ἐρατοκλῆς Ὀρτυγίωνος
Πολυκράτης Σίμωνος
Σιμύλος Σίμωνος
Λάκεθεν
Προκλέης Κτήσωνος
Τελεσίας Τελεσίππου
Ἀρίστανδρος Εὐξένου
Ἐράσιππος Μνησάρχου
Εὐκράτης Πρωτίππου
Πύθαρχος Εὐκράτω
Πυθόκριτος Εὐκράτω
Εὐκράτης Πρωτίππου
Ἐπιχαρμίδης Χάρμου
Εὔπολις Ἐρασίππου
Θεοκλέης Παραμ[ό]νου
Παράμονος Θεοκλέω
Παράμυθος Φανοδήμου
Φανοκλῆς Φανοδήμου
Ἰδαῖος Φανίππου
Φάνιππος Ἰδαίου
Ταμυνῆθεν
Ἀρχίδαμος Ἀρχίππου
Ἀριστείδης Ἀριστοκλέω
Ἀριστοφῶν Ἀντιφῶντος
Ἀρχίας Ἀρχίππου
Ἀλκιμένης Ἀρχίππου
Σπίνθαρος Παραμόνου
Αἰσχυλῖνος Ἐλπινί[κ]ου
Ἐλπίνικος Αἰσχυλίνου
Πυθόκριτος Πυθαρχίδου
Ἐπί[κ]τητος Φιλωνίχου
Μαιάνδριος Φιλωνίχου
Πρηξίας Πρηξίνου
Ἀριστοκλῆς Ἀρίστωνος
Ξε[ν]οκλῆς Ὀλυνπίχου
Ἀριστοφάνης Ἀριστοτέλου
Ἀριστοτέλης Ἀριστοφάνου
Νίκανδ<ρ>ος Ἀριστοτέλου

Εὐθυμίδης Εὐθυμένου
Ἀρχέστρατος Εὐθυμένου
Ἀρχένικος Εὐθυμένου
Βουληκλέη[ς Βο]υ[λ]οδίου
Εὐθυκράτη[ς] Εὐθύνου
Ὠρωπόθ[ε]ν
Ἀριστίων Σόφω[ν]ος
Λυρανίας Φιλοδήμο(υ)
Νικιάδης Φιλωτάδω
Πρηξιτέλης Πρηξίππου
Μνηρίμαχος Ἀγαθον[ι]κο[υ]
Διαιτόμαχος Μνηριμάχου
Πρηξίνικος Πρηξίππου
Ἀντιφῶν Ξενοφῶντος
Κρατύλος Πίθωνο[ς]
Ἄρχιππος Πίθωνος
Παυσανίας Πίθωνος
Αἴσχρων Φανοστράτρυ
Πρηξῖνος Πρηξίππου
Ἀντιφῶν Ξενοφῶντος
Ἀρχέβουλος Θαλιδίο[υ]
Λυσίμαχος Βιόττου
Σωκράτης Σωστράτου
Θυμοχάρης Λυριδήμ[ου]
Πρήξιππος Πρηξίνου
Ταμυνῆθεν
Φιλόξενος *Σοιναργ[;ου]*
Ἀντιφάνης Ἀντιφῶντ[ος]
Κλεινοφῶν Ἀντιφῶν[τος]
Βίοττος Τιμάρχου
Τιμαρχίδης Τιμάρχο[υ]
Ἀντικράτης Ἀντικλέ[ου]
Ἐπιμενίδης Αἰσχυτ - -
Πύθαρχος Πυθοκρίτο[υ]
Θυμόσοφος Κτηρίων[ος]
Κλεότι[μ]ος Τίμωνος
Τιμοσθένης Κλεοτίμ[ου]
Εὐμηλίδης Πύθωνος
Νικόστρατος Κόμων[ος]
Ἐμμενίδης Ἀμφιβού[λου]
Ἱστιήτωρ Παυσαν[ίου]
Φανέας Χαρο[π - -]
Φιλιστίδης
Καμμα - -
Ἡγε - -

- - νος

Φίλιππος Φιλομήλου
Ξενόδωρος Ξενοπείθου
[Β]ίοττος Φανοστράτου

Πο - -
Π - -

Γ

Ἱστιαῆθ[ε]ν
[Ἐπ]ιγένη[ς] Ποσειδ -
[Δ]ημήτριος Διοσκορίδ(ου)
[Ε]ὐβουλίδης Αἰνέου
[Τ]ίμανδρος Τιμοδήμ(ου)
Ἀρχιτέκτων Διαιτοδή(μου)
[Ὠ]ρωπόθεν
[Τ]ελέσιππος Τεισάν(δρου)
[Π]ρηξίνικος Πρηξιν -
Ἐλπίνικος Δημομέν(ου)
Ἀριστομένης Ἀριστο -
Ζωίλος Κλεοχάρου
Σώστρατος Ἱπποστρά(του)
[Ἱ]ππόστρατος Σωστρά(του)
Ἐκ Κωμαίων
Εὐτέλης Σωπάτρου
Ἐξ Αἰγλεφείρης
Ὀνήριμος Μενετέλ(ου)
Ἱππαρχίδης Πρωτοφ(άνου)
Λάκεθεν
Ξενόφιλος Ξενοφῶν(τος)
Καλλίστρατος Δημο -
Κτηρίας Φανοδήμο(υ)
Μνήσαρχος Ἐρασίππο(υ)
[Ἀλε]ξικλῆς Ἱέρωνος
- - τος Βιάδου
- - ς Ἀμεινοκλέ(ου)
- - άτης Ἀμεινο(κλέου)
Κ - - Ἀμεινοκλέο(υ)
Θ[εό]δωρος Παραμόνο(υ)
Ποσείδιππος Ἡγησάνδρου
Λάκεθεν
Δημήτριος
Ἀριστοφάνο(υ)
Μενώνδας
[Ἱ]ερομνήμονο(ς)
Στρατοκλέης
Ἐπικράτου
Χαίριππος
Ἀρχίππου
Στρατώνδης
Στράτωνος
Ἀμφικράτης
Τίμωνος
Γρυγχῆθεν
Μεγακλείδης
Ἀντιφίλου
Κλεόμαντις
Κλεογένου
Φιλόξενος Ἀστυνόμ(ου)
Λυσανίας Ἀστυνόμου
Ἐκ Κοτυλαίου
Πολύκριτος Π<ο>λυκρί(του)
Ταμυνῆθεν
Ἀχαίων Μεγαλοκλέο(υ)
Ἀνδρωφέλης Πυθοκρί(του)
Μινοθοντόθεν
Πολυχάρης

Φιλίσκος
Πολυκράτου
Ταμυνῆθε(ν)
Πολυκράτης
Φανίππου
Φανοκλέης
Φανίππου
Ἐκ Κοτυλαίου
Φανοσθένης
Φανοκλέου
[Μ]ινθουντόθεν
[Πλο]ύταρχος Παραμόνου
- - ονος Διοδώρου
- - φθενπιδου
- - οιδου

Δ

ν
[Ἀρ]χία[ς]
[Ἀ]ρχίππου
Δαμασίας
Τιμοξένου
Ἀντανδρίδη[ς]
Θεογενίδο[υ]
Ἀγάθαρχος
Κίμωνος Λάκ(εθεν)
Κτησιφῶν
Κτηριβίου Λάκ(εθεν)
Ἀσώπιχος
Κτήσω(νος) Βουδ(ιόθεν)
Φανόστρατο[ς]
Αἴσχρωνος Ὠρ(ωπόθεν)
[Ν]ίκιππος
Λυκωνίδο(υ) Βο(υδιόθεν)
Δημοκράτης
Τιμοκράτο(υ) Γρυ(γχῆθεν)
Τείσανδρος
Τελεσίππο(υ) Ὠρ(ωπόθεν)
Ἐπίχαρμος
Προξένο(υ) Λάκε(θεν)
Φανόστρατος
Φανοδήμο(υ) Ὠρ(ωπόθεν
Φίλων Βου(διόθεν)
Σημιάδου
Τελέμαντις
Φειδελάου Τα[μ](υνῆθεν)
Εὔφιλητος
Στησάρχο(υ) ἐκ Κ - -
Πυθόξενος
Πυθάρχο(υ) Ταμ(υνῆθεν)
Καλλικράτης
Σωφίλου Ἱστ(ιαιεὺς)
Μινθουντόθε(ν)
Ἐπανδρίδης Ἐλπιν -
Ἄρχιππος Ἀρχίου
Ὠρωπόθεν
Τιμοσθένης Ζηλάδ(ου)
[Ν]ικίας Κηφισοδότο(υ)
Πρηξίδημος Πρηξ -
[Ἱ]στιαῆθεν
Ξενοκράτης Ἐπιγέ(νου)

Ζωΐλος Παραμόν(ου)
Ἐκ Κωμαΐων
Σώπολις Σωκρίτο(υ)
Ταμυνῆθεν
Δημοσθένης Χαιρι -
Ἀντιφῶν Ἀριστοφῶ(ντος)
Νίκιππος Αἴσχρωνος
Μαντίδωρος Βλεπύρ(ου)
[Δ]ιονύσιος Ἱστιάτορος
Λάκεθεν
Τίμανδρος Τίμωνο(ς)
Περαόθεν
Δωρόθεος Αἰσχίνο(υ)
Γρυγχῆθεν
Τιμόκριτος Τιμοκλέ(ους)
Ἐξ Αἰγλεφείρας
[Ε]ὐφρόνιος Στράτων(ος)
Ἐπίκτητος Διδυμάρ(χου)
Βουδιόθεν
Φρύνιχος Ὀρτυγίω(νος)

Ὁ σκοπὸς τοῦ μακροῦ τούτου καταλόγου μένει ἄγνωστος· ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ συνέκειτο ἐκ δύο τοὐλάχιστον πλακῶν, ἐπὶ μιᾶς δ' ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ τὸ σχετικὸν ψήφισμα, συνέχεια τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ κατάλογος· δυνάμεθα δὲ νὰ παραβάλωμεν αὐτὸν πρὸς ἄλλον κατάλογον εὑρισκόμενον εἰς τὸ τέλος τῆς περὶ ἀποξηράνσεως λίμνης τινὸς ἐν Ἐρετρίᾳ συνθήκης μεταξὺ Ἐρετριέων καί τινος Χαιρεφάνους, συνθήκης ἣν καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν καὶ ἥτις ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Εὐστρατιάδου (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1869 σ. 317 ἑξ.) Ἐν αὐτῇ τὰ ὀνόματα ἀναγράφονται ἄνευ τοῦ πατρωνυμικοῦ, ἀκολουθοῦνται ὅμως ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν, ἅτινα εἶναι 25 ἕως 27 [1], γνωστὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἕξ, Γρυγχεῖς, Δύστιοι, ἐκ Ζαρήτρων, Ἱστιαιεῖς, Στυρεῖς καὶ Χοιρεᾶται. Ὁ Εὐστρατιάδης παραδέχεται, ὅτι πάντες οὗτοι εἶναι πολῖται Ἐρετριεῖς, ὧν τὰ ὀνόματα ἐγράφησαν εἰς τὸ τέλος τῆς συνθήκης ὡς ὁρκισθέντων τὴν τήρησιν αὐτῆς· καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων κωμῶν τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται εὐκολώτερον, περὶ δὲ τῆς Ἱστιαίας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι τὸ κράτος τῶν Ἐρετριέων ἐξετείνετό ποτε μέχρι τῶν βορειοτάτων τῆς Εὐβοίας μερῶν, ὑποθέτει ὁ Εὐστρατιάδης, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη Ἱστίαια, δῆμος τῆς Ἐρετρικῆς. Καίτοι δ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς λύσεως ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν ἀποριῶν διὰ παραδοχῆς διπλῶν κυρίων ὀνομάτων φέρει πολλάκις εἰς ἄτοπα, ὅμως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Εὐστρατιάδου μοι φαίνεται ἡ μόνη δυνατή [2], τὸ παράδειγμα δ' αὐτοῦ ἀκολουθῶν θὰ παραδεχθῶ καὶ ἐγὼ διπλοῦν Ὠρωπόν· διότι πιστεύω, ὅτι καὶ οἱ ἐν τῷ νῦν δημοσιευομένῳ καταλόγῳ ἀναγεγραμμένοι εἶναι πάντες πολῖται Ἐρετριεῖς, κατὰ συνέπειαν ὅτι ὑπῆρχε καὶ Ἐρετρικὴ κώμη καλουμένη Ὠρωπός· εὐτυχῶς ἔχομεν περὶ τούτου καὶ δύο μαρτυρίας ἀρχαίων, αἵτινες ἂν καὶ ἐθεωρήθησαν ὕποπτοι, ὅμως νῦν ἐλέγχονται ἀκριβεῖς· αἱ μαρτυρίαι εἶναι ἡ μὲν τοῦ Ἀμμ. Μαρκελλίνου (30,4), ἡ δὲ τοῦ Στ. Βυζαντίου, ὅστις ἐν λέξει Ὠρωπὸς λέγει· πόλις Μακεδονίας --- καὶ ἄλλη Βοιωτίας --- *ἔστι καὶ ἄλλη Εὐβοίας*. Πλὴν τοῦ Ὠρωποῦ καὶ τῆς Ἱστιαίας ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὰ ὀνόματα ἄλλων δέκα κωμῶν, Γρυγχεῖς, Περαεῖς, Βουδιόθεν, Ταμυνεῖς, Μινθούντιοι, Λάκεθεν, Κωμαιεῖς, Παρθενιεῖς, Αἰγλεφειρεῖς καὶ Κοτυλαιεῖς. Τούτων τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς λίμνης συνθήκῃ, Αἰγ (Αἰγλεφειρεῖς ἢ Αἰγιλία;), Γρυγχεῖς, Μινθούντιοι καὶ οἱ μνημονευθέντες Ἱστιαιεῖς· τῶν δὲ λοιπῶν γνωστοὶ εἶναι ἀκόμη οἱ Ταμυνεῖς, οἱ Παρθενιεῖς καὶ οἱ Κοτυλαιεῖς, καὶ ἡ θέσις δὲ τῶν τριῶν τούτων κωμῶν δύναται νὰ ὁρισθῇ μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας· διότι αἱ μὲν Ταμυναὶ ἔκειντο παρὰ τὸ Ἀλιβέριον, τὸ Κοτύλαιον δὲν δύναται νὰ ἦναι μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου ὄρους, τοῦ δὲ Παρθενίου τὸ ὄνομα διετήρησε τὸ βορειανατολικῶς τῆς Ἐρετρίας παρὰ τὸ Κοτύλαιον ὄρος κείμενον χωρίον Παρθένι.

Ἐκ τῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐρετρικῆς θέσεως τῶν τριῶν τούτων κωμῶν ἐξάγεται, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀναγραφῆς μελῶν πολιτικῆς ὁμοσπονδίας· ὅτι δὲ καὶ ἰδιωτικὸς δὲν εἶναι ὁ κατάλογος, π. χ. ὀργεώνων, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς στ. 173 ἑξ. ἰδιαιτέρας ἀναγραφῆς τῶν ἐφήβων, διότι τοιαύτη διάκρισις μόνον εἰς ἐπίσημον πολιτικὸν κατάλογον ἁρμόζει [1]. Μένει λοιπὸν μόνη ἡ ὑπόθεσις, ὅτι πρόκειται περὶ πολιτῶν Ἐρετριέων, τοῦτο δὲ ἐπικυροῖ ὅσα ἀνωτέρω περὶ διπλοῦ Ὠρωποῦ ἐλέχθησαν.

Ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς πλευρᾶς Β μνεία τοῦ ἄλλοθεν

[1] Ὁ Εὐστρατιάδης τὰ ὑπολογίζει 27, ἴσως ὅμως τινὰ ἠριθμήθησαν δίς, π. χ. Αἰγ καὶ ἐξ Αἰ, Φη καὶ ἐκ Φηραι.

[2] Καὶ ὁ Bursian (Geogr. von Griechenl. II σ. 407) παρεδέχθη αὐτήν.

[1] Πρβ. α' στ. 47 τῆς περὶ ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης ἐπιγραφῆς: ἀναγράφειν δὲ καὶ τῶν ἐφήβων τοὺς ὀμόσαντας ἐν τῇ στήλῃ.

ἀγνώστου ἄρχοντος Ἀρέτωνος ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ἀπολεσθὲν ψήφισμα, ἀλλ' εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν δώδεκα ἐπὶ τοῦ ἀετωματίου στίχων, ἥτις δὲν ἐγένετο ἐφ' οὗ ἄρχοντος καὶ ἡ τῶν λοιπῶν.

Ὁ κατάλογος εἶναι ὑστερώτερος τῶν δύο ἀνωτέρω δημοσιευθέντων ψηφισμάτων· διότι ἐν αὐτῷ αἱ κεραῖαι τῶν γραμμάτων εἶναι ἤδη παχύτεραι πρὸς τὰ ἄκρα, ἐκδηλοῦται δηλαδὴ ἡ τάσις τοῦ νὰ κοσμῶσι τὰ γράμματα διὰ μικρῶν προσθέτων κεραιῶν. Ἐὰν δὲ ὀρθῶς ἀνέφερα τὸ ὑπὲρ τοῦ Κλεοχάρους ψήφισμα εἰς τὸν Ἀντίγονον καὶ τὸν ἀνεψιόν του Φίλιππον, ὁ κατάλογος δὲν εἶναι ἀρχαιότερος τῶν ἀρχῶν τοῦ δευτέρου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος [1]. Ἡ περὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης συνθήκη εἶναι κατὰ τὸν Εὐστρατιάδην ἕνα τοὐλάχιστον αἰῶνα ἀρχαιοτέρα, καὶ ὅμως περιέργως πως ἐν αὐτῇ τὰ λείψανα τοῦ ῥωτακισμοῦ, ἰδίου τοῖς ἀρχαίοις Ἐρετριεῦσιν, εἶναι ἐλάχιστα [2], ἐν ᾧ ἐν τῷ ἡμετέρῳ νεωτέρῳ καταλόγῳ ἀρκετά· πιθανὸν ὅμως τοῦτο νὰ ἦναι τυχαῖον· βέβαιον φαίνεται, ὅτι οἱ Ἐρετριεῖς — τοὐλάχιστον ἐν τοῖς δημοσίοις ἐγγράφοις — ἐνωρὶς ἀπέβαλον τὸν ῥωτακισμόν, ἐν τοῖς ὀνόμασιν ὅμως διετηρήθη οὗτος ἐπὶ πολύ.

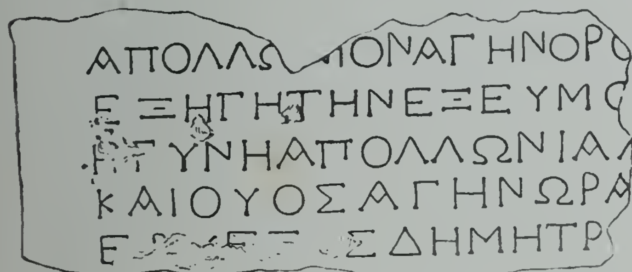
ΧΡ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Συνέχεια) (1)

31.

Βάθρον ἁπλοῦν ὑμηττείου λίθου πάντοθεν τεθραυσμένον καὶ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐνεπίγραφον ἐπιφάνειαν σῶον πρὸς τἀριστερὰ τοῦ ὁρῶντος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῷ ζιγκογραφήματι [2]. Αἱ μέγισται σωζόμεναι διαστάσεις του εἶναι μ. 0,55, ὕψος, ἤτοι πάχος, 0,23, πλ. 0,29. Μέγεθος γραμμάτων 0,025 περίπου.

Ἀπολλώ[ν]ιον Ἀγήνορο[ς Ἀχαρνέα τόν;
Ἐξηγητὴν ἐξ Εὐμο[λπιδῶν . . . .
Ἡ γυνὴ Ἀπολλωνία [. . . . . . θυγάτηρ;
Καὶ ὁ υ(ἱ)ὸς Ἀγήνωρ, ἀ[ρετῆς ἕνεκα καὶ;
Ε . . ε . . ς, Δήμητρ[ι καὶ Κόρῃ ἀνέθηκαν.

[1] Ἴδε Ἀρχ. Ἐφημ 1887, σελ. 1.

[2] Τὰ *ζιγκογραφήματα* ἐγένοντο ἐκ χαρτίνων ἀποτυπωμάτων τῶν λίθων καὶ ἀποδίδουσιν ἀρκετὰ πιστῶς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων.

Ὁ λίθος εὕρηται καὶ παρὰ Böckh (C. I. G. I, 392) κατὰ τὴν ὄχι ὀρθὴν τοῦ Fourmont ἀνάγνωσιν, ἥτις παρήγαγε καὶ τὸν σοφὸν ἐκδότην τῆς ἐπιγραφῆς εἰς ἡμαρτημένην συμπλήρωσιν. Μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως ἀπετόλμησά τινας συμπληρώσεις, ἀλλὰ τὸ ὅλον τοῦ λίθου μὲ διαφεύγει. Πρὸ πάντων ἀδυνατῶ νὰ μαντεύσω τίς ἦν ἡ ἐν ἀρχῇ τοῦ 5ου στίχου λέξις [3]. Τὸν λίθον ὑπελάμβανεν ὁ Lenormant ὡς ἀπολεσθέντα (Rech. Arch. à Éleusis σελ. 226) μὴ ἰδὼν αὐτόν, καίπερ ἐντετειχισμένον μὲ τὴν ἐνεπίγραφον ἐπιφάνειάν του πρὸς τὰ ἔξω ἔν τινι οἰκίσκῳ, πλησίον τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐπιχειρίσει ὁ ἴδιος δοκιμαστικήν τινα σκαφήν. Περὶ τῶν ὀνομάτων παραβληθήτω ὁ Böckh ἐ. ἀ.

[1] Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἤτοι μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φλαμινίνου ἀνακήρυξιν τῆς ἐλευθερίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων (194 πρὸ Χρ), φαίνεται ὅτι συνέστη καὶ τὸ κοινὸν τῶν Εὐβοέων· τοῦτο ὅμως ὡς ὁμοσπονδία οὐδὲν κοινὸν μετὰ τοῦ καταλόγου ἔχει.

[2] Ὁ Εὐστρατιάδης ἀλλαχοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος (1872 σ. 382) βεβαιοῖ ὅτι οὐδ' ἴχνος τῆς τροπῆς τοῦ Σ εἰς Ρ ἐν τῇ συνθήκῃ ὑπεμφαίνεται· τὸ ὄνομα ὅμως Λυρίμαχος, ὃ αὐτὸς β στ. 40 ἀναγινώσκει, εἶναι ἀδύνατον καὶ πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ Λυρίμαχος = Λυσίμαχος· τοῦ δὲ γ στ. 37 τὸ . . ήριππος πρέπει νὰ συμπληρωθῇ εἰς [Κτ]ήριππος = Κτήσιππος.

[3] Μετὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ γράμμα Ε διακρίνονται τὰ ἴχνη δύο ἔτι γραμμάτων, ὡσεὶ ΡΚ ἢ ΒΥ λείψανα· τὸ τέταρτον γράμμα ἦτο βεβαίως πάλιν Ε· τὸ πέμπτον δυνατὸν νὰ ἦτο Γ, Ξ, Π, Σ, Τ, τὰ ἴχνη του εἶναι ἀσαφῆ καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου· μετὰ τοῦτο ὑπάρχει χῶρος καὶ διὰ δύο ἔτι ἐν ἀνάγκῃ γράμματα, τὸ δὲ τελευταῖον ἦτο βεβαίως Σ. Ἀπίθανον δὲν εἶναι καὶ ὁ χαράκτης νὰ ὑπέπεσεν εἰς ἁμάρτημά τι.

32.

Βάθρον ἁπλοῦν[1] λίθου πεντελικοῦ ἀποκεκρουσμένον κατὰ τὸ 1/5 περίπου τοῦ ὅλου ὄγκου του μόνον ὄπισθεν, ἤτοι κατὰ τὴν ἀντίθετον τῆς φερούσης τὴν ἐπιγραφὴν ἐπιφάνειαν. Μῆκος 0,745, ὕψος 0,50, πλ. 0,50. Μέγεθος γραμμάτων 0,02 περίπου καὶ τοῦ τελευταίου στίχου 0,016.

ΗΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΟΔΗΜΟΣ
ΜΗΔΕΙΟΝΜΗΔΕΙΟΥΠΕΙΡΑΙΕΑΤΟΝΕΞΗΓΗΤΗΝ
ΕΚΤΟΥΓΕΝΟΥΣΤΟΥΕΥΜΟΛΠΙΔΩΝΕΥΣΕΒΕΙΑΣ
ΕΝΕΚΑΤΗΣΠΡΟΣΤΩΘΕΩΚΑΙΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣΚΑΙ
ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣΤΗΣΠΕΡΙΤΗΝΕΞΗΓΗΣΙΝΤΩΝΙΕΡΩΝ
ΚΑΙΠΑΤΡΙΩΝΔΗΜΗΤΡΙΚΑΙΚΟΡΗΑΝΕΘΗΚΑΝ

ΕΠΙΙΕΡΕΙΑΣΚΛΕΟΚΡΑΤΕΙΑΣΤΗΣΟΙΝΟΦΙΛΟΥΑΦΙΔΝΑΙΟΥΘΥΓΑΤΡΟΣ

Ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος Μήδειον Μηδείου Πειραιέα τὸν ἐξηγητὴν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Εὐμολπιδῶν, εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὼ Θεὼ καὶ ἐπιμελείας καὶ φιλοτιμίας τῆς περὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἱερῶν καὶ πατρίων, Δήμητρι καὶ Κόρῃ ἀνέθηκαν. *Ἐπὶ ἱερείας Κλεοκρατείας τῆς Οἰνοφίλου Ἀφιδναίου θυγατρός.*

Ὁ λίθος ἐξεχώσθη κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ παρόντος ἔτους παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ τοῦ *Προπύλου τοῦ Ἀππίου* εἰς τὸν *Ναόν*. Εἶναι δὲ ὁ δεύτερος εἰς *ἐξηγητὴν* ἀναφερόμενος, ἐνῷ οἱ εἰς ἄλλα ἱερὰ πρόσωπα καὶ μάλιστα τὸν *Ἱεροφάντην* ἀναφερόμενοι εἶναι τόσον πολλοί. Ὅτι οἱ ἐξηγηταὶ ἀνῆκον εἰς τὸ γένος τῶν Εὐμολπιδῶν εἶναι γνωστὸν (Lenormant ἐ. ἀ.), ἀλλαχόθεν ὅμως δὲν φαίνεται ὢν γνωστὸς ὁ τιμώμενος ἀνήρ· ἴσως ὅμως εἶναι ἀπόγονος αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Μηδείου, ὃν μνημονεύει ὁ Πλούταρχος (Β. Δ. Ῥητόρων. Τομ. 5ος, σελ. 154 τῆς Ἐκδ. Tauchnitz). Τὸ ὄνομα ὅμως τῆς ἱερείας *Κλεοκρατείας* φέρεται ὄντως ἀναγεγραμμένον ἐπὶ βάθρου ἐντετειχισμένου ἐν τῷ γνωστῷ ἐκκλησιδίῳ τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου (παράβ. Lenormant R. Arch. σελ. 132.)

[1] *Κοιλώματα* ἤτοι *ὀπὰς γομφώσεως* τοῦ ἀνδριάντος φέρουσιν ἀμφότεραι (ἀνὰ δύο ἑκατέρα) αἱ πλατεῖαι τοῦ βάθρου ἐπιφάνειαι, ἥ τε ἄνω δηλ. καὶ ἡ κάτω, ἀλλ' οὕτω τεθειμένα, ὥστε ἡ δηλωτικὴ τοῦ εἰκονιζομένου ἐπιγραφὴ ἐπὶ μόνης τῆς καὶ νῦν ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας ἠδύνατο νὰ ἦναι κεχαραγμένη μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πρότερον ἱδρυμένου ἀνδριάντος, ἤτοι ἐκείνου, εἰς ὃν δὲν ἀνεφέρετο ἡ νῦν ὑπάρχουσα ἐπιγραφή, θὰ ἦτο ἀντιστρόφως γεγραμμένη, ἡ ἀρχὴ δηλ. αὐτῆς ἐκεῖ ἔνθα νῦν τὸ τέλος τῆς ὑπαρχούσης. Βάθρον ὅμοιον εὗρον καὶ ἕτερον ἐν Ἐλευσῖνι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκείνῳ, ὅπως καὶ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα, δὲν διακρίνονται ἴχνη καὶ ἄλλης ἐπιγραφῆς εἰς τὸν παλαιότερον ἀναφερομένης ἀνδριάντα. Φαίνεται ὅτι ἐπιμελέστατα ἀπέτριβον τὴν παλαιοτέραν ἐπιγραφὴν (ὅπου τοιαύτη ὑπῆρχε) καὶ κατόπιν ἐνεχάραττον τὴν νέαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συγχύσεως καὶ ἴσως καὶ πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ σφετερισμοῦ. Τῆς νῦν κάτω ἐπιφανείας τοῦ βάθρου, ἤτοι ἐκείνης, εἰς ἣν ἦτο ἱδρυμένος ὁ προγενέστερος τοῦ τοῦ Μηδείου ἀνδριὰς τὸ ἕτερον τῶν κοιλωμάτων εἶναι καὶ νῦν ἔτι σαφὴς *τύπος* δεξιοῦ ποδός.

33.

Βάθρον λίθου πεντελικοῦ τεθραυσμένον ὄπισθεν κατὰ τὸ 1/3 περίπου τοῦ ὅλου ὄγκου του. Τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας ἐξέλιπεν, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἡ δεξιὰ ἄνω γωνία. Μῆκος 0,65, ὕψος 0,32, πλάτος 0,63. Γραμμάτων μέγεθος 0,015 περίπου.

ΚΟΙΝΤΟϹ ΠΟΜΠΗΙΟϹ ΑΥΛΟΥ Υ
ΕΠΟΙΕΙ ΚΑΙ ΑΝΕΘΗΚΕ
ϹΥΝΑΔΕΛΦΟΙϹ ΑΥΛΩΙ ΚΑΙϹΕΞΤΩΙ
ΑΙΩΝΑ
ΕΙϹΚΡΑΤΟϹΡΩΜΗϹΚΑΙΔΙΑΜΟΝΗΝ
ΜΥϹΤΗΡΙΩΝ
ΑΙΩΝΟΑΥΤΟϹΕΝΤΟΙϹΑΥΤΟΙϹΑΙΕΙ
ΦΥϹΕΙΘΕΙΑΙΜΕΝΩΝΚΟϹΜΟϹΤΕΕΙϹ
ΚΑΤΑΤΑΑΥΤΑΟΠΟΙΟϹΕϹΤΙΚΑΙΗΝ
ΚΑΙΕϹΤΑΙΑΡΧΗΝΜΕϹΟΤΗΤΑΤΕΛΟϹ
ΟΥΚΕΧΩΝΜΕΤΑΒΟΛΗϹΑΜΕΤΟΧΟϹ
ΘΕΙΑϹΦΥϹΕΩϹΕΡΓΑΤΗϹΑΙΩΝΙΟΥΠΑΝΤΑ

Κόϊντος Πομπήϊος Αὔλου υ[ἱός
Ἐποίει καὶ ἀνέθηκε
Σὺν ἀδελφοῖς Αὔλῳ καὶ Σέξστῳ
Αἰῶνα,
Εἰς κράτος Ῥώμης καὶ διαμονὴν
Μυστηρίων.
Αἰὼν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰεὶ
Φύσει θείᾳ μένων, κόσμός τε εἷς
Κατὰ τὰ αὐτά, ὁποῖός ἐστι καὶ ἦν
Καὶ ἔσται, ἀρχήν, μεσότητα, τέλος
Οὐκ ἔχων, μεταβολῆς ἀμέτοχος,
Θείας φύσεως ἐργάτης αἰωνίου πάντα.

Κόϊντος Πομπήϊος γλύπτης δὲν φέρεται ἀναγεγραμμένος οὔτε ἐν τῷ τοῦ Brunn (Geschichte der Gr. Künstler) οὔτε ἐν τῷ τοῦ Löwy (Inschriften Griech. Bildhauer) βιβλίῳ, ὥστε μετὰ λόγου ὑποθέτω ὅτι τὸ πρῶτον νῦν ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου γίνεται γνωστὸς ὁ ἀνήρ. Ἐπίσης καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Αὖλος καὶ Σέξστος δὲν μνημονεύονται ὡς τεχνῖται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου μένει ἀμφίβολον ἂν συνέπραξαν τῷ ἀδελφῷ καὶ εἰς τὴν *ποίησιν* τῆς εἰκόνος ἢ μόνον εἰς τὴν *ἀνάθεσιν* αὐτῆς. Πιστοὶ τῆς Ῥώμης ὑπήκοοι καὶ θερμοὶ λάτραι τῶν μυστηρίων (ἐν οἷς ἴσως καὶ τὰς περὶ *αἰῶνος* ἐννοίας των ἐδιδάχθησαν) ὑπὲρ τῆς κραταιώσεως καὶ διαμονῆς ἀμφοτέρων τούτων ἀνέθηκαν τὸ ἀνάθημά των οἱ τρεῖς τοῦ Αὔλου υἱοί. Περὶ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Αἰῶνος ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις καὶ τῆς ἐν τοῖς μυστηρίοις λατρείας αὐτοῦ παραβληθήτω νῦν ὁ Baumeister (Denkmäler, ἐν τῇ λέξει). Πλὴν τοῦ βάθρου οὐδὲν ἄλλο εὑρέθη ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς δυνάμενον νἀναχθῇ εἰς τὸ *ἔργον* τοῦ Κοΐντου, ἐκτὸς ἂν κεφαλή τις ὄφεως (δράκοντος) ἐκεῖ πλησίον εὑρεθεῖσα ἀνῆκε τῷ ὄντι εἰς τοῦτο.

34.

Βάθρον ἁπλοῦν ὅλως (στήλῃ τετραγώνῳ ὅμοιον) λίθου γλαυκοῦ (ὑμηττείου;) ἀποκεκρουσμένον μάλιστα πρὸς τἀριστερὰ τοῦ ὁρῶντος καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἔνθα ἡ δίστιχος ἐπιγραφὴ πολλαχῶς βεβλαμμένον. Ὕψος 0,87, πλ. 0,45, πάχος 041. Μέγεθος γραμμάτων 0,015 περίπου. Εὑρέθη ἐντετειχισμένον ἐν τῷ τοίχῳ, ἐν ᾧ καὶ τὰ τεμάχια τοῦ λίθου τοῦ ὑπ' ἀριθ. 30 δημοσιευθέντος ψηφίσματος (ἴδ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, σελ. 5).

ΥΡ ΔΗΣΕΥΧΕΙΡΟΣ
ΔΗΣΕΠΟΙΗΣΕΝ

Ε]ὐβ[ουλί]δης Εὔχειρος
Κρωπί]δης ἐποίησεν

Περὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἤκμασεν ὁ ἐν τῷ ἡμετέρῳ βάθρῳ ἀναγεγραμμένος τεχνίτης, παραβληθήτω ὁ Löwy (Ins. Gr. Bildh. σελ. 100 καὶ ἀριθ. 133-135, 222-230, 542-544). Τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἡμετέρου βάθρου, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ ζιγκογραφήματι, ὑποδηλοῖ ὄντως τοὺς χρόνους τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ Β^ου^ π. Χ. αἰῶνος.

Ἐν Ἐλευσῖνι τῇ 17ῃ Αὐγούστου 1887.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

(Πίναξ 6)

Ὅτε πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἀδείᾳ τοῦ κ. Εὐστρατιάδου εἰσήλθομεν εἰς τὸν παρὰ τὸ Ἐρέχθειον οἰκίσκον, ὅστις ἄλλοτε ἐφυλάττετο ὡς μαγευμένος πύργος, τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐν αὐτῷ ἐγκεκλεισμένων κειμηλίων, ἅτινα ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος Ζήση ἠδυνήθημεν νὰ ἐξετάσωμεν, κατεῖχον τὰ λείψανα γραπτῶν πινάκων ἐκ πηλοῦ. Κατὰ τὴν περὶ τοιχογραφίας καὶ πινακογραφίας ἔριδα, ἥτις ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἀνεφύη ποτε μεταξὺ τοῦ Raoul-Rochette καὶ τοῦ Letronne, εἰς ἣν ἀνεμίχθησαν ὅ τε Welcker καὶ ὁ Gottfried Hermann, ἰδίᾳ συνέφερε τῷ Raoul-Rochette νὰ πιστώσῃ ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰδήσεων, ὅτι ἡ ὕλη τῶν πινάκων ἦτο ποικίλη καὶ ὅτι ἐζωγράφουν ἢ ἐσχεδίαζον ἐπὶ ξύλου, ἐλέφαντος, μετάλλου, ὑάλου, λίνου καὶ χάρτου· ὅτι ὅμως καὶ τοῦ πηλοῦ χρῆσις ἐγίνετο πρὸς κατασκευὴν πινάκων, τοῦτο δὲν ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν οὔτε τοῦ Raoul-Rochette οὔτε ἄλλου τινός. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως ὅμως τῆς Ἀκροπόλεως ἐξήχθησαν νῦν τὰ τεκμήρια τοῦ καινοφανοῦς τούτου πράγματος, ἀποτελούμενα ἀληθῶς ὑπὸ τεμαχίων μόνον, ἅτινα οὔτε πολυάριθμα ἦσαν οὔτε συχνάκις ἐσώζοντο τοσοῦτον, ὥστε νὰ παρέχωσιν ἀσφαλῆ ἰδέαν περὶ τοῦ θέματος τῆς εἰκόνος· ἀνῆκον ὅμως εἰς τόσον διαφόρους ἐποχὰς καὶ τόσον ποικίλον ῥυθμὸν καὶ τρόπον ἐργασίας μετὰ βαθμιαίας τελειοποιήσεως, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι γενικὸν ἐπεκράτει ἔθος νὰ ζωγραφῶσι πίνακας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀνάθεσιν (Griech. und Sicilische Vasenbilder πίν. I-V σ. 10 ἑξ.).

Ἔκτοτε νεώτερα εὑρήματα ἐβεβαίωσαν τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα. Ἐν ταῖς τελευταίαις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθη καὶ πλῆθος ἄλλων τεμαχίων πινάκων, περὶ ὧν ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν μέρει· ἀλλὰ δέ τινα τεμάχια, πιθανώτατα ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἀττικῆς, ἀπέκτησε τὸ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρίας. Ἐκ Νώλας προέρχεται ὡραῖον τεμάχιον πίνακος περιελθὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Zahn εἰς κτῆσιν τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (Furtwängler 2760). Πασῶν ὅμως ἐξέχουσι δύο ἀνακαλύψεις, ὧν τὰ εὑρήματα καταλέγονται μεταξὺ τῶν σπουδαιοτάτων κτήσεων τοῦ Βερολινείου μουσείου· πρῶτον ὑπὲρ τὰ χίλια τεμάχια ἀρχαίων κορινθιακῶν πινάκων ἀνακαλυφθέντα τῷ 1879 παρὰ τῇ θέσει Πέντε σκούφια μεσημβρινοδυτικῶς τῆς ἀρχαίας Κορίνθου ἐν σωρῷ ὡς ἀπερριμμένα ἀναθήματα ἱεροῦ τινος τοῦ Ποσειδῶνος (Fränkel antike Denkmäler des Institutes I 7. 8)· ἔπειτα τὰ δυστυχῶς ἀνέκδοτα μέχρι τοῦδε λείψανα δύο εὐμεγέθων ζωφόρων, ἅτινα εὑρεθέντα ἐν Ἀθήναις ὄπισθεν τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα παριστῶσι κατὰ τὸν τρόπον τῶν μελανομόρφων ἀγγείων πρόθεσιν γυναικός, θρῆνον, ἐκφορὰν καὶ μακρὰν νεκρικὴν πομπήν. Ἕκαστος τῶν πινάκων, ἐξ ὧν σύγκεινται αἱ ζωφόροι, πάχος μὲν ἔχει 0,02 ἕως 0,03, πλάτος 0,43 καὶ ὕψος 0,37 τοῦ μέτρου, «οὐδὲν δὲ παρατηρεῖται ἐπ' αὐτῶν σημεῖον, ὅτι ἦσαν προσηλωμένοι ἐπί τινος τοίχου ἢ ἄλλης ἐπιφανείας, ἢ ὅτι συνεδέοντο οἱ πίνακες μεταξύ των»· ὅθεν ὁ λόγιος συγγραφεὺς τοῦ καταλόγου τῶν ἀγγείων τοῦ Βερολινείου μουσείου νομίζει ὅτι «ἦσαν ἐντεθειμένοι, ὡς μετόπαι ἐν ἐντομῇ λιθίνου τοίχου, ἂν τῷ ὄντι ἦσάν ποτε σταθερῶς ἱδρυμένοι» (Furtwängler ἀρ. 1811-1826).

Περὶ τοῦ εἰδικοῦ τούτου συμπεράσματος διάφοροι γνῶμαι εἶναι δυναταί· ἀναμφίβολον ὅμως εἶναι, ὅτι αἱ νεκρικαὶ αὗται παραστάσεις δίκην ζωφόρου ἐκάλυπτον κατὰ μῆκος ἐπιφάνειάν τινα, ἐκ τούτου δὲ κατὰ πρῶτον ἀπεδείχθη, ὅσον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφορᾷ, ὅτι ἡ πινακογραφία δὲν ἠσκεῖτο μόνον χάριν ἀναθημάτων. Ὅτι ἐχρησίμευε καὶ πρὸς ἄλλους σκοποὺς κοσμητικῶς, διδάσκει νῦν ἡμᾶς τὸ ἀξιοπερίεργον νέον δεῖγμα, οὗ ἔγχρώματος εἰκὼν δημοσιεύεται ἐν τῷ 6ῳ πίνακι. Εὑρέθη ἐν Ἀκροπόλει τῷ 1885, περιεγράφη δὲ διὰ βραχέων ὑπὸ Walter

Miller ἐν American Journal of archaeology II σ. 65. Πρβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1886, 74[1].

Πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν πινάκων διαφέρει οὗτος κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶναι σχετικῶς λίαν παχὺς καὶ ὡς πλίνθος ἐκ πηλοῦ κοινοῦ πεποιημένος· πάχος ἔχει 0,06, πλάτος 0,52 καὶ ὕψος, ὅσον σώζεται, 0,39. Ἡ ἄνω ἀριστερὰ γωνία καὶ ὁλόκληρος ἡ κάτω πλευρὰ εἶναι ἀποκεκρουσμέναι· συμπληρουμένης ὅμως τῆς παραστάσεως (καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι, ὡς εἶναι πιθανόν, ὑπὸ τὴν μορφὴν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη τις διακόσμησις) τὸ ἀρχικὸν ὕψος δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 0,70 μ. περίπου. Ἡ κυρία πλευρὰ ἔχει χρίσμα λεπτὸν χρώματος λευκοῦ ὑποκιτρίνου, ὡς ἐπὶ τῶν λοκρικῶν λεγομένων ἀγγείων· ἡ δεξιὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ στενὴ πλευρὰ εἶναι ὀλίγον ἀνώμαλοι ὡσεὶ παρέκειτό τι αὐταῖς καὶ δὲν ἔχουσι τὸ χρίσμα, ὅπερ ἔχει πάλιν ἡ ὁμαλὴ ἀντίθετος τῆς κυρίας πλευρά. Καὶ ἡ ἄνω δὲ στενὴ πλευρὰ ἦτο προωρισμένη νὰ ἦναι ὁρατή, διότι ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει κατὰ προσχεδίασμα γεωμετρικῶς ἐκτελεσθὲν ἐζωγραφημένη διπλῆ ταινία σπειροειδῶς

συνεστραμμένη, ἥτις δὲν περατοῦται ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ ἑκατέρωθεν καὶ ἴσως συνεχίζετο ἐπὶ πινάκων ἄλλων ἑκατέρωθεν προσαρμοζομένων. Τὸ κόσμημα τοῦτο ἔχει νῦν χρῶμα ὀρφνόν, πράσινον βαθὺ καὶ πράσινον ἀνοικτόν· ἐν γένει πᾶσα ἡ ἄνω πλευρὰ τῆς πλίνθου καὶ ἡ προσθία κατὰ τὸ δεξιὸν ἄνω ἄκρον φαίνονται ὡς διὰ γανώματος πρασίνου ἐπαλειφθεῖσαι· ἐὰν τοῦτο εἶναι συνέπεια βλάβης τινὸς τῆς εἰκόνος, π. χ. διὰ πυρὸς ἀλλοιώσαντος ἐνταῦθα τὰ ἀρχικὰ χρώματα, τοῦτο δύναται νὰ ἐξακριβώσῃ μόνον τεχνικὴ ἔρευνα, ἥτις νὰ περιελάμβανεν εἰ δυνατὸν καὶ χημικὴν ἀνάλυσιν πασῶν τῶν ἐπὶ τοῦ πίνακος χρωστικῶν ὑλῶν.

Ἡ ἔγχρώματος ἐκτύπωσις, ἡ ἀκρίβεια τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς τὰς φιλικὰς φροντίδας καὶ τὰς ἐπανειλημμένας παραβολὰς τοῦ κ. Paul Wolters, παριστᾷ κατὰ μεγάλην σμίκρυνσιν μόνον τὴν κυρίαν πλευράν· εἶναι δὲ δεδηλωμέναι προοπτικῶς ἡ δεξιὰ στενὴ καὶ ἡ κάτω ἀποτεθραυσμένη πλευρά. Ὡς σαφῶς φαίνεται ὁ πίναξ συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων ἕξ, λευκὰ δὲ ἀπεδόθησαν ἐν τῇ ἀπεικονίσει τὰ ἐλλείποντα, νῦν δὲ διὰ γύψου πεπληρωμένα μέρη. Αἱ γραμμαὶ τῶν θραυσμάτων διήκουσιν ἀτάκτως, οὐχὶ δὲ ὡς συνήθως αἱ τῶν τεθραυσμένων πηλίνων ἀντικειμένων, ἐκτὸς δὲ τούτου τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα ἔχουσιν καὶ αἱ πολυπληθεῖς σχισμαὶ καὶ ῥωγμαί, ἃς φέρει ἡ ἐπιφάνεια. Ἐκ τούτου ὁ πίναξ προξενεῖ ἐντύπωσιν σαθρώσεως, ἥτις δυνατὸν νὰ σχετίζηται πρὸς τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ἄνω στενῆς πλευρᾶς.

Ἡ διακόσμησις εἶναι τετράχρωμος. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐδάφους τοῦ πίνακος ὁ τεχνίτης πρῶτον ἐζωγράφησε δι' ὤχρας ὀρφνίνης, εἶτα διὰ μέλανος ἀλαμποῦς καὶ τέλος δι' ἐρυθροῦ βαθέος· τὸ δὲ λευκὸν ἔδαφος τοῦ πίνακος ἐχρησιμοποιήθη καὶ αὐτό, διότι αἱ ἐσωτερικαὶ γραμμαὶ τῶν μελάνων μερῶν τῆς εἰκόνος εἶναι ἐγκεχαραγμέναι ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ ἀρχαϊκοῦ ῥυθμοῦ. Δύο ταινίαι, ἡ μὲν μέλαινα, ἡ δὲ χρώματος ἐρυθροῦ βαθέος περιορίζουσι τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ ὁ τεχνίτης ἔγραψε τὴν μορφὴν νεαροῦ πολεμιστοῦ γυμνοῦ τὰ ἄλλα, πλὴν διαζώματος περὶ τὰ ἰσχία, ὅστις ὁρμᾷ εἰς μάχην φέρων κράνος, ἀσπίδα καὶ δόρυ. Δι' ὤχρας εἶναι ἐζωγραφημένα τὰ γυμνὰ μέρη τῆς μορφῆς, πλὴν τοῦ βολβοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅστις εἶναι λευκὸς ὡς τὸ ἔδαφος, καὶ τὸ δόρυ, λευκὴ δὲ εἶναι ἡ ἀσπὶς καὶ ἡ περικεφαλαία. Μέλαν εἶναι τὸ διάζωμα καὶ τὸ τῆς ἀσπίδος ἔμβλημα, Σάτυρος ὀρχούμενος ἢ πηδῶν, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐκ τετραγωνιδίων συγκειμένη διακόσμησις τοῦ φάλου τῆς περικεφαλαίας, μέλαιναι δὲ εἶναι ἐπίσης καὶ πᾶσαι αἱ ἐσωτερικαὶ γραμμαὶ καὶ τὰ περιγράμματα τῶν λευκῶν καὶ τῶν δι' ὤχρας ἐζωγραφημένων μερῶν τῆς εἰκόνος· μόνον τὸ δόρυ στερεῖται μέλανος περιγράμματος. Βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος εἶναι ἡ ἵππειος οὐρὰ τοῦ Σατύρου καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ λόφου τοῦ κράνους.

Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ζωγραφίας καὶ τῶν ἐπιγραφῶν παρατίθημι ἐνταῦθα τὰ παρὰ τοῦ κ. Paul Wolters φιλικῶς ἀνακοινωθέντα μοι: τὸ «γάνωμα τοῦ πίνακος ἐν πολλοῖς μέρεσιν ἐξέλιπεν, οὐδαμῶς ὅμως τοῦτο δυσχεραίνει τὴν ἀντίληψιν τῶν γραμμῶν. Πάντα τὰ μέρη ταῦτα ἐν τῇ ἀπει-

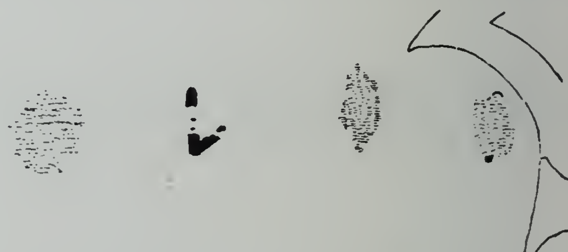
[1] [Νῦν δὲ ἴδε καὶ Jahrb. II, σ. 149, 161. 229].

κονίσει ἡμῶν συμπληροῦνται ὡς εἶχον ἀρχικῶς. Αἱ βλάβαι αὗται παρατηροῦνται κυρίως ἐπὶ τῶν μελάνων μερῶν, ἤτοι τῆς περιθεούσης τὴν εἰκόνα ταινίας, τοῦ ἐμβλήματος τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ ἐνδύματος· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ὀρφνοῦ χρώματος τῆς μορφῆς, ἐπὶ ἄλλων δὲ μερῶν εἶναι ὀλιγώτεραι. Τὸ πέρας τοῦ λόφου τῆς περικεφαλαίας ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου τῆς μορφῆς δὲν ἀνεπληρώθη, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν ἀσφαλῶς νὰ διακρίνῃ τις τὰς ἀφοριζούσας αὐτὸ γραμμάς. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐπιγραφάς, ἀπεπειράθημεν ν' ἀποδοθῇ ὅσον ἦτο δυνατὸν πιστῶς ἡ κατάστασις τοῦ πρωτοτύπου. »

« Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἡ πρὸς δεξιὰ εἶναι σαφής· πρὸς ἀριστερὰ ἐγράφησαν ἀλλεπαλλήλως δύο ἐπιγραφαί· ἡ ὑποκάτωθεν εἶχε τὰ γράμματα λεπτοφυῆ καὶ χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ ὡς ἡ πρὸς δεξιὰ ἡ λέγουσα *καλός*· ἡ ἐπ' αὐτῆς μεταγενεστέρα εἶναι γεγραμμένη διὰ γραμμάτων μεγαλειτέρων καὶ χρώματος ἐρυθροῦ ἀνοικτοῦ, οἷον δὲν ἀπαντᾷ εἰς ἄλλο μέρος τοῦ πίνακος, τὸ δὲ τέλος αὐτῆς καλύπτει μικρὸν μέρος τοῦ βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος τοῦ λόφου τῆς περικεφαλαίας. Ἵνα γραφῇ ἡ δευτέρα ἐπιγραφή, ἀπεξέσθη ἡ πρώτη, ἀλλὰ βραδύτερον ἀπηλείφθη καὶ ἡ δευτέρα, ἐπειδὴ δὲ τὸ χρῶμα αὐτῆς προφανῶς ἦτο ἀσθενέστερον, εἶναι νῦν ἅπας ὁ χῶρος τῶν ἐπιγραφῶν κεκαλυμμένος ὑπὸ χροιᾶς τινος ἐρυθρωπῆς, ἕνεκα τῆς ὁποίας σχεδὸν πολλάκις ἀδύνατος καθίσταται ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς τῶν σωθέντων λειψάνων. Τὰ γράμματα τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς εἶναι ἐν ἕκαστον ἐπιμελῶς ἀπεξεσμένα, εἶναι δὲ τὰ ξέσματα μικρὰ καὶ πλατέα χωροῦντα ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ μόνον ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι διασταυροῦνται ἀκανονίστως καὶ προδήλως ἐγένοντο δι' ὀξέος τινος ἐργαλείου. Τὴν ἐξάλειψιν τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς ἀπεπειράθησαν διὰ ξεσμάτων βιαίων καὶ ὁριζοντίως δι' ὅλης τῆς ἐπιφανείας χωρούντων. Καὶ τοῦτο δὲ δυσχεραίνει τὴν ἀσφαλῆ ἀντίληψιν τῶν καθέκαστα. »

« Ἡ πρώτη ἐπιγραφὴ ἤρχετο βεβαίως ἀπὸ τοῦ γράμματος Μ, τὰ σωζόμενα λείψανα τοὐλάχιστον

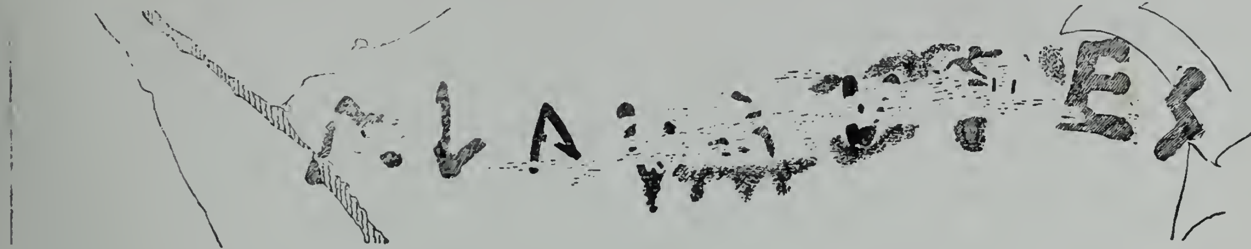

δὲν συγχωροῦσιν ἀλλοίαν ἀνάγνωσιν. Ἕπεται τούτῳ γράμμα λίαν ἐπιμελῶς ἀπαλειφθέν, ἔχει δὲ νῦν τὸ ξέσμα σχῆμα τετραγωνικὸν περίπου. Νομίζω, ὅτι ἀριστερὰ ἀναγνωρίζεται μικρὸν λείψανον καθέτου κεραίας, ἄνω δὲ λείψανον γραμμῆς ὁριζοντίας συμπιπτούσης μετὰ τῆς καθέτου ὑπὸ γωνίαν ὀξεῖαν· ἐκ τούτου ἄγομαι νὰ ὑποθέσω ἐνταῦθα ἐν Ε. Ἐκ τοῦ τρίτου γράμματος ἐσώθησαν δεξιὰ μὲν κάτω τὸ ἄκρον κεραίας λοξῶς διατεθειμένης καὶ ἀριστερὰ ἕτερον μικρότερον ὅμοιον μέρος γραμμῆς· τὰ ἀσήμαντα, καὶ χρώματος ὀρφνοῦ βαθέος λείψανα, ἅπερ ἄνω καὶ ἐν τῷ μέσῳ φαίνονται, θεωρῶ ὡς μεταγενέστερα, μάλιστα διότι φαίνεται ὅτι κεῖνται ἐπὶ ἀπεξεσμένου μέρους. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κάτω ἄκρον τῆς δεξιᾶς κεραίας σώζεται ἀβλαβὲς καὶ δὲν φαίνεται συνεχόμενον μετ' ἄλλης γραμμῆς δυνάμεθα μετὰ πιθανότητος ν' ἀναγνώσωμεν Λ. Ἐὰν ἦτό ποτε Α γεγραμμένον, ἤθελεν ἀπομείνει ἀλλοῖον τὸ ἴχνος, ἐκτὸς δὲ τούτου ἀποκλείεται τὸ Α καὶ διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἕπεται ἀμέσως κατόπιν ὡς τέταρτον γράμμα. Τοῦ τετάρτου τούτου γράμματος τὴν διατήρησιν ὀφείλομεν εἰς τὸ ὅτι δὲν ἦτο ἄχρηστον εἰς τὸν γράψαντα τὴν δευτέραν ἐπιγραφήν· αἱ βλάβαι αὐτοῦ προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσβέσεως τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς. Περὶ τοῦ σχήματος τοῦ πέμπτου γράμματος οὐδὲν ἀσφαλὲς ἔχομεν νὰ εἴπωμεν. Ἐκεῖ ἀκριβῶς πρὸ πάντων ἡ φθορὰ τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς εἶναι τοσαύτη, ὥστε δὲν διακρίνεται πλέον ἕως ποῦ ἐχώρησεν ἡ πρώτη ἀπόξεσις· ἕνεκα τούτου ἐν τῷ ἀντιγράφῳ ἐδήλωσα ἐν γένει τὴν θέσιν τῆς ἀποξέσεως. Τὸ ἕκτον γράμμα εἶναι L, διατηρηθὲν μὲν καὶ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὸ δεύτερον ὄνομα, ἀλλὰ ζωγραφηθὲν ἐκ νέου. Καὶ τούτου αἱ βλάβαι προέρχονται ἐκ τῆς δευτέρας ἀποξέσεως. Ἡ ἀπόξεσις

τοῦ ἑβδόμου γράμματος ὁμοιάζει τῇ τοῦ δευτέρου. Ἐν τῇ θέσει τοῦ τελευταίου γράμματος διακρίνω ἄνω καὶ κάτω μικρὰ λείψανα λοξῶν γραμμῶν, ἅτινα ἄνευ δυσκολίας συμπληροῦνται εἰς ϟ. Κατὰ ταῦτα θὰ ἀναγνώσωμεν ΜΕΛΑ. L. ϟ ἤτοι *Μεγακλῆς.*»

«Ἡ νεωτέρα ἐπιγραφὴ ἄρχεται κατὰ τὸ μεταξὺ

τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου γράμματος τῆς ἀρχαιοτέρας, καὶ τὸ πρῶτον μὲν γράμμα αὐτῆς εἶναι Λ τὸ δεύτερον δὲ L, οὗ ἡ κάθετος κεραία καλύπτει τὸ μεῖζον λείψανον τοῦ Λ τοῦ πρώτου ὀνόματος. Ὡς τρίτον γράμμα θεωρητέον τὸ Α τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς· τέταρτον εἶναι τὸ V, τὸ δὲ ἑπόμενον γράμμα εἶναι ἐντελῶς ἐξηλειμμένον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἀδιάγνωστον. Ἐν τῷ ἕκτῳ γράμματι ἐχρησιμοποιήθη τὸ L τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς, ἀλλ' ἐπεζωγραφήθη οὕτως, ὥστε ἡ κάθετος κεραία προεξετάθη μᾶλλον λοξῶς πρὸς τὰ κάτω, ἡ δὲ δεξιὰ πρὸς τὰ ἄνω λοξῶς διευθυνομένη γραμμὴ ἀνυψώθη ἔτι πλέον. Βέβαιον φαίνεταί μοι ὅτι V ὁ γραφεὺς ἤθελε νὰ γράψῃ· τὸ ἕβδομον γράμμα εἶναι ἐπίσης ἐξηλειμμένον, οὐχ ἧττον πιστεύω ὅτι διακρίνω πρὸς τὰ κάτω ἴχνος καθέτου κεραίας· τὸ ὄνομα περατοῦται διὰ τῶν Εϟ. Ὅθεν ἀναγινώσκομεν: ΛLΑV.V.Εϟ ἤτοι *Γλαυκύτης.*»

Οὐδὲν εἶχον ν' ἀποκόψω ἢ νὰ προσθέσω εἰς τὰς ἀνωτέρω εὐφυεῖς ἀναλύσεις τοῦ κ. Wolters. Ἰδίως ἀξία προσοχῆς εἶναι ἡ σύμπτωσις ὅτι *Μεγακλῆς* καὶ *Γλαυκύτης* εἶναι ὀνόματα ἀγγειογράφων καὶ ὅτι ὁ σπάνιος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος *Γλαυκύτης* μέχρι τοῦδε ἀπαντᾷ μόνον ὡς ὄνομα ἀγγειογράφου. Πλειστάκις ἀπαντῶσιν ἐπὶ ἀγγείων ὀνόματα ἀγγειογράφων (πλὴν τῶν ἀνωτέρω, τὸ τοῦ Ἀνδοκίδου, Ἑρμογένους, Εὐφιλήτου) ὡς ὀνόματα τῶν δὴ λεγομένων ἐρωμένων μετὰ τοῦ ἐπιθέτου *καλός*· ἀλλ' ἅπαξ μόνον προκειμένου περὶ τοῦ Ἀνδοκίδου ἀποδέχεται ὁ Klein — δικαίως ὡς νομίζω — ταὐτότητα τοῦ προσώπου. Τοῦτο δὲν δυνάμεθα νομίζω νὰ παραδεχθῶμεν περὶ τοῦ ἀρχαϊκοῦ Γλαυκύτου, δυνατὴ ὅμως εἶναι ἡ ταὐτότης προκειμένου περὶ τοῦ Μεγακλέους, καὶ δὴ μόνον δυνατὴ περὶ αὐτοῦ, οὗ τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ ὡς ὄνομα ἐρωμένου ἐπὶ ἀγγείων τοῦ Φιλτίου καὶ Εὐθυμίδου.

Ὁ χαρακτὴρ τῆς γραφῆς καὶ τῆς τέχνης ἀνάγονται εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ καὶ πιθανῶς εἰς τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Τὸ τυπικὸν τῶν ἐσωτερικῶν γραμμῶν τοῦ ἐνδύματος καὶ ἡ περὶ τὴν χρῆσιν ἐσωτερικῶν γραμμῶν ἐν γένει φειδωλία, ἰδίως ἡ ἐν ἥττονι μοίρᾳ τιθεμένη, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐσφαλμένη δήλωσις τοῦ μυϊκοῦ συστήματος· ἡ καθ' ὁλοκληρίαν κατ' ἐνώπιον καὶ κατὰ σχῆμα ἀμυγδάλου γραφὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ μετὰ κυκλικῆς κόρης ἐφαπτομένης μὲν τῆς γραμμῆς τοῦ κάτω βλεφάρου, χωριζομένης δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ ἄνω, καὶ ἄνευ βλεφαρίδων, πτυχῶν τῶν βλεφάρων καὶ ὀφρύος· ἡ ἔλλειψις τοῦ πτερυγίου τῆς ῥινὸς καὶ τῶν ἐσωτερικῶν γραμμῶν τῶν χειλέων· πρὸς τούτοις ὁλόκληρος ἡ μορφὴ τοῦ πηδῶντος Σατύρου, ὅστις οὕτω ἀκριβῶς, ἤτοι μεταστρεφόμενος καὶ τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν ὑψῶν μετὰ οὐρᾶς χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ, ἀπαντᾷ μεταξὺ ἄλλων συχνάκις ἐπὶ ἀγγείων τοῦ Νικοσθένους, ὡς ἐπίσημον δὲ ἀσπίδος ἐπὶ ἀγγείων π. χ. τοῦ Καχρυλίωνος (Klein Euphronios² σελ. 300), ταῦτα πάντα ἀνάγουσιν ἡμᾶς εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἀρχῶν τῆς τῶν ἐρυθρομόρφων ἀγγείων τέχνης. Τῆς περιόδου ταύτης ἴδιον εἶναι καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἀττικοῦ κράνους μετὰ παραγναθίδων πλατυτέρων πρὸς τὰ κάτω καὶ σταθερῶν, μὴ κινουμένων δηλ. διὰ γιγγλυμοῦ, μετ' ἀνοιγμάτων διὰ τὰ μὴ σκεπαζόμενα ὦτα καὶ μετὰ προφυλακῆς τοῦ αὐχένος, τοῦ μετώπου καὶ ῥινός, μετὰ φάλου καὶ λόφου εἰς μακρὰν οὐρὰν ἀποληγοντος. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἐκπληκτικῆς οὔσης τῆς πληθύος τῶν σχημάτων καὶ κοσμημάτων, δι' ὧν κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ἐστόλιζον κατ' ἴδιον ἕκαστος

τρόπον τὰ ὅπλα μὲν ἐν γένει ἰδίᾳ δὲ τὸ κράνος, ὅπερ ἦτο τὸ πολυτελέστατον καὶ ἀγαπητότατον ἀντικείμενον τῆς πανοπλίας ἐν πᾶσι τοῖς χρόνοις, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐξενεχθῇ ἀσφαλὴς κρίσις, πρὶν γραφῇ μονογραφία περὶ τοῦ θέματος τούτου. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ θεωρήσω ὡς τυχαῖον, ὅτι πάντα τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ εἴδους τούτου τῆς περικεφαλαίας ἀπαντῶσιν ἐπὶ ἀγγείων τοῦ Παμφαίου καὶ τοῦ Καχρυλίωνος [1], ἐν ᾧ οἱ μεταγενέστεροι ἀγγειογράφοι

προτιμῶσιν κράνη σχήματος μᾶλλον ἀνεπτυγμένου καὶ μετὰ κινητῶν παραγναθίδων. Ἰδιάζουσα προσέτι ἐν ταῖς παραστάσεσι τῶν χρόνων ἐκείνων εἶναι καὶ ἡ διαγώνιος θέσις τῆς ἀσπίδος κατὰ τὰς ἐφόδους, οὕτως ὥστε τὸ πηγούνιον ὑπερέχει τῆς ἄντυγος τῆς ἀσπίδος, ἐν ᾧ ἐπὶ μεταγενεστέρων μνημείων τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἡ ἀσπίς, ἐὰν εἶναι προσεκτικῶς ἐσχεδιασμένη, κρατεῖται μᾶλλον καθέτως καὶ ὑψηλότερα, οὕτως ὥστε νὰ καλύπτῃ μέρος τοῦ προσώπου. Ἡ ἀπεικόνισις μαχητοῦ ὁρμῶντος ἐπὶ τὸν ἀγῶνα εἶναι θέμα ἀγαπητὸν τῷ κύκλῳ τοῦ Ἐπικτήτου (Klein Euphronios[2] σ. 300 ἑξ. Meistersignaturen Pamphaios 18. Kachrylion 4. 14 Pheidippos κτλ.), ἐπισης δὲ ἐν ἔργοις τῶν τεχνιτῶν τούτων συχνάκις ἀπαντᾷ ὡς ἐπίσημον ἀσπίδος ἡ γραφὴ Σατύρου τὴν κεφαλὴν στρέφοντος ὀπίσω καὶ πηδῶντος ἢ ὀρχουμένου. Ἡ εἰκὼν τρέχοντος ὁπλίτου ἐνεῖχε τότε ἄμεσον ἐνδιαφέρον, ἐξιστόρει δηλ. τὸν στρατιωτικὸν νεωτερισμόν, δι' οὗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν ἐν Μαραθῶνι. Ἐναντίον τοῦ ἀρχαιοτέρου δωρικοῦ ἔθους, καθ' ὃ οἱ ὁπλῖται βραδέως καὶ ὡς ἐν πομπῇ ἐχώρουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Μαραθῶνι ὡς ὁ Ἡρόδοτος (VI, 112) λέγει «πρῶτοι Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν *δρόμῳ* εἰς πολεμίους ἐχρήσαντο».

Καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ φαίνεται ὅτι ἐκίνουν ὁμοίως τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συγχρόνων. Ἡ δὶς γενομένη ἀπόξεσις τῶν ὀνομάτων καὶ ἡ γραφὴ ἄλλου ὀνόματος μάλιστα διὰ χρώματος, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ δὲν ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ πίνακος, δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως εἰμὴ ὅτι ἐγένετο μετὰ τὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ. Πρέπει δὲ νὰ ἦτο οὕτω ἐκτεθειμένος, ὥστε νὰ ἠδύνατο νὰ τὸν φθάσῃ ὁ ταῦτα ποιήσας, καὶ τούτοις συμφωνεῖ τὸ ὅτι ἡ ἄνω τὸν πίνακα ὁρίζουσα στενὴ πλευρὰ εἶναι κεκοσμημένη, κατ' ἀκολουθίαν ὅτι ἦτο καὶ αὐτὴ ὁρατή. Τὸ τὴν μορφὴν ὡς πλαίσιον περιβάλλον κόσμημα ἀποκλείει τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ πίναξ ἀνῆκεν εἰς παράστασιν συνεχῆ ὁμοίαν ζωφόρῳ, κατ' οὐδένα δὲ τρόπον δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὸν πίνακα αὐτοτελῆ. Ὅπως ἂν ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα πάντοτε ἀγόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο ἐντεθειμένος χαμηλότερα τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ εἴς τι σκεῦος ἢ εἴς τινα οἰκοδομήν, π. χ. εἰς θωρακεῖον, καὶ διὰ τοῦτό μοι ἐφάνη ὅτι ἀναμφιβόλως ὀρθὴν ὁδὸν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀρχικοῦ προορισμοῦ τοῦ πίνακος ὑπέδειξεν ὁ **Dörpfeld**, ὅτε ἐνώπιον αὐτοῦ ὑπέμνησέ μοι τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου VII, 4 εἰς τὰ κάτω τοῦ θρόνου τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς περιγραφόμενα «ἐρύματα τρόπον τοίχων πεποιημένα» τὰ φέροντα γραφὰς τοῦ Παναίνου.

Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ τοῦ πίνακος χρήσει, καί περ κατὰ τὸ παρὸν ἐξ ἀρνητικῶν μόνον λόγων ὁριζομένῃ, φαίνεταί μοι ὅτι ἔγκειται σπουδαιότης τις τοῦ ἔργου διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. Εἶναι δηλαδὴ μία ἀπόδειξις ἐπὶ πλέον προστιθεμένη εἰς ἄλλας διαρκῶς πληθυνομένας, ὅτι ἡ ἐπὶ κεράμων ζωγραφική, ἧς τὴν κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα καλλιτεχνικὴν ἀκμὴν ἡμεῖς μόλις ἐκτιμῶμεν δεόντως, δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς ἔργα χειρωνακτικῆς βιοτεχνίας, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ βίῳ ἡ ἐνέργειά της ἐξετείνετο πολὺ πλέον. Ἕκαστον νέον εὕρημα διδά-

[1] Wiener Vorlegeblätter D III καὶ VII πρβλ. Gerhard Auserl. Vasenb. II 148, III 176, 202. Trinkschalen u. Gef. π?ν VI, VII (Βερολ. 2304). Τοῦτο σμικρυνθὲν κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀναδημοσιεύεται ἐνταῦθα, χάριν τῆς ἐν πολλοῖς ὁμοιότητος αὐτοῦ.

σκει ἡμᾶς βεβαιότερον, ὁπόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀμοιβαία ἐπίδρασις αὐτῆς καὶ τῆς ἰδίως ζωγραφικῆς· καὶ ἴσως σήμερον εἶναι καιρὸς νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εἰκασίαν, ὅτι πλὴν ἄλλων συνέδεε αὐτὰς καὶ τὸ συγγενὲς τῶν τεχνικῶν μέσων. Ὁ Πολύγνωτος καὶ οἱ σύγχρονοί του, οἵτινες διὰ τῶν εἰκόνων των ἐκάλυπτον τοὺς πιθανώτατα οὐχὶ ἐκ μαρμάρου ᾠκοδομημένους τοίχους δημοσίων κτιρίων, ἐζωγράφουν, ὡς ῥητῶς ἀναφέρεται (Κικέρων ἐν Βρούτῳ 18, 70. Πλίνιος 35, 50. Διον. Ἀλ. περὶ Ἰσαίου 4) διὰ τεσσάρων μόνον χρωμάτων, τοῦ λευκοῦ, μέλανος, ὤχρας καὶ βαθέος ἐρυθροῦ: «ex albis Melinum, ex silaciis Atticum, ex rubris Sinopis Pontica, ex nigris atramentum» ὡς ἀναφέρει ὁ Πλίνιος· ὤχρα, σινωπίς, μέλαν, μηλιὰς κατὰ Πλούταρχον. Τὰ τέσσαρα ταῦτα χρώματα, ἐξ ὧν διὰ μίξεως δὲν παράγεται οὔτε τὸ πράσινον οὔτε τὸ κυανοῦν, εἶναι τὰ θεμελιώδη χρώματα τῆς ἐπὶ κεράμων ζωγραφικῆς, τοῦτο δὲ ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἦναι τυχαῖον. Τὰς όχληρὰς ταύτας μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων, αἵτινες ἐφαίνοντο ζημιοῦσαι τὴν δόξαν τοῦ Πολυγνώτου ὡς ζωγράφου, ἐζήτησαν πάντοτε νὰ ἑρμηνεύσωσιν ἄλλως, ἐπειδὴ ὑπετίμων τὴν ἀγγειογραφίαν καὶ ἐστήριζον μεταξὺ χειροτεχνίας καὶ καλλιτεχνίας χάσμα, ὃ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἧττον ἢ ἀλλαχοῦ ὑπῆρχεν· περὶ τῆς ὀρθότητος ὅμως τῶν ἑρμηνειῶν τούτων πρὸ πολλοῦ ἐγεννήθησαν ἐν ἐμοὶ ἀμφιβολίαι. Ἀφοῦ ἡ ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀρίστοις κατὰ τὸν χρωματισμὸν ἔργοις αὐτῆς, δὲν ἀπέβαλεν ἰδιάζουσάν τινα δεσποτείαν τῶν γραμμῶν καὶ τῶν πλαστικῶν μορφῶν, μοὶ φαίνεται φυσικὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἤρχισε κατὰ πρῶτον ἀπὸ τοιούτων περιωρισμένων μέσων χρωματισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἀνέπτυξε μετὰ ταῦτα, ἀγνοῶ δὲ πῶς δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἄλλως κάλλιον τὸ ὅτι βραδύτερον οἱ ἀρχαῖοι συνειθίσαντες εἰς ποικίλους χρωματισμοὺς δὲν ἠρέσκοντο πλέον εἰς τὸ «simplex color» τοῦ Πολυγνώτου, ἀλλ᾽ ἀπέδιδον ἀξίαν εἰς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ μόνον ἕνεκα τῆς ἰχνογραφίας καὶ τῆς συνθέσεως. Γραφὰς ἐπὶ πινάκων, οἵτινες ἐκάλυπτον τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους τυρρηνικῶν τάφων, ἔχομεν ἱκανάς[1]. Ἐπίσης ἀνεκαλύφθησαν ἐν Τυρρηνίᾳ[1] τοιχογραφίαι ἐπὶ λευκοῦ κονιάματος φέρουσαι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ χρώματα, ἃ καὶ αἱ τῶν ἀγγείων εἰκόνες, πάντως δὲ σκιαῖς ὅμοιαι ὡς αὐταί. Νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη ἄλλου εἰμὴ νὰ μεταφράσῃ τις πάλιν τὴν γλῶσσαν τῶν εἰκόνων τούτων εἰς τὴν ἑλληνικήν, ὅπως συλλάβῃ ἰδέαν τοῦ ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων γνωστοῦ τρόπου τοῦ Πολυγνώτου, μάλιστα ἐὰν προϋποτεθῇ καὶ ἐπιχρύσωσις μερῶν τινῶν, ὡς ὑποδεικνύουσι πάλιν ἀγγεῖα τινὰ τῶν μέσων τοῦ πέμπου αἰῶνος

Τὸ ζήτημα εἶναι δύσκολον, τὰ δὲ ῥηθέντα κατὰ τὸ παρὸν εἰκασίαι μόνον δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν· θὰ ἔχρηζε πάντως τὸ πρᾶγμα ἐκτενεστέρας τῆς ἐνταῦθα δυνατῆς ἀναπτύξεως. Ἓν μόνον ἐπιθυμῶ ἐν τέλει νὰ ἐξάρω. Ἐὰν ἀναπαραστήσωμεν ἐν τῇ φαντασίᾳ ἡμῶν εἰκόνα τινὰ τοῦ Πολυγνώτου κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα τρόπον, ἤτοι, ὡς εἶναι ἀφ᾽ ἑαυτοῦ εὐνόητον, πολὺ τελειοτέραν καὶ πρὸ πάντων πολὺ τολμηροτέραν ἐν ταῖς γραμμαῖς, πολὺ λεπτοτέραν καὶ ἴσως διὰ μίξεως τῶν τεσσάρων στοιχειωδῶν χρωμάτων πολὺ πλουσιωτέραν τοῦ ἡμετέρου πίνακος κατὰ τὸν χρωματισμόν· συγχρόνως ὅμως τὰς μορφὰς ὁμοίας σκιαῖς καὶ ἐπίσης ἁπλᾶς, δηλαδὴ ἄνευ φωτοσκιᾶς, τὴν ἐπίθεσιν τῶν χρωμάτων ἰσοπαχῆ πανταχοῦ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἰχνογραφίας ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους — νομίζω ὅτι τοιαύτη ἀναπαράστασις θὰ διεφώτιζε πολλὰ σκοτεινὰ μέρη τῶν σπουδαιοτέρων πληροφοριῶν, ἃς περὶ τοῦ Πολυγνώτου ἔχομεν, δηλαδὴ τῆς ἀκριβεστάτης τοῦ Παυσανίου περιγραφῆς τῶν δύο δελφικῶν εἰκόνων· θὰ διεφώτιζε δηλαδὴ ὄχι μόνον γενικῶς τὸ εἶδος τῶν συνθέσεων ἐν δύο στοίχοις πινάκων ἢ πινακοειδῶν διαχωρισμάτων δίκην ζωφόρων, ὧν πινάκων αἱ γραμμαὶ τῶν πλευρῶν προεκάλεσαν καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς περιγραφῆς εἰς τμήματα παρακείμενα ἢ ὑπερκείμενα ἀλλήλων—ἰδέα, ἥτις μόνον διὰ παραθέσεως σχεδίου δύναται νὰ γείνῃ καταληπτὴ—ἀλλὰ καὶ σχεδὸν πάσας τὰς τεχνικὰς λεπτομερείας, αἵτινες μέχρι τοῦδε δυσκόλως ἦσαν καταληπταί.

Πρῶτον ὅλως γενικῶς, ὅτι ὁ Παυσανίας ἐν ἑπτὰ

[1] Brunn Annali d Instituto 1859 σ 341 ἑξ. Brizio Bullettino d. Inst. 1874 σ. 128 ἑξ. E. Curtius archäol. Zeitg. 1872 σ. 96 πίν. 68· τὸ πάχος τοῦ τελευταίου τούτου πίνακος δὲν εἶναι 30, ἀλλὰ 3 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

[1] Πρβ. π. χ. Monum. inediti d. I. XI, 25, 26. Keck Annali 1881 σ. 5 ἑξ. Conestabile pitture murali presso Orvieto σ 109 ἑξ.

μακροῖς κεφαλαίοις ἐξακολουθεῖ τὴν περιγραφήν του, χωρὶς νὰ ὁμιλῇ λεπτομερέστερον περὶ τῶν χρωμάτων. *Δεύτερον* ὅτι εἰς τὰ τρία χωρία, ἐν οἷς ἀναμφιβόλως χρώματα ἀναφέρει, μόνον περὶ πορφυροῦ καὶ μέλανος πρόκειται: πορφυροῦν εἶναι τὸ ἱμάτιον τοῦ Ἑλένου, μέλανές εἰσιν οἱ κριοί, οὓς οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ὀδυσσέως φέρουσιν εἰς Ἄδου, μέλας εἶναι καὶ ὁ δαίμων τῆς σήψεως Εὐρύνομος. *Τρίτον* ὅτι ἡ τοῦ μέλανος τούτου περιγραφὴ ἐφαρμόζεται θαυμασίως ἐπὶ τοῦ μέλανος τῆς ἀγγειογραφίας: *κυανοῦ τὴν χρόαν μεταξύ ἐστι καὶ μέλανος, ὁποῖαι καὶ τῶν μυιῶν αἱ πρὸς τὰ κρέα εἰσὶ προσιζάνουσαι* (X 28, 7). *Τέταρτον* ὅτι καὶ αἱ πληροφορίαι, ἃς ὁ Παυσανίας περὶ τῆς ὕλης καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ὄψεως ἀντικειμένων τινῶν δίδει, ἐξηγοῦνται σαφῶς διὰ τοῦ ὑποτεθέντος τρόπου τῆς τέχνης. Οἱ ἀναφερόμενοι θώρακες καὶ ἡ ὑδρία, ἣν ὁ Ἐχοίαξ καταβαίνων τοῦ πλοίου τοῦ Μενελάου φέρει, ἠδύναντο ν' ἀναγνωρισθῶσιν ὡς χαλκᾶ ἐν γραφῇ ἐχούσῃ χρῶμα ὤχρας ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἰχνογραφίας των. Τὸ χωρίον « *ὑποστάτης τε λίθου καὶ λουτήριόν ἐστιν ἐπὶ τῷ ὑποστάτῃ χαλκοῦν* » γίνεται σαφές, ἐὰν φαντασθῶμεν τὸν ὑποστάτην μόνον ἐν περιγράμματι μετὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ῥαβδώσεων εἰκονισμένον, ἤτοι λευκὸν τὸ πλεῖστον ὡς καὶ τὸ ἔδαφος τῆς γραφῆς (ὅπως ἡ ἀσπὶς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πίνακος· περὶ τούτου πρβλ. πρὸ παντὸς τὸ ἀγγεῖον τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου Furtwängler 1929, Panofka Asklepios und die Asklepiaden II 1) καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐν χρώματι ὤχρας τὸ λουτήριον. Καὶ ἡ γνησία σοφιστικὴ ἔκφρασις περὶ τῶν ἐν τῷ Ἀχέροντι πλεόντων ἰχθύων *ἀμυδρὰ οὕτω δή τι τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων σκιὰς μᾶλλον ἢ ἰχθῦς εἰκάσεις* ἀπόλλυσι πᾶν τὸ αἰνιγματῶδες, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Ἀχέροντος ἦτο λευκόν, τῶν δ' ἐν αὐτῷ ἰχθύων φυσικῶς τὰ σώματα οὐχὶ πλήρη δι' ὤχρας ἐζωγραφημένα — τοῦτο θὰ ἦτο ἐναντίον τῆς ἰδέας, ὅτι διὰ τοῦ ὕδατος φαίνονται — ἀλλὰ μόνον τὰ περιγράμματα αὐτῶν, ὥστε τὸ πλεῖστον τοῦ σώματος νὰ μένῃ λευκὸν καὶ ἕνεκα τούτου διάφορον τῶν λοιπῶν μορφῶν, αἵτινες ἦσαν πλήρεις. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ ἄλλης μορφῆς δυναμένης νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς τὸ ζωγραφικὸν ἀντίστοιχον τοῦ μέλανος Εὐρυνόμου, ἤτοι περὶ τοῦ μὴ κολαζομένου πλέον Τιτυοῦ, ὅστις περιγράφεται ὡς «*ὑπὸ τοῦ συνεχοῦς τῆς τιμωρίας εἰς ἅπαν ἐξανηλωμένος, ἀμυδρὸν καὶ οὐδὲ ὁλόκληρον εἴδωλον*». Τὸ τελευταῖον ἐξηγῶ ἐγὼ ὑποθέτων, ὅτι τὸ σῶμά του διεκόπτετο ὑπὸ γραμμῆς δηλούσης τὸ ἔδαφος, κατ' ἀκολουθίαν ὅτι δὲν ἦτο ὁρατὸν ὁλόκληρον, ὅπως τὸ τοῦ νεκροῦ Νιοβίδου ἐπὶ τοῦ (μὴ ἀττικοῦ) κρατῆρος τοῦ Orvieto (Monum. inediti 1882 vol. XI 38-40) οὗ τὴν πρὸς τὸν Πολύγνωτον σχέσιν ἀνέπτυξαν ὁ Robert καὶ ἐκτενῶς ὁ Winter (die jüngeren attischen Vasen σ. 45 ἑξ.).

Δυσκολίας παρέχει μόνον ἡ παρατήρησις τοῦ περιηγητοῦ περὶ τοῦ Αἴαντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀϊλέως « Αἴας δὲ ὁ ἕτερος ἐς αὐτοὺς ὁρᾷ παίζοντας· τούτῳ τῷ Αἴαντι τὸ χρῶμά ἐστιν, οἷον ἀνδρὶ ναυαγῷ γένοιτο *ἐπανθούσης* τῷ χρωτὶ ἔτι τῆς *ἅλμης* ». Οἷον δήποτε ὅμως καὶ ἂν ἤθελέ τις ἀναπαραστήσῃ ἐν νῷ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως ἐκ τῶν λόγων τοῦ Παυσανίου ἡ δυσκολία δὲν αἴρεται, διότι αὕτη ἔγκειται ἐν αὐτῇ τῇ ἀνουσίῳ παρατηρήσει τοῦ περιηγητοῦ. Διότι ἀναμφιβόλως σπουδαίως σκεπτομένοις δὲν φαίνεται πιθανόν, ὅτι ὁ Πολύγνωτος, γράφων μορφὴν ἤρεμον παρισταμένην παιδιᾷ κύβων, ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν αὕτη ἀπέθανε, πολλῷ δ' ἧττον ὅτι ἠδυνήθη νὰ δηλώσῃ τοῦτο διὰ τῆς ἐπανθούσης ἅλμης. Εἰκάζω δὲ ὅτι ἀφορμὴν εἰς τὴν Φιλοστράτειον ταύτην ἔκφρασιν ἔδωκε βλάβη τις τῆς εἰκόνος. Βεβαίως εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις πολλὰς καὶ διαφόρους χημικὰς μεταβολάς, ὧν ἑκάστη ἐξ ἴσου θὰ καθίστα

καταληπτὴν τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων ὅπως περιγράφει αὐτὴν ὁ Παυσανίας, μόνον δ' ὡς παράδειγμα ἀναφέρω, ὅτι πολλάκις ἐπὶ τῶν εἰκόνων λευκῶν ἀττικῶν ληκύθων παρετήρησα ἀφίδρωσιν ἁλατωδῶν κρυστάλλων· ἄξιον παρατηρήσεως μοὶ φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Ἡρόδοτος, ὅν ὁ Παυσανίας πολλαχῶς μιμεῖται, περιγράφων ὅμοιόν τι φαινόμενον ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα τὸ κατὰ τοὺς ἑρμηνευτὰς ὑπὸ ὀξυανθρακώματος νατρίου κεκορεσμένον ἔδαφος ἑκάστην πρωΐαν καλύπτεται ὑπὸ λεπτῶν ἁλατοκρυστάλλων ὡς ὑπὸ πάχνης, τῶν αὐτῶν λέξεων χρῆσιν ποιεῖται: *ἅλμην ἐπανθέουσαν* (II 12).

Ἐν Βιέννῃ, Ἰούνιος 1887.

OTTO BENNDORF

ΑΡΧΑΪΚΟΝ ΑΓΑΛΜΑ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίν. 9).

Ἐν τῷ πίνακι 9 ἐκδίδοται διπλῆ εἰκών, τῆς κατὰ μέτωπον καὶ ὀπισθίου ὄψεως ἑνὸς τῶν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1886 ἀνευρεθέντων ἀγαλμάτων, ἐν λιθογραφίᾳ κατὰ τὴν ὑδρογραφικὴν εἰκόνα τοῦ ζωγράφου κ. Gilliéron.

Τὸ ὁμοίωμα εἶνε ἐπιτυχές, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ γραπτοῦ αὐτοῦ κόσμου, ὅστις ἀπηλειμμένος πολλαχοῦ τυγχάνων μελέτης ἔχρηζε καὶ ἐπιμόνου ἐρεύνης. Ὁ κ. Gilliéron κατώρθωσε νὰ ἀναπαραστήσῃ ἡμῖν ζωηρὸν τὸν χρωματισμὸν καὶ νὰ ἀποδώσῃ τῷ ἀγάλματι μέγα μέρος τοῦ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀποσβεσθέντος ἀρχικοῦ αὐτοῦ γραπτοῦ στολισμοῦ.

Τὰ κατὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ ἀγάλματος ἔχουσι περιέργως· ἀνευρέθη τὸ πρῶτον τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος κάτω μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀρκτικὸν τεῖχος μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαλμάτων (ὅρ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 σελ. 78), οὐ πάνυ πόρρω τοῦ Ἐρεχθείου δυτικῶς. Ἐξελήφθη τοῦτο ὑπὸ πάντων τῶν τὰ εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν ἐπισκοπούντων ὡς ἀπαρτίζον πρὸς ξόανον. Τοῦτο μάλιστα καὶ ἐγράφη. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀνευρέθη ἡ κεφαλὴ ἐκεῖ που πλησίον· οὐδεὶς δὲ νὰ φαντασθῇ ἠδύνατο ὅτι ἡ δικαίως θαυμασθεῖσα κεφαλὴ αὕτη εἰς κορμὸν ἀνῆκε ξοανοειδῆ, οὗ τὸ ἥμισυ εἶχεν ἤδη ἀνευρεθῆ. Ἀλλ' ἡ πρόοδος τῶν ἀνασκαφῶν ἤνεγκε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ τὸ ἕτερον ἄνω ἥμισυ τοῦ κορμοῦ εἰς φῶς (εὑρέθη δὲ τοῦτο ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, οὗ σώζονται τὰ θεμέλια κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τοῦ Ἐρεχθείου) συμπληρώσαν οὕτω τὸ ὡραῖον αὐτὸ ἀληθῶς ἄγαλμα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως, οὗ παρέχομεν τὴν εἰκόνα.

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἐδημοσιεύθη μὲν ἤδη καὶ ἀλλαχοῦ (The Journal of Hell. Stud. v. 8. 1. σελ. 163 - ἰδ. καὶ The amer. Journ. of. Ar. v. II 2. σ. 63.) ἀλλ' ἀκριβέστερον ἐν φωτοτυπίᾳ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» Πιν. X. ὅπου ὅμως, ὡς εἰκός, τὸ κυριώτερον αὐτοῦ προσόν, ὁ χρωματισμός, ἀπόλλυται. Ἐν τῷ κειμένῳ δὲ παρεισέδυ ἀνακρίβειά τις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς περιβολῆς. Γέγραπται ἐκεῖ: «Εἶνε δὲ τοῦτο περιβεβλημένον ποδήρη τινὰ χιτῶνα ἄπτυχον καὶ στενῶς ἐπὶ τοῦ σώματος προσκεκολλημένον· ἐπὶ τοῦ χιτῶνος δὲ φέρει ἑτέραν περιβολήν, ἥτις μόνον τὰ ὄπισθεν καὶ τὰ πλάγια μέρη τοῦ σώματος καλύπτει. Τὰ ἐκ πλαγίου ταῦτα ἄκρα τῆς περιβολῆς εἶνε ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῶν ποδῶν τεχνικῶς συνεπτυγμένα. Ὁ χιτὼν δὲ καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ περιβολὴ εἶνε κατὰ τὴν ὀσφὺν συνεσφιγμένη διὰ ζώνης τινὸς τῆς ὁποίας τὰ ἄκρα εἰς τὰ ἐμπρὸς καταπίπτουσι.» Τὸ ἄγαλμα εἶνε ὄντως, ὡς φαίνεται, ποδήρη χιτῶνα ἐνδεδυμένον, οὔτινος φαίνεται περὶ τὰ σφυρὰ ἡ θυσανοειδὴς ᾤα. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ ὅμως «περιβολὴ» δὲν «καλύπτει μόνον τὰ ὄπισθεν καὶ τὰ πλάγια μέρη τοῦ σώματος,» ἀλλ' ἅπαν τοῦτο, ὡσεὶ ἕτερός τις χιτών. Καὶ τοῦτο καθορᾶται ἐν τῇ πτυχώσει τούτου τῇ κατὰ τὰ πλάγια ὑπεράνω τῶν ποδῶν. Ἐκεῖ κατὰ τὴν συμμετρικὴν περίπτυξιν οὐδαμῶς ἀποκόπτεται ἡ περιβολή, ἀλλὰ συνεχίζεται ἔμπροσθεν φερομένη· θὰ ἦτο δ' ἄλλως παράδοξον τοιοῦτον ἔνδυμα τὰ κάτω ὄπισθεν σχεδὸν μόνον τοῦ σώματος περιβάλλον. Τὸ

ἐπίβλημα τοῦτο, κατὰ τὰ πλάγια διὰ τῆς ζώνης περιπτυσσόμενον, δὲν περιέβαλλε μόνον τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος κάτω μέρος τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄνω ἐκάλυπτεν, ὡς δηλοῦται διὰ τῶν ὑπὲρ τὴν ζώνην ταπεινῶν ἑκατέρωθεν πτυχῶν, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἱ προεξοχαὶ τῶν ὑπὸ τὴν ζώνην παχυτέρων καὶ καταφανέστερον δεδηλωμένων. Τὸ ἐπίβλημα τοῦτο κατεῖχεν ἐντελῶς τὴν θέσιν χιτῶνος· ἐὰν δὲ ὑπὸ τοῦτο καὶ ἕτερος ὑπῆρχε χιτών, κατώτερον ἐξικνούμενος, εἰς ὃν οἱ φαινόμενοι θύσανοι ἀνῆκον, τοῦτο μόνον ὁ ποιήσας τεχνίτης θὰ ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ. Ἡμεῖς τοὺς κροσσοὺς ἐκείνους μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσωμεν ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τοιοῦτό τι. Ὑπεράνω τῆς περιβολῆς ταύτης ὑπῆρχεν καὶ ἄλλη ἐσθής, μικροτέρα αὕτη, μόνον τὸ ἄνω σῶμα καλύπτουσα καὶ κατὰ τοὺς βραχίονας περιπτυσσομένη. Οὐδὲν δηλοῖ ποῦ αὕτη ἐνεπορπᾶτο· ἴσως ἦτο ἐπίβλημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐνδυόμενον. Τοῦτο ἔφερε περὶ τὰ κράσπεδα κόσμον γραπτόν· διακρίνεται δὲ εἰσέτι οὗτος ἐναργῶς, ἰδίᾳ ὄπισθεν, ἀποτελούμενος ἐκ σπειροειδοῦς ταινίας, πρασίνου χρώματος, καὶ ὑπὸ ταύτην ἐξ ἑτέρας μείζονος ἐξ ἀνθεμίων ἐρυθροῦ χρώματος. Περὶ τὸν λαιμὸν διακρίνονται δύο παράλληλοι πράσιναι γραμμαί. Ἐποικίλετο δὲ καὶ δι' ἄλλου σχήματος κοσμημάτων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν διατηρουμένων ὄπισθεν κατὰ τοὺς βραχίονας δύο ἑκατέρωθεν ἀστερίσκων. Ὁμοίως ποικίλον γραπτὸν κόσμον ἔφερε καὶ τὸ χιτωνοειδὲς περίβλημα· καὶ τὰ περὶ τοὺς πόδας μὲν κράσπεδα τούτου φέρουσιν οἷον καὶ ἡ μικρὰ ἐσθής. Ἔμπροσθεν ὅμως διακρίνεται ἄλλο κόσμημα. Κατὰ τὸ μέσον ὑπῆρχε μείζων συγκριτικῶς ταινία εἰς μικρὰ τετράγωνα διῃρημένη, ἑκατέρωθεν δὲ ταύτης δύο ἕτεραι ἐλάσσονες πρασίνου χρώματος, φέρουσαι εἰς ἴσα ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα μικροὺς κύκλους πιθανῶς ἐρυθροῦ χρώματος. Στίγματα δὲ οἷα τὰ ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐσθῆτος ἀστεροειδῆ ὑπῆρχον καὶ ἐπὶ τούτου. Τὸ ἄγαλμα ἔφερεν, ὡς εἰκός, χρωματισμὸν καὶ ἐπὶ τῶν γυμνῶν τοῦ σώματος μελῶν, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ἀγάλματα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ κόμη, οἱ ὀφθαλμοί, αἱ ὀφρύες, τὰ χείλη ἔφερον ἀνάλογον χρωματισμόν, ὁρατὸν καὶ ἐν τῇ εἰκόνι. Ἡ κόμη κατὰ σχῆμα (stylisiert) πεποιημένη, διατέτακται ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν συμμετρικώτατα· καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους μὲν ἐρριμμένοι εἰσὶν ἑκατέρωθεν ἀνὰ τρεῖς πλόκαμοι σχοινοειδῶς πεπλεγμένοι, ὄπισθεν δὲ κατέπιπτεν ἡ κόμη ἐπὶ τῶν νώτων πλατεῖα εἰς πλεκτοὺς πλοκάμους διατεταγμένη ἀνὰ ἓξ ἑκατέρωθεν ὧν οἱ δύο μεσαίτατοι μείζονες. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὄπισθεν δεδεμένοι ταινίᾳ, ἧς ἄνωθεν ὑπῆρχε στεφάνη μεταλλίνη ἅπασαν τὴν κεφαλὴν στέφουσα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν διατηρουμένων ἔτι κύκλῳ χαλκῶν ἥλων. Κατὰ τὸν λαιμὸν ἔφερε τὸ ἄγαλμα γραπτόν, χρώματι πρασίνῳ ἴσως, περιδέραιον εἰς ὀξεῖαν γωνίαν ἀπολῆγον. Κατὰ τοὺς ὤμους ἑκατέρωθεν φαίνονται δύο ὀπαί, εἰς ἔνθεσιν κοσμήματος ἴσως, ὅπερ ὅμως ἀσύνηθες καὶ ἀκατάληπτον τυγχάνει. Ἡ δεξιὰ χεὶρ εἶνε καθημένη ἐπὶ τοῦ μηροῦ προσπεφυκυῖα· ἡ ἀριστερὰ ἔνθετος οὖσα, κάμπτεται κατὰ τὸν ἀγκῶνα προτεινομένη καὶ φέρουσα πιθανῶς ἀντικείμενόν τι ἐκ τῶν συνήθων οἷον καρπὸν ῥοιᾶς, μῆλον ἢ καὶ πτηνόν, ὡς μικρόν τι ἄγαλμα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως φέρει (ΙΓ. Ἀρχ. Ἐφ. 1884 Π. 8.).

Τὸ ἄγαλμα ἡμῶν τοῦτο ὁμοιάζει τὴν περιβολὴν καὶ τὸν τύπον, ὡς ἤδη τοῦτο ὀρθῶς παρετηρήθη, τῷ ἐκ Δήλου ἀρχαιοτάτῳ ἀγάλματι ἐν τῷ κεντρικῷ ἡμῶν Μουσείῳ (Καταλ. Μ. Ἀρ. 1). Τὸν αὐτὸν δὲ τύπον φέρουσι καὶ μικρά τινα ἀγάλματα τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως, ἐλλιπῆ ὅμως καὶ κακόζηλα, ὡς καὶ ἀγαλμάτιον ἐξ Ἐλευσῖνος. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ ἀνευρέθη καὶ ἕτερον ἄγαλμα ἐν Ἀκροπόλει, μὴ εἰσέτι δεδημοσιευμένον, ὅπερ, ἐξαιρέσει παραλλαγῶν τινῶν ὡς πρὸς τὴν στολήν, τὸν αὐτὸν ἔχει τύπον ξοανοειδῆ οὕτως εἰπεῖν, ἀφοῦ ὁ ὅρος οὗτος ἐχρησίμευσεν ἤδη εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τύπου τούτου.

Ἐκ τούτων ἁπάντων τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα εἶνε τὸ τελειότατον καὶ ἀπολύτως δὲ ἐπιεικῶς ὡραῖον. Δείκνυσι δὲ ἐναργῶς, παραβαλλόμενον πρὸς τὰ ἄλλα ἀρχαϊκὰ τῆς Ἀκροπόλεως ἀγάλματα, τέχνην προηγμένην, ἀλλὰ τυπικήν, μέχρις εὐλαβείας εἰς τὸν ἀρχαιότερον τύπον, τὸν γνωστὸν διὰ τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος καὶ ἐξ ἄλλων παρεμφερῶν παραμένουσα. Εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, συγκριτικῶς ἀρχαΐζον ἔργον τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης. Οὐδόλως δὲ ὑστερεῖ τὴν τέχνην, τῶν πλείστων τῆς Ἀκροπόλεως γυναικείων ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων, οὐδὲ ἀρχαιότερον εἶνε ἐκείνων, ὡς ὀρθῶς ἐλέχθη. Τοῦτο καταφαίνε-

ται ἰδίως ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ἐν γένει τῇ τῆς κεφαλῆς ἐπεξεργασίᾳ, ἥτις παντάπασι δὲν μειονεκτεῖ τῆς τῶν ἄλλων, ἔν τισι δὲ καὶ ἐπιμελεστέρα εἶνε καὶ φυσικωτέρα ἐν τῇ διατυπώσει τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτηριστικῶν. Ὕψος τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔχει ὀλίγον τι ἔλασσον τοῦ φυσικοῦ.

Δεκέμβριος 1887.

Β. Σταης

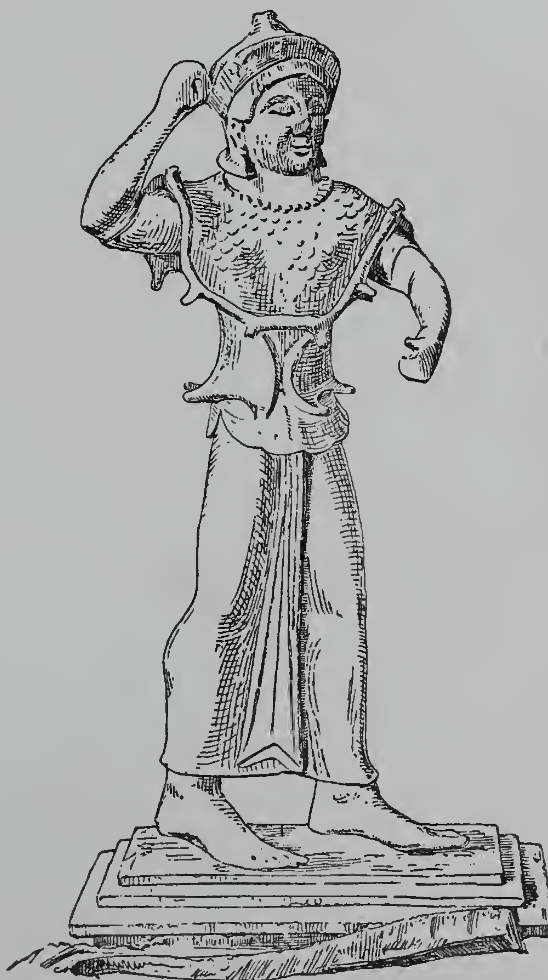
ΑΓΑΛΜΑΤΙΑ ΑΘΗΝΑΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίν. 7 καὶ 8)

Δημοσιεύομεν ἐνταῦθα ἐν πρώτοις τέσσαρα χαλκᾶ ἀγαλμάτια Ἀθηνᾶς, ἅτινα εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν. Προέρχονται δὲ πάντα ἐκ τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κίμωνος γενομένης ἐπιχώσεως τῆς συνισταμένης ὑπὸ τῶν λειψάνων τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐν ἔτει 480 π. Χ. καταστροφῆς[1] καὶ φέρουσι καὶ ταῦτα πολλαχῶς τὰ τοῦ πυρὸς ἴχνη. Τῶν τριῶν ἐκ τούτων εὑρέθησαν καὶ αἱ χαλκαῖ ἐπίσης πλίνθοι, φέρουσαι ἀναθηματικὰς ἐπιγραφάς, ἃς συνεκδίδομεν ἐνταῦθα κατὰ τὸ πραγματικὸν αὐτῶν μέγεθος[2]. Αἱ μικραὶ ὅμως αὗται βάσεις δὲν ἦσαν ἀρκεταὶ ὅπως βαστάσωσιν ἀσφαλῶς τὰ βαρέα ταῦτα καὶ ἀναμφιβόλως ὁλόχαλκα ἀγαλμάτια, ἀλλ᾽ ἐνιδρύοντο, ὡς φαίνεται ἐξ ἄλλων παρομοίων[3], ἐπὶ λιθίνων βάθρων καὶ ἐστερεοῦντο διὰ μολύβδου ἀφθόνως ἐπιχεομένου.

Καὶ τὰ τέσσαρα ἀγαλμάτια ἔχουσι τὸν τύπον τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς καὶ εἰκονίζουσιν αὐτὴν φέρουσαν Αἰγίδα — πλὴν τοῦ ἐν πίν. 8,3 — καὶ αττικὸν κράνος μεθ᾽ ὑψηλοῦ μὲν ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὡς εἰκός, ἀποκεκρουσμένου λόφου καὶ βαδίζουσαν μὲ τὸ ἀριστερὸν σκέλος προτεταμένον, πάλλουσαν δὲ τὸ δόρυ διὰ τῆς ὑψωμένης δεξιᾶς καὶ προβάλλουσαν τῇ ἀριστερᾷ τὴν ἀσπίδα· ἀμφότερα τὰ ὅπλα ταῦτα ἦσαν πρόσθετα. Θὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῶν ἀγαλματίων τούτων κατὰ τὴν πιθανὴν αὐτῶν χρονολογικὴν τάξιν.

Α. Τὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 1 ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον εὑ-

1

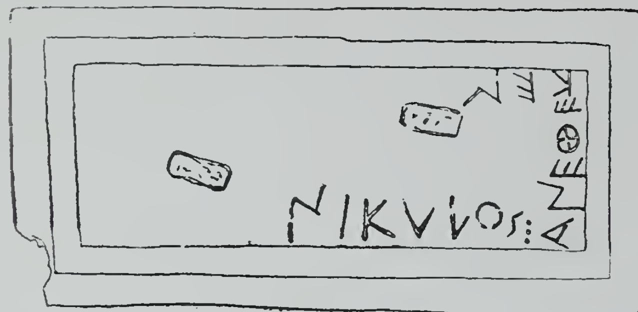
ρέθη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἐρεχθείου κατὰ τὸ ἔαρ

[1] Ἴδε νῦν ἰδίως Mitth. d. arch. Inst. Athen 1886 σ. 162 ἑξ. Dörpfeld. Ῥωμαΐδου-Καββαδία, Μουσεῖα Ἀθηνῶν, σ. 5. Ὀρθῶς περὶ τούτου ἔκρινεν ἤδη πρὸ 50 ἐτῶν ὁ Ross ἐν Arch. Aufsätze I σ. 140 ἑξ.

[2] Αἱ ἐπιγραφαὶ μέλλουσι νὰ ἐκδοθῶσι καὶ ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει τοῦ C. I. A. IV. [Ἐξεδόθησαν ὑπ᾽ ἀρ. 373, 12. 117. 179].

[3] Πρβ. Mitth. d. Inst. Athen 1887 σ. 142 Petersen Wochenschrift für Klass. Philolog. 1887.

τοῦ 1887[1]. Ὕψος ἔχει 0.155. Ἡ βάσις (ἀριθ. 2) εὑρέθη ὑστερώτερα, ἀνήκει δὲ ἀναμφιβόλως τῷ ἀγαλματίῳ καὶ σώζει δύο ἀποκεκομμένους γόμ-

2

φους, δι' ὧν τὸ ἀγαλμάτιον προσηλοῦτο ἐπ' αὐτῆς. Ἡ πλίνθος αὕτη σύγκειται ἐκ τριῶν λεπτῶν ἐπικεκολλημένων πλακῶν, ὧν ὅμως ἡ ἀνωτάτη μόνον ἦτο ὁρατή· τὰ προεξέχοντα περιθώρια τῶν δύο κατωτέρων ἐκάλυπτεν ὁ μόλυβδος, ὅστις καὶ νῦν ἔτι σώζεται ὁλόκληρος σχεδὸν προσκεκολλημένος ἐπὶ τῆς βάσεως ἀλλ' ἰσχυρῶς κεκαμμένος, μέρος δὲ τούτου δεικνύει ἡ εἰκὼν ὑπ' ἀριθ. 1. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐπιεικῶς ἀρχαϊκὴ καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀρκετὰ ἀρχαιοτέρα τοῦ τέλους τοῦ ἕκτου αἰῶνος. Τὸ ἀγαλμάτιον φορεῖ, ὅπως καὶ ἡ καθημένη π. χ. Ἀθηνᾶ τοῦ Ἐνδοίου[2], μόνον χιτῶνα, ὅστις, ἀνασεσυρμένος ὑπὲρ τὴν ζώνην, ὄπισθέν τε καὶ ἔμπροσθεν, σχηματίζει βαθὺν καὶ κατὰ τὰ ἄκρα ὀξὺ ἔχοντα τὸ περίγραμμα κόλπον. Συνήθως ἐκλαμβάνεται ὁ κόλπος οὗτος ὡς ἴδιόν τι ἔνδυμα, ἀλλ' ὄχι ὀρθῶς, ὡς τοῦτο ἐξ ἄλλων παραδειγμάτων γίνεται δῆλον, ἐν οἷς ὁ κόλπος εἶναι πεποικιλμένος, ὡς καὶ τὸ κατώτερον τοῦ χιτῶνος μέρος[3]. Ἄξιος παρατηρήσεως καὶ καθ' ὅσον ἐγὼ οἶδα κατὰ πρῶτον ἁπαντῶν εἶναι καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐνταῦθα ἡ Ἀθηνᾶ περιβάλλεται τὴν αἰγίδα. Σχῆμα μὲν ἔχει ἡ αἰγὶς τὸ σύνηθες ἀρχαϊκόν, τὸ μακρὸν ὅμως ὀπίσθιον αὐτῆς μέρος δὲν καταπίπτει ἐλευθέρως ἐξηρτημένον, ἀλλ' εἶναι ἀνασεσυρμένον πρὸς τὰ ἐμπρὸς κατ' ἀμφότερα τὰ κράσπεδα καὶ εἶναι ἐμπεπορπημένον πρὸ τοῦ σώματος, χωρὶς ὅμως νὰ φαίνεται πῶς. Πρὸς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς περιβολῆς τῆς αἰγίδος ἀνάλογον εὑρίσκομεν τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁ

[1] Περιεγράφη διὰ βραχέων ὑπὸ Petersen ἔ. ἀ. σ. 143.

[2] Πρβ. Zeitschrift für österr. Gymnas. 1886 σ. 683

[3] Π. χ. Ῥωμαΐδου, Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. V.

Ἡρακλῆς καὶ ἄλλαι μορφαὶ ἐν παραστάσεσιν ἀρχαϊκαῖς ὡς λ. χ. μορφαί τινες ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ Κλιτίου καὶ Ἐργοτίμου περιβάλλονται δορὰς ζώων[1]. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἡ αἰγὶς φαίνεται ὡς δορὰ—*αἰγίδα ἀμφιδάσειαν* ὀνομάζει ἤδη αὐτὴν ὁ Ὅμηρος—καὶ ὡς τοιαύτη χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ἐκ φολίδων κόσμου, ὃν ἡ ἀρχαϊκὴ τέχνη οὐ μόνον εἰδικῶς ἐπὶ τῆς αἰγίδος, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τυπικῶς μεταχειρίζεται πρὸς παράστασιν οὔλου τριχώματος[2]. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου ὅμως μέρους τῆς αἰγίδος ὁ τεχνίτης ἡμῶν παρέλιπε τὰς φολίδας, οἱ δὲ θύσανοι δὲν ἔχουσιν ἀκόμη τὸ δεδηλωμένον σχῆμα τῶν ὄφεων. Ἡ δεξιὰ χεὶρ εἶναι ἀρχῆθεν προσκεκολλημένη τῇ κεφαλῇ, ἡ δ' ἀριστερὰ εἶναι πεπλατυσμένη ἐπίτηδες πρὸς προσαρμογὴν τῆς ἀσπίδος, τῆς ὁποίας ὅμως οὐδὲν ἴχνος σώζεται ὅπως καὶ παρὰ τῷ ἐν Λονδίνῳ ἀγαλματίῳ[3]. Οἱ πόδες ἰδίως ἐξῆλθον λίαν ἄτεχνοι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ τεχνίτου, ὅπως δὰ ἐν γένει ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ ἀγαλματίου δὲν εἶναι λεπτή. Οὕτω καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὡς ἁπλᾶ ἐξογκώματα παρίστανται, ὡς τοῦτο συχνάκις ἀπαντᾷ ἐπὶ πολυχρώμων πλαστικῶν ἔργων. Τὰ δὲ ὦτά εἰσι κατόπιν καὶ οἱονεὶ παρέργως ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιθωρίου τοῦ κράνους πεποιημένα· ἡ ὅλη δὲ κεφαλὴ ἐν καταγραφῇ ὁρωμένη φαίνεται σφόδρα ἐπίπεδος, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι ἐξ ἀρχῆς προωρισμένον ἦν τὸ ἀγαλμάτιον νὰ μὴ παρουσιάζῃ ταύτην τὴν ὄψιν εἰς τὸν θεατήν. Ἐν τούτοις τὸ πρόσωπον δὲν στερεῖται ζωῆς· τὸ ἐπίμηκες ἀλλὰ καὶ εὔσαρκον ἐνταυτῷ ᾠοειδὲς αὐτοῦ σχῆμα καὶ τὸ μικρὸν στόμα ἐνθυμίζουσι πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν ἐξ Ἐλευσῖνος κεφαλὴν (Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικὴ 1883 πίν. 5). Ἡ δὲ κόμη, κατὰ τὰ νῶτα βραχεῖα οὖσα, δηλοῦται δι' ἁπλῶν εὐθέων ἐγχαράκτων γραμμῶν, αἵτινες

[1] Πρβ. Beiträge zur Gesch. d. gr. Tracht σ. 72.

[2] Ἴδε Bullett. dell'Inst. 1887 σ. 103 ἑξ., ὅπου ὤφειλον νὰ παραθέσω παραδείγματα, ἐν οἷς ἀναμφιβόλως δοραὶ ζώων ὁμοίως χαρακτηρίζονται, ὡς ἡ χαίτη τοῦ λέοντος Ausgrab. zu Olympia III π. 21 B. Friederichs-Wolters, Berl. Gipsabgüsse ἀρ. 306. Ἐπίσης ἡ ἐξ Ἐφέσου γυναικεία κεφαλὴ παρὰ Murray, History of gr. sculpt. I σ. 111 φαίνεται τρόπον τινὰ παράλληλον δεῖγμα τῆς τοῦ ἀγαλματίου Sciarra διασκευῆς τῆς κόμης, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐν Bullettino. Ὁμοίως παρίσταται ἡ κόμη καὶ ἐν μικρῷ τινι χαλκῷ ἀγαλματίῳ, Τυῤῥηνικῷ βεβαίως, τοῦ Μουσείου τῆς Νεαπόλεως ὑπ' ἀριθ. 5534. Ἐννοεῖται ὅτι δύναταί τις καὶ ἄλλα παραδείγματα νὰ παραθέσῃ.

[3] Τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ὀρθότητα τῆς ὑπὸ τοῦ Hauser ἐν Jahrb. d. Inst. 1887 σ. 98 ἐξενεχθείσης γνώμης ὅτι ὁ δὴ λεγόμενος ἡνίοχος τοῦ Tux εἶναι ὁπλιτοδρόμος καὶ ὅτι τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἐκράτει ἀσπίδα.

κατὰ τὸ μέσον περίπου τοῦ μήκους αὐτῶν διΐστανται ἀλλήλων, καὶ περατοῦται ἐπίσης εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπολήγουσα.

Τὰ τρία ἑπόμενα ἀγαλμάτια ἀνήκουσι τῷ τὰ μάλιστα τῇ ἀρχαϊκῇ τέχνῃ συνήθει τύπῳ τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς[1], ὃν ἰδίως χαρακτηρίζει ἡ στολὴ ἐκείνη, ἣν φέρουσι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαϊκῶν γυναικείων ἀγαλμάτων, ὁ *ἰωνίζων* δηλ. πέπλος ὑπὲρ τὸν χιτῶνα[2]. Μεγάλα ἀγάλματα τοῦ τύπου τούτου καθαρῶς ἀρχαϊκῆς ἐργασίας δὲν περιεσώθησαν — διότι ἐπὶ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Αἰγιναίου δυτικοῦ ἀετώματος παρατηροῦνται διαφοραί τινες — ἔχομεν ὅμως ἀντίτυπα γνησίων ἀρχαϊκῶν ἔργων ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις πεποιημένα, ὡς τὰ γνωστότατα μὲν ἐκεῖνα ἐν τῇ Villa Albani καὶ Δρέσδῃ[3], ὧν ἐκεῖνο μέν, εἰ καὶ ἀτεχνότερον ἐξειργασμένον, ἀποδίδει ἀρχαιότερον πρωτότυπον καὶ εἶναι πάντως συμφωνότερον πρὸς τοῦτο καὶ πιστότερον αὐτοῦ ἀντίγραφον, κάλλιστον δέ, εἰ καὶ ἐλαχίστης προσοχῆς ἀξιωθέν, εἶναι τὸ ἐκ Vulci δυστυχῶς μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ κάτω μέρος περισωθὲν καὶ ἐν Museo Gregoriano ἐναποτεθειμένον[4]. Ἐξ ἀρχαίων ὅμως χρόνων ἔχομεν ἱκανὸν ἀριθμὸν χαλκῶν ἀγαλματίων συγγενεστάτων πρὸς τὰ ἡμέτερα[5], ἐξ ὧν μόνον δύο ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦδε, ἀμφότερα δ' ἐξ Ἀθηνῶν· πρῶτον τὸ ἐν ἔτει 1836 ὑπὸ Ross μεσημβρινῶς τοῦ Παρθενῶνος ἐν τῇ Κιμωνείῳ ἐπιχώσει εὑρεθέν, ὅπερ βραδύτερον περιῆλθεν εἰς κτῆσιν τοῦ Oppermann ἐν Παρισίοις[6], δεύτερον δὲ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον καὶ ὑπὸ Murray δημοσιευθέν[7], ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῇ ἐν Δρέσδῃ Ἀθηνᾷ ὁμοιάζει καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ — εἰ καὶ ἡ ὅλη μορφὴ ἀρχαΐζει — εἶναι τόσον τελείας τέχνης, ὥστε ὁ ἐκδότης ἠθέλησε νὰ τὸ συσχετίσῃ πρὸς τὴν πρόμαχον τοῦ Φειδίου[1]· δυσκόλως ὅμως ἤθελεν ἐμμείνει καὶ σήμερον ἔτι εἰς ταύτην τὴν γνώμην του, ὁπόταν γινώσκομεν πόσον ἡ τέχνη εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἤδη πρὸ τοῦ 480. Νῦν ἂς ἐξετάσωμεν τὰ εἰς τὰ προϋπάρχοντα νεωστὶ προστεθέντα τρία ἀγαλμάτια.

Β. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 παρατιθέμενον ἀγαλμάτιον εὑρέθη δυτικῶς τοῦ Ἐρεχθείου ἀρχομένου τοῦ 1886.

3

Ὕψος ἔχει 0.16. Ἡ βάσις αὐτοῦ (ἀριθ. 4) εὑρέθη μετὰ ἓν ἔτος καὶ πλέον ἀνατολικῶς τοῦ Ἐρεχθείου, ἔχει δὲ σχῆμα ταπεινῆς θήκης καὶ φέρει ἐπὶ ἑκατέρας τῶν μακρῶν πλευρῶν δύο ὀρθογώνια κοιλώματα, εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύοντα ἢ πρὸς ὑποδοχὴν καὶ κατακράτησιν οὕτως εἰπεῖν τοῦ ἐγ-

[1] Πρβ. νῦν Furtwängler ἐν τῷ τοῦ Roscher μυθολογικῷ Λεξικῷ σ. 692 καὶ ἑξ.

[2] Τὴν ὀνομασίαν ταύτην προέτεινα ἐν Mitth. d. Inst. 1886 σ. 354. Πρβ. καὶ Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1886 σ. 131 σημ. 1.

[3] Friederichs-Wolters, Berliner Gipsabgüsse ἀρ. 445 καὶ 444. Τοιαῦτα ἐξεπίτηδες ἀντίγραφα πρὸς τοῦτο πεποιημένα δὲν ἔπρεπε νὰ συγχέωνται μετὰ ἔργων τέχνης ἀληθῶς ἀρχαϊζούσης, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένα μεταβολῶν καὶ προσθηκῶν ἐναντίων τῇ τέχνῃ, καθ' ἣν ἐποιοῦντο.

[4] Museo Gregor. II[1] πίν. 104, 4 I[2] πίν. 98, 4. Οὔτε ἐν τῇ εἰκόνι φαίνεται οὔτε ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφέρεται ἡ μακρὰ καὶ κάτω κρεμαμένη αἰγίς.

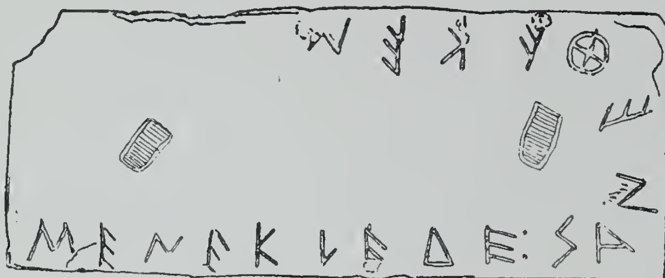
[5] Bull. dell'Inst. 1864 σ. 78 καὶ ἑξ. Brunn.

[6] Ross Arch. Aufsätze I πίν. 7 σ. 106. Fröhner Notice de la sculpt. ant. du Louvre σ. 141. Friederichs-Wolters ἀριθ. 108. Ἀπίθανον δὲν εἶναι μεταξὺ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποκειμένων χαλκῶν πλίνθων νὰ εὑρίσκηται καὶ ἡ πλίνθος τοῦ ἀγάλματος τούτου.

[7] History of gr. sculpt II πίν. 10 σ. 110.

[1] Ἐπίσης καὶ ὁ Furtwängler θέτει τὸ ἀγαλμάτιον εἰς τὸ 450 ἔτος. Ἴδ. Roscher Lexikon d. Myth. σ. 693.

χεομένου μολύβδου, χάριν ἀσφαλεστέρας τοῦ ἀγάλματος ἐπὶ τοῦ λιθίνου βάθρου ἱδρύσεως. Καὶ ταύτης τῆς πλίνθου ἡ γραφὴ εἶναι ἐπιεικῶς παλαιά. Ἀνήκει δὲ βεβαιότατα ἡ πλίνθος αὕτη εἰς τὸ ἀγαλμάτιον,

4

ἂν καὶ σήμερον δὲν ἐναρμόζονται ἀκριβῶς οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς μορφῆς γόμφοι εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς πλίνθου τόρμους, διότι ἐβλάβησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ διότι ὁ ἀριστερὸς πούς εἶναι κεκαμμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ κατάδηλος εἶναι ἡ τοῦ πυρὸς ἐπίδρασις, οἷον ἐπὶ τῶν τῆς αἰγίδος ἐγχαράκτων φολίδων, αἵτινες ἰδίως ἐπὶ τῶν νώτων ἐφθάρησαν πολὺ καὶ ἐπὶ τῆς ῥινός, ἥτις ἐτάκη ἐν μέρει. Τοῦ κράνους ὁ λόφος ἦτο πρόσθετος, ἡ δὲ στεφάνη φέρει πλησίον τῶν ὤτων μικροὺς ἥλους ἐξ ὧν ὁ μέσος εἶναι ἀποτεθραυσμένος. Ἐπὶ τοῦ πήχεως τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς σώζεται προσκεκολλημένον, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ Ross δημοσιευθέντος καὶ τῶν δύο ἑτέρων κατωτέρω μνημονευομένων ἀγαλματίων τὸ ὄχανον τῆς ἀσπίδος, ἡ δὲ ἄκρα χεὶρ κρατεῖ ἀκόμη τεμάχιον κεκαμμένον τοῦ ἑτέρου ὀχάνου. Ἡ διάπλασις τῆς ἐσθῆτος εἶναι ἐπιμελής, ἡ δὲ κίνησις πλήρης δράσεως. Κατὰ πάντα ταῦτα ἡ ἡμετέρα Ἀθηνᾶ εἶναι τελειοτέρα τῆς τοῦ Oppermann, πρὸς τὴν ὁποίαν ἄλλως ὁμοιάζει πλειότερον τῶν λοιπῶν ἐνταῦθα δημοσιευομένων. Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ κατὰ τὰ νῶτα κόμη εἶναι ἐγχάρακτοι. Ἡ στρογγυλοειδὴς καὶ εὐσάρκους ἔχουσα τὰς παρειὰς κεφαλὴ τοῦ ἀγαλματίου ἀνήκει εἰς τὸν τύπον ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου τὸ κυριώτατον παράδειγμα εἶναι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ ἐκ τοῦ ἀετώματος τοῦ ἐπὶ Πεισιστράτου κτισθέντος ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς[1]. Κλίνω δὲ νἀποδώσω εἰς τὸν αὐτὸν τῆς τέχνης τρόπον καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον, τρόπον τέχνης, ὃν δυσκολεύομαι νὰ δεχθῶ ὡς ἀττικόν.

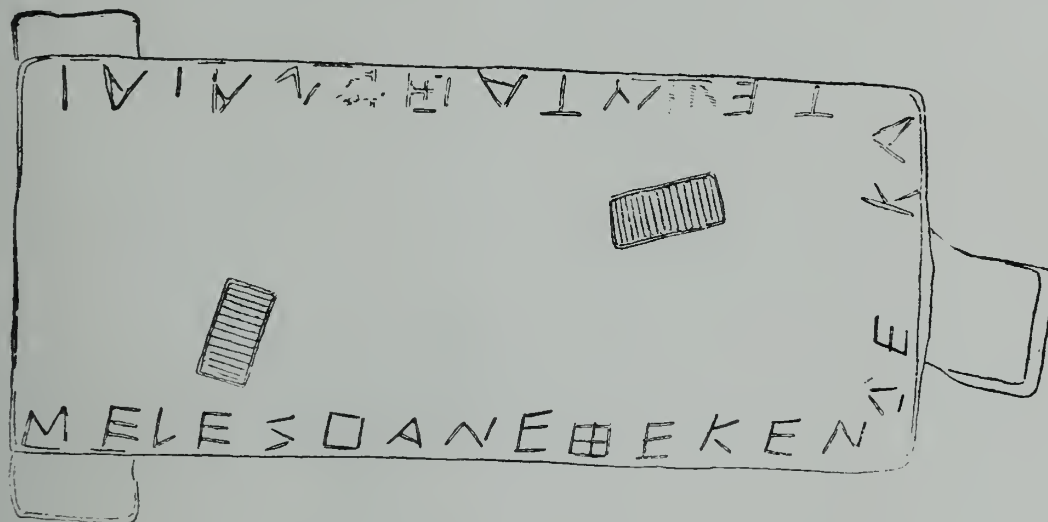
[1] Ἐφημ. Ἀρχ. 1883 πίν. 4 σ. 93 ὑπὸ Φιλίου. Mitth. d. Inst. 1886 σ. 185 ἑξ.

Γ. Τὸ ἐν πίνακι 8 ἀριθ. 3 ἀγαλμάτιον εὑρέθη ἐκεῖ ὅπου καὶ τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Β, ὕψος δὲ ἔχει 0.193. Ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν ποδῶν εἶναι ἀδύνατος ἡ μεταξὺ τῶν εὑρεθεισῶν πλίνθων ἀναζήτησις τῆς ἀνηκούσης τῷ ἀγαλματίῳ βάσεως. Ὁ δεξιὸς βραχίων ἰσχυρῶς συντακεὶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐκάμφθη, ἡ δ' ἀριστερὰ ἄκρα χεὶρ εἶναι κοίλη ἵνα ἐφαρμόζηται ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τῆς ἀσπίδος ὄχανον. Ὁ λόφος τοῦ κράνους δὲν ἐχύθη χωριστά, ὡς δεικνύει ἡ κάτω ἄκρα αὐτοῦ, οὖσα προσκεκολλημένη κατὰ τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ἐπὶ τῶν νώτων κόμης μέρος σύμφωνα πρὸς τὴν τῆς κεφαλῆς κλίσιν. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο διαφέρει πολλαχῶς τοῦ ὑπὸ στοιχ. Β καὶ ἄλλων τοῦ αὐτοῦ τύπου. Τὴν ἔλλειψιν τῆς Αἰγίδος ἔχει κοινὴν μετά τινος ἀγαλματίου ὑπὸ Brunn περιγραφέντος[1]. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ κατὰ τὸν ὡρισμένον τύπον ποιήσει τῆς ἀναβολῆς προσέθηκέ τι ἴδιον ὁ τεχνίτης τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου· αἱ πτέρυγες λ. χ. τοῦ ἀποπτύγματος τοῦ πέπλου ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ βαθείας αὔλακος, τὰ ἐξωτερικὰ ὅμως κράσπεδα αὐτῶν εἶναι ἐνειργασμένα καθ' ὅλως τυπικὸν ζητοειδὲς σχῆμα. Ἐπίσης καθ' ὡρισμένον τυπικὸν σχῆμα εἶναι πεποιημένη καὶ ἡ λοξὴ ταινία, ἣν ὁ πέπλος κατὰ τὸ στῆθος ἀπεργάζεται. Τοὐναντίον ἡ κεφαλή, ἣν δυστυχῶς ὁ πίναξ 8 δὲν ἀποδίδει κατὰ πάντα πιστῶς, μαρτυρεῖ καλὴν καὶ ἐπιμελῆ ἐργασίαν καὶ τύπον λεπτὸν τέχνης ἀνεπτυγμένης. Πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου τὴν μείζονα ὁμοιότητα, ἐξ ὅλων ὅσων ἐνθυμοῦμαι, ἔχει κεφαλή τις Ἀθηνᾶς ἐκ μαρμάρου ὀλίγον τοῦ φυσικοῦ μεγέθους ὑστεροῦσα, κτῆμα τοῦ Βαρώνου Barracco ἐν Ῥώμῃ, ἧς ἅπαν τὸ ἄνω μέρος τοῦ κράνους ἦτο πρόσθετον. Περὶ τῆς κεφαλῆς ταύτης, ἥτις καθ' ὅσον οἶδα εἶναι εἰσέτι ἀνέκδοτος, δὲν δύναμαι ἀσφαλῶς νὰ εἴπω ἐὰν εἶναι ἔργον ἀρχαϊκῆς τέχνης, ἢ ἀπομίμημα ἀρχαϊκοῦ πρωτοτύπου, οὐχ ἧττον κλίνω νὰ πιστεύσω μᾶλλον τὸ δεύτερον. Γενικήν τινα ὁμοιότητα τύπου πρὸς τὴν κεφαλὴν ταύτην νομίζω, ὅτι μαρτυροῦσι κεφαλαί τινες ἐκείνων τῶν ἐν Ἀκροπόλει[2] γυναικείων ἀγαλμάτων, ὅσα φαίνονται ὄντα προϊόντα τῆς τὰ

[1] Bull. dell'Inst 1864 σ. 79. Συλλογὴ Meester de Ravestein, ἧς ὁ κατάλογος δὲν περιῆλθεν εἰς ὄψιν μου ἐνταῦθα.
[2] Πρβ. π. χ. Ῥωμαΐδου Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. 2, 3-4, 13.

μάλιστα προκεχωρηκυίας τέχνης καὶ τούτου ἕνεκα κλίνω νὰ δεχθῶ ὅτι καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον ἐκεῖθεν ἔχει τὴν καταγωγήν, ὅτι δηλ. εἶναι καὶ αὐτὸ ἔργον τῆς νησιωτικῆς τέχνης. Καὶ ἡ διασκευὴ δὲ τῆς κόμης τὰ αὐτὰ μαρμάρινα ἔργα μᾶς ἀναμιμνήσκει. Αἱ κατὰ μόνας πλοκάδες δὲν δηλοῦνται δι' ἐγχαράκτων γραμμῶν, ἀλλὰ διὰ σειρῶν ἐκ μικρῶν ἐγκαρσίων αὐλάκων, αἵτινες φαίνεται νὰ ἦσαν ἐπ' αὐτοῦ ἤδη τοῦ τῆς μήτρας προπλάσματος ἐξειργασμέναι. Οὐδὲ θὰ ἦτο πολὺ τολμηρὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ποιήσεως τῆς κόμης εἶναι ἀπομίμησις τῶν πασιγνώστων ἐκείνων ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων ἀγαλμάτων πλοκάμων, οἵτινες φαίνονται ὡσεὶ ζητοειδῶς συγκεκλασμέναι ἐκ χάρτου ταινίαι. Εἶναι ἆρά γε ἐξ ἀρχῆς ὁ τρόπος οὗτος τῆς σχηματοποιήσεως τῆς κόμης τῶν ἰδιαζόντων γνωρισμάτων τῆς νησιωτικοϊωνικῆς τέχνης[1]; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κρωβύλος ἰδιόῤῥυθμον ἔχει τὸ σχῆμα, βραχύνεται δηλ. πρὸς τὰ κάτω δίκην ἀνεστραμμένης λύρας.

Δ. Μέγιστον καὶ — ἴσως ἐξαιρέσει τοῦ ἐν Λονδίνῳ εὑρισκομένου — κάλλιστον τῶν περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ λόγος εἶναι τὸ ἐν πίνακι 7ῳ ἀπεικονιζόμενον. Εὑρέθη τὸν Μάϊον τοῦ 1887 ἀνατολικῶς τοῦ Ἐρεχθείου ὑπὸ τὴν κατεδαφισθεῖσαν *θόλον*[2]. Ὕψος ἔχει 0.288 ἐξ ὧν τὰ 0.062 ἀποτελοῦσι τὸ ὕψος τοῦ προσθέτου λόφου τοῦ κράνους. Τὴν βάσιν (ἀριθμ. 5) ἀνεῦρον μεταξὺ τῶν χαλκωμάτων, ἅπερ πρὸ πολλοῦ ἐκέκτη-

5

το τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως, πότε δὲ καὶ ποῦ αὕτη εὑρέθη δὲν δύναμαι δυστυχῶς νὰ ὁρίσω. Εἰ καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι κατά τι κεκυρτωμένη, προσαρμόζουσιν οὐδὲν ἧττον οἱ σωζόμενοι γόμφοι εἰς τοὺς τόρμους αὐτῆς. Προσηλοῦτο δὲ τὸ ἀγαλμάτιον διὰ περονῶν, αἵτινες ἀμέσως ὑπὸ τὴν πλίνθον ἐνεσφηνοῦντο εἰς τοὺς λοξῶς τετρημένους γόμφους. Πλεῖστον δὲ συνεβάλλετο εἰς τὴν στερεότητα καὶ τὸ ὅτι οἱ γόμφοι κατὰ μῆκος ἱκανῶς διΐσταντο ἀλλήλων καὶ ἐν τῇ τεχνικῇ ταύτῃ λεπτομερείᾳ καταφαίνεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἔργου τούτου συγκριτικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ στοιχεῖα Α καὶ Β. Ἡ πλίνθος ἔχει τρεῖς βραχεῖς πόδας διατεθειμένους ὡς τὰ τρία σκέλη τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν[1]. Οἱ πόδες συνδέονται τῇ πλίνθῳ καὶ διὰ μικρῶν κυλινδρικῶν ῥάβδων, αἵτινες δὲν φαίνονται ἐν τῇ ἀπεικονίσει, καὶ ἐχρησίμευον ἰδίως ἵνα συγκρατῶσι τὸν μόλυβδον δι' οὗ ἡ χαλκῆ πλίνθος ἐστερεοῦτο ἐπὶ ἑτέρας μείζονος βάσεως· ἐπὶ ἄλλης δέ τινος χαλκῆς πλίνθου ἐχούσης ὁμοίους πόδας ἐσώθη προσκεκολλημένος ἔτι ὁ μόλυβδος. Ἡ γραφὴ εἶναι νεωτέρα ἢ τῶν

[1] Πρβ. Arch. Zeitung 1884 σ. 179, 1885 σ. 287 Blümner.

[1] Βέβαιον νησιωτικὸν παράδειγμα ἔχομεν τὸν ἐκ Νάξου Ἀπόλλωνα ἐν τῇ Arch. Zeitung 1879 πίν. 7, ἔτι δὲ καὶ τὸν συγγενέστατον τούτῳ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Πτῴῳ ναοῦ, Bull. de corr. hell. 1886 πίν. 9 σ. 191 ἑξ. Holleaux. Ἐπίσης καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγαλμάτιον νεανίου κατακειμένου. Ausgr. zu Olymp. V πίν. 28, Friederichs-Wolters. Berl. Gipsabgüsse ἀρ. 378 δύναταί τις ν' ἀπονείμῃ εἰς τὴν ἐξ ἀνατολῶν τέχνην. Βεβαίως ὅμως δὲν ἐλλείπουσι καὶ παραδείγματα πελοποννησιακά.

[2] Ἀπεικονίσθη ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἀκροπόλει», περιγράφη δὲ ὑπὸ Petersen ἐν Mitth. d. Inst. Athen 1887 σ. 142.

ὑπὸ στοιχ. Α καὶ Β, καὶ τοιαύτη ὅμως οὖσα δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὸν ἕκτον αἰῶνα, χωρὶς ὅμως ἡ χρονολογικὴ αὕτη κατάταξις νὰ ἦναι καὶ πάντως ἀναγκαία. Τὸ ἀγαλμάτιον ἀνέθηκε γυνή τις: *Μελησὼ ἀνέθηκεν δεκάτην τ' Ἀθηναίᾳ·* τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ Λεξικῷ. Ἡ παραδόξως μὴ συνεχὴς θέσις τῶν γραμμάτων τῆς δευτέρας καὶ τρίτης πλευρᾶς καὶ ἄλλαι τινὲς ἐνδείξεις, οἷον τὸ σχῆμα τοῦ τελευταίου Ν, ὅπερ φαίνεται ὡσεὶ ἐκ L ποιηθέν, ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο τῆς νῦν ἐπιγραφῆς κατέλαβεν ἐκεῖ τὴν θέσιν προγενεστέρας τινος ἀπεξεσμένης· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην καὶ νὰ πεισθῶ ὅτι ὄντως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα.

Τὸ ἀγαλμάτιον διατηρεῖται κάλλιστα. Μετὰ τῆς ἀσπίδος ἀπεκρούσθη καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἑτέρου τῶν ὀχάνων αὐτῆς· τοῦ δὲ ἑτέρου σώζεται ἔτι καὶ νῦν προσκεκολλημένον τῇ χειρὶ μικρόν τι λείψανον. Τὸ στήριγμα τοῦ ὑπερφυοῦς λόφου τοῦ κράνους ἔχει, ὡς πολλάκις ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ τέχνῃ συμβαίνει, σχῆμα λαιμοῦ κύκνου. Ἡ στολὴ τοῦτο ἔχει τὸ ἰδιάζον, ὅτι ὁ χιτὼν εἶναι ὁρατὸς κατὰ τοὺς πόδας ὑπὸ τὸν πέπλον, ὅπως ἐν τῇ τῆς Δρέσδης Ἀθηνᾷ καὶ τῇ τοῦ Γρηγοριανοῦ Μουσείου καὶ ἰδίως κατὰ κανόνα ἐπὶ ἀρχαϊζόντων ἀναγλύφων, σπανίως δὲ ἐπὶ ἔργων τῆς γνησίας ἀρχαϊκῆς τέχνης[1]. Ἡ εὐρεῖα χειρὶς τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος καταπίπτει ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ κατακαλύπτει τὴν περὶ τὸ στῆθος λοξὴν ἐκείνην ζώνην (πρβ. Γ'). Κατὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα δὲν ὑπάρχει χειρίς, μόνον δὲ ὁ πέπλος, τοῦ ὁποίου αἱ πτέρυγες κάτωθεν μέχρι που αὐτῆς τῆς μασχάλης συνερραμμέναι φαίνονται οὖσαι, σχηματίζει ἐκεῖ εἶδος τι στενῆς ὀπῆς δι' ἧς ὁ βραχίων ἐξέρχεται.

Ἡ ἐπίνοια τοῦ ἔργου οὐ μόνον χάριεν ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς καλλιτεχνικὸν πνεῦμα μαρτυρεῖ, ἡ ἐργασία ὅμως αὐτοῦ ἠδύνατο κατὰ πολὺ ἐπιμελεστέρα νὰ ἦναι. Γλυφάνου ἐλαχίστη ἐγένετο χρῆσις. Μόνον αἱ φολίδες τῆς αἰγίδος καὶ αἱ τῆς κόμης ἁπλαῖ πυκναὶ γραμμαὶ εἶναι ἐγχάρακτοι. Ἐξ ἄλλου ἐλλείπουσιν ἐν τῷ χιτῶνι αἱ συνήθεις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὑπὸ στοιχ. Γ. ὑπάρχουσαι κυματοειδεῖς μικραὶ

[1] Ὡς καὶ ὁ Böhlau, Quaestiones de re vestiaria σ. 50 ἐν μόνον μέχρι τοῦδε παράδειγμα ἐγίνωσκον τὸ τῆς νύμφης Ἱμέρας ἐπὶ τοῦ παρὰ Gardner, Types of greek coins πίν. 2, 18 νομίσματος.

πτυχαί. Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἔργου ἐντύπωσις εἶναι, ὅτι τεχνίτης τις οὐκ εὐκαταφρόνητος ἐκ τῆς ἅπαξ συντελεσθείσης μήτρας — τῆς ὁποίας, προκειμένου περὶ τοσοῦτον μικροῦ πράγματος ἠδύνατο νὰ γίνηται συχνὴ χρῆσις — ἐπώλησεν εὔωνα ἀντίτυπα αὐτοῦ, μὴ φροντίσας καὶ νὰ ἐπεξεργασθῇ αὐτὰ ἐπιμελῶς. Ἄμεμπτος δὲν εἶναι καὶ ἡ κεφαλή· καὶ ὅμως ἐνορᾷ τις ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ κεφαλῇ καὶ τοιαύτῃ οὔσῃ κατὰ τὴν ἐργασίαν λαμπρὸν δεῖγμα τῆς τὸν ὥριμον ἀρχαϊσμὸν χαρακτηριζούσης ζωῆς καὶ χάριτος. Ἐὰν μὴ ἀπατῶμαι, δυνατὸν εἶναι ἐκ ταύτης καὶ μόνης νὰ ὁρίσωμεν τὴν σχολήν, ἐξ ἧς τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστοτέχνημα προῆλθεν. Συγγενέσταται πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου εἰσί τινες τῶν κεφαλῶν τῶν ἐν τοῖς Αἰγιναίοις ἀετοῖς ἀγαλμάτων, τῶν μάλιστα ἀνεπτυγμένην τέχνην μαρτυρουσῶν[1], ἰδίᾳ δὲ ἡ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος, ἣν ἐνταῦθα ὑπ' ἀρ. 6 καὶ 8[2], κατὰ τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Prachov, παραθέτομεν τῇ ἡμετέρᾳ ὑπ' ἀρ. 7 καὶ 9. Τὸ σχῆμα τοῦ κράνους καὶ ἡ τῆς κόμης διάταξις — αὕτη δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν μαρμα-

6

7

ρίνην κεφαλὴν μόνον, ἐννοεῖται, ἐκ τῶν ἰχνῶν τῶν προσθέτων τῆς κόμης μερῶν δήλη — αἱ ἀναλογίαι τοῦ προσώπου, ἰδίως δὲ τὸ μακρὸν τῆς γένυος καὶ ἐν γένει τὸ σχῆμα τῶν κυρίων μερῶν τοῦ προσώπου συμφωνοῦσι. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς, ἣν τὸ στόμα κυρίως ἐκφράζει, δηλοῦται ἐν ἀμφοτέραις ὁμοίως, ἐάν τις μὴ λάβῃ

[1] Τούτων μνημονεύει καὶ ὁ Petersen, Mitth. d. Inst. Athen 1887 σ. 143.

[2] Annali dell' Inst. 1873 πίν. PQ. Πρβ. Expéd. de Morée III πίν. 62, 1. Brunn, Beschreibung der Glyptothek[5] σ. 93. K. Lange, Composition der Aigineten σ. 21 ἑξ.

ὑπ᾽ ὄψει τὴν κατὰ μέτωπον εἰκόνα τοῦ Prachov, ἥτις ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν ταύτης δὲν εἶναι ἐπιτυχής, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ ἐν καταγραφῇ ἀπεικόνισιν ὡς καὶ τὴν ἐν Expédition de Morée δημοσιευθεῖσαν. Καὶ ἐν τῇ ἀποτυπώσει δὲ

8

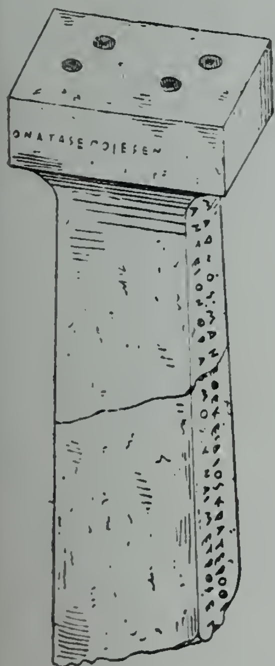

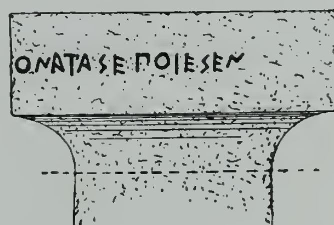
9

τῆς κινήσεως ἡ τοῦ Αἰγιναίου ἀετώματος Ἀθηνᾶ συμφωνεῖ καθόλου πρὸς τὴν ἡμετέραν χαλκῆν, πλὴν ὅτι ἐκείνη ἐκάλυπτε τὸν ἀριστερὸν βραχίονα οὐχὶ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀλλὰ διὰ τῆς αἰγίδος. Ἀκριβῶς ὅμως εἰς τὸν τύπον τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου ἀνήκει ἑτέρα τις μόνον ἐκ περιγραφῆς γνωστὴ μικρὰ χαλκῆ Ἀθηνᾶ ἐξ Αἰγίνης, ἥτις κατὰ τὸν Brunn [1] μεγίστην ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν ὑπὸ Ross δημοσιευθεῖσαν, καὶ τὴν ὁποίαν τούτου ἕνεκα οὐχὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαιολογούντων σήμερον θὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ὑπολάβωσιν ὡς ἐξ Ἀθηνῶν ἐπείσακτον εἰς τὴν γείτονα νῆσον. Δὲν ὀκνῶ λοιπὸν νὰ εἴπω ὅτι θεωρῶ καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον, ὡς ἔργον αἰγιναίου τεχνίτου καὶ δὴ καί τινος τῶν κορυφαίων· τὴν δὲ μικρότητα αὐτοῦ δὲν θὰ ἠδύνατό τις πλέον ν᾽ ἀντιτάξῃ κατὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὡς θὰ ἔπραττεν ἴσως πρότερον, καθόσον γινώσκομεν νῦν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ὀνάτας πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἀκροπόλεως ἐποίησεν ἀνάθημα προωρισμένον ἵνα ἱδρυθῇ ἐν αὐτῇ, τετράποδόν τι, ἴσως κέλητα ὄχι πολὺ μείζονα βεβαίως τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου. Μαρτύριον δὲ ἡ βάσις τοῦ ἔργου τούτου, ἥτις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Bῳ τεύχει τοῦ παρόντος περιοδικοῦ [2]. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη καὶ ἡ τοῦ Κάλλωνος ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐκ πλάνης ἐπίστευσάν τινες, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἀπέστεργον τοὺς τεχνίτας τῆς γείτονος νήσου. Πρό τινος δὲ εὑρέθη καὶ χαλκῆ κεφαλή, δημοσιευθεῖσα

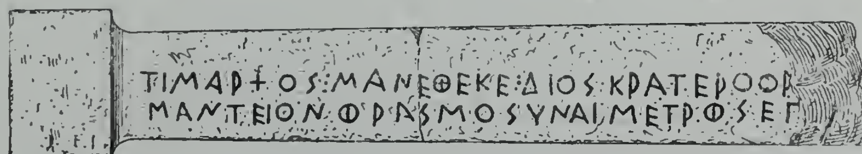
[1] Bull. dell'Inst. 1864 σ.78. Ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν σχεδιασμάτων τοῦ ἐν Ῥώμῃ Γερμ. Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἀπόκειται ἔτι καὶ σχεδίασμα τοῦ ἀγαλματίου ὑπὸ Geofroy ποιηθέν.

[2] [Ἔμελλεν νὰ δημοσιευθῇ ἐν τῷ B′ τεύχει, ἀλλὰ μὴ παραδοθέντος τοῦ ἄρθρου, παρατίθενται ἐνταῦθα μόνον τὰ πρὸς τοῦτο κατασκευασθέντα τότε ἀπεικονίσματα. Ἴδ. νῦν καὶ ἐν C. I. A. IV, 2. σ. 89, 373[99] δημοσιευθεῖσαν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος βάσιν.]

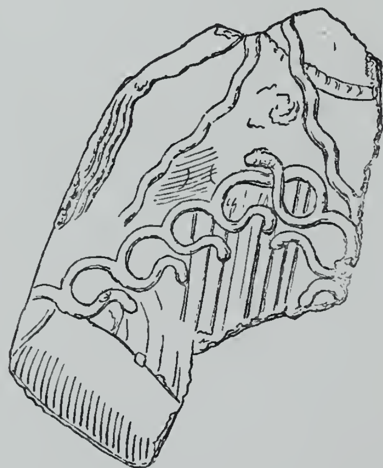

ἐν πίνακι 3 σ. 43 τῆς ἐφημερίδος ταύτης[1], ἀριστούργημα ἀρχαϊκῆς τέχνης, ἧς τὸν δεδηλωμένον αἰγιναῖον τύπον καὶ αἱ ζωηρόταται περὶ τοῦ ἐναντίου διαβεβαιώσεις οὐδαμῶς ἰσχύουσι νὰ ἐπισκοτίσωσι.

Τὰ δύο αἰγιναῖα παραδείγματα τοῦ ἡμετέρου τῆς Ἀθηνᾶς τύπου θὰ ἠδύναντο νὰ παραγάγωσιν ἡμᾶς, ὅπως ὑπολάβωμεν τὴν Αἴγιναν ὡς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ πατρίδα. Ἀλλ' αἱ ἰδιοῤῥυθμίαι, ἃς ἐν τῷ Β καὶ Γ παρετηρήσαμεν, ἀποτρέπουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τούτου. Ὅθεν κλίνω μᾶλλον νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ πατρὶς τοῦ κοινοῦ καὶ θεμελιώδους τύπου ἐν τούτοις ἀνατολικώτερον, ἴσως ἔν τινι τῶν τῆς Ἰωνίας νήσων, ζητητητέα εἶναι, ὁπόθεν καὶ ὁ τύπος τῶν ἐν ἠρεμίᾳ εἰκονιζομένων γυναικῶν τῶν τὴν αὐτὴν περιβεβλημένων στολὴν — ὧν δύο ἐπίσης χαλκᾶ ἀγαλμάτια εὑρέθησαν ἐν Ἀκροπόλει — εἰς Δῆλον Αἴγιναν καὶ Ἀττικὴν ἦλθεν. παρὰ τὴν ἐναντίαν γνώμην ἐκείνων, οἵτινες, ἄνω ποταμῶν χωροῦντες, ὑπολαμβάνουσιν ὅτι αἱ Ἀθῆναι τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἐξήσκησαν ὑπέροχον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς τέχνης τοῦ ἐν ἅπασι μᾶλλον προηγμένου ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐν Ἀθήναις ὅμως ἔπρεπεν ὁ τύπος οὗτος τῆς θεᾶς νὰ τύχῃ ἀσμένου ὑποδοχῆς, ἅτε τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ σχήματος συμφωνοῦντος πρὸς τὸν τύπον τῆς ἀρχαίας Πολιάδος[2].

Ε. Παραθέτομεν ἔτι ἐνταῦθα ὑπ' ἀριθ. 10 κατ'

10

ἐμὸν ἁπλοῦν σχεδίασμα καὶ τὴν εἰκόνα τεμαχίου

[1] Πρβ. Ῥωμαΐδου Μουσ. Ἀθηνῶν πίν. 15.

[2] Τὴν ὄχι νέαν ταύτην γνώμην ὑπεστήριξα ἐναντίον τῶν ἐν Roscher, Lexikon d. Mythologie σ. 687 ἐνστάσεων τοῦ Furtwängler ἀναγγέλλων τὸ ἔργον τοῦτο ἐν Zeitschr. für österr. Gymn. 1886.

ταπεινοῦ χαλκοῦ ἀναγλύφου ἐκ τῶν τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας συλλογῶν (ἀρ. χαλκ. 772, ὕψους 0.11). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι ὑπὸ τοῦ χρόνου ἱκανῶς ἐφθαρμένη καὶ πλήρης κηλίδων· πάχος ἔχει μόνον 0.007. Ἀναγνωρίζει τις ἐκ πρώτης ὄψεως λείψανον παραστάσεως Ἀθηνᾶς ἐντελῶς ὁμοίας τῷ ἐν πίν. 4 τῆς Ἐφημερίδος ταύτης δημοσιευθέντι ἀγαλματοειδεῖ ἀναγλύφῳ[1] καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ μέτρα. Προθύμως μάλιστα ἤθελέ τις δεχθῆ ὅτι ἀμφότερα ἐκ τῆς αὐτῆς προῆλθον μήτρας[2], ἐὰν μὴ ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τούτου μικραί τινες διαφοραὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ὤμου πλοκαμίς τις ἐπὶ πλέον. Διπλοῦν τὴν ὄψιν ἦτο ἐπίσης καὶ τὸ ἀντίτυπον τοῦτο· ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας σώζονται ἔτι καταφανῆ λείψανα τῆς προσκεκολλημένης ποτε ἑτέρας ὄψεως τοῦ ἀγαλματίου. Ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἐν ἔτει 1877, ἀγνοεῖται δὲ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως αὐτοῦ καὶ οὐδόλως ἀπίθανον νὰ προέρχηται ἐπίσης ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.

Σὺν τοῖς χαλκοῖς τούτοις εὑρήμασι τῶν τελευταίων ὡς τὰ πολλὰ ἀνασκαφῶν ἐκδίδομεν καὶ μαρμάρινον ἀγαλμάτιον εὑρεθὲν ἐν ἔτει 1864 κατὰ τὴν πρὸς θεμελίωσιν τοῦ ἐν Ἀκροπόλει Μουσείου γενομένην σκαφήν. Διὰ βραχέων πολλάκις ἐγένετο λόγος περὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης[3], ἀλλὰ δὲν ἔτυχε μέχρι τοῦδε τῆς πρεπούσης μετ' εἰκόνος δημοσιεύσεως, διότι οὔτε φωτογράφημά τι τοῦ Κωνσταντίνου (ἀρ. 42), ὅστις ἀπεικόνισε καὶ τοῦτο ὁμοῦ μετ' ἄλλων γλυπτῶν ἔργων, οὔτε τὸ πρόχειρον σχεδίασμα, ὅπερ ἐν τῇ πραγματείᾳ μου περὶ ἑλληνικῆς στολῆς παρέθηκα[4], εἶναι ἄξιαι τοῦ ὀνόματος. Ἐν τῷ 8ῳ πίνακι παρέχομεν δύο ὄψεις τοῦ ἀγαλματίου κατὰ τὴν αὐτογραφικὴν λεγομένην μέθοδον ἐξ ἰχνογραφήματος τοῦ Gilliéron. Τὸ ἀγαλμάτιον ἔχει ὕψος 0.82 ἐξ ὧν τὰ 0.045 ἀνήκουσι τῇ περιφερικῇ καὶ ἀτελῶς ἐξειργασμένῃ πλίνθῳ,

[1] Ἂς ῥηθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ἡ δημοσιευθεῖσα λιθογραφικὴ εἰκὼν δὲν ἀποδίδει πιστῶς τὴν κεφαλήν, ἰδίως δὲ καθιστᾷ ἧττον φαιδρὰν τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς.

[2] Ὁ ἐκδότης ἐν σελ. 31 ἐσφαλμένως θεωρεῖ τὸ ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθὲν ὡς *σφυρήλατον*.

[3] Arch. Zeitung 1864 σ. 234* Postolakka. Bull. dell'Inst 1864 σ. 85 Brunn κατὰ τοὺς Decharme καὶ Pervanoglu. Mitth. d. arch. Inst. Athen 1881 σ. 86, 93 σημ. 2 K. Lange. von Sybel, Katalog ἀρ. 5003. Milchhöfer, Museen Athens σ. 54. Arch. Zeitg. 188. σ. 213 ἑξ. Schreiber. Roscher, Lexik d Mythol. σ. 695, 1720 Furtwängler.

[4] Beiträge zur Gesch. der gr. Tracht σ. 142 σχ. 47.

ἥτις, πλάτος ἔχουσα 0.265, ἐνεσφηνοῦτο βεβαίως εἰς τὸ βάθρον. Ὁ λίθος, ἐξ οὗ τὸ ἔργον πεποίηται, εἶναι νησιωτικὸν ἁδρόκοκκον καὶ ὑπόφαιον τὴν χροιὰν μάρμαρον, οἷον εὕρηται πανταχοῦ καὶ ἐν Πάρῳ καὶ Χίῳ ἀκόμη, καὶ οἱονεὶ τὴν μέσην μεταξὺ τοῦ ὅλως φαιοῦ καὶ τοῦ λευκοῦ κατέχον θέσιν. Τίνα τὰ ἀποκρουσθέντα αὐτοῦ μέρη ἐννοεῖ εὐκόλως ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς εἰκόνος· κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ διατήρησις αὐτοῦ εἶναι ὄχι κακή, τοῦ δὲ χρωματισμοῦ πολλαχοῦ διεσώθησαν ἐμφανῆ λείψανα, εἰ καὶ τὸ ἔργον ἐπὶ μακρὸν χρόνον διέμεινεν ἐν ὑπαίθρῳ μέχρις ἀποπερατώσεως τοῦ Μουσείου. Ἡ ἔσω ἐπιφάνεια τῆς αἰγίδος φέρει ζωηρὸν ἐρυθρὸν χρωματισμόν, ἐπὶ δὲ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς ἐπιφανείας ἴχνη μόνον σώζονται, ἰδίως καταφανῆ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου καὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ στήθους, ὡς δηλοῦ-

ται ἐν τῷ παρατιθεμένῳ ζιγκογραφήματι εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους ποιηθέντι. Τὰ σκιερὰ μέρη δηλοῦσιν ἐπιφάνειαν τοῦ μαρμάρου διαβεβρωμένην, ἐκεῖ δὲ εἰκάζω ὅτι ἦσαν ἐπιτεθειμένα τὰ μᾶλλον ἐξίτηλα χρώματα, πιθανῶς τὸ ἐρυθρόν, τοὐναντίον δὲ διὰ τῶν στερεωτέρων χρωμάτων, τοῦ κυανοῦ ἢ πρασίνου πιθανῶς, φαίνονται ὅτι ἦσαν κεχρωματισμένα ἐκεῖνα τὰ μέρη ὧν καὶ νῦν ἡ ἐπιφάνεια λαμπροτέραν διετήρησε τὴν ὄψιν[1]. Αἱ κάθετοι ἐν μέσῳ τῶν φολίδων γραμμαὶ εἶναι ἐγχάρακτοι. Τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν, οἵαν ὁ χρωματισμός, δεικνύει καὶ ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ ἀγαλματίου παρὰ τὸν καταφανῶς ἄκομψον τύπον τῆς μορφῆς. Τὰ τῆς ἐσθῆτος κράσπεδα εἶναι ἀρκετὰ βαθέως γεγλυμμένα, ἡ δὲ αἰγὶς ἦτο κατ' ἀμφότερα τὰ μέρη τῶν νώτων ὡς λεπτὴ (πάχους 0.01) προεξέχουσα πλὰξ εἰργασμένη καὶ κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ ὀδοντωτοῦ κρασπέδου της ἔφερε πιθανῶς μεταλλίνους ὄφεις, ἐνηρμοσμένους εἰς ὀπὰς πλάτους 0.005.

Ἡ Ἀθηνᾶ φέρει χιτῶνα, ὅστις μόνον διὰ τῶν βραχειῶν καὶ στενῶν χειρίδων του κατὰ τοὺς ὤμους γίνεται καταφανής. Αἱ λεπταὶ ἐκεῖναι πτυχαί, αἱ συνήθως ἀπαντῶσαι ἐπὶ τῶν χειρίδων τῶν ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων, ἐλλείπουσιν ἐνταῦθα ἐντελῶς, ὡς λ. χ. καὶ ἐπὶ τοῦ ὡραίου ἀγάλματος τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τοῖς «Μουσείοις τῶν Ἀθηνῶν» πίν. 14. Ἐπὶ δὲ τοῦ χιτῶνος φέρει ἐπίσης τὸν πέπλον, οὐχὶ ὅμως τοιοῦτον, οἷον ἡ ἰωνικὴ τέχνη μετεποίησεν καὶ οἷον εὕρομεν ἔτι αὐτὸν ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ἀνωτέρω περιγραφεῖσι χαλκοῖς ἀγαλματίοις, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὡραῖον ἐλεύθερον τύπον ὃν ὁ Φειδίας ἔδωκε τῷ τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς αὐτοῦ καὶ τῷ τῆς Λημνίας καὶ ὃν ἐγὼ ἀλλαχοῦ ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀττικὸν τύπον τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς πέπλου νἀποδείξω προσεπάθησα[1]. Καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἤδη τὸ παρὸν ἀρχαϊκὸν ἔργον φαίνεται ὂν ὁ πρόδρομος τῆς τελείας τέχνης. Ἡ αἰγὶς ἔχει μὲν ἀληθῶς ἔτι τὸ ἀρχαϊκὸν σχῆμα, μακροτέρα ὄπισθεν κατὰ τὰ νῶτα καταπίπτουσα, ἀλλὰ τὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος ἄρθρου κατὰ ἐμὸν σχεδίασμα εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ πραγματικοῦ αὐτοῦ μεγέθους εἰκονιζόμενον Γοργόνειον, ὅπερ φέρει αὕτη γεγλυμμένον ἐπὶ τοῦ ὁμαλῶς ἐξέχοντος ἐξαγώνου ἐπιπέδου, δεικνύει τὸν ἐν τῷ μέσῳ ἱστάμενον μέτριον ἐκεῖνον τύπον, τὸν παριστῶντα αὐτὸ ἄνευ τῶν θηριωδῶν ἐκείνων χαρακτηριστικῶν, δι' ὧν εἰκόνιζεν αὐτὸ ἡ ἀρχαϊκὴ τέχνη. Τὸ τοῦ ἡμετέρου ἀγάλματος Γοργόνειον δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ ἐπὶ τῶν ἀντιτύπων τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς[2] εἰκονιζομένων. Καὶ ὅμως ὁ τύπος αὐτοῦ οὗτος εἶναι πολὺ ἀρχαιότερος τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν καταστροφῆς, ἀπαντᾷ δέ, καθ' ὅσον οἶδα, τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ πολλῶν τεμαχίων πηλίνων ἀναγλύφων, ἅτινα τὴν θεὰν ἐφ' ἅρματος εἰκονίζουσι. Τούτων ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀνευρέθη κατὰ διαφόρους χρόνους ἐν τῇ Κιμωνείῳ ἐπιχώσει· ἅπαντα δὲ εἶναι ἐπὶ τριῶν ἢ τεσσάρων τύπων, διαφερόντων ἀλλήλων μόνον ἔν τισι λεπτομερείαις, οἷον ἐν τῇ ὑπάρξει ἢ ἐλλείψει τῆς ἀσπίδος, ἐκτετυπωμένα[3]. Παράδοξος δὲ εἶναι ἐνταῦθα ἡ ἐπὶ τοῦ μετώπου εὐρεῖα καὶ ἀβαθὴς αὖλαξ.

Καὶ κατὰ τὴν στάσιν δὲ διαφέρει ἡ ἡμετέρα Ἀθηνᾶ τῶν λοιπῶν τοῦ ἀρχαϊκοῦ τύπου καὶ ὡς

[1] Κηλίς τις μεγάλη πρασίνου χρώματος κατὰ τὸ ἔμπροσθεν κάτω μέρος τῆς ἐσθῆτος παρήχθη ἐκ τῆς γειτνιάσεως συντεθαμμένου μεταλλίνου ἢ τοῦτον φέροντος τὸν χρωματισμὸν ἀντικειμένου.

[1] Πρβ. Beiträge zur Gesch. der gr. Tracht σ. 141 ἑξ.

[2] Furtwängler ἐν Roscher, Lexik. d Mythol σ. 1719.

[3] Δύο τεμάχια ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Schöne. Griech. Reliefs πίν. 35 ἀρ. 136, 137. Πρβ. Reisch. Mitth. d. Inst. Athen 1887 σ. 129.

πρόδρομος τοῦ Φειδιακοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ. Οὔτε ἐν τῇ ξοανοειδεῖ ἀκαμψίᾳ ἵσταται, οὔτε ἐν τῇ πολεμικῇ στάσει τῶν Παλλαδίων, ἀλλ' ἔχει τὸ ἤρεμον ἐκεῖνο καὶ φυσικὸν σχῆμα, ὅπερ καὶ ἐν τῷ καλουμένῳ *Ἀπόλλωνι τοῦ ὀμφαλοῦ*, ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Στεφάνου καὶ ἐπὶ τῶν γλυπτικῶν ἔργων τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ παρατηρεῖται καὶ ὅπερ ὡς μετὰ κόπου ἀπόκτημα τῆς ὀλίγον πρὸ τοῦ Φειδίου τέχνης ὑπολαμβάνεται[1]. Τὸ σῶμα δὲν στηρίζεται καὶ ἐπὶ τῶν δύο σκελῶν ἐξ ἴσου, ἀλλά, καίπερ ἀμφοτέρων πατούντων δι' ὅλου τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, τὸ βάρος τοῦ σώματος φαίνεται ὑποβασταζόμενον ἰδίως ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους, ἐν ᾧ τὸ δεξιὸν εἶναί πως κατὰ τὸ γόνυ πλαγίως κεκαμμένον καὶ κατὰ ταύτην τὴν θέσιν, καὶ πρὸς τὰ ἐμπρὸς κατά τι τεθειμένον. Κατὰ τὰ ἰσχία ὅμως οὐδεμία κίνησις ἐκδηλοῦται, καθ' ὅλου δὲ ἡ ἐν τῇ τέχνῃ τότε εἰσαχθεῖσα νέα ἀρχὴ δὲν ἐξεδηλώθη εἰσέτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀγάλματι τόσον ἀδέσμευτος ὅσον ἐν τοῖς ἄνω μνημονευθεῖσιν ἔργοις. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ ὁμοιάζει ἡ ἡμετέρα Ἀθηνᾶ μᾶλλον τῷ ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ πρίγκηπος Sciarra ἐν Ῥώμῃ πρό τινος δημοσιευθέντι χαλκῷ παιδὸς ἀγάλματι[2], ὅπερ εἶναι ἔργον τῶν ἀρχῶν τοῦ πέμπτου αἰῶνος καὶ πιθανῶς τῆς πελοποννησιακῆς Σχολῆς. Ὑπερέχει δὲ τοῦ ἔργου τούτου τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα οὐ μόνον κατὰ τὸ σεμνοπρεπέστερον σχῆμα — ὑπεροχή, ἥτις κυρίως δύναται νὰ ἔχῃ τὸν λόγον της ἐν τῇ διαφορᾷ τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου — ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ὅτι ἡ κεφαλὴ δὲν εἶχε τὴν ἄκαμπτον ἐκείνην κατ' ἐνώπιον στάσιν, ἀλλ' ἦτο μικρόν τι πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐστραμμένη, ὡς τοῦτο δῆλον γίνεται οὐ μόνον ἐκ τῆς θέσεως τῆς σαφέστατα δεδηλωμένης σφαγῆς τοῦ λαιμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ νῶτα περισωθείσης ἄκρας τοῦ λόφου τοῦ κράνους, ἥτις δὲν κατέχει τὸ μέσον τῆς ἐπὶ τῶν νώτων κόμης, ἀλλὰ πλησιέστερον πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον ἐπικάθηται.

Καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν δὲ τὴν θέσιν τῶν βραχιόνων ἀνάλογα παραδείγματα ὑπάρχουσιν ἐν ἔργοις τοῦ αὐτοῦ τεχνικοῦ κύκλου. Ὁμοιότατα, τὸν ἕνα βραχίονα μετὰ δράσεως ἐπὶ τοῦ δόρατος ὑψωμένον ἔχων, τὸν δ' ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἰσχίου σθεναρῶς ἐπερείδων, ἵστατο ὁ Οἰνόμαος ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἀετώματι τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ὑστερεῖ ἔτι τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα, τοῦ τεχνίτου αὐτοῦ μὴ δυνηθέντος νὰ δηλώσῃ τὴν σθεναρὰν τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἰσχίου ἐπέρεισιν, διότι μόνον σχεδὸν διὰ τῶν ἄκρων δακτύλων ψαύει ἡ χεὶρ (καὶ τοῦτο ἱκανῶς ἀδεξίως) τὴν ἐσθῆτα, *χεὶρ παχεῖη* πρὸς τούτοις οὖσα, ὅπερ ἄτοπον ἐν τοιαύταις τοῦ ἄλλου σώματος ἀναλογίαις.

Ἰδίως ὅμως συγγενὲς τοῖς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἔργοις, ὡς τοῦτο ἤδη πρὸ πολλοῦ παρετηρήθη, φαίνεται ὂν τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀναβολῆς. Καὶ δὲν ἀπαντᾷ μὲν ἐν τοῖς ἐξ Ὀλυμπίας ἔργοις ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ στολὴ τοῦ ἡμετέρου ἀγαλματίου, οἵαν ἀνωτέρω τὴν περιεγράψαμεν, ἀλλὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τούτου καὶ ἐκείνων τὸ κυριώτατον στοιχεῖον εἶναι ὁ ἐκ βαρέος μαλλίνου ὑφάσματος δωρικὸς πέπλος, τοῦ ὁποίου αἱ ἄτεχνοι καὶ στρογγυλώδεις πτυχαὶ εἶναι γεγλυμμέναι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπέριττον καὶ τὴν καταγωγήν της ἐκ τῶν σφυρηλάτων ἔργων ἔχουσαν τεχνοτροπίαν, οἵαν ἐνορῶμεν αὐτὴν ἐν τῇ Στερόπῃ, τῇ Ἱπποδαμείᾳ ἢ τῇ Ἑσπερίδι ἐν Ὀλυμπίᾳ[1]. Ὅπου δὲ ἡ τοῦ σώματος βαρεῖα μάζα ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα ὑποφαίνεται ὡς λ. χ. κατὰ τὴν δεξιὰν κνήμην ἢ τὴν ἀριστερὰν γαστροκνημίαν, τοῦτο οὔτε κατὰ τὸν κατὰ συνήθη κην ὑπερβολικὸν τρόπον τῆς ἀρχαϊκῆς νησιωτικῆς τέχνης — τρόπον, παραδεκτὸν γενόμενον καὶ ἐν Ἀθήναις — γίνεται, οὔτε κατὰ τὴν ἰδανικὴν φυσικότητα τῶν γλυφῶν τοῦ Παρθενῶνος, ἀλλὰ περίπου καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τὸ πρᾶγμα ἀπαντᾷ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ αἰγὶς δὲν προσφύεται στενῶς ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν νώτων, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαϊκωτέροις ἔργοις, ἀλλὰ καλύπτει μόνον τὰ εὐρέα μέν, ὄχι ὅμως καὶ ἱκανῶς ἀποστρογγυλωμένα καὶ προεξέχοντα ἀνώτερα τοῦ κορμοῦ μέρη, καταπίπτουσα ὀπίσω κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, ἤτοι ὥς τις βαρεῖα δορά. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν ἐλάχιστά εἰσι τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἴχνη τὰ ἐνθυμίζοντα ἔτι τὸν ἀρχαϊκὸν τρόπον καὶ μαρτυροῦντα, ὅτι τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον ἀρχαιότερόν πως εἶναι, ἢ ὁ γλυπτικὸς κόσμος τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. Οὕτω λ. χ. ἐν τοῖς ἀνοικτοῖς κρασπέδοις τοῦ πέπλου κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος εἶναι μᾶλ-

[1] Πρβ. νῦν Bull. dell'Inst. 1887 σ. 97 ἑξ.

[2] Bull. dell'Inst. 1887 πίν. IV-V σ. 90 ἑξ.

[1] Πρβ. Mitth. d. arch. Inst. Athen 1881 σ. 91 ἑξ. K Lange. Bull. dell'Inst. 1887 σ. 54 ἑξ. καὶ σ. 102 ἑξ.

λον ὁρατὴ ἡ ἐπιτήδευσις καὶ ἡ καθ' ὡρισμένον σχῆμα διάταξις αὐτῶν ἢ ὅπως ἐν τῇ Ἱπποδαμείᾳ καὶ τῇ Ἑσπερίδι, ἰδιαίτατα δὲ φαίνονται αἱ πτυχαί, ἃς ὁ κόλπος τοῦ πέπλου ὑπὲρ τὴν ζώνην σχηματίζει, παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς τῆς Στερόπης ἢ τὰς τῆς Ἀθηνᾶς εἴτε τῆς ἐν τῇ μετόπῃ τοῦ Αὐγείου εἴτε καὶ αὐτῆς ἔτι μόνον τῆς ἐπὶ τοῦ βράχου καθημένης, τυπικαὶ καὶ φυσικότητος ἄμοιροι. Λείψανον ἔτι τοῦ ἀρχαϊκοῦ κατὰ συνθήκην τρόπου εἶναι ἐν τῷ ἀγαλματίῳ τούτῳ καὶ ἡ ταπεινὴ καὶ ἐκ πυκνῶν κυματοειδῶν αὐλάκων συγκειμένη κατὰ τὰ νῶτα κόμη, οἵα δὲν ἀπαντᾷ πλέον ἐν τοῖς ἐξ Ὀλυμπίας ἔργοις.

Τὸ δὲ συμπέρασμα ἡμῶν εἶναι περίπου τόδε: Τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον εἶναι ἔργον τεχνίτου τοῦ ἐκπνέοντος ἀρχαϊσμοῦ, ὅστις ἀνῆκεν ἢ στενότατα συνεδέετο τῇ Πελοποννησιακῇ σχολῇ, εἰς ἣν δέον ν' ἀποδώσωμεν τὸν γλυπτικὸν κόσμον τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός. Ἐὰν δέ, ὅπως ἀνωτέρω παρεδέχθημεν, ἐνέδυσε τὴν θεὰν στολὴν ἰδίως ἀττικήν, τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει ἢ ὅτι εἰργάζετο διὰ τὰς Ἀθήνας. Διάφορα γνωρίσματα μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τῆς γνώμης, ὅτι τὸ ἀγαλμάτιον εἶναι ἐπιεικῶς ἀρχαιότερον ἢ τὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς γλυπτικὰ ἔργα. Ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως αὐτοῦ δὲν εἶναι ἄρα ὁ περὶ τὸ 460, ὡς φρονεῖ ὁ Furtwängler[1], ἀλλ' ὁ περὶ τὸ 480 καὶ μάλιστα, ὅπερ πιθανώτερον, ὀλίγον τι πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ τῶν Περσῶν. Διότι κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν θεμελίων τοῦ ἐν Ἀκροπόλει Μουσείου ἡ σκαφὴ προέβη κατὰ βάθος μέχρι τῆς Κιμωνείου ἐπιχώσεως, ἐν ᾗ φαίνεται ὅτι εὑρέθη μετὰ τοῦ Μοσχοφόρου καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἀθηνᾶς τῆς ἐκ τοῦ ἀετώματος τοῦ ὑπὸ Πεισιστράτου κτισθέντος ναοῦ καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον. Κρῖμα ὅτι δὲν ἔχομεν ὡρισμένας εἰδήσεις περὶ τούτου. Ἴσως ἐκ τῶν νέων ἀνασκαφῶν προαχθῇ τι εἰς φῶς τῶν μήπω εὑρεθέντων αὐτοῦ μερῶν καὶ μετὰ τούτου καὶ ἡ βεβαίωσις περὶ τῆς προελεύσεως αὐτοῦ.

[1] Ἴδε Roscher, Lexik. d. Mythol. σ. 695.

Ἐν Ἀθήναις, Ἰούλιος 1887.

FRANZ STUDNICZKA

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Ἐν σελ. 136 σημ. 2 στ. 9 πρόσθες: Καὶ ἐν ἀρχαϊκῷ ἀγαλματίῳ Σατύρου ἐκ τῆς ἐν Ἠπείρῳ Ἀπολλωνίας, Bull. de la soc. nat. des antiq. de France 1885 σ. 221.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Σελ. 113 στ. 3 ἀντὶ *Σέξστῳ* ἀνάγνωθι *Σέξτῳ* καὶ στ. 19 ἀντὶ *Σέξστος* ἀνάγνωθι *Σέξτος*.

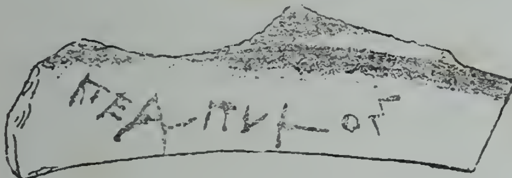
(Ἐξεδόθη τῇ 20ῃ Ἀπριλίου 1888.)

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

(Πίν. 10, 11, 12, 13)

Περὶ τῶν ἐν ἔτει 1886 ἐν Μυκήναις γενομένων ἀνασκαφῶν, ὧν εὑρήματά τινα δημοσιεύομεν σήμερον, θὰ γείνῃ λόγος ἐκτενὴς ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας τοῦ 1886, ὅπου καὶ τὸ σχέδιον αὐτῶν θὰ δημοσιευθῇ. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐνηργήθησαν εἰς δύο μέρη, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἀνεκαλύφθη ἀνάκτορον τῆς αὐτῆς ἧς καὶ τὸ ἐν Τίρυνθι ἐποχῆς, καὶ κάτω παρὰ τὸν μέγαν ἐκ πολυγωνικῶν λίθων πύργον τοῦ μεσημβρινοδυτικοῦ τείχους· ἐνταῦθα ἀπεκαλύφθη *οἶκος* τῆς αὐτῆς καὶ οὗτος ἐποχῆς, ἀλλὰ μικροτέρων διαστάσεων καὶ ᾠκοδομημένος ἐξ ὑλικοῦ εὐτελεστέρου.

Ἐπιγραφαὶ εὑρέθησαν τρεῖς. Ἡ πρώτη εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἔχοντος γάνωμα μέλαν καλὸν καὶ ἀνακαλυφθέντος ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ *οἴκου* ἐπιχώσει εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου. Ὡς δεικνύει τὸ παρατιθέμενον ζιγκογράφημα, τὰ γράμματα

διακρίνονται σαφῶς· ἡ ἀνάγνωσις ὅμως παρέχει δυσκολίας ἕνεκα τοῦ τρίτου ἀπ' ἀριστερῶν στοιχείου, περὶ τοῦ ὁποίου δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ τις, ἂν ἦναι ἓν μόνον γράμμα, διότι φαίνονται μᾶλλον ὡς δύο, δηλ. Ρ ἢ Α καὶ V. Ἐπειδὴ ὅμως οὕτω οὐδεμία ἑλληνικὴ λέξις σχηματίζεται, ὑποθέτω ὅτι εἶναι κακῶς ἐπὶ τοῦ ὀστράκου ἐγχαραχθὲν Ν καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ *Πενπύλος*, ἂν καὶ ὄνομα τοιοῦτο δὲν ὑπάρχει γνωστόν. Τὸ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης κέρδος εἶναι ὅτι ἀπαντᾷ ἐν αὐτῇ τὸ διὰ τὸ λάμβδα σημεῖον ⊢, ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ἐν Μυκήναις ἐν χρήσει ἀλφάβητον δὲν ἦτο διάφορον τοῦ ἀργείου· διότι τὸ λάμβδα μόνον ἐν Ἄργει πάλιν γράφεται οὕτω, οὐδαμοῦ δ' ἄλλοθι (ἴδε Kirchhoff Studien zur Gesch. des gr. Alphabets σ. 86). Μέχρι τοῦδε οὐδὲν περὶ τοῦ ἀλφαβήτου τῶν Μυκηναίων ἦτο γνωστόν.

Ἡ ἑπομένη ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκεται ἐπὶ ἐγχωρίου τιτανολίθου ἔχοντος ὕψ. 0.36, πλ. 0.36 καὶ πάχ. 0.115, εὑρεθέντος δὲ ἐπίσης ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ οἴκου ἐπιχώσει εἰς ἐλάχιστον βάθος. Ἄνω εἶχεν ἡ πλὰξ ἀετωμάτιον, οὗ μόνον μέρος σώζεται· ἡ ἐπιφάνεια εἶναι κατὰ τοὺς πρώτους ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ στίχους λίαν ἀποτετριμμένη καὶ τὰ γράμματα ἀναγινώσκονται δυσκόλως.

ΓΡΟΤΙΜΟΥΓΟΡΤΥΝΙΟΥ
ΘΕΟΙ≶ΑΓΑΘΑΙΤΥΧΑΙΛΛΙΛΙΛΙΕΔΟΞΕ
ΤΕΛΕΙΑΙΤΩΝΜΥΚΑΝΕΩΝΓΑΝΑΜΟΥ
Υ≶ΤΕΡΑΙΑΙΓΡΑΤΟΜΗΝΙΑ≶ΑΡΙ≶ΤΕΥΕ
ΔΑΜΙΟΡΓΩΝΔΕ/ ΦΙΩΝ⁻////ΜΟΚΡΙΤΟΥΔΑ'
ϸΟΝΤΕΥ≶ΕΓΕ.ΔΗ.Ι..ΘΕΝΤΩΝ⁻Τ.
ƷΟΝΤΩΝΜΥΚΑΝΕΩΝΥΓΟΝΑΒΙΟ≶Ε≶Λ.
<ΕΔΑΙΜΟΝΑΕΓΟΛΥΩΡΗΕΓΡΟΤΙΜΟ≶
ΤΙΜΑΡΧΟΥΓΟΡΤΥΝΙΟ≶ΚΑΙΤΑΝΑΓΑΝ
≶ΑΝ≶ΓΟΥΔΑΝΕΘΕΤΟΩ≶ΔΙΑ≶ΩΘΕΙΕΝ
ΤΟΙΑΓΑΧΘΕΝΤΕ≶ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΟΙ≶ΚΩΜΕ
ΤΑΙ≶Ε≶ΓΡΟΕΔΡΙΑΝΚ.ΛΙ≶ΘΑΙΤΟΙ≶ΔΙΟΝΥ≶Ι
ΟΙ≶ΚΑΘΑΓΕΡΚΑΙΤΟΝ.^^^Ϲ...ΥΓ
ΤΑΝ≶ΓΡΟΤΙΜΟΝ
ϽΝ≶ΚΑΙΤ^

Προτίμου Γορτυνίου.

Θεοῖς, ἀγαθαῖ τύχαι· ἁλιαίαι ἔδοξε
τελείαι τῶν Μυκανέων· Πανάμου,
ὑστεραίαι πρατομηνίας· ἀρίστευε
δαμιοργῶν Δε[λ]φίων [Τ]ιμοκρίτου Δαι-
φοντεύς. Ἐπε[ι]δὴ [ἀπαχ]θέντων ... [ἡ]
[ϐ]ώντων Μυκανέων ὑπὸ Νάϐιος ἐς Λ[α-]
κεδαίμονα ἐπολυώρηε Πρότιμος
Τιμάρχου Γορτύνιος καὶ τὰν ἅπαν-
σαν σπουδὰν ἔθετο, ὡς διασωθεῖεν
τοὶ ἀπαχθέντες, δεδόχθαι τοῖς κωμε[ί-]

ταις ἐς προεδρίαν κ[α]λῖσθαι τοῖς Διονυσί-
οις καθάπερ καὶ τὸν[ς] ἄλλ[ονς ε]ὐε[ργέ-]
τανς Πρότιμον [Τιμάρχου καὶ τὸνς ἐκ-]
[γόν]ονς καὶ τα – –

Ἡ φράσις *ἀρίστευε δαμιοργῶν Δελφίων* (στ. 4-5) δύναται νὰ σημαίνῃ δύο τινά· ἢ ὅτι ὁ Δελφίων ἦτο πρῶτος τῶν δημιουργῶν καὶ προήδρευε τῆς ἐκκλησίας, ἢ ὅτι αὐτὸς εἶπε τὴν γνώμην, ἥτις ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἡ πρώτη ἐκδοχή μοι φαίνεται πιθανωτέρα, διότι οὕτω ἡ ἐπιγραφὴ δὲν μένει ἀχρονολόγητος, ἔπειτα συμφωνότερος τῇ δωρικῇ συνηθείᾳ θὰ ἦτο ὁ τύπος *δαμιοργίων*, ἐὰν τοῦτο ἦτο μετοχὴ καὶ ὄχι ἐπίθετον. Ἐν Φωκικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶσιν ἄρχοντές τινες καλούμενοι *ἀριστῆρες* (Bull. de corr. hell. X σ. 363 καὶ XI σ. 333, 337). Μήπως καὶ τούτων τὸ ὄνομα συγγενεύει τῷ ἀριστεύειν;

Ὁ Δελφίων λέγεται, ὅτι ἦτο ἐκ τῆς Δαϊφοντίδος φυλῆς, γνωστῆς τέως μόνον ἔκ τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Θουρίᾳ τῆς Μεσσηνίας (Lebas-Foucart ἀρ. 302). Ἐν Ἄργει πλὴν τῶν τριῶν γνησίων δωρικῶν φυλῶν, τῶν Ὑλλέων, Δυμάνων καὶ Παμφύλων, ὑπῆρχε καὶ τετάρτη, ἡ Ὑρναθία ἔχουσα τὸ ὄνομα ἐξ Ὑρνηθοῦς θυγατρὸς τοῦ Τημένου καὶ γυναικὸς τοῦ Δαϊφόντου. Ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ Μυκηναῖοι εἶχον ἄλλην διαίρεσιν καὶ ἄλλα ὀνόματα φυλῶν, πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὰς τέσσαρας γνωστὰς τῶν Ἀργείων καὶ ἡ Δαϊφοντίς.

Στίχ. 6 ἑξ. Φίλιππος ὁ πέμπτος, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, παρέδωκεν εἰς τὸν Νάβιν τὸ Ἄργος ὡς ἀμοιβὴν τῆς συμμαχίας του ἐν τῷ κατὰ τῶν Ῥωμαίων πολέμῳ· ὁ τύραννος κατέσχε τὸ Ἄργος ἐπὶ δύο ἔτη (197-195 πρὸ Χρ.), καθ' ἃ πᾶν εἶδος βίας μετῆλθεν, ὅπως ἀποσπάσῃ χρήματα παρὰ τῶν κατοίκων (Hertzberg Gesch. Griechenlands unter den Römern I σ. 75). Κατὰ τὴν περίστασιν δὲ ταύτην θ' ἀπήγαγεν εἰς Λακεδαίμονα καὶ τοὺς Μυκηναίους, περὶ ὧν ἐνταῦθα γίνεται λόγος, ὥστε ἡ ἐπιγραφὴ θὰ ἦναι ὑστερωτέρα κατά τι τοῦ 197 π. Χ.

Τοῦ ἕκτου στίχου τὸ τέλος δὲν ἀναγινώσκεται· φαίνονται ὡς δύο Τ ἢ Ι, ὑποθέτω δὲ ὅτι εἶναι ἀριθμητικὰ σημεῖα. Τοῦ ἑπομένου στίχου τὸ πρῶτον γράμμα ἐπίσης εἶναι ἀμφίβολον καὶ τὸ τούτῳ δὲ ἀκολουθοῦν δὲν διακρίνεται σαφῶς ἂν ἦτο Ο ἢ Ω. Ἴσως μάλιστα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Β ὑπῆρχε καὶ ἓν Ι, τότε δὲ θὰ εἴχομεν τὸν ἀκραιφνῶς δωρικὸν τύπον *ἡβιόντων*· ἀλλ' ὅπως ἔχει νῦν ἡ κατάστασις τοῦ λίθου, ὁλόκληρος ἡ λέξις εἶναι ἀβεβαία.

Ἡ τρίτη ἐπιγραφὴ εὑρέθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὸ ἀνάκτορον εἰς βάθος 0.50 μ. περίπου. Εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ βαθροειδοῦς τιτανολίθου ἔχοντος ὕψ. 0.43, πλ. 0.37 καὶ πάχ. 0.40. Ἄνω ἐπιστέφεται διὰ κανόνος, κάτω δὲ ὑπάρχει χῶρος ἄγραφος ἱκανός.

ΞΤΕΡΑΙΙΠΡΑΤΟΜΗΝΙΑΣΑΡΗΤ
ΣΔΑΜΟΧΑΡΤΟΥΤΑΙΚΩΜΑΙΤ
ΛΑΝΣΠΕΝΤΑΚΑΤΙΑΝΣΔΕΔΩΧ
ΑΙΥΣΚΑΠΡΟΑΙΡΩΝΤΑΙΤΟΙΚΩ
ΜΙΑΓΚΑΙΤΟΓΓΡΟΦΕΑΤΟΝΣΑ
ΟΡΓΟΙΣΕΜΦΑΝΕΣΗΚΑΤΕΓΓ
ΩΙΓΡΟΦΕΙΕΙΔΕΜΗΠΟΙΟΙΕΓΚΑ
ΞΕΝΑΙΔΕΤΙΚΑΠΕΝΗΤΑΙΑΤΙΤΟΝΑ
ΕΝΙΙΤΑΙΑΠΟΤΩΝΤΟΚΩΝΤΩΓΚΟ
ΡΚΟΥΩΣΔΕΙΑΛΛΩΣΠΩΣΗΜΕΝΗΩ
ΣΑΡΙΣΤΕΩΣΔΑΦΟΝΤΕΥΣΜΥΚΑΝ∠

ὑ]στεραίαι πρατομηνίας· Ἀρητ – –
ς Δαμοχάρτου τᾶι κώμαι τ[ῶν Μυκανέων – – –
δραχμ]ὰνς πεντακατίανς δέδωχ[ε – –
χρῆσθ]αι ὗς κα προαιρῶνται τοὶ κω[μεῖται – –
τὸν τα]μίαγ καὶ τὸγ γροφέα τὸνς ἀ[εὶ – –
δαμι]οργοῖς ἐμφανὲς ἦ κατεγγ – –
τ]ῶι γροφεῖ· εἰ δὲ μὴ ποιοῖεγ κα[τὰ – –
ζεν· αἰ δέ τι κα πένηται, ἄτιτον α – –
ενηται ἀπὸ τῶν τόκων τῶγ κο – –
ὅ]ρκου ὡς δεῖ ἄλλως πως ἦμεν ἢ ὡ[ς – –
ς Ἀριστέος Δαφοντεὺς Μυκὰν [δ – –

Ἐν τῇ μεταγραφῇ δὲν ἐπεχείρησα ἄλλας εἰμὴ τὰς ἀσφαλεστάτας συμπληρώσεις, διότι λείπει δυστυχῶς ἴσως τὸ ἥμισυ τοῦ λίθου· οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων ἑκάστου στίχου ἠδυνήθην κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐξεύρω. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς δὲν φαίνεται νὰ ἦτο συντεταγμένη ὡς ἡ τῆς προηγουμένης· ἔλειπον πιθανῶς τὰ *Θεοῖς, τύχαι ἀγαθαῖ*. Ἡ ὅλη ἔννοια τοῦ ψηφίσματος εἶναι καὶ αὐτὴ σκοτεινὴ ὡς αἱ λεπτομέρειαι, οὐχ ἧττον ἰδοὺ τί φαίνεται προκύπτον ἐξ αὐτῆς· ἀνήρ τις, υἱὸς τοῦ Δαμοχάρτου, ἐδώρησεν εἰς τὴν κώμην τῶν Μυ-

κηναίων δραχμὰς πεντακοσίας, ὅπως τὰς μεταχειρισθῶσιν οἱ κωμῆται κατὰ βούλησιν (στ. 1-4). Τὴν διαχείρισιν τοῦ ποσοῦ τούτου ἀναθέτουσιν οἱ κωμῆται εἰς τὸν ταμίαν καὶ τὸν γραφέα τῆς κώμης, οἵτινες ὅμως ὀφείλουσι νὰ συμπράττωσι μετὰ τῶν δημιουργῶν ἢ ἴσως ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐξέλεγξιν αὐτῶν (στ. 5-6), καὶ ἐὰν δὲν πράττωσι κατὰ τὰ δεδογμένα, τότε ἐπιβάλλεται αὐτοῖς πρόστιμον· ἐὰν δέ τις τῶν ζημιωθέντων ἕνεκα πενίας δὲν πληρώσῃ τὸ πρόστιμον, κηρύσσεται ἄτιμος καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοί του [1]. Ἕπεται διάταξίς τις περὶ τῆς χρήσεως ἴσως τῶν ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τόκων [2], καὶ τέλος ἄλλη ὁρίζουσα, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἐπιπολαίως νὰ προτείνῃ ὁ θέλων τὴν κατάργησιν τῶν ψηφισθέντων, ἀλλ' ὅστις θέλει νὰ τὸ πράξῃ, πρέπει πρῶτον νὰ ὁρκισθῇ (ὅτι θὰ προτείνῃ τὰ βέλτιστα κατὰ τὴν γνώμην του).

Τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ ΑΡΙΣΤΕΟΣ νομίζω ὅτι εἶναι κύριον ὄνομα μηδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ *ἀρίστευε δαμιοργῶν* τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων καταφαίνεται, εἶναι ὑστερώτερον τοῦ ὑπὲρ τοῦ Προτίμου, ἡ πολιτικὴ θέσις ὅμως τῶν Μυκηναίων ἐν ἀμφοτέροις εἶναι ἡ αὐτή. Αἱ Μυκῆναι ἀποτελοῦσι κώμην ἐξαρτωμένην βεβαίως ἀπὸ τοῦ Ἄργους· ὡς δὲ οἱ τῆς Ἀττικῆς δῆμοι εἶχον ἰδίους δημοτικοὺς ἄρχοντας καὶ ἠδύναντο νὰ ψηφίζωσι τιμὰς ὑπὲρ ξένων, οὕτω καὶ οἱ Μυκηναῖοι ἔχουσι τοὺς δημιουργούς των [3], τὸν ταμίαν καὶ τὸν γραφέα καὶ ὀνομάζουσιν εὐεργέτας τῆς κώμης των.

Τὰ δύο ψηφίσματα φαίνονται ἐλέγχοντα τρεῖς ἀρχαίους συγγραφεῖς, τὸν Στράβωνα, τὸν Διόδωρον καὶ τὸν Παυσανίαν μὴ ἀκριβεῖς· διότι οὗτοι (Στράβ. 372, Διοδ. XI, 65, Παυσ. 5, 23, 2) βεβαιοῦσιν, ὅτι μετὰ τὰ Μηδικὰ αἱ Μυκῆναι κατεσκάφησαν ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ ὅτι καθ' ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἔμειναν ἔρημοι καὶ ἀοίκητοι. Τῷ ὄντι δὲ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς δὲν εὑρέθησαν σημεῖα δεικνύοντα, ὅτι κατῳκοῦντο τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον π.Χ. αἰῶνα, ἂν καὶ ὁ Schliemann (Mycènes σ. 121) παραδέχεται ὅτι κατῳκήθησαν τὸν τέταρτον καὶ ὡς ἀπόδειξιν φέρει, ὅτι εὗρεν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς, ἃς αὐτὸς ἐνήργησεν, εἰδώλια ἐξ ὀπτῆς γῆς καὶ τεμάχια ἀγγείων ῥαβδωτῶν· ταῦτα δὲ θεωρεῖ ἴσως τοῦ τετάρτου αἰῶνος· ὁμολογεῖ ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ἀγγεῖα *καλῆς ἐποχῆς* λείπουσιν ἐκ Μυκηνῶν. Ἀλλὰ τοῦ τετάρτου αἰῶνος τὰ ἀγγεῖα, ἐὰν ὑπῆρχον ἐν Μυκήναις, δὲν θὰ τὰ ἐθεώρει βεβαίως κακῆς ἐποχῆς· ὅσα δὲ τεμάχια ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντα ἐγὼ εἶδον, ἐπίσης ὅσα πέρυσιν ἀνεσκάφησαν, εἶναι πάντα τοῦ τρίτου αἰῶνος καὶ νεώτερα ἔτι. Κατῳκήθησαν λοιπόν, ὡς φαίνεται, αἱ Μυκῆναι πάλιν κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα καὶ ἔμειναν κατῳκημέναι ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς αἰῶνας μόνον· διότι ἐὰν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ Αὐγούστου ἐσῴζετο ἡ τῶν Μυκηναίων κώμη, ὁ Στράβων δὲν θὰ ἔλεγεν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του οὐδ' ἴχνος εὑρίσκετο αὐτῆς· ἀλλ' εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ πολὺ πρὸ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἤδη ἀρξαμένη ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπετάθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος, πρὸ τούτου δὲ ἴσως οἱ Μυκηναῖοι, οἵτινες καὶ αὐτοὶ δὲν θὰ εἶχον μείνει πλέον πολλοί, ἐγκατέλιπον τὰς ξηρὰς ῥάχεις τῶν ὀρέων των καὶ καταβάντες εἰς τὴν πεδιάδα διεσκορπίσθησαν εἰς ἄλλας κώμας καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦσι καὶ τὰ ἄλλα εὑρήματα τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν, πρὸ πάντων ὅμως τὰ νομίσματα, ὧν τὰ πλεῖστα εἶναι τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Σικυῶνος τῶν χρόνων τῆς Ἀχαϊκῆς Ὁμοσπονδίας, οὐδὲ ἓν δὲ ῥωμαϊκόν.

Πίναξ 10, 1. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπεικονίζεται εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος τεμάχιον χρίσματος εὑρεθὲν κάτω πλησίον τοῦ *οἴκου* — οὐχὶ ἐν αὐτῷ — παρά τι ἀγγεῖον ἐκ μολύβδου ἔχον σχῆμα λουτῆρος. Παριστᾷ τρεῖς μορφὰς φερούσας ἐπὶ τοῦ ὤμου ξύλον, ὃ κρατοῦσι διὰ τῶν δεξιῶν· αἱ ἀριστεραὶ χεῖρες δὲν φαίνονται. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεσαίας μορφῆς παρατηρεῖται ἐξοχή τις, ἥτις πιθανῶς δηλοῖ θύσανον τῆς χαίτης· τὰ ὦτα διευθύνονται πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀπὸ τῆς ῥίζης δ' αὐτῶν κρέμαται ἡ λοιπὴ χαίτη μακρά, ἥτις ὑποτίθεται πλεκτή· τοῦτο τοὐλάχιστον νομίζω ὅτι δηλοῦται διὰ τῶν χρωμάτων· περὶ τὴν ὀσφὺν φοροῦσι ζώνην. Τὰ σώματα, μὴ ἐξαι-

[1] Συμπληρῶ δηλ. τὸν στ. 8 οὕτω· ἄτιτον α[ὐτὸν καὶ ἐκγόνονς ἦμεν]. Ἡ λέξις ἄτιτος σημαίνει καὶ τὸν ἄτιμον. Ἐὰν δὲ ἡ συμπλήρωσις αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἑπομένου στίχου (ἴδε σημ. 2) ἔχωσιν ὀρθῶς, τότε ἕκαστος στίχος εἶχε περὶ τὰ 55 γράμματα· ἤτοι λείπει πλέον τοῦ ἡμίσεος πλάτους τῆς ἐπιγραφῆς.

[2] Ὁ στ. 9 δύναται ἐν ἀρχῇ νὰ εἶχεν οὕτω· [ὅ,τι δέ κα γ]ένηται κτλ.

[3] Ἀρχή, ὡς γνωστόν, συνήθης ἐν δωρικαῖς πόλεσι, καὶ δὴ καὶ ἐν Ἄργει.

ρουμένου καὶ τοῦ τῆς μεσαίας μορφῆς, δὲν σώζονται ἱκανῶς, ὥστε νὰ διακρίνῃ τις ἂν ἦναι σώματα ζώων ἢ ἀνθρώπων. Περὶ τὸ ξύλον ἑλίσσεται ταινία, τὰ δ' ἄκρα αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὁποίων πιθανῶς ἐκρέμαντο ἀντικείμενά τινα, λείπουσιν.

Αἱ κεφαλαὶ δὲν εἶναι ἵππων, ἀλλ' ὄνων, ὡς δηλοῦσι τὰ μακρὰ ὦτα καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ στόματος μετὰ τῶν χειλέων καὶ τῆς ῥινός· ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τὴν παρισταμένην πρᾶξιν μεγίστη εἶναι ἡ ὁμοιότης τοῦ περιέργου τούτου μνημείου καί τινων ἐκ τῶν νησιωτικῶν καλουμένων λίθων. Ὁ Milchhöfer[1] ἐδημοσίευσεν ἑπτὰ τοιούτους, ἐφ' ὧν ἀναγνωρίζει τέρατα ἔχοντα κεφαλὴν ἵππου, σῶμα δὲ καὶ πόδας πτηνοῦ (ἐπὶ ἑνὸς πόδας λέοντος) καὶ ἐπὶ τεσσάρων ἐκ τῶν ἑπτὰ λίθων φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων φονευθέντα θηρία· ἐπὶ ἑνὸς μάλιστα τὸ τέρας *βαστάζει ἐπὶ τοῦ ὤμου ξύλον, ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ὁποίου κρέμανται δύο νεκρὰ θηρία.* Πρὸ τοῦ Milchhöfer ἀκόμη ὁ Helbig[2] εἶχεν ἐκφρασθῇ περὶ τεσσάρων ἐκ τούτων τῶν λίθων, ὅτι παριστῶσι τέρατα ἱπποκέφαλα· μετ' αὐτὸν ὅμως ὁ Overbeck[3] ἀπεφάνθη, ὅτι μόνον ἐπὶ ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ἡ μορφὴ ἔχει κεφαλὴν ἵππου, τὰς δὲ ἄλλας τρεῖς ἐθεώρησεν ἀμφιβόλους· τέλος ὁ Rossbach[4] ἠρνήθη ἐντελῶς πᾶσαν τοιαύτην ὁμοιότητα. Αἱ διαφωνίαι αὗται ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν λίθων τούτων εἶναι τόσον μικραί, ἡ δὲ ἐργασία των συνήθως τόσον ἀμελὴς ἢ ἀνεπιτηδεία, ὥστε εἶναι ἀδύνατον πολλάκις ν' ἀποφανθῇ τις μετὰ βεβαιότητος περὶ τοιούτων λεπτομερειῶν[5]· οἱωνδήποτε ὅμως ζώων κεφαλὰς καὶ ἂν ἔχωσιν αἱ ἐπὶ τῶν λίθων μορφαί, ἀναμφίβολον εἶναι, ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτῶν ὑπάγεται καὶ τὸ δημοσιευόμενον χρίσμα καὶ ὅτι αἱ αὐταὶ ἰδέαι ὑπόκεινται ταῖς παραστάσεσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν λίθων. Δυστυχῶς ὅμως τὸ χρίσμα δὲν διδάσκει τι πλέον τῶν λίθων περὶ τῶν ἰδεῶν τούτων οὔτε ἐκ τῆς παραστάσεώς του οὔτε ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεώς του[6], μετὰ τὴν εὕρεσίν του δὲ τὸ ζήτημα μένει ὅπως εἶχε καὶ πρὸ αὐτῆς. Ἐκ τοῦ χρίσματος οὐδεμίαν ἐπίρρωσιν λαμβάνει ἡ ἄλλως λίαν εὐφυὴς θεωρία τοῦ Milchhöfer ἀνευρίσκοντος ἐν ταῖς παραστάσεσι τῶν νησιωτικῶν λίθων εἰκόνας πρωτογόνων ἑλληνικῶν ἢ πελασγικῶν μύθων, διότι ἀπεδείχθη ἤδη, ὅτι ὁ ἵππος δὲν ἦτο ἄγνωστος ἐν τῇ μυθολογίᾳ τῶν Ἀσσυρίων[1], ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ ἐκτὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος μνημεῖα φέροντα ὁμοίας ταῖς τῶν λίθων παραστάσεις[2]. Ἐξάρτησις τῶν ἐπὶ τῶν λίθων παραστάσεων ἀπὸ ξένων μνημείων ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ὅσων κατωτέρω περὶ φορεμάτων ἐκτίθενται.

Πίναξ 10, 2 καὶ 2α. Ἡ πλίνθος αὕτη εἶναι ἐξ ἀσβέστου, εὑρέθη δ' ἔν τινι δωματίῳ τοῦ *οἴκου* μετὰ πολλῶν ἄλλων μικρῶν ἀντικειμένων (ἴδε κατωτέρω πίν. 13). Αἱ πλευραὶ τοῦ πάχους (2α) εἶνε κεκοσμημέναι διὰ γραμμῶν ἐρυθρῶν καὶ κυανῶν ἐπὶ ἐδάφους λευκοῦ, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦτο ἐντετειχισμένη· ἐπειδὴ ὅμως φαίνεται νὰ παριστᾶται ἐπ' αὐτῆς ἡ λατρεία θεότητός τινος, δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς ἁπλῆ φορητὴ εἰκὼν τιθεμένη ἐπὶ ἄλλων σκευῶν. Ἡ διατήρησίς της εἶναι κακίστη καὶ τοῦτο εἶναι λυπηρόν, διότι φαίνεται μνημεῖον οὐχὶ ἄμοιρον σπουδαιότητος. Ἐν τῷ μέσῳ ἵσταται ἀνὴρ ἢ εἴδωλον ἀνδρὸς σκεπαζόμενον ὑπὸ μεγάλης ἀσπίδος, ἑκατέρωθεν δ' αὐτοῦ εὑρίσκονται δύο γυναῖκες, ὧν ἡ πρὸς δεξιὰ τείνει πρὸς αὐτὸ τὰς χεῖρας ἐν σχήματι ἱκεσίας ἢ λατρείας. Ἡ ἀσπὶς τοῦ ἀνδρὸς ἀπαντᾷ ὁμοία ἐπὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἐκ Μυκηνῶν, ἤτοι ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου (Schliemann Mycènes εἰκ. 530), ἐπὶ ἑνὸς ἐγγεγλυμμένου λίθου (αὐτόθι εἰκ. 313) καὶ ἐπὶ ἑνὸς

1 Anfänge der Kunst in Griechenland σ. 55 καὶ 68.

2 Bull. dell' Instit. 1875 σ. 41 ἑξ.

3 Kunstmythologie III σ. 683.

4 Archäol. Zeit. 1883 σ. 174 καὶ 325.

5 Αὐτὸς ὁ Milchhöfer βραδύτερον (Archäol. Zeit. 1883 σ. 253 ἑξ.) ὡμολόγησεν, ὅτι ἐπὶ ἑνὸς λίθου ἡ κεφαλὴ τοῦ τέρατος ὁμοιάζει μᾶλλον τῇ τοῦ λύκου καὶ ὅτι ἐπὶ δύο ἄλλων αἱ κεφαλαὶ δὲν διακρίνονται καλῶς.

6 Ἀνεκαλύφθη, ὡς εἶπον ἤδη, πλησίον μὲν τοῦ οἴκου, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ· ἐντὸς δὲ τοῦ οἴκου εὑρέθησαν πλεῖστα τεμάχια κονιάματος λευκοῦ ἐντελῶς ἢ κεκοσμημένου δι' ἁπλῶν ταινιῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑποκιτρίνων· οὐδὲν ὅμως ἔφερε μορφὰς ἀνθρώπων ἢ ζώων. Ἐὰν κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν φαντασθῶμεν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ οἴκου, καὶ αὐτοῦ αἱ τοιχογραφίαι δὲν θὰ ἦσαν πλουσιώτεραι· φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ τοῖχοι ἔξωθεν δὲν εἶχον παντελῶς τοιχογραφίας, διότι πλὴν τοῦ δημοσιευομένου τεμαχίου οὐδὲν ἄλλο εὑρέθη· ἐν ᾧ ἐὰν τοῦτο ἀνῆκεν εἰς τοιχογραφίαν, δὲν θὰ εὑρίσκετο οὕτω μεμονωμένον. Συμπεραίνω λοιπόν, ὅτι μετηνέχθη ἐκεῖ ἄλλοθεν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι (ἀρ 2) δημοσιευομένη πλίνθος εἶναι ἐπίτηδες πεποιημένη ὅπως μεταφέρηται, δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι καὶ τὸ τεμάχιον ἀνῆκεν εἰς ὅμοιον ἀντικείμενον καὶ τότε εἶναι πάντως δυνατὸν νὰ μετηνέχθησαν ἀμφότερα εἰς Ἑλλάδα ἔξωθεν. Τοὐλάχιστον ὁ τόπος τῆς εὑρέσεώς των δὲν ἀναγκάζει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι καὶ ἐποιήθησαν ἐξάπαντος ἐν Μυκήναις.

1 Perrot-Chipiez, Hist. de l'art III σ. 601 ἑξ.

2 Αὐτόθι εἰκ. 555 καὶ 556. Πρβλ. καὶ Rossbach Annali dell' Inst. 1885 σ. 188-222.

τῶν χρυσοκολλήτων ἐγχειριδίων (Ἀθην. τόμ. X, ἐν πίνακι A, 1. Bull. de corr. hellén. X πίν. 2). Ἡ κεφαλὴ τοῦ εἰδώλου λείπει ἐντελῶς καθὼς καὶ οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες· πρὸς ἀριστερὰ φαίνονται ἴχνη γραμμῆς ὁριζοντίας, τὰ ὁποῖα πιθανῶς εἶναι τὰ λείψανα τῆς χειρός· ἡ ἑτέρα ἴσως ἦτο ὑψωμένη· τοὐλάχιστον ἄνωθι τῆς ἀσπίδος δεξιὰ σώζονται ἴχνη χρώματος κιτρίνου· ἄγνωστον εἶναι, ἂν ἐκράτει καὶ ἄλλα ὅπλα πλὴν τῆς ἀσπίδος. Τὸ πρόσωπον φαίνεται ὅτι ἦτο ἐστραμμένον πρὸς ἀριστερὰ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἧς μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ στῆθος ἄνευ τῶν χειρῶν σώζονται· ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς αὐτῆς εἶναι ὑψηλὴ καὶ φαίνεται ὅτι φορεῖ τι ὅμοιον διαδήματι. Αἱ χεῖρες ἐτείνοντο πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἢ καὶ ἄνω, ἴσως δὲ ἐκράτουν καὶ ἀντικείμενόν τι, οὗ τὰ ἴχνη διακρίνονται δεξιὰ τοῦ προσώπου. Ἡ ἑτέρα γυνὴ διατηρεῖται κάλλιον, πλὴν τῆς κεφαλῆς· τὰς χεῖρας τείνει, ὡς εἴπομεν, πρὸς τὴν ἐν τῷ μέσῳ μορφήν, δὲν φαίνεται δὲ νὰ κρατῇ τι. Φορεῖ φόρεμα κατερχόμενον μέχρι τῶν ποδῶν, στενὸν καὶ ἀκριβῶς τῷ σώματι προσαρμοζόμενον ἄνω, κάτωθι δὲ τῆς ὀσφύος πλατύτερον. Πέντε ἢ ἓξ ἐγκάρσιαι μελαναὶ γραμμαί, ὧν ἑκάστη σύγκειται ἐκ δύο μικρῶν τόξων ἡνωμένων τὰ ἄκρα ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ σώματος, ὄχι μόνον δηλοῦσιν ὁριζοντίας κοσμηματικὰς ταινίας, ἀλλὰ καὶ διαιρεῖται δι' αὐτῶν τὸ φόρεμα — κοσμηματικῶς μόνον — καθέτως εἰς δύο χωριστὰ μέρη δι' ἑκάτερον τῶν σκελῶν, κάτω δ' ἀπέληγε πιθανῶς ὡς τὸ τῆς μικρᾶς χρυσῆς μορφῆς ἐκ Μυκηνῶν τῆς ὑπὸ Schliemann (Mycènes εἰκ. 273) δημοσιευθείσης. Τὸ φόρεμα τοῦτο εἶναι παρεμφερές, ἢ μᾶλλον μετασχηματισμὸς τοῦ χιτῶνος τῶν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἐκ Μυκηνῶν δακτυλίου καὶ ἐπὶ ἄλλου ὡσαύτως χρυσοῦ δακτυλίου ἀγνώστου προελεύσεως (ἀπεικ. Furtwängler und Löschke Myken. Vasen σελ. III) γυναικῶν· καὶ ἡ παράστασις δ' αὐτῶν ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς πλίνθου, διότι καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐκεῖ ἡ λατρεία θεότητός τινος παρίσταται[1].

Τὸ σχῆμα τοῦ βωμοῦ μεταξὺ τοῦ ἀσπιδοφόρου καὶ τῆς πρὸς δεξιὰ γυναικὸς ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ἄλλων μνημείων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, π. χ. ἐκ Μενιδίου (Kuppelgrab von Menidi πίν. V, 34), ἐπὶ ὁμοίων δὲ δύο βάθρων ἐρείδεται καὶ ἡ μεταξὺ τῶν λεόντων τῆς πύλης τῶν Μυκηνῶν στήλη.

Πίναξ 11. Τὰ τεμάχια ταῦτα εὑρέθησαν πάντα ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ μεγάρου καὶ δὴ ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῶν ἀνδρῶν· ἀπετέλουν δ' ὡς φαίνεται μίαν συνεχῆ παράστασιν, δυστυχῶς ὅμως ἀκριβῶς τῆς αἰθούσης ταύτης αἱ τοιχογραφίαι ἐβλάβησαν πολὺ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς καὶ τὸ καὲν ἀσβεστόχρισμα τρίβεται καὶ πίπτει εἰς πολλὰ μικρὰ τεμάχια ἅμα ὡς ἐγγίσῃ τις αὐτό. Καὶ εἰς τὰ χρώματα δὲ ἐπῆλθεν ἀλλοίωσίς τις ἐκ τοῦ πυρός· τὸ κεραμόχρουν ἐρυθρὸν καὶ ἰδίως τὸ τεφρὸν τῶν μορφῶν καὶ τοῦ ἐδάφους φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελέσματα τοῦ δυνατοῦ καπνοῦ. Ὑποθέτω ὅτι ἀρχικῶς τὸ μὲν ἔδαφος ἦτο ὑπόλευκον, τὰ δὲ γυμνὰ τῶν

[1] Ἐσχάτως ἀνεκαλύφθησαν ἐν Μυκήναις ἐν τάφοις ὁμοίοις τοῖς τοῦ Ναυπλίου περὶ τὰ δεκαπέντε γυναικεῖα εἰδώλια ἐξ ὑελώδους μάζης ὅμοια τῷ παρὰ Schliemann (Mycènes εἰκ. 273) καὶ τῷ ἐκ Σαρδηνίας παρὰ Furtwängler und Löschke σ. 48, καὶ πλὰξ ἐλεφαντίνη, ἐφ' ἧς παρίσταται γυνὴ καθημένη φέρουσα χιτῶνα διατεμνόμενον κατὰ πλάτος ὑπὸ πτυχῶν ὁριζοντίων. Ἐν τοῖς αὐτοῖς τάφοις ὅμως ἀνεκαλύφθησαν καὶ δύο *πόρπαι* χαλκαῖ. Τὰ εὑρήματα ταῦτα θὰ δημοσιευθῶσι μετ' ἄλλων, ὅταν λήξωσιν αἱ ἐνεργούμεναι ἔτι ἀνασκαφαί· οὐχ ἧττον δύναται καὶ νῦν νὰ ῥηθῇ, ὅτι αἱ πόρπαι δὲν εἶναι ἴδιαι τοῦ χιτῶνος τούτου, οἷος φαίνεται ἔν τε τῇ δημοσιευομένῃ πλίνθῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων χρυσῶν, ἐλεφαντίνων ἢ ἐξ ὑελώδους μάζης ἀντικειμένων· καὶ ὅμως αἱ ἐν Μυκήναις ἀνακαλυφθεῖσαι ἀνῆκον, ὡς ἐξ ἄλλων εὑρημάτων συμπεραίνω, εἰς γυναικεῖα ἐνδύματα· ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι ἐνταῦθα πρόκεινται δύο εἰδῶν φορέματα, ὧν τὸ μὲν ἐπορποῦτο, τὸ δ' ἕτερον ἦν ἐρραμμένον· ἐπειδὴ δὲ περὶ τοῦ πρώτου γίνεται βέβαιον ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὑρέσεως τῶν πορπῶν ὅτι ἦν ἐν χρήσει ἐν Μυκήναις, αὐτὸ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὡς τὸ *ἐγχώριον*· τὸ ἄλλο ἀπαντᾷ μόνον ἐπὶ μνημείων προφανῶς ξενιζόντων καὶ ἢ ἔξωθεν ἐπεισάκτων ἢ ποιηθέντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ μᾶλλον ἢ ἧττον πιστὴν ἀπομίμησιν, ὥστε εἶναι πιθανόν, ὅτι ἐν Μυκήναις μόνον ἐξ εἰκόνων ἦν γνωστόν. Ἄλλως τε ὑπεδείχθη ἤδη ὑπὸ ἄλλων γενική τις ὁμοιότης τοῦ φορέματος τούτου πρὸς τὰ ἐπὶ ἀσσυριακῶν κυλίνδρων· ἰδίως ὅμως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς — πραγματικὰς ἢ φαινομενικὰς μόνον — τοξοειδεῖς ἐντομὰς τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ χιτῶνος νομίζω ὅτι εὑρίσκονται ἀναλογίαι ἐπὶ μνημείων τῶν Χεταίων (π. χ. Perrot hist. de l'Art. IV εἰκ. 352. 354). Ἀληθὲς εἶναι ὅμως, ὅτι τὸ ἕνεκα τῶν πορπῶν ὑποτιθέμενον ἐγχώριον γυναικεῖον ἔνδυμα δὲν ἀπαντᾷ εἰμὴ ἐφ' ἑνὸς μόνον ἴσως μνημείου, ἐπὶ τοῦ ἐκ Μυκηνῶν δηλαδὴ μεγάλου ἀγγείου, ἐφ' οὗ παρίστανται ὁπλῖται καὶ μία γυνὴ φοροῦσα χιτῶνα ποδήρη ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφὺν καὶ ἐλευθέρως μέχρι τῶν σφυρῶν κατερχόμενον ἄνευ ὁριζοντίων πτυχῶν· οἱ βραχίονες αὐτῆς σκεπάζονται ὑπὸ χειρίδων μακρῶν, ὑποθέτω ὅμως ὅτι αἱ χειρῖδες δὲν ἦσαν προσερραμμέναι τῷ χιτῶνι, διότι καὶ οἱ ἄνδρες φοροῦσιν αὐτάς, ἀλλὰ περιδεδεμένας — τοὐλάχιστον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ἀγγείου, ὅπως εἶναι καὶ αἱ κνημῖδες. Τὸ ἀγγεῖον εἶναι ἀναμφιβόλως ἐγχωρίου τέχνης προϊόν, δὲν δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς τυχαῖον, ὅτι ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῦ εὑρίσκομεν γυναικείαν μορφὴν φοροῦσαν χιτῶνα οὕτως οὐσιωδῶς διάφορον τοῦ ἐπὶ τῶν ξενιζόντων μνημείων ἀπαντῶντος. Εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμπέρασμα καταλήγει καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ ἱματισμοῦ τῶν ἀνδρῶν (ἴδε κατωτέρω). Ὁποιονδήποτε ὅμως ὑποτεθῇ τὸ φόρεμα τῆς ἐπὶ τοῦ ἀγγείου γυναικός, διὰ τῆς εὑρέσεως τῶν πορπῶν ἐκλείπει ἓν τῶν ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν ἐστήριξάν τινες (ἴδε Studniczka Mittheil. des athen. Inst. 1887 σ. 8 ἑξ.) τὴν γνώμην των, ὅτι οἱ ἐν τοῖς τάφοις Μυκηνῶν τεθαμμένοι δὲν ἦσαν Ἀχαιοὶ οὐδ' Ἕλληνες κἄν.

μορφῶν ἐρυθρὰ μέν, ἀλλ' ἀποχρώσεως μᾶλλον ἀνοικτῆς. Ὅτι ἡ παράστασις ἦτο συνεχής, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι πλὴν μιᾶς (ἀριθ. 1), πᾶσαι αἱ λοιπαὶ μορφαὶ τῶν τε ἀνδρῶν καὶ ἵππων[1] διευθύνονται πρὸς ἀριστερά· ὁ δὲ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀνὴρ πιθανῶς ἵστατο εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον ἀντιμέτωπος τῶν ἀγόντων τοὺς ἵππους καὶ τῶν ἄλλων. Τεσσάρων ἐκ τῶν ἀνδρῶν σώζονται μόνον οἱ πόδες (τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 μόνον ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν) ἢ μέρη τῶν σκελῶν, εἶναι δὲ πάντες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνδεδυμένοι, ἤτοι φοροῦσι κνημῖδας σκεπαζούσας τὰς κνήμας ἀπὸ τῶν ἀστραγάλων μέχρι τοῦ γόνατος καὶ περιδεδεμένας εἰς τὰ ἄκρα δι' ἱμάντων· εἶναι ἀμφίβολον, ἐαν φορῶσι καὶ ὑποδήματα, διότι οἱ πόδες ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ὃ καὶ τὰ γυμνὰ τοῦ σώματος τῶν ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 1 καὶ 7 ἀνδρῶν· δὲν δηλοῦνται ὅμως οἱ ἱμάντες, δι' ὧν τὰ πέδιλα ἔπρεπε νὰ ἦναι περιδεδεμένα καὶ ἐὰν τοῦτο δὲν προέρχηται ἐξ ἀμελείας τοῦ τεχνίτου, φαίνεται ὅτι πράγματι ἀνυποδήτους ἠθέλησε νὰ τοὺς ζωγραφήσῃ. Ἄνωθι τῶν κνημίδων οἱ μηροὶ εἶναι ἐρυθροὶ δηλαδὴ γυμνοί, περὶ δὲ τὰ ἄνω σκέλη καὶ τὰ αἰδοῖα εἶναι ἄγνωστον τί ἐφόρουν, οὐδεμιᾶς μορφῆς σωθείσης ὁλοκλήρου· δυνάμεθα ὅμως νὰ συμπεράνωμέν τι περὶ τούτου ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀνδρός, οὗ ἀκριβῶς τὸ στῆθος ἐσώθη· τοῦτο εἶναι ἐνδεδυμένον χιτῶνα ἔχοντα βραχείας χειρίδας, καὶ ἐπ' αὐτῷ ὑπάρχει ἄλλο ἔνδυμα ὅλως ἀχειρίδωτον, προσφυὲς δὲ τῷ σώματι — βεβαίως θώραξ ἐκ δέρματος· ὁ χιτὼν πιθανῶς ἦτο ὀλίγον μακρότερος τοῦ θώρακος καὶ κατήρχετο μέχρι τοῦ μέσου τῶν μηρῶν, οὕτω δ' ἀπετελεῖτο πλήρης ὁ ἱματισμός. Ὑπὸ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρὸς τούτου φαίνονται δύο μικραὶ ταινίαι, εἶναι δ' αὗται, ὑποθέτω, λωρία ἢ ἱμάντες, δι' ὧν τὰ δύο φύλλα τοῦ θώρακος, τὸ τῶν νώτων καὶ τὸ τοῦ στήθους, συνεδέοντο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Τί σημαίνει ὅμως τὸ ὀπίσω τῶν ἱμάντων φαινόμενον ἀντικείμενον τὸ καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην τοῦ ὁπλίτου εἰσχωροῦν ἀγνοῶ. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 7 ἀνὴρ φορεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κράνος κεκοσμημένον διὰ λόφου, κρατεῖ δὲ καὶ δόρυ.

[1] Ὁ καθηγητὴς τῆς ζωολογίας κ. Ν. Ἀποστολίδης παρετήρησεν, ὅτι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 τεμάχιον τὸ ῥύγχος εἶναι μᾶλλον καμήλου, οὐχὶ ἵππου· ὑποθέτω ὅμως ὅτι τοῦτο πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀνεπιτηδειότητα τοῦ τεχνίτου.

Ἡ στολὴ τῶν ὁπλιτῶν τούτων, οἵα ἀναπαρίσταται συνδυαζομένων μετ' ἀλλήλων τῶν ἐφ' ἑκάστης μορφῆς σωζομένων στοιχείων, δὲν διαφέρει πολὺ τῆς τῶν ὁπλιτῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐκ Μυκηνῶν ἀγγείου[1]· διότι καὶ ἐκεῖνοι φοροῦσι κνημῖδας, χιτῶνα βραχὺν ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν, ἀπολήγοντα δὲ κάτω εἰς θυσάνους, ἐπ' αὐτῷ ἴσως θώρακα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἱ μὲν κράνος μετὰ λόφου καὶ δύο κερατοειδῶν προβολῶν, οἱ δὲ ἁπλᾶς κυνᾶς ἀφάλους καὶ ἀλόφους[2]· φοροῦσιν ὅμως οὗτοι ὑποδήματα, τοὺς δὲ βραχίονάς των σκεπάζουσι χειρῖδες μακραί, αἵτινες ἐπί τινων μορφῶν δὲν εἶναι συμφυεῖς τῷ χιτῶνι, διότι τρεῖς λευκαὶ γραμμαὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου φαίνονται δηλοῦσαι τοὺς ἱμάντας, δι' ὧν αὗται περιδέονται ἐπὶ τοῦ βραχίονος· ἐπὶ ἄλλων ὅμως λείπουσιν αἱ γραμμαί. Βραδύτερον ἀνευρίσκομεν τὰς χειρῖδας παρ' Ὁμήρῳ, ὅστις πλάττει τὸν γέροντα Λαέρτην φοροῦντα κνημῖδας βοείας καὶ χειρῖδας ἕνεκα τῶν βάτων (Ὀδυσ. Ω 228 ἑξ)· ἐπειδὴ ὅμως οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀναφέρονται αὗται, ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ χρῆσίς των δὲν ἦτο γενική· καὶ διὰ τὴν ἀρχαιοτέραν δὲ ἐποχήν, ἤτοι τὴν ἐποχὴν τῶν τοιχογραφιῶν, τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, διότι αἱ χειρῖδες δὲν ἀποτελοῦσι μέρος οὐσιῶδες τοῦ ἱματισμοῦ, ἐν πολέμῳ δὲ ἴσως ἐθεωροῦντο καὶ ἐπιζήμιαι ὡς παρακωλύουσαι τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τῶν χειρῶν. Ὥστε γενικῶς ἡ ὁμοιότης τῶν τοιχογραφιῶν μετὰ τοῦ ἀγγείου εἶναι ἀναμφίβολος, ὁ ἱματισμὸς δὲ οὗτος νομίζω ὅτι ἦτο ὁ *ἀληθὴς τῶν Μυκηναίων*. Ἐπὶ ἄλλων μνημείων ὅμως τῆς αὐτῆς ἐποχῆς βλέπομεν ἄνδρας φέροντας ἀτελεστάτην ἐνδυμασίαν, ἤτοι βραχείας μόνον ἀναξυρίδας μόλις σκεπαζούσας τὰ αἰδοῖα, οὐδὲν δ' ἄλλο· τὸ ἄνω σῶμα καὶ τὰ σκέλη εἶναι γυμνά, ἀμυντικὰ δ' ὅπλα ἔχουσι μόνον τὴν ἀσπίδα, καὶ ἐνίοτε καὶ περικεφαλαίαν.[3] Εἶναι περίεργον, ὅτι ἐπὶ μὲν

[1] Schliemann Mycènes εἰκ. 213, 214. Πολὺ ἀκριβέστερον ὅμως ἐδημοσιεύθη τὸ αὐτὸ ἀγγεῖον ὑπὸ Furtwängler καὶ Löschke, Mykenische Vasen πίν. 42 καὶ 43.

[2] Οἱ ἐπὶ τοῦ κράνους ὀδόντες συὸς καὶ τὰ κέρατα εἶναι ἀναμνήσεις τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι τὴν κεφαλήν των ἐκάλυπτον διὰ τῆς κεφαλῆς θηρίου ἐκδαρέντος, ὡς ὁ Ἡρακλῆς διὰ τῆς τοῦ λέοντος (Rüstow und Köchly Geschichte des gr. Kriegswesens σ. 11 ἑξ. καὶ Walter Leaf ἐν Journal of hell. Studies 1883 σ. 294 ἑξ), ἀπαντῶσι δὲ παρὰ πλείστοις λαοῖς εὐρωπαϊκοῖς τε καὶ ἀσιατικοῖς

[3] Πρβλ. Milchhöfer Anf. der Kunst σ. 91 ἑξ. καὶ τὰς παρ' αὐτῷ εἰκόνας ἐγγεγλυμένων λίθων ἢ χρυσῶν ἀντικειμένων 34, 38 (αἱ αὐταὶ παρὰ Schliemann εἰκ. 253, 355), 54 e καὶ 59 b,e. Ἐπίσης τὸ ἐκ

τῶν τοιχογραφιῶν καὶ τῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἀφεύκτως εἶναι προϊόντα ἐγχωρίου τέχνης, ἀνευρίσκομεν ἱματισμὸν καὶ ὁπλισμὸν πλήρη, μὴ διαφέροντας οὐσιωδῶς τῶν ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων συνήθων, ἐπὶ δὲ τῶν μνημείων, λίθων, ἐγχειριδίου καὶ λοιπῶν, τὰ ὁποῖα καὶ ἄλλως προδίδουσι προέλευσιν ξένην ἢ τοὐλάχιστον ἱκανῶς πιστὴν ἀπομίμησιν ξένων ἔργων,[1] ἀπαντᾷ ὁ ἀτελὴς ἐκεῖνος ἱματισμὸς καὶ μόνον αὐτός· τοῦτο ἀδύνατον νὰ ἦναι τυχαῖον, συμπεραίνω δ'ὅτι ὁ μὲν τέλειος ἱματισμὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὃν ἐφόρουν οἱ ἀρχαιότατοι Μυκηναῖοι, τὸν δ' ἄλλον ἐγίνωσκον μόνον ἐκ τῶν μνημείων, ἢ τοὐλάχιστον ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἦτο λίαν περιωρισμένη· διότι ῥάκος μόνον περὶ τὰ αἰδοῖα καλούμενον ζῶμα, περίζωμα ἢ διάζωμα ἐφόρουν καὶ βραδύτερον ἐνίοτε οἱ Ἕλληνες, ὡς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι[2], πλὴν τοῦ ὅτι ὅμως ἐκεῖνο, ἐν Ἑλλάδι τοὐλάχιστον, ἐφόρουν συνήθως μόνον χωρικοὶ καὶ τεχνῖται,[3] δὲν εἶχεν ὡς φαίνεται καὶ τὸ σχῆμα ἀναξυρίδος, ἀλλὰ συνίστατο εἰς ἁπλῆν πλατεῖαν ζώνην· τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομα.[4] Ἔπειτα καὶ ἐὰν κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχήν, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται, τὸ περίζωμα ἦτο ἀκόμη ἐν συχνῇ χρήσει, πάλιν δὲν ἐξηγεῖται τὸ ὅτι *αὐτὸ ἀποκλειστικῶς* εὑρίσκομεν ἐπὶ ἐγγεγλυμμένων λίθων καὶ χρυσῶν ἀντικειμένων, ἀφοῦ, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ τοιχογραφίαι, ὁ χιτὼν δὲν ἦτο ἄγνωστος οὐδὲ ὁ πληρέστερος ὁπλισμός· διότι καὶ τοῦτο εἶναι λίαν σπουδαῖον, ὅτι ἐπὶ ἐκείνων μὲν οὐδέποτε ἀπαντῶσι μορφαὶ φοροῦσαι κνημῖδας, πιθανῶς δὲ οὐδὲ θώρακα, ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν πᾶσαι ἔχουσι κνημῖδας[5], μία δέ, ἧς *μόνης* σώζεται τὸ στῆθος, καὶ θώρακα· ἀληθῶς αἵτε κνημῖδες καὶ ὁ θώραξ φαίνονται οὖσαι οὐχὶ ἐκ μετάλλου, ἀλλ' ἐκ δέρματος· ὁπωσδήποτε ὅμως εὑρίσκομεν ἐνταῦθα τὰ πρότυπα τοῦ τε θώρακος καὶ τῶν κνημίδων, ὧν ἡ διὰ μετάλλου ἐπένδυσις βραδύτερον ἐπετελέσθη.

Ἡ γνώμη μου εἶναι, ὅτι πιθανὸν οἱ Μυκηναῖοι νὰ μετεχειρίζοντο καὶ τὸ ἁπλοῦν περίζωμα, ὁ συνήθης ὅμως ἱματισμὸς καὶ ὁπλισμός των δὲν διέφερον οὐσιωδῶς τῶν ὁμηρικῶν, ἐν ᾧ τὰ μνημεῖα, ἐφ' ὧν οἱ ἄνδρες παρίστανται *πάντοτε* καὶ *ἄνευ ἐξαιρέσεως*, ὅσον εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστόν, σχεδὸν γυμνοί, προδίδουσι καὶ ἐκ τούτου μόνου τὸν ξενικὸν χαρακτῆρά των.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 τεμάχιον δὲν εὑρέθη μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι δημοσιευομένων, παρίσταται δ' ἐπ' αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, κεφαλὴ συός.

Πίναξ 12. Εὑρέθησαν αἱ τοιχογραφίαι αὗται ἔν τινι μικρῷ δωματίῳ τοῦ μεγάρου κειμένῳ ὀπίσω τῆς μεγάλης αἰθούσης τῶν ἀνδρῶν, καὶ εὑρέθησαν ἔχουσαι τὰς γραφὰς ἐστραμμένας πρὸς τὴν γῆν. Ἡ ἀπεικόνισις ἐγένετο εἰς δύο τρίτα τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους. Ἡ εὕρεσίς των ὑπῆρξε λίαν εὐπρόσδεκτος, διότι ἂν καὶ εἴχομεν ἤδη πλεῖστα τεμάχια τοιχογραφιῶν ἔκ τε τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν, περὶ τοῦ συστήματος ὅμως τῆς διακοσμήσεως τῶν τοίχων οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἐξήγετο· νῦν βλέπομεν, ὅτι ἐνταῦθα ἡ πρὸς διακόσμησιν ἐπιφάνεια διηρέθη εἰς μικρὰ τετράγωνα τμήματα, ἕκαστον δ' αὐτῶν ἐκοσμήθη κατ' ἴδιον τρόπον. Οὕτω τὸ μέγιστον τῶν ἐν τῷ πίνακι τούτῳ δημοσιευομένων τεμαχίων τὸ ἐκ πλείστων μικροτέρων συγκολληθέν, παριστᾷ ἓν τοιοῦτο τετράγωνον ἐλλιπὲς μὲν κατὰ πολλά, οὐ ὅμως τό τε ὕψος καὶ τὸ πλάτος δύνανται νὰ μετρηθῶσιν. Ὅτι δὲ κάτω λήγει τὸ τετράγωνον, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐν τῷ μέσῳ μελανῆς στήλης, τῆς διὰ λευκῶν γραμμῶν κεκοσμημένης, ἥτις δὲν φαίνεται νὰ ἐξηκολούθει πλέον κάτω.

Περίεργον εἶναι καὶ τὸ παρ' αὐτὸ τεμάχιον, ἐφ' οὗ ἀπαντῶμεν δύο ζώνας κεκοσμημένας διὰ τῶν γνωστῶν ναυτίλων, οἵτινες συχνὰ εὑρίσκονται ἔκτυποι πρὸ πάντων ἐπὶ πλακῶν ἐξ ὑελώδους μάζης, ἐν ᾧ ἐπὶ τοιχογραφιῶν νῦν πρῶτον ἀπαντῶσι. Καὶ τῶν ἄλλων κοσμημάτων εὑρίσκονται ἀνάλογα, ἂν μὴ

σ 174 ἑξ., περὶ δὲ τοῦ ἐγχειριδίου πρβλ. Μυκηνῶν χρυσοκόλλητον ἐγχειρίδιον Ἀθηναίου τόμ. X, πίναξ Α, 1 καὶ Bull. de Corr. hell. X πίν. 2

[1] Περὶ τῶν λίθων ἴδε ἀνωτέρω τὰς μνημονευθείσας πραγματείας τοῦ Rossbach ὡς καὶ τὴν τοῦ Dümmler Mitth. des ath. Inst. 1886 σ. 174 ἑξ. Περὶ δὲ τοῦ ἐγχειριδίου πρβλ. Köhler Mittheil. des athen. Instit VII σ 249 καὶ Perrot Bull. de Corr. hell. X σ. 341 ἑξ.

[2] Ἴδε εἰκόνας τινὰς παρὰ Daremberg et Saglio Diction. des Antiquités ἐν λέξει cinctus.

[3] Παρ' Ὁμήρῳ δὲν μνημονεύεται τὸ περίζωμα ὡς ἰδιαίτερον ἔνδυμα· ἐν ἑνὶ χωρίῳ (Ἰλ. Δ 215) ἀναφέρεται τὸ ζῶμα, ὃ ὁ Studniczka (Studien zur Geschich. der gr. Tracht σ. 67 ἑξ.) ἑρμηνεύει ὡς περίζωμα, ὁ Helbig ὅμως (Das hom. Epos σ. 292 ἑξ. τῆς 2ας ἐκδ.) ὀρθῶς θεωρεῖ μέρος τοῦ θώρακος.

[4] Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ διάζωμα, ὃ φορεῖ ὁπλίτης ἐπὶ πίνακος ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθέντος (Benndorf Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 6).

[5] Ὁμοίας κνημῖδας φορεῖ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ταύρου ἀνὴρ ἐπὶ τῆς ἐκ Τίρυνθος τοιχογραφίας (Schliemann Tiryns πίν. 13).

ἐντελῶς ὅμοια, ἰδίως ἐπὶ ἀγγείων τῆς μυκηναίας λεγομένης ἐποχῆς.

Πίναξ 13. Ταῦτα πάντα, πλὴν τοῦ ἐγγεγλυμμένου λίθου (ἀρ. 13), τῆς χαλκῆς βελόνης (ἀρ. 19), τοῦ χαλκοῦ ἵππου (ἀρ. 25) καὶ τοῦ σταυροειδοῦς χρυσοῦ κοσμήματος (ἀρ. 26), εὑρέθησαν ὁμοῦ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ αὐτοῦ δωματίου τοῦ *οἴκου*, ἐνῷ ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ γεγραμμένη πλίνθος καὶ ἡ ἐλεφαντίνη πτέρυξ (Α). Τὸ πλῆθος τῶν εὑρεθέντων δὲν εἶναι μικρόν, δημοσιεύονται ὅμως ἐνταῦθα κατ' ἐκλογὴν τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα καὶ τὰ κάλλιον διατηρούμενα· ἔκειντο διεσπαρμένα ἐν τοῖς χώμασιν ἄλλα μὲν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἄλλα δὲ ὑψηλότερον αὐτοῦ· τὸ ἔδαφος τοῦ δωματίου τούτου δὲν εἶναι ἐστρωμένον διὰ χρίσματος καὶ φαίνεται, ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη. Οἱ ἀριθμοὶ 1-5, 7-12, 16-18, 20 καὶ 22 εἶναι ἐξ ὑελώδους μάζης, οἱ δὲ 6, 14 καὶ 15 ἐξ ὀστοῦ· τῶν κοσμημάτων τούτων ἐντελῶς ὅμοια ἢ ὀλίγον μόνον παραλλάσσοντα εἶναι γνωστὰ ἐκ πάντων τῶν μερῶν ὅπου εὑρέθησαν Μυκηναῖαι ἀρχαιότητες.

'Αρ. 13. Λίθος πρασινωπὸς (στεατίτης), τετρημένος· ἡ ἐργασία εἶναι ἀμελεστάτη, παριστᾷ δέ, ὡς φαίνεται, πτηνόν.

'Αρ. 19. Βελόνη χαλκῆ εὑρεθεῖσα εἰς τὰ *ἀνώτερα* στρώματα τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάρου ἐρειπίων.

'Αρ. 21 καὶ 21α. Σκαραβαῖος ἐξ ὕλης τινὸς ὁμοίας γύψῳ. 'Αποτύπωμα αὐτοῦ ἔστειλεν ὁ κ. **Milchhöfer** εἰς Βερολῖνον, ὁπόθεν τῇ μεσολαβήσει τοῦ κ. Furtwängler ἐλάβομεν τὴν ἑξῆς σημείωσιν γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Erman· «Τὰ σημεῖα εἶναι καθαρῶς αἰγυπτιακὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα καὶ περιέχουσι τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσσης Τī· ὑπῆρξαν πολλαὶ βασίλισσαι φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο, ἡ ἐπισημοτάτη ὅμως εἶναι ἡ σύζυγος Amenhotep ('Αμενόφιος) τοῦ τρίτου (τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας)... Ὁ Σκαραβαῖος εἶναι λοιπὸν γνήσιον αἰγυπτιακὸν προϊόν· τὰ ὀνόματα ὅμως τῶν διασήμων βασιλέων ἀπαντῶσι καὶ εἰς ὑστερωτέρους χρόνους, ὥστε οὐδὲν συμπέρασμα περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ κτιρίου, ἐν ᾧ ὁ Σκαραβαῖος εὑρέθη, δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐξαχθῇ».

'Αρ. 23. Εἰδώλιον ἐξ ὑελώδους μάζης· κάτω ἀπολήγει εἰς κόσμημα συνηθέστατον τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, ὁμοιάζει δ' οὕτω ὀλίγον τοῖς τετραγωνικοῖς ἑρμαῖς. Παριστᾷ γυναῖκα φοροῦσαν περιδέραιον περὶ τὸν λαιμὸν καὶ κρατοῦσαν τοὺς μαστοὺς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν· ἡ ῥὶς εἶναι λίαν λεπτὴ καὶ ὁ πώγων προεξέχει παρὰ φύσιν, σχηματίζεται δ' οὕτω κοίλωμα μέγα μεταξὺ πώγωνος καὶ ῥινός.

'Αρ. 24. Ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ· κάτω ἀπέληγε καὶ αὐτὸ εἰς κόσμημα, ὑποθέτω, ἀλλ' ἄλλου εἴδους· τὸ πρόσωπον ἔχει διάφορον τύπον, εἶναι ἐπίμηκες, σχεδὸν ὀρθογώνιον, ὁ δὲ πώγων εἶναι μικρός.

Τὰ εἰδώλια ταῦτα παριστῶσι θεότητας σημιτικάς, τροφοὺς καὶ μητέρας τῶν ὄντων καὶ ἰδίως τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκφράζει τοῦτο ἡ διὰ τῶν χειρῶν πίεσις τῶν μαστῶν, ἐξ ὧν ἀναβρύουσιν αἱ πηγαὶ τῆς ζωῆς. Ὅμοια εὑρέθησαν ἐν Μυκήναις, Κύπρῳ καὶ 'Ασσυρίᾳ.

'Αρ. 25. Ἵππος χαλκοῦς εὑρεθεὶς εἰς βάθος δύο μέτρων περίπου κατά τινα δοκιμήν, ἣν ἐποίησα περὶ τὰ τεσσαράκοντα μέτρα βορειοανατολικῶς τῆς πύλης τῶν λεόντων.

'Αρ. 26. Τὸ σταυροειδὲς τοῦτο κόσμημα εἶναι χρυσοῦν καὶ εὑρέθη ἔν τινι δωματίῳ τοῦ μεγάρου.

'Αρ. 27. 'Επίσης χρυσοῦν κόσμημα ἐν μορφῇ ἀνθεμίου· εἰς τὴν ῥίζαν ἔχει μικρὰν ὀπὴν πρὸς ἀνάρτησιν, τὸ δὲ περίγραμμα τῶν φύλλων κοσμεῖται διὰ σφαιριδίων ὁμοίως χρυσῶν, καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν ἔδαφος ἐπληροῦτο ἄλλοτε διά τινος ὕλης γαλανῆς, λίαν πιθανῶς τοῦ *κυάνου*, ἥτις ὅμως μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν διελύθη εἰς κόνιν.

Πίναξ 13, Α. Ἡ πτέρυξ (Α) εἶναι ἐλεφαντίνη, εὑρέθη δὲ καὶ αὐτὴ ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ *οἴκου*, ἐν ᾧ καὶ ἡ πλίνθος καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ ἀντικείμενα, ἀπεικονίσθη δὲ εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος. Ἡ ἑτέρα ἐπιφάνεια εἶναι ἐντελῶς λεία, ἀλλ' ἄνευ κόσμου, κάτω δὲ διακρίνεται σαφῶς, ὅτι πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῷ ὁρῶντι ὑπῆρχεν ἐξοχή τις, ἥτις ἐπήγνυτο εἰς ἄλλο ἀντικείμενον· πιθανὸν δὲ εἶναι, ὅτι ὁμοία ἐξοχὴ ὑπῆρχε καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον (ἐν τῇ εἰκόνι καὶ τοῦτο τὸ μέρος ὡς βεβλαμμένον δηλοῦται). Ὅμοιαι εἶναι αἱ πτέρυγες τῶν ἐπὶ ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων τοῦ Σπάτα ἀναγλύπτων σφιγγῶν, διότι καὶ ἐκεῖναι ἔχουσι τὰς τεθλασμένας γραμμὰς τῶν πτερῶν καὶ τὰ ἄκρα εἶναι ὡς καὶ ἐπὶ τῆς δημοσιευομένης, ἐπὶ δύο δὲ βλέπομεν καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ

κρεατώδους μέρους τῆς πτέρυγος ἕλικας[1]. Κατὰ σύμπτωσιν δὲ καθ' ὃν χρόνον εὑρέθη ἐν Μυκήναις ἡ πτέρυξ, ἀνεκαλύπτετο καὶ ἐν ταῖς ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ἀνασκαφαῖς σφὶγξ ἐλεφαντίνη ὁλόγλυφος καὶ καλῶς διατηρουμένη, ἣν ἀνέκδοτον ἔτι οὖσαν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα πρὸς παραβολὴν (Β). Αὕτη φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς λαβὴ σκεύους τινός, καθὰ δηλοῦται ἐκ τῆς μικρᾶς ὀπῆς τῆς παρατηρουμένης κάτω εἰς τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς ἡ σφὶγξ πατεῖ διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν· τοὺς ἐμπροσθίους θέτει ἐπὶ τοῦ ἄβακος κιονίσκου, ὅστις ὑπενθυμίζει, καθὼς καὶ ἡ ὅλη στάσις τῆς σφιγγός, τὸ ὑπεράνω τῆς πύλης Μυκηνῶν ἀνάγλυφον τῶν λεόντων. Τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν διάδημα ἀπαντᾷ ὁμοιότατον καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δύο ἐκ Μενιδίου σφιγγῶν (Kuppelgrab von Menidi V, 44, VII, 4) καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ Σπάτα. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν θύσανον ἢ πλόκαμον τὸν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς φαινόμενον φέρουσι καὶ αἱ ἐκ Σπάτα, ὡσαύτως δὲ καὶ μία τῶν ἐκ Μενιδίου. Ἐπὶ τῆς ἐξ Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν ὅμως ὁ πλόκαμος ἑνοῦται μετὰ τῶν πτερύγων καὶ σχηματίζει οὕτω κρίκον, ἀφ' οὗ πιθανώτατα ἐξηρτᾶτο τὸ σκεῦος, εἰς ὃ ἡ σφὶγξ ἀνῆκεν. Αἱ πτέρυγες εἶναι καὶ πάλιν τόσον ὅμοιαι τῇ ἐκ Μυκηνῶν καὶ ταῖς τῶν ἐκ Σπάτα, ὥστε νομίζει τις ὅτι ὁ αὐτὸς τεχνίτης κατεσκεύασεν αὐτάς[2].

Χρ. Τσουντας

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ[3]

35

Ο Ε Ι
ΕΠΙΙΕΡΩΝΟΣΑΡΧΟΝΤΟΣΕΠΙΤΗΣΑΝΤΙΟΧΙΔΟΣΕΚ
ΤΗΣΠΡΥΤΑΝΕΙΑΣΗΙφΑΙΝΥΛΟΣΠΑΝφΙΛΟΥΟΗΟΕΝ
ΕΓΡΑΜΜΑΤΕΥΕΝΠΟΣΙΔΕΩΝΟΣΥΣΤΕΡΟΥΤΡΙΤΗΙΕ
ΠΙΔΕΚΑΔΕΥΤΕΡΑΙΚΑΙΤΡΙΑΚΟΣΤΕΙΤΗΣΠΡΥΤΑΝ
ΕΙΑΣΕΚΚΛΗΣΙΑΤΩΝΠΡΟΕΔΡΩΝΕΠΕΨΗφΙΙΕΝ ΠΟ
ΣΕΙΔΙΠΠΟΣΚΤΗΣΙΚΛΕΟΥΣΧΟΛΑΡΓΕΥΣΚΑΙΣΥΜΠ
ΡΟΕΔΡΟΙ ΕΔΟ ΕΝΤΗΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙ
ΟΡΑΣΥφΩΝΙΕΡΟΚΛΕΙΔΟΥΞ\ . . ΤΑΙΩΝΕΙΠΕΝΕΠΕ
ΙΔΗΟΙΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙΤΩΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝΟΙΧΕΙΡΟΤΟ
ΝΗΟΕΝΤΕΣΤΟΝΕΝΙΑΥΤΟΝΤΟΝΕΠΙΠΟΛΥΕΥΚΤΟΥΑ
ΡΧΟΝΤΟΣΤΑΣΤ . . ʹΣΙΑΣΕΟΥΣΑΝΟΣΑΙΚΑΟΗΚΟΝΕ
ΝΤΩΙΕΝΙΑΥ . . . . ΕΔΗΜΗΤΡΙΚΑΙΤΕΙΚΟΡΕΙΚ
. . ΤΟΙΣΑ . . . . ΣΟΙΣΠΑΤΡΙΟΝΗΝΥΠΕΡΤΕΤ
. . ΒΟΥΛ . . . . ΜΟΥΤΟΥΑΟΗΝΑΙΩΝΚΑΙΠΑΙ
. . . . ΤΟΥΒΑΣΙΛΕΩΣΑΝΤΙΓΟΝΟ
. . . .

Θεοί.
Ἐπὶ Ἱέρωνος ἄρχοντος ἐπὶ τῆς Ἀντιοχίδος ἕκ-
της Πρυτανείας, ἧι Φαινύλος[1] Πανφίλου Ὀῆθεν
ἐγραμμάτευεν, Ποσιδεῶνος ὑστέρου τρίτηι ἐ-
πὶ δέκα, δευτέραι καὶ τριακοστεῖ τῆς Πρυταν-
είας· ἐκκλησία· τῶν προέδρων ἐπεψήφιζεν Πο-

[1] Ἴδε εἰκόνα τῆς μιᾶς Bull. de Corr. hellén. 1878 πίν. 18, 1. Ἡ ἑτέρα εἶναι μᾶλλον βεβλαμμένη καὶ ἀνέκδοτος.

[2] Ἄξιον προσοχῆς θεωρῶ, ὅτι ἐπὶ χαλκοῦ τινος αἰγυπτιακοῦ πελέκεως (Maspero Archéol. égyptienne εἰκ. 296) παρίσταται γρύψ, οὗ αἱ πτέρυγες εἶναι κεκοσμημέναι καθ' ὃν καὶ αἱ τῶν ἐλεφαντίνων σφιγγῶν τρόπον, δι' ἐγκεχαραγμένων γραμμῶν. Τοῦτο πιθανῶς δὲν εἶναι ὅλως τυχαῖον.

[3] Παράβ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σελ. 109.

σείδιππος Κτησικλέους Χολαργεὺς καὶ συμπ-
ρόεδροι. Ἔδο(ξ)εν τῆι Βουλεῖ καὶ τῶι Δήμωι.
Θρασυφῶν Ἱεροκλείδου Ξ[υπε]ταιὼν εἶπεν· ἐπε-
ιδὴ οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν μυστηρίων οἱ χειροτο-
νηθέντες τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ Πολυεύκτου ἄ-
ρχοντος τάς τ[ε θυ]σίας ἔθυσαν, ὅσαι καθῆκον ἐ-
ν τῶι ἐνιαυ[τῶι τεῖ τ]ε Δήμητρι καὶ τεῖ Κόρει κ-
αὶ] τοῖς ἄ[λλοις Θεοῖ]ς, οἷς πάτριον ἦν, ὑπέρ τε τ-
ῆς] Βουλ[ῆς καὶ τοῦ Δήμ]ου τοῦ Ἀθη[ν]αίων καὶ παί-
δων καὶ γυναικῶν καὶ] τοῦ Βασιλέ[ω]ς Ἀντιγόνο-
υ] . . . .
. . . .

Φέρονται ἐγκεχαραγμένοι οἱ ἀνωτέρω δεκαπέντε μόνον δυστυχῶς στίχοι ἐπὶ στήλης λίθου ὑπογλαυκίζοντος (ὑμηττίου;) καὶ ἀποτελουμένης ἐκ δύο τεμαχίων προσαρμοζόντων καὶ εὑρεθέντων ἀμφοτέρων παρὰ τὰ μικρὰ Προπύλαια κατὰ τὰς ἐν Ἐλευσῖνι ἀνασκαφὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ μέγιστον σωζόμενον ὕψος τῆς στήλης (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἀετωματίου της, καθόσον καὶ τοῦτο σώζεται) εἶναι 0,30, τὸ πλάτος αὐτῆς 0,36 καὶ τὸ πάχος 0,08, κατὰ δὲ τὸ ἀετωμάτιόν της 0,11. Τὸ δὲ μέγιστον σωζόμενον ὕψος τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας της 0,20. Γραφὴ εἶναι ἡ *στοιχηδὸν* καλουμένη ἄμεμπτος τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἄνευ ἁμαρτημάτων καὶ αὐτὰ δὲ τὰ γράμματα μετ' ἐπιμελείας εἶναι ἐγκεχαραγμένα καὶ τὸ σχῆμα ὄχι ἄκομψα[2]. Ἐν γένει δὲ ἂν μόνον ἐκ τῆς γραφῆς ἤθελε νὰ εἰκάσῃ τις τοὺς χρόνους τῆς ἐγχαράξεως τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος θὰ ἠδύνατο εὐλόγως νὰ τὸ ὑποθέσῃ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἢ τὸ εἰς τὸν στρατηγὸν Ἀριστοφάνην ψήφισμα (Ἀρχ. Ἐφημ. 1884 σελ. 135).

Περὶ τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ ψηφίσματος ὀλίγα τινα ἔχω νὰ παρατηρήσω.

Στίχ. 1. Ἐπὶ *Ἱέρωνος* ἄρχοντος. Τὸ ψήφισμα, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἐγένετο ὑπὲρ τῶν ἐπιμελητῶν τῶν μυστηρίων[3] τῶν χειροτονηθέντων εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ *Πολυεύκτου* ἄρχοντος (στίχ. 9), ὅστις πάνυ πιθανῶς ὑποτίθεται ἄρξας τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν κατὰ τὸ 4ον ἔτος τῆς 125ης Ὀλυμπιάδος, ἤτοι τὸ 277/6ον ἔτος π. Χ. (C. I. At. II, 1, ἀριθ. 323, Dumont, Arch. Athen. σελ. 16 καὶ ἑξ.). Ἐγένετο δὲ καὶ τὸ ἡμέτερον ψήφισμα, ὡς συνήθως τὰ τοιαῦτα ψηφίσματα, τὸν ἑπόμενον ἐνιαυτόν, ἤτοι τὸ 1ον ἔτος τῆς 126ης Ὀλυμπιάδος (276/5 π.Χ.) ἐπὶ *Ἱέρωνος* ἄρχοντος καὶ ἐνταῦθα ἔγκειται τοῦ ἡμετέρου λίθου ἡ ἀξία, ὅτι δηλ. γνωρίζει ἡμῖν, καίπερ οὕτω κολοβὸς περισωθείς, νέον ἄρχοντα καὶ πρὸς τούτοις μετὰ πολλῆς πιθανότητος, ἂν μὴ μετὰ βεβαιότητος, καὶ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.

Στίχ. 3. *Ποσιδεῶνος ὑστέρου*. Τὸ ἔτος ἦτο, ὡς συνήθως καλεῖται, ὄχι ὀρθῶς βέβαια, *ἐμβόλιμον*· ἐπειδὴ δὲ καθ' οὓς χρόνους ἐρρήθη τὸ ψήφισμα αἱ φυλαὶ ἦσαν ἀναμφιβόλως δώδεκα (τοῦτο ἄλλως βεβαιοῦται καὶ ἐκ τοῦ πρώτου στίχου ἔνθα λέγεται ἐπὶ τῆς Ἀντιοχίδος *ἕκτης* πρυτανείας), ἑκάστη Πρυτανεία διήρκει 32 ἡμέρας εἰς τὰ ἔχοντα ἐμβόλιμον μῆνα ἔτη, ἤτοι τὸ ὅλον 384 ἡμέρας. Ἀλλὰ ἡ 32α ἡμέρα τῆς 6ης Πρυτανείας εἶναι ἡ 192α ἡμέρα τοῦ ὅλου ἔτους (192 + 192 = 384), τοιαύτη δὲ ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἡ 15η τοῦ Ποσιδεῶνος ὑστέρου, καὶ ὄχι ἡ 13η ὡς ἐν τῷ λίθῳ φέρεται. Ἢ ὁ χαράκτης λοιπὸν ἡμάρτησεν, ἤ, ὅπερ πολὺ πιθανώτερον, ἐμὲ λανθάνει μᾶλλον τῶν χρονολογικῶν ἐκείνων ὑπολογισμῶν τις, δι' οὗ τὸ πρᾶγμα θὰ ἐθεραπεύετο. Ἴσως οὐχὶ πάντες οἱ μῆνες οἱ πρὸ τοῦ Ποσιδεῶνος ὑστέρου ἐλογαριάσθησαν, ὅπως συνήθως ὡς κοῖλοι (29 ἡμερῶν) καὶ πλήρεις (30 ἡμερῶν) ἐναλλάξ, ἀλλὰ εἷς μόνον τούτων ὡς κοῖλος, ἴσως δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔτος δὲν εἶχε 384 ἡμέρας. Τοὐλάχιστον εἰς τὸν νοῦν μου νῦν ταῦτα γράφοντος ἐπέρχεται, ὅτι *ἐμβόλιμον* ἔτος καὶ 390 ἡμερῶν εὕρηται ἀναγεγραμμένον (ἴδ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1883, σελ. 4, στίχ. 60 = C. I At. II, 2, Addend. σελ. 531, σημ. Köhler). Περὶ τούτων πάντων ἂς εἴπωσι τὰ δέοντα οἱ μείζονα ἔχοντες τοῦ πράγματος γνῶσιν καὶ πλείονα τὰ μέσα πρὸς ἀκριβεστέραν αὐτοῦ ἐξέτασιν.

Στίχ. 15. *Βασιλέως Ἀντιγόνου*. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, τοῦ βασιλεύσαντος κατὰ τὸν Droysen ἐπὶ 38 ἔτη (279—241. Droysen, Gesch. d. Hellen. III, 2, σελ. 386).

[1] Ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape, εὕρηται μόνον *Φαινύλλιος*.

[2] Δὲν εἶναι ὅμως πολὺ βαθεῖα ἡ ἐγχάραξίς των καὶ ἐντεῦθεν ἴσως προῆλθεν ὅτι τοῦ Ξ ἐν τῇ λέξει *ἔδοξεν* μόλις ἀμυδρότατα διαφαίνονται ἴχνη, ἂν καὶ ὁ λίθος δὲν δεικνύει ἐκεῖ βλάβην τινα ἰδιαιτέραν. Ἐντεῦθεν ἐπίσης προῆλθεν ὅτι νῦν τὸ Θ δὲν διακρίνεται τοῦ Ο τῆς ἐν αὐτῷ στιγμῆς μὴ διαβλεπομένης πλέον. Ὁ κενὸς δύο γραμμάτων τόπος μετὰ τὸ συμπρόεδροι (στίχ. 6-7) ἀντικαθιστᾷ, περιττὸν καὶ νὰ τὸ εἴπω, τὴν παρ' ἡμῖν νῦν τελείαν στιγμήν.

[3] Ἴδε περὶ τούτων Mommsen, Heortologie σελ. 240 καὶ τὸ ἑπόμενον ψήφισμα.

ΕΠΙΔΙΟΚΛΕΟΥΣΑΡΧΟΝΤΟΣΕΠΙΤΗΣΙΠΠΟΘΩΝΤΙ
ΔΟΣΤΡΙΤΗΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣΠΡΥΤΑΝΕΙΑΣΗΙ
ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣΣΤΡΑΤΟΚΛΕΟΥΣΚΕΙΡΙΑΔΗΣΕ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΕΝΒΟΥΛΗΣΨΗΦΙΣΜΑΤΑΣΚΙΡΟΦΟ
ΡΙΩΝΟΣΤΡΙΤΕΙΙΣΤΑΜΕΝΟΥΤΡΙΤΕΙΤΗΣΠΡΥΤΑ
ΝΕΙΑΣΒΟΥΛΗΕΜΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΩΙΤΩΝΠΡΟΕΔΡΩΝ
ΠΕΨΗΦΙΙΕΝΦΑΝΟΚΛΗΣΙΠΠΟΜΑΧΟΥΗΓΓΕΛΗΘΕΝ
ΚΑΙΣΥΜΠΡΟΕΔΡΟΙ
ΕΔΟΞΕΝΤΕΙΒΟΥΛΕΙΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣΣΟΥΝΙΕΥΣΚΟΛΩΝΗΘΕΝΕΙΠΕΝΕΠΕΙΔ
ΟΙΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙΤΩΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝΟΙΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΝΤΕΣ
ΕΙΣΤΟΝΕΝΙΑΥΤΟΝΤΟΝΕΠΙΔΙΟΚΛΕΟΥΣΑΡΧΟΝΤΟΣΤΑΣ
ΤΕΟΥΣΙΑΣΕΘΥΣΑΝΟΣΑΙΚΑΘΗΚΟΝΑΥΤΟΙΣΕΝΤΩΙΕΝΙΑΥ
ΤΩΙΤΕΙΤΕΔΗΜΗΤΡΙΚΑΙΤΕΙΚΟΡΗΙΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΘΕΟΙΣ
ΟΙΣΠΑΤΡΙΟΝΗΝΥΠΕΡΤΗΣΒΟΥΛΗΣΚΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥΚΑΙΠΑ
ΔΩΝΚΑΙΓΥΝΑΙΚΩΝΕΘΥΣΑΝΔΕΚΑΙΤΑΠΡΟΘΥΜΑΤΑΜΙ
ΚΑΙΤΟΖΕΥΓΟΣΠΑΡΕΣΚΕΥΑΣΑΝΕΚΤΩΝΙΔΙΩΝΕΙ
ΤΗΝΚΟΜΙΔΗΝΤΩΝΙΕΡΩΝΤΟΔΕΜΕΡΙΣΘΕΝΑΥΤΟ
ΕΙΣΤΗΝΤΟΥΖΕΥΓΟΥΣΤΙΜΗΝΕΠΕΔΩΚΑΝΤΕΙΒΟ
ΛΕΙΕΠΕΜΕΛΗΘΗΣΑΝΔΕΚΑΙΤΗΣΑΛΑΔΕΕΛΑΣΕ
ΚΑΙΤΗΣΕΛΕΥΣΙΝΙΤΟΥΙΑΚΧΟΥΥΠΟΔΟΧΗΣΩΣΣΑ
ΤΩΣΔΕΚΑΙΤΩΝΠΡΟΣΑΓΡΑΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝΓΕΝΟ
ΕΝΩΝΔΙΣΕΝΤΩΙΕΝΙΑΥΤΩΙΔΙΑΤΟΣΥΝΤΕΛΕΙ
ΑΙΤΑΕΛΕΥΣΙΝΙΑΑ[illegible]ΕΣ[illegible]ΕΙΛΑΝΔΕΚΑΙΕΙΣΤΑ
ΛΕΥΣΙΝΙΑΘΥΜΑΤΑΥΡΟΝΕΚΡΕΑΝΟΜΗΣΑΝΔΕΚΑ
ΤΕΙΒΟΥΛΕΙΤΟΙΣΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣΚΑΙΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ
ΚΑΙΠΕΡΙΤΟΥΤΩΝΑΠΑΝΤΩΝΤΟΥΣΤΕΛΟΓΟΥΣ
ΕΝΗΝΟΧΗΣΙΝΠΡΟΣΤΟΥΣΛΟΓΙΣΤΑΣΚΑΤΕΙΚ
ΜΗΤΡΩΙΟΝΚΑΙΤΑΣΕΥΘΥΝΑΣΔΕΔΩΚΑΣΙΝΕΝ
ΤΩΙΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΙΚΑΤΑΤΟΥΣΝΟΜΟΥΣΚΑΙΤΑ
ΑΛΛΑΠΑΝΤΗΟΣΑΠΡΟΣΗΚΕΝΕΙΣΤΑΣΟΥΣΙΑ
ΑΝΗΛΩΚΑΣΙΝΕΚΤΩΝΙΔΙΩΝΦΙΛΟΤΙΜΟΥΜΕΝ
ΠΡΟΣΤΗΝΒΟΥΛΗΝΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΟΠΩΣΑΝ
ΟΥΝΕΦΑΜΙΛΛΟΝΕΙΤΟΙΣΦΙΛΟΤΙΜΟΥΜΕΝΟΙ
ΕΙΔΟΣΙΝΟΤΙΧΑΡΙΤΑΣΑΞΙΑΣΚΟΜΙΟΥΝΤΑ
ΑΝΕΥΕΡΓΕΤΗΣΩΣΙΝΑΓΑΘΕΙΤΥΧΕΙΔΕ
ΧΘΑΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΤΟΥΣΠΡΟΕΔΡΟΥΣΟΙΤΙΝΕΣΑ
ΧΩΣΙΝΠΡΟΕΔΡΕΥΕΙΝΕΙΣΤΗΝΕΠΙΟΥΣΑΝ
ΚΛΗΣΙΑΝΧΡΗΜΑΤΙΣΑΙΠΕΡΙΤΟΥΤΩΝΓΝ
ΔΕΞΥΜΒΑΛΛΕΣΘΑΙΤΗΣΒΟΥΛΗΣΕΙΣΤΟΝ
ΜΟΝΟΤΙΔΟΚΕΙΤΕΙΒΟΥΛΕΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΤ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΣΤΩΝΜΥΣΤΗΡΙΩΝΤΟΥΣΕΠ
ΚΛΕΟΥΣΑΡΧΟΝΤΟΣΘΡΑΣΥΚΛΗΝ
ΛΥΡΙΔΗΝΝΙΚΗΤΗΝΝΙΚΗΤΟΥ
ΚΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑΙΕΚΑΤΕΡΟ
ΝΗΣΣΤΕΦΑΝΩΙΕΥΣΕΒΕΙΑΣ
ΤΟΥΣΘΕΟΥΣΚΑΙΦΙΛΟΤΙ
ΛΗΝΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝΕ
ΛΟΙΠΑΦΙΛΟΤΙΜΟ[illegible]Ε
ΡΕΣΘΑΙΠΑΡΑΤΟΥ
ΕΙΝΑΙΑΝΑΓΡΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΤΟ
ΛΙΘΙΝΑΙΣΔΥΣ
ΛΕΙΤΟΥΙΕΡ
ΘΕΙΣΑ

Ἐπὶ Διοκλέους ἄρχοντο(ς), ἐπὶ τῆς Ἱπποθωντί-
δος *τρίτης καὶ δεκάτης* Πρυτανείας, ἧι
Ἀριστοφάνης Στρατοκλέους Κειριάδης ἐ-
γραμμάτευεν· Βουλῆς ψηφίσματα· Σκιροφο-
ριῶνος τρίτει ἱσταμένου, τρίτει τῆς Πρυτα-
νείας· Βουλὴ ἐμ Βουλευτηρίωι· τῶν Προέδρων [ἐ-
πεψήφιζεν Φανοκλῆς Ἱππομάχου Ἀγγελῆθεν
καὶ συμπρόεδροι.
Ἔδοξεν τεῖ Βουλεῖ καὶ τῶι Δήμωι.
Δημοκράτης Σουνιέως[1] Κολωνῆθεν εἶπεν· ἐπειδ[ὴ
οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν μυστηρίων, οἱ χειροτονηθέντες
εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ Διοκλέους ἄρχοντος, τάς
τε θυ[σ]ίας ἔθυσαν, ὅσαι καθῆκον αὐτοῖς ἐν τῶι ἐνιαυ-
τῶι, τεῖ τε Δήμητρι καὶ τεῖ Κόρη(ι) καὶ τοῖς ἄλλοις
Θεοῖς,
οἷς πάτριον ἦν, ὑπὲρ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου
καὶ πα[ί-
δων καὶ γυναικῶν· ἔθυσαν δὲ καὶ τὰ προθύματα ΜΙι
καὶ τὸ ζεῦγος παρεσκεύασαν ἐκ τῶν ἰδίων εἰ[ς
τὴν κομιδὴν τῶν ἱερῶν, τὸ δὲ μερισθὲν αὐτο[ῖς
εἰς τὴν τοῦ ζεύγους τιμὴν ἐπέδωκαν τεῖ [Β]ο[υ-;
λεῖ, ἐπεμελήθησαν δὲ καὶ τῆς ἅλαδε ἐλάσε[ως
καὶ τῆς Ἐλευσῖνι τοῦ ἸαΟκχου ὑποδοχῆς· ὡ(σ)σα[ύ-
τ]ως δὲ καὶ τῶν πρὸς Ἄγραν μυστηρίων γενο-
μ]ένων δὶς ἐν τῶι ἐνιαυτῶι διὰ τὸ συντελεῖ[σ
θ]αι τὰ Ἐλευσίνια· ἀ[π]έσ[τ]ειλαν δὲ καὶ εἰς τὰ [Ἐ-
λευσίνια θῦμα ταῦρον· ἐκρεανόμησαν δὲ κα[ὶ
τεῖ Βουλεῖ τοῖς *ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα*
καὶ περὶ τούτων ἁπάντων τούς τε λόγους
ἐννηνόχασιν πρὸς τοὺς λογιστὰς καὶ εἰ[ς]
Μητρῶιον καὶ τὰς εὐθύνας δεδώκασιν ἐν
τῶι δικαστηρίωι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ
ἄλλα πάντα, ὅσα προσῆκεν εἰς τὰς θυσία[ς,
ἀνηλώκασιν ἐκ τῶν ἰδίων φιλοτιμούμεν[οι
πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Δῆμον· ὅπως ἂν
οὖν ἐφάμιλλον ἐι τοῖς φιλοτιμουμένοι[ς,
εἰδόσιν ὅτι χάριτας ἀξίας κομιοῦντα[ι, ὧν
ἂν εὐεργετήσωσιν. Ἀγαθεῖ τύχει, δε[δό-
χθαι τεῖ Βουλεῖ, τοὺς Προέδρους, οἵτινες ἄ[ν λά-
χωσιν προεδρεύειν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν [ἐκ-
κλησίαν, χρηματίσαι περὶ τούτων, γν[ώμην
δὲ ξυμβάλλεσθαι τῆς Βουλῆς εἰς τὸν [Δῆ-
μον, ὅτι δοκεῖ τεῖ Βουλεῖ ἐπαινέσαι τ[οὺς
ἐπιμελητὰς τῶν μυστηρίων τοὺς ἐπ[ὶ Διο-
κλέους ἄρχοντος, Θρασυκλῆν [Θρασυκλέους;
Αὐρίδην, Νικήτην Νικήτου . . . .
καὶ στεφανῶσαι ἑκάτερο[ν θαλλοῦ μυρρί-;
νης στεφάνωι, εὐσεβεία[ς ἕνεκεν τῆς πρὸς
τοὺς Θεοὺς καὶ φιλοτι[μίας τῆς πρὸς τὴν Βου-
λὴν καὶ τὸν Δῆμον ε . . . .
λοιπὰ φιλοτιμο[υμ]έ[νοις καὶ ἄλλο ἀγαθὸν εὑ-
ρέσθαι παρὰ τοῦ [Δήμου, ὅτου ἂν δοκῶσιν ἄξιοι
εἶναι· ἀναγρά[ψαι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα τὸν
γραμματέα τὸ[ν κατὰ Πρυτανείαν ἐν στήλαις
λιθίναις δυσ[ὶν καὶ στῆσαι τὴν μὲν ἐν τεῖ αὐ-
λεῖ τοῦ ἱερ[οῦ τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι, τὴν δὲ
οιεισα . . . .
. . . .

[1] Ὡς ὄνομα κύριον οὐχ εὕρηται ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape.

Τὰ ἀνωτέρω, ἅτινα μεταγράψας εἰς τὴν κοινὴν γραφήν, ἐτήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ χαράκτου, φέρονται ἐγκεχαραγμένα ἐπὶ στήλης λίθου πάνυ σκληροῦ, πεντελησίου ὅμως πιθανῶς ἐκ τῆς θέσεως τῆς καλουμένης κοινῶς τοῦ *Κοκκιναρᾶ*. Τὸ μέγιστον νῦν σωζόμενον αὐτῆς ὕψος, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὕψους (0,05) τοῦ ὅλως ἁπλοῦ γείσου της εἶναι 0,72 Γ.Μ, τὸ πλάτος της 0,37 καὶ κατὰ τὸ γεῖσόν της 0,39 καὶ τὸ πάχος αὐτῆς 0,10 καὶ 0,15, ἄδηλον δέ, ἐννοεῖται, πόσον αὐτῆς μέρος ἀπεκρούσθη κάτωθεν.

Καὶ αὕτη ἡ στήλη, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη, ἀνευρέθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀνασκαπτομένου τοῦ χώρου τοῦ μεταξὺ τοῦ ἐξ ὠμῶν πλίνθων ἀρχαίου τοίχου τοῦ σημειουμένου ἐν τῷ διαγράμματι τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1884ου ἔτους διὰ κυανοῦ χρώματος καὶ τῶν γραμμάτων Σ-Σ' καὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν σχεδὸν παραλλήλου αὐτῷ τοῦ ἀπολήγοντος κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἄκραν του εἰς τὴν μεσαίαν τετράγωνον στήλην, κτισθέντος δὲ ἀναμφιβόλως ἐν Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ἂν μὴ καὶ ἐν ὑστερωτέροις. Ἡ γραφὴ ἐν γένει τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος εἶναι, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ παρατιθεμένῳ φωτολιθογραφικῷ πανομοιοτύπῳ τοῦ λίθου σφόδρα ἀνώμαλος καὶ οἱ στίχοι κατ᾽ ἀκολουθίαν διαφέροντες

[1] Ὡς αἱ νεώτεραι ἀνασκαφαὶ ἔδειξαν ὁ ἐξ ὠμῶν πλίνθων τοῖχος (τὰ λίθινα αὐτοῦ θεμέλια σώζονται καθ᾽ ὅλον τὸ μῆκός του σχεδὸν ἀλώβητα) ἔφθανε πρὸς βορρᾶν ἐκτεινόμενος μέχρι που τῶν νῦν μικρῶν Προπυλαίων, ὥστε καὶ πάλαι ποτὲ ἐντεῦθεν ὑπῆρχεν ἡ κυρία πρὸς τὸν *Ναὸν* ἄνοδος· ἐπίσης δὲ καὶ ὁ σχεδὸν παράλληλος αὐτοῦ τοῖχος, περὶ οὗ ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἐξακολουθεῖ ἐκτεινόμενος πρὸς βορρᾶν, ἤτοι τὰ μικρὰ Προπύλαια, ἐφ᾽ ἱκανόν. Ἀλλὰ περὶ τούτων θὰ γίνῃ ὁ προσήκων λόγος ἐν τοῖς ὅσονούπω ἐκδοθησομένοις Πρακτικοῖς τῶν ἐτῶν 1886ου καὶ 1887ου. Ἐνταῦθα ἀρκετὸν νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ ἡμέτερος λίθος εὑρέθη ὀλίγον τι πρὸς βορρᾶν τῆς δης ἤτοι τελευταίας πρὸς ἄρκτον τετραγώνου στήλης ἐν ἐπιχώσει, ἥτις πολλὰς ἐνέφαινε τὰς μεταβολάς.

πολὺ ἀλλήλων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων. Τούτων δὲ ἡ ἐγχάραξις λίαν ἀβαθὴς καὶ τὸ σχῆμα ἥκιστα ἐπιμελὲς καὶ κομψόν, ἴσως διότι καὶ αὐτὴ ἡ σκληρότης τοῦ λίθου οὐ σμικρὸν εἰς τὴν ἐγχάραξιν ἐγένετο κώλυμα. Καὶ ὅμως καὶ τοιοῦτον ὂν τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων μαρτυρεῖ οὐδὲν ἧττον τοὺς Μακεδονικοὺς ἔτι χρόνους καθὼς καὶ ἡ ὅλη τοῦ ψηφίσματος ὑφή, φράσεις μάλιστά τινες αὐτοῦ, οἷα λ. χ. ἡ τῶν στίχων 37—38 *οἵτινες ἂν λάχωσιν προεδρεύειν*[1] δεικνύουσι πολὺ καλλίονας χρόνους ἢ ἡ διὰ τοῦ ε σταθερὰ σχεδὸν γραφὴ τοῦ η ἐν ταῖς τυπικαῖς ἐκείναις φράσεσι *τεῖ Βουλεῖ τεῖ Δήμητρι* κτλ. καὶ ἡ ἐν ἀρχῇ φράσις *Βουλῆς ψηφίσματα*.[2]

Τὸ ψήφισμα ἐρρήθη ὑπὲρ τῶν δύο μόνον (στίχ. 43-45), τῶν ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων ἐκλεγέντων,[3] ἐπιμελητῶν τῶν μυστηρίων αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὸ τέλος αὐτοῦ (στίχ. 4-5), ἐπὶ *Διοκλέους* ἄρχοντος, ὁπότε ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχον *δέκα καὶ τρεῖς φυλαὶ* (στίχ. 1) καὶ *ἑξακόσιοι πεντήκοντα* (13×50=650) *βουλευταὶ* (στίχ. 26). Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε *δέκα* καὶ *τρεῖς* γενομένας τὰς *φυλὰς* ἐν Ἀθήναις ἐγινώσκομεν μόνον κατὰ τοὺς Ἀδριανείους χρόνους, ὁπότε εἰς τὰς προϋπαρχούσας δώδεκα εἶχε προστεθῆ καὶ ἡ εἰς τιμὴν τοῦ φιλαθηναίου Αὐτοκράτορος ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κληθεῖσα *Ἀδριανίς*. Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ὄχι μόνον δὲν ηὐξήθη εἰς ἑξακοσίους πεντήκοντα, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ ἠλαττώθη μάλιστα ἐπανελθὼν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν δέκα φυλῶν τοῦ Κλεισθένους καὶ ἐν τοῖς λίθοις τῶν χρόνων ἐκείνων ἀναγεγραμμένον φέρεται πάντοτε ἡ *Βουλὴ τῶν Φ* (=500).[4]

Δὲν ἀνάγεται λοιπὸν τὸ ἡμέτερον ψήφισμα εἰς τοὺς Ἀδριανείους χρόνους· φανερὸν ὅμως ἐπίσης ὅτι οὔτε εἰς τοὺς πρὸ τῆς φυγῆς ἐκ τῆς Ἑλλάδος (287/6 π. Χ.) Δημητρίου τοῦ πολιορκητοῦ χρόνους, οὔτε εἰς τοὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Ἀτταλίδος φυλῆς (200 π. Χ.) δύναται ν' ἀναφέρηται καὶ οὐδαμῶς χρήζει ἐνταῦθα μακρῶν λόγων τὸ πρᾶγμα εἰς ἐξήγησιν. Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους (τοὺς πρὸ τοῦ 287 π. Χ. δηλ.) γνωστὴ εἶναι καὶ ἐκ τῶν συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν λίθων ἡ ἐπελθοῦσα εἰς τὸ πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων μεταβολὴ διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὰς ὑπαρχούσας δέκα τοῦ Κλεισθένους φυλὰς τῆς Ἀντιγονίδος καὶ Δημητριάδος καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν ἀπὸ πεντακοσίων εἰς ἑξακοσίους (12×50=600),[1] κατὰ δὲ τούτους (τοὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν δηλ. τῆς Ἀτταλίδος) οὐδεμία τοιαύτη μεταβολή, οἵαν ὁ ἡμέτερος λίθος ὑποδηλοῖ, μαρτυρεῖται, οὔτε ὑπὸ τῶν λίθων, οὔτε ὑπὸ τῶν συγγραφέων· αἱ φυλαὶ παραμένουσι πάντοτε δώδεκα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἑξακόσιοι μέχρι τῶν Ἀδριανείων χρόνων.[2] *Δέκα καὶ τρεῖς* λοιπὸν ἐγένοντο αἱ *φυλαὶ* ἐν Ἀθήναις καὶ 650 οἱ βουλευταὶ κατὰ τοῦτο τὸ μεταξὺ (287-200) χρονικὸν διάστημα, καθ' οὓς δηλ. χρόνους προσετέθη καὶ ἡ *Πτολεμαΐς*, ἐπὶ Διοκλέους ἄρχοντος, ὅστις ἂν δὲν ἦναι παντάπασι νέος ἄρχων, εἰς τοὺς ἀλλαχόθεν ἑπτὰ μέχρι τοῦδε γνωστοὺς ὄγδοος αὐτὸς προστιθέμενος,[3] ἀνάγκη νὰ ἦναι κατὰ τὰ

[1] Παράβ. C. I.A. II,1, 334 καὶ τὰ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Köhler σημειούμενα· ἐννοεῖται ὅμως οἴκοθεν, ὅτι κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἑπομένοις λεγόμενα δυνατὸν τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο νὰ μὴ ἀναφέρηται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Χρεμωνιδείου πολέμου (267-260 π. Χ.).

[2] Τὴν φράσιν δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἀνέγνωσα ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι ὑπάρχει που ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε γνωστοῖς ἡμῖν ψηφίσμασι καὶ διέλαθε τὴν προσοχήν μου· περὶ τῶν ὁμοίων ὅμως αὐτῇ καθὼς καὶ περὶ τῆς φράσεως *Βουλὴ ἐμ Βουλευτηρίῳ* παράβ. C. I. A. II, 1, 403, 431, 440 κτλ. καὶ τὰ ἐκεῖ σημειώματα τοῦ Köhler.

[3] Παράβ. C. I. A. II, 1, 376 καὶ τὸ ἐν τούτῳ τῷ τεύχει προηγούμενον ψήφισμα.

[4] Ἴδε περὶ πάντων τούτων Ivan Müllers Handbuch der classischen Alterthums-Wissenschaft IV (1887) σελ. 133 καὶ τὰς ἐκεῖ σημειώσεις καὶ παραπομπάς. Ἐκεῖ γίνεται ὁ προσήκων περὶ πασῶν τῶν ἐν τοῖς ὑστερωτέροις Ρωμαϊκοῖς χρόνοις ἐπελθουσῶν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν Βουλευτῶν μεταβολῶν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐκ μόνον τοῦ ἐκεῖ μνημονευομένου χωρίου τοῦ Παυσανίου (1,3,4) δὲν πιστεύω νὰ συνάγηται ἀναγκαίως, ὅτι ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Ἀδριανίδος εἰς 540. Τὰ ὑπὸ τοῦ Neubauer περὶ τούτου λεγόμενα μοὶ εἶναι ἀτυχῶς ἄγνωστα, διότι δὲν κατώρθωσα νὰ εὕρω τὸ βιβλίον του ἐν Ἀθήναις.

[1] Ὅταν ἡ Ἀντιγονὶς καὶ Δημητριὰς προσετέθησαν (306/5 π. Χ.) εἰς τὰς προϋπαρχούσας δέκα φυλὰς κατέλαβον τιμῆς φαίνεται χάριν πρὸς τοὺς ἀνακηρυχθέντας σωτῆρας Ἀντίγονον καὶ Δημήτριον τὴν πρώτην θέσιν, ὥστε ἡ ἐπίσημος τῶν φυλῶν τάξις ἦτο ἡ ἑξῆς I Ἀντιγονίς, II Δημητριάς, III Ἐρεχθηίς, IV Αἰγηίς, V Πανδιονίς, VI Λεωντίς, VII Ἀκαμαντίς, VIII Οἰνηίς, IX Κεκροπίς, X Ἱπποθωντίς, XI Αἰαντίς, XII Ἀντιοχίς. Παράβ. Πλουτάρχ. Δημ. § 104. C. I. A. II, 336 (=C. I. G. 111), 316, 322, 330, 335. Böckh, Epigraphisch-Chronologische Studien, σελ. 57.

[2] Παράβ. Πολύβ. 16, 25. Liv. 31, 15. Παυσαν. 1, 5, 5. 1, 8, 6. C. I. A. II, 465. III, 465, 578 καὶ πλεῖστα ἄλλα. Ἡ βουλὴ τῶν Χ (=600) φέρεται οὕτως ἀναγεγραμμένη ἐπὶ τῶν λίθων μέχρι τοῦ 130 μ. Χ., ὁπότε προστεθείσης τῆς Ἀδριανίδος ἐπῆλθεν ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν.

[3] Παράβ. νῦν Bul. de Cor. Hellénique, 1888, σελ. 75· ἡ ἐκεῖ παραπομπὴ C. I. A. II, 889 ὑποθέτω ὅτι εἶναι τυπογραφικὴ ἀβλεψία.

εἰρημένα, ἢ ὁ *κυδαθηναιεὺς Διοκλῆς* (247 π.Χ.)[1] ἢ ὁ μνημονευόμενος ἐν τῷ εἰς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Δημαινέτου ψηφίσματι (214-209 π. Χ.)[2] καὶ μᾶλλον οὗτος (ἂν μὴ ὦσιν ὄντως ἀμφότεροι οὗτοι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων, ὅπερ πιθανώτατον)[3] εἰς οὓς χρόνους ἐρρήθη κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ ἡμέτερον ψήφισμα. Καὶ τῷ ὄντι πότε ἀκριβῶς κατηργήθησαν αἱ δύο φυλαὶ *Ἀντιγονὶς καὶ Δημητριὰς* εἶναι ἄγνωστον, μηδεμιᾶς περὶ τοῦ πράγματος περισωθείσης ἡμῖν μαρτυρίας· ἐπειδὴ δὲ ἡ γνώμη τῶν φρονούντων, ὅτι ἡ ἀπάλειψις τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐκ τοῦ καταλόγου καὶ ἡ ἀντικατάστασις διὰ τῶν τῆς *νεωτέρας Ἐρεχθηΐδος* καὶ τῆς *νεωτέρας Αἰγηΐδος*[4] ἢ κατ' ἄλλους *Ἀντιοχίδος*[5] ἐγένετο εὐθὺς μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Δημητρίου ἐκ τῆς Ἑλλάδος, (287/6 π. Χ.) ἢ τοὐλάχιστον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (284/3 π. Χ.) δὲν συνάδει μὲ τοὺς περισωθέντας ἡμῖν λίθους,[6] ἐγνωμάτευσαν ἄλλοι, ὅτι ἡ κατάργησις ἐγένετο κατὰ τὸν Χρεμωνίδειον καλούμενον πόλεμον (266-260 π.Χ.),[7] ὁπότε προστεθείσης καὶ τῆς Πτολεμαΐδος εἰς τιμὴν Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Παυσ. 1,8,1),[8] αὕτη μὲν ἀντικατέστησε τὴν Δημητριάδα ἕκτη ὅμως ταχθεῖσα μεταξὺ τῶν φυλῶν, ἡ δὲ *νεωτέρα* Ἐρεχθηῒς τὴν *Ἀντιγονίδα* τὴν δευτέραν πιθανῶς ἐν τάξει λαβοῦσα θέσιν·[9] ἀλλὰ καὶ τρίτη τις ὑπῆρξε γνώμη ὅτι, τῶν δύο ἐκείνων φυλῶν καταργηθεισῶν καὶ τῆς Πτολεμαΐδος προστεθείσης, *ἕνδεκα* ἐγένοντο αἱ φυλαὶ καὶ ἐν Ἀθήναις[1] μέχρι τῆς προσθήκης τῆς *Ἀτταλίδος*,[2] ἤτοι ἐπὶ ἥμισυν τοὐλάχιστον αἰῶνα (246-200 π. Χ).

Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὰς δύο νεωτέρας φυλὰς ἀπεδείχθησαν ἤδη λόγοι κενοὶ ἢ εἰκασίαι ἀβάσιμοι,[3] ὁ δὲ ἡμέτερος λίθος ἀναιρῶν, ὡς εἰκός, καὶ τὴν γνώμην τῶν δεχομένων 11 τὰς φυλὰς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐγκαίρως πάνυ ἦλθεν εἰς φῶς νομίζω εἰς κύρωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς μόνης ὀρθῆς κατ' ἐμὲ γνώμης τοῦ J. Beloch, ὅστις τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως, ἣν πρῶτος ἐποιήσατο, περὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν θεσμοθετῶν κατὰ τὴν ἐπίσημον τῶν φυλῶν τάξιν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀρχόντων τῷ δημοσιευθέντι τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ

[1] Παράβ. Dumont, Archontes Atheniens, σελ.46. Fast Épon. σελ. 65.

[2] Παράβ. Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1887, σελ. 3-4 στίχ. 18 καὶ σελ. 8,—11 =Bul. de Cor. Hell. ἔ. ἀ. σελ. 81.

[3] Παράβ. Bul. d. Cor. Hell. ἔ. ἀ. σελ. 76 καὶ ἑξῆς Παραχθεὶς τῷ ὄντι ὑπὸ τοῦ Dumont καὶ μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν μου, οὔτε τὸ ἀντίγραφον τοῦ Köhler, οὔτε τοὺς πίνακας τοῦ Εὐστρατιάδου (C. I A. II, 859=Ἐπιγρ. Ἀνέκδ. 1852 ἀριθ. 66) ἔγραψα ὅτι (Ἐφημ. Ἀρχ. 1887, σελ. 11) ἀδύνατον εἶναι ὁ τοῦ εἰς Δημαίνετον ψηφίσματος ἄρχων *Διοκλῆς* νὰ συνταυτισθῇ πρὸς τὸν *Κυδαθηναιέα* Διοκλέα. Τὸ πρᾶγμα οὐ μόνον δυνατόν, ἀλλὰ καὶ πιθανὸν εἶναι καὶ ἡ πιθανότης του αὐξάνεται ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου λίθου, ὡς κατωτέρω δειχθήσεται.

[4] Wachsmuth, Stadt Athen, 1, 621. Böckh, Epigr. Chronologische Studien σελ. 57 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

[5] Philologus, 39 (1880) σελ. 373 καὶ ἑξῆς.

[6] Παράβ. C. I. A. II, 316, 324 κτλ.

[7] Παράβ. περὶ τούτου τοῦ πολέμου Droysen, Geschichte des Hellenismus III, 1, σελ. 230 καὶ ἑξῆς.

[8] Ἐβασίλευσεν οὗτος κατὰ Droysen ἔ. ἀ. III, 2 πίν. 3ος ἔτη 39, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 285ου μέχρι τοῦ 246ου ἔτους π. Χ. ὁπότε καὶ ἀπέθανε.

[9] Παράβ. Hermes, 2, 287 καὶ ἑξῆς. Ἀλλὰ τὴν γνώμην του ταύτην φαίνεται ἀπορρίψας κατόπιν ὁ Dittenberger καὶ τοῖς τὰς 11 φυλὰς δεχομένοις συνταχθεὶς (Hermes, 9, σελ. 415, σημ.)

[1] Παράβ. Zeitschrift f. Alterthums-Wissenschaft 1857 σελ. 18 καὶ ἑξῆς.

[2] Ἡ τάξις τῶν δώδεκα φυλῶν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Ἀτταλίδος μαρτυρουμένη ὑπὸ πολλῶν μνημείων ἦν ἡ ἑξῆς· I Ἐρεχθηΐς, II Αἰγηΐς, III Πανδιονίς, IV Λεωντίς, V Πτολεμαΐς, VI Ἀκαμαντίς, VII Οἰνηΐς, VIII Κεκροπίς, XI Ἱπποθωντίς, X Αἰαντίς, XI Ἀντιοχίς, XII Ἀτταλίς. Ὁ Böckh θέλων νὰ ἐξηγήσῃ τὴν παράδοξον (5ην) θέσιν τῆς Πτολεμαΐδος ἐν τῇ τάξει ταύτῃ (Epigr. Chronol Stud. σελ. 57), θέσιν, ἥτις ἐπανέφερε τὸν Ross εἰς τὴν ἡμαρτημένην γνώμην τοῦ Corsini (Fasti Attici, 1, σελ. 165, 177) ὅτι καὶ ἡ *Ἀντιγονὶς* καὶ ἡ *Δημητριὰς* εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ταύτην εἶχον τὴν θέσιν (ἡ μὲν τὴν 5ην δηλ. ἡ δὲ τὴν 12ην), ἣν κατόπιν ἔλαβον αἱ πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν δημιουργηθεῖσαι *Πτολεμαῒς* καὶ *Ἀτταλὶς* (Demen, 1, σελ. 2. Εὐστρατιάδου Διατριβ. Ἐπιγρ. 1856, σελ. 21 καὶ ἑξ.), ὁ Böckh, λέγω, ὑπέθεσεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ἡ Πτολεμαῒς ἀντικαταστήσασα τὴν *νεωτέραν Αἰγηΐδα* εἶχε λάβει τὴν 6ην θέσιν, ὥστε ἡ τάξις τῶν φυλῶν τότε ἐγένετο ἡ ἑξῆς· I *Ἐρεχθηῒς νεωτέρα*, II Ἐρεχθηΐς, III Αἰγηΐς, IV Πανδιονίς, V Λεωντίς, VI *Πτολεμαΐς*, VII Ἀκαμαντίς, VIII Οἰνηΐς, IX Κεκροπίς, X Ἱπποθωντίς, XI Αἰαντίς, XII Ἀντιοχίς· ὅταν δὲ κατόπιν ἐσβέσθη τοῦ καταλόγου καὶ ἡ *νεωτέρα Ἐρεχθηῒς* καὶ ἀντ' αὐτῆς προσετέθη ἡ Ἀτταλὶς δωδεκάτη ὅμως αὐτή, ἤτοι εἰς τὸ τέλος, τότε ἐχώρησαν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἤτοι πρὸς τὴν ἀρχήν, πᾶσαι αἱ φυλαὶ κατὰ μίαν θέσιν καὶ ἐντεῦθεν ἡ Πτολεμαῒς ἦλθε πέμπτη ἐν τῇ τάξει. Ὅτι ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται, ἁπλούστερον καὶ φυσικώτερον περιττὸν καὶ νὰ τὸ σημειώσω ἐνταῦθα.

[3] Ἡ *νεωτέρα Ἐρεχθηῒς* λ. χ. οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ ἡμαρτημένη ἀνάγνωσις *Ἐρεχθηΐδος φυλῆς νεωτέρ[ας]* ἀντὶ τῆς ὀρθῆς *Ἐρεχθηΐδος φυλῆς νεώτερ[ος]* (C. I A. II, 966. Zeitschrift f. Alt Wissen. 1857, σελ. 21). *Αἰγηῒς δὲ νεωτέρα* οὐδ' ἠδύνατο ὅλως νὰ ὑπάρξῃ κατὰ τοὺς δεχομένους ὅτι αἱ δύο ἐκεῖναι φυλαὶ κατηργήθησαν ἅμα τῇ προσθήκῃ τῆς Πτολεμαΐδος, (Hermes, 2, σελ. 288 καὶ ἑξῆς)· ὅτι δὲ καὶ ἡ *νεωτέρα* Ἀντιοχὶς τοῦ Gilbert (Philologus, 1880, σελ. 374. Ἀθην. 6, 271) δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἤρκει νὰ δείξῃ μόνη ἡ παρατήρησις ὅτι, ἂν δημόται Ἀγρυλεῖς ἀνῆκον καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν δώδεκα φυλῶν εἰς τὴν Ἐρεχθηΐδα φυλὴν (C. I. A. 338) ἀδύνατον δὲν ἦτο νὰ ἀνῆκον τοιοῦτοι (οἱ *ὑπένερθεν* λ. χ. Ἀγρυλεῖς) κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ εἰς τὴν Ἀντιγονίδα (παράβ καὶ Hermes, 9, σελ. 415, Anhang, Mittheil. d. Deut. Instit. 1879, σελ. 99, σημ. 2 καὶ σελ. 329). Τί περὶ πάντων τούτων φρονεῖ ὁ Spangenberg ἀγνοῶ, διότι καὶ τούτου τὸ βιβλίον δὲν κατώρθωσα νὰ εὕρω ἐν Ἀθήναις.

Εὐστρατιάδου ('Επιγρ. 'Ανέκδοτοι 1852 ἀριθ. 66 = C. I. A. II, 859)[1] τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς μαρτυρίας Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου (ἐν λέξει Βερενικίδαι) καὶ τῶν ἐν γένει πολιτικῶν σχέσεων καὶ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τῶν χρόνων ἐκείνων (266-200) στηριζόμενος, ἐγνωμάτευσεν ὅτι οὐχὶ κατὰ τὸν *Χρεμωνίδειον πόλεμον*, ἀλλὰ μόλις κατὰ τὸ τέλος τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος κατηργήθησαν αἱ δύο φυλαὶ 'Αντιγονὶς καὶ Δημητριὰς καὶ ὅτι πρὸς τούτοις ἡ *Πτολεμαὶς* προσετέθη οὐχὶ εἰς τιμὴν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τῆς βασιλείας (285-246) Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ἀλλ' ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου (246-221) καὶ δὴ καὶ ὄχι πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν διὰ τοῦ 'Αράτου ἀπελευθέρωσιν τῶν 'Αθηνῶν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς (229 π.Χ.) ὁπότε καὶ ὁ δῆμος *Βερενικίδαι* εἰς τιμὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ *Βερενίκης* (Στεφ. Βυζ. ἐ. ἀ.) ἐδημιουργήθη, ὡς κατόπιν ἐδημιουργήθη ὁ δῆμος '*Απολλωνιεῖς* εἰς τιμὴν τῆς γυναικὸς τοῦ 'Αττάλου Α' '*Απολλωνίδος* ἢ '*Απολλωνιάδος* συγχρόνως, ἐννοεῖται, μὲ τὴν προσθήκην τῆς '*Ατταλίδος* φυλῆς (Hermes, IX σελ. 414). Εἶναι δὲ ἀνάγκη νῦν νὰ προσθέσω ἐγὼ εἰς ταῦτα ὅτι, ὡς ὁ ἡμέτερος λίθος σαφῶς φθέγγεται, οἱ 'Αθηναῖοι τῶν χρόνων ἐκείνων «*τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γενόμενοι, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσωσι*» οὐδετέραν τῶν δύο ἐκείνων φυλῶν καταργήσαντες[1] προσέθηκαν δεκάτην τρίτην τὴν *Πτολεμαΐδα* δόντες μάλιστα αὐτῇ τὴν ἐν τῷ μέσῳ (7ην) τιμητικὴν θέσιν[2] καὶ ὅτι αἱ ἀνωμαλίαι ἐκεῖναι τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχόντων, εἰς ἃς καὶ αὐτὸς ὁ Beloch[3] προσέκρουσε, δύνανται νῦν ἐξ ἄλλων λόγων πολὺ εὐκολώτερον νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ ὄχι ἐξ ἀντιγραφικῆς ἀβλεψίας; Διότι οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, προστεθείσης τῆς Πτολεμαΐδος δεκάτης τρίτης φυλῆς, καὶ τὰ τῶν δήμων βεβαίως μετήλλαξαν θέσιν.

Οὔτε κατηργήθησαν λοιπὸν οὔτε ὀνόματα ἤλλαξαν, ἀλλὰ παρέμειναν ὑπάρχουσαι ἡ '*Αντιγονὶς* καὶ ἡ *Δημητριὰς* μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῆς 'Ατταλίδος (200 π. Χ.), ὁπότε καὶ μόνον οἱ 'Αθηναῖοι εἰς τοὺς ἐκ δυσμῶν ἰσχυροὺς συμμάχους των πεποιθότες ἐτόλμησαν καὶ νὰ ἀποξέσωσιν ἐκ τῶν λίθων τὰ ὀνόματα αὐτῶν (ἴδε C. I. A. II, 331, τὴν σημ. τοῦ Köhler). Οὐδ' ὑπῆρξαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνοι, κατὰ τὴν γνώμην μου, καθ' οὓς ἕνδεκα ἐγένοντο αἱ φυλαὶ ἐν 'Αθήναις. Ἄλλη τις ὅμως ἐγένετο μεταβολὴ ἡ προσθήκη τῆς *Πτολεμαΐδος* (229-221 π.Χ.)[4] ὡς *δεκάτης τρίτης* φυλῆς, μεταβολή, ἥτις

[1] Neue Jahrbücher f. Philologie und Paedagogik 1884, σελ. 481 καὶ ἑξῆς. Χάριν τῶν μὴ ἐχόντων πρόχειρον τὸ βιβλίον ἀναγράφω ἐνταῦθα, παραλείπων ἐπίσης χάριν συντομίας τὰ κύρια ὀνόματα, δύο ἔτη ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχόντων (C. I. A. II, 859) τὸ 1ον καὶ 13ον (14ον πιθανῶς) κατὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Beloch παρατήρησιν ὡς πρὸς τὴν ἀναγραφὴν τῶν *θεσμοθετῶν* κατὰ τὴν ἐπίσημον τῶν φυλῶν τάξιν.'

1ον ἔτος.	13ον (14ον) ἔτος.
'Αρχ. Διομεεὺς . . . . ;	'Αρχ. Προβαλίσιος Πανδιονὶς
βασ. 'Αχαρνεὺς Οἰνηίς	βασ. 'Αμαξαντεὺς Ἱπποθωντὶς
πολ. Προσπάλτιος 'Ακαμαντὶς	πολ. 'Αχαρνεὺς Οἰνηὶς
θεσμ. ἐκ Κολωνοῦ Αἰγηὶς IV	θεμ. Κυδαθηναιεὺς 'Αντιγονὶς I
» Παιανιεὺς Πανδιονὶς V	» Λαμπτρεὺς (Δημητριὰς) II
» Λευκονοεὺς Λεωντὶς VI	» Βερενικίδης Πτολεμ. VII (VI)
» 'Αχερδούσ. Ἱπποθωντὶς X (XI)	» Αἰξωνεὺς Κεκροπὶς X (IX)
» Ραμνούσιος Αἰαντὶς XI (XII)	» Φαληρεὺς Αἰαντὶς XII (XI)
» 'Αλωπεκῆθ. 'Αντ. XII (XIII)	» Παληνεὺς 'Αντιοχὶς XIII (XII)

'Εν τῷ ἔτει 13ῳ (14ῳ) ἀντικατέστησα εἰς τὸν δεύτερον θεσμοθέτην *Λαμπτρέα* τὴν παρὰ Beloch '*Ερεχθηΐδα* διὰ τῆς *Δημητριάδος*, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου προκύπτει σαφῶς, ὅτι οὔτε αὕτη δὲν εἶχε καταργηθῇ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Πτολεμαΐδος, ὁπότε ἀναμφιβόλως νέαι μεταβολαὶ ἐπῆλθον εἰς τὰς σχέσεις τῶν δήμων πρὸς τὰς φυλὰς καὶ κατ' ἀκολουθίαν δυνάμεθα εὐλόγως νὰ δεχθῶμεν, ἂν μή τι ἄλλο, ὅτι *Λαμπτρεῖς* δημόται ὑπήγοντο καὶ εἰς τὴν *Δημητριάδα*. 'Επίσης δὲ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου λίθου στηριζόμενος ἔταξα 10ην 12ην καὶ 13ην τὰς τρεῖς τελευταίας φυλὰς Κεκροπίδα, Αἰαντίδα καὶ 'Αντιοχίδα, 7ην δὲ τὴν Πτολεμαΐδα, ἐγκλείσας ἐν παρενθέσει τοὺς ἀριθμούς, οὓς αὗται παρὰ Beloch φέρουσι. Τοὐναντίον ἔπραξα ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει, ἐνέκλεισα δηλ. τοὺς κατ' ἐμὲ ἀριθμοὺς τῶν τριῶν τελευταίων φυλῶν ἐν παρενθέσει, διότι πιθανὸν μὲν εἶναι (ἴδε καὶ Εὐστρατ. ἐ.ἀ. σελ. 22 καὶ Köhler C. I. A. 859), ἀλλ' ὄχι καὶ βέβαιον ὅτι καὶ τὸ 1ον ἔτος τοῦ καταλόγου ἀναγράφει ἄρχοντας ἄρξαντας μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Πτολεμαΐδος.

[1] 'Ο Beloch, ἐπὶ μόνου, ὡς εἰκός, τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχόντων στηριζόμενος, ὑπέθεσε λίαν εὐλόγως ὅτι εἰσαχθείσης τῆς *Πτολεμαΐδος* ἐξέλιπεν ἡ *Δημητριάς*, τῆς '*Αντιγονίδος* παραμεινάσης κολακείας χάριν πρὸς 'Αντίγονον τὸν Δώσωνα. (ἐ.ἀ. σελ. 487).

[2] 'Η τάξις τῶν φυλῶν τότε ἦν ἡ ἀκόλουθος κατὰ τὴν γνώμην μου· I 'Αντιγονίς, II Δημητριάς, III 'Ερεχθηίς, IV Αἰγηίς, V Πανδιονίς, VI Λεωντίς, VII *Πτολεμαΐς*, VIII 'Ακαμαντίς, IX Οἰνηίς, X Κεκροπίς, XI Ἱπποθωντίς, XII Αἰαντίς, XIII 'Αντιοχίς. Ὅταν κατόπιν κατηργήθησαν μὲν αἱ δύο πρῶται, προσετέθη δὲ εἰς τὸ τέλος ἡ '*Ατταλὶς* ἔλαβεν, ὡς εἰκός, ἡ *Πτολεμαὶς* τὴν 5ην θέσιν.

[3] Δὲν μὲ λανθάνει βεβαίως ὁ ὑπ' ἀριθ. 991 κατάλογος τοῦ C. I. A. II, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τοῦ πράγματος πρέπει νὰ ζητηθῇ νῦν ἄλλη ἐξήγησις. 'Ο λίθος εἶναι ἀληθῶς, ὡς ὁ Köhler σημειοῖ, ἄνω, πλὴν μικρᾶς τινος κατὰ τὴν ἔμπροσθεν ὀφρῦν βλάβης, σῶος καθ' ὅλον του τὸ πάχος καὶ ἡ ἐξεργασία τῆς ἐπιφανείας του τοιαύτη, ὥστε ν' ἀποκλείῃ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἔστεκεν ἄλλος λίθος· ἀλλ' ἡ πρὸς τἀριστερὰ τοῦ ὁρῶντος ἐπίσης σώα ἐπιφάνειά του μαρτυρεῖ ὅτι ἠδύνατο ἐκεῖ ἄλλος λίθος νὰ προσκολλᾶται καὶ πιθανώτατα ἦν τοιοῦτος προσκεκολλημένος, ἐν ᾧ ἴσως τό τε ψήφισμα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δήμων τῶν δύο φυλῶν 'Αντιγονίδος καὶ Δημητριάδος ἦσαν ἐγκεχαραγμένα. (Παράβ. καὶ Ross, Demen, σελ. 3).

[4] Κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος (221ον π.Χ.) ἀπέθανε Πτολεμαῖος ὁ Εὐργέτης. (Droysen, ἐ.ἀ.).

ἐπανελήφθη καὶ πάλιν κατόπιν κατὰ τοὺς Ἀδριανείους χρόνους[1], χωρὶς ὅμως νὰ συνεπιφέρῃ καὶ τὴν ἄλλην μεταβολήν, τὴν εἰς 650 δηλ. αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Κατὰ δὲ ταύτην τὴν περίοδον τοῦ χρόνου καὶ δὴ καὶ πιθανώτατα μεταξὺ τοῦ 214ου καὶ 209ου ἔτους π. Χ. ἐρρήθη καὶ τὸ ἡμέτερον ψήφισμα ὑπὲρ τῶν ἐπιμελητῶν τῶν μυστηρίων ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Διοκλέους ἄρχοντος ὅστις 12ος μὲν ἢ μᾶλλον 13ος φέρεται ἀναγεγραμμένος ἐν τῷ ἄνω μνημονευθέντι καταλόγῳ τῶν ἀρχόντων (C. I. A. II, 859), μέσος δὲ μεταξὺ τοῦ Χαιρεφῶντος καὶ Αἴσχρωνος ἐν τῷ εἰς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Δημαινέτου ψηφίσματι (Ἐφ. Ἀρχ. 1887, σελ. 3-4).

Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον τοῦ ψηφίσματος δὲν ἔχω πολλὰ νὰ παρατηρήσω.

Στίχ. 5. *Τρίτει ἱσταμένου, τρίτει τῆς Πρυτανείας.* Κατὰ τὰ κοινὰ ἔτη μία μὲν φυλὴ θὰ ἐλάγχανε νὰ πρυτανεύῃ 29 ἡμέρας, ἑτέρα ἐπίσης 29, ἂν τὸ ἔτος εἶχε 355 ἡμέρας, 28 δὲ ἂν τὸ ἔτος εἶχε μόνον 354, αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι ἀνὰ 27 ἡμέρας. Ἂν τὸ ἔτος εἶχε καὶ ἐμβόλιμον μῆνα, 384 δὲ ἡμέρας, τότε, 7 μὲν φυλαὶ θὰ ἐλάγχανον νὰ πρυτανεύσωσι ἀνὰ 30 ἡμέρας, 6 δὲ ἀνὰ 29· ὥστε ὁποῖόν τι ἦν τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἐρρήθη τὸ ἡμέτερον ψήφισμα, ἐκ τούτου καὶ μόνου, ὅτι ἡ Ἱπποθωντὶς ἔλαχε νὰ πρυτανεύσῃ 29 ἡμέρας, δὲν δυνάμεθα βέβαια νὰ εἰκάσωμεν.

Στίχ. 19. *Ἐπέδωκαν τεῖ [Β]ο[υ]λεῖ* ἠδύνατο καὶ *τεῖ πόλει* νὰ συμπληρωθῇ. Τὸ νόημα εἶναι βεβαίως ὅτι εἰς τὴν *παρασκευὴν τοῦ ζεύγους* ἐδαπάνησαν ἐξ ἰδίων.

Στίχ. 22-24. *Τῶν πρὸς Ἄγραν μυστηρίων γενομένων δὶς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ διὰ τὸ συντελεῖ[σθ]αι τὰ Ἐλευσίνια.*— Τὰ πρὸς Ἄγραν μυστήρια (τὰ καὶ μικρὰ καλούμενα) ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα *Ἀνθεστηριῶνα* καὶ ἦσαν οἱονεὶ *προπαρασκευὴ* διὰ τὰ ἐν Ἐλευσῖνι (τὰ μεγάλα) τὰ τελούμενα, ὡς γνωστόν, τὸν φθινόπωρον, ἤτοι κατὰ μῆνα Βοηδρομιῶνα (A. Mommsen, Heortologie σελ. 77, 222, 373). Οἱ θέλοντες λοιπὸν ἐκ τῶν ξένων νὰ *μυηθῶσι* ἦσαν ἠναγκασμένοι *δὶς* νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἀθήνας, τὸ ἔαρ, χάριν τῶν πρὸς Ἄγραν, καὶ κατόπιν τὸν φθινόπωρον, χάριν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων· οἱ ἐπιθυμοῦντες μάλιστα καὶ τῆς *ἐποπτείας*, ἤτοι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τῆς μυήσεως, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, νὰ μετάσχωσι, τετράκις ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος (Δημήτρ. § 26) «ἐπώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλείποντες». Τοῦτο ὅμως εἰς πολλοὺς αὐτῶν, ὡς εἰκός, δὲν ἦτο εὔκολον καὶ τούτοις ὑποθέτω χαριζόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν *δὶς* ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ἤτοι καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως πιθανῶς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι τελετῆς, τὰ πρὸς Ἄγραν μυστήρια, οὐχὶ κατὰ πάντα ὅμως τὰ ἔτη ἴσως, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐν Ἐλευσῖνι ἐτελοῦντο τὰ *πεντεετηρικά*, τὰ καὶ ἰδίως *μεγάλα* καλούμενα, Ἐλευσίνια· εὐνόητον δὲ ὅτι, ἂν τὰ περὶ τοῦ ἄρχοντος Διοκλέους ἀνωτέρω εἰρημένα δὲν εἶναι ἀβάσιμα, ὄντως τα *μεγάλα Ἐλευσίνια* ἐτελέσθησαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, καθ' ὃν τὸ ἡμέτερον ψήφισμα ἐρρήθη (Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, σελ. 7, στίχ. 25). Ὁ Mommsen φρονεῖ (ἐ.ἀ. σελ. 251, σημ.) ὅτι ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις ἐπετρέπετο τοῖς ξένοις (τοῖς Ῥωμαίοις) ἡ εἰς τὰ ἐν Ἐλευσῖνι μυστήρια μύησις καὶ ἄνευ τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐκείνης ἐν τοῖς πρὸς Ἄγραν μυστηρίοις μυήσεως· ἀλλ' ἴσως καὶ τότε ἐγίνετο ὅ,τι καὶ ἐν τοῖς χρόνοις, καθ' οὓς τὸ ἡμέτερον ἐρρήθη ψήφισμα. ἐτελοῦντο δηλ. πιθανῶς τὰ πρὸς Ἄγραν *δίς*, ἀφοῦ πάντως ὥς τι οὐχὶ *θεμιτὸν* ἐθεωρεῖτο τὸ νὰ μυηθῇ τις τὰ μεγάλα ἄνευ τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐκείνης ἐν τοῖς πρὸς Ἄγραν (τοῖς μικροῖς) μυήσεως (παράβ. Mommsen, ἐ. ἀ. σελ. 71 καὶ τὰς ἐκεῖ σημειώσεις). Ὅτι δὲ καὶ ὅλως *παράνομα* πράγματα ἐπέτρεπον νὰ γίνωνται οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρόνων ἐκείνων χάριν κολακείας πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας ἀπόδειξις τὰ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀφηγούμενα (Δημήτρ. 26).

Στίχ. 52-53. *Ἐν στήλαις λιθίναις δυσίν*· ἡ μία θὰ ἦτο προωρισμένη βέβαια νὰ στηθῇ *ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῷ ἐν Ἄστει*, ἡ δὲ ἡμετέρα *ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι*, ὡς εἴκασα, καὶ ἐκεῖθεν ἐρρίφθη, τίς οἶδε εἰς ποίους χρόνους, ἐκεῖ ὅπου καὶ εὑρέθη. Ψηφίσματα τοιαῦτα εἰς διπλοῦν καὶ τριπλοῦν πολλάκις (ἴδε Φιλίστορος τόμ. 2ον, σελ. 238=Mommsen, Heortol. σελ. 227) γινόμενα, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, μνημονεύονται πολλά, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐδενὸς μέχρι τοῦδε εὑρέθησαν

[1] Καὶ τότε οἱ Ἀθηναῖοι τιμῆς βέβαια χάριν ἔδωκαν τῇ Ἀδριανίδι τὴν ἑβδόμην θέσιν. (Παράβ. Hermes 9, σελ. 297.)

τοιαῦτα διπλᾶ ἀντίγραφα.[1] Θὰ ἦτο βεβαίως εὐτύχημα ἂν τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος εὑρίσκετο καὶ ἡ ἑτέρα στήλη ἡ ἐν Ἀθήναις ποτὲ σταθεῖσα, τοὐλάχιστον τὸ κατώτερον αὐτῆς μέρος, καθ᾽ ὃ ἡ ἡμετέρα εἶναι ἐλλιπής. Καὶ οὕτως ὅμως, *κολοβὸς* καὶ οὐχὶ *ἄρτιος*, περισωθεὶς ἡμῖν ὁ λίθος ἀναγράφει σαφέστερον ἢ ὅσον μέχρι τοῦδε ἐγινώσκομεν τὰ ***κύρια*** καθήκοντα τῶν *ἐπιμελητῶν τῶν μυστηρίων* (ἴδε Mommsen, ἐ.ἀ. σελ. 240 καὶ ἑξ.) καὶ εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη πολλοῦ λόγου ἄξιος.

37

.ΥΣΙΑΣΘΕΣΒΙΩΝ.ΣΕΛΕΥΣΙΝΙΟΣΕΙΠΕΝ.
ΠΕΙΔΗΔΙΩΝΕΚΤΕΤΩΝΕΜΠΡΟΣΘΕΝΧΡΟΝΩ.
ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΩΝΤΟΙΣΤΑΜΙΑΙΣΤΩΝΣΙΤΩΝ.
ΚΩΝΚΑΙΤΟΙΣΕΠ.ΤΕΙΔΙΟΙΚΗΣΕΙΔΙΑΤΕ.
ΕΙΕΥΝΟΥΣΩΝΑΘΗΝΑΙΩΝΤΟΙΣΤΕΤΑΓΜΕΝ.
ΙΣΕΛΕΥΣΙΝΙΚΑ..ΡΕΙΑΝΠΑΡΕΧΟΜΕΝΟΣΚ
ΑΙΚΟΙΝΕΙΚΑΙΙ..ΑΙΦΑΝΕΡΑΝΑΥΤΟΥΠΟΙ
ΩΝΤΗΝΕΥΝΟΙΑΝ.ΝΕΧΕΙΠΡΟΣΑΥΤΟΥ_ ΚΑ
ΙΝΥΝΓΡΑΜΜΑΤΕ.ΩΝΤΩΙΤΑΜΙΑΙΤΩΝΣΙΤΩ
ΝΙΚΩΝΤΟΝΕΝΙΑΥΤΟΝΤΟΝΕΠΙΜΕΝΕΚΛΕΟΥ
ΣΑΡΧΟΝΤΟΣΠΟΛΛΗΝΣΠΟΥΔΗΝΠΕΠΟΙΗΤΑΙ
ΠΕΡΙΤΗΝΤΟΥΣΙΤΟΥΔΟΣΙΝΚΑΙΤΩΝΕΚΚΛΗ
<ΙΑΣΤΙΚΩΝΤΩΝΔΙΔΟΜΕΝΩΝΕΠΙΤΟΝΣΙΤΟ
. ʌΓΑΘΕΙΤΥΧΕΙΔΕΔΟΧΘΑΙΑΘΗΝΑΙΟΙΣΤ
....ΤΑΓΜΕΝΟΙΣΕΛΕΥΣΙΝΙ ΕΠΑΙΝΕΣΑ
.......ΑΙΣΤ.ΦΑΝΩΣΑΙΑΥΤΟΝΘΑΛΛΟΥΣ
........ΥΝΟΙΑΣ.ΝΕΚΑΚΑΙΦΙΛΟΤΙΜΙΑ
..........ΟΥΣ ΕΙΝΑΙΔΕΑΥΤΩΙΚΑΙΕ
............ΤΙΜΗΘΕΝΤΙΕΥΡΕΣΘΑΙΑ
.............ΕΙΑΞΙΟΣΕΙΝΑΙ ΤΟΔΕ
..................ΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘ
....

Λ]υσίας Θεσβίω[νο]ς Ἐλευσίνιος εἶπεν· [ἐ-
πειδὴ Δίων ἔκ τε τῶν ἔμπροσθεν χρόνω[ν
γραμματεύων τοῖς Ταμίαις τῶν σιτων[ι
κῶν καὶ τοῖς ἐπ[ὶ] τεῖ Διοικήσει διατε[λ-
εῖ εὔνους ὢν Ἀθηναίων τοῖς τεταγμέν[ο-
ις Ἐλευσῖνι κα[ὶ χ]ρείαν παρεχόμενος κ-
αὶ κοινεῖ καὶ ἰ[δί]αι, φανερὰν αὐτοῦ ποι-
ῶν τὴν εὔνοια[ν, ἣ]ν ἔχει πρὸς αὐτού[ς]· κα-
ὶ νῦν γραμματε[ύ]ων τῶι Ταμίαι τῶν Σιτω-
νικῶν, τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ Μενεκλέου-
ς ἄρχοντος, πολλὴν σπουδὴν πεποίηται
περὶ τὴν τοῦ σίτου δόσιν καὶ τῶν ἐκκλη-
σ]ιαστικῶν τῶν διδομένων ἐπὶ τὸν σῖτο-
ν. Ἀ]γαθεῖ τύχει, δεδόχθαι Ἀθηναίοις τ-
οῖς τε]ταγμένοις Ἐλευσῖνι ἐπαινέσα-
ι Δίωνα κ]αὶ στ[ε]φανῶσαι αὐτὸν θαλλοῦ σ-
τεφάνωι, ε]ὐνοίας [ἕ]νεκα καὶ φιλοτιμία-
ς τῆς πρὸς αὐτ]ούς· εἶναι δὲ αὐτῶι καὶ ε-
. . . . τιμηθέντι εὑρέσθαι ἀ
γαθόν, ὅτου ἂν δοκ]εῖ ἄξιος εἶναι· τὸ δὲ
ψήφισμα τόδε ἀναγράψαι] ἐν στήληι λιθ-
ίνηι] . . . .
. . . .

Φέρονται ἐγκεχαραγμένα τὰ ἀνωτέρω ἐπὶ δύο τεμαχίων[1] στήλης (λίθ. πεντελ.) προσαρμοζόντων

[1] Εἶχα γράψει τἀνωτέρω, ὅταν προσέπεσον καὶ πάλιν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου ὅσα ὁ Köhler σημειοῖ ἐν τῷ εἰς Στρόμβιχον ψηφίσματι (C. I. A. II, 318).

[1] Τὸ ἕτερον τῶν τεμαχίων εὑρέθη ἐντετειχισμένον ἔν τινι μεταγενεστέρῳ (Βυζαντινῷ) τοίχῳ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναΐσκου τοῦ Πλούτωνος ἐκτισμένῳ. Τοῦτο δὲ καὶ δύο ἕτερα θραύσματα ἐνεπιγράφων λίθων τῶν Ἑλληνομακεδονικῶν ἐπίσης χρόνων ἦσαν καὶ τὰ μόνα πέρυσιν ἄξια ὁπωσοῦν λόγου εὑρήματα ἐκεῖ (ἀνεσκάφη δὲ ὁλόκληρος ὁ περίβολος μέχρι τοῦ βράχου) καὶ ταῦτα, ἐννοεῖται, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντα

οὕτως, ὥστε κατὰ τὴν προσαρμογὴν αὐτῶν ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια ὀλίγα τινὰ ἀπώλεσε γράμματα. Τὸ μέγιστον νῦν σωζόμενον ὕψος τῆς στήλης (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὕψους, καθ' ὅσον σώζεται, τοῦ ὅλως ἁπλοῦ αὐτῆς γείσου) εἶναι 0,34, τὸ πλάτος αὐτῆς 0,30 καὶ τὸ πάχος 0,07. Τὰ γράμματα, σχήματος ὄχι κακοῦ καὶ τοὺς μακεδονικοὺς μαρτυροῦντα χρόνους, εἶναί πως ἐπιπολαίως ἐγκεχαραγμένα, γραφὴ δὲ ἡ *στοιχηδὸν* πλὴν ἢ ὅτι ἐνιαχοῦ μένει κενὸς τόπος ἑνὸς ἢ δύο γραμμάτων χάριν στίξεως, ὡς εἰκάζω.

Τὸ ψήφισμα ἐρρήθη ὑπὸ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι τεταγμένων Ἀθηναίων[1] ὑπὲρ τοῦ *Δίωνος*, ὅστις σύμφωνα μὲ τὸν νόμον τὸν μὴ ἐπιτρέποντα τὸ γραμματεύειν ἐπὶ δύο κατὰ σειρὰν ἔτη τῇ αὐτῇ ἀρχῇ (Böckh, Staatshaushaltung 1, σελ. 263, ἔκδ. Β') ἐναλλὰξ εἶχε γραμματεύσει τοῖς *ἐπὶ τῇ Διοικήσει* καὶ τοῖς *Ταμίαις τῶν Σιτωνικῶν* (στίχ. 3-4). Πᾶσα σχεδὸν ἀρχὴ εἶχεν ἐν Ἀθήναις γραμματεῖς, καὶ ἐνίοτε καὶ ὑπογραμματεῖς (Böckh ἐ. ἀ. σελ. 251-252), γνωστὸν δὲ τίνες ἦσαν οἱ *ἐπὶ τῇ διοικήσει* (Β. ἐ.ἀ. σελ. 227) καὶ ἐπίσης ὄχι ἄγνωστον ὁπόσον σπουδαῖον ζήτημα ἦν διὰ τὰς Ἀθήνας τὸ πάλαι ἡ ἔξωθεν εἰσαγωγὴ τοῦ ἀναγκαιοῦντος πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων της σίτου (Β. ἐ. ἀ. σελ. 108 καὶ ἑξῆς). Πρὸς τοῦτο διάφοροι ἀρχαὶ ἦσαν ἐγκατεστημέναι, ἐν αἷς καὶ οἱ *σιτῶναι*, ὧν καθῆκον ἦν ἡ φροντὶς περὶ ἀγορᾶς δαπάναις τοῦ Κράτους ἢ διὰ χρημάτων ὑπὸ πλουσίων πολιτῶν πρὸς τοῦτο χορηγουμένων *σίτου* (σελ. 124), καὶ οἱ *ἀποδέκται*, οἵτινες παρελάμβανον, κατεμέτρουν καὶ ἐταμίευον εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας τὸν παρ' ἐκείνων ἀγοραζόμενον σῖτον. *Ταμίας* δὲν ἀναφέρει ὁ Böckh, ἀλλ' ὅπως καὶ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν οἱ *ἀποδέκται* (ἐ. ἀ. σελ. 214) ἐκαλοῦντο καὶ *ταμίαι*, τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε βεβαίως καὶ παρὰ τοῖς *ἀποδέκταις τοῦ σίτου*[2] Περίεργον λοιπόν, καὶ ὅσον ἐγὼ οἶδα, πρωτοφανὲς εἶναι ὅτι οὐχὶ Ταμίας, ἀλλὰ *Ταμίαν* (στίχ. 9) μνημονεύει τὸ ἡμέτερον ψήφισμα· ἆρά γε ἐξ ἀρχῆς μόνον εἷς τοιοῦτος ὑπῆρχεν ἢ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ὑπεισῆλθεν ἡ τοιαύτη μεταβολή; Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι οὐχὶ γνωστὸν ἐμοὶ τοὺ-

ἀτυχῶς πρὸς τὴν ἐκεῖ ἐπίσης εὑρεθεῖσαν καὶ διὰ τοῦ κ. Benndorf τοσοῦτον γνωστὴν γενομένην *ἐλευσινιακὴν κεφαλήν*. Ἀφοῦ δὲ ἅπαξ ἐμνημόνευσα αὐτὴν ἐνταῦθα, ἅς μοὶ ἐπιτραπῇ καὶ τάδε ἀκόμη νὰ σημειώσω περὶ αὐτῆς. Ἐν τῇ συντόμῳ καὶ οἱονεὶ προκαταρκτικῇ ἀνακοινώσει, ἣν ἐδημοσίευσε περὶ τῆς *κεφαλῆς* ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ ἐν Βιέννῃ Πανεπιστημίου (Anzeiger der Phil-Histor. Classe, 16 November 1887) γράφει εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τὰ ἑξῆς· «Ich lernte diesen Kopf bei einem Besuch von Eleusis zu Ostern vorigen Jahres kennen, als er noch *in einem Winkel der Hütte, in der man die Sculpturenfunde vorläufig geborgen hatte*, auf dem Erdboden stand. Er war schon ein halbes Jahr zuvor, im Herbste 1885, ans Licht gekommen, hatte aber *in dem Dunkel, dem er wieder anheimfiel*, zufällig keine Beachtung gefunden. Er galt für einen Antinoos, an dessen Bildnisse er, flüchtig gesehen, erinnern kann. In dem Berichte, den die Archäologische Gesellschaft über die Unternehmungen des Jahres 1885 veröffentlichte, ist er nicht erwähnt». Τίνες ποτὲ λόγοι ἠνάγκασαν τὸν κ. Benndorf νὰ γράψῃ τἀνωτέρω ἀγνοῶ, οὐδὲ νὰ τοὺς μάθω θέλω, ἀφοῦ οὗτοι οὐδὲν δύνανται νὰ ἔχωσι κοινὸν πρὸς ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ πράγματα, γνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι ἐγὼ τοὐλάχιστον οὔτε ἠρνήθην (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σ. 265-266) οὔτε νῦν ἀρνοῦμαι ὅτι, ἂν ὄντως ἀποδειχθῇ ἡ κεφαλὴ ἔργον τοῦ Πραξιτέλους καὶ δὴ καὶ ὁ *Εὐβουλεὺς* αὐτοῦ (Benndorf, ἐ.ἀ σ. 4), ἡ τιμὴ τῆς ἀνακαλύψεως ἀνήκει ὁλόκληρος καὶ ἀμέριστος εἰς τὸν ἀξιότιμον καθηγητὴν τοῦ ἐν Βιέννῃ Πανεπιστημίου. Ἀλλ' ἂν οὔτε τώρα πείθομαι ὅτι ὄντως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα (καὶ δυστυχῶς δὲν εἶμαι μόνος), ἂν ἐμμένω πάντοτε εἰς τὴν γνώμην μου, (ἣν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶχον καὶ χωρὶς νὰ γινώσκω ὅτι ὑπάρχουσιν αὐτῆς καὶ ἕτερα ἀντίγραφα ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς Μουσείοις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Βιργιλίου φερόμενα) ὅτι ἡ κεφαλὴ εἶναι μᾶλλον *εἰκονικὴ* (εἰκονικόν τι, πλὴν ἄλλων, ἐνορᾷ ἐν αὐτῇ καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Flasch καὶ καθ' ἃ μοὶ εἶπεν οὐδ' ὁ Brunn ἀπέκρουσεν αὐτῷ ταύτην τὴν γνώμην) καὶ ἂν ἀκόμη συμπεριλαβὼν καὶ τὴν *κεφαλὴν* ἐν τῇ γενικῇ φράσει «οὐκ εὐκαταφρονήτων ἔργων» δὲν ἐμνημόνευσα αὐτὴν καὶ ἰδιαιτέρως ἐν τῇ συντόμῳ καὶ ὅλως γενικῇ ἐκθέσει μου περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἔτους 1885 (Πρακτ. σελ. 28) οὐδαμῶς ἕπεται, ὅτι καὶ *περιεφρόνησα αὐτὴν* οὐδὲ *τὴν ἔθαψα καὶ πάλιν εἰς μίαν γωνίαν τῆς χαμοκέλλας* (=Hütte), ἔνθα ἐναποθέτω τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὑρήματα, οὐδὲ *τὴν ἐπανέφερα καὶ πάλιν εἰς τὸ σκότος*, ὥστε νὰ μὴ ἦναι τοῖς πᾶσιν ὁρατὴ καὶ πρὸς μελέτην προσιτή· διότι ἐκεῖ ὅπου εἶδε τὴν κεφαλὴν ὁ κ. Benndorf καταντικρὺ τῆς θύρας, ἤτοι ἐν τῇ *καταφανεστέρᾳ* καὶ *ἀπλέτως φωτιζομένῃ θέσει* τῆς χαμοκέλλας, *εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν θέσιν* τὴν εἶχον ἰδεῖ πολὺ πρὸ αὐτοῦ, πλὴν πολλῶν ἄλλων, καὶ οἱ κ. κ. Dörpfeld, Siebolt, Purgold, Konze, Lœwy, Wolters, Studniczka, Σ. Κουμανούδης, Σ. Δραγούμης, Τσούντας καὶ Σοφούλης· μετα τῶν κκ. Wolters καὶ Studniczka μάλιστα ἔν τε Ἐλευσῖνι καὶ κατόπιν ἐν Ἀθήναις πολλὴν ἔσχον ἐγὼ συζήτησιν περὶ τῆς κεφαλῆς, τοῦθ' ὅπερ προϋποτίθησιν ὅτι ἦν αὐτοῖς κατὰ πάντα γνωστή. Ταῦτα χάριν τῆς ἀληθείας. Περὶ δὲ τῆς *Χαμοκέλλας* (=Hütte) καὶ τῶν *ὑπογαίων* τοῦ Βαρβακείου ἔνθα ἐπίσης ἦσαν (διότι τώρα πλέον δὲν εἶναι) *τεθαμμένα* ἔργα λόγου ἄξια κατὰ τὸν κ. Benndorf δὲν εἶμαι ἴσως ὁ ἁρμόδιος νὰ κάμω λόγον καὶ ἀρκοῦμαι τοῦτο μόνον νὰ παρατηρήσω ὅτι ἐγὼ τοὐλάχιστον εὐτυχήσας νὰ ἴδω (καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὴν φιλόφρονα τοῦ κ. Benndorf ξενάγησιν, διότι τὸ μέρος ἦν τοῖς πολλοῖς ἀπρόσιτον) ἐντός τινος *ἀποθήκης καὶ χαμαὶ κατακείμενα* τὰ τοῦ Giölbaschi λαμπρὰ ἀνάγλυφα, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐσκέφθην νὰ ψέξω τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ ἤξευρα ὅτι ὁλονὲν δύο ἔτι ἐκτίζοντο νέα Μουσεῖα ἐν τῇ καλῇ τῆς Αὐστρίας πρωτευούσῃ, εἰς ἃ ἔμελλον ὅσονούπω καὶ ταῦτα νὰ εὕρωσι τὴν πρέπουσαν θέσιν.

[1] Πλὴν τῶν πολιτῶν γνωστὸν ὅτι καὶ ξένοι μισθοφόροι, κατὰ τοὺς μακεδονικοὺς μάλιστα χρόνους, συνεφρούρουν εἰς τὰ διάφορα τῆς Ἀττικῆς φρούρια, ἀλλ' οὗτοι, ὡς εἰκός, εἰς τὰ ψηφίσματα δὲν ἠδύναντο νὰ λαμβάνωσι μέρος καὶ μόνον συνεισέφερον, ἂν ἤθελον, εἰς τὴν δαπάνην, ὅταν προὔκειτο περὶ τιμῆς δαπανηρᾶς. (Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1884 σελ. 135 καὶ ἑξ.).

[2] Ὁ Πολυδεύκης, εἰς οὗ κυρίως τὴν μαρτυρίαν ὁ Böckh στηρίζεται, οὕτως *ἀποδέκτας*, (Ὀνομ. 8, 114) πληθυντικῶς, καλεῖ αὐτούς.

λάχιστον καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν καὶ οὐχὶ καὶ κατὰ πάντα σαφὲς φέρεται ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ ἡμετέρῳ ψηφίσματι, ἐπαινεῖται δηλ. ὁ Δίων ὡς φροντίζων οὐχὶ *μόνον* περὶ τῆς *δόσεως τοῦ σίτου*, ἀλλὰ καὶ τῶν *ἐκκλησιαστικῶν τῶν διδομένων ἐπὶ τὸν σῖτον* (στίχ. 12-13). Πλὴν τοῦ μισθοῦ ἐδίδετο, ἐννοεῖται, τοῖς στρατευομένοις πολίταις ἐν γένει καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν καὶ τοῖς ἐν τοῖς *φρουρίοις* καὶ σιτηρέσιον (*σῖτος*, *σιτάρκεια*, *σιτηρέσιον*. Β. ἐ. ἀ. σελ. 377) καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Böckh ὄχι εἰς *ὕλην* ἀλλὰ μᾶλλον εἰς *χρῆμα*. Ὁ γραμματεὺς λοιπὸν τοῦ ταμίου τῶν σιτωνικῶν *Δίων* θὰ εἶχε φροντίσει καὶ ἄλλοτε, ὁσάκις ταύτην κατεῖχε τὴν θέσιν, καὶ τότε, ἤτοι τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ *Μενεκλέους* ἄρχοντος, ν᾽ ἀποσταλῇ καὶ εἰς *Ἐλευσῖνα* ἐκ τῶν ἐν Πειραιεῖ πιθανῶς δημοσίων ἀποθηκῶν ὁ ἀναγκαῖος εἰς τὴν φρουρὰν *σῖτος* καὶ ἴσως καὶ νὰ διανεμηθῇ τοῖς φρουροῦσι καταβάλλουσιν ὄχι ὑπέρογκον τίμημα ἐκ τοῦ εἰς *χρῆμα*, ὡς ἐρρήθη, διδομένου αὐτοῖς σιτηρεσίου καὶ ἡ διπλῆ αὐτοῦ αὕτη φροντὶς ἦν βεβαίως *κατ᾽ ἐκείνους μάλιστα τοὺς χρόνους* πολλοῦ ἐπαίνου ἀξία· καὶ τῷ ὄντι οἱ καιροὶ ἦσαν χαλεποί, διότι *πόλεμος κατεῖχε τὴν πόλιν*, ἂν ὁ ἄρχων *Μενεκλῆς* τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος εἶναι, ὡς ἐγὼ ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων εἰκάζω, μηδενὸς ἄλλου πρὸς τοῦτο ὑπάρχοντος τεκμηρίου, αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ καὶ ἄλλοθεν ἡμῖν γνωστός, ἤτοι ὁ ἄρξας κατὰ τὸ 2ον ἢ 3ον πιθανῶς ἔτος τῆς 124ης Ὀλυμπιάδος.[1] Ἀλλὰ πῶς ὁ αὐτὸς εἶχε φροντίσει καὶ περὶ τῶν *ἐκκλησιαστικῶν τῶν διδομένων ἐπὶ τὸν σῖτον*; *Ἐκκλησιαστικὸς μισθὸς* ἐδίδετο, ὡς γνωστόν, μόνον τοῖς ἐκκλησιάζουσι τῶν πολιτῶν (Β. ἐ. ἀ. σελ. 320-327), ἀλλ᾽ οὔτε οἱ ἐν ἐκστρατείᾳ, οὔτε βεβαίως οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις τεταγμένοι πολῖται ἠδύναντο, ἐγκαταλείποντες τὰς θέσεις των καὶ μάλιστα *ἐν ὄχι εἰρηνικοῖς καιροῖς*, νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πλὴν εἰμὴ ἴσως οἱ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καὶ τῷ Πειραιεῖ φρουροῦντες. Ἆρά γε οἱ ἐν Ἐλευσῖνι τεταγμένοι πολῖται ἠδύναντο, ὡς πλησίον τῆς πόλεως σταθμεύοντες, νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν εἰρηνικοῖς τοὐλάχιστον χρόνοις, πράγματι δὲ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν ὁ ἄρχων *Μενεκλῆς* δὲν εἶναι ὁ γνωστός, ἀλλ᾽ ἕτερος ἐν ὑστερωτέροις ἄρξας χρόνοις, ὁ δὲ διδόμενος αὐτοῖς *ἐκκλησιαστικὸς μισθὸς συνεψηφίζετο*,[1] ὡς λέγομεν σήμερον, εἰς τὸ διδόμενον αὐτοῖς σιτηρέσιον; ἢ μήπως (ὅπερ παράδοξον ἀληθῶς)[2] ἐδίδετο αὐτοῖς ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθὸς καὶ μὴ προσερχομένοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς συμπλήρωσιν τοῦ σιτηρεσίου, ὅπερ ἔπρεπε νὰ λαμβάνωσι οἱ ἐν Ἐλευσῖνι τεταγμένοι; Ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν τίνι τρόπῳ ὁ Δίων γραμματεὺς ὢν τῷ Ταμίᾳ τῶν σιτωνικῶν καὶ οὐχ τοῖς *ἐν τῇ διοικήσει* ἠδυνήθη καὶ περὶ τῆς τούτου δόσεως νὰ φροντίσῃ; Γνωστὸς ὢν ἆρά γε τοῖςὶ ἐν τῇ διοικήσει, οἷς πολλάκις, ὡς τὸ ἡμέτερον ψήφισμα λέγει, ἐγραμμάτευσεν, ἢ μᾶλλον διότι συνεδέετο τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν τότε ὑπηρεσίαν του, ἀφοῦ τὰ χρήματα ταῦτα ἐδίδοντο *ἐπὶ τὸν σῖτον*; Ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἄλλο τι καὶ ὄχι ὁ *ἐκκλησιαστικὸς μισθὸς* σημαίνεται ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως *ἐκκλησιαστικῶν* φαίνεταί μοι ἀστήρικτος.

38

. . . .
. . . . Τ Ο Ν Δ Η Μ . . . . . .
. Ο Η Ν Α Ι Ω Ν Κ Α Ι Ι Δ . . .
. Α . . Ν Δ Η Μ Α Ρ Χ Ο Σ Λ . .
Δ Ε Δ Η Μ Α Ρ Χ Η Κ Ε Ν Κ Α Ι .
Ι Ο Ν Υ Σ Ω Ι Υ Π Ε Ρ Υ Γ Ι Ε
. Τ Ω Ν Δ Η Μ Ο Τ Ω Ν Π Α Ρ Α Υ
Ε Ι Σ Τ Ο Υ Σ Δ R[3]Μ . Τ Α Σ Π Ε
. Ι Τ Η Ν Π Ρ Ο Σ Ο Δ Ο Ν Π Λ C
Α Ι Τ Α Λ Λ Α Τ Α Τ Ω Ν Δ Η Μ Ο

[1] Παράβ. Εὐστρατιάδου Διατρ. Ἐπιγραφ. 1856, σελ. 24 καὶ ἑξ. C. I. A. II. 316 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς καὶ σημειώσεις.

[1] Τὸ *διχόθεν μισθοφορεῖν* ἦν, ὡς εἰκός, καὶ τοῖς στρατιώταις ἀπηγορευμένον ὑπὸ τοῦ νόμου (Β. ἐ. ἀ. σελ. 341)· ὁ ἐκκλησιαστικὸς λοιπὸν μισθὸς διδόμενος *ἐπὶ τὸν σῖτον*, ὡς λέγει τὸ ἡμέτερον ψήφισμα, ἐδίδετο ἀναντιρρήτως, ἢ εἰς *συμπλήρωσιν*, ἢ τοὐλάχιστον ὡς *ἐπίδομα* εἰς τὸ *τακτικὸν σιτηρέσιον*, ὅπερ ἴσως τοῖς ἐν Ἐλευσῖνι φρουροῦσιν ἦν, τίς οἶδε διατί, ἀνεπαρκές.

[2] Λέγω παράδοξον, διότι γνωστὸν εἶναι ὅτι καὶ τοῖς μὴ ἐγκαίρως προσερχομένοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἐπληρόνετο ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθὸς (Β. ἐ. ἀ. σελ. 127. Schöm. Griech. Alterth. σελ. 404). Ὁ Schömann παρατηρεῖ (ἐ. ἀ.) ὅτι πολλά τινα ἐμηχανῶντο αἱ ἐπὶ τούτῳ ἀρχαί, ὅπως ἀναγκάζωνται νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ πολῖται. Νὰ ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι ἐν εἰρηνικοῖς τοὐλάχιστον καιροῖς ἐπίτηδες ἐπληρόνετο τοῖς πλησίον τῆς πόλεως φρουροῦσιν ὄχι ὁλόκληρον τὸ σιτηρέσιον, συνεπληροῦτο δὲ διὰ τοῦ *ἐκκλησιαστικοῦ μισθοῦ*, ἵνα ἀναγκάζωνται καὶ οὗτοι νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

[3] Γράψας ὁ χαράκτης ἐξ ἀβλεψίας P καὶ θελήσας νὰ τὸ διορθώσῃ εἰς Η κατεσκεύασεν, ὡς εἰκάζω, τὸ νῦν ὁρώμενον γράμμα.

[4] Διακρίνεται μόνον ἡ κάθετος κεραία ἑνὸς γράμματος, ὅπερ ὅμως Ε δὲν ἦτο· ἴσως ἦτο Κ.

Α Τ Α Τ Ο Υ Σ Ν Ο Μ Ο Υ Σ Δ Ι
Χ Ε Ι Ν Μ Ε Ν . Υ Θ Υ Δ Η Μ . .
. Ι Σ Π Ρ Ο Γ Ο Ν Ο Ι Σ Α Υ Τ Ο
Ρ Ε Α Σ Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ι Α Ν Α Υ Τ
Σ Κ Α . Κ Α Λ Ε Ι Τ Ω Α Υ Τ Ο Ν
. Δ Η Μ Α Ρ Χ Ω Ν Ε Ι Σ Τ Η Ν .
Ι Λ Ε Τ Ω   Η Δ Ρ Α Χ Μ Α Σ
Υ Σ Ω Ι Ε Π Α Ι Ν Ε Σ Α Ι . Ε Ξ
Ο Κ Λ Ε Ο Υ Σ Ε Λ Ε Υ Σ Ι Ν Ι Ο
Κ Α Ι Ε Υ Ν Ο Ι Α Σ Τ Η Σ Ε Ι .
Λ Ε Υ Σ Ι Ν Ι Ω Ν Κ Α Ι Σ Τ Ε Φ
. . Λ Ο Υ Σ Τ F Φ . . . . . .
. . . .

. . . .
. . . . . τὸν δῆμ[ον . . . .
'Α]θηναίων καὶ ἰδ . . . .
. α . . ν Δήμαρχος[μὲν; αἱρεθείς; . .
δεδημάρχηκεν *καὶ* [ἔθυσεν καὶ τῶι Δ-;
ιονύσωι ὑπὲρ ὑγιε[ίας καὶ σωτηρία-;
ς] τῶν δημοτῶν παρ'αὐ[τοῦ ἀναλίσκων;
εἰς τοὺς δημ[ό]τας πε. . . . . [κ-
α;]ὶ τὴν πρόσοδον πλ . . . . κ-
αὶ τἆλλα τὰ τῶν δημο[τῶν . . . . . . κ-
ατὰ τοὺς νόμους δι . . . .
χειν μὲν [Ε]ὐθυδήμ[ωι; Διοκλέους; καὶ τ;
ο]ῖς προγόνοις αὐτο[ῦ . . . .
ρέας προεδρίαν αὐτ . . . .
ς κα[ὶ] καλ*είτω* αὐτὸν . . . . [ὁ ἀε-;
ὶ] δημαρχῶν εἰς τὴν . . . . [ὀφε-;
ιλέτω Η δραχμὰς [ἱεράς; τῶι Διον-;
ύσωι, ἐπαινέσαι [δ]ὲ Ε[ὐθύδημον Δι-;
οκλέους 'Ελευσίνιο[ν ἀρετῆς ἕνεκα
καὶ εὐνοίας τῆς εἰ[ς τὸν δῆμον τὸν 'Ε-
λευσινίων καὶ στεφ[ανῶσαι αὐτὸν θ-
αλ]λοῦ στεφ[άνωι. . . . .
. . . .

Τὰ ἀνωτέρω φέρονται ἐγκεχαραγμένα ἐπὶ στήλης[1] λίθου λευκοῦ (πεντελικοῦ) μόνον πρὸς τ'ἀριστερὰ τοῦ ὁρῶντος σώας. Τὸ νῦν μέγιστον αὐτῆς ὕψος εἶναι 0,34, τὸ πλάτος της 0,25 καὶ τὸ πάχος αὐτῆς (ὁλόκληρον σωζόμενον) 0,11. Τὰ γράμματα (τὸ σχῆμα αὐτῶν μαρτυρεῖ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους) ἐξ ἀρχῆς οὐχὶ βαθέως ἐγκεχαραγμένα, εἶναι νῦν δυσανάγνωστα, διότι καὶ κατὰ τὴν σωζομένην ἐνεπίγραφον ἐπιφάνειάν του ὁ λίθος ἀπετρίβη πολύ. Τὰ ἀμφιβόλου ἀναγνώσεως ἔγραψα ἐν τῇ μεταγραφῇ διὰ κυρτῶν στοιχείων. Γραφὴν ἔχει ὁ λίθος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ μεγαλογραμμάτῳ ἐκτυπώσει, τὴν *στοιχηδὸν* καλουμένην καὶ μόνον κατὰ τὸν στίχον 16ον δὲν ἐτήρησεν ὁ χαράκτης τὸν κανόνα αὐτῆς, ἀραιότερα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐμφανέστερα ἐγχαράξας ἐκεῖ τινα τῶν γραμμάτων, ἐπίτηδες ἴσως, διότι προὔκειτο περὶ *χρηματικῆς ποινῆς*. Ἴσως ὅμως καὶ ἐν ἄλλοις στίχοις θὰ συνελαμβάνομεν τὸν χαράκτην περὶ τοῦτο ἁμαρτήσαντα, ἂν ὁ λίθος περιήρχετο ἡμῖν σῶος καθ' ὅλον τὸ πλάτος του· τοὐλάχιστον οὐχὶ πᾶσαι αἱ συμπληρώσεις μου, ἃς ἐξ ὁμοίων ψηφισμάτων δανεισθείς, δοκιμῆς μᾶλλον χάριν καὶ μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως παρέθηκα, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων καθ' ὅλους τοὺς στίχους προϋποθέτουσιν· ἀλλ' ἐκ τῶν τῶν δύο προτελευταίων στίχων (19ου καὶ 20οῦ), αἵτινες φαίνονταί μοι οὖσαι ἱκανῶς πιθαναί, δυνάμεθα μετά τινος λόγου νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι πλείονα τῶν 28 γραμμάτων δὲν εἶχον οἱ στίχοι.

'Εν 'Ελευσῖνι τῇ 10ῃ Μαΐου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Σελ. 177, στίχ. 16. Ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ φωτολιθογραφικοῦ πανομοιοτύπου πρὸς τὸν λίθον παρετήρησα τὸ πρῶτον ὅτι μετὰ τὴν λέξιν *προθύματα* διακρίνονται ὄντως τὰ ἴχνη δύο καὶ ἡμίσεος ἔτι γραμμάτων, ἤτοι ΜΙι. Τί ταῦτα δηλοῦσι ἀδυνατῶ νὰ εἴπω, ἀφοῦ ἀριθμὸν νὰ σημαίνωσι δὲν πιστεύω. Προθύματα ἦσαν πιθανῶς αἱ κατὰ τὴν 18ην Βοηδρομιῶνος γινόμεναι ἐν τῷ Ἄστει θυσίαι, ὡς προπαρασκευὴ διὰ τὴν τοῦ Ἰάκχου πομπήν (Mommsen. ἐ. ἀ. σελ. 250).

Στίχ. 21. Οὔτε '*Ιίοκχος*, ἀλλ' οὔτε καὶ '*Ιόακχος* εὕρηται ἀναγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλως πολυωνυμωτάτου ὄντως θεοῦ ἐν τοῖς ἐν χερσί μου βιβλίοις· ἀλλὰ τοῦτο ('Ιόακχος) δὲν διαφέρει ἢ κατὰ τὴν προφορὰν ἴσως μόνον τοῦ Ἰ*όβακχος* καὶ ὑποθέτω ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος χαράκτης οὕτω κυρίως ἤθελε νὰ γράψῃ ('Ιοάκχου) γράψας δὲ ἐξ ἀβλεψίας ΙΑ καὶ τὴν ἀβλεψίαν του κατιδὼν καὶ μὴ δυνάμε-

[1] Εὑρέθη καὶ αὕτη κατὰ τὰς περυσινὰς ἀνασκαφὰς ἐντετειχισμένη εἴς τινα παρὰ τὰ Προπύλαια μεταγενέστερον (Βυζαντινὸν) τοῖχον.

νος ἄλλως νὰ τὴν διορθώσῃ προσέθηκεν ἐκεῖ ἐπάνω τὸ Ο, ἐμπιστευθεὶς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὀνόματος εἰς τοὺς ἐμπείρους ἀναγνώστας του. Ἄλλας τινὰς ἀβλεψίας αὐτοῦ, ὡς οἴκοθεν φανερὰς καὶ ἀναξίας λόγου, περιττὸν νὰ σημειώσω ἐνταῦθα.

Στίχ. 26. *Τοῖς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα*· ἅπαξ ἔτι, καθόσον οἶδα, ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν (C. I. A. II, 471)· ἄλλως ἁπλῶς μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι μνημονεύεται ἡ Βουλή· καὶ ἀγνοῶ μὲν ἂν ὁ ἡμέτερος χαράκτης ἐπίτηδες ἐμνημόνευσεν αὐτόν, εἴτε διότι τότε κοντὰ εἶχε γίνει ἡ μεταβολή, εἴτε καὶ διότι ἠθέλησε νἀναδείξῃ ἔτι μᾶλλον τὴν ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν γενομένην δαπάνην, ὅτι ὅμως καλῶς ἐποίησε προσθεὶς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν, δῆλον ἐκ τῶν προειρημένων.

Ἐν Ἐλευσῖνι, τῇ 25 Μαΐου 1888.

Δ. Φ.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΚ ΠΡΙΗΝΗΣ

Πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους ἐκδοὺς ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ (περιόδου γ΄ σελ. 218-224) δύο ἐκ Πριήνης ψηφισμάτων τεμάχια, ἀντιγεγραμμένα ἐπὶ τόπου ὑπὸ τοῦ ἐν Κελεμβεσίῳ διδασκάλου Ἀλκιβιάδου Ἰω. Σακελλίωνος, ἐκδίδω σήμερον καὶ τρίτον ἄλλο ὅμοιον τεμάχιον, κομισθέν μοι ἀρτίως ἐν ἀντιγράφῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, ὅπερ ἔχει οὕτως·

ΕΙΝΕΛΛ ΙΟ
ΛΗΣΚΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΥΝΗΡΑ
ΟΥΔΗΜΟΥΕΙΣΤΑΨΗΦΙ
ΦΑΝΩΚΟΤΑΣΤΗΣΑΠ
ΚΑΤΑΣΥΝΓΡΑΦΗΝΗΝΑΜ
ΚΑΙΤΟΥΣΝΕΟΥΣΚΑΙΤ
ΕΚΑΙΟΙΛΟΙΠΟΙΤΗΝΕΥΝ
ΟΝΤΗΠΟΛΕΙΤΟΝΔΕΝ
ΦΑΝΕΣΤΑΤΩΤΟΠΩ
ΙΚΑΙΤΗΣΠΑΤΡΙΔΟΣΕ

Ἐσημείωσεν ὁ ἀντιγράψας, ὅτι ἀνεσκάφη ὁ λίθος ἐν Πριήνῃ, ἔχων ὕψος 0,31, πλάτος 0,25, πάχος 0,09, καὶ εὑρίσκεται νῦν παρὰ τῷ Σάββᾳ Ἀργυροῦ Κυπρίῳ, καθὼς δὲ βλέπω ἐγὼ ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν μου ἀντιγράφῳ, τῷ ἀποδίδοντι ὡς ὁμοιότατα τὸ περίγραμμα τοῦ λίθου, εἶναι ὁ λίθος ἐλλιπὴς μόνον δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ἄνω δὲ καὶ κάτω ὄχι, κάτω μάλιστα ὑπάρχει καὶ τόπος μετὰ τὸν τελευταῖον στίχον κενός, ὡς τριῶν στίχων.

Δίδω νῦν τὴν μεταγραφὴν τῶν κεφαλαίων μετ' ὀλιγίστων συμπληρώσεων.

. . . . . ειν ελλ . . . . Ιο . . . .
. . . τῆς βου)λῆς καὶ τοῦ δήμου . . . .
. . . . στεφανοῦν Ἡρα(κλ ; . . . .
. . . . τ)οῦ δήμου εἰς τὰ ψηφί(σματα . . . .
. . . . . . ἐστε)φανωκότας τῆς ἀπ . . . .
. . . . . κατὰ συνγραφὴν ἣν αΜ ; . . .
. . . . . . καὶ τοὺς νέους καὶ τ . . . .
. . . ἵνα δ)ὲ καὶ οἱ λοιποὶ τὴν εὔν(οιαν . . . .
. . . . ον τῇ πόλει, τὸν δεν . . . .
. . . ἐν τῷ ἐπι)φανεστάτῳ τόπῳ . . . .
. . . ι καὶ τῆς πατρίδος ε . . . .

Θέλων νὰ εἴπω τι συντελοῦν εἰς ἑρμηνείαν τῶν ὀλίγων τούτων κολοβῶν στίχων, ἀπήντησα οὐ μικρὰς δυσκολίας. Ἡ πρώτη ἐλπίς, ἣν ἔσχον καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ κομίσαντος τὸ ἀντίγραφον, περὶ τοῦ ὅτι θὰ ἦσαν ἴσως οἱ στίχοι οὗτοι συμπληρωτικοὶ ἐκείνων τῶν προεκδεδομένων ψηφισμάτων, καθ' ὅσον τό τε σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τὸ πάχος τοῦ λίθου (ἐκεῖ μὲν 0,10, ἐδῶ δὲ 0,09) ἐπιεικῶς συνεφώνει, ἡ ἐλπίς, λέγω, ἐκείνη ἀπέπτη φρούδη, ὅτε εἶδα, ὅτι οὐδαμῶς συγκολλῶνται αἱ φράσεις τῶν τότε τεμαχίων μὲ τὰς τοῦ νῦν ἐλθόντος. Ἔπειτα παρετήρησα, ὅτι τέλος μὲν ψηφίσματος ἔχομεν βεβαίως ἐν τῷ σήμερον ἐκδιδομένῳ τεμαχίῳ, ὅπερ δῆλον γίνεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ κενοῦ ἀφειμένου

κάτω τόπου τοῦ λίθου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς δυσὶ τελευταίοις αὐτοῦ στίχοις τυπικῆς φρασεολογίας, ὁμοιαζούσης τὴν τῶν τεσσάρων τελευταίων στίχων τοῦ ἐκεῖ ὑπὸ στοιχεῖον Β ἐκδεδομένου τεμαχίου, (ἰδίως αἱ λέξεις *ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ* καὶ *τῆς πατρίδος* ἀπαντῶσι καὶ ἐκεῖ καὶ ἐδῶ)· ἀρχὴν δὲ ψηφίσματος νὰ διΐδω δὲν ἠδυνήθην ἐν τῷ α΄. τοῦ σημερινοῦ τεμαχίου στίχῳ, ὄντι τόσον κακῶς διατεθειμένῳ. Ὑπωπτεύθην μάλιστα, μήπως, καίπερ σώζοντος τοῦ λίθου τὸ ἄνω τέρμα του εὐθυγράμμως τετμημένον, ὅμως δὲν περιείχετο εὐθὺς ἐκεῖ ἐν τῷ α΄. στίχῳ ἡ ἀρχὴ τοῦ ψηφίσματος, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ λίθῳ· εἰς ἣν ὑποψίαν μὲ ἦγεν ἔτι καὶ ἡ ὀλιγότης τῶν στίχων τούτων (ὅσον μακροὶ καὶ ἂν ἤθελον ὑποτεθῇ ποτε ὄντες) διὰ ψήφισμα ὁλόκληρον τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὅτε οἱ Ἕλληνες ἔχαιρον πολυλογοῦντες.

Ταῦτα εἰπὼν ὄχι ἑρμηνευτικά, ἀλλὰ διαπορητικά, τελευταῖον λέγω, ὅτι τινὲς τῶν ἐν τούτῳ τῷ τεμαχίῳ κολοβῶν φράσεων ὑποβάλλουσί μοι τὴν εἰκασίαν, ὅτι ἴσως τὸ ποτὲ πλῆρες ψήφισμα, καίπερ γραφὲν εἰς τιμὴν ἑνός τινος ἀνδρός, εὐεργετήσαντος ὁπωσδήποτε τὴν πόλιν (οὗ τὸ ὄνομα πιθανῶς κρύπτεται ἐν τῷ γ΄. στίχῳ), ὅμως περιεῖχε καὶ γενικωτέρους τινὰς ὁρισμοὺς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀπονομῆς τιμῶν εἰς τοὺς ἀξίους τιμῆς ἄνδρας.

Ὁ αὐτὸς ἐν Κελεμβεσίῳ διδάσκαλος παρέδωκέ μοι πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἑξῆς ἀντίγραφον στήλης, ἴσως ἐπιτυμβίας, σημειώσας, ὅτι εἶναι μήκους 0,32, πλάτους 0,15, ἐντετοιχισμένη νῦν ἐν τῇ παρὰ τὴν Πριήνην κατὰ τὴν θέσιν Δερμὲν δερὲ ἀποθήκῃ τοῦ Δημητρίου Τσανδαρλιώτου·

ΚΟΝΙΟΣ	Κόνιος
ΜΟΝΙΜΗ	Μονίμη
ΜΟΝΙΜΑΣ	Μονίμας
ΘΕΟΔΩΡΑ	Θεοδώρα
ΜΟΥΣΑ	Μοῦσα

Τὸ περίγραμμα τοῦ λίθου, ὡς ἔχει ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν μου ἀντιγράφῳ, δεικνύει, ὅτι εἶναι, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἠκρωτηριασμένης στήλης τεμάχιον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Ἀπριλίου 1888.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

ΠΕΡΙ ΒΟΙΩΤΙΚΟΥ ΣΚΥΦΟΥ

ΕΚΔΟΘΕΝΤΟΣ ΥΠΟ Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ [1]

Τῷ ἄριστα γεγυμνασμένῳ ὀφθαλμῷ τοῦ Σ. Κουμανούδη τοῦ ἀναγνόντος τὰ ἀμυδρῶς φαινόμενα ἐπὶ τοῦ σκύφου γράμματα καὶ παντοίως βασανίσαντος τὰ περὶ τὴν παράστασιν, ὀφείλομεν τὴν ἀσφαλῆ, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, ἀναγνώρισιν αἱματηροῦ ἔργου Ἑλλήνων τε καὶ Τρώων πρὸς ἀλλήλους, συμβάντος ἐν ἀρχῇ τῆς τρίτης, ἀπὸ μήνιδος Ἀχιλλέως, μάχης, ἐξιστορουμένης ἐν Ἰλιάδι, ἀπὸ στίχου 1ου Ραψ. Λ. μέχρι στίχου 242ου Ραψ. Σ. διὰ στίχων τετράκις χιλίων καὶ διακοσίων ἐνενήκοντα τεσσάρων.

Ἀπὸ πρωΐας ἀμφότεροι οἱ στρατοὶ παρασκευασάμενοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς συνεπλάκησαν ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου· μετὰ μικρὰν δὲ τῶν Τρώων ἀντίστασιν οἱ Ἕλληνες διασπῶσι τὰς τῶν ἐχθρῶν φάλαγγας, ὁ δ' Ἀγαμέμνων ἀριστεύων διώκει μέχρι τῶν Σκαιῶν πυλῶν τὸν Ἕκτορα φεύγοντα Ἰλ. Λ. 1-247.

Τρωθέντος δὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑπὸ Κόωνος καὶ εἰς τὰς νῆας ἀναχωρήσαντος, ὁ Ἕκτωρ στρέφεται πλήρης θάρρους κατὰ τῶν Ἀχαιῶν. Ἰλ. Λ. 248-298.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ περὶ τὴν γάστραν τοῦ σκύφου ἐπεισόδιον, ἀκριβῶς ἀπὸ στίχ. 273ου Ραψ. Λ. ὅτε καταπονηθεὶς ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ ἕλκους ὁ

[1] Ἴδε σελ. 67-76 πίν. 5,2 ἐν τῷ πρὸ τοῦδε τεύχει.

Ἀγαμέμνων πηδᾷ εἰς τὸν δίφρον καὶ ἐπιτέλλει τῷ ἡνιόχῳ πρὸς τὰς νῆας ἐλαύνειν, συγχρόνως δὲ καὶ παραγγέλλει τοῖς Ἀχαιοῖς μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὴν ἄμυναν τῶν πλοίων·

« ἐς δίφρον δ' ἀνόρουσε καὶ ἡνιόχῳ ἐπέτελλεν
» νηυσὶν ἔπι γλαφυρῇσιν ἐλαυνέμεν· ἤχθετο γὰρ κῆρ·
» ἤυσεν δὲ διαπρύσιον Δαναοῖσι γεγωνώς ».
Λ. 273 - 275.

Τὸ μὲν οὖν πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ θεατοῦ ἅρμα, τὸ πρὸ τοῦ χάρακος Ἀχαιῶν, ἐστὶ τὸ ἅρμα τὸ εἰς Ἑλληνικὸν στρατόπεδον φέρον τὸν τετρωμένον Ἀγαμέμνονα ἐστραμμένον ἔτι ὄντα πρὸς τοὺς Δαναοὺς καὶ παραγγέλλοντα τὴν τῶν νηῶν ἄμυναν·

« Ὦ φίλοι, Ἀργείων ἡγήτορες ἠδὲ μέδοντες,
» ὑμεῖς μὲν νῦν νηυσὶν ἀμύνετε ποντοπόροισιν
» φύλοπιν ἀργαλέην, ἐπεὶ οὐκ ἐμὲ μητίετα Ζεὺς
» εἴασε Τρώεσσι πανημέριον πολεμίζειν.
» Ὣς ἔφαθ', ἡνίοχος δ' ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους
» νῆας ἔπι γλαφυράς . . . . . ».
Λ. 276 - 281

Τὸ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θεατοῦ (κατὰ τὴν ἑτέραν ἐσχατιὰν τοῦ Πίνακος) ἅρμα, καλῶς ἀνεγνωρίσθη τοῦ ἀγερώχου εἶναι Ἕκτορος βαίνοντος κατὰ τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν Ἀγαμέμνονος ἀναχώρησιν·

« Ἕκτωρ δ' ὡς ἐνόησ' Ἀγαμέμνονα νόσφι κιόντα.
» Τρωσί τε καὶ Λυκίοισιν ἐκέκλετο μακρὸν ἀύσας».
Λ. 284.

Καὶ ἀνθίστανται μὲν πρὸς τοὺς Τρῶας Διομήδης τε καὶ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ τρωθέντος Διομήδους καὶ ἀναχωρήσαντος εἰς τὰς νῆας, ὁ Ὀδυσσεὺς μείνας μόνος περικυκλοῦται ὑπὸ Τρώων καὶ τιτρώσκεται ὑπὸ Σώκου. Λ. 286-462. Τότε δὴ μετὰ σπουδῆς ὁ Μενέλαος προσφωνεῖ Αἴαντα τὸν Τελαμώνιον καὶ ἀμφότεροι βαίνουσιν εἰς βοήθειαν Ὀδυσσέως. Καὶ ὁ μὲν Αἴας φέρων τὴν μεγάλην ἑπταβόειον ἀσπίδα φοβίζει καὶ διασκεδάζει τοὺς Τρῶας, ὁ δὲ Μενέλαος ἐξάγει τοῦ ὁμίλου τὸν τετρωμένον Ὀδυσσέα καὶ πλησιάσαντος τοῦ ἅρματος ἀναβιβάζει καὶ φέρει πρὸς τα πλοῖα·

« ἤτοι τὸν Μενέλαος Ἀρήϊος ἔξαγ' ὁμίλου.
» χειρὸς ἔχων, εἵως θεράπων σχεδὸν ἤλασεν ἵππους ».
Λ. 487 - 488.

Αἴας δὲ μένει καὶ μάχεται πεζὸς βραδέως ὀπισθοπορῶν Λ. 489-596. Ἐνταῦθα λήγει τὸ περὶ τὸν σκύφον ἐπεισόδιον.

Τὸ τρίτον ἄρα ἅρμα τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἑτέρων δύο, ἐστὶ τὸ Μενελάου ἅρμα ἐφ' οὗ αὐτὸς ἡνιοχῶν φέρει πρὸς τὰς νῆας τὸν τετρωμένον Ὀδυσσέα. Λέγω δὲ ἀπὸ τοῦδε τὸν Μενέλαον ἡνιοχοῦντα, εἰκάζων διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ὑπὸ τῆς ἀσπίδος καλυπτομένης, ἔχειν τὰς ἡνίας, ὀρέγειν δὲ τὸν δεξιὸν βραχίονα ὅπως λάβῃ τὴν μάστιγα παρὰ τοῦ ἐκεῖ που ἱσταμένου θεράποντος τοῦ πρὸ μικροῦ παρὰ τοῖς μαχομένοις τὸ ἅρμα ἐλάσαντος, μὴ γεγραμμένου δὲ ἐπὶ τοῦ σκύφου, ὡς περιττοῦ. Ἡμιαναπεπταμένης δὲ οὔσης τῆς χειρὸς τοῦ Μενελάου καὶ τῆς μὲν παλάμης πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ θεατοῦ ἐστραμμένης, τοῦ δὲ καρποῦ πρὸς τὰ δεξιά, ἕπεται, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, δεξιὸν εἶναι τὸν προτεινόμενον βραχίονα[1].

Καὶ περὶ μὲν Ὀδυσσέως οὐδεμία ἀμφιβολία, τῶν γραμμάτων διακρινομένων ὄπισθεν αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ Μενελάου ὑπάρχει ἀμφιβολία καὶ διὰ τὴν ἐν Ἰλιάδι περιγραφὴν τῆς ἐν λόγῳ συμπλοκῆς καὶ διὰ τὰ γράμματα τ' ἀναγνωσθέντα ὑπὸ Σ. Κουμανούδη μ. ε. ν. λ. α. Πιθανῶς δὲ τό τε ο καὶ ς διὰ τὸ εἶναι ἐφθαρμένα πρὸς τὰ ἄνω, ὁμοιάζουσιν, ὁμοῦ ὄντα, τῷ ω.

Ὁ δὲ πεζὸς μαχητὴς ὁ παρὰ τὸ ἅρμα, ἐστὶν Αἴας ὁ Τελαμῶνος μεγάλην φέρων ἀσπίδα συμφώνως τῇ Ἰλιάδι καὶ πυργωτήν.

« Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ἠύτε πύργον ».
Λ. 485.

Καὶ Κεβριόνης δὲ ἐκ τῆς ἀσπίδος ἔγνω τὸν Αἴαντα λέγων τῷ Ἕκτορι·

« Αἴας δὲ κλονέει Τελαμώνιος· εὖ δέ μιν ἔγνων·
» εὐρὺ γὰρ ἀμφ' ὤμοισιν ἔχει σάκος ».
Λ. 526

Καὶ τὸ μὲν τὴν Αἴαντος ἀσπίδα εὐρυτέραν εἶναι τῶν ἀσπίδων τῶν ἑτέρων μαχητῶν, τοῦτο καὶ ἐν τῷ πίνακι δῆλον· τὸ δὲ πυργωτὸν αὐτῆς καταφανέστερόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ σκύφου.

[1] Ὑποτεθείσης ἐπὶ σμικρὸν τῆς χειρὸς κεκλεισμένης, ἐναργέστερον φαίνεται τὸν μὲν καρπὸν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θεατοῦ εἶναι ἐστραμμένον, τὴν δὲ παλάμην καὶ τοὺς δακτύλους πρὸς τ' ἀριστερά.

Καλεῖ δὲ ὁ τοῦ ἀγγείου δημιουργὸς χάρακα Ἀχαιῶν τὴν ἐν Ἰλιάδι τάφρον τὴν ἔξωθεν τοῦ τείχους ὀρυχθεῖσαν πρὸς ἄμυναν τοῦ στρατοπέδου·

« . . . . . ποτὶ δ' αὐτὸν τεῖχος ἔδειμαν,
» ἔκτοσθεν δὲ βαθεῖαν ἐπ' αὐτῷ τάφρον ὄρυξαν,
» εὐρεῖαν, μεγάλην· ἐν δὲ σκόλοπας κατέπηξαν ».
Η. 436.

ταύτην ἔδει πρῶτον διαβῆναι τοὺς ἀπὸ Ἰλίου διὰ Τρωϊκοῦ πεδίου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον ἐρχομένους. Βουλόμενος δὲ δεῖξαι ἡμῖν τό τε ὄρυγμα καὶ τοὺς σκόλοπας τῆς τάφρου ἐποίησεν αὐτὴν ὁμοίαν φυλλοβόρῳ κάμπῃ, ὡς ὁ Σ. Κουμανούδης ἐπιτυχῶς παρῳμοίωσε τὸν τοῦ σκύφου χάρακα Ἀχαιῶν.

Χάριν δὲ τῶν ἀκριβολογούντων καὶ τάδε προσθετέον. Ὁ μὲν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν Ἀγαμέμνονος δεινὸς ἀγὼν Ἑλλήνων πρὸς Τρῶας ἐγένετο ὑπὸ Ἴλιον, μεταξὺ Σκαμάνδρου καὶ τάφου Ἴλου, χώρου πολὺ ἀπέχοντος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου[1]. Ὁ δὲ δημιουργός, ὁ πιστῶς κατὰ τὴν Ἰλιάδα τὰ ἐπὶ τοῦ σκύφου πλάσας, ἐποίησε τὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου ἅρμα ὡς ἀφιχθὲν ἤδη πρὸ τῆς τάφρου, ἕνεκα τῆς μικρᾶς περιφερείας τοῦ ἀγγείου καὶ διὰ τὴν εἰς τὰς νῆας ἴσως ἀναχώρησιν Ἀγαμέμνονος πολὺ πρὶν ἢ ἐτρώθη Ὀδυσσεύς.

Γνωστὸν δὲ ὅτι ἀπὸ παλαιοῦ ἐν Ἑλλάδι ἥ τε ζωγραφικὴ καὶ ἡ τορευτικὴ καὶ ἡ πλαστικὴ ἀνεπόλουν ἐν τοῖς ἔργοις, οὐ μόνον τοῖς πρὸς κόσμον καὶ ἀγαλλίασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον χρησίμοις σκεύεσιν, εὐκλεεῖς προγονικὰς πράξεις, μάλιστα δὲ τὰς κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, κρηπῖδα ἄφθιτον *ἀπλέτου δόξας*.

Ἀπὸ τῆς Ἰλιάδος δὲ προερχομένου τοῦ πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου παθόντος ἀλλ' ἔτι πλήρους ζωῆς ἔργου, καὶ τῆς ὁδοῦ προλειανθείσης ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, ἐλπίζω ὅτι καὶ ἕτεροι ἑπόμενοι ταῖς ὁδηγίαις αὐτοῦ ἀποδύσονται εἰς τὸν ἀγῶνα. Εἴησαν οὖν καὶ ταῦτα μικρὰ ἀφορμὴ τοῖς ἐπιχειρήσουσιν!

Ἐν Ἀθήναις 14 Μαΐου 1888.

Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

[1] Ἴδε τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεχθέντα ἐν τῇ Ἰλιάδος στρατηγικῇ διασκευῇ καὶ τοπογραφίᾳ καὶ τὸν ἐν αὐτῇ Πίνακα ἐφ' οὗ σημειοῦται καὶ τὸ ἄνω τῆς τρίτης μάχης ἐπεισόδιον. Ἕνεκα δὲ τοῦ στενοῦ χώρου τοῦ Πίνακος μόνον τὰ ὀνόματα Μαχάονος καὶ Εὐρυπύλου ἐγράφησαν, τοῦ μὲν παρὰ Σκάμανδρον, τοῦ δ' Εὐρυπύλου παρὰ σῆμα Ἴλου, τρωθέντων.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ

1

Αἱ νεώταται περὶ τοῦ γεωγραφικοῦ τμήματος τοῦ ἔργου τοῦ Παυσανίου ἔρευναι κατέδειξαν ἀληθῶς ὅτι ὁ περιηγητὴς εἰς πολλά τινα μικρὰ ἁμαρτήματα ὑπέπεσεν, ὅπερ οὐδόλως παράδοξον· οἱ παρόμοια ἔργα ἐπιχειρισθέντες καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐξ ἰδίας πείρας γινώσκοντες πόσον εὔκολον εἶναι καὶ ὁ ἐπιμελέστατος τῶν ἀνθρώπων εἰς παραπλήσια νὰ ὑποπέσῃ ἀβλεπτήματα, εἴτε τὰς ἰδίας αὐτοῦ σημειώσεις, εἴτε τὰ παρὰ τῶν ἄλλων λεχθέντα ἐπεξεργαζόμενος, πρῶτοι θὰ δώσωσι λευκὴν ψῆφον ὑπὲρ τοῦ περιηγητοῦ διὰ τὰ λάθη του ἐκεῖνα. Ἡ ἔρευνα ὅμως περὶ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ περιηγητοῦ δὲν ἤχθη ἀκόμη, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, εἰς πέρας, μᾶλλον δὲ νὰ ῥηθῇ δύναται ὅτι τώρα μόλις ἤρξατο. Καὶ τῷ ὄντι ὁ συγγραφεύς, ὃν ὁ Παυσανίας ὁδηγὸν προέστησε τῆς περιηγήσεώς του εἰσέτι δὲν ἐγένετο γνωστός· εἰ καὶ δὲ πολλὰ τῶν ἐν τῇ περιηγήσει ἁμαρτημάτων δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς παρανοήσεις τῶν πηγῶν του[1], ἡ δὲ σύνταξις ἔργου, οἷον τὸ τοῦ Παυσανίου ἀδύνατον καὶ νὰ νοηθῇ ἄνευ τῆς βοηθείας πολλῶν πηγῶν, μέχρις οὗ ὅμως αὗται πᾶσαι γίνωσι γνωσταὶ δίκαιον εἶναι, κατακρινόμενος ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασί του, νὰ ἐπαινῆται ἐξ ἄλλου αὐτὸς οὗτος εἴ που καὶ σήμερον ἀποδείκνυται ὅτι διὰ τῆς βίβλου

[1] Παράβ. Mittheil. d. A. In. 1879, σελ. 113.

A

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΑΛΚΑΘΟΥ
ΚΑΡΙΑ
ΜΕΓΑΡΑ
ΓΕΡΑΝΕΙΑ
ΦΑΛΥΚΟΣ;
Νεκρόπολις
Ναός Διός Αφεσίου
Καρός
μνήμα
Σιδηρόδρομος
ΣΚΕΙΡΩΝΙΔΕΣ ΠΕΤΡΑΙ
Πύργος
ΜΙΝΩΑ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

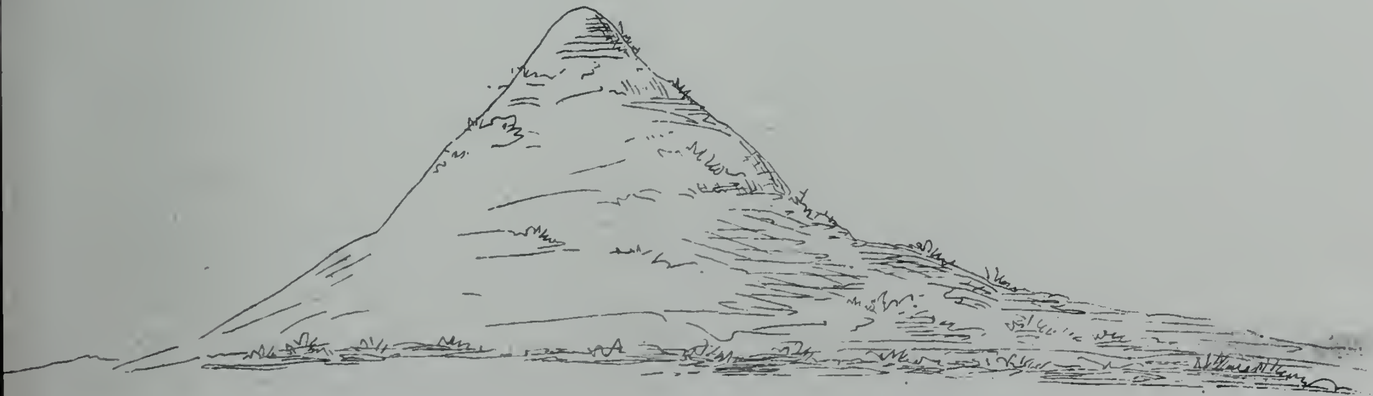
Β

Γ

Δ

του πιστὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐκληροδότησεν ἡμῖν. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὸ ἐξαίρετον τῶν περιγραφῶν αὐτοῦ λαμπρῶς ἐκύρωσαν μάλιστα (ἵνα τὰ ἐν Ἀθήναις ἀποσιωπήσω) αἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφαί.

Μικράν τινα συμβολὴν εἰς ἐπίρρωσιν ταύτης τῆς γνώμης δύνανται νὰ συνεισφέρωσι καὶ αἱ ἀκόλουθοι παρατηρήσεις περί τινων ἐγγὺς τῆς πόλεως τῶν Μεγάρων τόπων, οἵπερ τέλεον μέχρι τοῦδε ἄγνωστοι διέμειναν. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τῶν Μεγάρων ἡ παρὰ Παυσανίᾳ περιγραφὴ εἶναι οὕτως ἐναργής, ὥστε ἀναγινώσκοντες αὐτὴν ἐπὶ τόπου νὰ νομίζωμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ τὴν παρακολουθήσωμεν βῆμα πρὸς βῆμα· ἀλλὰ δυστυχῶς τόσον ὀλίγα εἶναι τὰ περισωθέντα ἡμῖν λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως, ὥστε ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀνεύρωμεν τὸν μίτον ἐν τοῖς καθ᾽ ἕκαστον· ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα προκειμένου περὶ τῶν μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῶν κορινθιακῶν ὁρίων μνημείων (Παυσαν. 1, 44, 9 καὶ ἑξῆς). Τὸ ἀπόκεντρον αὐτῶν καὶ τὸ ἀπέριττον τῆς κατασκευῆς των τὰ ἔσωσεν ἀπὸ τῆς παντελοῦς καταστροφῆς, ὥστε νὰ δυνώμεθα ἐν αὐτοῖς τοὐλάχιστον ν᾽ ἀνεύρωμεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀκριβείας καὶ τούτου τοῦ τμήματος τῆς περιηγήσεως τοῦ Παυσανίου.

II

Γνωστὸν ὅτι ἡ συνήθης ἀπὸ Μεγάρων εἰς Κόρινθον ὁδὸς διήρχετο διὰ τῶν Σκειρωνίδων καλουμένων πετρῶν, εἶχε δηλ. τὴν αὐτὴν περίπου φοράν, ἣν ἡ σημερινὴ σιδηρᾶ ὁδός, πρὸ δὲ τῆς στρώσεως ταύτης κοινῶς ἐπιστεύετο ὅτι διεκρίνοντο ἔτι ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους τὰ ἴχνη τῆς ἀρχαίας ἁμαξιτοῦ, ἣν ὡς αὐτὸς ὁ Παυσανίας λέγει «Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς καὶ οὕτως, ὡς καὶ ἦν ἅρματα ἐναντία ἐλαύνηται, κατέστησεν εὐρυχωρῆ τε καὶ ἐπιτηδείαν εἶναι»[1] ἐνῷ πρότερον μόλις «ἀνδράσιν ὁδεύειν εὐζώνοις» ἤρκει. Ἐπειδὴ δὲ οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῶν Μεγάρων ἄρχονται ἤδη αἱ τοῦ ὄρους ῥάχεις νὰ αἴρωνται εἰς ὕψος ἀπότομον ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, πᾶσα δὲ οἱαδήποτε ὁδὸς ἀξία ὁπωσοῦν τοῦ ὀνόματος κατὰ πάντας τοὺς χρόνους δὲν ἠδύνατο ἢ κατὰ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ νὰ διέρχηται, ἀνάγκη καὶ ἡ ἀρχαία, ἐάν που ἀπέκλινε τῆς σημερινῆς ὁδοῦ, θὰ ἀπέκλινε βεβαίως ἐγγὺς τῶν Μεγάρων, ἔνθα τὰ ὑψώματα ἧττον ἀπότομα ὄντα εὐκόλως ἠδύνατο εὐσταλὴς καὶ ἐλαφρὰν φέρων ἀποσκευὴν ὁδοιπόρος νὰ ὑπερβῇ, ὅπερ ἀληθῶς καὶ ἐγίνετο ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, τῶν ὁδοιπορούντων ἀρεσκομένων πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ μακροῦ κύκλου, ὃν εὐθὺς ὄπισθεν τῆς πόλεως τῶν Μεγάρων αἱ νῦν ὁδοί, ἥ τε σιδηρᾶ καὶ ἡ ἁμαξιτός, περιγράφουσι, νὰ πορεύωνται μέχρι τῆς πρὸς δυσμὰς ἐσχάτης ἄκρας τῆς πεδιάδος καὶ ἐκεῖθεν ὑπὲρ τοὺς βράχους δι᾽ ἀτραπῶν μετὰ κόπου ἐπ᾽ αὐτῶν ἀνοιχθεισῶν κατ᾽ εὐθεῖαν περαιτέρω νὰ ὁδεύσωσι. Σύμφωνα λοιπὸν πρὸς τὴν φύσιν ταύτην τοῦ ἐδάφους καὶ αὐτὴ ἡ Ἀδριάνειος ὁδὸς ταύτην πρέπει νὰ εἶχε τὴν φορὰν καὶ εἶναι πιθανώτατον ὅτι ὁ πύργος, οὗ καὶ νῦν ἔτι βλέπει τις τὰ ἐρείπια κατὰ τὴν μεγάλην καμπὴν τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ, εἰς φρούρησιν αὐτῆς εἶχε κτισθῇ, ἐνῷ ἡ ἀτραπός, ἧς καὶ νῦν ἔτι συχνὴ γίνεται χρῆσις παρὰ τῶν πεζῇ ὁδοιπορούντων, οὐδ᾽ αὐτῆς ταύτης τῆς κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος (ἔνθα ὁ πύργος) καμπῆς εἶχεν ἀνάγκην, εὐθὺ διὰ τῶν ταπεινοτέρων τοῦ ὄρους διερχομένη διακλαδώσεων, αἵτινες κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῆς μεγαρικῆς πεδιάδος ἐξαπλοῦνται (βλέπε τὸ σχεδίασμα Α). Ἡ ἀτραπὸς αὕτη καλεῖται νῦν κοινῶς *Τουρκοδρόμι* καὶ εἶναι ἀναμφιβόλως αὐτὴ αὕτη ἡ ἀρχαία ὁδός, ἣν ἐπορεύετό τις καὶ τὸ πάλαι, ἀφοῦ τὰ τῆς φύσεως ἐνταῦθα ἔκτοτε δὲν μετήλλαξαν ὄψιν. Ταῦτα οὕτω σαφῆ ἐν νῷ ἔχων καὶ ἐπὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ Παυσανίου στηριζόμενος, δὲν ὤκνησα νἀναζητήσω παρὰ ταύτην τὴν ὁδὸν τὰ παρὰ τοῦ περιηγητοῦ μεταξὺ τῶν Μεγάρων καὶ τῶν Κορινθιακῶν ὁρίων ἀναφερόμενα μνημεῖα.

III

Πλὴν τῶν τάφων, ὧν ὁ τοῦ Σαμίου αὐλητοῦ Τηλεφάνους καὶ ὁ τοῦ ἀρχαίου δυνάστου τῆς χώρας *Καρὸς* (τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ τῆς Καρίας, τῆς ἑτέρας τῶν ἀκροπόλεων τῶν Μεγάρων, ἀναπολοῦσιν ἡμῖν τοὺς ἀρχαίους τῆς χώρας κατοίκους) ἐξαίρονται, μνημονεύει ὁ Παυσανίας ὡς ἐνταῦθα

[1] Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Παυσανίου δὲν ἐμποδίζουσι νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ πρότερον ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἁμαξιτός. Παράβ. W. Vischer Erinn. u. Eindr. σελ. 226, σημ.

που κείμενα, μεταξὺ δηλ. τῶν Μεγάρων καὶ τῶν Κορινθιακῶν ὁρίων, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀφεσίου Διὸς καὶ πρὸς τούτοις τὸ τοῦ Εὐρυσθέως μνημεῖον καὶ τὸ τοῦ Λητῴου Ἀπόλλωνος ἱερόν· κοινὸς δὲ πάντων τούτων σύνδεσμος ἦν ἡ φορὰ τῆς ὁδοῦ, ἧς καὶ τὸ πάλαι τὸ κυριώτατον σημεῖον ἦσαν αἱ Σκειρωνίδες πέτραι. Καὶ τοὺς μὲν τάφους ἀνάγκη νἀναζητήσωμεν ὄχι μακρὰν τῶν Μεγάρων, τὸ δὲ τοῦ Εὐρυσθέως μνῆμα καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὴν Κρομμυωνίαν, (ἀλλὰ περὶ τούτων οὐκ ἔσται ἡμῖν ἐνταῦθα ὁ λόγος) ἐν τῷ μέσῳ δὲ τούτων τὸ τοῦ Ἀφεσίου Διὸς ἱερόν.

IV

Τὸ μνῆμα τοῦ Καρὸς περιγράφει οὕτω σαφῶς ὁ Παυσανίας ὥστε ἡ ἀναζήτησις αὐτοῦ πρέπει νἄρξηται ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ ἐδάφους ἐρεύνης· «τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς χῶμα γῆς (ἦν), ὕστερον δὲ τοῦ Θεοῦ χρήσαντος ἐκοσμήθη λίθῳ κογχίτῃ» λέγει ὁ περιηγητής. Καὶ τίνι μὲν τρόπῳ ἐγένετο ἡ διακόσμησις διὰ τοῦ κογχίτου λίθου ἄδηλον νῦν· ἴσως αὕτη συνίστατο εἰς *θριγκὸν* περιβάλλοντα κάτω κατὰ τὴν βάσιν του τὸν τύμβον, καθ' ὃν τρόπον τοῦτο καὶ ἐν τῷ παναρχαίῳ τάφῳ τοῦ Μενιδίου ἐγένετο· ἀλλὰ τὸ κύριον γνώρισμα τοῦ τάφου ἦν τοῦτο, ὅτι δηλ. τὸ σχῆμα *χώματος γῆς* εἶχε, τουτέστι ὥς τις μικρὸς *γήλοφος* ἐφαίνετο, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ νὰ καταστήσῃ βάσιμον τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἕτερος τῶν δύο λοφίσκων, οἵτινες *Κουρμοῦλαι*[1] κοινῶς νῦν καλούμενοι καὶ παρὰ τὸ Τουρκοδρόμι ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως κείμενοι προσπίπτουσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὰ ὄμματα[2] τοῦ παρατηρητοῦ τοῦ ἀναζητοῦντος κατὰ τοῦτο τὸ μέρος *γήλοφον* στρογγύλου σχήματος (γνωστὸν δὲ ὅτι πάντες οἱ διὰ ἐπιχωματώσεως τεχνητοὶ τύμβοι τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων τοῦτο εἶχον τὸ σχῆμα) ὁ ἕτερος, λέγω, τῶν λοφίσκων τούτων ὑπελαμβάνετο ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς τὸ τοῦ Καρὸς μνῆμα καὶ δὴ καὶ ἀναμφιβόλως ὁ μείζων αὐτῶν, ἀληθὲς *χῶμα γῆς* ὤν, ἐνῷ ὁ μικρότερος οὐχὶ τεχνητόν, ἀλλὰ φυσικόν τι βραχῶδες ὕψωμα εἶναι καὶ μᾶλλον ἐπίμηκες ἢ στρογγύλον ἔχει τὸ σχῆμα.

Τοῦ κογχίτου λίθου, δι' οὗ τὸ μνῆμα τοῦτο εἶχε ποτὲ κοσμηθῇ κατὰ τὸν περιηγητὴν δὲν σώζονται λείψανα· θὰ κατεστράφη διαλυθεὶς ὑπὸ τῶν ὄμβρων. Τὸ κωνικὸν ὅμως τοῦ τύμβου σχῆμα, ὅπερ ἐνθυμίζει ἡμῖν τοὺς ἐν Τροίᾳ ὁμοίους τύμβους καὶ τὸν ἐν Μαραθῶνι *σωρὸν* νῦν καλούμενον, διετηρήθη σχεδὸν ἀλώβητον. Ὁ λοφίσκος ψαύει σχεδὸν τὰ κράσπεδα κρημνώδους τινος τοῦ ὄρους κατωφερείας, ἥτις παραλλήλως τῇ βορείᾳ αὐτοῦ πλευρᾷ ἐξακολουθεῖ ἐξαπλουμένη· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ πλευρὰ αὐτοῦ αὕτη ἀποτομωτέραν ἔχει τὴν ὄψιν ἢ αἱ λοιπαὶ καὶ πρὸ πάντων ἡ νοτία αὐτοῦ πλευρά, ἥτις ἠρέμα ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν πέριξ πεδιάδα. Ἡ περίμετρος τοῦ γηλόφου κατὰ τὴν βάσιν του εἶναι περίπου 350 βημάτων, ἀπὸ δὲ τῆς νοτίας αὐτοῦ πλευρᾶς ἀναβαίνει τις εἰς τὴν 30 περίπου μέτρα ὑψηλὴν κορυφήν του δι' 85 περίπου βημάτων. Ὁ τύμβος λοιπὸν καταλεκτέος μεταξὺ τῶν μεγίστων τοῦ εἴδους του[1].

Πότε καὶ πρὸς τίνα ὄντως κατεσκευάσθη σκοπὸν ὁ λοφίσκος δὲν δυνάμεθα, ἐννοεῖται, νὰ γινώσκωμεν, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον ἀνασκαφή τις δὲν ἐπιχύσῃ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἀναγκαῖον φῶς· ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως οὐδὲν τὸ κωλῦον νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ παράδοσις τῶν ἀρχαίων Μεγαρέων ἐπὶ τοσοῦτον τοὐλάχιστον εἶναι ἀκριβής, ἐφ' ὅσον δηλ. ἐδέχετο ὅτι ἡ *Κουρμοῦλα* ἦν τύμβος εἰς χρόνους ἔχων τὴν ἀρχήν του πολὺ τῶν κυρίως ἑλληνικῶν ἀπέχοντας, πρῶτον μὲν διότι τοιοῦτοι (λοφίσκοι) τύμβοι εἰσὶν ἡμῖν κυρίως γνωστοὶ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔπειτα δὲ διότι ὁ μετὰ κόπου ὄχι σμικροῦ ἐκ γῆς φορητῆς κατασκευασθεὶς λοφίσκος οὐδαμῶς ἄλλως δύναται νὰ ἐξηγηθῇ· ὡς *σκοπιὰ* λ. χ. ἀδύνατον νὰ ὑποληφθῇ ἕνεκα αὐτῆς ταύτης τῆς θέσεώς του ὄχι μόνον ἐπὶ ταπεινοτέρου κείμενος ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι ἔχων τὰ πολὺ αὐτοῦ ὑψηλότερα φυσικὰ ὑψώματα, ἅτινα νοτιώτερον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Μεγαρικῆς πεδιάδος ἀρχόμενα ὑπὲρ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον πρὸς τὰς Σκειρωνίδας πέτρας ἐκτείνονται[2].

[1] Ἐν συμβολαίῳ ἐκμισθώσεως δημοσιευθέντι ἔν τινι τῶν ἐφημερίδων ἀναγινώσκονται τάδε τὰ ὅρια περὶ τῆς κατὰ τὰς *Κουρμούλας* χώρας· «πρὸς ἀνατολὰς Σάκκου Λάκκου, πρὸς δυσμὰς μὲ Φέλιο τραχάνι ὄρος, πρὸς ἄρκτον μὲ ὄρος (λόφον) Λιακωτά, πρὸς μεσημβρίαν μὲ Κουρμοῦλαν μεγάλην καὶ κρήνην Κορογιάννη».

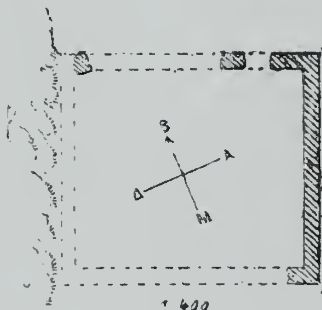
[2] Παράβ. W. Vischer, ἐ. ἀ. σελ. 225.

[1] Τὸ ἁπλοῦν σχεδιογράφημα ὑπὸ τὸ γράμμα Δ εἰκονίζει αὐτὸν κατὰ τὸ σχῆμα, οἷος περίπου ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέρους ὁρώμενος φαίνεται.

[2] Χάριν τῶν ἀσχολουμένων περὶ μυθολογικὰ ζητήματα δὲν κρίνω ἀνάρμοστον νὰ διαλάβω διὰ βραχέων ἐνταῦθα τί ὁ λαὸς διηγεῖται περὶ τῆς τῆς Κουρμούλας καταγωγῆς. Χωρικοῦ τινος, τοῦ ὁποίου ἦν ἡ παρὰ τὸ *Τουρκοδρόμι* χώρα, ἔθανον οἱ δύο του βόες, δι' οὗ ἠροτρία

V

Πλὴν ὅμως τοῦ τύμβου τοῦ Καρὸς καὶ πρὸ τούτου μάλιστα ἔτι μᾶλλον ἐξαίρων αὐτὸν μνημονεύει ὁ Παυσανίας τὸν τάφον τοῦ Σαμίου αὐλητοῦ Τηλεφάνους. Ἐὰν λοιπὸν ὁ περιηγητὴς ἀναφέρει κατὰ σειρὰν τοπογραφικὴν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ περιγραφόμενα μνημεῖα, ὁ τάφος τοῦ Τηλεφάνους ἔπρεπε νὰ ἔκειτο ἐγγύτερον τῆς πόλεως τῶν Μεγάρων. Καὶ τῷ ὄντι 450 βήματα μακρὰν τοῦ προειρημένου γηλόφου πρὸς ἀνατολὰς ἤτοι πρὸς τὰ Μέγαρα καὶ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ξηροῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χειμάρρου, ὅστις ὀλίγον ἀνωτέρω πρὸς βορρᾶν ἑνοῦται πρὸς ἄλλον ἐκ τῆς βορείας τῆς *Κουρμούλας* πλευρᾶς κατερχόμενον, εὕρηνται ἄξια λόγου λείψανα τείχους περικλείοντος χῶρον μήκους μὲν 13,20 Γ. Μ. περίπου, πλάτους δὲ 12,30 πεπληρωμένου δὲ νῦν χώματος (ἴδε ζιγκογράφημα). Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ τείχους εἶναι ἡ κάλλιον σωζομένη εἰς ὕψος περίπου 1,50 ὑπὲρ τὴν νῦν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους· ᾠκοδόμηται δὲ ἐξ ὀγκωδῶν φαιοῦ χρώματος ὑπὸ λευκῶν φλεβῶν διαποικιλλομένων ἀσβεστολίθων οἵτινες πολυγωνίως ἐξειργασμένοι συνδέονται πρὸς ἀλλήλους διὰ μικρῶν λιθαρίων τὰ διάκενα αὐτῶν πληρούντων· ὁ μέγιστος τῶν περισωθέντων τούτων λίθων (πλάτ. 1,10, ὕψ. 0,67) κεῖται κατὰ τὴν πρὸς τἀριστερὰ τοῦ ὁρῶντος γωνίαν. Τῶν ἄλλων πλευρῶν τοῦ τείχους ἡ πρὸς νότον τέλεον σχεδὸν κατεστράφη· ἡ πρὸς δυσμὰς ἡδράζετο ἐπὶ τοῦ κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος ὑπὲρ τὸ πέριξ ἐπίπεδον ὑψουμένου βραχώδους ἐδάφους. Ἡ πρώτη ἀπὸ τῆς θέας τῶν τειχῶν τούτων, πρὸ πάντων τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς (ἴδε σχεῖασμα Β), ἐντύπωσις περὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀρχαϊκότητος δὲν εἶναι ὀρθή· ἀκριβεστέρα παρατήρησις διδάσκει ἀμέσως ὅτι οἱ μεγαλείτεροι τῶν λίθων φέρουσι περιθώριον, ὅπερ εἰς τὰ ὄντως ἀρχαϊκὰ οἰκοδομήματα οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ, ἐγένετο δὲ τοῦ τρόπου τούτου τῆς οἰκοδομίας χρῆσις κυρίως, διότι πάνυ προσφυὴς ἦν νὰ καθιστᾷ ἐπιφανῆ καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο *μνημεῖα* τὰ κατ᾽ αὐτὸν οἰκοδομούμενα ἔργα. Καὶ δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ διϊσχυρισθῶμεν ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κτίσμα, ἐνέκλειε ὄντως τὸ μνῆμα τοῦ συγχρόνου τοῦ Δημοσθένους διασήμου αὐλητοῦ, μνῆμα, ὃ ἤγειρεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς δὲν δυνάμεθα νὰ διϊσχυρισθῶμεν ὅτι εἰς αὐτὸν ὄντως ἀναφέρεται τὸ τῆς Ἀνθολογίας ἐπίγραμμα[1], ὅπερ εἰς τὸν Νικάνορα ἀποδίδεται καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Τηλεφάνης πρὸς τὸν Ὀρφέα, Νέστορα καὶ Ὅμηρον συγκρίνεται, ἀλλὰ ἀδύνατον νὰ ὑποθέσωμεν τὸ πρᾶγμα οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος. Τοὐναντίον μάλιστα τήν τε τῆς ἱδρυτρίας ἔξοχον κοινωνικὴν θέσιν ἀναλογιζόμενοι καὶ τοῦ τεχνίτου τὴν μεγάλην φήμην, εὑρίσκομεν τὰ σωζόμενα λείψανα ἀντάξια τοῦ ἐγερθέντος ποτὲ αὐτῷ μνημείου, *μνήματος* δὲ καὶ ὄχι ἄλλου τινὸς κτίσματος, ἐπαύλεως λ. χ. ἢ πύργου, λείψανα φαίνονται ὄντα, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς του καὶ πρὸς τούτοις ἡ ἐξήγησις αὐτοῦ ὡς τάφου ὑποστηρίζεται καὶ ὑπ᾽ αὐτῆς ταύτης τῆς θέσεως, ἔνθα πλὴν τοῦ μνήματος τοῦ Καρὸς καὶ πληθὺς ἄλλων τάφων εὕρηται. Τούτων, πλὴν τῶν εἰρημένων, ὁ ἀξιολογώτατος κεῖται 4 περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας δυσμικώτερον τῆς μικρᾶς *Κουρμούλας* καὶ ἔχει τινὰ ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἄνω περιγραφὲν οἰκοδόμημα, ἐπίσης ἐξ ὀγκωδῶν πολυγωνίων λίθων λεπτῶς ἐξειργασμένων ᾠκοδομημένος ὤν· καὶ τού-

τὴν (ἐκεῖ) γῆν. Τούτῳ συνεβούλευσέ τις (ἢ καὶ αὐτὸ τὸ θεϊκόν, ὡς καὶ ἄλλως λέγεται) τὰς ἀκάνθας, αἵτινες ἔκτοτε ἐφύοντο ἐν τῷ ἀγρῷ του, νὰ περισυνάγῃ· ἐπείσθη καὶ περισυνήγαγεν αὐτὰς ἐκεῖ ἐν σωρῷ, ὅστις εὐθὺς κατόπιν μετεβλήθη εἰς σωρὸν σίτου (ἑτέρα τοῦ μύθου παραλλαγὴ λέγει ὅτι ὁ χωρικὸς ἐπλήρωσε διὰ τοῦ σίτου τρεῖς μεγάλους σάκκους, πιθανῶς διότι πλὴν τῶν δύο Κουρμουλῶν νοτιώτερον τῆς μεγάλης καὶ ἕτερός τις λοφίσκος ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν λίθων, ὡς φαίνεται, τῶν ἐκ τῶν ἀγρῶν περισυλλεγέντων, χάριν τῆς τούτων βελτίονος καλλιεργείας). Ὁ δοὺς τῷ χωρικῷ τὴν καλὴν συμβουλήν, λέγει ὁ μῦθος, πρὸς τούτοις εἶχεν ἀπαγορεύσει αὐτῷ αὐστηρότατα νὰ ἀνακοινώσῃ καὶ εἰς ἄλλους πόθεν προσεκομίσατο τοσοῦτον ἀνέλπιστον πλοῦτον. Ἀλλ᾽ ἡ γυνὴ τοῦ χωρικοῦ περίεργος νὰ μάθῃ τὸ πρᾶγμα δὲν ἄφηνε νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἥσυχον τὸν ἄνδρα της, ἕως οὗ οὗτος τέλος ἀνεκοίνωσεν αὐτῇ τὸ μυστικόν· μόλις δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ εὐθέως ὁ σωρὸς τοῦ σίτου μετεβλήθη εἰς σωρὸν χώματος, τὸν νῦν μεγάλην *Κουρμοῦλαν* λεγόμενον.

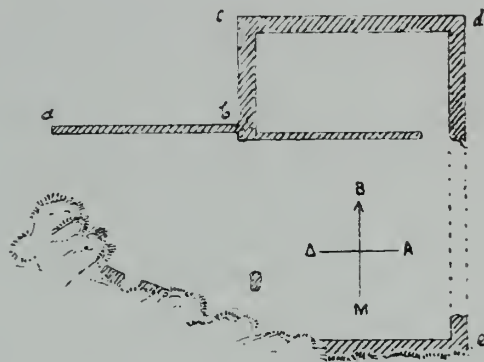
[1] VII, 159.

του μόνον οἱ κατώτατοι δόμοι περιεσώθησαν ἐμπερικλείοντες χῶρον 9 περίπου τετραγ. μέτρων. Τὸ μέγα πλῆθος ὅμως τῶν μεγαρικῶν τάφων κεῖται ἀνατολικώτερον τῶν Κουρμουλῶν καὶ δὴ καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐκεῖ τῆς μεγαρικῆς πεδιάδος, ἔνθα ὁ ὁδοιπόρος τὴν ἁμαξιτὸν ἐγκαταλείπων εἰσέρχεται εἰς τὸ Τουρκοδρόμι. Ἐκ δὲ τούτων τῶν τάφων, ὧν τινὲς μὲν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένοι εἶναι, ἄλλοι δὲ ἐκ πλίνθων πώρου ἐκτισμένοι, ἐξήχθησαν τὰ πλεῖστα τῶν ἀγγείων, κορῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων, ὧν τινὰ μὲν μένουσι ἀκόμη ἐπὶ τόπου (ἐν Μεγάροις) οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ εἰς Κόρινθον καὶ Ἀθήνας ὡς ἐμπόρευμα μετεκομίσθησαν. Βεβαίως δὲ οἱ λόγοι τοῦ περιηγητοῦ «ἰοῦσι δὲ ἐκ Μεγάρων εἰς Κόρινθον ἄλλοι τε εἰσὶ τάφοι» εἰς τούτους τοὺς τάφους δέον νἀναφερθῶσι.

VI

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Προτοῦ δὲ τῷ περιηγητῇ ἀκολουθοῦντες ἐξετάσωμεν τὸ ἔδαφος περαιτέρω πρὸς ἀνατολάς, ἀνάγκη νὰ μνημονεύσωμεν πρότερον ἐνταῦθα ἕτερόν τινα τόπον ἀρχαῖα λείψανα φέροντα, ὃν ὁ Παυσανίας ὡς μὴ πολὺ τὸ διάφορον ἔχοντα καὶ ὀλίγον τι μακρὰν τῆς εἰς Κόρινθον ἀγούσης κείμενον δὲν ἔκρινεν ἄξιον μνήμης.

Τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ τὰ ἄνω περιγραφέντα μείζονα μνημεῖα κεῖνται, χωρίζονται πρὸς βορρᾶν ἀπό τινος ἐπιμήκους καὶ πανταχόθεν σχεδὸν ἀποτόμου, ἀλλὰ μετρίου τὸ ὕψος λόφου, διά τινος ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ὑπωρείας τῆς Γερανείας κατερχομένης χαράδρας, πρὸς ἣν καὶ ἄλλη τις χαράδρα ἑνοῦται τὴν βορείαν καὶ ἀνατολικὴν τοῦ λόφου πλευρὰν περιθέουσα. Ὁ λόφος καλεῖται κοινῶς ἔκ τινος ἐξηρανισμένης νῦν τῶν νεωτέρων χρόνων οἰκίας *Δάμι τοῦ Μοχλίσου*, σαφῆ δὲ λείψανα μαρτυροῦσιν ὅτι καὶ τὸ πάλαι δὲν ἦν ἀκατοίκητος. Τούτων τὰ ἀξιολογώτατα εὕρηνται κατὰ τὸ βόρειον μέρος, πυργοειδοῦς τινος δηλ. πυλῶνος τὰ λείψανα, πρὸς ὃν τὰ ἀμυδρὰ νῦν ἴχνη περιβόλου, κατὰ τὸ βορειανατολικὸν μάλιστα τοῦ λόφου κράσπεδον σεσωσμένα, ἑνοῦνται. Ὁ πυλὼν διῃρεῖτο, καθόσον νῦν ἐκ τῶν λειψάνων του ἔστιν εἰκάσαι, εἰς δύο μέρη, τὸ πρὸς βορρᾶν, τὸ καὶ στενότερον, καὶ τὸ πρὸς νότον, ὅπερ πλατύτερον ὡς φαίνεται ἦν· τοῦτο ἀποκλίνει πρὸς τὴν κατωφέρειαν τοῦ λόφου, κατὰ δὲ τὴν φορὰν τοῦ ἔσω τείχους, τοῦ χωρίζοντος ἀπ' ἀλλήλων τὰ δύο τοῦ πυλῶνος μέρη, προβάλλει πρὸς δυσμὰς ἕτερον τεῖχος, ὅπερ ὁμοῦ μετὰ τῆς βραχώδους πλευρᾶς τοῦ λόφου τῆς ἐκ φύσεως εἰς σχῆμα τοίχου πεποιημένης ἀπεργάζεται τὴν εἴσοδον εἰς τὸ ὅλον κατασκεύασμα (βλέπε τὸ παρατιθέμενον ζιγκογράφημα)[1].

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου καθὼς ἐπίσης καὶ ἐν τοῖς πέριξ ἀγροῖς εὕρηται πληθὺς ὀστράκων, ἀσφαλὲς τοῦτο τεκμήριον τοῦ κατοικησίμου ποτὲ καὶ τοιούτων ἀκόμη τῶν μερῶν, ὧν ἕτερα μείζονα λείψανα δὲν διεσώθησαν. Ἴχνη ἀξιολογώτερα τῶν πάλαι ποτὲ κατοίκων σώζονται περαιτέρω πρὸς δυσμὰς παρ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄρος, πρὸς βορρᾶν δὲ καὶ κατέναντι τῶν ἐν τῷ ἑπομένῳ κεφαλαίῳ περιγραφομένων ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ· ἀμφίβολον ὅμως ἂν καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς κώμης εἶναι λείψανα· καὶ ἀδύνατον μὲν νῦν ἡμῖν σήμερον ὡρισμένως νὰ εἴπωμεν πῶς αὕτη ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μνημονευομένων Μεγαρικῶν κωμῶν μόνη ἴσως, ὅσον ἐγὼ οἶδα, ἡ τοῦ Πλουτάρχου Ἄλυκος, ἢ οὐδετέρως τὸ Ἄλυκον, (Θησ. 32) αὐτὴ δὰ ἐκείνη οὖσα, ὡς ὀρθῶς ὁ Reinganum παρετήρησε (Das alte Megaris σελ. 33) ἡ τοῦ Θεοφράστου (Φυσ. ἱστορ. II, 8, 1) τὰ μάλα συκοφόρος κώμη Φάληκος(ν) ἢ Φάλυκος(ν) δύναται νὰ τοποθετηθῇ ἐνταῦθα, διότι ἡ τοῦ Πλουτάρχου παρατήρησις ὅτι ὁ Ἄλυκος, ὁ τῆς χώρας ἐπώνυμος, ὁ ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς Ἑλένης πρὸ τῶν Ἀφιδνῶν ἀγῶνι πεσών, υἱὸς τοῦ Σκείρωνος ἐνομίζετο, ἐξηγεῖται φυσικώτατα ἐκ τῆς γειτνιάσεως τοῦ τόπου

[1] Τὰ κυριώτατα τῶν μέτρων εἰσὶ τἀκόλουθα· ab = 9μ. bc = 5μ. cd = 12μ. de—15μ. πάχος τοῦ μετωπιαίου τείχους (cd) = 0,95. Τὸ ἰχνογράφημα ὑπὸ τὸ γράμμα Γ παριστᾷ τὴν πρόσοψιν τούτου τοῦ (μετωπιαίου) τείχους.

πρὸς τὰς Σκειρωνίδας πέτρας, πέραν τῶν ὁποίων ὅμως, ἤτοι δυσμικώτερον αὐτῶν, οὐδαμοῦ φαίνεται τόπος κατάλληλος πρὸς κώμην, τοὐλάχιστον οὐδαμοῦ κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος, τουτέστι παρὰ τὴν Κινέταν, ἔνθα κατὰ τὸν Παυσανίαν τὸ τοῦ Λητῴου Ἀπόλλωνος ἱερὸν πρέπει νὰ τεθῇ, λείψανα ἀρχαίας κώμης μέχρι τοῦ νῦν δὲν ἀνεφάνησαν.

VII

Καὶ νῦν ἐπανέλθωμεν ἐκεῖ, ὁπόθεν ἐπ᾽ ὀλίγον ἐξέβημεν. Ὁ Παυσανίας περιγράφων, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, τὰ κατὰ τὰς Σκειρωνίδας πέτρας ἀναφέρει τὸ ἱερὸν τοῦ *Ἀφεσίου Διὸς* λέγων ὅτι τοῦτο ἔκειτο «ἐπὶ τοῦ ὄρους τῇ ἄκρᾳ». Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ περιηγητοῦ ἐξηγήθησαν μέχρι τοῦδε παρὰ πάντων ὡς σημαίνοντες *ἐπὶ τοῦ ὄρους τῇ κορυφῇ*[1], οὐχὶ ὀρθῶς βέβαια, διότι, καὶ ἂν μὴ εἶναι γραμματικῶς ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἡμαρτημένη, ἐπὶ τῶν πραγμάτων νὰ στηριχθῇ δὲν δύναται, πρῶτον μὲν διότι ἡ *κορυφὴ* τοῦ ὄρους πολὺ πέραν τῶν Σκειρωνίδων πετρῶν κεῖται, ὥστε ὁ περιηγητὴς μόλις περὶ τὸ τέλος τῆς τῆς Μεγαρίδος περιγραφῆς ἥρμοζε νὰ κάμῃ μνείαν αὐτῆς τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ διότι (καὶ οὗτος ὁ λόγος εἶναι βεβαίως ὁ ἰσχυρότερος, ἀφοῦ τὸ μεθοδικὸν τῆς τοῦ Παυσανίου περιγραφῆς εἰσὶν οὐκ ὀλίγοι οἱ ἀρνούμενοι) μέχρι τοῦδε ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ τοιούτων κορυφῶν τῶν ὀρέων βωμῶν μὲν καὶ τεμενῶν εὕρηνται, οὐδαμοῦ ὅμως καὶ ναῶν, λείψανα, οὐδὲ θὰ θελήσῃ τις σπουδαῖος ἀνὴρ νὰ διϊσχυρισθῇ ὅτι ἐνταῦθα προὔκειτο περὶ ἐξαιρέσεως. Οὐχὶ λοιπὸν ἡ τοῦ ὄρους κορυφή, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον προεκτεινόμενον αὐτοῦ μέρος, πρὸς ἀνατολάς, ἐννοεῖται, ἤτοι πρὸς τὴν μεγαρικὴν πεδιάδα, σημαίνεται παρὰ Παυσανίᾳ διὰ τῆς λέξεως *ἄκρα*, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἑρμηνείαν τῶν λόγων τοῦ περιηγητοῦ ἀναζητήσας τὸν ναὸν ηὐτύχησα ὄντως ἐνταῦθα ἀξιόλογα νἀνακαλύψω αὐτοῦ λείψανα. Κεῖνται δὲ ταῦτα ἡμίσειαν ὥραν πρὸς δυσμὰς τοῦ μνήματος τοῦ Καρὸς ὑπ᾽ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνατολικὴν τοῦ ὄρους προέκτασιν εἰς θέσιν κοινῶς νῦν καλουμένην *στὰ μάρμαρα*. Ὁ τόπος ὑπέρκειται ἐπὶ τοσοῦτον τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἔχει ἐλεύθερον τὸν ὁρίζοντα, ὥστε ὁλόκληρος ὁ Σαρωνικὸς κόλπος μετὰ τῶν παραλίων αὐτοῦ εἶναι καταφανής· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Αἴγινα, ἧς τὸ *ὄρος* πρὸς τὸ τοῦ Ἀφεσίου Διὸς ἱερὸν διὰ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων συνδέεται, ὑπ᾽ οὐδενὸς ἐπιπροσθοῦντος ὑψώματος ἀποκρύπτεται. Χάσμα τι ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Παυσανίου διέφθειρεν ἀτυχῶς τὴν παρ᾽ αὐτῷ περὶ τούτων τῶν παραδόσεων διήγησιν· ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ βιβλίου τοῦ περιηγητοῦ φθέγγεται αὕτη ὧδέ πως· «φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ποτὲ τοῖς Ἕλλησιν αὐχμοῦ θύσαντος Αἰακοῦ κατά τι δὴ λόγιον τῷ Πανελληνίῳ Διῒ ἐν Αἰγίνῃ· κομίσαντα δὲ ἀφεῖναι καὶ διὰ τοῦτο Ἀφέσιον καλεῖσθαι τὸν Δία». Καὶ ὅτι μὲν μετὰ τὴν φράσιν *ἐν Αἰγίνῃ* ἐξέπεσον τοῦ κειμένου λέξεις τινές, ἤδη πρὸ πολλοῦ παρετηρήθη· εἰς εὕρεσιν ὅμως τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν τὸ χάσμα πρέπει νὰ συμπληρωθῇ, δύναται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ, νομίζω, ἡ σύγκρισις πρὸς τὴν παράδοσιν τὴν τὸ ὄνομα τῆς Κωλιάδος ἄκρας ἐξηγοῦσαν, καὶ ὧδέ πως κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους (Νεφελ. 52) φθεγγομένην· «ἔνιοι δὲ Ἴωνος θύοντος κόρακα ἁρπάσαι κωλῆν καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἀποθέσθαι· ὅθεν οὕτως ὠνομάσθη»[1]. Προδήλως δὲ καὶ περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀφεσίου Διὸς πρόκειται περὶ ὁμοίου τινὸς μύθου, μὲ μόνην, ἐννοεῖται, τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν πτηνὸν ὑπὸ τοῦ τοῦ Διός, ἤτοι τοῦ ἀετοῦ δέον νἀντικατασταθῇ· κατὰ δὲ ταῦτα καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ ὅλον νόημα ὧδέ πως ἴσως πρέπει νἀναγνωσθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ περιηγητοῦ· «φασὶ δε... θύσαντος Αἰακοῦ... τῷ Πανελληνίῳ Διῒ ἐν Αἰγίνῃ ἀετὸν ἁρπάσαι τὸ ἱερεῖον εἰς δὲ τὴν ἄκραν κομίσαντα ἀφεῖναι καὶ διὰ τοῦτο Ἀφέσιον καλεῖσθαι τὸν Δία»[1]. Διὰ δὲ ταύτης τῆς παραδόσεως συνδέεται τὸ ἐν τῇ Μεγαρικῇ ἄκρᾳ ἱερόν, οἱονεὶ *ἀφίδρυμα* αὐτοῦ θεωρούμενον, πρὸς τὸν πανάρχαιον τοῦ Διὸς βωμὸν τὸν ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς, τῆς νῦν *ὄρος* καλουμένης, τῆς νήσου Αἰγίνης ἱδρυμένον πάλαι ποτε. Καὶ τῷ ὄντι ἡ ἵδρυσις αὐτοῦ μακρὰν τῆς πόλεως τῶν Μεγάρων καὶ ἐπὶ τόπου οὑτωσὶ τῆς θαλάσσης ὑπερκειμένου, ὥστε πανταχόθεν σχεδὸν νὰ ᾖ ὁρατὸς παρὰ τῶν διαπλεόντων τὸν κόλπον, μαρ-

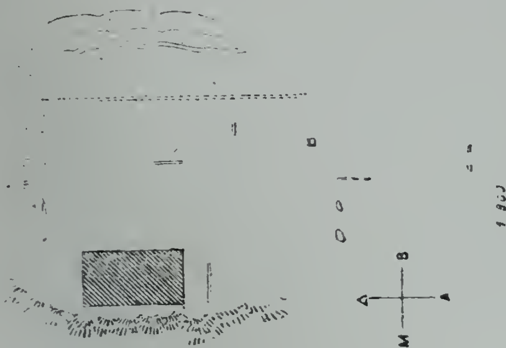
[1] Παράβ. Reinganum, ἔ. ἀ. σελ. 23, Leake, Trav. in north. Greece, II, σελ. 414, Bursian, Geogr. v. Griech. 1, σελ. 367.

[1] Ἀντὶ τοῦ κόρακος φέρεται ἐν ἄλλαις πηγαῖς ἱέραξ ἢ ἁπλῶς ὄρνεον.

[1] Ἀφοῦ αἱ λέξεις ἐκεῖναι εἶχον ἐκπέσει ὁ ἀντιγραφεὺς ἔθηκεν ἐκεῖ μετὰ τὸ κομίσαντα ἕνα *δὲ* ἵνα συνδέσῃ κἄπως τὰ λεγόμενα χωρὶς ὅμως καὶ νὰ φροντίσῃ πολὺ περὶ τοῦ ὅλου νοῦ τοῦ χωρίου.

τυρεῖ ἱκανῶς ὅτι κυρίως χάριν τῶν ναυτιλλομένων εἶχεν ἱδρυθῆ ποτε ἐκεῖ τὸ τοῦ Ἀφεσίου Διὸς ἱερόν.

Εἰς ἐξήγησιν τοῦ παρατιθεμένου τοπογραφικοῦ ἰχνογραφήματος τοῦ ναοῦ καὶ τῶν πέριξ αὐτοῦ θἀρκέσωσιν, ἐλπίζω, αἱ ἀκόλουθοι σημειώσεις. Ὁ ναὸς ἦτο μικρὸν (6 × 11 Γ. Μ.) καί, ὡς συνήθως,

ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς κατατεινόμενον οἰκοδόμημα· τῶν τοίχων τοῦ σηκοῦ αὐτοῦ σώζονται καὶ νῦν ἔτι ὄρθιοι οἱ κατώτατοι δόμοι ἐκ μακρῶν (μ. 1,20) ἐξ ἀσβεστολίθου πλίνθων ὄντες ᾠκοδομημένοι, ἐνῷ πέριξ πλεῖσται ὅσαι ἄλλαι πλίνθοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διεσπαρμέναι κατάκεινται· ἵδρυτο δέ, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, ἐπὶ τοῦ κρασπέδου ὑψώματος τινὸς τοῦ ἐκεῖ ἐδάφους, οὗτινος ἡ συνέχεια ἐπιεικῶς ἀπότομος πρὸς νότον κατερχομένη ἀπολήγει εἴς τινα ἀνατολικῶς τῆς Κακῆς Σκάλας ἐκβάλλουσαν εἰς τὴν θάλασσαν χαράδραν. Ἴχνη περιβόλου τὸ ὅλον τέμενος περιβάλλοντος σώζονται, οὐχὶ συνεχῆ ὅμως, κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς καὶ βορρᾶν μέρος· κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς κατάκεινται δύο ὀγκωδέστατα μάρμαρα, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον δυστυχῶς πάντοθεν λελωβημένα, ὥστε ἀδύνατον εἶναι νῦν νὰ μαντεύσωμεν τί ταῦτά ποτε ἦσαν· ἀλλὰ καὶ δεξαμενή τις ἐκεῖ, ἤτοι κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ τεμένους μέρος, ὑπάρχει, πέριξ τῆς ὁποίας σώζονται ἔτι καὶ νῦν αἱ πρὸς πόσιν καὶ πλύσιν χρήσιμοι *λεκάναι*. Ταύτης δὲ μεταξὺ καὶ τῶν δύο ἐκείνων ἀκαταλήπτων νῦν μαρμάρων κεῖται σειρὰ λίθων ὀγκωδῶν λαξευτὰς φερόντων κοιλότητας πρὸς ἵδρυσιν, ὡς εἰκάζω, στηλῶν ἢ ἄλλων ἀναθημάτων. Λατύπης δὲ μαρμάρων σωρεῖαι καὶ ὀστράκων πληθὺς οὐκ εὐκαταφρόνητος, καθὼς ἐπίσης καὶ κεράμων πηλίνων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν πάμπολλα θραύσματα εὕρηνται διακεχυμένα καθ' ὅλον τὸ τέμενος.

Ἀκριβεστέρα τις διὰ σκαφῆς ἔρευνα τῶν ἄνω περιγραφέντων μνημείων ἤθελε πιθανώτατα μᾶς διδάξει ἀξιόλογά τινα περὶ τῶν καθ' ἕκαστον αὐτῶν, ἀλλ' ἀρκοῦσιν ἐλπίζω καὶ τὰ προειρημένα εἰς ἀπόδειξιν πρῶτον μὲν ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος πολλοὺς εἰσέτι ἐγκρύπτει τοὺς ἀγνώστους τῇ ἐπιστήμῃ θησαυρούς, ἔπειτα δὲ ὅτι οὐκ ἀπεικότως διϊσχυρίσθημεν τοῦ λόγου ἀρχόμενοι, ὅτι ἡ ἔρευνα καὶ ἐξέτασις τοῦ τμήματος τούτου τῆς Μεγαρικῆς παρέχει ἡμῖν νέα τεκμήρια τῆς ἀκριβείας τῆς τοῦ Παυσανίου περιηγήσεως.

H. G. Lolling

ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ ΑΤΤΙΚΩΝ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας κατ' αὐτὰς πρὸς ἄλλοις τισὶ λίθοις ἐνεπιγράφοις καὶ τὰ ἑξῆς ψηφισμάτων τεμάχια, εὑρεθέντα εἰς διάφορα μέρη τῶν Ἀθηνῶν (τῆς κάτω πόλεως). Εἶναι δὲ πάντα ἐπὶ λίθου Πεντελικοῦ καὶ στοιχηδὸν κεχαραγμένα.

1.

. . . . . .
. Τ . . .
Σ Ε Ι . .
. . . Ν Ο Ν . .
. . . δ) Ε Τ Ο Φ ∠
ἐφισμα . . . . . κ) Λ Ι Κ Α Τ
αθε . . . . γρα) Μ Μ Α Τ
ε . . . . Σ Ν Ε Ο

(τόπος κενός).

Ο Ν
. . . .

Ὕψος τοῦ λίθου 0,21. πλάτος 0,07. πάχος 0,12. Πρόδηλον εἶναι, ὅτι ἡ ὀρθογραφία ἐλέγχει τὴν πρὸ Εὐκλείδου ἄρχοντος γραμματικήν.

2.

. . . .
. . Ι Δ . .
. . Σ Κ . .
. Τ Ο Σ Ι .
. . Α Ν . . .
. . . . . Ο . Σ .
. . Ω Μ Γ .
. . . Λ Ε Ω .
. . . Λ Ω Ι Τ . .
. ψ η φ) Ι Σ Μ Α Τ .
. . Π Ρ Ε Σ Β Ε . . .
. . Ν Τ Η Ι Β Ο .
. Ο Κ Ρ Α Τ Η .
. \ Ε Ι Δ ; Ε Ν .
. . Ν Τ Ο Ν . . .
. . . Α Υ Τ Ο . .
. . . Σ C . .
. . . . .

Ὕψος 0,17. πλάτος 0.08. πάχος 0,11. Τὰ γράμματα πολὺ ἀποτετριμμένα, καὶ ἴσως που ἐν τῇ ἀντιγραφῇ ἐσφάλην. Εἶναι δὲ ἡ γραφὴ τοῦ δ' πρὸ Χρ. αἰῶνος, ὅπως καὶ ἡ τοῦ ἐφεξῆς τρίτου τεμαχίου.

3.

. . . . .
. . . Α Κ . .
. Ε Ν Τ Ω . .
. . Ν Ε Ι Σ Ο . .
κ) Α Θ Α Π Ε Ρ . .
. . κ) Η Ρ Υ Ξ Ε Υ ; Χ . .
τ φ) Ι Δ Η Μ Ω Ι Τ Ω (ι . .
. . Ο Ι Ν Α Ι Ω Ν Κ Λ . .
. . ἐ π) Ι Δ Η Μ Ο Υ Ν Τ / . .
. . Τ Α Ι Τ Ω Ν Α / . .
. . . . Μ Ω . .
. . . . .

Ὕψος 0,15. πλάτος 0,12. πάχος 0,11. Ἔργον δὲ πολλοῦ χρόνου καὶ μελέτης εὐσυνειδήτου ἤθελεν εἶναι τὸ ἐξετάσαι, ἂν τὰ τρία τεμάχια ταῦτα συγκολλῶνταί τισι τῶν ἤδη προεκδεδομένων ἔν τε τῷ Corpus inscriptionum Atticarum καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐκτυποῦμεν καὶ τὴν ἑξῆς ὡσαύτως ἐξ ἀγορᾶς καὶ ἐξ Ἀθηνῶν προελθοῦσαν Λατινικὴν ἐπιγραφήν, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐπὶ λίθου Πεντελικοῦ, κολοβοῦ δεξιόθεν, ἀριστερόθεν καὶ κάτωθεν.

. . . l)egite hoc Remi et Qv(irini. . .
. . . militiæ decvs poeta . . ; . .
. . . . . litate Flaviorvm. . . .
. . .s sapientia politv. . .
. . . . nis haC; . . . . . .
. . . .

Ὕψος τοῦ λίθου 0,21. πλάτ. 0,35. πάχ. 0,13. Μετὰ τὸ *ta* τοῦ β' στίχου καὶ πρὸ τῆς τοῦ λίθου ἀποθραύσεως σώζεται κενὸς τόπος ἑνὸς γράμματος.

Χάραξις γραμμάτων ἐπιμελής. Τὸ δὲ σχῆμα αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ τὸ ἐν στίχῳ τρίτῳ ὄνομα τῶν Φλαουΐων, ἐμφαίνει τὸν α^ον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα. Δὲν ἀποφαίνομαι δὲ περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐπιγραφῆς. Μόνον βλέπω, ὅτι δὲν εἶναί τις τῶν κοινῶν καὶ συνήθων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Ἰουλίου 1888.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

(Ἐξεδόθη τῇ 1η Αὐγούστου 1888.)

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων

ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΧΑΪΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδῶν

ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΧΑΪΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδῶν

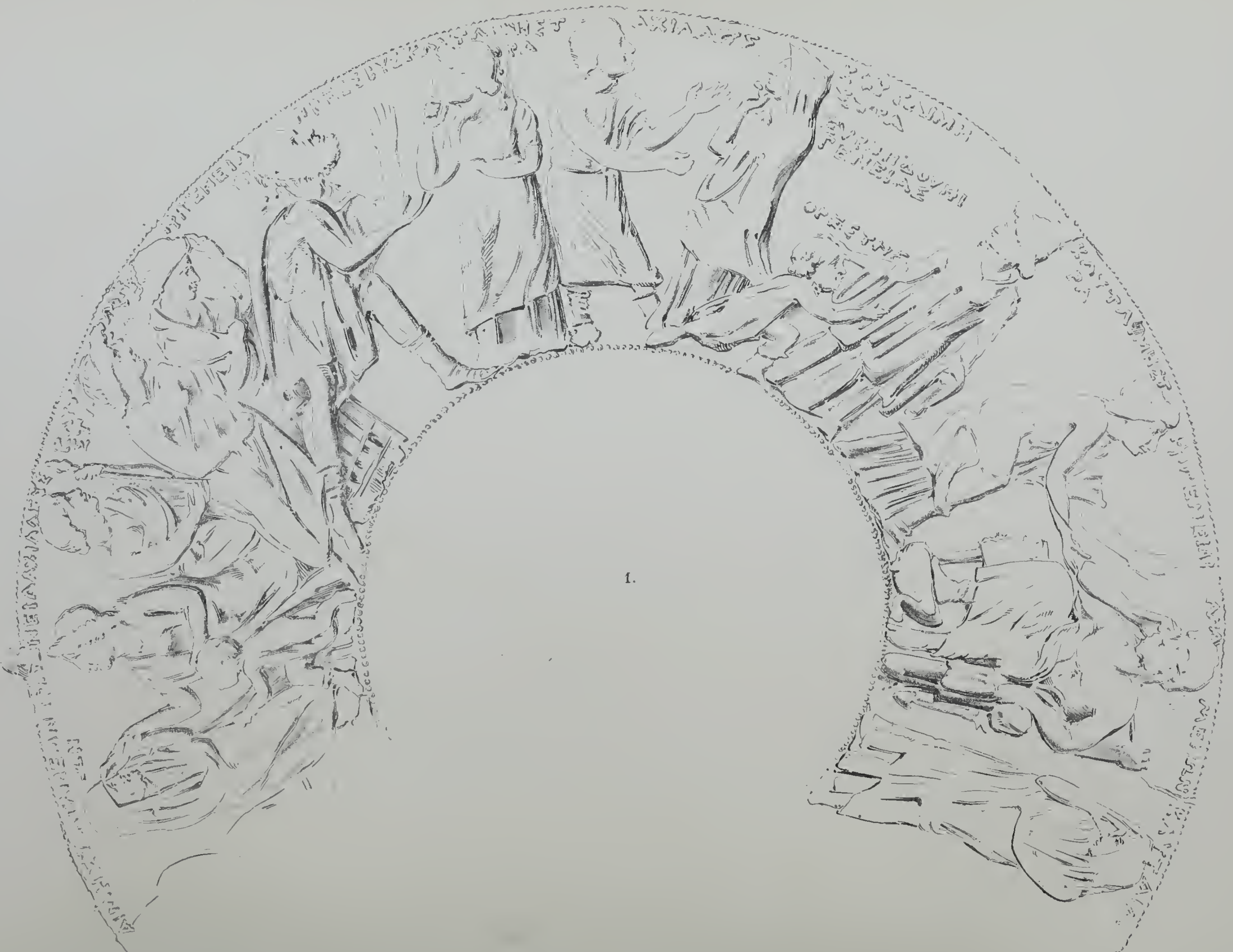
ΧΑΛΚΗ ΚΕΦΑΛΗ ΑΡΧΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΑΘ

Σ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

1.

ΣΚΥΦΟΙ ΒΟΙΩΤΙΚΟΙ ΔΥΟ.

ΠΙΝΑΞ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΑΘΗΝΑΣ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΞ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΑΪΚΟ

ΕΞ ΑΚ

ΑΓΑΛΜΑ

ΙΟΛΕΩΣ

1.

2 α.

2.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

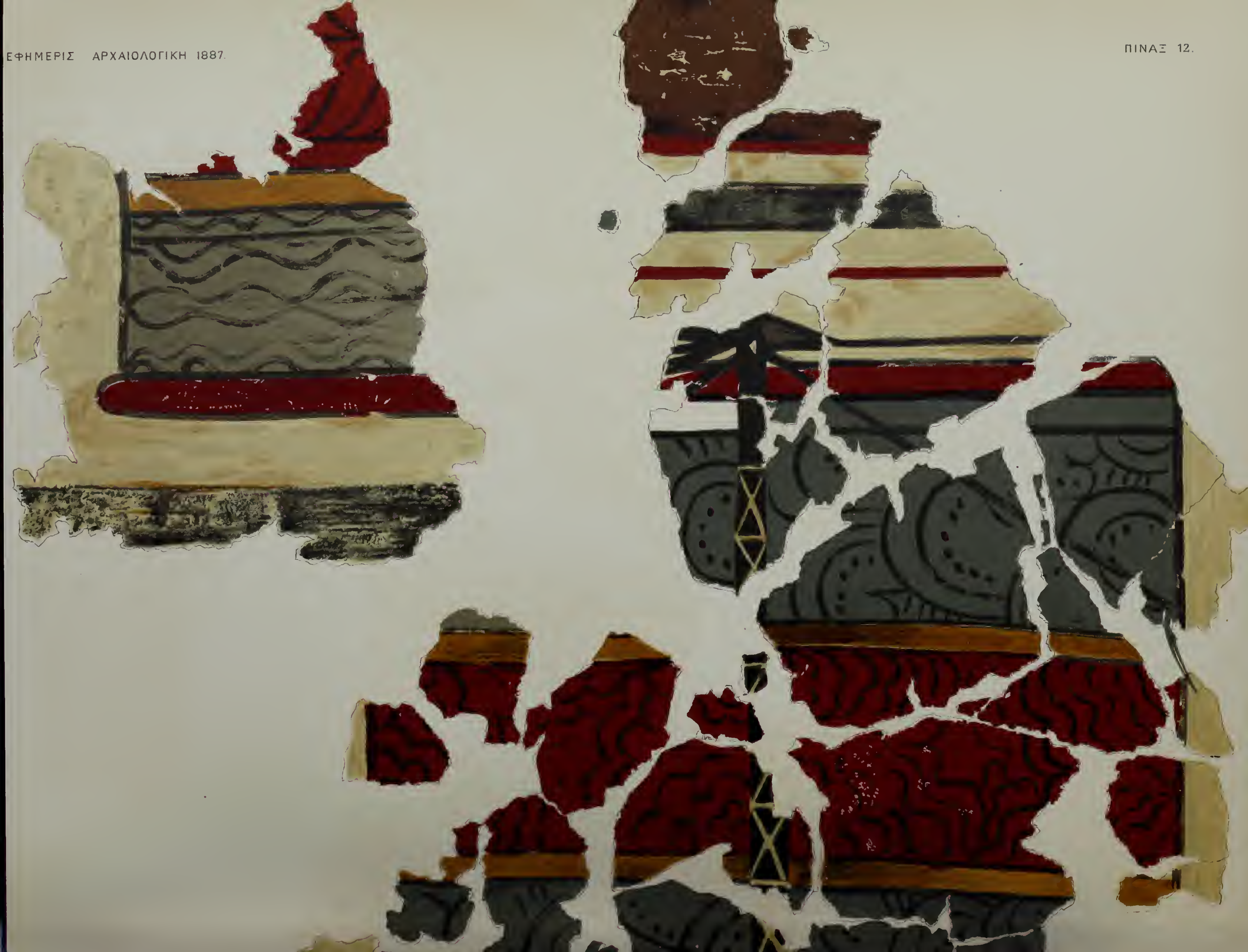

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

ΜΥΚΗΝΩΝ

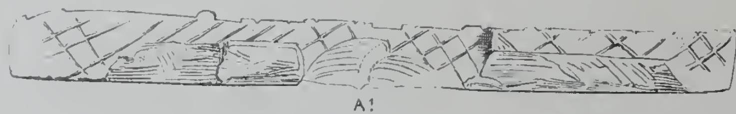

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΕΚ
ΜΥΚΗΝΩΝ

B

A

A'

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕ

1
2
3
4
7
5
6
8
9
10
11
12
12a
13
14
15
16
17
18
18a
19
20
21
21a
22
23
24
25
26
27

Κ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1888

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1889

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΔΕΚΕΛΕΙΑΣ

Ἡ ἐνταῦθα ἐκδιδομένη ἐπιγραφὴ (ἥτις ἐξεδόθη προχείρως ἐν τῇ « Ἐφημερίδι» τῆς 31 Αὐγούστου 1888) εἶνε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ *φρατρικοῦ ψηφίσματος* τοῦ ἐν σελ. 70 ἑξ. τοῦ ἔτους 1883 τῆς Ἀρχ. Ἐφημερ. ὑπὸ Σ. Α. Κουμανούδη καὶ ἐν τῷ C. I. A. II, ἀρ. 841^{b} ὑπὸ U. Koehler ἐκδοθέντος. Εἶνε δὲ ἀναγεγραμμένη εἰς τὴν αὐτὴν στήλην, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου ἐπιφανείας· ἦτο ἄρα ἡ στήλη *ὀπισθόγραφος*. Ἔμεινε δὲ ἀπὸ τοῦ 1883 ἀπαρατήρητος ὡς ὑπὸ σκληροῦ τινος ἐπιχρίσματος κεκαλυμμένη. Μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ διευθυντὴς τῆς περὶ τὸ Τατόϊ Βασιλικῆς ἐπαύλεως κ. Μύντερ, ὅστις, πέμψας πρὸς ἐμὲ ἀντίγραφον καὶ χάρτινον ἔκτυπον, μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐκδώσω αὐτὴν προσηκόντως διὰ τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος.

ΕΑΝΔΕΤΙΤΟΥΤΩΝΔΙΑΚΩΛΥΗΙΟΠΟΙΑΝΟΙ
ΕΡΕΥΣΠΡΟΓΡΑΦΗΙΕΝΘΑΥΘΑΑΓΕΝΤΑΜΕΙ
ΑΚΑΙΤΑΚΟΡΕΙΑΠΡΟΓΡΑΦΕΝΔΕΠΡΟΠΕΜΠ
ΤΑΤΗΣΔΟΡΠΙΑΣΕΝΠΙΝΑΚΙΩΙΛΕΛΕΥΚΩΜ
ΕΝΩΙΜΗΛΑΤΤΟΝΗΣΠΙΘΑΜΙΑΙΩΙΟΠΟΑΝΔ
ΕΚΕΛΕΙΗΣΠΡΟΣΦΟΙΤΩΣΙΝΕΝΑΣΤΕΙΤΟΔ
ΕΨΗΦΙΣΜΑΤΟΔΕΚΑΙΤΑΙΕΡΕΩΣΥΝΑΑΝΑΓ
ΡΑΨΑΙΤΟΝΙΕΡΕΑΕΝΣΤΗΛΗΙΛΙΘΙΝΗΙΠΡ
ΟΣΘΕΝΤΟΒΩΜΟΔΕΚΕΛΕΙΑΣΙΝΤΕΛΕΣΙΤΟ
ΙΣΕΑΥΤΟΝΙΚΟΔΗΜΟΣΕΙΠΕΤΑΜΕΝΑΛΛΑΚΑΤ
ΑΤΑΠΡΟΤΕΡΑΨΗΦΙΣΜΑΤΑΑΚΕΤΑΙΠΕΡΙΤ
ΕΣΕΙΣΑΓΩΓΗΣΤΩΝΠΑΙΔΩΝΚΑΙΤΗΣΔΙΑΔ
ΙΚΑΣΙΑΣΤΟΣΔΕΜΑΡΤΥΡΑΣΤΡΕΣΟΣΕΙΡΗ
ΤΑΙΕΠΙΤΗΙΑΝΑΚΡΙΣΕΙΠΑΡΕΧΕΣΘΑΙΕΚΤ
ΩΝΕΑΥΤΟΘΙΑΣΩΤΩΝΜΑΡΤΥΡΟΝΤΑΣΤΑΥΠΕΡΩΤΩΜΕ
ΚΑΙΕΠΟΜΝΥΝΤΑΣΤΟΝΔΙΑΤΟΝΦΡΑΤΡΙΟΝ
ΜΑΡΤΥΡΕΝΔΕΤΟΣΜΑΡΤΥΡΑΣΚΑΙΕΠΟΜΝΥ
ΝΑΙΕΧΟΜΕΝΟΣΤΟΒΩΜΟΕΑΝΔΕΜΗΩΣΙΕΝΤ
ΩΘΙΑΣΩΙΤΟΤΩΙΤΟΣΟΤΟΙΤΟΝΑΡΙΘΜΟΝΕ
ΚΤΩΝΑΛΛΩΝΦΡΑΤΕΡΩΝΠΑΡΕΧΕΣΘΩΟΤΑΝ
ΔΕΗΙΗΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΟΦΡΑΤΡΙΑΡΧΟΣΜΗΠ
ΡΟΤΕΡΟΝΔΙΔΟΤΩΤΗΨΗΦΟΝΠΕΡΙΤΩΝΠΑΙ
ΔΩΝΤΟΙΣΑΠΑΣΙΦΡΑΤΕΡΣΙΠΡΙΝΑΝΟΙΑΥ
ΤΟΤΟΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΘΙΑΣΩΤΑΙΚΡΥΒΔΗΝΑ
ΠΟΤΟΒΩΜΟΦΕΡΟΝΤΕΣΤΗΝΨΗΦΟΝΔΙΑΨΗΦ
ΙΣΩΝΤΑΙΚΑΙΤΑΣΨΗΦΟΣΤΑΣΤΟΤΩΝΕΝΑΝ
ΤΙΟΝΤΩΝΑΠΑΝΤΩΝΦΡΑΤΕΡΩΝΠΑΡΟΝ
ΤΩΝΕΝΤΗΙΑΓΟΡΑΙΟΦΡΑΤΡΙΑΡΧΟΣΔΙΑΡ
ΙΘΜΗΣΑΤΩΚΑΙΑΝΑΓΟΡΕΥΕΤΩΟΠΟΤΕΡΑΝ
ΨΗΦΙΣΩΝΤΑΙΕΑΝΔΕΨΗΦΙΣΑΜΕΝΩΝΤΩΝΘ
ΙΑΣΩΤΩΝΕΝΑΙΑΥΤΟΙΣΦΡΑΤΕΡΑΟΙΑΛΛΟ
ΙΦΡΑΤΕΡΕΣΑΠΟΨΗΦΙΣΩΝΤΑΙΟΦΕΙΛΟΝΤ

ΩΝΕΚΑΤΟΝΔΡΑΧΜΑΣΙΕΡΑΣΤΩΙΔΙΙΤΩΙΦ
ΡΑΤΡΙΩΙΟΙΘΙΑΣΩΤΑΙΠΛΗΝΟΣΟΙΑΝΤΩΝ
ΘΙΑΣΩΤΩΝΚΑΤΗΓΟΡΟΙΗΕΝΑΝΤΙΟΜΕΝΟΙ
ΦΑΙΝΩΝΤΑΙΕΝΤΗΙΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΙΕΑΝΔΕ
ΑΠΟΨΗΦΙΣΩΝΤΑΙΟΙΘΙΑΣΩΤΑΙΟΔΕΕΙΣΑ
ΓΩΝΕΦΗΙΕΙΣΤΟΣΑΠΑΝΤΑΣΤΟΙΣΔΕΑΠΑΣ
ΙΔΟΞΕΙΕΝΑΙΦΡΑΤΗΡΕΝΓΡΑΦΕΣΘΩΕΙΣΤ
ΑΚΟΙΝΑΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΕΑΝΔΕΑΠΟΨΗΦΙΣΩ
ΝΤΑΙΟΙΑΠΑΝΤΕΣΟΦΕΙΛΕΤΩΕΚΑΤΟΝΔΡΑ
ΧΜΑΣΙΕΡΑΣΤΩΙΔΙΙΤΩΙΦΡΑΤΡΙΩΙΕΑΝΔΕ
ΑΠΟΨΗΦΙΣΑΜΕΝΩΝΤΩΝΘΙΑΣΩΤΩΝΜΗΕΦΗ
ΙΕΙΣΤΟΣΑΠΑΝΤΑΣΚΥΡΙΑΕΣΤΩΗΑΠΟΨΗΦ
ΙΣΙΣΗΤΩΝΘΙΑΣΩΤΩΝΟΙΔΕΘΙΑΣΩΤΑΙΜΕ
ΤΑΤΩΝΑΛΛΩΝΦΡΑΤΕΡΩΝΜΗΦΕΡΟΝΤΩΝΤΗΝ
ΨΗΦΟΝΠΕΡΙΤΩΝΠΑΙΔΩΝΤΩΝΕΚΤΟΘΙΑΣΟ
ΤΟΕΑΥΤΩΝΤΟΔΕΨΗΦΙΣΜΑΤΟΔΕΠΡΟΣΑΝΑΓ
ΡΑΨΑΤΩΟΙΕΡΕΥΣΕΙΣΤΗΝΣΤΗΛΗΝΤΗΝΛΙ
ΘΙΝΗΝΟΡΚΟΣΜΑΡΤΥΡΩΝΕΠΙΤΗΙΕΙΣΑΓΩ
ΓΕΙΤΩΝΠΑΙΔΩΝΜΑΡΤΥΡΩΟΝΕΙΣΑΓΕΙΕΑ
ΥΤΩΙΥΟΝΕΝΑΙΤΟΤΟΝΓΝΗΣΙΟΝΕΓΓΑΜΕΤ
ΗΣΑΛΗΘΗΤΑΥΤΑΝΗΤΟΝΔΙΑΤΟΝΦΡΑΤΡΙΟ
ΝΕΥΟΡΚΟΤΙΜΕΝΜΟΙΠΟΛΛΑΚΑΙΑΓΑΘΑΕΝ
ΑΙΕΙΔΕΠΙΟΡΚΟΙΗΝΤΑΝΑΝΤΙΑ
.ΕΝΕΞΕΝΟΣΕΙΠΕΝΔΕΔΟΧΘΑΙΤΟΙΣΦΡΑΤΕΡΣΙΠΕΡΙ
ΤΗΣΕΙΣΑΓΩΓΗΣΤΩΝΠΑΙΔΩΝΤΑΜΕΝΑΛΛΑΚΑ
ΤΑΤΑΠΡΟΤΕΡΑΨΗΦΙΣΜΑΤΑΟΠΩΣΔΑΝΕΙΔΩΣΙΟΙ
ΦΡΑΤΕΡΕΣΤΟΥΣΜΕΛΛΟΝΤΑΣΕΙΣΑΓΕΣΘΑΙΑΠΟ
ΓΡΑΦΕΣΘΑΙΤΩΙΠΡΩΤΩΙΕΤΕΙΗΩΙΑΝΤΟΚΟΥΡΕΟ
ΝΑΓΕΙΤΟΟΝΟΜΑΠΑΤΡΟΘΕΝΚΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥΚΑΙΤΗ
ΣΜΗΤΡΟΣΠΑΤΡΟΘΕΝΚΑΙΤΟΥΔΗΜΟΥΠΡΟΣΤΟΝ
ΦΡΑΤΡΙΑΡΧΟΝΤΟΝΔΕΦΡΑΤΡΙΑ
ΑΜΕΝΩΝΑΝΑΓΡΑΨΑΝΤΑΕΚ
ΕΛΕΕΣΠΡΟΣΦΟΙΤΩΣΙΕΚΤΙΘ
ΑΝΑΓΡΑΨΑΝΤΑΕΝΣΑΝΙΔ
ΟΙΤΗΣΛΗΤΟΥΣ

Διὸς φρατρίο

ἱερεὺς Θεόδωρος Εὐφαντίδο ἀνέγραψε καὶ ἔστησε τὴν στήλην.

Ἱερεώσυνα τῶι ἱερεῖ διδόναι τάδε· ἀπὸ τõ μείο κωλῆν, πλευρόν, ʼος, ἀργυρίο ΙΙΙ· ἀπὸ τõ κορείο κωλῆν, πλευρόν, ʼος, ἐλατῆρα χοινικιαῖον, οἴνο ἡμίχον, ἀργυρίο Ͱ.

Τάδε ἔδοξεν τοῖς φράτερσι ἐπὶ Φορμίωνος ἄρχοντος Ἀθηναίοις, φρατριαρχõντος δὲ Παντακλέος ἐξ Οἴο.

Ἱεροκλῆς εἶπε· ὁπόσοι μήπω διεδικάσθησαν κατὰ τὸν νόμον τὸν Δημοτιωνιδῶν, διαδικάσαι περὶ αὐτῶν τὸς φράτερας αὐτίκα μάλα, ὑποσχομένος πρὸς τὸ Διὸς τõ φρατρίο, φέροντας τὴν ψῆφον ἀπὸ τõ βωμõ· ὃς δ᾽ ἂν δόξηι μὴ ὢν φράτηρ ἐσαχθῆναι, ἐξαλειψάτω τὸ ὄνομα αὐτõ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ φρατρίαρχος ἐκ τõ γραμματεί-

ο τῶ ἐν Δημοτιωνιδῶν καὶ τῶ ἀντιγράφ-
ο· ὁ δὲ ἐσαγαγὼν τὸν ἀποδικασθέντα ὀφε-
ιλέτω ἑκατὸν δραχμὰς ἱερὰς τῶι Διὶ τ-
ῶι φρατρίωι, ἐσπράττεν δὲ τὸ ἀργύριο-
ν τοῦτο τὸν ἱερέα καὶ τὸν φρατρίαρχο-
ν ἢ αὐτὸς ὀφείλεν, τὴν δὲ διαδικασίαν
τὸ λοιπὸν ˟εναι τῶι ὑστέρωι ἔτει ἢ ὧι ἂ-
ν τὸ κόρεον θύσηι τῆι κορεώτιδι Ἀπατ-
ορίων, φέρεν δὲ τὴν ψῆφον ἀπὸ τῶ βωμῶ· ἐ-
ὰν δέ τις βόληται ἐφεῖναι ἐς Δημοτιων-
ίδας ὧν ἂν ἀποψηφίσωνται, ἐξεῖναι αὐ-
τῶι· ἑλέσθαι δὲ ἐπ᾽ αὐτοῖς συνηγόρος τ-
ὸν Δεκελειῶν οἶκον πέντε ἄνδρας ὑπὲ-
ρ τριάκοντα ἔτη γεγονότας, τούτος δὲ
ἐξορκωσάτω ὁ φρατρίαρχος καὶ ὁ ἱερε-
ὺς συνηγορήσεν τὰ δικαιότατα καὶ ὀκ
ἐάσεν ὀδένα μὴ ὄντα φράτερα φρατρίζ-
εν· ὅτο δ᾽ ἂν τῶν ἐφέντων ἀποψηφίσωντα-
ι Δημοτιωνίδαι, ὀφειλέτω χιλίας δρα-
χμὰς ἱερὰς τῶι Διὶ τῶι φρατρίωι· ἐσπρ-
αττέτω δὲ τὸ ἀργύριον τοῦτο ὁ ἱερεὺς
τῶ Δεκελειῶν οἴκο, ἢ αὐτὸς ὀφειλέτω· ἐ-
ξεῖναι δὲ καὶ ἄλλωι τῶι βολομένωι τῶ-
ν φρατέρων ἐσπράττεν τῶι κοινῶι· ταῦ-
τα δ᾽ ˟εναι ἀπὸ Φορμίωνος ἄρχοντος· ἐπι-
ψ]ηφίζεν δὲ τὸν φρατρίαρχον περὶ ὧν ἂ-
ν] διαδικάζεν δέηι κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν
ἕκαστον, ἐὰν δὲ μὴ ἐπιψηφίσηι, ὀφελέτ-
ω πεντακοσίας δραχμὰς ἱερὰς τῶι Διὶ
τῶι φρατρίω[ι, ἐ]σπράττεν δὲ τὸν ἱερέα
κ]αὶ ἄλλο[ν τὸν βο]λόμενον τὸ ἀργύριον
τοῦ]το [τῶι κοινῶι], τὸ δὲ λοιπὸν ἄγεν τὰ
μεῖα καὶ τὰ κόρει]α ἐς Δεκέλειαν ἐπι τ-
ὸν βωμόν· ἐὰν δὲ μὴ θ]ύσηι ἐπὶ τῶ βωμῶ, ὀφ-
ειλέτω πεντήκοντ]α δραχμὰς ἱερὰς τῶ-
ι Διὶ τῶι φρατρίωι· ἐσ]πραττέτω δὲ ὁ ἱερ-
εὺς τῶ Δεκελειῶν οἴκο; ἢ] αὐτὸς ὀφειλ[έ-
τω]. . . . .
ἐὰν δέ τι τούτων διακωλύηι, ὅποι ἂν ὁ ἱ-
ερεὺς προγράφηι ἐνθαῦθα ἄγεν τὰ μεῖ-
α καὶ τὰ κόρεια. Προγράφεν δὲ πρόπεμπ-
τα τῆς δορπίας ἐν πινακίωι λελευκωμ-
ένωι μὴ ἔλαττον ἢ σπιθαμιαίωι ὅπο ἂν Δ-
εκελειῆς προσφοιτῶσιν ἐν ἄστει· τὸ δ-
ὲ ψήφισμα τόδε καὶ τὰ ἱερεώσυνα ἀναγ-
ράψαι τὸν ἱερέα ἐν στήληι λιθίνηι πρ-
όσθεν τῶ βωμῶ Δεκελειᾶσιν τέλεσι το-
ῖς ἑαυτῶ. Νικόδημος εἶπε τὰ μὲν ἄλλα κατ-
ὰ τὰ πρότερα ψηφίσματα ἃ κεῖται περὶ τ-
ῆς εἰσαγωγῆς τῶν παίδων καὶ τῆς διαδ-
ικασίας, τὸς δὲ μάρτυρας τρε͂ς ὅς εἴρη-
ται ἐπὶ τῆι ἀνακρίσει παρέχεσθαι ἐκ τ-
ῶν ἑαυτῶ θιασωτῶν μαρτυρῶντας τὰ ὑπερωτώμε(να)
καὶ ἐπομνύντας τὸν Δία τὸν φράτριον·
μαρτυρε͂ν δὲ τὸς μάρτυρας καὶ ἐπομνύ-
ναι ἐχομένος τῶ βωμῶ· ἐὰν δὲ μὴ ὦσι ἐν τ-
ῶ(ι) θιάσωι τότωι τοσῶτοι τὸν ἀριθμόν, ἐ-
κ τῶν ἄλλων φρατέρων παρεχέσθω· ὅταν
δὲ ἦι ἡ διαδικασία, ὁ φρατρίαρχος μὴ π-
ρότερον διδότω τὴ(ν) ψῆφον περὶ τῶν παί-
δων τοῖς ἅπασι φράτερσι, πρὶν ἂν οἱ αὐ-
τῶ τῶ εἰσαγομένο θιασῶται κρύβδην ἀ-
πὸ τῶ βωμῶ φέροντες τὴν ψῆφον διαψηφ-
ίσωνται· καὶ τὰς ψήφος τὰς τότων ἐναν-
τίον τῶν ἁπάντων φρατέρων παρόν-
των ἐν τῆι ἀγορᾶι ὁ φρατρίαρχος διαρ-
ιθμησάτω καὶ ἀναγορευέτω ὁπότερ᾽ ἂν
ψηφίσωνται· ἐὰν δέ, ψηφισαμένων τῶν θ-
ιασωτῶν ˟εναι αὐτοῖς φράτερα, οἱ ἄλλο
ι φράτερες ἀποψηφίσωνται, ὀφειλόντ-
ων ἑκατὸν δραχμὰς ἱερὰς τῶι Διὶ τῶι φ-
ρατρίωι οἱ θιασῶται, πλὴν ὅσοι ἂν τῶν
θιασωτῶν κατήγοροι ἢ ἐναντιόμενοι
φαίνωνται ἐν τῆι διαδικασίαι· ἐὰν δὲ
ἀποψηφίσωνται οἱ θιασῶται, ὁ δὲ εἰσά-
γων ἐφῆι εἰς τὸς ἅπαντας, τοῖς δὲ ἅπασ-
ι δόξει ˟εναι φράτηρ, ἐνγραφέσθω εἰς τ-
ὰ κοινὰ γραμματεῖα· ἐὰν δὲ ἀποψηφίσω-
νται οἱ ἅπαντες, ὀφειλέτω ἑκατὸν δρα-
χμὰς ἱερὰς τῶι Διί τῶι φρατρίωι· ἐὰν δέ,
ἀποψηφισαμένων τῶν θιασωτῶν, μὴ ἐφῆ-
ι εἰς τὸς ἅπαντας, κυρία ἔστω ἡ ἀποψήφ-
ισις ἡ τῶν θιασωτῶν· οἱ δὲ θιασῶται με-
τὰ τῶν ἄλλων φρατέρων μὴ φερόντων τὴν
ψῆφον περὶ τῶν παίδων τῶν ἐκ τῶ θιάσο
τῶ ἑαυτῶν· τὸ δὲ ψήφισμα τόδε προσαναγ-
ραψάτω ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν στήλην τὴν λι-
θίνην. Ὅρκος μαρτύρων ἐπὶ τῆι εἰσαγω-
γεῖ τῶν παίδων: μαρτυρῶ ὃν εἰσάγει ἑα-
υτῶι ὑὸν ˟εναι τῶτον γνήσιον ἐγ γαμετ-
ῆς· ἀληθῆ ταῦτα νὴ τὸν Δία τὸν φράτριο-
ν· εὐορκῶ(ν)τι μέν μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ˟εν-
αι· εἰ δ᾽ ἐπιορκοίην, τἀναντία.
Μ]ενέξενος εἶπεν· δεδόχθαι τοῖς φράτερσι περὶ
τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παίδων τὰ μὲν ἄλλα κα-
τὰ τὰ πρότερα ψηφίσματα, ὅπως δ᾽ ἂν εἰδῶσι οἱ

φράτερες τοὺς μέλλοντας εἰσάγεσθαι, ἀπο-
γράφεσθαι τῶι πρώτωι ἔτει ἢ ὧι ἂν τὸ κούρεο-
ν ἄγει τὸ ὄνομα πατρόθεν καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆ-
ς μητρὸς πατρόθεν καὶ τοῦ δήμου πρὸς τὸν
φρατρίαρχον, τὸν δὲ φρατρία[ρχον ἀπογραψ-
αμένων ἀναγράψαντα ἐκ[τιθέναι ὅπου ἂν Δεκ-
ελέες προσφοιτῶσι· ἐκτιθ[έναι δὲ τὰ ὀνόματα
ἀναγράψαντα ἐν σανιδ[ίωι λελευκωμένωι
οιτηςλητους . . . .
. . . .

Ἐπειδὴ τὸ ψήφισμα τοῦτο εἶνε τῷ ὄντι πολὺ διδακτικὸν καὶ ἔχει χρείαν ἑρμηνείας ὡς περιέχον πολλὰς ἀπορίας, καθὼς παρετήρησεν ὁ Κουμανούδης, θέλομεν δ' ἐπιχειρήσῃ νὰ διαφωτίσωμεν αὐτὴν ὅσον εἰς ἡμᾶς δυνατόν, ἐκρίναμεν ἐπάναγκες νὰ ἐπαναλάβωμεν διὰ μικρῶν γραμμάτων τὸ προεκδοθὲν πρῶτον αὐτῆς μέρος, ἵνα συμπληρωθῇ μὲν τὸ μικρὸν ὑπολειφθὲν ἐν αὐτῷ χάσμα, ἀρθῇ δὲ καὶ ἡ μικρὰ διαφορὰ ἡ μεταξὺ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Κουμανούδη καὶ Koehler, ἔχῃ δὲ καὶ ὁ ἀναγνώστης τὸ ὅλον ψήφισμα πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἡ ἀρίθμησις τῶν στίχων ἀκολουθεῖ τὴν τοῦ πρώτου μέρους.

Ὁ *Λίθος* καὶ αἱ διαστάσεις τῆς στήλης, τὰ γράμματα καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀναγραφῆς ὀρθῶς ἐσημειώθησαν ὑπὸ τοῦ Κουμανούδη· ἡ δὲ παροῦσα ἐπιγραφὴ κατέχει ὁλόκληρον τὴν ὀπίσω ἐπιφάνειαν, ἥτις οὔτε ἐπίκρανον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔχει κόσμημα —ἀπόδειξις ὅτι εἶνε συνέχεια τοῦ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ἐπιφανείας ἀναγεγραμμένου ψηφίσματος· ἡ δὲ πρὸς τὰ κάτω κολόβωσις ἐξηφάνισεν οὐ μόνον τὰ συμπληρωθέντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλους τινὰς ὄχι πολλοὺς στίχους. Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τοῦ στ. 113 καὶ ἑξ. τὸ περιλαμβάνον τὸ ψήφισμα τοῦ Μενεξένου φαίνεται ὅτι ἀνεγράφη ἐν ὑστερωτέρῳ χρόνῳ, ἂν δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ τοῦτο ἐκ τοῦ χονδροειδεστέρου χαρακτῆρος τῶν γραμμάτων, τῆς μὴ στοιχηδὸν τάξεως αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ὀρθογραφίαν διαφορᾶς.

Οἱ *στίχοι* καὶ ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ψηφίσματος περιέχουσι γράμματα 30, πλὴν τοῦ 67ου, ἔχοντος 32 καὶ τοῦ 71ου, 99ου καὶ 103ου, ἐχόντων 31, τοῦ 84ου ἔχοντος 27 καὶ τοῦ 112ου ἔχοντος 23. Ὁ δὲ στ. 72 εἶνε ἄγαν ὑπέρμετρος, περιέχων 37 γράμματα, διότι ὁ χαράκτης ἢ λησμονήσας λέξιν τινὰ ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν ἠναγκάσθη νὰ μεταχαράξῃ τὸν στίχον καὶ νὰ στενοχωρήσῃ τὰ 37 γράμματα εἰς τὸν χῶρον τῶν 30, ὀλιγωρήσας τὴν στοιχηδὸν τάξιν, ὡς φαίνεται ἐν τῇ διὰ κεφαλαίων γραμμάτων ἐκτυπώσει, παραλείψας δὲ καὶ μίαν συλλαβήν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 113ου καὶ ἑξῆς οὔτε στοιχηδὸν εἶνε τεταγμένοι οὔτε ἰσάριθμα ἔχουσι τὰ γράμματα οἱ στίχοι, ἀλλ' ὁ μὲν τὰ πλεῖστα ἔχων περιέχει 37, ὁ δὲ τὰ ὀλίγιστα 32.

Ὡς πρὸς τὴν *ὀρθογραφίαν* παρατηροῦμεν ὅτι τὸ η δὲν ἀποδίδεται διὰ τοῦ ε, εἰμὴ ἐν στ 69 *τε̄ς* ἀντὶ τοῦ *τῆς*, ἐν στ. 96 *δόξει* ἀντὶ τοῦ *δόξῃ*, ἐν στ.108 *εἰσαγωγεῖ* ἀντὶ τοῦ *εἰσαγωγῇ* καὶ ἐν στ.118 *ἄγει* ἀντὶ τοῦ *ἄγῃ*. Τὸ ῥιζικὸν *ου* τῆς ἀντωνυμίας *οὗτος* ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἄλλοτε μὲν ἐκφέρεται διὰ τῆς διφθόγγου, ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ *ο*, οἷον στ. 25, 41 καὶ 52 *τοῦτο*, στ. 34 *τούτος*· ἀλλαχοῦ δὲ *τότῳ*, *τо̄τον*, *τότων* κ. ἄ.

Ἄλλαι τινὲς *γραμματικαὶ* καὶ *ἑρμηνευτικαὶ* παρατηρήσεις ἄξιαι σημειώσεως εἶνε αἱ ἑξῆς.

Στ. 7 *πλευρόν*, *ὅς*] οὕτως ὀρθότατα ἀνέγνωσεν ὁ Κουμανούδης ἀντὶ τοῦ παρὰ Koehler *πλευρόνος*. Τί δὲ εἶνε τὸ *πλευρὸν* καὶ τὸ *οὖς*, θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς·—*ἐλατῆρα*] Κατὰ τὸ Λεξ. τοῦ Passow *ἐλατὴρ* εἶνε ein langes Brod oder Kuchen. Ὀρθότατα ἐξηγεῖ τὴν λ. ὁ Σουΐδας «ἐλατὴρ πλακουντῶδες πέμμα *πλατύ*, ἔνθεν καὶ ἡ ἐπωνυμία παρὰ τὸ ταῖς χερσὶν *ἐλαύνεσθαι εἰς πλάτος*· ἢ ἄρτος πλατύς, ἐν ᾧ τὸ ἔτνος ἐτίθεσαν καὶ προσῆγον τοῖς βωμοῖς», ὅμοιον δηλ. τὸ σχῆμα πρὸς τὴν σήμερον ξενικῶς λεγομένην *τούρταν*.

Στ. 28 *ὑποσχομένος*] Ἡ ὑπόσχεσις ἀναφέρεται εἰς τὸ προηγούμενον, ὅτι *αὐτίκα μάλα* θὰ διαδικάσωσι καὶ δὲν θὰ ἀναβάλωσι τὴν διαδικασίαν.

Στ. 28 *θύσηι*] Τίς;—Ὁ εἰσάγων τὸ τέκνον εἰς τοὺς φράτερας. Ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης εἶνε νὰ μὴ γείνῃ ἡ διαδικασία, πρὶν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀπατουρίων, καθ' ἣν ἔθυσεν ὁ εἰσάγων τὸν παῖδα, παρέλθωσιν 8 ἢ 9 μῆνες· διότι τὰ μὲν Ἀπατούρια ἤγοντο κατὰ μῆνα Πυανεψιῶνα, ἤγουν ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, τὸ δὲ πολιτικὸν ἔτος τῶν Ἀθηναίων ἤρχιζε κατὰ τὰς θερινὰς τροπάς.

Στ. 37 *φρατρίζειν*] Γνωστὸν ὅτι ὁ Κόβετ (Var. Lect. σ. 350) ἐγνωμάτευσεν ὅτι οἱ μὲν Γραικύλοι ἔλεγον *φρατρίζω*, οἱ δὲ Ἀττικοὶ *φρατριάζω*, ὅπως καὶ οἱ μὲν νεώτεροι *φράτωρ*, οἱ δὲ Ἀττικοὶ *φρά-*

τηρ. Καὶ περὶ μὲν τῶν ὀνομάτων ὀρθὰ εἶνε τὰ λεγόμενα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καί τινων ἀντιγράφων τῶν ῥητόρων· τὰ δὲ περὶ τῶν ῥημάτων ἐλέγχονται ἡμαρτημένα τοὐλάχιστον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἀττικῆς, ἀττικωτάτης ἐπιγραφῆς.

Στ. 53-54. Τοὺς στίχους τούτους ἡμεῖς μὲν συνεπληρώσαμεν, ὁδηγηθέντες ὑπὸ τῶν ἑπομένων 59 καὶ 60 «ἄγεν τὰ μεῖα καὶ τὰ κόρεια», ὁ δὲ Koehler πρὸ ἡμῶν ἐξ ἰδίας εἰκασίας.

Στ. 55 ἐὰν δὲ μὴ θύσηι ἐπὶ τõ βωμõ] ἐννοεῖται ὁ ἄγων τὰ μεῖα καὶ τὰ κούρεια. Ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν πρόνοιαν τῶν ἱερέων περὶ τῶν ἱερωσύνων· διότι φαίνεται ὅτι ἐγίνετο ποιά τις κατάχρησις.

Στ. 59 καὶ 60. Ἀποτελοῦντες οἱ στίχοι οὗτοι ἐξαίρεσιν τῆς προηγουμένης διατάξεως τῆς ἐν στ. 52 καὶ ἑξ. «τὸ δὲ λοιπὸν ἄγεν τὰ μεῖα καὶ τὰ κόρεια εἰς Δεκέλειαν ἐπὶ τὸν βωμόν», παρέχουσι τὴν ὑπόνοιαν ὅτι οἱ ἐξαφανισθέντες στίχοι δὲν ἦσαν πολλοί.

Στ. 59 *ἐνθαῦθα*] Ἓν μόνον παράδειγμα ὅμοιον σημειώνει ὁ Meisterhans Grammat. der Att. Inschrift. σ. 35 ἐκ τῆς ἐν Ἀθηναίου Τόμ. Η', σ. 407 ἐκδοθείσης πάνυ ἀρχαίας ἐπιγραφῆς τὸ ἐν στ. 13 *ἐνθαυθοῖ*.

Στ. 62 *μἤλαττον*] Οὕτως ἆρά γε κατὰ κρᾶσιν πρέπει νὰ γράφῃ τις ἀντὶ τοῦ *μὴ ἔλαττον*, ὅπερ ἄνευ κράσεως εὑρίσκεται δὶς ἐν τῇ προειρημένῃ ἐπιγραφῇ ἐν στ. 6 καὶ 7, ἢ κατ' ἀφαίρεσιν *μὴ 'λαττον*, ὅπως μάλιστα παρὰ τοῖς τραγικοῖς συνηθίζονται τοιαῦται μετὰ τὸ *μὴ* ἀφαιρέσεις (Kühner Ausf. Gram. I. σ. 191); Ἂς ἀποφασίσωσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικώτατοι. Ἡ δὲ σύνταξις *μὴ ἔλαττον* ἢ *σπιθαμιαίῳ* εἶνε συνήθης παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς (Kühner ἔ. ἀ. II, σ. 848).

Στ. 66. Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» ἐξ ἀβλεψίας ἐτυπώθη *Δεκελείας ἐν τέλεσιν*· μετὰ δὲ φιλικὴν ὑπόμνησιν τοῦ Κουμανούδη καὶ ἀκριβεστέραν παρατήρησιν διωρθώθη *Δεκελειᾶσιν τέλεσιν* καθ' ἃ ὀρθῶς ᾔκασεν ὁ Κουμανούδης.

Στ. 70 *τὸς δὲ μάρτυρας κτλ.*] Ἡ σύνταξις καὶ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου εἶνε αὕτη: τοὺς δὲ μάρτυρας, οὓς εἴρηται (ἔν τινι τῶν προτέρων ψηφισμάτων ἢ ἐν τῷ νόμῳ τῶν Δημοτιωνιδῶν) τρεῖς παρέχεσθαι ἐπὶ τῇ ἀνακρίσει, παρέχεσθαι (τὸν ἀνακρινόμενον) ἐκ τῶν ἑαυτοῦ θιασωτῶν.

Στ. 72 τὰ *ὑπερωτώμενα*] Τὸ σύνθετον τοῦτο ῥῆμα εὑρίσκεται μόνον ἔτι παρὰ Πλάτ. Γοργ. 483 Α. Ἀλλ' ἀμφιβάλλω, ἂν ἔχει τὴν ἐν τοῖς Λεξικοῖς φερομένην σημασίαν unvermerkt fragen (Passow) ἢ interrogo ita ut aliud quid subjiciam (Ast. Lex. Plat.). Τὸ ἡμέτερον χωρίον δὲν ἐπιδέχεται τοιαύτην σημασίαν· διότι πῶς θὰ μαρτυρήσῃ τις λαθραίαν τινὰ ἐρώτησιν; καὶ πρὸς τί ἡ τοιαύτη ἐρώτησις ἐνταῦθα; Ἀνάλογα μετὰ τῆς αὐτῆς προθέσεως σύνθετα ῥήματα εἶνε τὸ *ὑποκρίνομαι* (ἀποκρίνομαι) *ὑπόμνυμι* καὶ τὸ ῥηματικὸν *ὑπωμοσία* (καταθέτω ὅρκον κ.τ.λ.), *ὑπαντιάζω* καὶ *ὑπαντῶ* (ἀπαντῶ) ὅθεν *ὑπερωτῶ* = ὑποβάλλω ἢ ἀποτείνω ἐρώτησιν. Οὕτω πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ καὶ τοῦ Πλάτωνος τὸ χωρίον.

Στ. 117 *τῶι πρώτωι ἔτει ἢ ὧι ἂν τὸ κούρειον ἄγει*] Παρατηρητέον πρῶτον ὅτι καταχρηστικῶς ἐτέθη ἐνταῦθα τὸ *πρώτῳ* ἀντὶ τοῦ *προτέρῳ*· διότι ὁ ὁρισμὸς οὗτος τοῦ χρόνου εἶνε προδήλως ἀντίθετος τοῦ ἐν στ. 27 «τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἢ ᾧ ἂν τὸ κούρειον θύσῃ». Τὸ δὲ ὑποκείμενον τοῦ *ἄγῃ* καὶ ἐνταῦθα εἶνε ὁ μέλλων νὰ εἰσαγάγῃ.

Στ. 118. Ὁ ἀπογράφων πρὸς τὸν φρατρίαρχον τὸν παῖδά του ὤφειλε νὰ γράφῃ πρῶτον τὸ ὄνομα *αὐτοῦ* τοῦ παιδός, ἔπειτα τοῦ *πατρὸς* καὶ τοῦ *δήμου*, ἔτι δὲ καὶ τῆς *μητρὸς* οὐχὶ μόνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ *πατρὸς* αὐτῆς καὶ τοῦ *δήμου*.

Στ. 120. Συνεπληρώσαμεν *ἀπογραψαμένων* καὶ ὑπολαμβάνομεν τὴν μετοχὴν ταύτην ἀπόλυτον = *ἐπειδὰν ἀπογράψωνται* (τὰ ὀνόματα τῶν παίδων οἱ μέλλοντες εἰσάγειν).

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἄλλων τινῶν ἀπορημάτων κινουμένων ὑπὸ τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν Ἀπατουρίων, ἐν οἷς ἐθύοντο τὰ *μεῖα* καὶ *κούρεια*, καὶ ἐλαμβάνοντο τὰ *ἱερεώσυνα*.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Ἀπατουρίων ἦτο ἰδίως φρατρική· διότι κατ' αὐτὴν ἅπασαι αἱ φρατρίαι, συνερχόμεναι περὶ τὰ ἑαυτῶν ἱερά, προσέφερον μὲν θυσίας εἰς τοὺς φρατρίους θεούς, τὸν Δία καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐνέγραφον δὲ οἱ φρατρίαρχοι τοὺς εἰσαγομένους ὑπὸ τῶν πατέρων ἢ κηδεμόνων γνησίους παῖδας εἰς τὰ κοινὰ γραμματεῖα. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἀγομένη κατὰ

τὸν μῆνα Πυανεψιῶνα, δηλ. περὶ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἦτο τριήμερος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη καὶ τρίτη ἡμέρα ἐκαλεῖτο καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν ἀναμφιβόλως *Δορπία* (ὄχι Δορπεία) καὶ *Κουρεῶτις*, ἡ δὲ δευτέρα *Ἀνάῤῥυσις* ἢ ὅπως γράφει αὐτὴν ὁ ἐν τοῖς Βεκκέρου ἀνεκδότοις σ. 417 λεξικογράφος *ἀνάρυσις*[1]. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν εἶνε βεβαιωμένον ἐξ ἐπιγραφῶν ὅσον ἐγὼ γνωρίζω. Τί ἐτελεῖτο κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας, παραδίδεται μὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ δὲν εἶνε καθ' ὅλα ὅλως ἐξηκριβωμένον. Ὅτι κατὰ τὴν *κουρεῶτιδα* ἐθύετο τὸ *κούρειον*, περὶ τούτου μαρτυρεῖ σαφῶς ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ (στ. 25) καὶ ὅτι ἡ *δορπία* ἦτο ἡ πρώτη ἡμέρα, ὡσαύτως τεκμηριοῦται ἐκ τοῦ ἐν στ. 60 «πρόπεμπτα τῆς δορπίας». Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος ταύτης τῆς ἡμέρας εἰκάζεται εὐλόγως ὅτι συνεδείπνουν κατ' αὐτὴν οἱ φράτερες, ἄγοντες οὕτως εἰπεῖν τὰ προεόρτια· ἀλλ' ἂν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγίνετο καὶ θυσία ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, δὲν λέγεται οὐδ' εἶνε ἴσως πιθανόν. Ἡ δευτέρα ἡμέρα, ἡ *ἀνάρυσις* (=ἀνέρυσις) ἦτο ἡμέρα σφαγῆς, καὶ ἡ τρίτη τῆς θυσίας τῶν κουρείων· ἀλλὰ τὰ σφαγιαζόμενα ἱερεῖα, ὡς φαίνεται ἔκ τε τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν μαρτυριῶν, ἦσαν δύο εἰδῶν, *κούρεια* καὶ *μεῖα*. Ἐὰν λοιπὸν τὰ κούρεια ἐθυσιάζοντο κατὰ τὴν κουρεῶτιδα, δύναται νὰ εἰκάσῃ τις εὐλόγως ὅτι τὰ *μεῖα* ἐσφαγιάζοντο κατὰ τὴν *ἀνάρυσιν*. Ἴσως καὶ ἡ τάξις, καθ' ἣν ἀναγράφονται τὰ θύματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ (στ. 5, 6) συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς εἰκασίας ταύτης. Ἀλλὰ τί σημαίνουσιν αἱ λέξεις *κούρειον* καὶ *μεῖον*; Πρῶτον πρέπει νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν παλαιοτέραν αὐτῶν σημασίαν, καθ' ἣν ἦσαν ὄχι *θυσίαι*, *sacrificia*, ἀλλὰ *θύματα* (Βεκκ. Ἀνέκδ. σ. 297 «μεῖον τὸ θυόμενον ἱερεῖον» καὶ 273, καὶ Schoemann Gr. Alterth. II, σ. 485). Ἔπειτα ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος εἶνε πρόδηλον, ὅτι τὸ μεῖον ἐθυσιάζετο ἐν δευτερευούσῃ τινὶ καὶ ἥττονος λόγου θυσίᾳ, ὡς φαίνεται ὄχι ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἱερείου τῶν διδομένων εἰς τὸν ἱερέα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων παρεπομένων ἱερωσύνων· τὸ δὲ κούρειον ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν σπουδαιοτάτην ἡμέραν καὶ θυσίαν, τὴν κουρεῶτιδα· καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχουσι παλαιαὶ μαρτυρίαι, ὅτι τὸ κούρειον ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀῤῥένων (Πολυδ. Ὀνομ. Η', 107), ἤκασαν ἐντεῦθεν ὅτι τὸ μεῖον ἐθυσιάζετο ὑπὲρ τῶν θηλέων (C. I. A. ἔ. ἀ. καὶ Busolt Staats- und Rechtsalterth. σ. 145 ἐν τῇ τοῦ Iw. Mueller Alterthums-wissenschaft). Ἐὰν αἱ εἰκασίαι αὗται ἔχωσιν ἀληθῆ τινα ὑπόστασιν, δύναται νὰ παραδεχθῇ τις καὶ ἄλλην εἰκασίαν τὴν ἑξῆς. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Πολυδεύκην ἔ. ἀ. «καὶ εἰς ἡλικίαν προελθόντων (τῶν παίδων) ἐν τῇ καλουμένῃ κουρεώτιδι ἡμέρᾳ ὑπὲρ μὲν τῶν ἀῤῥένων τὸ κούρειον ἔθυον, ὑπὲρ δὲ τῶν θηλειῶν τὴν γαμηλίαν», εἰκάζομεν ἡμεῖς ὅτι τὸ μὲν *κούρειον* καὶ ἡ *γαμηλία* ἦσαν θύματα σφαγιαζόμενα ἐν τῇ κουρεώτιδι ὑπὲρ τῶν *ἐνηλίκων* γενομένων ἀῤῥένων ἢ θηλέων, οἵτινες ἦσαν μὲν ἕκαστος εἰς τὰς οἰκείας φρατρίας νηπιόθεν ἐγγεγραμμένοι, ἀλλὰ προϊούσης τῆς ἡλικίας, οἱ μὲν ἔφηβοι, ὡς μεταβαίνοντες ἤδη εἰς τὸν πολιτικὸν βίον καὶ μέλλοντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πρώτην στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν τῶν *περιπόλων*, προσήρχοντο εἰς τὰ Ἀπατούρια, ἵνα κείρωσι καὶ προσφέρωσι τὴν κόμην των εἰς τοὺς θεούς [1] καὶ ἐπαρουσιάζοντο εἰς τοὺς φράτερας· αἱ δὲ νεάνιδες, ὅσαι ἤρχοντο εἰς γάμον, εἰσήγοντο ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν τούτων φρατρίαν. Πιθανῶς δὲ καὶ οἱ εἰσποίητοι, ὅσοι ἦσαν ἐν ἡλικίᾳ, καὶ οἱ ξένοι οἱ λαμβάνοντες παρὰ τοῦ δήμου τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ τῆς εἰς φρατρίαν ἐγγραφῆς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰσήγοντο, κούρειον καὶ οὗτοι προσάγοντες. Ἐὰν ταῦτα δεχθῶμεν ὡς πιθανά, ὑπολείπεται νὰ θεωρήσωμεν τὸ *μεῖον* ὡς θῦμα προσφερόμενον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων τῶν ἀνηλίκων εἴτε ἀῤῥένων εἴτε θηλέων. Κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐτυμολογεῖται καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο εὐκολώτερον. Τὸ θῦμα τὸ κατὰ ταύτην τὴν εἰσαγωγὴν ἀπαιτούμενον δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶνε ἐκ τῶν μεγάλων ζώων, ἀλλὰ ἐκ τῶν μικρῶν συμφώνως πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν εἰσαγομένων. Ἐλέγετο λοιπὸν *μεῖον* (γεν. *μείου* ἑτεροκλίτως ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ *μεῖον*, ὅπερ σημαίνει οὐ μόνον τὸ ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ μικρότερον). Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει μαρτυρία τις

[1] «Τὸ γὰρ θῦμα ἀνάρυμα ἐλέγετο, ἐπεὶ οἱ ἀρχαῖοι ἀνακλῶντες τὰ ἱερεῖα καὶ ἄνω ἀναρύοντες ἔθυον· διὸ καὶ Ὅμηρος «*αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν*». Ἴσως κατὰ παλαιὰν παραφθορὰν ἔγεινεν ἡ *ἀνάρυσις* ἀπὸ τοῦ *ἀνέρυσις*· διότι τὸ ὁμηρικὸν ῥῆμα εἶνε *aFFέρυσαν*, ὅ ἐ. *ἀνFέρυσαν* = *ἀνέρυσαν*.

[1] Ἐντεῦθεν τινες ἐνόμισαν ὅτι τὸ *κούρειον* ἐτυμολογεῖται οὐχὶ ἐκ τοῦ *κοῦρος*, ὅπερ πιθανώτατον, ἀλλ' ἐκ τοῦ *κουρά*.

παλαιὰ (Σουΐδ. ἐν λ. μειαγωγία καὶ Πολυδ. Γ', 53 καὶ Ἁρποκρ. σ. 194 καὶ Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. 797) πρὸς ἐξήγησιν ὄχι ὀρθὴν τοῦ ὀνόματος τούτου φερομένη, ὅτι οἱ φράτερες, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι μεῖζον τὸ θῦμα ἐδόων κατὰ τὴν προσαγωγὴν αὐτοῦ «μεῖον, μεῖον»· ὑπάρχει δὲ καὶ χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους (Βατρ. 798 «μειαγωγήσουσι τὴν τραγῳδίαν;»), ὅπερ προϋποθέτει τὴν ζύγισιν τῶν μικρῶν τούτων θυμάτων, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ἢ μᾶλλον ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν παλαιὰν μαρτυρίαν, ὅτι οἱ ἱερεῖς, ἵνα περιορίσωσι τῶν φρατέρων τὴν μικρολογίαν, ὥρισαν τὸ βάρος, ὀλιγώτερον τοῦ ὁποίου δὲν ἦτο δεκτὸν τὸ μεῖον. Οὕτω λοιπὸν τὸ μεῖον ἐζυγίζετο, οἱ δὲ τοῦτο πράττοντες ἦσαν οἱ *μειαγωγοί*.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν *ἱερείων*. Τὰ δὲ *ἱερώσυνα* τὰ μὲν ἄλλα γνωστὰ καὶ ἀλλαχόθεν, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ἀργύριον καὶ ἡ κωλῆ· τὸ δὲ *πλευρὸν* καὶ τὸ *οὖς* ἐκ μὲν ἐπιγραφῶν εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον δὲν εἶναι γνωστά. Ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἀμειψίου τοῦ παρ' Ἀθηναίῳ Θ', 368 εἶναι γνωστὰ ὡς ἱερώσυνα καὶ τὸ *πλευρὸν* καὶ ἡ *ἡμίκραιρα*

δίδοται μάλισθ' ἱερώσυνα
κωλῆ, τὸ πλευρόν, ἡμίκραιρ' ἀριστερά.

Πρβλ. καὶ Η', 344d καὶ 384d. Τὸ *πλευρὸν* εἶναι τὸ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ, ἡ côtelette· ἡ δὲ *ἡμίκραιρα* εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς, ὅπερ ἴσως ἐλέγετο καὶ ἁπλούστερον καὶ συνεκδοχικῶς *οὖς*, ὡς τὸ χαρακτηριστικώτατον τῆς ἡμικραίρας. Ἄλλα μέλη ζῴου ὡς ἱερώσυνα μνημονεύονται ἐν ἐπιγραφαῖς παρὰ Dittenberger Syllog. ἀρ. 360 *δέρμα, γλῶσσα, ὀσφύς, οὐρά*, 378 πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ *κεφαλή, πόδες, στηθύνιον, σκέλος, ὦμος*· πρβλ. καὶ ἀρ. 373.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς εἶνε τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τοπογραφίαν. Τί εἶνε οἱ *Δημοτιωνίδαι* καὶ ὁ *Δεκελειῶν οἶκος*; ἐνώπιον τίνων γίνεται ἡ *ἀνάκρισις* καὶ ἡ *διαδικασία*; ἀπὸ τίνων καὶ εἰς τίνας γίνεται ἡ *ἔφεσις*; κ. ἄ. Πλὴν τῶν προτέρων ἐκδοτῶν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, οἵτινες συντόμως ἐγνωμάτευσαν περί τινων τούτων τῶν ζητημάτων, ὁ διὰ μακρῶν πραγματευθεὶς τὰ ἀρχαιολογικὰ ζητήματα εἶνε ὁ Szanto (ἐν τῷ 40ῷ τόμῳ τοῦ Rhein. Mus. σ. 506 Zur attischen Phratrien und Geschlechtsverfassung) ὅστις κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ὅλως ἐναντία πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε περὶ *γένους* καὶ *φρατρίας* ἐπικρατοῦντα καὶ νομίζει ὅτι οἱ *Δημοτιωνίδαι* δὲν εἶνε ὄνομα φρατρίας, καθ' ἃ ἐπιθανολόγησεν ὁ Κουμανούδης καὶ Koehler, ἀλλὰ γένους, καὶ ἄλλα τινά, περὶ ὧν παραπέμπομεν εἰς τὴν πραγματείαν αὐτοῦ. Ἡ ὀρθὴ ἀπορία, ἣν ἐκίνησεν ὁ εἰρημένος λόγιος, εἶνε πῶς ὁ ἅπαξ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν φρατέρων καταδικασθεὶς ὡς παρανόμως εἰς τὴν φρατρίαν εἰσηγμένος δύναται νὰ κάμῃ τὴν ἔφεσιν πάλιν ἐνώπιον τῶν φρατέρων, ἂν οἱ Δημοτιωνίδαι εἶνε φρατρία· ἤ, ἂν εἶνε γένος, πῶς δύναται ἀπὸ φρατρίας νὰ γείνῃ ἔφεσις εἰς γένος, ὅπερ δὲν ἔχει παρὰ τῆς πολιτείας τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ διαφυλάττῃ τὴν γνησιότητα τοῦ πολιτικοῦ δικαιώματος; Πῶς λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Szanto, δύναται νὰ ἴδῃ ὁ βουλόμενος ἐν τῇ εἰρημένῃ πραγματείᾳ. Ἡμεῖς προσθέτομεν μόνον ὅτι ἡ γνώμη αὐτοῦ, ἥτις ἐν πολλοῖς συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ Buermann (Studien auf dem Gebiet des Attisch. Rechts ἐν τοῖς J. Jahrb. Suppl. Bd IX, σ. 597) φρονοῦντος ὅτι μετὰ τὸν Κλεισθένην αἱ φρατρίαι ἦσαν ὅσα καὶ τὰ γένη, 360, δὲν ἔγεινε δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Busolt ἔ. ἀ., ἀλλ' ἡ τοῦ Buermann δὲν ἀποκρούεται καθ' ὁλοκληρίαν. Ἐναντία τούτων ἡμεῖς φρονοῦντες, ὑποθέτοντες δὲ γνωστὰ ἐκ τοῦ K. F. Hermann, Schoemann καὶ ἄλ. τὰ περὶ φρατριῶν καὶ γενῶν ἀνέκαθεν ὡρισμένα, τὰ καὶ μετὰ τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ἐπὶ Κλεισθένους μὴ οὐσιωδῶς μεταβληθέντα (κατὰ τὰς ῥητὰς τῶν παλαιῶν μαρτυρίας) ἐκθέτομεν ἁπλῶς καὶ συντόμως τὴν περὶ τῶν ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ ζητημάτων γνώμην ἡμῶν.

Οἱ *Δημοτιωνίδαι* εἶνε φρατρία καὶ ὄχι γένος· ὁ δὲ *νόμος* τῶν Δημοτιωνιδῶν ὁ ἐκδοθεὶς βεβαίως πρὸ τοῦ Φορμίωνος ἄρχοντος τοὐλάχιστον δύο ἢ τρία ἔτη, διότι κατ' αὐτὸν εἶχον ἤδη τινὲς διαδικασθῆ, ὑπελείποντο δὲ καὶ ἄλλοι, περὶ ὧν προτείνει ὁ Ἱεροκλῆς νὰ γείνῃ *αὐτίκα μάλα* διαδικασία, εἶνε ἀπόρροια τοῦ ἐπὶ Εὐκλείδου ἄρχοντος σκληροῦ νόμου Ἀριστοφῶντος τοῦ Ἀζηνιέως «ὃς ἂν μὴ ἐξ ἀστῆς γένηται, νόθος ἐστὶ» καὶ τοῦ τροποποιήσαντος αὐτὸν ψηφίσματος τοῦ Νικομένους, καθ' ὃ ἔπρεπε νὰ ἰσχύῃ ὁ νόμος περὶ μόνων τῶν ἀπ' Εὐκλείδου ἄρχοντος μελλόντων νὰ γεννηθῶσι (Α.

Schaefer Demosthenes I, σ. 122 ἑξ.). Τοιοῦτοι δὲ νόμοι, οἷος ὁ τῶν Δημοτιωνιδῶν, θὰ ἐξεδόθησαν καὶ ὑπὸ ἄλλων φρατριῶν, κανονίζοντες τὰ περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παίδων εἰς τὰς φρατρίας καὶ τῆς διαδικασίας τῶν μὴ ὀρθῶς ἐγγεγραμμένων. Τὸν νόμον τοῦτον συμπληροῦσιν ἢ τροποποιοῦσι τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ διάφορα ψηφίσματα, τὸ τοῦ Ἱεροκλέους (στ. 13-67), τοῦ Νικοδήμου (στ. 68 ἕως 112), καὶ τοῦ Μενεξένου (στ. 113-125). Καὶ περὶ μὲν τῆς *αὐτίκα μάλα* διαδικασίας τῆς ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ Ἱεροκλέους εἶνε φανερὰ τὰ λεγόμενα· μόνη ἀπορία ἐνταῦθα προκύπτει, τί εἶνε τὸ *γραμματεῖον τὸ ἐν Δημοτιωνιδῶν* καὶ τί τὸ *ἀντίγραφον* αὐτοῦ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς. Περὶ δὲ τῆς ἀπὸ Φορμίωνος ἄρχοντος διαδικασίας καὶ ἐφέσεως εἰς Δημοτιωνίδας καὶ περὶ τοῦ *Δεκελειῶν οἴκου* ἡμεῖς φρονοῦμεν τὰ ἑξῆς. Ἵνα ἐννοήσωμεν τί εἶνε *οἶκος* ἐνταῦθα, πρέπει νὰ παραβάλωμεν τὴν πολύτιμον μαρτυρίαν τῆς παρὰ Dittenberger Syllog. ὑπ' ἀρ. 360 ἐπιγραφῆς, ἥτις δὲν εἶνε μὲν ἀττική, ἀλλ' ἐξ ἅπαντος Ἰωνική, εὑρεθεῖσα ἐν Χίῳ. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι αἱ φρατρίαι καὶ τὰ γένη, ὡς ὑποδιαιρέσεις τῶν 4 Ἰωνικῶν φυλῶν, εὑρίσκονται ἀπαραλλάκτως ἐν Ἰωνίᾳ, ὡς καὶ ἐν Ἀττικῇ. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐπιγραφὴν οἱ *Κλυτίδαι*, οἵτινες ἦσαν ὄχι *φρατρία*, ὡς νομίζει ὁ Schoell (παρὰ Dittenberger ἔ. ἀ.), ἀλλὰ *γένος*[1] κατὰ τὴν γνώμην τοῦ πρώτου ἐκδότου τῆς ἐπιγραφῆς Haussoulier (Bullet. de Corr. Hell. III (1879) σ. 47 ἑξ.), οἰκοδομοῦσιν ἐν τῷ τεμένει αὐτῶν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Πατρῴου *οἶκον*, καὶ ἐνταῦθα διὰ παντὸς καταθέσαντες τὰ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς οἴκοις οἰκογενειακὰ ἱερά, ἀπετέλεσαν οὕτω κοινὸν λατρείας κέντρον, ἐν ᾧ καθ' ὡρισμένην ἡμέραν συνερχόμε-

[1] Ἀπόδειξις τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης ταύτης εἶνε πρῶτον ὅτι ὁ τεμένιος οὗτος οἶκος τῶν Κλυτιδῶν οἰκοδομεῖται, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτεθῶσι τὰ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἱερὰ (ὄχι ὄργανα πρὸς θυσίαν, ὡς φρονεῖ ὁ Haussoulier, ἀλλὰ τὰ ἕδη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα λατρείας). Εἶνε λοιπὸν τὸ πρῶτον σύνολον τῶν ἐξ ἰδιωτικῶν οἴκων, τοῦτο δὲ εἶνε *γένους* σύνολον· δεύτερον ὅτι ἐν στ. 25-30, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ χρήσεως τοῦ τεμενίου οἴκου, ἀπαγορεύεται αὕτη εἰς *φρατρίαν* καὶ *ἰδιώτην*· ἄρα ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τὸ *γένος*· καὶ τρίτον ὅτι ὁ θεὸς ὁ προστάτης εἶναι ὁ *Ζεὺς ὁ Πατρῷος*. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν Ἀττικῇ τὰ γένη εἶχον προστάτην τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα· ἀλλ' ὁ μὲν Ζεὺς ἐλέγετο *Ἑρκεῖος*, ὁ δὲ Ἀπόλλων *Πατρῷος*, ἐν ᾧ αἱ φρατρίαι εἶχον τὸν *Δία τὸν Φράτριον* καὶ τὴν *Ἀθηνᾶν τὴν Φρατρίαν*. Ἴσως ἐν Χίῳ *κατ' ἐξαίρεσιν* ἐλέγετο *πατρῷος* ὁ *Ἑρκεῖος* Ζεύς, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Χίου Εὐθυδήμου παρὰ Πλάτωνι (Εὐθυδ. 302c).

νοι ἔθυον περὶ τὸν βωμὸν τοῦ κοινοῦ θεοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Πατρῴου. Ὅλως ἀνάλογος πρέπει νὰ θεωρηθῇ καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ *οἶκος Δεκελειῶν*. Οἱ Δεκελειεῖς ἦσαν γένος, ὀνομασθέντες οὕτως ἀπὸ τοῦ ἥρωος Δεκέλου (Ἡροδ. Θ', 73)· ἀπὸ δὲ τοῦ γένους τούτου ὠνομάσθη ὁ δῆμος Δεκέλεια, ὅπου ὑπῆρχε τὸ τέμενος αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ βωμὸς τοῦ Διὸς τοῦ Φρατρίου.

Μεταβαίνομεν εἰς τοὺς Δημοτιωνίδας. Ἡ φρατρία αὕτη κατεῖχε βεβαίως τμῆμά τι συνεχὲς τῆς Ἀττικῆς, τὸ δωδέκατον ἢ μικρότερον αὐτῆς μέρος, τὸ περὶ τὴν Δεκέλειαν. Πόσον ἦτο καὶ ποίους ἀρχαίους δήμους περιελάμβανεν ἄδηλον, βεβαίως ὅμως περιελάμβανε καὶ τὸ Οἶον τὸ Δεκελεικόν, διότι ἐξ αὐτοῦ ἦτο ὁ φρατρίαρχος Παντακλῆς. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι, ὅπως ἐν Δεκελείᾳ ὑπῆρχεν ὁ Δεκελειῶν οἶκος, οὕτω κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπῆρχον καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλων γεννητῶν οἶκοι. Οἱ οἶκοι οὗτοι ἦσαν τὰ κέντρα τῶν ἀρχαίων γενῶν, τῶν ἀκήρατον τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς διατηρησάντων[1]· διότι προϊόντος τοῦ χρόνου, καθ' ἃ ἤδη ὑπὸ πολλῶν ἐσημειώθη ὡς πολὺ φυσικόν, περὶ τὰ γένη ταῦτα συνῳκίσθησαν καὶ ἄλλαι οἰκογένειαι, μὴ ἀνήκουσαι μὲν εἴς τι τῶν ἀρχαίων 30 γενῶν τῶν συνιστώντων τὸν κύριον πυρῆνα τῆς φρατρίας, ἀποτελοῦσαι ὅμως μέρος τῆς φρατρίας, ὡς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτῆς κατοικοῦσαι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διετέλουν ἐπί τινα χρόνον ξένοι τῶν ἄλλων οἱ νέοι οὗτοι κάτοικοι· ἀλλὰ τοῦ χρόνου προϊόντος, διὰ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν εἰσῆλθον εἰς τοὺς φράτερας, καὶ ἐνεγράφησαν εἰς τὸ γραμματεῖον αὐτῶν, χωρὶς νὰ εἶνε γεννῆται. Οὗτοι πληθυνθέντες καὶ ἔχοντες ἰδίους πατρῴους θεοὺς καὶ οἰκογενειακὰ ἱερὰ συνῆλθον καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἀπετέλεσαν ὄχι πλέον γένη ἐπίσημα, διότι παρὰ τὰ 30 δὲν ἐδύναντο ἄλλα νὰ σχηματισθῶσιν, ἀλλὰ *θιάσους*. Ἔχομεν λοιπὸν ἐν ἑκάστῃ φρατρικῇ περιοχῇ τρία ὀνόματα χαρακτηριστικὰ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων, τὸ γενικὸν τῶν *φρατέρων*, τὸ τῶν *γεννητῶν* (τῶν καὶ *ὁμογαλάκτων* καὶ *ὀργεώνων* κατά τινας — ἂν τὰ δύω ταῦτα ὀνόματα δὲν ἀπετέλουν ἰδίας τινὰς τάξεις γεννητῶν) καὶ τὸ τῶν *θιασωτῶν*. Γεννῆται λοιπὸν καὶ θιασῶ-

[1] Ἐννοεῖται ὅτι μεταξὺ τῶν 30 ἑκάστης φρατρίας καὶ 360 ἐν ὅλῃ τῇ Ἀττικῇ γενῶν ὑπῆρχε διαφορά τις κατὰ τὴν δύναμιν, τὴν εὐγένειαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἰδίους οἴκους δὲν εἶχον εἰμὴ τὰ γένη τὰ ἐξέχοντα κατὰ τὰς εἰρημένας ἀρετάς.

ται ἀνῆκον εἰς τὴν φρατρίαν, ἀλλὰ τὸ κύριον καὶ ἐπίσημον αὐτῆς μέρος συνίστων οἱ διάφοροι γεννῆται· οἱ δὲ θιασῶται ἦσαν ὡς δευτερεύοντες ἢ τριτεύοντες κατὰ τὴν εὐγένειαν φράτερες. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τοὺς φράτερας ἐνίοτε μὲν λέγεται ἁπλῶς οὕτως, ἄλλοτε δὲ εἰς τοὺς *γεννήτας τε καὶ φράτερας*, ὁσάκις, πιστεύω, ὁ εἰσαγόμενος ἦτο γένους γνωστοῦ, ἑνὸς τῶν 30, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ τοῦ Ἰσαίου [1]. Καὶ οἱ μὲν φράτερες (ἐνταῦθα οἱ Δημοτιωνίδαι) ἐξέλεγον τὸν φρατρίαρχον καὶ συνήρχοντο εἰς *ἀγοράν*, καὶ ἦσαν ἐν τῇ φρατρίᾳ ὅ,τι ἦσαν ἐν τῇ φυλῇ οἱ φυλέται οἱ ἐν τῷ ἄστει συνερχόμενοι εἰς ἐκκλησίαν· οἱ δὲ γεννῆται τὸν ἱερέα τοῦ Διὸς τοῦ φρατρίου, ἴσως ἕνα τῶν ἱερέων τῶν διαφόρων οἴκων. Τοῦτο εἰκάζομεν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, ἐν ᾗ μνημονεύεται ἁπλῶς μὲν *ἱερεύς*, ὁσάκις εἶνε ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Φρατρίου, οἷος ὁ Θεόδωρος Εὐφαντίδου, ὅστις ἴσως ἦτο ἐνιαύσιος, ὡς καὶ ὁ φρατρίαρχος, μεθ' οὗ καὶ πολλάκις μνημονεύεται συμπράττων, *ἱερεὺς δὲ τοῦ Δεκελειῶν οἴκου* ὁ διαρκῶς ἱερατεύων καὶ κατὰ διαδοχήν τινα λαμβανόμενος ἔκ τινος οἰκογενείας ἢ γένους, πρβλ. στ. 4, 19-20, 35, 50, 59, 65, 106 πρὸς τοὺς στ. 41, 56. Ἐὰν ταῦτα εἶνε ἀληθῆ ἢ πιθανά, τότε εἰκάζομεν ἡμεῖς καὶ τοῦτο ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀπατουρίων, καθ' ἣν ἐτελοῦντο αἱ μνημονευθεῖσαι θυσίαι καὶ εἰσήγοντο εἰς τὴν φρατρίαν οἱ παῖδες οἵ τε φύσει γεγονότες καὶ οἱ εἰσποίητοι, συνήρχοντο *οἱ φράτερες οὐχὶ ἅπαντες ἁπάσης τῆς φρατρίας ἐπὶ τὸ αὐτό*, ἀλλὰ κατὰ μέρος οἱ περὶ ἕκαστον φρατρικὸν κέντρον ἐν αὐτῷ τούτῳ. Ὥστε οἱ εἰσαγόμενοι δὲν εἰσήγοντο ἐνώπιον πάντων τῶν φρατέρων, ἀλλὰ μόνων τῶν τοῦ ἑνὸς τμήματος. Ἀλλὰ τὸ σύνολον ὅμως τῶν φρατέρων ὤφειλε νὰ συνέρχηται ἐνίοτε ἐπὶ τὸ αὐτό, ἅπαξ ἴσως ἢ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, οἷον κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας ἢ κατὰ τὴν διαδικασίαν ἢ ἄλλης τινὸς γενικῆς ἀνάγκης προκειμένης. Ἡ κατὰ τμήματα σύνοδος τῶν φρατέρων εἶχε κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων καὶ τὴν προσαγωγὴν τῶν ἱερείων τὸν πρακτικὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μετριάσῃ τὰς τῆς μεταβάσεως δυσχερείας τὰς περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν καθηκόντων.

Διὰ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἑρμηνεύονται, ὀρθῶς, νομίζω, πολλὰ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς· πλὴν τῆς ἤδη σημειωθείσης διακρίσεως τῶν ἱερέων ἐξηγεῖται καὶ τὸ διπλοῦν *γραμματεῖον*, τὸ *ἐν Δημοτιωνιδῶν*, ὡς τὸ ἐπίσημον μητρῷον τῶν φρατέρων, καὶ τὸ *ἀντίγραφον* ὅπερ ὑπῆρχεν ἐν τοῖς τμήμασι τῆς φρατρίας. Ἀμφότερα λέγονται *κοινὰ γραμματεῖα*. Διὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐξηγεῖται καὶ ἡ διάφορος χρῆσις τῶν *φρατέρων* ἁπλῶς καὶ *τῶν πάντων φρατέρων* τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ μνημονευομένων. Οἱ πάντες φράτερες εἶνε οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ συνερχόμενοι, ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν φρατέρων, οἱ ὀνομαζόμενοι ἄλλως Δημοτιωνίδαι· οἱ ἁπλῶς φράτερες εἶνε οἱ τοῦ τμήματος τῆς φρατρίας τοῦ περὶ τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερόν, ἡ μερικὴ συνέλευσις τῶν φρατέρων· *θιασῶται* εἶνε, καθ' ἃ καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, οἱ φράτερες οἱ μὴ γεννῆται, μηδὲ ἰδιαιτέραν σύνοδον ἀποτελοῦντες, πλὴν κατὰ τὰς τελετὰς τὰς ἰδιαζούσας εἰς αὐτούς.

Ἄς ἴδωμεν τώρα καὶ τὰ ψηφίσματα. Οἱ ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ Ἱεροκλέους «μήπω δικασθέντες», περὶ ὧν οἱ φράτερες ὀφείλουσι νὰ διαδικάσωσιν «αὐτίκα μάλα», εἶνε οἱ τοῦ τμήματος Δεκελείας οὕτως εἰπεῖν, οἱ περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον, οἵτινες οὐχ ἧττον ὑπάγονται εἰς τὰς ἀνωτάτας ἀρχὰς τῆς φρατρίας, τὸν ἱερέα τοῦ Διὸς τοῦ φρατρίου καὶ τὸν φρατρίαρχον. Ὅθεν οὗτοι ἐξαλείφουσι τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τὴν φρατρίαν οὐκ ὀρθῶς εἰσαχθέντος· οὗτοι εἰσπράττουσι τὸ πρόστιμον. Ἐὰν δὲ γείνῃ ἔφεσις ἀπὸ τῶν φρατέρων (τοῦ τμήματος) εἰς τοὺς πάντας φράτερας, ἤγουν τοὺς Δημοτιωνίδας, τότε τοὺς συνηγόρους τοὺς μέλλοντας νὰ συνηγορήσωσιν ὑπὲρ τῆς προτάσεως τῶν φρατέρων τῆς Δεκελείας ἐκλέγει μὲν ὁ Δεκελειῶν οἶκος, ἐξορκώνει δὲ ὁ φρατρίαρχος καὶ ὁ ἱερεύς· τὸ δὲ πρόστιμον τῶν ὑπὸ τῶν Δημοτιωνιδῶν τυχὸν καταδικασθέντων εἰσπράττει ὁ ἱερεὺς τοῦ Δεκελειῶν οἴκου ἢ ἄλλος τις τῶν περὶ αὐτὸν φρατέρων — ὑποθέτω, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ διότι κατὰ τὴν ἔφεσιν ὁ καταδικασθεὶς ἐπολέμησε τὴν ἀπόφασιν τῶν φρατέρων τῶν περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον. Ἐὰν δὲ ὁ φρατρίαρχος, ἤγουν ὁ εἷς τῶν δύο ἀνωτάτων ἀρχόντων, δὲν θελήσῃ ποτὲ να ἐπιψηφίσῃ, νὰ ἐπιτρέψῃ δηλ. τὴν ψηφοφορίαν περὶ

[1] Περὶ τοῦ Ἀπολλοδώρ. κλήρου §. 15 «ἤγαγέ με ἐπὶ τοὺς βωμοὺς εἰς τοὺς γεννήτας τε καὶ φράτορας». Ὁ Buermann ἔ. ἀ. πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ παρερμηνεύει τὸ χωρίον, μεταφράζων dass er ihn *zuerst* den Genneten *und dann* den Phratoren vorstellte.

τῶν ὀφειλόντων νὰ διαδικασθῶσιν, ὁ ἱερεύς, ἤγουν ὁ ἕτερος ἀνώτατος ἄρχων, εἰσπράττει παρ᾽ αὐτοῦ τὸ πρόστιμον τῶν 500 δραχμῶν ἢ ἄλλος ὁ βουλόμενος (ἐνν. τῶν πάντων φρατέρων). Τέλος ὅταν πρόκειται περὶ προσαγωγῆς τῶν μείων καὶ κουρείων εἰς Δεκέλειαν καὶ θυσίας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ παραβάτης ταύτης τῆς διατάξεως, ἥτις ζημιώνει τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερόν, ὀφείλει πρόστιμον εἰσπραττόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Δεκελειῶν οἴκου. Ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ Νικοδήμου ἡ μὲν ἐν στ. 71 μνημονευομένη *ἀνάκρισις* εἶνε ἡ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων προχείρως γινομένη, καθ᾽ ἣν ὤφειλε νὰ μαρτυρηθῇ ὑπὸ τριῶν μαρτύρων *ὅτι ὁ εἰσαγόμενος* εἶνε υἱὸς γνήσιος *ἐκ γαμετῆς*[1]· οἱ δὲ θιασῶται μάρτυρες οἱ ἀπαιτούμενοι ἐν αὐτῷ εἶνε διὰ τοὺς μὴ γεννήτας τοὺς εἰσάγοντας παῖδας εἰς τοὺς φράτερας. Φαίνεται δηλ. ὅτι ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Νικοδήμου ψηφίσμασιν οὐδεὶς ὑπῆρχε τοιοῦτος περιορισμός· πᾶς ὁ εἰσάγων προσῆγε τοὺς μάρτυρας ἐξ οἱωνδήποτε φρατέρων καὶ ἐξ ἀνθρώπων μὴ δυναμένων νὰ γινώσκωσιν ἀκριβῶς τοὺς γονεῖς τοῦ εἰσαγομένου, καὶ ἕνεκα τούτου ἦτο εὔκολος ἡ κατάχρησις. Διὰ τούτου λοιπὸν τοῦ ψηφίσματος ἀπαιτεῖται ὁ εἰσάγων θιασώτης νὰ φέρῃ τοὺς τρεῖς μάρτυρας ἐκ τῶν συνθιασωτῶν, ἐκτὸς ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι (παρόντες) τόσοι ἐκ τοῦ θιάσου, εἰς ὃν ἀνήκει ὁ θιασώτης. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς κατὰ τὴν μερικὴν τῶν φρατέρων σύνοδον μέχρι στ. 77. Τὰ δ᾽ ἐφεξῆς ἀναφέρονται εἰς τὴν *διαδικασίαν*, τὴν γινομένην τὸ ἀκόλουθον ἔτος μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν πρόχειρον ἀνάκρισιν ἐνώπιον *τῶν πάντων φρατέρων*. Ἀλλ᾽ ὅπως ἡ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν μαρτυρία ὁρίζεται χάριν τῶν θιασωτῶν μόνων, διότι ὑποθέτομεν ὅτι περὶ τῶν γεννητῶν ὑπῆρχον ἤδη ἐν τοῖς προτέροις ψηφίσμασιν ἐπαρκεῖς διατάξεις, οὕτω καὶ κατὰ τὴν διαδικασίαν περὶ θιασωτῶν μόνον πρόκειται (ἴδ. στ. 104)· ὅθεν προηγοῦνται μὲν πάντοτε οἱ θιασῶται, ἀλλὰ καὶ πρόνοια λαμβάνεται δι᾽ ἐπιβολῆς προστίμου, μὴ καὶ οὗτοι ψευδομαρτυρήσωσιν ἢ διαστρέψωσι τὰ δίκαια. — Τὸ ψήφισμα τοῦ Μενεξένου ἔχει πολὺ φανερὸν τὸν σκοπόν. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀνάκρισιν καὶ τὴν διαδικασίαν δὲν εἶχον ἱκανὸν χρόνον οἱ φράτερες νὰ ἐξελέγχωσι τὴν γνησιότητα τῶν εἰσαγομένων παίδων. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη εὔλογον διὰ τῆς πρὸς τὸν φρατρίαρχον ἀπογραφῆς καὶ ἐκθέσεως τῶν ὀνομάτων ἱκανὸν χρόνον πρὸ τῶν Ἀπατουρίων νὰ δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἐπαρκῆ γνῶσιν «τῶν μελλόντων εἰσάγεσθαι» οἱ φράτερές των οἱ περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον.

Ἐννοῶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη, δι᾽ ἧς ἐξηγοῦνται, νομίζω, ἐπαρκῶς αἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ ἀπορίαι, εἶνε ψιλὴ ὑπόθεσις· ἀλλ᾽ εἶνε ὅμως τοιαύτη, ὥστε δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἐκφρασθεῖσαν εἰκασίαν ὅτι τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερὸν ἦτο περιφανὴς ἕδρα τῆς φρατρίας τῶν Δημοτιωνιδῶν. Ὅ,τι ἡμεῖς νομίζομεν ἐπαναγκες πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ ἀποριῶν, εἶνε ὅτι δὲν ἦτο *ἡ μόνη*, ὡς παραδέχεται ὁ Buermann ἔ. ἀ. καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὁ Szanto ἔ. ἀ. Ἂν δὲ ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε καὶ *ναὸς* τοῦ φρατρίου Διὸς καὶ οὐχὶ μόνον τέμενος μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ οἴκου καὶ ἐν αὐτῷ βωμός, καὶ ἂν ἡ *ἀγορὰ* τῶν Δημοτιωνιδῶν συνήρχετο ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ, τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ἐξαγάγω ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς.

15 Σεπτεμβρίου 1888.

Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ

[1] Κατὰ ταύτην τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ γνώμη τοῦ Buermann ὅτι ἐν τῷ ὅρκῳ τῶν φρατέρων περιείχετο ἡ φράσις οὐχὶ ἐκ γαμετῆς, ἀλλ᾽ ἐξ ἐγγυητῆς (J. Jahrbüch. Suppl. Bd. IX, σ. 574).

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Συνέχεια) [1]

39

ΤΙΜΟΚΗΔΗΣΓΝΑΟΙΔΟΣΕΙΠΕΝΕΠΕ..
ΗΣΜΙΚΥΟΙΩΝΟΠΕΡΙΠΟΛΑΡΧΟΣΛ.Η.
ΛΓΑΟΟΣΕΣΤΙΠΕΡΙΤΟΝΔΗΜΟΝΤΟΝΕΛ
ΕΥΣΙΝΙΩΝΚΛΙΛΥΤΟΣΤΕΛΥΤΟΝΕΤΛΞ
ΕΝΕΛΕΥΣΙΝΛΔΕΚΛΙΤΟΥΣΣΤΡΛΤΙΩΤ
ΛΣΤΟΥΣΜΕΟΕΛΥΤΟΥΚΛΙΕΠΡΛΤΤΕΝΠ
ΡΟΣΤΕΤΟΥΣΣΤΡΑΤΗΓΟΥΣΚΑΙΤΟΝΔΗ
.ΟΝΟΠΩΣΦΥΛΛΚΗΙΚΛΝΗΕΛΟΟΙΕΛΕΥ
..ΝΛΔΕΚΛΙΤΩΝΛΛΛΩΝΟΣΩΝΕΔΕΙΤΟ
....ΥΛΛΚΗΝΕΛΕΥΣΙΝΟΣΕΨΗΦΙΣΟΛ
.......ΙΙ.ΙΣΕ...........ΥΥΟ
...................ΙΙΟ........
..............ΣΤΕΦΛΝΩΙΛ.....
ΙΝΔΕΚΛΙΤΟΝΔΗΜΛΡΧΟΝΤΟΝΜΕ.Λ̣Ι̣.
ΛΡΧΟΝ....Ρ...ΟιΛΛΙΟΝΥΣΙΟΙΣΕ
ΝΤΟΙΣΤΡΛΓΩΙΔΟΙΣΟΤΙΟΔΗΜΟΣΟΕΛ
..ΣΙ..ΩΝΣΤΕΦΛΝΟΙΣΜΙΚΥΟΙΩΝΑ
.......ΣΤΕΦΛΝΩΙΕΝΤΩΙΔΕΤΩ.ΣΤΕ
......ΛΡΕΤΗΣΕΝΕΚΛΚΛΙΔΙΚΛΙΟΣΥ
...ΤΗΣΕΙΣΤΟΝΔΗΜΟΝΤΟΝΕΛΕΥΣΙΝ
....ΙΝΛΙΔΕΛΥΤΩΙΚΛΙΠΡΟΕΔΡΙΛΝ̇
...ΚΛΛΕΙΝΤΟΝΔΗΜΛΡΧΟΝΛΥΤΟΝΤΟ
....ΔΗΜΛΡΧΟΥΝΤΛΚΛΟΛΠΕΡΚΛΙΤΟ
.....ΟΥ.ΟΙ.ΔΕΔΟΤΛΙΗΠΡΟΕΔΡΙΛ
.....Λ.ΚΛΙΕΙΔΩΣΙΝΠΛΝΤΕΣΟΤΙΟ
ΔΗΜΟΣΟΕΛΕΥΣΙΝΙΩΝΛΠΟΔΙΔΩΣΙΧΛ
.ΙΤΛΣΤ..Σ..Π.ΙΟΥ.ΙΝΛΥΤΟΝΛΝΛ
.ΡΛΨΛΙΔΕ.ΟΔΕΤΟΨΗΦΙΣΜΛΤΟΝΔΗΜ
...ΟΝΙΣΛΡΧΟΝΕΝΣΤΗΛΕΙΛΙΟΙΝΕΙ
..Ι.ΤΗΣΛΙΟΠΟΥΑΝΔΟ.ΕΙΕΝΚΛΛΛΙ
..ΩΙΕΙΝΛΙ

Τιμοκήδης Γνάθιδος εἶπεν· ἐπε[ιδὴ Σμικυθίων ὁ Περιπόλαρχος ἀ[ν]ὴ[ρ ἀγαθός ἐστι περὶ τὸν δῆμον τὸν Ἐλευσινίων καὶ αὐτός τε αὐτὸν ἔταξεν Ἐλευσῖνάδε καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἔπραττεν π-

[1] Ἴδε Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 σελ. 171.

ρός τε τοὺς στρατηγοὺς καὶ τὸν δῆ-
μ]ον, ὅπως φυλακὴ ἱκανὴ ἔλθοι Ἐλευ-
σῖ]νάδε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσων ἐδεῖτο
εἰς φ]υλακὴν Ἐλευσῖνος· ἐψηφῖσθα-
ι Ἐλευσιν]ί[ο]ις ἐ[παινέσαι Σμικυ]θ-
ίωνα] . . . . [καὶ στε-
φανῶσαι χρυσῶι] στεφάνωι, ἀ[νειπε-
ῖν δὲ καὶ τὸν Δήμαρχον τὸν με[τ]ὰ Ἴ[σ-
αρχον [δημα]ρ[χήσ]ο(ν)[τ]α Διονυσίοις ἐ-
ν τοῖς τραγωιδοῖς, ὅτι ὁ δῆμος ὁ Ἐλ-
ευ]σι[νί]ων στεφανοῖ Σμικυθίωνα
χρυσῶι] στεφάνωι ἐν τῶιδε τῶ[ι] στε-
φάνωι;] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσύ-
νης] τῆς εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἐλευσιν-
ίων· ε]ἶναι δὲ αὐτῶι καὶ προεδρίαν
καὶ] καλεῖν τὸν δήμαρχον αὐτὸν τό-
ν ἀεὶ] δημαρχοῦντα, καθ' ἅπερ καὶ το-
ὺς ἄλλ]ου[ς], οἷ[ς] δέδοται ἡ προεδρία.
Ὅπως δ]' ἂ[ν] καὶ εἰδῶσιν πάντες ὅτι ὁ
δῆμος ὁ Ἐλευσινίων ἀποδίδωσι χά-
ρ]ιτας τ[οῖ]ς [εὖ] π[ο]ιοῦ[σ]ιν αὐτόν, ἀνα-
γ]ράψαι ΔΕ [τ]όδε τὸ ψήφισμα τὸν Δήμ-
αρχ]ον Ἴσαρχον ἐν στήλει λιθίνει
κα]ὶ [σ]τῆσαι, ὅπου ἂν δό[ξ]ει ἐν καλλί-
στ]ωι εἶναι

Τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος ἔχω ἤδη ἀνακοινώσει τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος (1883 σελ. 133) τὸ μέχρι τοῦ ἑνδεκάτου στίχου μέρος, τὸ ὁποῖον τότε εἶχον ἀνεύρει· κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐρευνῶν τὰ κατὰ τοὺς τοίχους τοῦ Περιβόλου τοὺς πρὸς Βορρᾶν ἀνεῦρον καὶ τὸ ἕτερον τεμάχιον τῆς στήλης, ὅπερ προσαρμόζον εἰς τὸ πρῶτον ἀποτελεῖ, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὸ ὅλον ψήφισμα. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι καθ' ὃ μέρος προσαρμόζουσι τὰ δύο τεμάχια ὁ λίθος ἔπαθε βλάβην τοιαύτην, ὥστε παντάπασιν ἐξέλιπον κατὰ τὸν 12ον στίχον 14 ἢ μᾶλλον 16 γράμματα (διότι καὶ τὰ δύο περισωθέντα ἀσαφῆ καὶ ἀβέβαια εἶναι) τὸ ὄνομα δηλ. τοῦ πατρὸς καὶ τὸ δημοτικὸν τοῦ τιμωμένου ἀνδρός, ὡς εἰκάζω, πλήν, λέγω, τῆς βλάβης ταύτης καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ μαρμάρου ἐν τῷ ἐφέτος εὑρεθέντι τεμαχίῳ τοσοῦτον ἀπετρίβη, ὥστε πολλαχοῦ σκιὰς μᾶλλον γραμμάτων ἢ γράμματα διέκρινα καί, ἵνα τἀληθὲς εἴπω, ἄνευ τῆς ἐξ ἄλλων ὁμοίων ψηφισμάτων γνωστῆς φρασεολογίας ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν θὰ ἦτο ἐμοὶ τοὐλάχιστον ὄχι δυνατή. Ἐλπίζω ὅμως νὰ μὴ ἔπαθα τὸ πάθημα ἐκεῖνο, ὅπερ πολλοί τινες πάσχουσι κατὰ Köhler[1], νὰ μὴ ἀνέγνωσα δηλ. ὅ,τι ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναγνώσω, ἀλλ' ὅ,τι τῷ ὄντι ὁ λίθος φθέγγεται. Ὅτι δὲ ἔν τισι διάφορός πως καὶ τοῦ δέοντος βραχυλογωτέρα εἶναι ἡ φράσις τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὁμοίων ψηφισμάτων, τῶν ἐμοὶ τοὐλάχιστον γνωστῶν, συγκρινομένη καί που μάλιστα ἀλλόκοτος (στίχ. 21 λ. χ.) περιττὸν καὶ νὰ σημειώσω, καθὼς ἐπίσης περιττὸν εἶναι νὰ προσθέσω καὶ ὅτι ὅλως παρέλκει ὁ ΔΕ ἐν τῷ 28ῳ στίχῳ. Ἀναγκαῖον ὅμως ἴσως εἶναι νὰ παρατηρήσω ὅτι συμπληρώσας «ἐν τῷδε τῷ στεφάνῳ» (στίχ. 18-19) συνεπλήρωσα οὕτω, διότι σαφῶς ἀναγνώσας τὰ τρία τελευταῖα γράμματα τοῦ 18ου στίχ. ΣΤΕ οὐδεμίαν ἄλλην ἐξεῦρον καλλιτέραν συμπλήρωσιν, εἰ καὶ δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἡ φράσις μοὶ εἶναι ἀλλαχόθεν ἄγνωστος. Εἰς δὲ τὴν συμπλήρωσιν *δημαρχήσοντα* (στίχ. 15) ὡδηγήθην, τοῦτο μὲν ἐκ τῶν γραμμάτων ὅσα νομίζω ὅτι πράγματι διέκρινα ἐν τῷ λίθῳ, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἀναλόγου συμπληρώσεως τοῦ Köhler[2], ὑπολαβών, ἐννοεῖται, ὡς ἀβλεψίαν τοῦ χαράκτου τὴν παράλειψιν τοῦ Ν, ὅστις ἐπίσης ἀβλεπτήσας, ὡς ὑποθέτω, ἀφῆκε κενὸν τὸν τόπον ἑνὸς γράμματος κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου στίχου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως (καὶ τοῦτο, οὐκ οἶδ' ὅπως, δὲν ἐσημείωσα τὸ ἕτερον τῆς στήλης τεμάχιον ἐκδούς) οὐχί τις ἀκριβολόγος ἦν ὁ χαράκτης περὶ τὴν χάραξιν οὐδαμοῦ οὔτε τὸ Α τοῦ Λ διακρίνων οὔτε τὸ Θ τοῦ Ο, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ Δ ἁπλῶς ὡς Λ γράφων, τὸ δὲ Ω οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρ' αὐτῷ ἢ Ο μὲ δύο κατὰ τὰ πλάγια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον παχείας στιγμάς. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἀνωτέρω προσθέσω ἀκόμη ὅτι τὸ ὕψος τῆς στήλης, ὁλόκληρον νῦν σωζόμενον, εἶναι 0,97, ὧν 0,05 καταλαμβάνει τὸ γεῖσόν της, 0,25 δὲ ἡ ἀνάγλυπτος παράστασις καὶ 0,30 ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια, τὰ δὲ λοιπὰ μένουσι τόπος ἄγραφος καὶ ὅτι κατ' ἀκρίβειαν τὸ μέγιστον αὐτῆς πλάτος εἶναι 0,34 (κατὰ τὸ γεῖσον καὶ τὸ κατώτατον αὐτῆς μέρος) τὸ δὲ ἐλάχιστον (εὐθὺς ὑπὸ τὸ γεῖσόν της) 0,30 καὶ ὅτι τέλος τὸ μέγιστον αὐτῆς πάχος (κατὰ τὸ γεῖσόν της) εἶναι 0,08 εἶπον πᾶν ὅ,τι εἶχον νὰ εἴπω περὶ τούτου τοῦ λίθου.

[1] C. I. A. II, Προοίμιον.

[2] C. I. A. II, 581, στίχ. 16, ἔνθα ὅμως κατὰ παραδρομήν, ὡς ὑποθέτω, ἐγράφη *ἄρχοντα* ἀντὶ τοῦ *ἄρξοντα*.

40

ΕΠ
ΟΝΤΕΣΠ
ΕΩΝΤΩΝΚΑ
ͺΝΔΕΚΑΑΝΔΡΑ
ΞΚΤΗΣΒΟΥΛΗΣ-
ΝΙΩΙΤΩΙΕΝΑΣΤ
ΤΗΣΙΕΡΑΣΟΡΓΑΔΟΣΟ
ΜΗΤΕΧΑΡΙΤΟΣΕΝΕΚΑΜΗΤΕ
.ΑΙΟΤΑΤΑΚΑΙΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΑΤΑ
..ΟΤΗΣΕΚΤΗΣΕΠΙΔΕΚΑΤΟΥΠΟΣΙΔΕΩ
ΕΠΙΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥΑΡΧΟΝΤΟΣΠΑΡΕΙΝ
.ΤΟΝΙΕΡΟΦΑΝΤΗΝΚΑΙΤΟΝΔΑΙΔΟΥΧΟ
........ΤΩΝΑΛΛΩΝΑΘΗΝΑΙΩΝΤΟΝΒ
..ΒΕΣΤΑΤΑΚΑΙΔΙΚΑΙΟΤΑΤΑΤΟΥΣΟΡ
ΣΟΑΙ.ΕΤΗΣΙΕΡΑΣΟΡΓΑΔΟΣΚΑΙΤΩΝΑΛΛΩ
ΤΩΝ.Ο...Σ....ΟΤΗΣΔΕΤΗΣΗΜΕΡΑΣΕΙΣΤΟΝ
.ΟΝΟΜΟΣ.ΕΑ.Υ..ΠΕΡΙΕΚΑΣΤΟΥΑΥΤΩΝΚΑΙΤ
.Β..ΟΥ...Ο..ΑΙΤΟΝΣΤΡΑΤΗΓΟΝΤΟΝΕΠΙΤΗ
ΡΑΣΚΕΧΕΙΡΟΤΟΝΗΜΕΝΟΝΚΑΙΤΟΥΣΠΕΡΙΠΟΛΑ
..ΟΥΣΚΑΙΤΟ......Ρ.ϹΥΣΚΑΙΤΗΝΒΟΥΛΗΝΤΗΝΑΕΙΒΟΥΛΕΥΟΥ
...ΚΑΙ....ΛΛ.........ΩΝΤΟΜΒΟΥΛΟΜΕΝΟΝΤΡΟΠΩΙΟΤΩΙΑΝ
..ΙΣΤΩ.....Ρ.........ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΤΗΣΒΟΥΛΗΣΕΙΣΔΥΟΚΑ
...ΤΕΡΩ.ΣΩ...............ʼΟΝΕΤΕΡΟΝΕΙΛΩΙΟΝΚΑΙΑΜΕΙ
..ΝΕΣΤΙΤ..................ΟΟΥΝΤΟΜΒΑΣΙΛΕΑΤ.ΝΥ
..ΝΣΙΡ..ΣΜ..................ΤΟΣΤΩΝΟΡΩΝΕΙΣΟΙ
.ΟΔΟΜΙΑΝΤΟ......................ΕΡΟΥΤΟΙΝΟΕΟ
ΙΝΕ....ΕΟ..Υ.ΡΟ.......................ΝΟΝΕΣΤΙ

ΤΩΙΔΗΜΩΙΤΩΙΑΟΗΝΑΙΩΝΤΑΙ . . . . Ο . . . . \ΕΙ . . . . ΜΕΝ
ΑΤΗΣΙΕΡΑΣΟΡΓΑΔΟΣ . . . . ΑΝ . . . . ΟΙΝΕΠΕΙΔΑΝΔΕΟΓΡΑΝ
ΜΑΤΕΥΣ . . . Ψ . . . . Β . . Ο . . . . ∪ΕΚΤΩΝΠΡΟΕΔΡΩΝΣΥΝΕΙΛ
. . . . Ω . Ο . . . ΤΤ . . . . ΕΡΟΝΚΑΙΚΑΤΕΙΛΙΞΑΣΕΡΙΟΙΣΕΙ
ΣΥΔΡ . . . . ΤΩ . . . . . . ΕΝΑΝΤΙΟΝΤΟΥΔΗΜΟΥΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
. . ΤΩ . . . . Ο . . . . ΤΑΝΕΙΣΟΙΔΕΤΑΜΙΑΙΤΗΣΟΕΟΥΚΑΤΕΝΕΝ
. . . ΤΩΝ . . . . ΚΑΙΑΡΓΥΡΑΝ . Υ . . ΚΛΜΩ . . ΕΙΣΤΟΝΔΗΜ
ΟΝΟΙ . . . . Ε . ΕΡΑΝΥΔΡΙΑΝΤΗΝΧΑΛΚΗΝΕΛΚΕΤΩΤ
ΟΝΚ . . . . . . ΡΟ . . . . ΡΟΙΣΜΜΕΡΕΙΨΑΙΤΟΜΜΕΜΠΡΟΤΕΡΟΝΕΙΣ
Τ . . . . ΝΕΜΒΑΛΕΤΩΤΟ . . . Υ·ΣΤΕΡΟΝΕΙΣΤΗΝΑΡΓ
ΥΡ . . . . ΩΟΔΕΕΠΙΣΤΑ . . Σ . . ΜΠΡΥΤΑΝΕΩΝΚΑΤΑΣΗ
ΜΗ . . . Ο . . . . ΣΦΡΑΓΙΔΙΠΑΡΑΣΗΜΗΝΑΣΟΩΔΕΚΑΙΤΩΝ
. ΛΛ . . . Ο . . . . . Ω . ΟΒΟΥ . ϲ . . . . ΣΕΠΕ . . . . ΔΕΚΑΤΑΣΗΜΑΝΘΩΣΙΝ
. . . . Θ . . . . . Ο . . . . . ΑΙΤ . . . . ΣΕΙΣΑΚΡΟΠΟΛΙΝΕΛΕΣΟΩ
. . Ο . . . Ο . . . Σ . Ε . . . ΡΑΣ . . . . . . ΕΚΤΗΣΒΟΥΛΗΣΔΥΟΔΕΕΞΑΘΗΝ
ΑΙΩ . . . . ΦΟΥ . ΑΦΙΚΟΜΕΝΟΙΤΟΝΘΕΟΝΕΠ
. Ρ . . Ο . Ι . . . . Ω . . ΟΤΕ . . . . ΚΑΤΑΠΟΙΩ . . ΝΑΟΗΝΑΙΟΙΠΕΡ
ΙΤ . . . . Ρ . . . . ΤΗΣ . ΡΥΣΗΣΥΔΡΙΑΣΕΙΤΕΤΑΕΚ
Ω . Ο . . . ΤΩΙΔΗΜΩΙΗΤΕΜΑΝΤΕΙΑΚΑΙΤΑ
Ω . . Ρ . . . . Τ . Κ . ΟΟΠΟΤΕΡΑΔΑΝΤΑΓΡΑΜΜΑΤΑΟ
Ο . . . . Ο . ΞΙΝΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΤΩΙΑΟΗΝΑΙ
ΩΣΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΑΕΧΕΙΤΑΠΡΟΣΤ
Ο . . ΡΟΝΟΚΛ . . ΕΝΑΣΕΡΕΣΠ/ΟΝ
ΠΕΡΙΤΩΝΑΛΛΩΝΙΕΡΩΝΤΩΝΑ
Ο . . . . Ο . ΙΤΟΥ . . . . ΜΑΚΑΙΤΟΠΡΟΤΕΡΟΝΤΟ
Τ . . . . ΤΟΝΓΡΑΜΜΑΤΕΑΤΗΣΒΟΥΛΗΣΕ
ΕΝΕΛΕΥΣΙΝΙΠΡΟΣΤΩΙΠ

Σ.ΝΙΩΙΤΩΙΕΝΑΣΤΕΙΟΥ
ΤΟ...ΡΟΦΑΝΤΗΝΚΑΙΤΗΝΙΕ
ΤΟΝΤΑΜΙΑΝΤΟΥΔΗΜΟΥΤΟ
ΛΙ.ΣΚΑΙΕΙΣΤΗΝΑΝΑΓΡΑ
Κ...ΡΛ.ΕΚΤΩΝΚΛΙΑΨΗ
ΟΥ....ΕΚΑΙΤΩΝΑΙΡΕΟ
ΔΡ..ΜΑΣΕΙΣΞΦΟΔΙΑΔΟΝΑΙ....
ΛΔΛΙΓ..ΡΑ.Μ.Σ......
ΛΙΛΚΟΜ....ΤΩΙΔΗΜΩΙΤ
ΑΝΠΡΟΣΔΕ.ΙΣΟΥΣΙΑΝΗ
Η...ΣΟΩΜΑΤΟΥΣΤΕΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΡΑΨΑΙ.ΑΟΟΤ.ΕΞΕΡΓΑΣΟΗ.
ΤΑΟ.......ΤΗΣΙΕΡΑΣΟΡΓ
ΟΙΑΙΡ.ΟΕΝΤΕΣΤΟΔΕΑΡΓΥΡΙΟΝ
Ο.ΩΛΙΟ...ΤΟΥΣΟΡΟΥΣ.Ο.ΝΑΙΤΟ
ΗΦΙ..ΑΤΑ..ΑΛΙΣΚΟΜΕΝΩΝ.

Ρ....ΑΝΤΙΤΩΝΕΚΠΕΠΤΩΚΟ.
ΑΡΚΕΦΩΝ—ΛΑΜΠΕΥΣ—
ΙΣ—ΟΡΙΑ.ΙΟΣ
ΟΥΣΙΟΣ
ΟΣ—ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ—ΕΚΚΕΡ.
Ω..Ε.....Ω.ΕΜΜΕΝΙΔΗΣ.Ε..
Σ....ΗΣ—ΟΙΗΟΕΝ
Υ....Π.ΡΙΟΟΙΔΗΣ—.ΑΙΔΡΟΣ
ΕΙΣΔΕΛΦΟΥΣ.Ε.ΙΔΙΩΤΩΝ......
ΛΑΜΠΤΡΕΥΣ
ΕΕΠΑ..ΡΟΟΥΤΩΙ
ΒΟΥΛΗΝΚΥΡΙΑΝΕΙΝΑ
Ι.............................Λ——————————

επ
οντες π
εων των κα
ἑκατὸ;]ν δέκα ἄνδρα-
ς] . . . . ἐ]κ τῆς Βουλῆς —
ἐν τῶι Ἐλευσι]νίωι τῶι ἐν Ἄστ-
ει] . . . . τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος ο
μήτε χάριτος ἕνεκα μήτε
δικ;]αιότατα καὶ εὐσεβέστατα τα
οτης ἕκτης ἐπὶ δέκα τοῦ Ποσιδεῶ-
νος] . . . . ἐπὶ Ἀριστοδήμου Ἄρχοντος παρεῖν-
αι] . . . . τὸν Ἱεροφάντην καὶ τὸν Δαιδοῦχο-
ν καὶ. . . . . καὶ] τῶν ἄλλων Ἀθηναίων τὸν β-
ουλόμενον . . . . εὐσε]*βέστατα καὶ δικαιότατα* τοὺς ὅρ-
οὺς;] . . . . *σθαι . ε* τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος καὶ τῶν ἄλλω-
ν] . . . . *τῶν . ο . . . σ* . . . . ὁ τῆσδε τῆς ἡμέρας εἰς τὸν
ὡς ἂν] *ὁ νόμος* [κ]ελ[ε]ύ[ηι] περὶ ἑκάστου αὐτῶν καὶ τ
β . . ου . . . ο . [κ;]*αὶ* τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῆ-
ς Ἐλευσινίας; χώ]ρας κεχειροτονημένον καὶ τοὺς Περιπολά-
ρχ]*ους καὶ το*[ὺς]. . . . *ρ . ους καὶ τὴν* Βουλὴν τὴν ἀεὶ βουλεύου-
σαν] *καὶ* [τῶν ἄ]λλ[ων Ἀθηναί]ων τὸμ βουλόμενον τρόπωι ὅτωι ἂν
ιστω;. . . . . *ρ* . . . . Γραμματεῖ τῆς Βουλῆς εἰς δύο κα
τερω . σω . . . . [σ;]*ον* ἕτερον εἰ λῶιον καὶ ἄμει-
νο]ν *ἐστὶ τ*[ῶι Δήμωι τῶι Ἀθηναίων μισ;]θοῦν τὸμ Βασιλέα τ . ν υ
νσιρ . . σμ . . . . [ἕκασ;]τος τῶν ὅρων εἰς οἰ-
κ]*οδομίαν το* [ῦ;] . . . . ἱ]εροῦ τοῖν θεο-
ῖν ε . . . . εο . . υ . ρο . . . . [εἰ λῶιον καὶ ἄμει]*νον ἐστὶ*
τῶι Δήμωι τῶι Ἀθηναίων τλι . . . . *ο* . . . . . *ει* . . . . *μεν*
α τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος . . . . *αν* . . . . . [θε;]οῖν· ἐπειδὰν δὲ ὁ Γραμ-
ματεὺς . . . ψ . . . . *β . . ο* . . . . [ο] ἐκ τῶν Προέδρων συνειλ-
ω . ο . . . *ττ* . . . . [ἱ]ερὸν καὶ *κατειλίξας* ἐρίοις εἰ-
ς *ὑδρ*[ίαν ἐμβαλέ]τω [χρυσῆν;] ἐναντίον τοῦ Δήμου, παρασκευασ-
άν]*τ*ω[ν δὲ ταῦτα;] ο[ἱ πρυ]τάνεις· οἱ δὲ ταμίαι τῆς Θεοῦ κατενεν-
κόν]*των* . . . . καὶ ἀρ*γυρᾶν* [κ;]ύ[λι;]κα *μω* . . εἰς τὸν Δῆμ-
ον, οἱ [δὲ] . . . . ἑ[τ]έραν ὑδρίαν τὴν χαλκῆν ἑλκέτω τ-
ὸν κ . . . . . . *ρο* . . . . . *ροιςμμερειψαι*; τὸμ μὲμ πρότερον εἰς
τ[ὴν ὑδρίαν τὴν χρυσῆ]ν *ἐμβαλέτω* τὸ[ν δὲ] ὕστερον εἰς τὴν ἀργ-
υρ[ᾶν ὑδρίαν ἐμβαλτ;]ω, *ὁ δὲ ἐπιστά*[τη]ς [τῶ]μ πρυτάνεων κατασημ-[1]
μη[νάσ]θ[ω ἄμφω τὼ ὑδρία;] σφραγίδι, παρασημηνάσθω δὲ καὶ τῶν
ἄ]λλ[ων ἀ]θ[ηναί]ω[ν] ὁ βου[λόμενο]ς· ἐπε[ιδὰν] δὲ κατασημανθῶσιν,
θ . . . . . *ο* . . . . . *αιτ* . . . . ς εἰς Ἀκρόπολιν, ἑλέσθω
. . ὁ . . . ο . . ς [τ]έ[ττα]ρας; [ἄνδρας;] ἐκ τῆς Βουλῆς, δύο δὲ ἐξ Ἀθην-

[1] Ὁ στίχος οὕτω συμπληρούμενος ἔχει 48 γράμματα, ἤτοι ἓν περισσότερον τοῦ συνήθους (47) ἀριθμοῦ.

αἰώ[ν ἁπάντων, οὗτοι δὲ; εἰς Δελ]φοὺ[ς] ἀφικόμενοι τὸν Θεὸν ἐπ-
έ]ρ[εσ]θ[α]ι . . . . ω . . οτε . . . . *καταποιω*; . . ν Ἀθηναῖοι περ-
ὶ τ[ῆς ἀργυρᾶς ὑδ]ρ[ίας καὶ περὶ;] *τῆς* [*χ*]*ρυσῆς ὑδρίας εἴ τε τὰ ἐκ*
ω . ο . . . τῶι Δήμωι ἥ τε μαντεία καὶ τὰ
ω . . ρ . . . . τ . κ[α;]θ'; ὁπότερα δ' ἂν τὰ γράμματα ο
ο . . . . *ο . εἶναι*; τῶι Δήμωι τῶι Ἀθηναί-
ων] . . . . ως εὐσεβέστατα ἔχει τὰ πρὸς τ
ο . . ρονοκΛ . . ενασερεσπ; *. ον*
περὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν τῶν Ἀ-
θ; . . . . *ο . ι του* . . . . *μα* καὶ τὸ πρότερον το
τ . . . . *τὸν* γραμματέα τῆς Βουλῆς *ἐ*
ἐν Ἐλευσῖνι πρὸς τῶι Γ
πρὸς τῶι Ἐλευ]σ[ι]νίωι τῶι ἐν Ἄστει θ;υ
τὸ[ν ἱε]ροφάντην καὶ τὴν ἱέ-
ρειαν *καὶ* . . . . καὶ] τὸν Ταμίαν τοῦ Δήμου το-
ῦ Ἀθηναίων;] . . . . *λι . ε* καὶ εἰς τὴν ἀναγρα-
φὴν δοῦναι;] . . . . *κ . . . ρα*; *. ἐκ τῶν κ*[*ατ*]*ὰ ψη-*
φίσματα ἀναλισκομένων τῶι Δήμωι;] . *ου* . . . . ε καὶ τῶν αἱρεθ-
έντων] . . . . δρ[αχ]μὰς εἰς ἐφόδια δõναι . . . .
αδαι ; Γ . [δ]*ρα*[*χ*]*μ*[ὰ]ς . . . . .
δια;κομ[ίσαι;] τῶι Δήμωι τ
ῶι Ἀθηναίων;] . . . . *αν πρὸς δὲ* [ε;]*ἰς θυσίαν η*
η . [μί;]*σθωμα τούς τε Προέδρος*
ἀνα;]γράψαι [κ]*αθ' ὅτ*[ι] *ἐξεργασθη*[ι]
ταο . . . . τῆς [ἱ]ερᾶς Ὀργ-
άδος] . . . . οἱ αἱρ[ε]θέντες, τὸ δὲ ἀργύριον
ο . ΩΛΙΟ . . . τοὺς ὅρους [δ]ο[ῦ]ναι; τό-
ν] *ἐκ* τῶν κατὰ ψ]ηφί[σμ]ατα [*ἀν*]αλισκομένων [τ-
ῶι Δήμωι;] . . . . *ρ* . . . . *ἀντὶ τῶν* ἐκπεπτωκό[τ-
ων;] . . . . Ἀρκεφῶν—Λαμπεὺς—[1]
ις—Θριά[σ]ιος —
ούσιος —
ος—Ἱπποκράτης — ἐκ Κερ[α-
μέων] . . . . *ω . . ε* . . . . *ω* . — *Ἐμμενίδης . ε* . .
ς . . . . ης—Οἴηθεν —
υ . . . . Π[ε]ριθοίδης — [Φ;]αῖ[δ]ρος
εἰς Δελφοὺς . ἐ[ξ;] ἰδιωτῶν . . . . . .
Λαμπτρεὺς —
ἐ ἐπα . . *ρθ;ουτω ι*
τὴν] Βουλὴν κυρίαν εἶνα-
ι] . . . . *α*;————

[1] Οὕτως ἔχει ὁ λίθος ἴσως ἐξ ἀβλεψίας τοῦ χαράκτου ἀντὶ τοῦ Λαμπρεὺς = Λαμπτρεύς. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ κεραῖαι δηλοῦσιν ὅτι ἐκεῖ ὁ τόπος εἶναι ἄγραφος.

41

ΤΑΔΕΠΑΡ..ΟΣΑΝΕΠΙΣΤΑΤΑΙΕΛΕΥΣΙΝΟΟΕΝΑΝΤΙΣΟΕΝΗΣΑΝΤΙΚΡΑΤΟ
ΥΣ.ΚΑΡΙ.ΥΣΑΜΦΙΕΤΙΔΗΣΟΕΟΠΟΜΠΟΥΠΑΙΟΝΙΔΗΣΔΗΜΟΚΛΕΙΔΗΣΦΙΛ
ΟΚΛΕΟΥ...ΤΕΑΙΟΣΟΕΟΦΙΛΟΣΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥΑΧΑΡΝΕΥΣΛΑΜΠΡΙΑΣΛΑΜ
ΠΡ.ΟΥΣΥ.ΑΛΗΤΤΙΟΣΑΛΕΞΙΜΑΧΟΣΤΕΙΣΑΜΕΝΟΥΕΚΚΟΙΛΗΣΔΙΟΞΕΝΟΣ
ΠΛ...ΝΟΣΤΡΙΚΟΡΥΣΙΟΣΟΙΣΕΓΡΑΜΜΑΤΕΥΕΝΑΓΝΟΟΕΟΣ
Α.ƧΠΕΚΗΟΕΝΕΠΙΣΤΑΤΑΙΣΤΟΙΣΕΠΙΝΙΚΗΤΟΥΑΡΧΟΝΤΟΣΚΑΛΛΕΑΙΚΑΛ
ΛΙΠΠΙΟΛΑΜΠΤΡΕΙΧΑΙΡΙΓΕΝΕΙΧΑΙΡΕΦΩΝΤΟΣΜΥΡΡΙΝΟΥΣΙΩΙΠΟΛΥΕ
ΥΧΗΙΑΝΤΑΓΟΡΟΥΠΕΡΙΟΟΙΔΗΙΠΟΛΥΜΗΔΗΙΔΙΕΙΤΡΕΦΟΥΣΦΛΥΕΙΤΕΙΣ
ΙΑΙΔΕΞΙΟΕΟΥΦΛΥΕΙΠΕΙΣΙΑΙΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΟΥΣΜΑΡΑΘΩΝΙΩΙΕΥΑΙΝΕ
ΤΩΙΕΥΟΥΝΙΚΟΥΑΝΑΦΛΥΣΤΙΩΙΟΙΣΕΓΡΑΜΜΑΤΕΥΕΝΘΟΥΚΡΙΤΙΔΗΣΚΑΛ
ΛΙΟΟΟΡΙΚΙΟΣ ΧΡΥΣΑΠΛΑΣΤΡΑΧΡΥΣΑΟΡΜΟΥΜΗΛΑ:ΔΠΙΙ:ΑΚΥΛΟΙ:ΔΠΙ
ΣΤΑΟΜΟΝΤΟΥΤΩΝΑΠΑΝ ΤΩΝ:𐅄ΔΔΔ⊢⊢ΙΙΙΙ:ΑΡΓΥΡΙΟΥΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΑ
ΡΧΑΙΟΥ:ΔΔΔ⊢⊢ΙΙΙΙC:ΣΤΛΕΓΓΙΔΙΟΝΚΑΤΕΑΓΟΣΕΠΙΤΗΚΤΟΝΕΤΕΡΟΝ
ΕΠΙΤΗΚΤΟΝΚΑΤΕΑΓΟΣΣΤΑΘΜΟΝΤΟΥΤΩΝ:Π⊢ΙΙΙΙΙ:ΥΠΟΔΕΡΙΣΧΡΥΣΗ
ΚΑΙΔΑΚΤΥΛΙΟΣΑΞΕΝΟΚΛΕΑΑΝΕΘΗΚΕΝΣΤΑΘΜΟΝΤΟΥΤΩΝ:Π⊢ΙΙΙΙC:ΔΑ
ΚΤΥΛΙΟΣΑΠΕΙΡΩΝΧΡΥΣΟΥΣΣΤΑΘΜΟΝ:ΙΙΙΙ:ΑΣΠΙΔΙΣΚΗΧΡΥΣΗΚΑΙΔ
ΑΚΤΥΛΙΟΣΧΡΥΣΟΥΣΑΠΥΡΟΝΧΡΥΣΙΟΝΑΡΓΥΡΙΩΙΔΕΔΕΜΕΝΟΝΔΑΚΤΥΛΙ
ΟΙΔΥΟΚΑΤΕΑΓΟΤΕΣΜΗΝΙΣΚΟΙΤΡΕΙΣΧΡΥΣΟΙΔΑΚΤΥΛΙΟΙΤΡΕΙΣΑΠΕΙ
ΡΟΝΕΣΔΑΚΤΥΛΙΟΙΧΡΥΣΟΙΧΡΥΣΙΟΥΛΕΥΚΟΥΑΠΕΙΡΟΝΕΣΔΥΟΕΤΕΡΟΝ
ΚΑΤΕ..ΟΣΧΡΥΣΙΟΥΛΕΥΚΟΥΕΤΕΡΑΑΠΥΡΑΧΡΥΣΙΑΔΥΟΕΝΩΙΔΙΑΔΥΟΧΡ
ΥΣΑΣΥΝΤΕΟΛΑΣΜΕΝΑΧΡΥΣΙΑΛΕΠΤΑΣΤΑΘΜΟΝΤΟΥΤΩΝΑΠΑΝΤΩΝ:ΔΙΙΙC
ʌΡΓΥΡΑ.ΣΙΓΛΟΙΚΑΙΑΣΚΟΙΕΞΑΓΙΣΤΟΙΣΤΑΘΜΟΝΤΟΥΤΩΝ:⊢⊢⊢⊢ΙC:ΣΙ
........ΑᴷΤ'ΛΙΟΣΑΡΓΥΡΟΥΣΣΤΑΘΜΟΝ:⊢ΙΙΙC:ΔΑΚΤΥΛΙΟΣΑΡΓΥ
..............ˈΙC:ΑΝΕΡΜΑΤΟΥ⌒Ρ.ΟΥΑΡΓΥΡΟΥΣΤΑΟΜΟΝ:⊢⊢ΙΙ..
.....................ΟΝ:ΔΠ⊢⊢⊢....Ι:ΣΦΡΑΓΙΔΙΑΔΥΟΙΑΣΠΙΔΕΣΧ
........................⌒ᴺΕ.....ΣΤΟΝΧΡΥΣΙΩΙΔΕΔΕΜΕΝΟΝΠ

. . . . Ι . Ι Δ Ε Δ Ε Μ Ε Ν Α Τ Ο Ε Τ Ε Ρ Ο
. . . . Α Γ Ι Δ Ε Σ Ε Π Τ Α Λ Ι Ο Ι Ν Α Ι Ο Ν
. . . . Ι : Φ Ι Α Λ Η Α Ρ Γ Υ Ρ Α Χ Ρ Υ Σ Ο Μ Φ Α
Τ Α Τ Ο Ε Μ Μ Ε Ν Ι Δ Ο Υ Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Π Ρ
Μ Ο Ν : Δ Ι Ι Ι C : Α Ρ Γ Υ Ρ Ι Ο Υ Α Σ Η Μ
Η Τ Α Φ Ρ Ο Υ Υ Π Ο Τ Ω Ν Ε Ρ Γ Α Τ Ω Ν Χ Ρ Υ
: Α Ρ Γ Υ Ρ Ι Ο Υ Α Σ Η Μ Ο Υ Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν
Σ Μ Α Π Ρ Ο Σ Π Α Ρ Α Δ Ο Θ Ε Ν Τ Α Τ Α Α Φ Α Ι Ρ
Ο Υ Τ Ο Υ Ι Ε Ρ Ο Φ Α Ν Τ Ο Υ Γ Ε Ν Ο Μ Ε Ν Ο Υ Κ
Α Ν Ο Θ Σ Χ Α Λ Κ Ο Υ Σ Α Υ Λ Ο Σ Ε Κ Τ Ο Υ Σ Τ Υ
Σ Η Π Ε Ρ Ι Τ Ο Υ Σ Κ Η Π Τ Ρ Ο Υ Χ Ρ Υ Σ Η Α Π Υ
Ο Ν Ο Α Φ Ε Ι Ρ Ε Θ Η Α Π Ο Τ Η Σ Κ Ω Δ Υ Α Σ Κ Α
Ο Ν Α Π Υ Ρ Ω Τ Ο Υ : Π Ͱ Ͱ Ͱ Ι Ι Ι Ι Ι
Ι Κ Ο Ρ Α Ι Ε Π Η Σ Α Ν Α Π Υ Ρ Ω Τ Ο Ν Σ Τ Α Θ Μ
Κ Α Ν Ο Ω Ι Α Ρ Γ Υ Ρ Ο Υ Ν Α Π Υ Ρ Ω Τ Ο Ν Σ Τ Α
Α Π Υ Ρ Ω Τ Ο Σ Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν 𐅄 Δ Δ Δ Π Ι Ι Ι Ι Ι
Γ Υ Ρ Ο Υ Α Π Υ Ρ Ω Τ Α Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν : Ͱ Ͱ Ι Ι Ι Ι Ι C
Ν Τ Ο Υ Σ Κ Η Π Τ Ρ Ο Υ Ε Μ Β Ο Λ Ο Σ Τ Ρ Ι Η Ρ Ο
Α Β Ο Ν Ε Ν Χ Ρ Υ Σ Α Π Ρ Ο Ι Χ Ο Ι Δ Α Σ
Π Π Ε Ι Ο Υ Σ Δ Υ Ο Σ Τ Α Τ Η Ρ Α Σ
Ν Ε Π Ι Π Υ Θ Ο Δ Η Λ Ο Υ Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Α Ν Ε Θ Η
Α Λ Η Ν Α Ρ Γ Υ Ρ Α Ν Η Ν Η Β Ο Υ Λ Η Η Ε Π Ι Κ Τ Η
Θ Μ Ο Ν : Η Δ Π Ͱ Ι Ι : Ε Τ Ε Ρ Α Ν Φ Ι Α Λ Η Ν Α Ρ
Υ Σ Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Α Ν Ε Θ Η Κ Ε Σ Τ Α Θ Μ : Η Δ Δ
Α Ρ Α Σ Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν Τ Ε Τ Τ Α Ρ Ω Ν Ο Υ Σ Ω Ν
Σ Τ Α Θ Μ Ο Ν : Ͱ Ͱ Ι Ι

. . . . ΟΝΟΥΧΥΓΙΕΣΞΙΦΙΔΙΟΝΚΩΘΩΝΕΣ
. . . . ΝΟΣΚΑΙΕΙΣΑΝΕΥΩΤΟΣΚΑΙΚΥΜΒΙΟΝ
. . . . ΒΕΙΚΑΔΟΙΤΡΕΙΣΚΑΤΕΑΓΟΤΕΣΨΥΚ
ΧΟΦΡΑΤΟΔΕΕΝΥΓΙΕΣΚΑΡΧΗΣΙΟΝΥ
ΕΡΑΟΑΛΛΟΥΣΤΕΦΑΝΟΝΕΧΟΥΣΑΑΡΓ
\ΕΝΟΝΚΑΤΟΠΤΡΑΔΥΟΦΙΑΛΗΧΑΛΚΗ
ΠΗΜΕΝΗΥΔΡΙΑΛΑΚΩΝΙΚΗΙΑΠΟΔΕΣ
ΑΤΕΑΓΟΤΕΣΕΤΕΡΟΙ:ΔΔΙ:ΚΛΙΛΛΚ
ΞΤΟΥΤΩΝΚΑΤΕΑΓΟΤΕΣΤΕΤΤΑΡΕΣΣ
ΣΕΧΟΝΤΕΣΑΠΕΡΡΥΗΚΟΤΑΣΚΑΝΟΥΝ
ΡΙΑΠΟΤΗΡΙΟΝΛΕΒΗΤΕΣΓΑΜΙΚΟΙΔ
ΙΚΡΟΝΛΕΟΝΤΟΒΑΣΕΙΣΕΧΩΝΚΕΡΝΙ
ΕΙΛΗΒΗΤΕΣΔΥΟΟΜΕΝΕΤΕΡΟΣΛΑΚΩ
ΣΙΝΥΠΟΣΤΑΤΟΝΑΠΟΠΕΡΙΡΑΝΤΗΡΙ
ΧΟΥΣΑΑΠΕΡΡΥΗΚΟΣΠΟΔΑΝΙΠΤΗΡΟΣ
ΟΣΕΝΟΥΣΕ.ΩΝΑΠΕΡΡΥΗΚΟΣΜΕΛΙΜ
ΟΛΤΕΡ....ΤΡΥΠΗΜΕΝΟΣΚΤΕΙΣΑΡ
ΠΟΣΔΕΣ..ΛΙΘΩΝΥ
ΩΣΜΟΧΛΟΙΔΥΟΕ
\ΟΙΤΕΤΤΑΡΕΣ
ΟΕΤΕΡΟΣΣΦΗ
\ΙΣΚΟΣ

Τάδε παρ[έδ]οσαν Ἐπιστάται Ἐλευσινόθεν, Ἀντισθένης Ἀντικράτο-
υς [Ἰ]καρι[ε]ύς, Ἀμφιετίδης Θεοπόμπου Παιονίδης, Δημοκλείδης Φιλ-
οκλέου[ς Ἐτ]εαῖος, Θεόφιλος Καλλιμάχου Ἀχαρνεύς, Λαμπρίας Λαμ-
πρ[ί]ου *Συ*[π]αλήττιος, Ἀλεξίμαχος Τεισαμενοῦ ἐκ Κοίλης, Διόξενος
Πλ[άτω;]νος Τρικορύσιος, οἷς ἐγραμμάτευεν Ἀγνόθεος
Ἀ[λω]πεκῆθεν, Ἐπιστάταις τοῖς ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος Καλλέᾳ Καλ-
λίππο(υ) Λαμπτρεῖ, Χαιριγένει Χαιρεφῶντος Μυρρινουσίῳ, Πολυε-
ύχῃ Ἀνταγόρου Περιθοίδῃ, Πολυμήδῃ Διειτρέφους Φλυεῖ, Τεισ-
ίᾳ Δεξιθέου Φλυεῖ, Πεισίᾳ Ἀριστοκράτους Μαραθωνίῳ Εὐαινέ-
τῳ Εὐθυνίκου Ἀναφλυστίῳ, οἷς ἐγραμμάτευεν Θουκριτίδης Καλ-
λίο(υ) Θορίκιος· Χρυσᾶ πλάστρα, χρυσᾶ ὅρμου μῆλα: ΔΓΙΙ: ἄκυλοι: ΔΓΙ·
σταθμὸν τούτων ἁπάντων: 𐅄ΔΔΔ⊢⊢ΙΙΙΙ: Ἀργυρίου νομίσματος ἀ-
ρχαίου: ΔΔΔ⊢⊢ΙΙΙΙC: Στλεγγίδιον κατεαγὸς ἐπίτηκτον, ἕτερον
ἐπίτηκτον κατεαγός, σταθμὸν τούτων: Γ⊢ΙΙΙΙΙ: Ὑποδερὶς χρυσῆ
καὶ δακτύλιος, ἃ ΞενοκλΕΑ ἀνέθηκεν, σταθμὸν τούτων: Γ⊢ΙΙΙΙC: Δα-
κτύλιος ἀπείρων χρυσοῦς, σταθμόν: ΙΙΙΙ: Ἀσπιδίσκη χρυσῆ καὶ δ-
ακτύλιος χρυσοῦς, ἄπυρον χρυσίον ἀργυρίῳ δεδεμένον, δακτύλι-
οι δύο κατεαγότες, μηνίσκοι τρεῖς χρυσοῖ, δακτύλιοι τρεῖς ἀπεί-
ρονες, δακτύλιοι χρυσοῖ χρυσίου λευκοῦ ἀπείρονες δύο, ἕτεροΝ
κατε[αγ]ΟΣ χρυσίου λευκοῦ, ἕτερα ἄπυρα χρυσία δύο, ἐνῴδια δύο χρ-
υσᾶ συντεθλασμένα, χρυσία λεπτά, σταθμὸν τούτων ἁπάντων: ΔΙΙΙC:
Ἀργ]υρα[ῖ] σίγλοι καὶ ἀσκοὶ ἐξάγιστοι, σταθμὸν τούτων: ⊢⊢⊢⊢C: Σί-
γλος; καὶ δ]ακτ[ύ]λιος ἀργυροῦς, σταθμόν: ⊢ΙΙΙC: δακτύλιος ἀργυ-
ροῦς, σταθμὸν ΙΙΙ]ΙC: Ἀνερματου [ορθ;]οῦ ἀργυρου σταθμόν: ⊢⊢ΙΙ . .
σταθμ]όν: ΔΓ⊢⊢⊢ . . . . Ι: Σφραγίδια δύο ἰάσπιδες χ-
ρυσίῳ δεδεμένα;] . . . . [*ονε*] . . . [ἕκα]στον χρυσίῳ δεδεμένον, Γ-
χρυσ]ί[ῳ] δεδεμένα, τὸ ἕτερο-
ν . . . . σφρ]αγίδες ἑπτὰ λίθιναι ὄν-
υχες;] . . . . Ι: Φιάλη ἀργυρᾶ χρυσόμφα-
λος . . . . κα]τὰ τὸ Ἐμμενίδου ψήφισμα πρ-
οσπαραδοθέντα;] . . . . σταθ]μόν: ΔΙΙΙC: Ἀργυρίου ἀσήμ-
ου] . . . . τῆς;] τάφρου ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, χρυ-
: Ἀργυρίου ἀσήμου σταθμὸν
ψήφι;] σμα προσπαραδοθέντα τὰ ἀφαιρ-
εθέντα;] . . . . .ου τοῦ ἱεροφάντου γενομένου κ-
ἄκ;]ανθος χαλκοῦς, αὐλὸς ἐκ τοῦ στυ-
χρυ;]σῆ περὶ τοῦ σκήπτρου, χρυσῆ ἀπυ-
ἕτερ]ον, ὃ ἀφῃρέθη ἀπὸ τῆς κωδύας κα-
σταθμ]ὸν ἀπυρώτου: Γ⊢⊢⊢ΙΙΙΙ
[ἣ] κόραι ἐπῆσαν, ἀπύρωτον σταθμ-
όν. . . . . ἀ]κάνθῳ ἀργυροῦν ἀπύρωτον, στα-
θμὸν] . . . . ἀπύρωτος, σταθμὸν[:] 𐅄ΔΔΔΓΙΙΙΙΙ
ἀρ]γύρου ἀπύρωτα, σταθμόν: ⊢⊢ΙΙΙΙΙC
ν τοῦ σκήπτρου, ἔμβολος τριήρο-
υς] . . . . αβονεν χρυσᾶ προιχοιδας;

φιλιπ]πείους δύο στατῆρας.
ἣ]ν ἐπὶ Πυθοδήλου ἄρχοντος ἀνέθη-
κεν]· . . . . φι]*άλην* ἀργυρᾶν, ἣν ἡ Βουλὴ ἡ ἐπὶ Κτη-
σικλέους ἄρχοντος ἀνέθηκεν, στα]θμόν: ΗΔΓΗΙΙ: ἑτέραν φιάλην ἀρ-
γυρᾶν, ἣν ἡ Βουλὴ ἐπὶ Κτησικλέο]υς ἄρχοντος ἀνέθηκε, σταθμ.: ΗΔΔ
αρας, σταθμὸν τεττάρων οὐσῶν
σταθμόν: ΗΗΙΙ
ἕτερ]ον οὐχ' ὑγιὲς ξιφίδιον, κώθωνες
νος καὶ εἷς ἄνευ ὠτὸς καὶ κυμβίον
*β*ει, κάδοι τρεῖς κατεαγότες, ψυκ-
τῆρες;]. χοφρα τὸ δὲ ἓν ὑγιές, καρχήσιον ὑ-
γιὲς . . . . ἡ ἑτ]έρα θαλλοῦ στέφανον ἔχουσα ἀργ-
υροῦν . . . . δεδεμ]ένον· κάτοπτρα δύο· φιάλη χαλκῆ
τετρυ]πημένη· ὑδρία λακωνικὴ Ι· ἄποδες
κ]ατεαγότες ἕτεροι: ΔΔΙ: καί; δακ;-
ἓ]ξ· τούτων κατεαγότες τέτταρες· σ-
πόδα;]ς ἔχοντες ἀπερρυηκότας· κανοῦν
ρια; ποτήριον, λέβητες γαμικοὶ Δ
σμ]ικρὸν λεοντοβάσεις ἔχων· κερνι-
ει· λ(έ)βητες δύο, ὁ μὲν ἕτερος λακω-
νικός, ὁ δὲ ἕτερος . . . .] σιν· ὑπόστατον ἀπὸ περιραντηρί-
ου] . . . . ἔ]χουσα ἀπερρυηκός· ποδανιπτῆρος
ἕτερ;]ος ἓν οὗς ἔ[χ]ων ἀπερρυηκός· μέδιμ-
νοι] . . . . *θάτερ*[ος]; [τε]τρυπημένος· κτεὶς ἀρ-
γυρᾶ;] . . . . ηπος δεσ[μά;] λίθων ὑ-
ως μοχλοὶ δύο ὁ ἕ-
τερος; . . . . μοχλ;]οὶ τέτταρες
ὁ ἕτερος· σφη-
ισκος

Φέρονται ἐγκεχαραγμένα τἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 40 ἐπὶ τριῶν τεμαχίων[1] στήλης πεντελικοῦ λίθου προσαρμοζόντων πρὸς ἄλληλα κατὰ τοὺς 21-28 καὶ 76-82 στίχους. Τὸ μέγιστον περισωθὲν ὕψος καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τεμαχίων εἶναι 1,39 γ. μ. ἐξ ὧν μόνον τὰ 1,02 κατέχει ἡ ἐνεπίγραφος τοῦ λίθου ἐπιφάνεια, μένοντος πρὸς τὰ κάτω ἱκανοῦ χώρου ἀγράφου· τὸ πλάτος τοῦ λίθου σωζόμενον ὁλόκληρον κατὰ τὸ μεσαῖον, τὸ καὶ μέγιστον, τοῦ λίθου τεμάχιον (οὗ τὸ ἐλάχιστον ὕψος εἶναι 0,60) εἶναι 0,61, τὸ δὲ πάχος αὐτοῦ 0,12 περίπου καὶ ἡ ὑποκάτω ἐπιφάνειά του ὡς συνήθως ἀκατέργαστος. Γραφὴν δὲ ἔχει ὁ λίθος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὴν στοιχηδόν, ἀλλ' ὄχι καὶ πανταχοῦ ἄπταιστον (παράβ. στίχ. 52, 56, 57, 61), μεταξὺ δὲ τοῦ 70ου καὶ 71ου στίχου ἡ ἀπόστασις εἶναι διπλασία (0,02 περίπου) τῆς συνήθους ἀποστάσεως τῶν στίχων καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων εἶναι 0,006 περίπου. Δυστυχῶς ὄχι μόνον ἱκανὸν μέρος τῆς στήλης ἄνωθεν ἐξέλιπε παντάπασι (οὐδ' ἐλπίδες ὑπάρχουσι περὶ εὑρέσεως καὶ ἄλλων αὐτῆς τεμαχίων) ἀλλὰ καὶ τὸ περισωθὲν αὐτῆς τοσοῦτον εἶναι πολλαχοῦ ἀποτετριμμένον τὴν ἐπιδερμίδα, ὥστε ἐγὼ τοὐλάχιστον ἀπελπίσθην πλέον νἀναγνώσω πλείονα τῶν ὅσων σήμερον ἀνακοινῶ τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδος· ἂν καὶ ὁ λίθος εὑρέθη ὅπου

[1] Τέσσαρα εἶναι κυρίως τὰ τεμάχια, ἀλλὰ τὸ ἓν τούτων εἶναι μόνον *ψ*.*λοῦδα* (μ. 0,10 πλ. 0,05, πάχ. 0,03) ἥτις ἐνσφηνοῦται μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων μεγαλειτέρων τεμαχίων τοῦ ἀνωτάτου καὶ τοῦ μεσαίου κατὰ τὸ ἄκρον τῶν στίχων 25-28.

καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 29 δημοσιευθείς[1], ὑποθέτω ὅμως ὅτι πρὶν ἢ ἐκεῖ ῥιφθῇ εἶχε χρησιμοποιηθῆ που ὡς οὐδὸς καὶ ἐντεῦθεν συνέβη νὰ μὴ διακρίνωνται πολλαχοῦ οὐδ' αἱ σκιαὶ κἂν τῶν ποτε ἐγκεχαραγμένων ἐπ' αὐτοῦ γραμμάτων. 'Αλλ' ὁποθενδήποτε καὶ ἂν προῆλθε ἡ τοσαύτη αὐτοῦ βλάβη, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς λυπηρόν, διότι καὶ ἐξ ὅσων ἐγὼ ἀνέγνωσα ἐννοεῖ πᾶς τις ὅτι ὁ λίθος περιεῖχε ψήφισμα *διατακτικὸν* τοῦ Δ^ου π. χ. αἰῶνος[2] περὶ πολλῶν τινων πραγμάτων εἰς τὸν Ναὸν καὶ τὰ εἰς τὸν Ναὸν ἀνήκοντα ἀφορώντων καὶ ἔφερε πρὸς τούτοις ἀναγεγραμμένα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μελλόντων ν' ἀπέλθωσιν εἰς Δελφοὺς ἵνα ἐρωτήσωσι τὸν Θεὸν εἰ ἄμεινον καὶ λῷον ἔσται τῷ Δήμῳ τῷ 'Αθηναίων ποιοῦντι τὰ καὶ τά, ἤτοι ἐκεῖνα, περὶ ὧν καὶ τὸ ψήφισμα ἔκαμε λόγον. Τόσα δὲ μόνον ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ἐγὼ ἐνταῦθα περὶ τοῦ λίθου μηδένα περὶ τῶν συμπληρώσεών μου λόγον ποιούμενος, ἀφοῦ αὗται οὔτε πολλαί, οὔτε πολὺ συντελεστικαὶ εἰς τὴν τοῦ ὅλου κατανόησιν εἶναι. Ὅπου δὲ περὶ τῆς ἀναγνώσεως ἀμφέβαλον, ἔγραψα ἐν τῇ μεταγραφῇ *κυρτὰ* γράμματα.

———

Τὰ δ' ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 41 φέρει στήλη πεντελικοῦ λίθου ἐκ δύο τεμαχίων ἀποτελουμένη προσαρμοζόντων κατὰ τοὺς στίχους 24-27. Τὸ μέγιστον σωζόμενον ὕψος ἀμφοτέρων τῶν τεμαχίων εἶναι νῦν 0,61 γ. μ., ὧν μόνον 0,04 καταλαμβάνει τὸ ὅλως ἁπλοῦν γεῖσον τῆς στήλης, τὰ δὲ λοιπὰ ἡ ἐνεπίγραφος αὐτῆς ἐπιφάνεια. Τὸ πλάτος τῆς στήλης περισωθὲν κατὰ τὸ ἕτερον τῶν τεμαχίων της ὁλόκληρον εἶναι 0,395 περίπου, τοσοῦτον δὲ ἦτο καὶ κατ' αὐτὸ τὸ γεῖσόν της, ἀλλ' ἴσως πρὸς τὰ κάτω ὁ λίθος, ὡς τοῦτο εἴθιστο ἐν τοῖς τοιούτοις, ἐγένετο ὀλίγον πλατύτερος καὶ ἐντεῦθεν συμβαίνει ὥστε, ἐνῷ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ πρώτου στίχου μόλις περισσεύει ἄγραφος τόπος 0,005 περίπου, τὸ περιθώριον τοῦτο εἶναι κατά τι μεγαλείτερον ἤδη εἰς τὸν 22^ον στίχον, κατὰ δὲ τὸν 74^ον (τὸν νῦν τελευταῖον) ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ ἄγραφος τόπος εἶναι 0,015[1]. Γραφὴν ἔχει ὁ λίθος τὴν *στοιχηδὸν* καλουμένην, ἀλλ' ὄχι πανταχοῦ αὐστηρῶς τηρουμένην, ὡς δύναται εὐκόλως νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ μεγαλογραμμάτῳ αὐτοῦ ἐκτυπώσει· ὁ χαράκτης ἀποφεύγει πρὸ πάντων νὰ χωρήσῃ εἰς δύο τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἐντεῦθεν ἐν πολλοῖς στίχοις ἢ μένει κατὰ τὸ τέλος ἱκανὸς τόπος ἄγραφος (στίχ. 24, 34) ἵνα ὁλόκληρος ὁ ἀριθμὸς γραφῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἑπομένου στίχου ἢ τοὐναντίον συσφίγγονται τὰ τῶν ἀριθμῶν γράμματα εἰς στενότερον τοῦ συνήθους χῶρον (στίχ. 43)· ἀλλὰ καὶ γράμματα ἔξω τοῦ ὡρισμένου τόπου ἔγραψε (στίχ. 54, 66, 22) καὶ εἰς ἁμαρτήματά τινα, ὡς φαίνεται, ὑπέπεσεν, ὧν ἀναντίρρητον εἶναι τὸ ἐν στίχῳ 65^ῳ (ΛΗΒΗΤΕΣ=ΛΕΒΗΤΕΣ), καὶ ἐν γένει ἡ χάραξις πάνυ ἐπιμελὴς δὲν εἶναι καὶ ἐντεῦθεν αἱ γραμμαὶ τῶν στίχων, ἐπιεικῶς παράλληλοι κατὰ τὴν κάθετον αὐτῶν φοράν, δὲν εἶναι τοιαῦται καὶ κατὰ τὴν ὁριζοντίαν των καὶ τὰ συγγενῆ γράμματα (Ο-Θ, Α-Δ-Λ καὶ τὰ παραπλήσια) πολλαχοῦ δὲν διακρίνονται σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων.

Ὁ λίθος, ὡς ἐννοοῦσιν εὐκόλως οἱ ἀναγνῶσται τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εφημερίδος, ἐνέχει τὴν ἀναγραφὴν τῶν πραγμάτων τοῦ Ναοῦ, ἅτινα οἱ 'Επιστάται ὧν ἡ ἀρχὴ ἔληγε, παρέδιδον εἰς τοὺς διαδόχους των τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος, ἤτοι κατὰ τὸ 332/1 ἔτος π. Χ., εἰς αὐτοὺς δηλ. ἐκείνους τοὺς ἐπιστάτας, ὧν ἡ λογοδοσία ἐπὶ ἄρχοντος Κηφισοφῶντος (329/8 π. Χ.) περιεσώθη ἡμῖν ἐν μέρει καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη ἐν τῇ 'Αρχ. 'Εφημερίδι (1883 σελ. 109 καὶ ἑξῆς). Καὶ τῷ ὄντι ἐξ ἐκείνου τοῦ λίθου, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ἤδη ὁ ἐκδότης αὐτοῦ ('Εφημ. 'Αρχ. σελ. 257), μανθάνομεν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν ταμιῶν τοῖν Θεοῖν καὶ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ Ναοῦ ἦν *τετραετὴς* καὶ ὄχι ἐνιαυσία, ὁ δὲ ἡμέτερος λίθος δὲν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ τοὐναντίον προσεπικυροῖ, νομίζω, ταύτην μας τὴν γνῶσιν, ἀναφέρων μὲν τὸν ἄρχοντα, κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁποίου ἀνελάμβανον τὴν ἐπι-

[1] Παράβ. 'Αρχ. 'Εφημ. 1886 σελ. 207, καὶ τὴν ἐκεῖ παραπομπήν.

[2] Ὄχι μόνον τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τινες ἐν αὐτῷ φράσεις, ἀλλὰ καὶ ὁ μνημονευόμενος ἐν αὐτῷ ἄρχων 'Αριστόδημος ('Ολυμπ. 107, 1) μαρτυροῦσι τοῦτο.

[1] Τὸ πάχος αὐτοῦ κατὰ τὰς στενάς του πλευρὰς τὰς καὶ ὡμαλισμένας ἐπίσης, ὡς καὶ ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια, εἶναι 0,06 κατὰ δὲ τὸ γεῖσόν του 0,07· τὸ ἀληθὲς ὅμως πάχος τοῦ λίθου ἦν 0,10, καὶ ἡ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἀκατέργαστος. Τὸ δὲ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν τοῦ λίθου τοῦ περιλαμβάνοντος τὸν λόγον τῶν ἐπιστατῶν καὶ ταμιῶν τοῖν θεοῖν ('Αρχ. 'Εφημ. 1883 Πίναξ 9-10).

στασίαν ὁ Καλλίας Καλλίππου καὶ οἱ συνάρχοντες αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν ἄρχοντα καθ᾿ ὃν ἀπεκδύοντο ταύτην οἱ προκάτοχοί των[1]. Ἀλλὰ νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου γίνεται γνωστὸν ὅτι *ἑπτὰ* ἦσαν οἱ ἐπιστάται τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι Ναοῦ[2] κατ᾿ ἐκείνους τοὐλάχιστον τοὺς χρόνους καὶ μεταξὺ αὐτῶν οὐδὲ εἷς Ἐλευσίνιος, ὅπερ εἰ μή τι ἄλλο ἀποδεικνύει τόδε τοὐλάχιστον ὅτι ἠδύναντο ἐνίοτε νὰ ὦσιν οὗτοι πάντες ἐξ ἄλλων δήμων οὐδέποτε δὲ ἴσως καὶ πάντες *Ἐλευσίνιοι* ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ εἰς τὴν φράσιν Ἐλευσινόθεν ἀποβλέπων[3]. Εἶναι λοιπὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀκόμη ὁ νῦν ἐκδιδόμενος λίθος οὐκ εὐκαταφρόνητον εὕρημα. Περὶ τῶν καθ᾿ ἕκαστον αὐτοῦ ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς· Στίχ. 5. Εἰκάζω ὅτι μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ γραμματέως Ἀγνοθέου ἐν τῷ χειρογράφῳ ὁ χαράκτης, ἀφῆκε τὸν τόπον κενὸν ἵνα ἐγγράψῃ αὐτὸ ἴσως βραδύτερον, ὅπερ ὅμως δὲν ἔπραξεν, ἄδηλον διατί. Στίχ. 6-7. *Καλλίππιο*, ὑποθέτω ὅτι κατὰ λάθος ἐγράφη οὕτως ἀντὶ *Καλλίππο*. ἀλλ᾿ ἴσως καὶ οὐδ᾿ ὑπάρχει ἐκεῖ γράμμα, τοῦ λίθου φέροντος μικρὰν βλάβην, καὶ ὁ ὀφθαλμός μου μὲ ἠπάτησε· παράδοξος δὲ εἶναι καὶ ἡ γραφὴ τῆς γενικῆς εἰς ο ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ. 11[ῳ], ἐνῷ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ γεγραμμένον φέρεται ου. Στίχ. 7. *Πολυμήδη*. Τὸ ὄνομα φέρεται ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape τριτόκλιτον. Στίχ. 15. *Ἁ Ξενοκλ*ΕΑ· βεβαίως ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαράκτου· ἡ ἀνάγνωσις εἶναι βεβαία. Στίχ. 19. *Ἕτερο*Ν· τί πρᾶγμα; ἆρά γε δακτυλίδιον; Στίχ. 22. Τί πρᾶγμα ἦσαν οἱ *ἐξάγιστοι* οὗτοι *σίγλοι* καὶ *ἀσκοὶ* μοὶ εἶναι ἄδηλον. Στίχ. 24. *Ἀνερματου*· ἡ ἀνάγνωσις βεβαία, ἀλλὰ τὸ νόημα ἐμοὶ τοὐλάχιστον, ἄδηλον. Στίχ. 32. *Τάφρου ὑπὸ τῶν ἐργατῶν*· νὰ μαντεύσω τὸ νόημα ἀδυνατῶ· ἐπίσης καὶ κατωτέρω (στίχ. 33-38) δὲν κατώρθωσα νὰ συλλάβω τὸν νοῦν τῶν ἀναγνωσθέντων. Στίχ. 45. Καὶ ἐδῶ ἡ ἀνάγνωσις εἶναι βεβαία, ἀλλ᾿ ἴσως τὸ τέταρτον γράμμα ἐχαράχθη Ν ἀντὶ τοῦ Μ = [παρελ]άβο(μ)εν ἢ ἁπλῶς [ἐλ]άβο(μ)εν· ἀλλά τις ὁ νοῦς τῶν μετὰ ταῦτα γραμμάτων τοῦ στίχου; Νὰ ἡμάρτησεν ἆρά γε καὶ ἐν τούτοις ὁ χαράκτης; Ἄδηλον δὲ καὶ διατί ἀφῆκε ἐν τῷ μεταξὺ κενὸν τόπον δύο γραμμάτων, ἐνῷ, ὡς ὑποθέτω, κατωτέρω (στίχ. 47) ἤρχιζε ἕτερον τμῆμα τῆς ἀναγραφῆς, τοὐλάχιστον δὲν ἐννοῶ ἄλλως διατί μετὰ τὸ *στατῆρας* τοῦ στίχου 46[ου] ἀφῆκε ἐπίσης κενὸν τόπον 5 γραμμάτων, ἐνῷ δὲν προὔκειτο, ὡς φαίνεται, περὶ ἀριθμοῦ. Στίχ. 47. Ὁ ἄρχων Πυθόδηλος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ (Ὀλυμ. 111[ης] 1[ον]) εἶναι γνωστά· ἀλλὰ τίς ὁ ἀναθεὶς τὸ οἱονδήποτε ἀνάθημα; διότι ἂν προὔκειτο περὶ ἀναθήματος τῆς Βουλῆς ἡ φράσις ἔπρεπε νὰ ᾖ ὅπως ἡ κατωτέρω πεποιημένη. Στίχ. 48-50. Ἕπονται δύο ἀργυραῖ φιάλαι, διάφορον ἔχουσαι βάρος, ἃς ἡ Βουλὴ ἡ ἐπὶ Κτησικλέους ἄρχοντος (Ὀλυμ. 112[ης] 1[ον] = 334/3 π. χ.) ἀνέθηκε. Στίχ. 52-53. Ὄχι μόνον κατὰ τὸ τέλος τοῦ 52[ου] στίχου ὑπάρχει τόπος ἄγραφος δεκατριῶν γραμμάτων ἀλλὰ καὶ ὁ μεταξὺ τούτων (52-53) χῶρος εἶναι διπλάσιος σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς συνήθους ἀποστάσεως τῶν στίχων. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν πολὺ μᾶλλον, ὡς εἰκάζω, ἤρχιζε νέον τμῆμα τῆς ἀναγραφῆς. Στίχ. 59. Λακωνικὴ Ι· ἄποδες· συνήθως προκειμένου περὶ ἑνὸς καὶ μόνου ἀντικειμένου ὁ ἀριθμὸς δὲν τίθεται, ἐνταῦθα δὲ πρὸ τῆς γραμμῆς Ι καὶ μετ᾿ αὐτὴν στιγμὰς δὲν διέκρινα καὶ τὸ Α δὲ τῆς ἑπομένης λέξεως σαφῶς δὲν ἀναγινώσκεται· καὶ ὅμως ἄλλη ἀνάγνωσις φαίνεταί μοι ἀδύνατος. Στίχ. 64. *Σμ*]*ικρὸν ..... ἔχων*· ἆρά γε κατὰ λάθος; καὶ κατωτέρω *Κερνι* ἀντὶ τοῦ Χερνιβεῖον]; Στίχ. 70. Τὸ πρῶτόν του γράμμα φαίνεται ὡς Η, τὸ ὄγδοον ὅμως ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ τῆς δραχμῆς σημεῖον Ͱ παρ᾿ ὃ εἶχε τεθῆ τὸ τοῦ ὀβολοῦ Ι· τὸ 9[ον] φαίνεται ὡς Λ.

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς μεταγράφομεν μικροῖς γράμμασι καὶ κατὰ τὴν μετ᾿ Εὐκλείδην γραφὴν τὰ τῶν λίθων, ὧν ἔχει ὁ ἀναγνώστης πρὸ ὀφθαλμῶν λιθογραφικὰ πανομοιότυπα ποιηθέντα ἐξ ἐκτύπων χαρτίνων. Τῶν λίθων τούτων οἱ πλεῖστοι εἶναι, ὡς ἐκράτησε νὰ λέγωνται, ὀπισθόγραφοι, ἔχουσι δηλ. ἀμφοτέρας τὰς πλατείας ἐπιφανείας των ἐνεπιγρά-

[1] Ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς τῶν τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος πραγμάτων λέγεται πάντοτε οἱ ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος ἐπιστάται παρέδοσαν τοῖς ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος ἐπιστάταις τὰ καὶ τὰ καὶ ἐκεῖ σαφῶς δηλοῦται ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχόντων πολλαχοῦ ὅτι ὄντως ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαυσία) (C. I. A. II, 2 ἀριθ. 751 καὶ ἑξῆς. Ἴδε κατωτέρω καὶ τὴν ὑπ᾿ ἀριθ. 43 ἐπιγραφήν.

[2] Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1886, σελ. 207.

[3] Παράβ. Bull. de Corr. Hell. 1883, σελ. 388, σημ. 2 καὶ σελ. 391. C. I. At. II, 2, σελ. 522.

42.

α

ΕΠΕΤΕΙΑ
ΟΒΑΤΑΙ ΙΙΙΙ ΧΧΧΧΗΙ
ΔΔΔΔ ΔΔΔΔΠΙΕΚ
ΩΝΙΑΙΟΣ
ΝΕΡΛΑΣΜΕΝΟΝ ΛΕΜΜΑΤ
ΕΡΟΝΕΡΛΑΣΜΕΝΟ ΑΝ ΟΜΑΤΟΣΚΕΦ
ΣΜΕΝΟΝ ΛΙΒΑΝΟΤΟΣΜΥ
ΤΟΠΟΣΙ ΤΟΛΛΙΟΟΣΑΝΑΣ
ΕΚΤΟΗΙΕΡΟ
ΑΜΦΟ ΕΣΗΥΔΑΤΟ
ΡΟΝΑΝΑΚ
ΠΕΡΙ

ΣΧΙΣΤΟ
ΗΜΙΤΟΜΑΔΔΔ
ΤΕΤΡΑΤΟΜΑ
ΗΥΠΟΤΕΙΣΚΕΝΕΙΗΑΜΑ
ΤΕΤΡΑΛΟΝΑΘΟΥΡΙΑΚΑΔΔΔ
ΚΕΡΑΜΟΚΑΙΝΟΣΕΥΛΕΗΗΗΗ
ΑΠΟΤΟΝΕΟΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΑ
ΚΕΡΑΜΟΣΕΥΛΕΧ
ΣΦΟΝΔΥΛ
ΧΣΥΛΑΕΠΙΣΤΥΛΙΑΔΔΙ
ΕΛΔΥΟΙΝΚΕΚΟΛΛΕΜΕΝΟΝ
ΣΦΕΚΙΣΚΟΙΑΠΟΤΕΣΣΤΟΑΣ
ΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΟΙ
ΟΥΡΟΝΙΣΕΥΛΕ
ΚΛΙΜΑΚΕΜΕΛΑΛΟ
ΤΡΟΧΙΛΕΙΑΜΣΑΛΑΙΟΙ
ΗΑΜΑΧΣΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΗΥΠΕΡΤΕΡΙΑΤΕΤΡΑΚ ΚΛΟ
ΗΥΠΕΡΤΕΡΙΑΜΟΝΟΚ ΚΛΟ
ΙΤΕΤΡΑΚΥΚΛ ΗΥΣΠΛΕΧΣΙ
ΙΝΑΧΔΙΙ
ΛΚΕΝΙ

ΤΑΣΟΥΡ
ΕΝΤΕΙΕΟΡΤΕΙΑ
ΤΑΣΣΠΕΡΑΣΚΑΤΑΚ
ΠΛΙΝΘΟΙΗΗΗΗΗΕΜ ΟΙΚΟΔ
ΗΕΙΤΕΝΑΚΑΤΟ ΚΑΘΕΛΚΟΝ
ΣΑΝΙΔΙΑΕΝΟ ΣΤΟΣΜΥΣΤΑΣΚ
ΕΥΜΟΛΠΙΔΑΙΣ
ΕΦΙΕΡ ΣΥΚΕΙΚΕΡΑΜΟΝ
ΣΚΕ ΣΑΝΤΙ
ΝΕΛ. ΥΣΙΝΙΕΡΛΑΣ
ΤΑΕΛΚΟΛΑ
ΑΝΤΙ
ΚΑ
ΚΑΙ
ΣΑΝΙ
ΚΑΙΑΡ
ΗΟΤΕΤ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΗΗΡΔΔ
ΤΑΜΙΑΙ
ΕΠΙΕΥΚ
ΔΟΡΟΘΕ
ΚΑΤΑΦΣΕ
ΗΥΠΟΘΕΜ
ΟΠΙΣΘΟΔ
ΕΚΤΕΣΤΕ
ΗΙΝΑΣΕΜ
ΧΡΥΣΙΟΣΤΑ
ΕΠΙΤΟΥΤ
ΑΡΛΥΡΙ

1–6

β

ΣΦΟΝΔΥΛ
ΤΕΤΡΑΠΟΔΑ
ΗΕΜΙΠΛΙΝΟ
ΣΚΕΝΑΙΔΔΔ
Σ ΤΟ ΒΟΛΕ
ΔΙ ΕΗΛΙΑΙΝΕ
ΣΑΘΡΟ Η
ΠΙΙΤΕΛΕΒ Ο
ΗΕ

ΙΝ ΔΙΙ
ΛΟΚΑΙΝΟ
ΧΟΣΤΕΤΡΑΙ
ΔΕΡΟΜΕΝΟΣ
ΡΟΣ
ΚΑΙΝΕΠ ΕΟΝ. ΔΔ
ΣΕΡΑΚΑΙΝΕΠΕΧΕΟΝ.ΡΔ
ΑΡΤΕΜΑΤΑΡΡΥΜΟΣΔΔΔΔΙ
ΒΥΡΣΑΙΣΙΚΕΛΙΚΑ
ΙΧΣΟΤΚΑΙΣΤΑΤΕΡΕΣ
ΕΣΜΑΣΙΔΕΡΑ
ΙΔΕΡΑΙ

ΜΕΝΟΝ
ΙΕΡΟ ΕΡΛΑΣΜΕΝΟΝ
ΟΙ ΕΡΛΑ ΝΟΝ
ΕΠΙΔΙ ΟΣΔΠΤΟΥΤΟΝΟΚΤΟΠΟΣ
ΟΡΟΟΣΤΑΤΑΣΔΙΕΚΠΟΔ
ΝΑΙΟΙ
ΕΤΡΑΠΟΔΕ ΑΜΦΟΤΕΡΑΙ
ΕΚΠΟΔΕΚΑΙΤΕΤΡΑΠΟΔΕ
ΙΕΚΠΟΔΕ ΚΑΙΔΙΠΟΔΕ
ΤΥΛΙΔΕΣΠΙΔΙΠΟΔΕΑΜΦΟΤ
ΧΣΧΛ ΑΠΕΥΚΙΝΑ ΕΛΑΤΙΝΑΔΔΔ
ΣΧ ΣΤΟΙΗΑΜΑΧΣΙΑΙΟ
ΗΕ ΤΟΜΑΔΔΔΤΡΙΤΟΜΑ
ΤΕΤ ΑΤΟΜΑ ΑΙΛΙΔΟΣΧΣΥΛ
ΗΥΠΟ ΕΙΣΚΕΝΕΙΗΑΜΑΧΣΙΑ
ΤΕΤΡΑ ΟΝΑΘΟΥΡΙΑΚΑΔΔΔΠ
ΚΕΡΑΜ ΑΙΝΟΣΕΥΛΕΗΗΗΗ
ΑΠΟΤΟΝ ΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΑ
ΚΕΡΑΜΟΣ ΥΛΕΧ
ΣΦΟΝΔΥΛΟ
ΧΣΥΛΑΕΠΙ
ΕΛΔ
ΣΦΝ

ΔΔΙ
ΠΙΙ
ΣΟΝ
Ν
ΜΟΝ
ΑΥΤΕΣ
ΘΜΟΝ
ΑΘΜΟΝ
ΑΡΕΙΚΟΙ
ΚΤΟΣΤΑΘΜΟΝ
ΟΣΑ

43.

α

ΦΙΑΛΕΑ
ΗΥΠΟΔΕΡ
ΠΡΟΣΤΟΙΤ
ΧΡΥΣΟΙΚΕΡ
ΔΑΚΤΥΛΙΟΧΡ
ΚΙΒΟΤΙΟΝΕΛΕΦ
ΥΕΕΝΤΟΙΕΛΕΥΣ
ΡΡΥΜΟΙΣΕΣΙΔ
ΡΥΜΟΙ
ΜΟ
ΡΟΝΙΚ

β

ΣΙΟ
ΤΡΟΝ
ΤΕΡΙΟ
ΕΛΙΣ
ΑΡΑΙΛΥΧ
ΑΙΠΙΚΙΒΟ
ΜΕΛΑΛΟΝΜΥ
ΣΗΙΙΙ
ΜΥΣΤΕΡΙΟΝ
ΟΟΣΙΝΕΚΚΥΟΝΟ
ΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΤΤ
ΛΑΙΟΝΕΣΤΕΝΑΚΑ
ΡΙΝΑΙ
ΕΥΑΣΑΙ

42

α

ΚΑΙ
ΧΑΛΙΚ
ΚΟΦΙΝ
ΕΛΕΥΣΙΝ
ΦΙΑ
ΤΤΧΧ
ΗΗΗΗ

β

ΡΑΦΟ
ΜΕΝΟΙ
ΤΙ
ΝΙ

45.

ΗΗΡΗ
ΧΧΡΗΗ
ΧΧΧΡΗΗΗ
ΗΗΡΓ
ΔΔ

46.

ΣΑΛΑ
ΔΑΚΤΥ
ΣΦΡΑ
ΗΗΗ
ΑΡΛΥΡΙΟΕΠΙΣΕΜ
ΧΗΗΗΗ
ΛΕΜΜΑΤΑΕΠΕΤ
ΛΥΣΙΑΔ
ΟΦΣ
ΗΗΔΔ

47.

ΕΛΕΥΣΙ
ΧΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝ
ΑΠΑΡΧΕΣΤΟΙΡ
ΕΣΗΕΙΠΡΕΡΙΣΡ
ΙΣΤΙΟΡ ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΠ
ΟΘΕΝΗΟΙ ΙΦΙ ΟΣΤΡΑΤΟ
ΡΑΜΜΑΤΕΥΕΠΑΡΕΔ ΣΑΝΤΟ
ΟΙΟΝΕΛΕΥΣΙΝΙΘΕΟΙΣΕΝΟΚΕΦΑΛΕ
ΧΣΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝ ΟΝΑΠΟΤΟΣΙΤΟ
ΑΠΑΡΧΕΣΤΟΙΝΟ ΝΕΠΙΤΕΣΒΟΛΕ
ΙΧΑΡΙΝΟ ΠΡΟΤΟΣΕΛΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΠΑΣΤ
ΦΙ ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΠΙΣΤΑΤΑΙΕΛΕΥΣΙΝΟΘΕ
ΝΗΟΙΣΙΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣΚΥΔΑΘΕΝΑΙΕΥΣΕΛΡ
ΜΜΑΤΕΥΕΠΑΡΕΔΕΧΣΑΝΤΟΠΑΡΑΗΙΕΡΟΠΟΙ
ΝΕΛΕΥΣΙΝΙΔΕΜΟΚΡΙΤΟΑΛΟΠΕΚΕΙΟΣΚΑΙ
ΧΣΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝΑΡΛΥΡΙΟΝΑΠΟΤΟΣΙΤΟΤΕΣ
ΑΡΧΕΣΤΟΙΝΘΕΟΙΝΔΔΔΗΕΠΙΤΕΣΒΟΛΕΣΗ
ΟΣΕΛΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΠΑΡ
ΕΛΕΥΣΙΝΟΘΕ

44.

ΕΙ
ΚΟΝΕΚ
ΔΗΙΠΑΡΑ
ΝΚΑΙΧΣΥΝΑΡΧ
ΠΑΡΑΝΙΚΟΜΑ
ΔΔΠΑΡΑΑΡ

42.

α

ΦΕΙ
ΕΛΟΝ
ΕΣΚΥΤΟΜΕΝ
ΣΦΕΤΕΡΙΑΙ
ΟΥΡΟΝΙΣΕΥΛΟΣΚΑΙΝΟΝ
ΟΙΔΔΠΣΤΑΘΜΟΝ Τ
ΣΡΟΙΔΙΙΣΤΑΘΜΟΝ

β

ΟΙΚΟΙΑΠΟ
ΘΕΙΡΕΜΕΝΟΙ
ΟΥΡΟΝΙΣΕΥΛΕ
ΚΛΙΜΑΚΕΜΕΛΑΛΟ
ΣΜΙΚΡΑΙ

φους, ὧν ἡ μὲν ἐσημειώθη διὰ τοῦ α ἡ δὲ ἑτέρα διὰ τοῦ β. Δὲν εὑρέθησαν δὲ οὐδὲ τὰ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν λίθον ἀνήκοντα τεμάχια εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλ' ἄλλα ἀλλαχοῦ καὶ πολλάκις εἰς ὄχι μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν.

42 1—6 α

κλ . . .[1]
. . . ια : I — ἐπέτεια [ἐπεγένετο] . . .
. . . οβαται : IIII — XXXXH[H] . . .
. . . ας : ΔΔΔΔ — ΔΔΔΔΠII· ἐκ . . .
. . γω]νιαίους; — 𐅅 τε . . .
. . . εἰργασμένον : I — λήμματ[α . σ]ιγμ . . .
. . · ἕτ;]ερον εἰργασμένο[ν : I] — ἀν[α]λώματος κεφ[άλαιον]
. . . εἰργα]σμένον : I — ⊢⊢⊢. Λιβανωτὸς μ[υ;] . . .
. ὀκ]τ[ώ]πους ;[:] I — τοὺς λιθους ανασ . . .
. . . — ⊢[⊢]III ἐκ τοῦ ἱεροῦ . . .
. . . ἀμφο[ρ]εῖς ὕδατο[ς . . .
. . . ἱε;]ρὸν ἀνακ[αθᾶραι;]
. . . *περι*
. . . — τὰς θύρ[ας . . . .
[ι] . . . . — ἐν τῇ ἑορτῇ *α*
σχιστὼ[: II;] . . . . — τὰς σπείρας *κατακ*
ἡμίτομα [:] ΔΔΔ. . . . . — πλίνθοι : HHHH : ἐ[ν ο]ἰκοδ[ομῇ;
τετράτομα : 𐅄III : Αἰγ[ίδος ξύλα ; . . .]· ΔΠ⊢ ἢ τὴν ἄκατο[ν;] καθεῖλκον
ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἁμάξ[ια;] — ΔI σανίδια, ἐν ο[ἷ]ς[2] τοὺς μύστας κ .
τετράγωνα θουριακὰ : ΔΔΔI· — ⊢⊢⊢III Εὐμολπί[δα]ις
κεράμου καινοῦ ζεύγη : HHHH· — ἐφ' ἱερ[ᾷ] συκῇ[3] κέραμον
ἀπὸ τοῦ νεὼ καθῃρεμένα — ⊢⊢ σκ[ευά]σαντι
κεράμου ζεύγη X𐅅HH𐅄· — σ . . . . ν Ἐλ[ε]υσῖνι εἰργασ[μένον;]
σφόνδυλ[οι:] 𐅄IIII : σπ[εῖρ;]αι : ΔΠI· 𐅄Δ⊢⊢ κα . [γρά]μ[μα]τα ἐγκολά[ψαι]
ξύλα ἐπιστύλια : ΔΔI· — καὶ . . . αντι
ἐκ δυοῖν κεκολλημένον : I· — σανί . . . . . . ο . . .
σφηκίσκοι ἀπὸ τῆς Στοᾶς[4] — Π καὶ γρ . . .
καθῃρεμένοι : ΔΠIII· — ⊢III ὅτε.τ . . .
θυρῶν ζεύγη : III : ἰκριωτ[ῆρα]ς :[5] Δ· — Κεφάλαιο[ν . . .
κλίμακε μεγάλω : II : σμικ[ρ]ὰ : I· — HH𐅄ΔΔ . . .
τροχιλεία μεγάλω : I[I : σμι]κρὼ : II· — ταμίαι . . .
ἅμαξαι : III : κανόνε [κ]οινὼ : II· — Ἐπὶ Εὐκ[λέους ἄρχοντος;][6] . . .
ὑπερτερία τετρακύκλου : I· — Δωροθεο
[ὑ]περτερία μονοκύκλου : I· — κατὰ ψή[φισμα τοῦ Δήμου . . .
. . . ι τετρακύκλου : IIII : ὕσπληξ : I· — ὑποθεμ . . .
. . . ινα . ΔII· — ὀπισθοδ[όμῳ ; . . .
. . . ;]λκὴν : I· — ἐκ τῆς τε . . .
ἵνα σημ[ανθῶσιν;] . . .
χρυσίου σταθ[μός, . . .
ἐπὶ τούτ[ῳ; . . .
TTXX
ἀργυρί[ου . . .

[1] Ὁ ἀναγνώστης ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἄνω στιγμὴ · καὶ ἡ ὑποστιγμή , εἶναι στίξις ἐδική μου. [2] Ἄνευ τοῦ δασέος (H) πνεύματος· [3] Παράβ. Παυσαν 1, 37, 2 καὶ 1, 38, 5. [4] Ἄλλοτε προτίθεμαι νὰ εἴπω ὁποία τις ἠδύνατο νὰ ἦναι ἡ Στοὰ αὕτη κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀφοῦ βεβαίως δὲν πρόκειται περὶ τῆς Φιλωνείου Στοᾶς. [5] Ἂν ἡ συμπλήρωσίς μου δὲν εἶναι ὅλως ἀπίθανος ἔχομεν οὕτω καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ λίθου (Ὀλ. 88,2 =427 π. Χ.), τὸ δὲ σχῆμα τῶν γραμμάτων δὲν ἀντιφάσκει πρὸς ταύτην. [6] Ἡ λέξις εἶναι τῷ ὄντι μὲ δασὺ πνεῦμα γεγραμμένη.

1 — 6 6

	. . . .
	σφόνδυλ[οι . . .
	τετράποδα . . .
	ἡμίπλινθ[οι . . .
ΙΙΙ	σκηναί: ΔΔΔ . . .
	[σ] . *το* . *βο.λε* . . .
	ΔΙ *εν* . . . . .
	σαθρο . Η . . .
ΓΙΙ	τελε . . ο . . .
ιν ΔΙΙ	. . Ι⁝ ο . . .
λω καινὼ: ΙΙ	ΗΕ . . .
ΙΙ	
ΙΙΙ	
. . . χος τετρα	
. . . δερομενος	
. . . ρος: ΙΙ	
. . . α: Ι·	. . . εἰργασ]*μένον*: Ι . .
σειρὰ κ]αινὴ π[ήχ]εων . ΔΔ·	. . . ἱερῷ εἰργασμένον . .
σειρὰ καινὴ πήχεων: Ρ[1]Δ·	. . . ἱερ]ῷ *ἐργα*[σμέ]νον: Ι·
ἀρτήματαρ ῥυμοῖς: ΔΔΔΔΙ·	. . *επιδ* . . . *ους*: ΔΓ: *τούτων* ὀκτώπους [Ι;]
βύρσαι Σικελικα[ί]: ΔΓΙΙΙ·	ὀρθο*στάτας*[:] ΔΙΙ[:] *ἔκ*ποδ[ε]ς: ΙΙΙΙ·
ἰξοῦ[2] Τ καὶ στατῆρες ΓΙΙΙ·	α[ἰγι]ναῖοι . . .
. . . δεσμὰ σιδηρᾶ: ΓΙΙΙ·	[τ]ετράποδε[ς] ἀμφοτέρα: ΓΙΙΙ·
. . . σιδηραῖ: ΓΙΙΙ·	. ἔκποδε καὶ τετράποδε: ΙΙ·
. . . α]μή:	. ἔκποδε[ς] καὶ δίποδε[ς] ΙΙΙ·
. .	σ]τυλίδες: ΓΙ: δίποδε ἀμφοτ[έ]ρ[α]: ΙΙ·
. . . ΔΔΙ·	ξύλα πεύκιν[α]: ΓΙ ἐλάτινα ΔΔΔ·
. . . ΓΙΙ·	σ[χισ;]τὼ: ΙΙ: ἀμαξιαίω: ΙΙ·
. . . σον	ἡ[μί]τομ[α] ΔΔΔ: τρίτομα: 𐅄ΔΔ·
. . . ν	τετ[ρ]άτομα: ΓΙΙΙ: αἰγίδος ξύ*λ*[α . .
. . . μον	ὑπὸ τῃ σκηνῇ:[3] ἀμάξια
. . . αυτες	τετρά[γ]ωνα θουριακὰ ΔΔΔΓ·
. . . στα;]θμὸν	κεράμ[ου] καινοῦ ζεύγη: ΗΗΗΗ·
. . . στα;]θμὸν	ἀπὸ τοῦ Ν[εὼ] καθηρεμένα
. . . Δ]αρεικοὶ	κεράμου ζεύγη: Χ𐅅ΗΗ[Γ] . . .·
	σφόνδυλο[ι] ΡΙΙΙΙ·
	ξύλα ἐπι[στύλια] . . .
. . . κτο σταθμὸν	ἐκ δ[υοῖν κεκολλημένα;] . . .
	σφ[ηκίσκοι ἀπὸ ἧς Στοᾶς] . . .
. . . ι	κ[αθηρημένοι . . .]
. . . οσα	. . .

[1] Ἴσως Ρ.

[2] Ἡ λέξις εἰς τὰ λεξικὰ φέρεται μὲ πνεῦμα ψιλόν· ἐδῶ ὑποθέτω ὅτι ἐφέρετο μὲ πνεῦμα δασύ· τουλάχιστον πρὸ τοῦ Ι καὶ ὑπὸ τὸ Β τοῦ προηγουμένου στίχου ὑπῆρχε τόπος δι' ἓν ἀκόμη (Η;) γράμμα.

[3] Ὑπάρχουν ἐδῶ αἱ δύο : αἵτινες δὲν ὑπάρχουν ὅμως εἰς τὸν στίχον 19 ά.

7

α

και[α . . .
χαλικ . . .
κόφιν[οι;] . . .
Ἐλευσιν . . .
φια . . .
ΤΤΧΧ [τ]
ΗΗΗΗ[ΔΙ]
[ΗΓ]

β

. . . ραφο
. . μ ενοι
ΤΙ
ΝΙ

8

α

. . . φει[ο] . . .
. . . [τ]ελον: ΙΙ·
. . . ἐσκυτωμεν[ο] . . .
. . . εφετεριαι: ΓΙΙ
. . . ΙΙ: θυρῶν ζεῦγος καινὸν
. . οι: ΔΔΓ: σταθμόν: Τ
. ἕτ[εροι: ΔΙΙΙ: σταθμόν: 𐅃♢ϟϟϟ.

β

. . . ολλ . . .
σφηκίσ]κοι ἀπὸ [τῆς Στοᾶς;]
κα]θηρεμένοι . . .
θυρῶν ζεύγη: ΙΙΙ: Η . . .
κλίμακε μεγάλω: [ΙΙ] . .
σμικρὰ: Ι .

43

α

[ι]
φιάλη ἀ[ργυρᾶ]
ὑποδερ[ίς . . .
πρὸς τῷ τ[οίχῳ;] . . .
χρυσοῖ κέρ[χνοι;] . . .
Δακτυλίω χρ[υσὼ [: ΙΙ·] . . .
Κιβώτιον ἐλεφ[άντινον] . . .
ευε ἐν τῷ ἐλευσ[ινίῳ] . . .
ρ]ρυμοῖς εἰς ἰδ ε . .
. *ρυμοι*
. . . . *μο*
. . *ρον* : Ι [:] κ

β

. . . ς : Ι: ο . . .
. . κάτοπ]τρον . . .
τερίω: ΙΙ : . .
ελις[ι] . .
α]ρα: Ι: λύχ[νοι;] . .
αι: ΓΙΙΙ: Κιβώτ[ιον . . .
τῶ]ν μεγάλων μυ[στηρίων] . . .
[Ͱ]ͰΙΙΙΙ
Ι: μυστηρίων . . .
ἔλθ;]ωσιν ἐκ Κύθνου
κ]εφάλαιον: ΤΤΤ𐅆ΗΗ[Η]
λαιον εἰς τὴν ἀκα
ριναι
ευασαι

44

. . . ε[ι]
. . . κον ἐκ . . .
. . [ε]ΔͰΙ◫ παρὰ . . . .
. [ν] καὶ ξυνάρχ[οντες;] . . .
[Ι]Ι ◫ παρὰ Νικομά[χου;] . . .
. . . ΔΔ ◫ παρὰ Ἀρ . .

46

Σαλα[μ]
ͰͰͰ δακτύ[λιοι;] . . .
σφραγ[ῖδες:] . . .
Ἀργυρίου ἐπισήμ[ου] . . .
𐅄♢♢♢♢ΧΗΗΗΗ . . .
λήμματα ἐπέτ[εια] . .
𐅃𐅄ΔͰͰͰΙΙΙ λυσια [α;] . .
οφ[ε] . . .
. ΗΗΔΔ

47

. . . .
. . . Ἐλευσῖ[νι . . . .
καὶ] ξυναρχόντων[ν [1] ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου
τῆς] ἀπαρχῆς τοῖ[ν θεοῖν . . . . . . Ἐπὶ τῆς
Βουλ]ῆς ἧ Γρέπις π[ρῶτος ἐγραμμάτευεν ἐ-
π' Ἀρ]ιστίω[νο]ς ἄρχοντος ἐπ[ιστάται Ἐλευ-
σιν]όθεν, οἷ[ς] Φι[λ]όστρατο[ς Κυδαθηναι-
εὺς ἐ]γραμμάτευε, παρεδ[έ]ξαντο [παρὰ ἱ-
εροπ]οιῶν Ἐλευσῖνι Θεοξένου Κεφα[λῆθεν
καὶ] ξυναρχόντων [ἀργύρι]ον ἀπὸ τοῦ σίτου
τῆ]ς ἀπαρχῆς τοῖν θ[εοῖ]ν ΓΗ. Ἐπὶ τῆς Βουλῆ[ς,
ἧ] Χαρῖνο[ς] πρῶτος ἐγραμμάτευε, ἐπ' Ἀστ-
υ]φί[λου] ἄρχοντος, ἐπιστάται Ἐλευσινόθε-
ν, οἷς Φιλόστρατος Κυδαθηναιεὺς ἐγρ-
α]μμάτευε. παρεδέξαντο παρὰ ἱεροποι-
ῶν] Ἐλευσῖνι Δημοκρίτου Ἀλωπεκῆθ(εν) [3] καὶ
ξυναρχόντων ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς
ἀπαρ]χῆς τοῖν θεοῖν ΔΔΔΗ. Ἐπὶ τῆς Βουλῆς
ἧ ὁ δεῖνα πρῶτο]ς ἐγρ[α]μμάτευε ἐπ' Ἀρ-
χίου [2] ἄρχοντος ἐπιστάται] Ἐλευσινόθε[ν,
[οἷς Φιλόστρατος Κυδαθηναιεὺς ἐγρα]-
[μμάτευε παρεδέξαντο παρὰ ἱεροποι]-
ῶν Ἐλευσῖνι . . .] κτλ.

Καὶ ὅτι μὲν εἰς τὸν αὐτὸν λίθον ἀνῆκον ὄχι μόνον τὰ ἓξ προσαρμόζοντα τεμάχια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα δύο 7 καὶ 8 φαίνεταί μοι σχεδὸν βέβαιον, διότι ὄχι μόνον τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ πάχος καὶ ἡ ποιότης τοῦ λίθου εἶναι τὰ αὐτά [4], ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον φαίνεταί μοι ὄχι διάφορον ὄν· ἂν ὅμως τοῦ αὐτοῦ λίθου λείψανα εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ δύο θραύσματα 43 καὶ 46 [5] ἀμφιβάλλω κυρίως ἕνεκα τοῦ περιεχομένου αὐτῶν· καὶ τῷ ὄντι ἐνῷ ταῦτα φαίνονταί μοι ὄντα λείψανα *ταμιακῶν* ἐπιγραφῶν, (ἰδίως ὁ ὑπ' ἀριθ. 46), ὁ λίθος εἰς ὃν τὰ λοιπὰ ὀκτὼ τεμάχια ἀνῆκον ἀναγράφει μᾶλλον πράγματα εἰς οἰκοδομήν τινα ἢ οἰκοδομὰς ἢ καὶ ἐπισκευὰς αὐτῶν προωρισμένα ἢ ἄλλως εἰς τὰς τελετὰς χρήσιμα καὶ δαπάνας τινὰς εἰς ταύτας γενομένας, φέρει δηλ. μᾶλλον τὸν τύπον τῶν λίθων ἐκείνων τῶν ἀναγραφόντων τὸν λόγον ἀρχῆς τινος, εἰ καὶ ἀπαντᾷ καὶ ἐν αὐτῷ ἡ συνήθης τῶν ταμιακῶν ἐπιγραφῶν φράσις ἐπέτεια [ἐπεγένετο]. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 45 τεμάχιον ἐλιθογραφήθη ἁπλῶς ὡς ἀναγράφον ἐπίσης ἀριθμούς, ἄδηλον δὲ εἰς τίνα ἀνῆκε λίθον καὶ ἡ μεταγραφὴ αὐτοῦ εἶναι ὅλως περιττή. Περίεργον δὲ εἶναι ἐν τῷ 3ῳ στίχῳ μετὰ τὰ ΧΧΧ τὸ ἀριθμητικὸν σημεῖον 🝒. Ἐπίσης ἄγνωστος εἶναι ἡ φύσις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 44 δημοσιευομένου λίθου. Ἴσως εἶναι λείψανον ὁμοίας ἀναγραφῆς, οἷα ἡ κατωτέρω ἀμέσως δημοσιευομένη. Τοῦ λίθου σώζεται ἱκανὸν μέρος ἄγραφον ὑπὸ τὸν τελευταῖον στίχον (0,20), φαίνεται δὲ ὅτι ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις εἰς ἄλλο τι μετεχειρίσθησαν αὐτὸν (ὡς βάθρον;) καὶ ἐντεῦθεν αἱ δύο ἐπ' αὐτοῦ κοιλότητες (ὕψ. μέγιστον σωζόμενον 0,295, πλάτος 0,26, πάχος ὁλόκληρον, ὡς εἰκάζω, σωζόμενον 0,065). Τί δὲ δηλοῖ τὸ σημεῖον ⊞ ἀγνοῶ. Εἰκάζω ἐκ τῶν στίχων 3ου καὶ 5ου ὅτι ὑποδιαίρεσίν τινα τοῦ ὀβολοῦ ἐσήμαινε, ἀλλ' ὁποίαν ἀδυνατῶ νὰ μαντεύσω. Ὅτι δὲ πάντων τούτων τῶν λίθων εὐπροσδεκτότερος εἶναι, εἰ καὶ ὡσαύτως κολοβὸς περιελθὼν ἡμῖν, ὁ ἑπόμενος (ἀριθ. 47) οἴκοθεν ἐννοεῖται. Ἐξ αὐτοῦ γίνεται δῆλον ὅτι ἐν τοῖς πρὸ Εὐκλείδου χρόνοις [1] ἡ ἀρχὴ τῶν *Ἐπιστατῶν Ἐλευσινόθεν* ἦν τετραετής, ἐνιαυσία δὲ ἡ τῶν ἱεροποιῶν· εἴδομεν δ' ἀνωτέρω (σελ. 46) ὅτι καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἡ αὐτὴ ἐκράτει τάξις. Οἱ ἐπιστάται ἐνταῦθα δὲν ὀνομάζονται καὶ μόνον ἐκ τοῦ γραμματέως αὐτῶν τοῦ Κυδαθηναιέως Φιλοστράτου διακρίνονται ἀπὸ τῶν προκατόχων καὶ τῶν διαδόχων των· ἀλλ' οὐδεμία κατὰ τὴν γνώμην μου ἀμφιβολία ὅτι οὗτοι καὶ τότε δὲν ἦσαν *Ἐλευσίνιοι*,

[1] Κατὰ λάθος ὁ χαράκτης ἔγραψε *σχυναρχόντων* ἀντὶ τοῦ *χσυναρχόντων*.

[2] Ἄρχων ἐπώνυμος μετὰ τὸν Ἀστύφιλον (419/8 π. Χ.).

[3] Ὁ χαράκτης ἐξ ἀβλεψίας ἔχει γράψει ΑΛΟΓΕΚΕΘΣ.

[4] Ὕψος ἔχουσι τὰ γράμματα 0,008-9 πλάτος δὲ 0,005-6 περίπου· πάχος δὲ ἔχει ὁ λίθος καὶ τῶν 8 τεμαχίων 0,07 καὶ εἶναι μάρμαρον ἁδροκοκκότερον ἢ τὸ σύνηθες Πεντελικόν. Ὅτι δὲ δὲν εὑρέθησαν πάντα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐσημείωσα ἀνωτέρω.

[5] Τούτων τῶν τεμαχίων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 43 καὶ ἡ ποιότης καὶ τὸ πάχος τοῦ λίθου καθὼς καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δὲν διαφέρουσι τῶν τῶν ἄλλων ὀκτώ. Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 46 τὸ πάχος τοῦ λίθου (0,02 μόλις) δὲν ἐσώθη ὁλόκληρον· ἀλλὰ καὶ ὁ λίθος φαίνεταί μοι ὢν ὁ συνήθης πεντελικὸς καὶ τὰ γράμματα κατά τι μικρότερα. Ὅμοιός τις λίθος ἐξ Ἐλευσῖνος, ὡς λέγεται, (frustum marmoris pentelici ..... Eleusine, ut ferebatur, emptum) ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Βῳ Τεύχει τῶν Παραρτημάτων τοῦ C. I. At. ὑπ' ἀριθ. 225α. Νὰ ἦναι ἆρά γε ἀμφότερα τὰ τεμάχια ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου λείψανα; Περιττὸν δὲ καὶ νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 44 καὶ 47 (ταῦτα πιθανῶς ἐξ ἀρχῆς) δὲν εἶναι *ὀπισθόγραφα*.

[1] Οἱ δύο ἄρχοντες Ἀριστίων καὶ Ἀστύφιλος, τῶν ὀνομάτων τῶν ὁποίων ἡ συμπλήρωσις εἶναι βεβαία, ἦρξαν τὴν ἐπώνυμον ἀρχήν, ὁ μὲν τὸ 421ον ὁ δὲ τὸ 420ὸν ἔτος π. Χ.

τοὐλάχιστον οὐχὶ πάντες· ὅτι δὲ οἱ ἱεροποιοὶ (καὶ οὗτοι καλοῦνται ἐν ἄλλῃ ἐπίσης τοῦ 5ου π. Χ. αἰῶνος ἐπιγραφῇ *ἱεροποιοὶ οἱ Ἐλευσινόθεν*[1]) δὲν ἦσαν, πάντες τοὐλάχιστον Ἐλευσίνιοι, μαρτυρεῖ ὁ λίθος σαφῶς (στίχ. 8 καὶ 15). Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι, ἄγνωστον ἀλλαχόθεν, καθόσον ἐγὼ οἶδα, μᾶς διδάσκει ὁ λίθος, τὸ ὅτι δηλ. ὤφειλον οἱ ἱεροποιοὶ μετὰ τὰς δαπάνας τὰς εἰς αὐτοὺς ἀνατεθειμένας (Bul. d. Cor. Héll. ἔ. ἀ.) τὸ περισσεῦον ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τοῦ σίτου[2] τοῖν θεοῖν ἀργύριον νὰ παραδίδωσιν εἰς τοὺς ἐπιστάτας. Κρῖμα ὅτι ὁ λίθος περιῆλθεν ἡμῖν οὐ μόνον ἄνωθεν καὶ κάτωθεν κολοβὸς[3] ἀλλά καὶ τὴν ἐπιφάνειαν λελωβημένος, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν οὐδὲ μιᾶς ὁλοκλήρου *τετραετηρίδος* ἤ, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, *πενταετηρίδος* (καὶ ἴσως μιᾶς καὶ μόνης τοιαύτης τὴν ἀναγραφὴν ἐνεῖχεν ὁ λίθος) τὰ περισσεύσαντα ποσά· οὐδὲν ἧττον ἐκ τῶν ἐν τοῖς στίχοις 10ῳ καὶ 17ῳ κρίνοντες συμπεραίνομεν ὅτι ταῦτα δὲν ἦσαν μεγάλα, εἴτε ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν δαπανῶν, αἵτινες ἦσαν τοῖς ἱεροποιοῖς ἀνατεθειμέναι, εἴτε καὶ διότι οἱ τότε καιροὶ δὲν ἦσαν πολὺ δαψιλεῖς.

Ἐν Ἐλευσῖνι τῇ 27ῃ Νοεμβρίου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

Η ΕΞ ΕΚΑΤΟΝ ΕΙΚΟΣΙ ΚΙΟΝΩΝ ΦΡΥΓΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΗΝ ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑΤΟ

Παυσανίας ἐν Ἀττικοῖς, περιγράψας τὸ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἱερὸν προστίθησιν· «Ἀδριανὸς δὲ κατεσκευάσατο μὲν καὶ ἄλλα Ἀθηναίοις, ναὸν Ἥρας καὶ Διὸς Πανελληνίου καὶ θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν· τὰ δὲ ἐπιφανέστατα ἑκατὸν εἴκοσι κίονες Φρυγίου λίθου. Πεποίηνται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι· καὶ οἰκήματα ἐνταῦθά ὀρόφῳ τε ἐπιχρύσῳ καὶ ἀλαβάστρῳ λίθῳ, πρὸς δὲ ἐστιν ἀγάλμασι κεκοσμημένα καὶ γραφαῖς· κατάκειται δὲ εἰς αὐτὸ βιβλία[4]. Καὶ γυμνάσιόν ἐστιν ἐπώνυμον Ἀδριανοῦ· κίονες δὲ καὶ ἐνταῦθα ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Λιβύων».

Καὶ φαίνεται μὲν καὶ ἐνταῦθα τὰ τοῦ περιηγητοῦ ἐλλιπῆ ἢ ἰδιοτρόπως συντεταγμένα μετὰ τὰς λέξεις «τὰ δὲ ἐπιφανέστατα», ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ ὅλου σαφής, κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, ὡς περιγράφοντος δύο μόνον, τὰ ἐπιφανέστατα, τῶν κατασκευασμάτων Ἀδριανοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ ἁπλῶς ἀπαριθμουμένου. Τὸ ἐξ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἄρα κιόνων Φρυγίου λίθου οἰκοδόμημα, τὸ ἔχον στοὰς καὶ οἰκήματα καὶ πρῶτον περιγραφόμενον ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας ἀνασκαφέν, οὐδὲν ἔχον κοινὸν οὔτε τῷ ναῷ Ἥρας, οὔτε τῷ τοῦ Πανελληνίου Διός, οὔτε τῷ κοινῷ τοῖς πᾶσι θεοῖς ἱερῷ, ἧττον δὲ τῷ Γυμνασίῳ τῷ ἐπωνύμῳ Ἀδριανοῦ τῷ δευτέρῳ περιγραφομένῳ καὶ ἔχοντι κίονας ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Λιβύων, ἀλλ' ὂν χωριστὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ μᾶλλον Βιβλιοθήκην Ἀδριανοῦ κλητέον διὰ τὸ ἐν αὐτῷ μόνῳ κεῖσθαι βιβλία.

Ἔστι δὲ σχήματος τετραγώνου ἐπιμήκους βαῖνον ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς· καὶ τὸ μὲν μῆκος ποδῶν ἀγγλ. 376, τὸ δὲ πλάτος 252, κατὰ τὸν Stuart τὸν ἐπιμελῶς καταμετρήσαντα τὸ οἰκοδόμημα. Τὴν δὲ κυρίαν εἴσοδον εἶχεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πολυτελεστέρας κατά γε τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, οὔσης ἁπάσης ἐκ πεντελικοῦ λίθου, κεκοσμημένης δὲ τέσσαρσι καὶ δέκα κίοσι μονολίθοις ἐκ Φρυγίας, ἐξ ὧν μόνον οἱ ἐπ'

[1] Παράβ. Bul. d. Cor. Héll. 1880 σελ. 226, στίχ. 10 καὶ σελ. 233 καὶ ἑξῆς.

[2] Ὑποθέτω ὅτι ἡ λέξις ἐτέθη ἐνταῦθα ἐν τῇ γενικωτάτῃ αὐτῆς σημασίᾳ.

[3] Ὕψος μέγιστον τοῦ λίθου σωζόμενον 0,30 περίπου, πλάτος 0,325 καὶ πάχος 0,10. Μέγεθος γραμμάτων 0,09×0,05, ἐγχάραξις δὲ ὄχι πολὺ βαθεῖα. Ὁ λίθος εἶναι ἐπίσης ἁδροκοκκότερον τοῦ συνήθους πεντελικοῦ μάρμαρον· ἡ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπιφάνεια εἶναι ὅλως ἀκατέργαστος.

[4] Ἡ προταθεῖσα διόρθωσις «εἰς αὐτὰ» ἀντὶ τοῦ «εἰς αὐτὸ» γραμματικῶς μὲν εὔλογος, ὡς νῦν ἔχει τὸ κείμενον, ὄχι δὲ καὶ ἀναγκαία· ταὐτὸν γὰρ εἰπεῖν «τὰ βιβλία κεῖσθαι εἰς αὐτὸ τὸ (κατασκεύασμα ἐν ᾧ ἑκατὸν εἴκοσι κίονες κτλ.») ἤ, εἰς αὐτὰ (τὰ οἰκήματα τὰ ἐν τῷ κατασκευάσματι).

ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι ἑπτά, μένουσιν ἔτι κατὰ χώραν σῶοι. Πρὸ δὲ τῆς πύλης δι' ἧς καὶ σήμερον εἰς τὴν τοῦ στρατῶνος αὐλὴν εἰσερχόμεθα, οὔσης, ὡς εἴπομεν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου τοῦ πρὸς δυσμάς, ἦσαν βαθμίδες ἕξ, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνωτάτης ἵδρυτο πρόπυλος στοὰ ἐκ τεσσάρων ῥαβδωτῶν κιόνων, φέρουσα ἀέτωμα, πάντα ἐκ πεντελικοῦ λίθου[1]. Ἑκατέρωθεν δὲ τῆς πύλης ἐξετείνετο ὁ μετώπιος τοῖχος ἐκ μεγάλων κανονικῶν λίθων Πεντελικῶν, πρὸ δὲ τοῦ τοίχου, μόνον δύο πόδας ἀπ' αὐτοῦ, ἵσταντο οἱ ἑπτὰ μονόλιθοι ἄνευ ῥαβδώσεων, Φρυγίου λίθου κίονες, ῥυθμοῦ Κορινθιακοῦ, ἔχοντες διάμετρον μὲν $^{90}/_{100}$ τοῦ γαλλ. μέτρου, ὕψος δὲ περὶ τὰ 8 μέτρα. Καὶ τὰ μὲν κιονόκρανα καὶ αἱ βάσεις τῶν κιόνων, ὡς ἐκ τῶν ἑπτὰ σωζομένων φαίνεται, ἦσαν ἐκ πεντελικοῦ λίθου, αἱ δὲ ὑπὸ τὰς βάσεις πλίνθοι, πάλιν ἐκ Φρυγίου λίθου. Καθ' ἑκατέραν δὲ τῶν ἐσχατιῶν τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ οἰκοδομήματος τῆς μόνης ἐκ μαρμάρου κατεσκευασμένης (τῶν τριῶν ἑτέρων πλευρῶν οὐσῶν ἐκ μεγάλων πωρίνων λίθων), τοῖχος προεξέχων (πτέρωμα) ἐκ μαρμάρου Πεντελικοῦ καὶ αὐτός, περιέκλειεν ὡς ἐν πλαισίῳ τὸ ὅλον μέτωπον πρὸς ἐπίδειξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν καλῶν τεσσάρων καὶ δεκα κιόνων.

Ὁ Spon καὶ Wheler περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος ἰδόντες τὰς Ἀθήνας, ἐκ πλάνης δυσεξηγήτου εἶπον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφέν, εἶναι τὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ναόν, τὸν δὲ Φρύγιον λίθον λευκότερον τοῦ Πεντελικοῦ[2]. Οὐ διέκρινον ἄρα τὴν καταγωγὴν τῶν μονολίθων τοῦ μετώπου κιόνων[3].

Ὁ δὲ Stuart περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος δὶς ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, εἶδεν ἀκεραίαν οὐ μόνον τὴν βορείαν πτέρυγα τοῦ μετώπου ἀλλὰ καὶ τὸ πτέρωμα αὐτῆς (οὗ μόνον τὰ κάτω νῦν παρὰ τὸ Τζαμίον ὁρῶνται) ὁλόκληρον εἶδεν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰς τῆς πύλης παραστάδας καὶ τὰ πλεῖστα τῆς πρὸ τῆς πύλης στοᾶς. Κατὰ δὲ τὴν νότιον πτέρυγα τὴν καὶ τότε κατεστραμμένην, εἶδε κατὰ χώραν ἔτι κειμένας τὰς βάσεις τῶν ἑτέρων ἑπτὰ κιόνων καὶ τεμάχια αὐτῶν ἐπὶ τῶν βάσεων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ μέρος τοῦ νοτίου πτερώματος. Οὐδ' ὁ Stuart δὲ διέκρινε τὸ εἶδος τοῦ μαρμάρου τῶν τοῦ μετώπου κιόνων, ὄντων τότε κατὰ μέρος κεχωσμένων καὶ δυσπροσίτων καὶ ῥυπαρῶν. Ἀποδείξας δὲ ἠπατημένους τοὺς Spon καὶ Wheler ἐπλανήθη πλάνην ὁμοίαν τῇ ἐκείνων εἰπὼν τὸ οἰκοδόμημα εἶναι τὴν Ποικίλην Στοάν, ἐπὶ Ῥωμαίων ἐπεσκευασμένην. Περιγράφων δὲ τὰς τρεῖς ἐξοχὰς τὰς καὶ νῦν ὑπαρχούσας κατὰ τὸν βόρειον τοῖχον, νομίζει τὴν μὲν ἐν τῷ μέσῳ ὀρθογώνιον, εἴσοδον εἶναι, τὰς δὲ ἑκατέρωθεν ταύτης ἡμικυκλίους ὀνομάζει, κατὰ Βιτρούβιον, ἐξέδρας. Εἶδε δὲ καὶ κίονα μαρμάρινον ἀπέχοντα περὶ μέτρα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως τοῦ βορείου τοίχου καὶ ὑπέθεσεν εἶναι ἐκ τῶν τῆς ἐσωτερικῆς στοᾶς κιόνων ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ θέσει ἱστάμενον. Τὴν δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὅλου τετραγώνου οἰκοδομήματος, ἁψιδωτὴν θύραν τὴν ὁμοιάζουσαν μὲν εἰς πολλά, ἀλλ' ἐν σμικρῷ, τῇ Πύλῃ Ἀδριανοῦ τῇ παρὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον, ἐπιμελεστέρως δὲ εἰργασμένην, εἶπεν ὁ Stuart σύγχρονον εἶναι ταῖς στοαῖς· τοὺς δὲ τρεῖς κίονας καὶ τὴν παραστάδα ἐνόμιζεν εἶναι μέλη κτιρίου ἐποχῆς πολὺ προγενεστέρας, ἤτοι τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων[1].

Μετὰ τὸν Stuart ἄλλοι ἄγγλοι ἀρχιτέκτονες, ἐν οἷς καὶ ὁ William Kinnard, ὁ δεύτερον τὸ τοῦ Stuart σύγγραμμα ἐκδοὺς τῷ 1825, ἰδόντες τὰς Ἀθήνας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἀπέδειξαν μὲν τὴν τοῦ Stuart πλάνην, εἰπόντες οὐχὶ τὴν Ποικίλην εἶναι Στοὰν ἐν τῷ τετραγώνῳ τούτῳ, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι κιόνων Φρυγίου λίθου οἰκοδόμημα τὸ ὑπὸ Παυσανίου μνημονευόμενον. Μὴ φαινομένου δὲ Φρυγίου λίθου ἐν τῷ τετραγώνῳ, ὁ ἐν Κερκύρᾳ τότε διαμένων γνωστὸς τοῖς Ἕλλησι Guilford ἦλθεν ἀρωγὸς εἰς τοὺς αὐτοῦ πατριώτας ἀρχιτέκτονας καὶ λαβὼν τὴν ἄδειαν τοῦ Ὀθωμανοῦ Διοικητοῦ ἀνέσκαψε καὶ ἐν βάθει τριάκοντα περίπου ποδῶν εὗρε τεμάχια κιόνων Φρυγίου λίθου. Ἔκτοτε Ἀδριανοῦ στοὰν τὸ οἰκο-

[1] Τῆς προπύλου στοᾶς εἷς κίων καὶ μία παραστὰς σώζονται ἔτι· ἀμφιβάλλω δὲ ἂν ὁ κίων ἐστὶ λίθου Πεντελικοῦ· τὰ γὰρ ἐν αὐτῷ ποικίλματα πολλὰ καὶ κυανοῦ χρώματος.

[2] Spon Τομ. 2ος, Σελ. 142. Wheler Σελ. 392.

[3] Λέγει μὲν ὁ Wheler τοὺς κίονας τοῦ μετώπου λευκοὺς εἶναι καὶ ὑποποασίνους οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ λίθου Φρυγίας.

[1] Κατεδαφισθέντος τοῦ ναοῦ Παναγίας δῆλον ἐγένετο ὅτι οἵ τε κίονες καὶ ἡ παραστὰς ἐτέθησαν ἀτάκτως, ὅπως νῦν ἵστανται, ἄλλοθεν ληφθέντες.

δόμημα ὠνόμασαν, ὁ δὲ Kinnard τὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετραγώνου εἶπε λείψανα τοῦ «Θεοῖς τοῖς πᾶσι ἱεροῦ κοινοῦ»[1].

Δῆλον οὖν ὅτι οὔτε οἱ περὶ τὸν Kinnard ἀρχιτέκτονες οὔτε ὁ Guilford ἀνεγνώρισαν τὴν καταγωγὴν τῶν μονολίθων κιόνων τοῦ μετώπου, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Leake ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας, ὁ Στοὰν Ἀδριανοῦ ὀνομάζων τὸ οἰκοδόμημα καὶ ἐν αὐτῷ τιθέμενος τήν τε βιβλιοθήκην καὶ τὸ κοινὸν τῶν Θεῶν ἱερόν, μετά τινος δὲ δισταγμοῦ καὶ τοὺς Ἥρας καὶ Πανελληνίου Διὸς ναούς. Εἶδε δὲ ὁ Leake ἐν τῷ τετραγώνῳ, εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ περίπου μέτρων ἀπὸ τῶν τοίχων, ἴχνη στοίχου κιόνων (colonnade)[2].

Ὁ δὲ Breton (Athènes) τῷ 1861 οὐδέν, λέγει, εὗρεν οὔτε τὸν κίονα ὃν εἶδεν ὁ Stuart, οὔτε τὰ ἴχνη τοῦ στοίχου τῶν κιόνων ἃ εἶδεν ὁ Leake, ἀνεγνώρισε δὲ τὸ χρῶμα τῶν ἑπτὰ μονολίθων τοῦ μετώπου κιόνων μὴ εἶναι λευκὸν ἀλλὰ πράσινον ἀποκαλῶν τὸ τοῦ μαρμάρου εἶδος cipollino[3].

Ὑπέθετον δὲ ὅ τε Stuart καὶ ὁ Kinnard δύο ἔχειν σειρὰς κιόνων τὴν κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ κτιρίου ἐσωτερικὴν στοάν, μίαν μὲν τὴν πρὸς τὴν αὐλὴν τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τῷ τοίχῳ.

Καὶ μόνον δὲ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφῶν ἱκανὰ ἔχομεν τεκμήρια πρὸς ἀσφαλεστέραν τοῦ κτίσματος ἀναγνώρισιν. Πρῶτον μὲν ἡ ἀποκάλυψις τῆς τε κρηπῖδος καὶ τοῦ στυλοβάτου τῶν κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἐσωτερικῶν στοῶν καὶ ἡ φαινομένη ἐνιαχοῦ θέσις τῶν κιόνων, οἳ ἀπεῖχον ἀπ' ἀλλήλων περὶ τὰ 2:80 γαλλ. μέτρου, δεικνύουσιν ὅτι ἑκατὸν κίονες λίθου Φρυγίου ἐπὶ μιᾶς σειρᾶς ἱδρυμένοι ὑπεβάσταζον τὰς στοάς. Τῶν κιόνων δὲ τούτων μόνον τὴν περιφέρειαν γνωρίζομεν ἐκ τῶν ὀλίγων εὑρεθέντων τεμαχίων οὖσαν περὶ τὰ 1:70 γαλλ. μέτρου. Ἑτέρας δὲ ἐν τῷ μυχῷ τῶν στοῶν σειρᾶς κιόνων, ἣν ὑπέθετεν ὁ Στούαρτ, οὐδὲν ἴχνος αἱ σκαφαὶ ἔδειξαν. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν τοῦ μετώπου δεκατεσσάρων ἐκ Φρυγίου λίθου μονολίθων κιόνων, ἔχομεν περίπου τὸν ὑπὸ Παυσανίου μνημονευόμενον ἀριθμὸν κιόνων εἴκοσι καὶ ἑκατόν[1].

Θαυμαστὸν δὲ οὐχὶ ἡ ἐξαφάνισις τοσούτων ἐκ Φρυγίου λίθου κιόνων, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ διάσωσις τῶν ἑπτὰ τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὀλίγων ἐν τῷ οἰκοδομήματι εὑρεθέντων τεμαχίων κιόνων ταῖς στοαῖς ἀνηκόντων ἅπερ πιθανῶς καὶ μόνα εἶδον καὶ οἱ περὶ τὸν Guilford[2].

Δεύτερον δὲ τεκμήριον ἀναγνωρίσεώς εἰσι τὰ πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἄγνωστα οἰκήματα τὰ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ τετραγώνου παρ' ὅλην τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἀνακαλυφθέντα. Ἐκ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ μέσῳ ἐστὶ μέγα δῶμα τετράγωνον μήκους μὲν περὶ τὰ 20 γαλλ. μέτρα, πλάτους δὲ περὶ τὰ 14· τὰ δὲ ἑκατέρωθεν τούτου κείμενα δώματα εἰσὶ μικρότερα καὶ ὑποδιαιροῦνται προβαίνοντα εἰς τὰς ἐσχατιάς. Οἱ τοῖχοι αὐτῶν παχύτατοι ὄντες ᾠκοδόμηντο, οὐχὶ καθ' ὅλον τὸ πάχος ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς παρειάς, πλίνθοις ὀπταῖς καὶ ἀμμοκονίᾳ[3]· ἦσαν δ' εἶτα κεκαλυμμέναι αἱ πλίνθοι ὑπὸ στρώματος ἀμμοκονίας συγκρατουμένης ὑπὸ χαλκῶν ἥλων πλατέων μᾶλλον ἢ τετραγώνων, ἐμπεπηγμένων ἐν τῷ τοίχῳ καὶ τὴν κεφαλὴν κεκαμμένην ἐχόντων· ἐπὶ δὲ τοῦ στρώματος τῆς ἀμμοκονίας ἦσαν κεκολλημέναι πλάκες λεπταὶ μαρμάριναι, ἐξ ὧν πολλαὶ μὲν εὑρέθησαν τεθραυσμέναι ἐν τοῖς ἐρειπίοις, μόνον δὲ ἐν γωνίᾳ μικροῦ δώματος κατὰ τὴν νοτιοανατολικὴν ἄκραν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου εὑρέθησαν τεμάχια πλακὸς ἐκ λευκοῦ ἀλαβάστρου κεκολλημένα ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἔνθα φαίνονται καὶ πολλοὶ τῶν χαλκῶν ἥλων τῶν συγκρατούντων τὸ ὑπὸ τὰς πλάκας παχὺ στρῶμα ἀμμοκονίας. Εὕρημα σύμφωνον τοῖς λόγοις Παυσανίου λέγοντος τὰ οἰκήματα κεκοσμημένα «ὀρόφῳ τε ἐπιχρύσῳ καὶ ἀλαβάστρῳ λίθῳ». Καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ δὲ δώματι σώζονται ἐνιαχοῦ τό τε τῆς ἀμμοκονίας στρῶμα καὶ οἱ χαλκοῖ ἧλοι.

[1] Stuart Τόμος 1ος, Σελὶς 65-66. Σημ. c. Ἔκδοσις νέα ὑπὸ William Kinnard ἀρχιτέκτονος. Λονδίνῳ 1825.

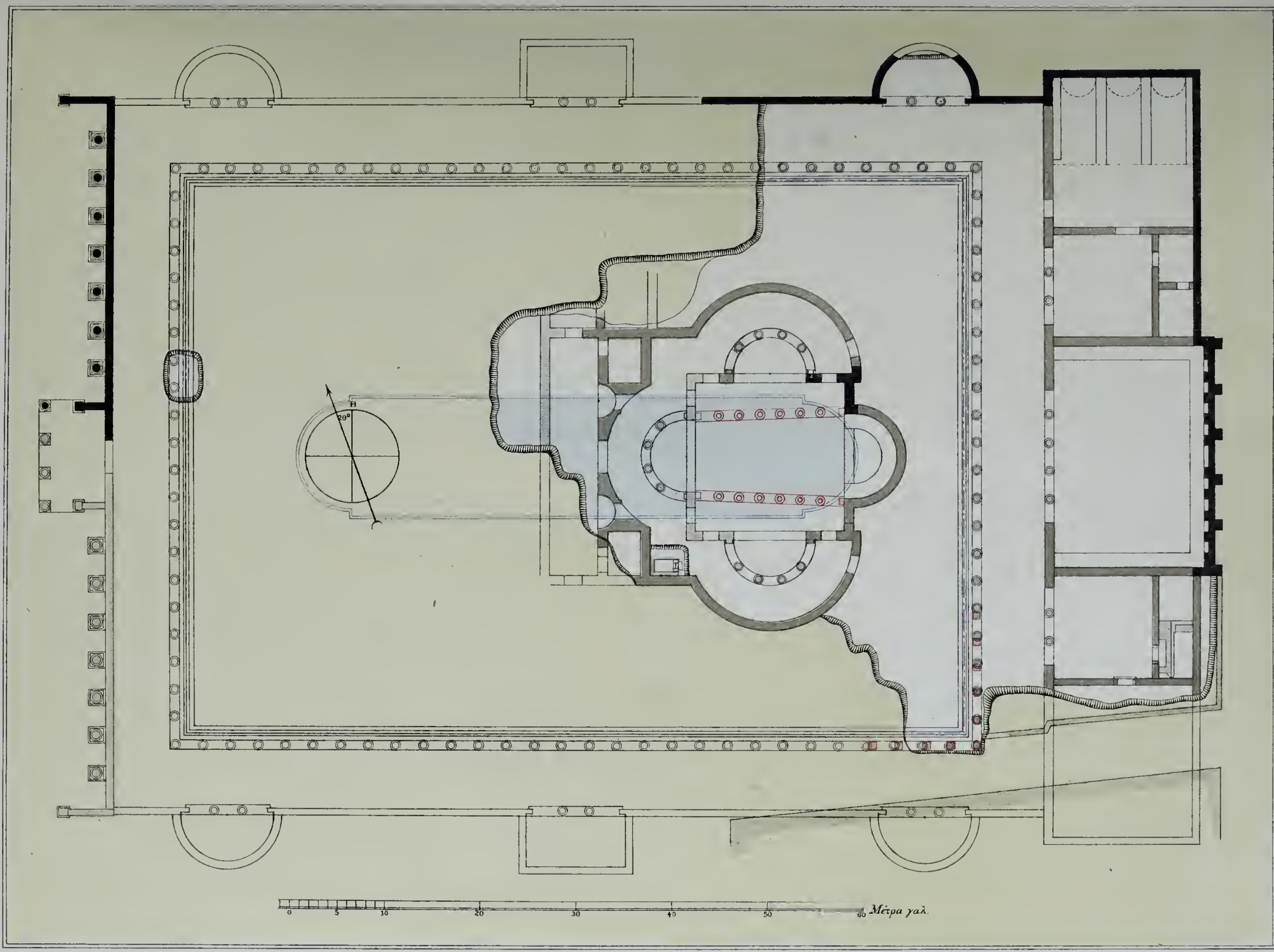
[2] Leake Topography of Athens Τομ. 1ος, Σελ. 260.

[3] Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς λέξεως cipolla, κρόμυον σημαινούσης. Ὄντως δὲ τὸ μάρμαρον ἔχει χρῶμα χλωροῦ κρομύου ἢ πράσου ἐξ οὗ τὸ πράσινον.

[1] Ἴδε τὸ ὑπὸ Δοέρπφελδ ἰχνογράφημα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1885, ὅπερ ἀνατυποῦται ἐν σελ. 63 χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐφημερίδος. Ἐν αὐτῷ ἑκατόν εἰσιν οἱ τῶν τεσσάρων στοῶν κίονες, ὀκτὼ οἱ πρὸ τῶν οἰκημάτων καὶ δώδεκα οἱ ἐν ταῖς πύλαις καὶ ἐξέδραις ταῖς κατὰ τὰ πλάγια· ὥστε καὶ ἄνευ τῶν τοῦ μετώπου κιόνων ἔχομεν ἀκριβῶς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι κίονας.

[2] Ποῦ οἱ ἑκατὸν κίονες τοῦ Γυμνασίου Ἀδριανοῦ ἐκ λίθου Λιβύης; ποῦ οἱ λευκοὶ λίθοι Πεντέλης οἱ ποτὲ τὸ Στάδιον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ καλύπτοντες;

[3] Τὸ ἐρυθρόχρουν τῆς κονίας προέρχεται εἴτε ἐκ πηλοῦ κεραμικοῦ εἴτε ἐκ κόνεως ὀστράκων ἐν αὐτῇ μεμιγμένων.

Β
20°
0 5 10 20 30 40 50 60 Μέτρα γαλ.

Τρίτον δὲ τεκμήριον ἀναγνωρίσεως εἰσὶ τὰ ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τῆς πρὸ τῶν οἰκημάτων ἀνατολικῆς στοᾶς εὑρεθέντα ἐκ Φρυγίου λίθου τεμάχια κιόνων ἱδρυμένων αὐθαιρέτως ἐπὶ βάσεων καὶ πλίνθων μαρμαρίνων ἀξέστων[1], καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου τεμάχια πλακῶν διεσπαρμένα εὑρεθέντα, ἓν δὲ μόνον κατὰ χώραν, ἐν τῇ κατὰ τὸν βόρειον τοῖχον ἀνατολικῇ ἡμικυκλίῳ ἐξέδρᾳ κεκολλημένον ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ ὅμως χαλκοῖς ἥλοις συγκρατουμένου στρώματος ἀμμοκονίας τοῦ καλύπτοντος τοὺς μεγάλους πωρίνους λίθους τοῦ τοίχου· εὕρημα πολύτιμον ἐξηγοῦν τὰ τοῦ Παυσανίου «πεποίηνται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι». Ἐν τῇ αὐτῇ ἐξέδρᾳ σώζεται κατὰ χώραν τεμάχιον τῆς λευκῆς μαρμαρίνης ζώνης τῆς χωριζούσης τὸ δάπεδον τῆς στοᾶς ἀπὸ τῶν πλακῶν τῶν καλυπτουσῶν τὸν τοῖχον.

Εἰκάζομεν δὲ ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ Στράβωνος (Γεωγρ. Βιβλ. ΙΒʹ. Κεφ. 577) περὶ λίθου Φρυγίου Συνναδικοῦ ἢ Δοκιμήτου καλουμένου ὁμοιάζοντος δὲ τῷ ἀλαβάστρῳ λίθῳ κατὰ τὴν ποικιλίαν, ὅτι οἵ τε μεγάλοι κίονες τοῦ μετώπου καὶ οἱ τῶν στοῶν μικρότεροι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ αἱ τοὺς τοίχους καλύπτουσαι πράσιναι πλάκες, ἐκ Συννάδων, πόλεως ἐν Φρυγίᾳ, ἢ ἐκ τῆς κώμης Δοκιμίας ἐκομίσθησαν. «Σύνναδα δ' ἐστὶν οὐ μεγάλη πόλις. . . ἐπέκεινα δ' ἐστὶ Δοκιμία κώμη, καὶ τὸ λατόμιον Συνναδικοῦ λίθου (οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι Δοκιμίτην καὶ Δοκιμαῖον), κατ' ἀρχὰς μὲν μικροὺς βώλους ἐκδιδόντος τοῦ μετάλλου, διὰ δὲ τὴν νυνὶ πολυτέλειαν τῶν Ῥωμαίων κίονες ἐξαιροῦνται μονόλιθοι μεγάλοι, πλησιάζοντες τῷ ἀλαβαστρίτῃ λίθῳ κατὰ τὴν ποικιλίαν· ὥστε, καίπερ πολλῆς οὔσης τῆς ἐπὶ θάλατταν ἀγωγῆς τῶν τηλικούτων φορτίων, ὅμως καὶ κίονες καὶ πλάκες εἰς Ῥώμην κομίζονται θαυμασταὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος».

Οἱ ἰδόντες τὸν ἐξ ἀλαβάστρου λίθου Τουρκικὸν ναὸν ἐν Καΐρῳ, ἢ τοὺς ὑπὸ Μεχμὲτ Ἀλῆ δωρηθέντας κίονας ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου τῷ Πάπᾳ Γρηγορίῳ 16ῳ τοὺς κοσμοῦντας τὴν εἴσοδον καὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἐκτὸς τῶν τειχῶν Ῥώμης ἀνακαινισθέντος ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἢ καὶ μόνον τὰς ἐν τοῖς μουσείοις ἐξ ἀλαβάστρου ληκύθους καὶ νεκρικὰς κάλπας, γινώσκουσι τὸ μὲν ἐπικρατοῦν χρῶμα τοῦ ἐκ τῆς ἄνω Αἰγύπτου τούτου λίθου εἶναι χρῶμα κηροῦ, τὰ δ' ἐν αὐτῷ ποικίλματα κυκλοτερῆ ἢ ἐπιμήκη, παραλλάσσειν ἀπὸ τοῦ νεφελώδους εἰς τὸ γαλακτῶδες καὶ τὸ τῆς ἀσβέστου λευκόν[1]. Καὶ ὁ ἡμέτερος οὖν Φρύγιος λίθος (κίονές τε καὶ πλάκες) ποικίλματα μὲν ὅμοια τοῖς τοῦ ἀλαβάστρου ἔχει, χρῶμα δὲ ἐπικρατοῦν τὸ πράσινον. Ἐφάνη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ μὲν δάπεδον τῶν στοῶν εἶναι ὑψηλότερον τοῦ τῆς αὐλῆς κατὰ $^{50}/_{100}$ Γ. Μ., δύο δὲ βαθμίδας πεντελικοῦ λίθου καλύπτειν τὸ ἐκ πώρου κρηπίδωμα τοῦ στυλοβάτου τῶν τεσσάρων στοῶν, καὶ τῆς μὲν ἀνωτέρας βαθμίδος τὴν ἐπιφάνειαν συνέχεσθαι μετὰ τῶν μεγάλων Πεντελικῶν πλακῶν, αἷς ἔστρωτο τὸ τῶν στοῶν δάπεδον, πρὸ δὲ τῆς κατωτέρας τῶν βαθμίδων ὑπάρχειν πλατὺ περίζωμα ἐκ πλακῶν πώρου μεγάλων καὶ παχειῶν ἔχον δ' αὔλακα λελαξευμένην, ἀποδεχομένην καὶ ἄγουσαν τὰ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν στοῶν καταπίπτοντα ὕδατα εἰς ὀχετὸν ὑπὸ τῶν αὐτῶν πλακῶν στεγαζόμενον.

Περὶ δὲ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετραγώνου ἐπιμήκους δεξαμενῆς καὶ τῆς παρ' αὐτὴν μικρᾶς καὶ καλῶς εἰργασμένης ἀψῖδος καὶ τῶν ἡμικυκλικῶν στοῶν, ὧν οἱ στυλοβάται σώζονται, καὶ τῶν ψηφιδωτῶν ἐδαφῶν, οὐδεμίαν ἀσφαλῆ ἐξήγησιν αἱ μέχρι τοῦδε σκαφαὶ παρέχουσιν.

Ἀθήνησι 1888.

Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

---

[1] Καὶ ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τῆς νοτίου πλευρᾶς εὑρέθησαν διαφόρων σχημάτων βάσεις καὶ δὴ καὶ ἡ φέρουσα λατινιστὶ τὴν τοῦ Ἀδριανοῦ ἀναθηματικὴν ἐπιγραφήν, ἑλληνιστὶ δὲ μόνον τὸ ἐθνικὸν τῶν τὸ ἄγαλμα ἀνατιθεμένων «Τρωαδέων». Λέγει δὲ καὶ ὁ Leake ἐν τῇ Τοπογραφ. Ἀθηνῶν Τομ. 1ος Σελ. 261, ὅτι ὁ Worsley ὁ τὰς Ἀθήνας ἐπισκεφθεὶς τῷ 1785 εἶχεν ἐν τῇ συλλογῇ του τὰς προτομὰς Ἀλκιβιάδου καὶ Σοφοκλέους εὑρεθείσας ἐν τῇ Στοᾷ Ἀδριανοῦ, σύμφωνα καὶ ταῦτα τοῖς τοῦ Παυσανίου «πρὸς δὲ ἀγάλμασι κεκοσμημένα».

[1] Ὁ λευκὸς ἀλάβαστρός ἐστι διαφανὴς ἀλλ' ἄνευ ποικιλμάτων, ὅμοιος μαρμάρῳ.

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

(Πίναξ 1)

Δημοσιεύομεν ἐν τῷ 1ῳ πίνακι ἀπεικόνισμα μαρμαρίνου συμπλέγματος, εὑρεθέντος ἐν ταῖς σκαφαῖς, ἃς ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία ἔξω τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ Ἀθήνησιν Ὀλυμπιείου ἐποίησε πρὸ μηνῶν, θεωρήσασα καθῆκόν της τὸ νὰ ἀνερευνήσῃ τὸν ἐπικλινῆ χῶρον ἐκεῖνον, πρὶν ἢ αὐτὸν ὕστερον ἡ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπὴ διασχηματίσῃ κατά τινα εὐάρμοστον τρόπον πρὸς τὴν αὐτόθι βορειότερον κατασκευασθεῖσαν νέαν λεωφόρον. Καὶ τί μὲν ἔδειξαν αἱ σκαφαί, δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ προσήκων τόπος νὰ ἀναγραφῇ λεπτομερῶς. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι πλὴν τοῦ δαπέδου ἑνὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων βαλανείου, τοῦ ὁποίου τὸ ὁπωσοῦν κάλλιον σωζόμενον μέρος ἀπεφασίσθη νὰ διατηρηθῇ, ἀνεφάνησαν ἄλλαι ὧδε κἀκεῖσε θεμέλιοι γραμμαὶ οἰκοδομῶν ἀσβεστοκτίστων, τὰς ὁποίας ὡς ὅλως ἀσήμους, συγκειμένας δὲ τὸ πλεῖστον ἐξ ὑλικοῦ ληφθέντος ἐκ τῶν ποτὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Ὀλυμπιείου ἱδρυμάτων, διέλυσεν ἡ Ἀρχαιολογ. Ἑταιρία, ἵνα ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ ἐξήγαγε, τὰ πολλὰ ἐν αὐταῖς ἐνῳκοδομημένα ἀρχιτεκτονικά, γλυπτὰ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα. Τούτων τὰ ἄξια λόγου τινὸς θέλουσιν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ δημοσιευθῇ. Τὸ δὲ σήμερον δημοσιευόμενον σύμπλεγμα, ὅπερ καὶ ἡμιτελὲς ὄν, ὡς τὸ δεικνύει ἡ ἀπεικόνισις, ἐκρίθη παρὰ πολλῶν τῶν αὐτὸ ἰδόντων λίαν περίεργον, εὑρέθη τῇ 13 Ἀριλίου ἐ. ἔ. ὄχι ἐνῳκοδομημένον, ἀλλ᾽ ἁπλῶς κατακείμενον ἐν τῇ γῇ εἰς βάθος τριῶν μέτρων, καὶ δὴ ἐν ἀποστάσει 30 περίπου βημάτων ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου καὶ ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῆς δευτέρας τῶν ἀπὸ τοῦ Προπύλου πρὸς ἀνατολὰς χωρουσῶν ἀντηρίδων. Δὲν ἔχει μὲν βεβαίως, ὡς ἡμεῖς πειθόμεθα, οὐδεμίαν διὰ τὸ παρὸν εὕρημα σημασίαν ἡ ἀκριβὴς αὕτη δήλωσις, ἡ ἐξηγμένη ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τῶν ἀνασκαφῶν, ἀλλ᾽ ὅμως τὴν δίδομεν, χαριζόμενοι ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν ἀπλήστως ἐχόντων πρὸς τὰς τοιαύτας ἐκ *πάσης* ἀνασκαφῆς πληροφορίας καὶ φοβουμένων μήπως ἐκ τῆς αὐτῶν ἐλλείψεως τοὺς διαφύγῃ κἀνὲν τῶν πρὸς ἑρμηνείαν τῶν εὑρημάτων χρησίμων στοιχείων. Εἶεν.

Τὸ σύμπλεγμα εἶναι ἐκ λίθου Πεντελικοῦ, ὕψους (ὁμοῦ μὲ τὸ συμφυὲς σφέλας) 0,90, πλάτους 0,40, πάχους ἤτοι βάθους (ὁμοῦ μὲ τὸ σφέλας) 0,24. Διετηρήθη δέ, ὡς ὁρᾶται καὶ ἐν τῇ εἰκόνι, ἀλώβητον, πλὴν μιᾶς ἐλλείψεως, ἣν ὅμως ἴσως καὶ κατ᾽ αὐτὴν τὴν λάξευσίν του ἔπαθέ ποτε, ἀποκρουσθέντος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς μικροτέρας μορφῆς τοῦ βρέγματος. Ὄπισθεν ὁ λίθος οὐδεμίαν ἐμφαίνει τεχνίτου ἐργασίαν πρὸς ὁμοίωσιν ἀνθρωπίνων σωμάτων, κυρτοῦται δὲ μόνον ὀλίγον καὶ ἀνωμάλως, ὥστε τούτου γε ἕνεκα καὶ καθ᾽ ὅσον ἔμπροσθεν ὁρώμενος δὲν παρουσιάζει διατετρημένα τὰ μεταξὺ τῶν διεστηκότων τεσσάρων σκελῶν, τὸ ὅλον ἔργον δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἀνάγλυφον ἢ ὥς τι μεταξὺ ἀναγλύφου καὶ περιόπτου ἀγάλματος εἶδος. Ἔτι ἐπικουροῦντες τῇ ἀντιλήψει τῶν μὴ ἐχόντων πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν τὸν λίθον λέγομεν, ὅτι περιβάλλει ἀμφότερα τὰ σώματα ὕπερθεν καὶ πλαγιόθεν δέρμα ζώου (νεβρίς;) καθὼς μάλιστα κατὰ τὰ πλάγια τῆς μεγαλλιτέρας μορφῆς τοῦτο διακρίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τῆς μικροτέρας μορφῆς, ἂν μὴ ἀπατώμεθα, ἐν συνεστραμμένως καταπίπτοντι δέρματι κρύπτεται, ἀναπαυομένη ἐπὶ μετρίας τοῦ λίθου ἐξοχῆς.

Καθὼς δὲ ἀνωτέρω εἴπομεν καὶ ἡ ἀπεικόνισις ἱκανῶς δεικνύει, τὸ ἔργον κατελείφθη καθ᾽ ὅλην του τὴν ἐπιφάνειαν ἡμιτελὲς ἢ ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ τεχνίτου[1]. Ἐν τούτοις ἡ σύνθεσις τοῦ ὅλου, ἐλέγχουσα τοὺς χρόνους τῆς τελείως ἀνεπτυγμέτέχνης (ἄδηλον δὲ ποίους ἀκριβῶς,) φαίνεται ἡμῖν ἁρμονική, τὰ σώματα ἔχουσι πρὸς τῇ φυσικῇ καὶ ἀβιάστῳ στάσει καί τινα χάριν, αἱ δὲ κεφαλαὶ ἀμφότεραι καὶ ἔκφρασιν τὴν προσήκουσαν, διάφορον δηλ. κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ σχέσιν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλλιτέρα μορφὴ εἶναι, νομίζομεν, Διόνυσος, ἡ δὲ μικροτέρα θὰ παριστάνῃ πιθανῶς τὸν Ἄμπελον, τὸν κατὰ τοὺς μύθους ἐρώμενον τοῦ Διονύσου, ἢ

[1] Ἀπέχομεν τοῦ νὰ ἐκφράσωμεν διὰ λόγων τὸν βαθμὸν τῆς ἡμιεργίας καὶ νὰ ὁρίσωμεν μέχρι πόσου σφῦρα, ἐγκοπεύς, ξοΐς, ἢ σμίλη εἰργάσθησαν, ἅτε ἐλλιπῶς ἔχοντες περὶ τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν, τόσον δὲ μόνον μεθ᾽ ἱκανῆς ἀσφαλείας δηλοῦμεν, ὅτι πανταχοῦ τῶν σωμάτων ὁμαλῶς τὸ ἡμίεργον ὁρᾶται, οὐδενὸς σχεδὸν μέρους ὄντος κατὰ προτίμησιν ἐξειργασμένου ἐπὶ πλέον.

τὸν Στάφυλον, ὅστις κ' ἐκεῖνος ἐρώμενος τοῦ οἰνοδότου θεοῦ ὑπῆρξεν. Ἂν ἡ παράστασις εἶχε καί τι ἰδιαίτερον παρὰ ἁπλῆν περίπτυξιν ἀγαπωμένων, θὰ ἠδύνατό τις ἀσφαλέστερον νὰ ἐκλέξῃ τὸ δοτέον ὄνομα εἰς τὸν νεανίαν, βοηθούμενος ἐκ τῆς μυθολογίας, καθὼς δὴ πρὸ χρόνων οἱ ἀρχαιολόγοι ὠνόμασαν ἀνενδοιάστως Διόνυσον καὶ Ἄμπελον ἐν σύμπλεγμα ἰταλικῆς προελεύσεως, ὅπερ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ καὶ ἀφοῦ ἐξεδόθη ἐν Anc. Marbl. p. III, pl. 11, πολλάκις ὕστερον μετεξεδόθη, τελευταῖον δὲ ἐν Denkm. des klas. Alterth. τοῦ Baumeister, ἐν ἄρθρῳ Dionysos. Ἀναφέρω δὲ ἐγὼ αὐτὸ ἐνταῦθα ὄχι ὡς ὁμοιάζον τὸ ἡμέτερον, (εἶναι μάλιστα ἀνομοιότατον κατὰ πάντα), ἀλλὰ πρῶτον διότι καὶ ἕνεκα αὐτοῦ, ὡς κοινῶς γνωριζομένου, προετίμησα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμπέλου ἐν τῇ ὀνοματοδοσίᾳ μου, ἔπειτα διὰ τὴν διάφορον περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν ὑπ' ἀνδρῶν δοκίμων ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, φανεῖσάν μοι παράδοξον. Ἐν μὲν τῷ ὑπὸ Wieseler ἐκδοθέντι Β[ῳ] μέρει τῶν Denkm. d. a. K. τοῦ C.O. Müller (ἀρ. 371 τῆς ἐκδόσ. τοῦ 1856) ἐξαίρεται μεγάλως τὸ ἔργον ἐπαινούμενον, ἐν δὲ τοῖς Bausteine etc. τοῦ Friedrichs τοῖς διασκευασθεῖσιν ὑπὸ Wolters καὶ μετονομασθεῖσι Die Gypsabgüsse etc. ἐν σελ. 585, ὑπ' ἀρ. 1494, ψέγεται ὡς «λίαν ἀτερπὲς τῇ ὄψει παίγνιον». Ἐγὼ ἐπέχω, ἐν νῷ ἔχων μάλιστα τὸ ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο, κατὰ τὴν κακίστην τῶν πρὸ ἡμῶν Φράγκων συνήθειαν, εἶναι πολλαχῶς συμπεπληρωμένον ὑπὸ νεωτέρου τεχνίτου καὶ πλέον ἴσως παρ' ὅτι σημειοῦται ὑπὸ τῶν αὐτὸ ἐκδόντων, τοῦθ' ὅπερ συχνὰ συμβαίνει ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ νὰ λυπῆταί τις τὸν κόπον τῆς κρίσεως, ὃν καταβάλλει θεώμενος ἔργα ἀρχαῖα τόσον παρηλλαγμένα καὶ νὰ προτιμᾷ ἐν τοῖς τοιούτοις νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸ συνετὸν παράγγελμα guarda e passa. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω παρεκβατικῶς ἔστωσαν εἰρημένα. Ἀναγκαιότερον δὲ εἶναι νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον ἐγὼ ἠδυνήθην νὰ ἐρευνήσω ἐν Μουσειογραφικοῖς βιβλίοις, μόνον τὸ ἡμέτερον σύμπλεγμα φαίνεται ἔχον τὴν παράστασιν τοῦ Διονύσου ἔχοντος ὑπὲρ κεφαλῆς τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐν ἀναπαύσει καὶ ἅμα περιπτυσσομένου ἑταῖρον αὐτοῦ εἴτε Ἄμπελον εἴτε Στάφυλον. Ἄλλως δὲ ἀγάλματα τοῦ αὐτοῦ θεοῦ μονὰ μὲ τὸν βραχίονα ὑπὲρ κεφαλῆς ὑπάρχουσιν ἄλλα τε ἴσως καὶ τὰ ἐν Denkm. d. a. K. τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης ἐκδόσεως ὑπ' ἀρ. 355 καὶ 356 ἀπεικονισμένα καὶ περιγεγραμμένα.

Τώρα δὲ θέλομεν τελευτῶντες νὰ εἴπωμεν βραχέα περὶ τῶν τοιούτων ἡμιτελῶν ἔργων οἷον τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον. Ὅτι εἶναι αὐτὰ διδακτικώτατα, ἐὰν παρατηρῶνται ὡς πρὸς τὸν παρ' ἀρχαίοις ἐθιζόμενον τρόπον τῆς λιθοξοΐας, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἐὰν μελετῶνται αἱ παραστάσεις των ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀρχαιόθεν περιελθούσας εἰς ἡμᾶς γραπτὰς εἰδήσεις, τὰς περὶ ἐξαφανισθέντων ἔργων τῆς πλαστικῆς, δὲν πιστεύομεν νὰ ἀμφισβητῆται τανῦν παρ' οὐδενός. Τῶν Ἀθηνῶν δὲ αἱ δημόσιαι συλλογαὶ ἔχουσι πολλὰ τοιαῦτα ἐν διαφόροις τῆς ἐργασίας σταδίοις ἡμιτελῆ καταλειφθέντα ἔργα μικρά τε καὶ μεγάλα, ὁποῖα καὶ ὁπόσα, ἀμφιβάλλομεν πολύ, ἂν ἔχωσι τὰ τῆς δυτικοβορείου Εὐρώπης πλούσια ἄλλως Μουσεῖα· διότι πιθανὸν φαίνεται, ὅτι οἱ ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις συλλέκται ἢ ἅρπαγες ἀγαλμάτων τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ καλῶς μόνον καὶ τελείως ἐξειργασμένα προσέχοντες, παρεώρων τὰ ἀτελῆ καὶ ἄφιναν αὐτὰ εἰς ἡμᾶς, ἂν ἦσαν τότε εὑρημένα. Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ δεκαετηρίδας ἡμεῖς ἐξ ἀνασκαφῶν, ἀγορῶν καὶ δωρεῶν καὶ ηὐξήσαμεν ἔτι τὰ ὁπωσδήποτε τότε ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ὑπολειφθέντα, καὶ οὕτω κατὰ τοῦτο εὐτυχοῦμεν. Ἵνα δὲ αὐτὰ δεόντως τὸ ἔργον αὐτῶν ποιῶσιν, ἤγουν συμβάλλωσιν εἰς τὴν παρ' ἀρχαιολόγων ἀκριβεστέραν τῆς ἀρχαίας τέχνης μελέτην, ἐκρίθη, ὅτι ἔπρεπε καὶ νὰ εἶναί που ἐν ἰδίῳ χώρῳ συνηγμένα[1] καὶ περὶ τούτου ἤδη πρὸ δωδεκαετίας ἐπὶ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας τοῦ Ἰωάννου Βαλασοπούλου εἶχε ληφθῇ τις φροντὶς καὶ ἔναρξις ἐγένετο τῆς συναγωγῆς αὐτῶν ἐν ἑνὶ διαμερίσματι τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1888.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

---

[1] Οἱ ἐκ Δύσεως ἀρχαιολόγοι τὸ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν συνειθισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς θέαν συχνὴν τῶν τοιούτων, τὸ δὲ διὰ τὰς γνώσεις ἃς ἐπορίσθησαν τοῦ τωρινοῦ τρόπου τῆς λιθοξοΐας, ὅστις δυνατὸν νὰ διέφερε τοῦ ἀρχαίου ἔν τισιν, εἶναι προκλινεῖς εἰς τὸ νὰ τὰ ὑποπτεύωσιν ὡς ὄχι ἀρχαῖα, ἀλλ' ἐκ παραποιήσεως προερχόμενα. Οὕτω λ. χ. ὁ Kekulé. Ἴδε αὐτοῦ Die antiken Bildwerke im Theseion, No 274. Τὸ βιβλίον του ἐξεδόθη τῷ 1869. Ἂν δὲ ὁ ἀνὴρ τηρεῖ ἔτι τὴν τότε γνώμην του, ἀγνοῶ.

ΜΙΚΚΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΡΜΟΣ

Περὶ τῆς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μάλιστα δὲ ἕνεκα τῆς ἀναφορᾶς της πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Πλινίου (Nat. hist. XXXVI, 11) σπουδαίας ἐπιγραφῆς, ἥτις ἀνακαλυφθεῖσα ἐν Δήλῳ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. Homolle ἐν τῷ Bull. de corr. hell. VII (1883) σελ. 254 κ.ἑ., ἔγραψε τελευταῖον[1] ὁ κ. J. Six ἐν ταῖς ἐνταῦθα ἐκδιδομέναις Mitth. d. arch. Inst. XIII (1888) σ. 142 κ. ἑ. Καὶ παρετέθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐν σ. 149 πιστὸν πανομοιότυπον τῆς ἐπιγραφῆς (ὡσαύτως καὶ ὑπὸ τοῦ Löwy σελ. 3), δὲν θεωροῦμεν ὅμως περιττὸν νὰ παραθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ὅμοιον πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν.[2]

ΜΙΚΚ.. ..ΜΑΚΑΓΟΙ,
ΡΧΕΡΜΩΣΘ ΨΕΙΣΙΝΗΚΗΣΩ.
ΟΙΧΙΟΙΜΕΛΛ. ΟΣΓΑΤΡΟΙΩΝΑΣ

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς διατριβῆς αὐτοῦ πραγματεύεται ὁ λόγιος Ὁλλανδὸς περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐπιγραφῆς (ἧς περίπου τὸ ἓν τρίτον ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου ἀπωλέσθη), διαφωνῶν ὡς πρὸς τοὺς δύο πρώτους στίχους τὰ μάλιστα πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ εἰς διαφώτισιν τῆς ἐπιγραφῆς ἀσχοληθέντας, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ πειρᾶται, στηριζόμενος ἐπὶ τῶν συμπληρώσεων αὐτοῦ, νὰ ὁρίσῃ ὡς οἷόν τε ἀκριβέστερον τοὺς χρόνους, καθ' οὓς πιθανῶς ἐνεχαράχθη ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, οὐδὲν σχεδὸν γνωρίζομεν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Χίου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, εἰς οὓς ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ φαίνεται πάντως ἀναγομένη, ἀποφεύγων νὰ βασανίσω ἐνταῦθα τὰς περὶ ἱστορικοῦ τινος συμβάντος ὡς αἰτίας τῆς ἐγχαράξεως τῆς ἐπιγραφῆς εἰκοτολογίας τοῦ κ. Six, περιορίζομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν συμπληρώσεων καὶ ἐλπίζω ν' ἀποδείξω ὅτι αἱ περὶ τοῦ ἡμετέρου μνημείου παρατηρήσεις του, καίπερ τὰ μάλα ἐμβριθεῖς καὶ περιεσκεμμέναι, οὐδὲν ἧττον ἥκιστα ἀποδεκταὶ τυγχάνουσιν οὖσαι, ὡς στηριζόμεναι μᾶλλον ἐπὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις παραδόσεως περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν τῆς πλαστικῆς, ἢ ἐπὶ τοῦ περισωθέντος ἡμῖν κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς.

[1] Τοὺς πρότερον περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς γράψαντας μνημονεύει ὁ Löwy Inschr. gr. Bildh. σ. 3 καὶ XVII.

[2] Ῥητῶς παρατηρῶ ὅτι τὸ ἔνατον γράμμα τοῦ δευτέρου στίχου ἀναμφιβόλως ἦν Ο.

Ὁρμώμενος ἐκ τῆς ὀρθῆς παρατηρήσεως ὁ κ. Six, ὅτι τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δευτέρου στίχου ὑπάρχον κενὸν πρέπει νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῆς λέξεως ΣΟ[Φ]ΙΕΙΣΙΝ, συμπληρώσεως, ἣν εἶχεν ἤδη προτείνει ὁ Fröhner, ἠγνόει δέ, ὡς φαίνεται, ὁ κ. Six[1], καὶ πεπεισμένος ὅτι δι' αὐτῆς ὑποσημαίνεται ὁ ἐν τῷ σχολίῳ εἰς τοὺς Ὄρνιθας τοῦ Ἀριστοφάνους (στ. 573) μνημονευόμενος νεωτερισμὸς τοῦ Ἀρχέρμου, ὅτι δηλ. οὗτος πρῶτος τὴν Νίκην *πτηνὴν εἰργάσατο*, προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ ταύτην τὴν ἔννοιαν εἰς τὸ ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου ἀπολεσθὲν τέλος τοῦ πρώτου στίχου, συμπληρῶν ὡς ἕπεται:

Μικκιάδης τόδ' ἄγαλμα καλὸν πετεεινὸν ἔτευξεν
Ἀρχέρμου σοφίῃσιν

ὄχι ἐπιτυχῶς κατὰ τὴν γνώμην μου, διότι βεβιασμένη καὶ παρὰ τὰ κρατοῦντα φαίνεταί μοι ἡ σημασία αὐτη, ἣν ὁ κ. Six θέλει νἀποδώσῃ εἰς τὴν λέξιν σοφίῃσιν τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς (ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχαίου ἀγγείου ἐπιγραφῇ «ἄνδρες ἐποίησαν σοφίαισιν καλὸν ἄγαλμα»[2] οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὴν περὶ τὴν τέχνην δεινότητα τοῦ ἐργασαμένου τὸ ἔργον). Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν ὡς ὀρθὴν τὴν τοῦ κ. Six ἑρμηνείαν, δὲν βλέπομεν τίνι τρόπῳ δύνανται τὰ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς νὰ συμφωνῶσι πρὸς τὰ τοῦ μνημονευθέντος σχολίου εἰς τοὺς Ὄρνιθας τοῦ Ἀρι-

[1] Πρβ. Bechtel ἐν Abh. d. K. Ges. d. Wiss. zu Göttingen XXXIV σ. 50. Τήν τε ἀνακοίνωσιν καὶ τὴν παραπομπὴν ὀφείλω τῷ ἐν Μονάχῳ καθηγητῇ κ. R. Schöll.

[2] Πρβ. C. I. A. IV 2, 422^2. Ὅμοιόν τι ἴσως ἐρρήθη ἐν τῇ ἐπιγραφῇ C. I. A. IV 2, 373,[1] ὅπου ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ συμπληρωτέον ὄχι «σῴζεσθαι» ἀλλὰ «σοφίζεσθαι». — Περιττὸν νομίζω νἀνασκευάσω πρὸς τούτοις τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Six ἐν σ. 157 εἰρημένα, ὅτι δηλ. διὰ τοῦ πληθυντικοῦ «σοφίῃσιν» ἀντὶ «σοφίῃ» ἴσως ὑποδηλοῦνται *δύο* ἐφευρέσεις τοῦ Ἀρχέρμου, πρῶτον μὲν ὅτι ἐπτέρωσε τὴν Νίκην, δεύτερον δὲ ὅτι παρέστησεν αὐτὴν πετομένην.

στοφάνους, ὅτι, κατὰ τὴν προτεινομένην συμπλήρωσιν, ὁ μὲν υἱὸς (Ἄρχερμος) δοξάζεται ὡς ὁ ἐφευρέτης, ὁ δὲ πατὴρ ὡς ὁ πρῶτος τεχνίτης ὁ τὰς τοῦ υἱοῦ ἐφαρμόζων ἐφευρέσεις. Τίς ποτε δύναται ν᾽ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τοιαῦται ἐφευρέσεις δὲν γίγνονται παρ᾽ ἀρχαρίων, ἀλλὰ μόνον παρὰ τεχνιτῶν ἰδίᾳ χειρὶ ἐφαρμοζόντων τὰς περὶ τῆς τέχνης θεωρίας των; Ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν ὅτι ἄλλος τις ἢ αὐτὸς πρῶτος ὁ ἐφευρέτης (ὁ Ἄρχερμος) ἐποίησεν ἄγαλμά τι τῆς Νίκης κατὰ τὴν περίπυστον ἐφεύρεσίν του φαίνεταί μοι παντάπασιν ἀπίθανος.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἐξεταζομένη ἡ ἐν λόγῳ συμπλήρωσις γραμματικῶς τε καὶ γλωσσικῶς ἀστοχεῖ τοῦ ὀρθοῦ, κατ᾽ ἐμὲ κριτήν, ὡς διφορουμένη κατὰ τὸ νόημα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ κ. Six μεταφράζει: Mikkiades machte dies schöne Bildnis, das fliegend dargestellt ist durch die Erfindung des Archermos, τουτέστι «Μικκιάδης ἐποίησε τοῦτο τὸ καλὸν ἄγαλμα, ὃ πετόμενον παρεστάθη διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Ἀρχέρμου»· οὐδὲν ὅμως κωλύει νὰ μεταφράσωμεν: Mikkiades machte dies schöne Bildnis geflügelt nach der Erfindung des Archermos, τουτέστι «Μικκιάδης τὸ καλὸν τοῦτο ἄγαλμα πτηνὸν ἐποίησε χρησάμενος τῇ τοῦ Ἀρχέρμου ἐφευρέσει», κατὰ δὲ ταύτην τὴν μετάφρασιν δὲν θὰ ἀνεφέρετο ῥητῶς ὁ τὸ ἄγαλμα ποιήσας τεχνίτης. Τοιαύτας ὅμως ἀμφιβολίας ἀποφεύγει ἡ ἁδρὰ τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ποίησις.

Ἀλλ᾽ ἱκανὰ περὶ τούτου· τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς συμπληροῖ ὁ κ. Six·

Ἑκηβόλ[ῳ αὖτ᾽ ἀνέθηκαν
οἱ Χῖοι, Μέ[λαν]ος πατρώιον ἄσ[τυ νέμοντες.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ λέξις «αὖτε» ἢ τὸ ἐν τῇ σελ. 149 σημ. 1 «Ἑκηβόλε σοὶ δὲ» ἐτέθησαν παραπληρώσεως χάριν φανερόν. Ἀλλὰ μικρὸν τὸ κακόν· τὸ κυριώτατον εἶναι ὅτι ὁ κ. Six ἐκλαμβάνει τοὺς ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ ἀναφερομένους «οἱ Χῖοι» ὡς τοὺς τὴν Νίκην ἀναθέντας. Καὶ ὅμως ὄχι μόνον ἡ ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσα ἐπιγραφὴ τοῦ νεωτέρου Ἀρχέρμου, ἧς παρατίθημι ἐνταῦθα πανομοιότυπον,[1]

ΑΡ|+ΕΡΜΟΣΕΠΟΙΗΣΕΝΟ+Ι|ΟΣ
ΙΘΙΔΙΚΕΜΑΝΕ|ΘΕΚΕΝΑΘΕΝΑΙΑΙΠΟΛΙΟ+ΟΙ

ἀλλὰ καὶ πλεῖσται ἄλλαι μᾶς ἀναγκάζουσι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ὅταν πρόκηται περὶ ξένων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ ὀνόματι τοῦ τεχνίτου προστίθεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐξ οὗ οὗτος κατάγεται, καὶ τούτου ἕνεκα παρεδέχθησαν ἀδιστάκτως οἱ πλεῖστοι τῶν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς γραψάντων, ὅτι ἐν αὐτῇ περὶ τῶν τεχνιτῶν εἰρημένον ἦν ὅτι Χῖοι ἦσαν. Ἡ δὲ γνώμη αὕτη, ὅτι δηλαδὴ αἱ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ λέξεις «οἱ Χῖοι» πρέπει νὰ ἀναφέρωνται εἰς τοὺς ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις στίχοις μνημονευθέντας τεχνίτας, ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς· ὅπως καὶ ἂν συμπληρωθῇ τὸ σύνολον τῆς ἐπιγραφῆς πῶς νὰ ἀποφύγωμεν τὸ νὰ μὴ κατέχωσι τὰ περὶ τῶν τεχνιτῶν εἰρημένα τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ κειμένου αὐτῆς; Ἐπειδὴ δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ ἀναθήματος ὑπ᾽ ἄλλων ἀνατεθέντος οἱ τεχνῖται ἐτέθησαν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μετὰ τῶν ἀναθέντων, μάλιστα δὲ καὶ μείζων παρεχωρήθη αὐτοῖς τιμή, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφερομένοις, ἀνάγκη καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ ὅπως κοινῶς νομίζεται, τὸ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ δημοτικὸν ν᾽ ἀναφέρηται εἰς τοὺς ἐν τοῖς προηγουμένοις ὀνομαστὶ ἀναφερομένους τεχνίτας.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Εἰς κύρωσιν ὅμως τῆς γνώμης μας δυνατὸν νὰ προστεθῶσιν ἔτι καὶ τὰ ἑξῆς· ὑποτίθεται παρά τινων ὅτι ἐπὶ τῆς βάσεως, ἐφ᾽ ἧς ἡ ἐν λόγῳ ἐπιγραφή, ἵστατό ποτε ἄγαλμά τι Νίκης ἀρχαϊκοῦ ῥυθμοῦ, οὐ μακρὰν αὐτῆς εὑρεθὲν (ἀπεικονίσθη ἐν Mitth. d. arch. Inst. XI (1886) πίν. XI, A). Καὶ δὲν ἀπεδείχθη μὲν ὅτι ὄντως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα—φαίνεται μάλιστα ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς

[1] Συνέθεσα αὐτὴν ἐκ τῶν ἐν C. I. A. I, 350ᵃ καὶ IV 2, 373⁹⁵ δημοσιευθέντων τεμαχίων καὶ τρίτου τινὸς νεωστὶ εὑρεθέντος, ἐδημοσίευσα δὲ τὰ δύο πρῶτα τεμάχια μικροῖς γράμμασιν ἐν τῷ Ἀρχ. Δελτίῳ 1888 σ. 118 ἀριθ. 3. Τὸ δεύτερον τεμάχιον ἐδημοσιεύθη ἐν πανομοιοτύπῳ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἐφημερίδι (1886 σελὶς 134).

Θεωρῶ δὲ τοῦτον τὸν Ἄρχερμον ὡς νεώτερόν τινα, διότι ἡ ἀνάμιξις τῆς Ἀττικῆς γραφῆς μετὰ τῆς Χίας ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ ὁρίσωμεν τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς διὰ τῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀττικῶν χαρακτήρων δεδομένων γνωρισμάτων, ταῦτα δὲ ἔπεισαν καὶ τὸν κ. Kirchhoff (C. I. A. IV 2, 373⁹⁵) ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἄρχερμος πιθανῶς ἔγγονος ἦν τοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος ἀκμάσαντος ὁμωνύμου καὶ ὁμοφύλου τεχνίτου.

ἄνω ἐπιφανείας τῆς βάσεως ἐλλειψοειδὲς κοίλωμα δὲν ἀνταποκρίνεται ἱκανῶς πρὸς τὸ τετραγωνικὸν μέρος, εἰς ὃ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Petersen (Mitth. ἔ. ἀ. σ. 372 κ. ἑ.) καταλήγουσι τὰ τοιούτου εἴδους ἀγάλματα τῆς Νίκης—δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅμως ὅτι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν κατεργασίαν τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως ἱστάμενόν ποτε ἄγαλμα παρόμοιον ἦν τῷ ἐν Δήλῳ εὑρεθέντι, ἄδηλον δὲ ἂν ἡ ἡμετέρα βάσις τὸ ἄγαλμα Νίκης ἢ Ἀπόλλωνος ἢ ἄλλης τινὸς θεότητος τῶν ἐκεῖ λατρευομένων ἐβάσταζε. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ ὅμως δυσκόλως πείθεταί τις ὅτι τόσον μικρὸν ἄγαλμα δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς κατάλληλον ἀνάθημα τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας Χίου, «ἣ νήσων λιπαρωτάτη εἰν ἁλὶ κεῖται», πιθανώτερον δὲ εἶναι ὅτι ἦν ἰδιωτικὸν ἀφιέρωμα. Γνωστοῦ δὲ ὄντος ὅτι πολλαχοῦ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μάλιστα πολλαὶ εὑρέθησαν ἐπιγραφαί, αἵτινες ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἐργαζόμενοί που τεχνῖται ἀπαρχὰς τῶν ἔργων αὐτῶν ἀνέθετον τῷ ἑκασταχοῦ πολιούχῳ θεῷ, ἡ ὑπόθεσις ὅτι καὶ ἡ ἐν Δήλῳ εὑρεθεῖσα βάσις ἀνῆκεν εἰς ἄγαλμά τι, ὅπερ οἱ ἐν Δήλῳ ἐργαζόμενοι ἐκ Χίου τεχνῖται χάριν ἀποδιδόντες τῷ Δηλίῳ Ἀπόλλωνι (ἢ ἄλλῳ τινι, γενικώτερον εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ νήσῳ λατρευομένων θεῶν) ἀνέθηκαν, ὅταν καταλιπόντες τὸ πάτριον ἔδαφος μετηνάστευσαν εἰς Δῆλον ἢ προσωρινῶς ἐκεῖ μετέβησαν,[1] δὲν φαίνεται πάντως ἀπίθανος. Ἡ δὲ χρῆσις τῆς ἐν Δήλῳ, Νάξῳ καὶ Θάσῳ γραφῆς οὐδόλως μᾶς πείθει ὅτι ὁριστικῶς ἐκεῖ μετῴκησαν.[2]

Ἐκ τῶν εἰρημένων κατεδείχθη, νομίζω, ὅτι δὲν ἠστόχησε τοῦ ὀρθοῦ ἡ τοῦ κ. Six συμπλήρωσις τῆς ἐπιγραφῆς. Ὑπ' ὄψει δ' ἔχων καὶ τὰ πρότερον περὶ αὐτῆς δημοσιευθέντα ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα ἁρμοδιωτέραν ὥς γέ μοι δοκεῖ συμπλήρωσιν.

Ἀφοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, αἱ πρῶται λέξεις τοῦ τρίτου στίχου «οἱ Χῖοι» πρέπει ν' ἀναφέρωνται εἰς τοὺς ἐν τοῖς προηγουμένοις δυσὶ στίχοις ὀνομασθέντας τεχνίτας, ὥστε οὐ μόνον ἐν τῷ 1ῳ στίχῳ, κατὰ τὴν παρὰ πάντων ἀσπαστὴν γενομένην ἀνάγνωσιν «Μικκιάδης» κατ' ὀνομαστικήν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου ἐπίσης κατ' ὀνομαστικὴν «Ἄρχερμο≮» πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν, ἀνάγκη (ἀφοῦ καὶ παρ' ἡμῶν αὐτῶν ὡς ὀρθοτάτη ὑπολαμβάνεται ἡ τῶν κ.κ. Six καὶ Fröhner συμπλήρωσις «σοφίῃσιν») νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἕτερον τῶν δύο ≮ παρελείφθη ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ τῶν στίχων[3] ἢ ὑπὸ τοῦ χαράξαντος αὐτοὺς ἐν τῷ λίθῳ χαράκτου, νὰ δεχθῶμεν δηλ. ὅτι συνέβη καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐν τῇ ἐν C. I. A. IV, 2 ὑπ' ἀρ. 477[h] δημοσιευθείσῃ ἐπιγραφῇ·

Ἄνθρωπε, ὅς (σ)τείχει[ς] καθ' ὁδὸν φρασὶν ἄλ(λ)α μενοινῶν,
στῆθι καὶ οἴκτιρον σῆμα Θράσωνος ἰδών.

ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ ἐν τοῖς Epigr. gr. τοῦ Kaibel ὑπ' ἀρ. 25 ἐκδοθείσῃ, στ. 4

μάρτυρες ὅσσ' ἀρετῆς (σ)τῆσα τρόπαια μά[χης.

Τὰ δὲ λοιπὰ ὄχι δυσκόλως συμπληροῦνται κατὰ τὴν γνώμην μου ὡς ἑξῆς·

Μικκιά[δης τόδ' ἄγαλ]μα καλὸν [μ' ἀνέθηκε καὶ υἱὸς
Ἄρχερμος (σ)ο[φ]ίῃσιν Ἑκηβό[λῳ ἐκτελέσαντες,
οἱ Χῖοι, Μέλανος[4] πατρώιον ἄσ[τυ νέμοντες.

H. G. Lolling

[1] Δὲν εἶναι ἀπίθανον καὶ εἰς Ἀθήνας νὰ ἦλθον. Συνηγορεῖ ὑπὲρ ταύτης τῆς γνώμης τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθήνιδος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρχέρμου. Ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας κατήγετο καὶ ὁ Ἄρχερμος ὅστις τὸ τῆς Ἰφιδίκης ἀνάθημα (ἴσως ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς) ἐξεπόνησε. Προσηκόντως δὲ πιθανολογεῖται (Mitth. d. arch. Inst. XIII, σ. 122 κ. ἑ.), ὅτι ἡ ἐν τῷ ἕκτῳ αἰῶνι π. Χ. μεγάλη συρροὴ ξένων τεχνιτῶν εἰς Ἀθήνας ὀφείλεται τῇ φροντίδι τοῦ Πεισιστράτου. Ἀφορμὴν ἔδωκεν ἴσως ἡ ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου κατάκτησις τῆς Δήλου, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (I, 64) διαρκούσης τῆς καλουμένης τρίτης τυραννίας αὐτοῦ (538-528 π. Χ.). Ὅτι δὲ καὶ πρότερον στεναὶ σχέσεις ὑπῆρχον μεταξὺ Δήλου καὶ Ἀθηνῶν τεκμηριοῖ πρὸ πάντων ὁ λ' στίχος τοῦ ὑπὸ τοῦ Χίου ῥαψῳδοῦ ποιηθέντος «εἰς Ἀπόλλωνα Δήλιον» ὕμνου.

[2] Ἴδε Löwy ἔ. ἀ. σ. XVII. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ νεωτέρου Ἀρχέρμου ἐν μέρει χιάζει εἰσέτι.

[3] Ἴδε G. Meyer Griech. Gramm.[2] σ. 278, K. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] σ. 71 κ. ἑ.

[4] Ἐπιτυχῶς εἴκασεν ὁ κ. Schöll, ὅτι ὁ Μέλας πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπώνυμός τις τῆς Χίου, ἧς ὁ μέλας οἶνος ἐφημίζετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (Hist. u. Phil. Aufs. E. Curtius gew. σ. 121).

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΑΡΧΑΙΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

(Πίν. 4 καὶ 5)

Σκάπτων τὸ ἄρτι ἀπιὸν θέρος ἐν Ἐλευσῖνι τὸν χῶρον ἐκεῖνον τὸν μεσημβρινοδυτικὰ τῶν μεγάλων Προπυλαίων κείμενον ἀνεῦρον τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς ἀρχαίου ἀσβεστοκτίστου οἰκοδομήματος, οὗτινος οἱ τοῖχοι καθόσον σώζονται (εἰς ὕψος ἐνιαχοῦ 2,00 περίπου Γ. Μ.) φέρουσιν ἔτι καὶ νῦν πολλαχοῦ παχὺ (0,03) καὶ ὄχι κακὸν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς ἀσβεστόχρισμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ πάμπολλα τὰ ἴχνη τοιχογραφιῶν κατὰ τὸ γνωστὸν σύστημα τῆς καλουμένης a fresco ζωγραφικῆς.

Ἐν γένει ἐν Ἑλλάδι σπανιώταται εἶναι αἱ τοιχογραφίαι καὶ ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ πανάρχαια ἐκεῖνα τοιχογραφήματα, ἅτινα ἤνεγκον ἐσχάτως εἰς φῶς αἱ τοῦ Schliemann καὶ τῆς ἡμετέρας Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐν Μυκήναις καὶ Τίρυνθι[1] ἀνασκαφαί, ἕτερα ἄξια ὁπωσοῦν λόγου ἐλάχιστα εὑρέθησαν καὶ ταῦτα εἰσέτι δὲν ἐγένοντο δι' ἀπεικονίσεως γνωστά.[2] Τούτου ἕνεκα πάνυ εὐπρόσδεκτον εὕρημα ὑπολαβόντες τὰς ἐν Ἐλευσῖνι ἀποκαλυφθείσας τοιχογραφίας, παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος λιθογραφικὴν ἀπεικόνισιν τῶν κυριωτάτων αὐτῶν κατ' ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου γενόμενον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνου κ. Gilliéron.[3]

Περὶ αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ θὰ ῥηθῶσι τὰ δέοντα ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ εὐθέτῳ, ἀφοῦ πρῶτον ἀνασκαφῶσι καὶ ἐρευνηθῶσιν οἱ ἐκεῖ τόποι ὡς δεῖ καὶ ἐξετασθῶσι τὰ κατ' αὐτὸ ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ λεπτομερείᾳ· ἐνταῦθα ἱκανὸν νὰ ῥηθῇ μόνον, ὅτι ὑπάρχουσι λόγοι πείθοντές με, ὅτι καὶ τοῦτο ἐκτίσθη περὶ τοὺς αὐτούς, καθ' οὓς καὶ τὰ μεγάλα Προπύλαια, χρόνους, δηλ. τοὺς Ἀδριανείους,[1] καὶ ἦν δημόσιον μᾶλλον ἢ ἰδιωτικὸν οἴκημα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τούτων τῶν τοιχογραφιῶν αὐτοῦ σύντομος ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος κατανοοῦσιν ὅτι ἄλλοις ἀνήκει, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα γνώσεις καὶ πεῖραν μείζονας ἔχουσιν, ἡ λεπτομερὴς αὐτῶν ἐξέτασις.

Ἐν τῷ πίνακι 4ῳ ἀπεικονίσθη ἐν μὲν τῇ ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνι τὸ ὅλον (καθ' ὅσον σώζεται) ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τοίχου, ὅπως οὕτως ἔχῃ ὁ ἀναγνώστης πλήρη ὅσον τὸ δυνατὸν ἔννοιαν αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἀριθ. 2 ἑτέρου τινὸς τοίχου τὸ κάλλιον σωζόμενον μέρος, ἵνα δειχθῇ ἡ ποικιλία περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων τῶν διαιρουσῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων καὶ ἐν τῷ 5ῳ πίνακι *αἱ κύριαι γραφαὶ* (τῶν τε ζώων δηλ. καὶ τοῦ ἐπὶ θρόνου ἀνδρὸς) τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνος, ἐν μείζονι κλίμακι, ὅπως σαφεστέραν συλλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τῶν καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἔννοιαν. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ 4ου πίνακος εἰκόνος οὐδὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω· ἡ διαίρεσις τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν τοίχων διὰ ταινιῶν εἰς τετράγωνα μάλιστα πλαίσια εἶναι παλαιὰ καὶ εὐλόγως ὑποτίθεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρχήν της εἰς τὴν ἀνάρτησιν ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοτελῶν τετραγώνων πινάκων· τὴν δὲ ποικιλίαν καὶ τὴν ὄχι ἀληθῶς ἀχάριτον σύνθεσιν καὶ ζωηρότητα τῶν χρωμάτων τῶν ἀποτελουσῶν τὰ πλαίσια ταινιῶν βλέ-

[1] Παράβ. Schliemann, Tiryns, πίν. XIII. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, πίν. 10.

[2] Ἀντεγράφησαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Λύτρα ἐπιμελείᾳ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας αἱ τοιχογραφίαι τοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κόρινθον παλαιοῦ τάφου καὶ τὴν εἰκόνα κατατεθειμένην νῦν ἐν τῷ Κεντρικῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ εἶδον πολλοί, ἀλλὰ διὰ δημοσιεύσεως δὲν ἐγένοντο εἰσέτι εἰς τὸν καθόλου ἐπιστημονικὸν κόσμον γνωστή. Σύντομον μόνον περιγραφὴν αὐτῆς ἐδημοσίευσεν ὁ καθηγητὴς κ. Σ. Κουμανούδης ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1882ου ἐν σελ. 11-13. Παράβ. πρὸς τούτοις καὶ Πρακτικὰ τοῦ ἔτους 1881ου σελ. 7-9 καὶ τὰς ἐκεῖ δύο παραπομπάς.

[3] Εἰς τὸν κ. Gilliéron ὀφείλομεν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ διὰ τῆς λεγομένης *ἐλαφροπέτρας* καθαρισμοῦ τοῦ ἀσβεστοχρίσματος ἀπὸ τοῦ ἐπικαλύπτοντος τὰς τοιχογραφίας του ῥύπου, ὁ ἴδιος δὲ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ὑπομονῆς ἐκαθάρισε τὴν κυριωτάτην αὐτῶν (πίν. 5) καὶ τὴν ἀνέδειξεν, οἵαν ἡ εἰκὼν ἀναπαριστᾷ αὐτήν.

[1] Ὑποθέτω ὅτι πάντες νῦν οἱ τὰ τῆς Ἐλευσῖνος μετά τινος προσοχῆς ἐξετάσαντες δέχονται, ὅτι τὰ μεγάλα Προπύλαια εἶναι κτίσμα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κατὰ μίμησιν τῶν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν κτισθέντα· καὶ δὲν γινώσκομεν μὲν τὸν κτίστην αὐτῶν (δυστυχῶς ἡ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὸ μέσον τοῦ τυμπάνου τοῦ ἐξωτερικοῦ των ἀετώματος ἐντετειχισμένου αὐτοκρατορικοῦ ἐμβλήματος εἶναι σφόδρα ἠκρωτηριασμένη ὥστε δὲν ἀναγνωρίζεται) ἀλλ' εἰς ποῖον ἄλλον αὐτοκράτορα δυνάμεθα δικαιότερον ν' ἀναφέρωμεν τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν ἢ εἰς τὸν τοσοῦτον φιλαθήναιον καὶ δὶς τὴν Ἐλευσῖνα χάριν μυήσεως ἐπισκεφθέντα Ἀδριανόν; Παράβ. νῦν καὶ Πρακτ. Ἀρχ. Ἑταιρ. τοῦ 1887 ἔτους, σ. 52.

πει καὶ μόνος του ὁ ἀναγνώστης· δυστυχῶς τὸ ἔδαφος τῶν πλαισίων ἐνταῦθα δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἱκανῶς, ἵνα μάθωμεν ἂν ἔφερον καὶ τίνας ἔφερον *γραφάς*· οὐδὲν ἧττον καλὸν εἶναι νὰ παρατηρήσω ὅτι ἐν ἄλλοις ἄλλων τοίχων κάλλιον περισωθεῖσιν ἡμῖν *ζωγραφιῶν* ἴχνη δὲν διακρίνονται, ἐν δὲ τούτων φέρει ἁπλῶς κατὰ τὸ μέσον που *στέφανον* ἢ μᾶλλον *κρίκον* μὲ δύο κρεμαμένας ταινίας ἐρυθρῷ πρὸς τὸ ἰῶδες ἀποκλίνοντι χρώματι ἀπεικονισμένον·[1] φαίνεται λοιπὸν ὅτι οὐχὶ πάντα τὰ πλαίσια ἔφερον *ζωγραφίας* (ἀνθρώπων δηλ. καὶ ζώων μορφάς), ἀλλά τινα τούτων ἐκοσμοῦντο ἁπλῶς διὰ *στεφάνων, ἀνθεμίων* καὶ τῶν τοιούτων, πιθανὸν δὲ τὸ αὐτὸ σύστημα διακοσμήσεως νὰ ἐκράτει καὶ κατὰ τὰς ἀνωτέρω ζώνας τῶν τοίχων, αἵτινες ἐπίσης, ὡς εἰκάζω, εἰς ὅμοια διῃροῦντο τετράγωνα πλαίσια.

Καὶ νῦν ἂς εἴπω δύο λέξεις περὶ τῆς κυριωτάτης εἰκόνος (ἀριθ. 1, πίν. 4). Εἰς τὸ σωζόμενον ὕψος του διῃρεῖτο καὶ τούτου τοῦ τοίχου (μακροῦ ὄντος 6,50 Γ. Μ.) ἡ ἐπιφάνεια διὰ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ κίονος (τοῦ φέροντος κατὰ μὲν τὸ μέσον στέφανον μύρτου, κατὰ δὲ τὴν κορυφήν του ἄδηλόν τι πρᾶγμα, διότι τὰ ὁρώμενα ἴχνη εἶναι ἀσαφῆ) εἰς δύο ἴσα μέρη ἑκάτερον τῶν ὁποίων περιελάμβανεν ἀνὰ ἓν ζεῦγος *πλαισίων* διά τινος ἐν τῷ μέσῳ *στύλου* χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων· ὁ ἕτερος τῶν στύλων τούτων σώζεται ἀκέραιος καὶ οὐδὲν φέρει κόσμημα· ὁ ἕτερος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ὁλόκληρος, τὰ δὲ ὁρώμενα κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ εἶναι παντάπασιν ἀσαφῆ καὶ ἐμοὶ τοὐλάχιστον ἀκατάληπτα· καὶ ὅμως ἡ εἰκὼν εἶναι ἀκριβὴς καὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς περιεσώθη ἡμῖν, πιστὸν ἀντίγραφον· ἀλλὰ καὶ τῶν τετραγώνων πλαισίων τὸ ἔδαφος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἀλώβητον, τοὐναντίον μάλιστα τοῦ τελευταίου πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὁρῶντος ὀλίγον τι μέρος τῆς ἐπιφανείας περιεσώθη ἀλύμαντον καὶ τοσοῦτον δυστυχῶς μόνον, ὥστε νὰ μὴ δυνώμεθα νὰ μάθωμεν καὶ τίνα ἔφερε γραφήν· διότι πάντως θὰ ἔφερε τοιαύτην καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀνθρωπίνης τινὸς μορφῆς. Ἀλλ' ἂς ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερόν πως τὰ περισωθέντα ἡμῖν ἀπεικονίσματα. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου (ἀπ' ἀριστερῶν γενομένης τῆς ἀριθμήσεως) πλαισίου εἰκονίζοντο, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἀνὴρ καθεστηκυίας ἡλικίας ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου καθήμενος καὶ τοὺς πέδιλα φοροῦντας πόδας ἐπὶ θρανιδίου πατῶν· τὸ ἰῶδους χρώματος ἱμάτιόν του πρασίνην φέρον παρυφὴν καὶ οἱονεὶ κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κατήρχετο ὄπισθεν τῆς ῥάχεως καὶ ἐσκέπαζε μόνον τὰ ἀπὸ τῆς ἥβης καὶ κάτω μέρη τοῦ σώματος· ἐκράτει δὲ ὁ εἰκονιζόμενος τῇ μὲν δεξιᾷ πτερωτὴν νίκην, στέφαφανον ταῖς χερσὶν φέρουσαν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σκῆπτρον, οὗ δυστυχῶς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐξέλιπε· οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι εἰς παντὸς βλέποντος τὴν εἰκόνα ἐπέρχεται εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ὁ εἰκονιζόμενος (ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ σχεδὸν παντάπασιν δυστυχῶς ἐξέλιπε), οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ἦναι ἢ ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ζεύς, καθ' ὃν μάλιστα περίπου τύπον ἔπλασεν αὐτὸν ὁ μέγας τῶν πάλαι Ἀθηνῶν τεχνίτης (Παυσ. V § XI). Ὁ τοιχογράφος ὑπέπεσε βεβαίως εἰς σπουδαῖον ἁμάρτημα, καθίσας αὐτὸν ὅπως τὸν ἐκάθισε ἐπὶ τοῦ θρόνου· περὶ τὰ καθ' ἕκαστον ὅμως οὐχί τις ἀδέξιος δείκνυται· ἐν τῷ πρὸς τῷ δεξιὰ αὐτοῦ πλαισίῳ εἰκονίζοντο δύο χοῖροι, ὧν μέγα μέρος μάλιστα τοῦ ἑτέρου αὐτῶν ἐξέλιπε καὶ μάλιστα αἱ κεφαλαί· ἐν δὲ τῷ πρὸς τ' ἀριστερά του πλαισίῳ δύο βόες ἐπίσης οὐχὶ ὅλως ἀκέραιοι περισωθέντες ἡμῖν, ἀλλ' ὑπεράνω τῆς θέσεως, ἔνθα αἱ κερασφόροι κεφαλαί των εἰκονίζοντο διακρίνονται σαφῶς *κλάδων* ἴχνη δηλοῦντα ὅτι τὰ ζῷα ἦσαν ἐστεμμένα· γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ θύματα μάλιστα ἐστεμμένα ἤγοντο εἰς τὴν σφαγήν. Βεβαίως ἡ εἰς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ αὐτοτελῆ, οὕτως εἰπεῖν, τετράγωνα πλαίσια διαίρεσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου ἀποκρούει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι περὶ μιᾶς ἑνιαίας κατὰ τόπον καὶ χρόνον πράξεως πρόκειται· ἀλλ' ἡ ἀπεικόνισις τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐν μέσῳ ζώων ἔχει τι τὸ ξενίζον κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ αναζήτησις σχέσεώς τινος τῶν εἰκονιζομένων πρὸς ἄλληλα φαίνεταί μοι ὄχι ἄσκοπος· καὶ ἂν περὶ θυσίας εἰς τὸν ὕπατον θεὸν δὲν πρόκειται, ἴσως ἀπίθανον δὲν εἶναι νὰ προὔκειτο περὶ *προπαρασκευῆς εἰς θυσίαν*, γνωστὸν δὲ ὅτι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς

[1] Καὶ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ ἀπεικονίσθησαν, ἀλλ' ἡ δημοσίευσις τῶν εἰκόνων αὐτῶν ἐθεωρήθη περιττή. Ἂς προσθέσω δὲ ἐνταῦθα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ τοῖχοι διπλοῦν φέροντες ἀσβεστόχρισμα ἓν μὲν ὑποκάτω λευκὸν καὶ οὐδενὸς χρώματος ἴχνη φέροντος ἕτερον δὲ ἐπὶ τούτου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, διὰ ποικιλοχρόων ταινιῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια ἔχον διῃρημένην τὴν ἐπιφάνειάν του.

πράξεως τὰ διάφορα *χρονικά*, οὕτως εἰπεῖν, σημεῖα δὲν ἀπηξίωσαν καὶ πάλαι καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ν' ἀπεικονίσωσιν οἱ τεχνῖται καθ' ὅμοιον τρόπον, ἐν εἰκόσι δηλ. κεχωρισμέναις μὲν ἀπ' ἀλλήλων, ἀποτελούσαις ὅμως οὐδὲν ἧττον σειρὰν καὶ οἱονεὶ μέρη οὔσαις, ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὅλου.

Ἐν Ἐλευσῖνι τῇ 27 Νοεμβρίου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίν. 2 καὶ 3).

Τὸ περικαλλὲς τοῦτο μνημεῖον ἀρχαϊκῆς τέχνης, οὗ τὴν εἰκόνα σήμερον ἐν τῷ 2ῳ πίνακι δημοσιεύομεν, κατέστη ἤδη περιώνυμον ὑπὸ πολλῶν συχνὰ μνημονευόμενον[1]. Εἶνε δὲ τοῦτο κεφαλὴ νεανικῆς μορφῆς εὑρεθεῖσα πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὸ βορειανατολικὸν μέρος τοῦ Μουσείου. Ἡ κεφαλὴ αὕτη μικροτέρα πως τοῦ φυσικοῦ μεγέθους οὖσα σῴζει πολλαχοῦ ἴχνη χρωματισμοῦ, ἔχει δὲ τὴν κόμην ἀναδεδεμένην κατὰ τὸν συνήθη ἐκεῖνον τρόπον, ὃν ὁ Schreiber (Mitth. d. arch. Instit. in Athen, 1884) ὡς γνωστὸν ἀττικὸν κρωβύλον ἀποφαίνεται. Δύο ἱκανῶς παχεῖς πλόκαμοι διασταυρούμενοι φέρονται ἐκ τῶν ὄπισθεν εἰς τὰ ἔμπροσθεν περιθέοντες τὴν κεφαλήν, εἶνε ὅμως ὁρατοὶ μόνον κατὰ τὸ ὄπισθεν ἥμισυ τῆς κεφαλῆς μέρος, καλυπτόμενοι ἔμπροσθεν ὑπὸ λυτῆς κόμης, ἥτις ἐπικέχυται ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τὰ πλάγια. Ἐνταῦθα δὲ ἡ κόμη καταπίπτει οὐχὶ ὡς ὄγκος πυκνός, ἀλλ' εἶνε περιέργως διεσκευασμένη ὡς ἐκ πολλῶν σειρῶν τριχῶν συγκειμένη ὁμοιότατα τῇ κομμώσει τῆς ἐν τῷ περιφήμῳ ἀγγείῳ τοῦ Εὐφρονίου εἰκόνος νεανικῆς μορφῆς (Jahrbuch d. arch. Instituts 1888 σ. 235). Ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς ταύτης ἦτο κεχρωματισμένη διὰ κιτρίνου τινὸς χρώματος, ἴχνη δὲ ἐρυθρᾶς βαφῆς δεικνύουσι τὰ χείλη· τὸ περίγραμμα τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλμῶν εἶνε δεδηλωμένον διὰ μέλανός τινος χρώματος, τὸν αὐτὸν δὲ χρωματισμὸν φέρουσιν ἡ ἶρις καὶ

[1] Theoxenu, Les fouilles récentes de l'Acropole d'Athènes (Gazette Archéologique 1888 p. 41). Mitth. d. arch. Inst. in Athen 1887 σ. 373. Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ σελ. 266. Jahrbuch des arch. Instituts 1887 σελ. 233 Anm. 53. The Journal of hellenic Studies. Vol. IX p. 122 μετὰ μικρᾶς εἰκόνος.

ἡ κόρη· αἱ βλεφαρίδες ὅμως ὑποτυποῦνται δι' ἐρυθρᾶς ἐν τῷ μέλανι βαφῆς, αὐτὰ δὲ τὰ βλέφαρα σῴζουσι λείψανα ὠχρολεύκου χρώματος. Ἡ κεφαλὴ αὕτη ἀναγομένη εἰς τὴν δευτέραν ἴσως δεκαετηρίδα τοῦ πέμπτου π. χ. αἰῶνος εἶνε μετὰ θαυμαστῆς περιεργίας ἐξειργασμένη καὶ μετὰ λεπτότητος κατατηξιτέχνου, ὑπομιμνήσκουσα τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην χαλκῆν κεφαλὴν τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» Ρωμαΐδου — Σοφούλη, πίν. 16.

Ποία τις εἶνε ἡ ἱστορικὴ σημασία καὶ ἡ θέσις τοῦ μνημείου τούτου ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ὅλης ἀρχαϊκῆς τέχνης; Τοῦτο εἶνε τὸ κύριον ἐνταῦθα ζήτημα. Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ βραχέων, φρονοῦντες ὅτι ἡ τεχνικὴ αὐτοῦ σημασία δύναται ἐπὶ τὸ πιθανώτερον νὰ ὁρισθῇ διὰ τῆς παρεξετάσεως συγγενῶν μνημείων, ἐὰν τοιαῦτά τινα τῷ ὄντι ὑπάρχωσιν.

Ὅσοι ἔτυχε νὰ ἴδωσι τὸ μνημεῖον τοῦτο ὑπέδειξαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν περίφημον Ἀπόλλωνα τὸν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός· οἱ τεκμαιρόμενοι ὅμως ἐκ τούτου ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ αὕτη ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ κατ' ἀνάγκην ἔργον τῆς Ὀλυμπιακῆς τέχνης σκέπτονται, κατ' ἐμὲ κριτήν, κατά τινα ἀναχρονιστικὴν μέθοδον· διότι τὸ μνημεῖον τοῦτο, τὸ ἐν Ἀττικῇ εὑρεθέν, εἶνε ἀναμφισβητήτως ἀρχαιότερον τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀετωμάτων. Τὴν συγγένειαν ἄλλως καὶ ὁμοιότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου οὐδεὶς ἀρνεῖται, δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν ταυτότητα τῆς ἐργασίας τῶν Ἀττικῶν μνημείων καὶ τοῦ ὀλυμπιακοῦ Ἀπόλλωνος[1]. Αἱ διαφοραί,

[1] Ἐν ταῖς Mitth. 1887 σελ. 373 ὀνομάζεται ἡ κεφαλὴ αὕτη «we-

αἵτινες χωρίζουσι τὰ ἔργα ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, δὲν ἐξηγοῦνται μόνον ἐκ τῆς διαφόρου αὐτῶν ἡλικίας ἀλλ' ἀποτελοῦσι μᾶλλον ἰδιαίτερα τεχνικὰ γνωρίσματα, ἅτινα διαθέτουσιν ἡμᾶς ἐνδοιαστικῶς πως πρὸς τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι ἀμφότερα τὰ μνημεῖα ταῦτα εἶνε προϊόντα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς σχολῆς, ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος.

Ἡ ἐργασία τῆς ἀττικῆς κεφαλῆς ἐκπληροῖ πάντας τοὺς αὐστηροὺς πλαστικοὺς νόμους καὶ κανόνας τοὺς ἐξευγενίζοντας καὶ ἐξιδανικεύοντας τὴν παράστασιν, τοὐναντίον δὲ τὰ ὀλυμπιακὰ ἀγάλματα δεικνύουσι τὴν σπουδὴν τοῦ τεχνίτου πρὸς ἁπλῆν ἀλλ' ἐπιτυχῆ ἀπεικόνισιν τῆς τυχαίας πραγματικότητος. Ἡ τάσις δὲ αὕτη παρατηρεῖται ὄχι μόνον ἐν τῇ κινήσει καὶ τῇ καθόλου διατάξει τῶν μορφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σχηματισμῷ τῶν καθ' ἕκαστα. Τὰ μέρη τοῦ σώματος ἀπεικονίζουσι καὶ τὰς μᾶλλον τυχαίας ἐκφάνσεις τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικῆς ἀληθείας, εἶνε ὅμως ἄκομψα καὶ βαρέα, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ καὶ τὰ πρόσωπα λόγον εἰργασμένα στεροῦνται τῆς πλαστικῆς λεπτότητος καὶ εὐγενοῦς διαπλάσεως, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἀττικὴν κεφαλήν. Τὰ ὀλυμπιακὰ ἀγάλματα δεικνύουσι διάφορον προφανῶς ἀντίληψιν καὶ αἴσθημα τέχνης ἢ ἡ δημοσιευομένη ἐνταῦθα κεφαλή.

Πρὸς τὴν μαρμαρίνην ταύτην τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴν ἔργον ὁμοιότατον καὶ κατὰ τὸν τύπον καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης εἶνε ἡ προμνημονευθεῖσα χαλκῆ κεφαλὴ (Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. 16). Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐξεδήλωσα ἄλλοτε τὴν γνώμην ὅτι τὸ περίφημον τοῦτο ἀρχαϊκῆς χαλκοπλαστικῆς τέχνης κειμήλιον εἶνε ἔργον τῆς ὀλυμπιακῆς τέχνης παραχθεὶς ὑπὸ τῆς ὁμοιότητος τοῦ *ἐξωτερικοῦ τύπου* τῆς χαλκῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀπόλλωνος· ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τοῦ ἐνθάδε δημοσιευομένου ἔργου μὲ ἀναγκάζει νὰ τροποποιήσω πως καὶ τὴν περὶ ἐκείνου τοῦ ἔργου γνώμην μου. Ὅσοι τῶν ἀρχαιολογούντων ἔτυχε νὰ μνημονεύσωσι τῶν δύο τούτων ἔργων ἀποφαίνονται ὅτι ταῦτα εἶνε προϊόντα ἄλλου ἐργαστηρίου ἢ τὰ λοιπὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀνακαλυφθέντα ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα. Τοῦτο ὅμως ἀκριβῶς εἶνε τὸ ζήτημα. Εἶνε ἀπολύτως ἀληθὴς ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος; Δὲν ὑπάρχουσιν ἆρά γε καὶ ἄλλα ἐν Ἀκροπόλει συγγενῆ ἔργα; Νομίζω ὅτι δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἀνεύρωμεν τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα τὰ ἔργα ταῦτα πρὸς τὰ λοιπὰ πολυάριθμα ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως. Βοηθεῖ δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ αὐτὴ ἡ μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους περιπλανήσεις τελευταία τῆς μαρμαρίνης κεφαλῆς τοποθέτησις[1] ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως. Παρὰ το μνημεῖον τοῦτο ἵδρυται ἡ γνωστὴ προτομὴ γυναικείας μορφῆς ἡ δημοσιευθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 14 καὶ ὑπὸ τοῦ Winter ἐν τῷ Jahrbuch d. arch. Instit. 1887 πίν. 14. Ἡ τεχνικὴ συγγένεια τῶν δύο τούτων ἔργων προσπίπτει εἰς τὴν αἴσθησιν παντὸς μὴ κατεχομένου ὑπὸ προλήψεως ἐπιστημονικῆς. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ἑξῆς μικρῶν παραλλαγῶν. Τὸ μέτωπον τῆσδε τῆς κεφαλῆς εἶνε ἧττον ἐπίπεδον ἢ τὸ τῆς γυναικείας μορφῆς σχηματίζον μικράν τινα κύρτωσιν ὑπεράνω τῆς ῥινός· ἕνεκα τούτου καὶ τὸ τοῦ μετώπου καὶ τῆς ῥινὸς περίγραμμα δὲν ἀποτελεῖ συνεχῆ τινα καὶ μονότονον γραμμήν. Αἱ ὀφρῦς ἐπίσης εἶνε ὀλιγώτερον τοξοειδεῖς, δὲν συνάπτονται δὲ εἰς συναφῆ περιγράμματα μετὰ τῶν πλαγίων τῆς ῥινὸς γραμμῶν. Ὀρθότερον ἐπίσης ὑποτυποῦνται καὶ τὰ μεταξὺ τῶν ὀφρύων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἁπαλὰ μέρη. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἔργου τούτου ἔχουσι τὸν αὐτὸν ἐπιμήκη τύπον καὶ οἱ τῆς γυναικείας μορφῆς, εἶνε ὅμως ὀρθότερον ἐσχηματισμένοι ἐν τῇ διατάξει αὐτῶν, ὑποδηλουμένων ἤδη καὶ αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν κογχῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἄλλως δὲν ἔχουσι τόσον ὁριζοντίαν θέσιν ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τὴν ἤρεμον πρὸς τὰ πλάγια κλίσιν καὶ διεύθυνσιν τῆς κεφαλῆς. Τὸ στόμα τῆς κεφαλῆς ταύτης ἔχει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῆς γυναικείας μορφῆς σχῆμα, εἶνε ὅμως μᾶλλον κατὰ φύσιν ἀπεικασμένον. Ἐν γένει τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἀπηλλαγμένον τῶν ὑπερβολῶν αἵτινες καταφαίνονται ἐν τῇ διατυπώσει τῶν καθ' ἕκαστον μερῶν τῆς γυναικείας κεφαλῆς. Τὸ περίγραμμα αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον ᾠοειδὲς καὶ ἡ ἐργασία καθ' ὅλου ἁπαλωτέρα ὀλιγώτερον μετέχουσα τῆς αὐστηρᾶς τραχύτητος τῆς γυναικείας κεφαλῆς.

nig alterthümlichere Replik des «Apollon» im Westgiebel des Zeustempels zu Olympia». Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ περιοδ. σελ. 266 «aufs nächste verwandt» τῷ Ὀλυμπιακῷ Ἀπόλλωνι καλεῖται τὸ ἔργον τοῦτο.

[1] Ἐσχάτως ὅμως μετετοπίσθη πάλιν ἡ κεφαλὴ αὕτη.

Αἱ διαφοραὶ ὅμως αὗται οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ διάφοροι μόνον βαθμοὶ τεχνικῆς προόδου· ἡ νεανικὴ κεφαλὴ εἶνε νεωτέρα τις ἐπίδοσις, τελειότερος βαθμὸς ἀναπτύξεως τῆς αὐτῆς τέχνης. Ἄλλως ὅμως καταφαίνεται ἐν τῇ τέχνῃ ἀμφοτέρων τῶν μνημείων ὁ αὐτὸς ἐργασίας τρόπος, τὸ αὐτὸ πλαστικὸν αἴσθημα καὶ αἱ αὐταὶ τεχνικαὶ ἀρχαί. Ἀμφότερα φέρουσι τὴν σφραγῖδα τοῦ αὐτοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος. Ἡ κεφαλὴ ἄρα αὕτη νεανικῆς μορφῆς ἔχει πλείονα σημεῖα κοινὰ μετὰ τῆς προειρημένης ἀττικῆς κεφαλῆς ἢ μετὰ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγαλμάτων· αὐθαιρεσία δὲ μόνον ἢ καὶ πείσμων πρόληψις δύναται νὰ ἀποχωρίσῃ παντελῶς τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἄλλων ἐν Ἀκροπόλει πολυαρίθμων ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς. Ὑπὸ τῶν πλείστων ὅμως ἤδη ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀττικὴ καταγωγὴ τῆς γυναικείας κεφαλῆς. Ὄχι μόνον δὲ οὐδεὶς λόγος κωλύει ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν καὶ περὶ τοῦδε τοῦ μνημείου (πίν. 2ος) τὴν αὐτὴν γνώμην, ἀλλὰ τοὐναντίον εὑρίσκομεν καὶ ἄλλα μαρτύρια συνηγοροῦντα ὑπὲρ τῆς ἰδέας ταύτης καὶ μάλιστα τὸ κατωτέρω ἐν πίνακι 3ῳ δημοσιευόμενον ἀρχαϊκὸν μνημεῖον ἀνῆκον καὶ τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τὸ ἐν τῷ 2ῳ πίνακι τάξιν.

Ὁ 3ος πίναξ ἀπεικονίζει τὴν κεφαλὴν νεανικῆς μορφῆς μικροτέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους ἀνακαλυφθεῖσαν πρὸ μηνῶν πολλῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μουσείου· ἡ κεφαλὴ αὕτη προσηρμόσθη ἐπὶ τοῦ ἐν Ἀκροπόλει κορμοῦ νεανικῆς μορφῆς τοῦ δημοσιευθέντος ἐν ταῖς Mitth. d. arch. Instit. 1880 Taf. I, ἐφ' οὗ πρότερον εἶχε προσκολληθῆ ἐσφαλμένως, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἄλλη κεφαλή. Ἡ ἐν τῷ 3ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένη εἶνε μικροτέρα καὶ ἀρχαϊκωτέρα τῆς πρότερον προσκεκολλημένης ἐπὶ τοῦ κορμοῦ κεφαλῆς. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ἔργον, ὡς εἶχε πρότερον, ἐφαίνετο ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ παρέχον ἁρμονικὴν ἑνότητα, τοὐναντίον δὲ ἡ ἐν τῷ 3ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένη κεφαλὴ ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ αὐτῆς τραχύτητι ἐμποιεῖ πως δυσάρεστον αἴσθημα φαινομένη ἐκ πρώτης ἀπόψεως ἧττον συνᾴδουσα πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ κορμοῦ. Καὶ ὅμως οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον προσαρμοζομένη ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος εἶνε ἡ οἰκεία τοῦ ἔργου τούτου. Τὸ μνημεῖον τοῦτο δὲν εἶνε βεβαίως ἀρχαιότερον τῆς ἐν τῷ 2ῳ πίνακι ἀπεικονισθείσης κεφαλῆς· ἡ κόμη αὐτοῦ μετὰ λεπτοτάτης περιεργίας εἰργασμένη ἔχει τὴν ἀνάδεσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς ἐν Νεαπόλει Ἠλέκτρας (Mitth. d. arch. Inst. Athen 1884 Taf. X) τῆς ἐν Ἀκροπόλει χαλκῆς κεφαλῆς («Μουσεῖα Ἀθηνῶν» πίν. 16). καὶ τῆς ἐν M. Lateran. ἀρ. 142. Περί τινα ἁπλοῦν στέφανον περιθέοντα τὴν κεφαλὴν περιπλέκεται ἡ κόμη, τὰ δὲ ἄκρα τῶν τριχῶν φαίνονται καὶ κάτωθεν τοῦ στεφάνου διατεταγμένα μεθ' ὑπερβολικῆς ἐπιτηδεύσεως. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἰδίᾳ ἐντεθειμένοι.

Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐθεωρήθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ ἀττικὸν ὡς ἀναγόμενον εἰς τὸν κύκλον τῆς ὀλυμπιακῆς τέχνης (Mitth. d. arch. Inst. 1888 σ. 226). Εἰς ἡμᾶς οὐδαμῶς φαίνεται ἡ γνώμη αὕτη ἀναμφισβήτητος, φρονοῦμεν δὲ ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς τὸ μνημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ἐν Ἀκροπόλει τῶν νομιζομένων ἔργων ὀλυμπιακῆς τέχνης δεικνύει τὴν ἐλαχίστην πρὸς τὰ ὀλυμπιακὰ ἀετώματα συγγένειαν. Πλείστας τοὐναντίον ὁμοιότητας καὶ κοινὰς μετὰ τῶν ἔργων τούτων ἀναλογίας παρέχει ἕτερόν τι μνημεῖον ἀναμφισβητήτως ἀττικόν· εἶνε δὲ τοῦτο ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματος τοῦ Ἁρμοδίου (Ὅρα Jahrbuch d. arch. Inst. 1888. Taf. 10,2). Αἱ διαφοραί, αἵτινες καταφαίνονται μόνον ἐν τῷ τρόπῳ τῆς κομμώσεως ἑκατέρας κεφαλῆς, εἶνε ἐλαχίστου λόγου ἄξιαι προκειμένου περὶ τοῦ τεχνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔργου τούτου. Ὁμοιοτάτη ὅμως εἶνε ἡ καθόλου κατασκευὴ τοῦ προσώπου καὶ σύστασις τῶν μερῶν ἀμφοτέρων τῶν ἔργων· ὁ τύπος καὶ αἱ ἀναλογίαι, μάλιστα δὲ αἱ τοῦ κάτω μέρους τοῦ προσώπου, εἶνε αἱ αὐταὶ καὶ τούτου καὶ ἐκείνου τοῦ ἔργου. Τὸ γενικὸν δὲ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ θέσις τῶν ὤτων καὶ ἡ ἀπὸ τούτων κατερχομένη σκληρὰ καὶ ἐπιμήκης γραμμὴ μαρτυροῦσι τὸ αὐτὸ σύστημα καὶ αἴσθημα καλλιτεχνικόν. Μόνον τὸ στόμα τοῦ Ἁρμοδίου φαίνεται ὁμοιότερόν πως ἐσχηματισμένον πρὸς τὸ τῆς ἑτέρας κεφαλῆς τῆς ἐν τῷ 2ῳ πίνακι.

Ὡς μαρτυρίαν συνηγοροῦσαν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων ἀναφέρω τὴν διατριβὴν τοῦ Furtwängler περὶ τοῦ ἀγάλματος, οὗτινος μέρος εἶνε ἡ κεφαλὴ αὕτη, δημοσιευθέντος ἐν ταῖς Mitth. 1880 σ. 20. Ὁρ-

θότατα παρετήρησεν ὁ κ. Furtwängler ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαϊκῶν μνημείων τὰ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματα τῶν τυραννοκτόνων εἶνε καὶ τὰ συγγενέστερα κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης πρὸς τὸ εἰρημένον ἄγαλμα, ὑποδεικνύων ὅτι ὁ δημιουργὸς τῶν τυραννοκτόνων, ἐὰν ἔμελλε νὰ παραστήσῃ ἐν ἠρεμίᾳ μορφάς, θὰ διέπλαττε τὸ σῶμα αὐτῶν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐν Ἀκροπόλει ἄγαλμα. Ἀληθῶς ὁ αὐτὸς ρυθμός, ἡ αὐτὴ κατασκευὴ τῆς ὀστεώσεως καὶ διάπλασις τοῦ σώματος χαρακτηρίζει ἀμφότερα τὰ μνημεῖα.

Ἐδηλώσαμεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ χαλκῆ κεφαλὴ τῆς Ἀκροπόλεως («Μουσ. Ἀθηνῶν» πίν. 16) καὶ τὰ δύο ἐνταῦθα δημοσιευόμενα μνημεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν σχεδὸν κύκλον τεχνικῆς ἐνεργείας. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων (πίν. 2 καὶ πίν. 3) ὑπάρχουσι διαφοραί τινες ἀναφερόμεναι ὄχι τόσον εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας ὅσον εἰς αὐτὸν τὸν τύπον. Πλὴν τῶν γενικῶν ἀναλογιῶν φαίνονται καὶ αὐτὰ τὰ μέρη ὄχι παντελῶς ὅμοια. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κεφαλῆς (πίν. 3) δὲν ἔχουσι πλέον τὸ ἐπίμηκες ἐκεῖνο ἀμυγδαλοειδὲς σχῆμα, ἀλλ' εἶνε μικροὶ καὶ στρογγύλοι, μείζων δὲ εἶνε ἡ καμπυλότης τῶν ἄνω βλεφάρων· τὰ δὲ ὦτα μικρά, κείμενα ὑψηλότερον τοῦ δέοντος. Παραλλαγάς τινας δεικνύει καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ στόματος· τῆς ἐν 2ῳ πίνακι κεφαλῆς τὸ κάτω χεῖλος τοῦ στόματος προεξέχει παχύτερον ὄν· τὰ χείλη ὅμως ταύτης (πίν. 3) εἶναι λεπτὰ καὶ ἰσοπαχῆ, διαιρόμενά πως ἀπ' ἀλλήλων. Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ γνωρίσματα, ἅτινα διακρίνουσι τὴν κεφαλὴν ταύτην (πίν. 3) ἀπὸ τῆς ἐν τῷ 2ῳ πίνακι, συνδέουσιν αὐτὴν μετὰ τῶν ἔργων τῆς ἀττικῆς ἀκμῆς καὶ μάλιστα μετὰ τῶν μετοπῶν τοῦ Παρθενῶνος. Διότι ἀνάλογα ἀκριβῶς γνωρίσματα χαρακτηρίζουσι καὶ τὸν τύπον τῶν ἐν μετόπαις κεφαλῶν, ὅστις δύναται εὐλόγως νὰ θεωρηθῇ ὡς τελειοτέρα τις διάπλασις τοῦ τύπου τῆσδε τῆς κεφαλῆς. Τὴν μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων σημείων βαθμίδα ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ ἡ ἑτέρα τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴ νεανικῆς μορφῆς ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς Mitth. 1880, I.

Ἐδηλώσαμεν ἀλλαχοῦ ὅτι ἡ ἐν Ἀκροπόλει κεφαλὴ γυναικείας μορφῆς («Μουσεῖα Ἀθηνῶν» καὶ Jahrbuch d. arch. Inst. 1887. Taf. 14) ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν νέας περιόδου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀττικῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης· ἕτερον δὲ σημεῖον ἀναπτύξεως εὑρίσκομεν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἐν τῷ 3ῳ πίνακι μνημείου. Αἱ μικραὶ παραλλαγαί, ἃς δεικνύει ὁ τύπος τῆς κεφαλῆς ταύτης, εἶνε βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνεχοῦς ἐπικοινωνίας καὶ ἀμοιβαίας διασταυρώσεως τῶν ἀρχαϊκῶν ἐργαστηρίων, ὀφείλεται δὲ πιθανῶς εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς πελοποννησιακῆς τέχνης. Δὲν εἶνε δὲ ἴσως ἄκαιρον νὰ ὑπομνήσω ἐνταῦθα τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου Ἀργείου καλλιτέχνου Ἀγελάδα.

Ἴσως δὲ δὲν φανῇ καὶ παντελῶς ἄτοπος ἡ εἰκασία, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε κατάλληλον νὰ παράσχῃ ἡμῖν εἰκόνα τινὰ τῆς τέχνης τῶν ἀμφὶ Κριτίον. Τοῦ ἐπιφανεστάτου τούτου τῆς ἀρχαϊκῆς ἀττικῆς τέχνης ἐργάτου ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει οὐκ ὀλίγα ἔργα, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν σῳζομένων ἔτι ἐπιγραφῶν· ἡ ἀνυπέρβλητος δὲ ἐκείνη ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐπιμέλεια περὶ τὴν κατασκευὴν μάλιστα τῆς κόμης δὲν ἀπᾴδει καὶ πρὸς τὴν περὶ τῆς σχολῆς ταύτης μαρτυρίαν τοῦ Λουκιανοῦ. Κυρίως ὅμως ὡρμήθημεν εἰς τὴν περὶ Κριτίου εἰκασίαν ταύτην ἐκ τῆς συγγενείας τοῦδε τοῦ ἔργου (πίν. 3) καὶ τῶν ἀγαλμάτων τῶν τυραννοκτόνων. Μετὰ τὴν ἐν Ἀκροπόλει δὲ ἀνακάλυψιν ἔργου τοῦ Ἀντήνορος δι' ἐπιγραφῆς κεκυρωμένου πᾶς τις πείθεται ὅτι τὰ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματα τῶν τυραννοκτόνων δὲν εἶνε ἀντίτυπα τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένων ἔργων τοῦ Ἀντήνορος, ἀλλὰ τῶν ὑπὸ Κριτίου καὶ Νησιώτου ποιηθέντων. Ἐὰν δὲ ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι τινὲς πλὴν τοῦ Studniczka ἔχοντες τὴν ἐναντίαν γνώμην, ἐξ αὐτῆς τῆς διατριβῆς τοῦ εἰρημένου σοφοῦ ἀρχαιολόγου καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ παραθέσεως τῶν εἰκόνων τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἁρμοδίου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μνημονευθέντος ἀγάλματος τοῦ Ἀντήνορος θὰ ἐπείσθησαν ἤδη ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου ἔργα[1].

Εἰς τὴν συγγένειαν δὲ τῆς κεφαλῆς ταύτης πρὸς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος ἀποβλέποντες, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ ὅλου ἀγάλματος πρὸς τὰ τῶν τυραννοκτόνων, φρονοῦμεν ὅτι ἄνευ αναγ-

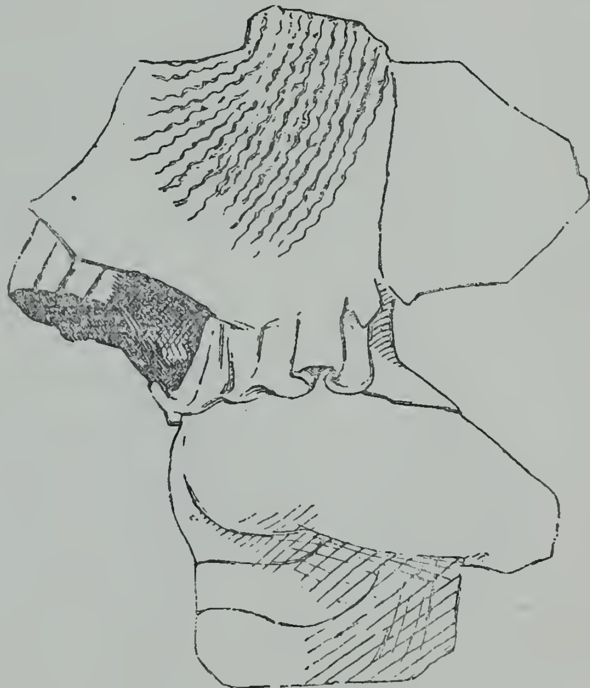
[1] Κατά τινα εἴδησιν τῆς «Ἐφημερίδος» καὶ ὁ κ. Graeff ἀνεκοίνωσε πρὸ ἡμερῶν τινων ἔν τινι συνεδρίᾳ τοῦ Ἰνστιτούτου ὅτι καὶ αὐτὸς τὰ αὐτά που πρεσβεύει περὶ τῶν ἐν Νεαπόλει ἀγαλμάτων τῶν τυραννοκτόνων.

καίου τινὸς καὶ πειστικοῦ λόγου ἀμφισβητεῖται πᾶσα συνάφεια τοῦ μνημείου τούτου καὶ τοῦ ἐν τῷ 2ῳ πίνακι μετὰ τῆς ἀττικῆς τέχνης[1].

Δὲν νομίζομεν περιττὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ἐν ἁπλῷ σχεδιογραφήματι τὴν εἰκόνα (Α 1,2) πτερωτῆς γυναικείας μορφῆς ἥτις συνηρμόσθη ἐσχάτως ἐκ τῶν οἰκείων μερῶν εὑρεθέντων ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως[2]. Ὁ τύπος τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου γνώριμος ἡμῖν, εἶνε ὁ αὐτὸς καὶ ὁ τῆς περιφήμου ἐκ Δήλου ἀρχαϊκῆς Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου, ἡ ἐργασία ὅμως τῆς ἐν Ἀκροπόλει εἶνε νεωτέρα τῆς ἐκ Δήλου, τῶν χρόνων δηλ. τῆς δευτέρας πεντηκονταετηρίδος τοῦ 6ου αἰῶνος εἰς ἣν ἀνάγονται καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Μετὰ τῶν «γυναικῶν» δὲ τούτων κοινὸν ἔχει ἡ πτερωτὴ

Α, 1

Α, 2

αὕτη μορφὴ καὶ τὴν διάταξιν τῶν πτυχῶν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, ἐν τῇ καθόλου δὲ διατάξει τῆς περιβολῆς φαίνεται συγγενεστέρα πως πρὸς δύο τινὰ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων τὸ ὑπ' ἀριθ. 82 καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 35. Τὴν δεξιὰν χεῖρα, ὡς φαίνεται ἔτι ἐκ τοῦ σῳζομένου μέρους, εἶχε ἐκτεταμένην κατὰ τρόπον ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸ σχῆμα τῆς πτέρυγος, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας χειρὸς ἀνεῖχεν ἡ μορφὴ τὸ κάτω τῆς περιβολῆς μέρος κρατοῦσα αὐτὸ οὐχὶ ἐκ τοῦ πλαγίου, ὡς ἡ ἐκ Δήλου καὶ αἱ μικραὶ ἐν Ἀκροπόλει χαλκαῖ παραστάσεις Νίκης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μέσου ὁμοιάζουσα καὶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ μνημονευθὲν ἄγαλμα τὸ ὑπ' ἀριθ. 35. Αἱ πτυχαὶ δὲ τοῦ κάτω μέρους τῆς περιβολῆς διατίθενται ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου ὡς ἀπὸ κέντρου ἐκπεμπόμεναι.

Τὸ καθόλου σχῆμα τοῦ ἀγάλματος κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα εἶνε κατὰ τυπικὴν παράδοσιν, ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὅμως καταφαίνεται ἰδιοφυὴς ἐργασία παρέχουσα λαμπρὰ μαρτύρια τῆς εὐφυΐας καὶ καλλιτεχνικῆς δυνάμεως τοῦ δημιουργοῦ τοῦ ἔργου τούτου. Μετὰ θαυμαστῆς τόλμης ἐπεχείρησε νὰ ἄρῃ οὗτος οὐκ εὐκαταφρονήτους τεχνικὰς δυσχερείας καὶ μάλιστα τὰς συμφυεῖς τῷ σχηματι-

[1] Περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἔργων τούτων πρὸς τὰ τῆς Πασιτέλους καλουμένης σχολῆς καὶ τὰ τοῦ τύπου τοῦ Ἀπόλλωνος (ὀμφαλοῦ) ἀλλαχοῦ ἐκτενῶς. Ὀφείλω δὲ ἐνταῦθα νὰ δηλώσω ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ 3ου πίνακος ἀτελῶς ἐκφαίνει τὸν τεχνικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀπεικονιζομένου μνημείου, ἕνεκα δὲ τούτου δὲν φαίνονται εὐαρμοστοῦντα πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ πάντα τὰ γραφόμενα ἐνταῦθα.

[2] Τὰ τῶν πτερύγων καθ' ἕκαστα μέρη δὲν ἦσαν πλαστικῶς ἐξειργασμένα ἀλλ' ἐδηλοῦντο διὰ χρωματισμοῦ οὗτινος λείψανα σῴζονται ἔτι ἐν τῷ ὄπισθεν μέρει τῶν πτερύγων. Ὕψ. 37 περίπου ἑκατοστά.

σμῷ τῆς περιβολῆς ζητῶν νὰ μορφώσῃ ταύτην κατὰ νόμον τὸν ἀναγκαῖον τὸν ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἰδέας τῆς παραστάσεως πηγάζοντα.

Τὸ κάτωθι τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς σῳζόμενον μέρος τῆς περιβολῆς δεικνύει ὅτι ἐνταῦθα ἐκολποῦτό πως αὕτη ἅτε διαπνεομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς κινήσεως. Ἡ λυτὴ ὄπισθεν κόμη καὶ οἱ ἐπὶ τὸ στῆθος καταπίπτοντες πλόκαμοι ἔχουσιν ἐπίσης τὴν ἁρμόζουσαν διάθεσιν τὴν ἀναγκαίως παραγομένην ἐκ τῆς κινήσεως τῆς παραστάσεως. Ἕνεκα δὲ τῶν ἀρετῶν τούτων, καίπερ λίαν ἀτελῶς ἐκδεδηλωμένων, ἑλκύει τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ παρέχει ἡμῖν τὴν εἰκόνα τεχνίτου ἰδιοφυοῦς καὶ τολμηροῦ.

Πλὴν τῆς Νίκης ταύτης τῆς ἐσχάτως εὑρεθείσης ἀπόκειται ἤδη ἀπό τινος χρόνου ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἕτερον μικρὸν ἀγαλμάτιον πτερωτῆς μορφῆς, οὗτινος ἁπλοῦν ἐπίσης σχεδιογράφημα (B1,2) παραθέτομεν ἐνταῦθα. Αἱ πτέρυγες καὶ τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἀποκεκρουσμέναι. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο νεώτερόν πως τοῦ προειρημένου εἶνε μετὰ μείζονος λεπτότητος καὶ ἐμπειρίας ἐξειργασμένον ἀλλὰ μετ' ὀλιγωτέρας ἰδιοφυΐας. Ἡ διάταξις τῆς περιβολῆς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον παραλλάσσει τῆς τῶν ἐν ἠρεμίᾳ ἱσταμένων «γυναικείων μορφῶν» τῆς Ἀκροπόλεως, μόνον δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἐν ἐλαφρᾷ κινήσει καταπίπτουσα πτυχὴ φαίνεται ἀνάλογός πως πρὸς τὴν φύσιν τῆς παραστάσεως.

B, 1

B, 2

Ἕτερον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως ἄγαλμα Νίκης εἶνε τὸ περίφημον ὑπὸ τοῦ Petersen δημοσιευθὲν ἐν ταῖς Mittheil. 1886, Taf. XI, c. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε νεώτερον ὄχι μόνον τῶν προμνημονευθέντων ἀγαλμάτων Νίκης ἀλλὰ πάντων ἐν γένει τῶν «γυναικείων τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων» ἀναγόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 5^{ου} αἰῶνος. Ἐλπίζομεν δὲ νὰ πραγματευθῶμεν ἄλλοτε ἐκτενέστερον περὶ τοῦ ἔργου τούτου ὅπερ ἀποτελεῖ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τεχνικῆς ἐπεξεργασίας τῆς περιβολῆς. Τὸ ἱμάτιον ὅπερ καλύπτει τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος μετέχει ἔτι τοῦ ἀρχαϊκοῦ τύπου· ἡ διάταξις ὅμως αὐτοῦ εἶνε ὀρθοτέρα πως καὶ μᾶλλον κατὰ φύσιν, συμφωνοῦσα καὶ πρὸς τὴν κίνησιν τῆς μορφῆς. Ἐν τῇ διατάξει δὲ καὶ ἐξεργασίᾳ τοῦ ποδήρους χιτῶνος καταφαίνεται ἔτι μᾶλλον ἡ πρὸς φυσικὴν ἀπεικασίαν σπουδὴ τοῦ τεχνίτου ἐπιχειροῦντος νὰ ἐξαρτήσῃ παντελῶς τὸν σχηματισμὸν τῆς περιβολῆς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς παραστάσεως. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἀποτελεῖ σημεῖον μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου εἰς νέαν περίοδον.

Ὁ ἀρχαιότερος τύπος ἔχει τὸ σχῆμα μορφῆς εἰς τὸ γόνυ πιπτούσης, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ σχῆμα πλὴν μικρῶν παραλλαγῶν τοῦ ἐκ Δήλου καὶ τῶν δύο προμνημονευθέντων ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων. Χαρακτηρίζει δὲ τὸν εἰρημένον τύπον καὶ τοῦτο τὸ γνώρισμα ὅτι τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγάλ-

ματος παρίσταται κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀρχαιοτάτων ἀναγλύφων *ἐν καταγραφῇ* τὸ δὲ ἄνω κατ' ἐνώπιον.

Τοὐναντίον ὁ τύπος τῆς ἐν Mittheil.1886,XI, c δεικνύει κανονικὴν τὴν ὅλην κατασκευὴν τοῦ σώματος. Ἡ μορφὴ παρίσταται ὀρθία ἔχουσα τὰ σκέλη ἱκανῶς διεστῶτα καὶ ὁμαλῶς καμπτόμενα κατὰ τὸ γόνυ. Ἡ κεφαλή, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων μερῶν τοῦ λαιμοῦ, κλινομένη ἠρέμα πρὸς τὰ πλάγια δεικνύει τὴν διεύθυνσιν τῆς πτήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ φυσικὸν λόγον δεικνύουσι καὶ τὰ κάτω ἄκρα τοῦ σώματος κλίσιν τινά. Ἡ τελειοτέρα δὲ ἔκφρασις τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἡ ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος Ἶρις (;). Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα τοῦ «Μνημείου τῶν Νηρηΐδων» οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ τελευταία ἀπήχησις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου[1]. Οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τύπου τούτου κατὰ τὰς διαφόρους τῆς ἑλληνικῆς τέχνης φάσεις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν μεταγενεστέρων.

Τίς δὲ ἦτο ὁ δεξιὸς ἐκεῖνος τεχνίτης ὁ ἐπινοήσας πρῶτος τὸν τύπον τοῦτον πετομένης μορφῆς; Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντῶντες ὁ Petersen ἐν τῇ περισπουδάστῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ (Mittheil. 1886) καὶ ὁ Six ἐν ἑτέρᾳ διατριβῇ (Mittheil. 1888) ἀποφαίνονται ὅτι πρῶτος ὁ Χῖος Ἄρχερμος διετύπωσε τὴν παράστασιν ταύτην, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ ἐγένετο τὸ πρῶτον παράδειγμα ἀρχαϊκῶν μνημείων τοῦ αὐτοῦ τύπου. Ἡ γνώμη αὕτη συνδυαζομένη πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τὰς περὶ Ἀρχέρμου φαίνεται μὲν λίαν δελεαστικὴ ὄχι ὅμως καὶ ἀναμφισβήτητος. Αἱ περὶ τῶν ἀρχαίων πηγῶν νεώτεραι ἔρευναι διδάσκουσιν ἡμᾶς σαφῶς ὁποίαν τινὰ σημασίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων. Εἴτε ὁ Καρύστιος ἔγραψε πρῶτος ὅτι ὁ Ἄρχερμος ἐμόρφωσε τὴν Νίκην πτηνὴν ἢ ἄλλος τις τῶν ἀρχαίων τῶν *σπουδῇ τὰ εἰς τοὺς πλάστας πολυπραγμονησάντων*, τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι εἰς τὰς μαρτυρίας ταύτας δὲν ὀφείλομεν νὰ παράσχωμεν μείζονα πίστιν ἢ εἰς τὰ περὶ εὑρέσεως τῆς τοῦ χαλκοῦ χωνεύσεως εἰδήσεις τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸν Θεόδωρον. Πῶς ὅμως ἐξηγεῖται ἡ περὶ Ἀρχέρμου αὕτη παράδοσις; Τὸ ἐν Δήλῳ ἄγαλμα τῆς Νίκης ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ ὁποίου ἐγένετο δι' ἐπιγραφῆς ἐμφανὲς τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου Ἀρχέρμου, τὸ ἄγαλμα λέγω τοῦτο ἦτο τὸ ἀρχαιότατον σωζόμενον Νίκης μνημεῖον ὅπερ εἶδεν ὁ ἀρχαῖος συγγραφεύς. Ὡς ἀναγκαῖον δὲ συμπέρασμα συνήγαγεν ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ἦτο καὶ ὁ πρῶτος μορφώσας τὴν Νίκην πτηνήν. Ἀψευδέστατοι μάρτυρες τοιαύτης φύσεως ζητημάτων εἶνε αὐτὰ τὰ μνημεῖα. Πρὶν ἢ ἐπισκοπήσωμεν ὅμως τὰ σωζόμενα μνημεῖα ὁμοίας φύσεως, ὀφείλομεν νὰ ὁρίσωμεν πρότερον κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν ἡλικίαν τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου.

Ὁ Six (ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ πραγματείᾳ) ἄνευ ἀναγκαίου λόγου ἀνήγαγε εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 7^ου^ αἰῶνος τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐκτείνων τὴν χρονολογίαν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀπώτατον ὅριον τοῦ δυνατοῦ· τοὐναντίον δὲ ὑπεβίβασε τὴν χρονολογίαν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκ Σελινοῦντος μετοπῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον ζητῶν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης νὰ ἐξοικονομήσῃ ὁπωσδήποτε τὴν γνώμην του. Εἰς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ ἔργου τούτου συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ἐν Ἀκροπόλει ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχέρμου οὖσα σχεδὸν χρόνων τῶν αὐτῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ τεχνιτῶν, ὧν τινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ τοῦ 1886. Ὡς μέσον ὅρον τῆς χρονολογίας τῶν ἐπιγραφῶν τούτων δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν τὸ ἔτος 540 (ὅρ. Studniczka Jahrb.1887 σ. 147). Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ἐκ Δήλου Νίκης φαίνεται ἀρχαϊκωτέρα τῆς ἐν Ἀκροπόλει, τοῦτο ὅμως ὀφείλεται οὐκ ὀλίγον, ὡς ὀρθῶς ἤδη παρετήρησεν ὁ Petersen, καὶ εἰς τὴν ἐπιμελεστέραν ἐπὶ τοῦ λίθου χάραξιν τῶν γραμμάτων τῆς ἐν Ἀκροπόλει ἐπιγραφῆς, τὸ σχῆμα ἄλλως τῶν γραμμάτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιγραφῶν μικράς τινας μόνον παραλλαγὰς δεικνύει. Ὁπωσδήποτε ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐκ Δήλου ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχέρμου εἶνε ἀρχαιοτέρα τῆς ἐν Ἀκροπόλει οὐχὶ ὅμως καὶ πλέον τῶν δύο ἢ τριῶν δεκαετηρίδων. Τὸ ἔτος ἄρα 570 ὁρίζει περίπου τὴν χρονολογίαν τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος, ἥτις ἄλλως συνᾴδει καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην τοῦ μνημείου τούτου· διότι ἡ ἐργασία τῶν πτυχῶν οὐδὲν ἧττον δὲ ἡ τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ τῆς κόμης δεικνύει ὁπωσ-

[1] Ὅρα καὶ Petersen προμνημ. πραγματείαν.

δήποτε ἐμπειρίαν τινὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀσκήσεως τῆς μαρμαρογλυφικῆς ἐργασίας.

Εἶνε περιττὸν νὰ καταλέξωμεν ἐνταῦθα πάντα τὰ μνημεῖα ὁμοίας φύσεως οἷαι εἶνε αἱ παραστάσεις Νίκης, Ἴριδος, Ἠοῦς, Γοργοῦς, Περσέως κτλ. διότι τὰ πλεῖστα τούτων εἶνε ἀληθῶς κατὰ πολὺ νεώτερα τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος.

Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως ἀνεκαλύφθησαν οὐκ ὀλίγα χαλκᾶ ἀγαλμάτια γυναικείας μορφῆς πετομένης, ὧν τρία ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Petersen. Τὰ μικρὰ ταῦτα μνημεῖα εἶνε πάντως νεώτερα τοῦ ἐκ Δήλου, ἀναπαριστῶντα μᾶλλον τὸν τύπον τῶν ἐνταῦθα δημοσιευθέντων μαρμαρίνων ἀγαλμάτων Νίκης. Ἀρχαιότερον ὅμως εἶδος τοῦ τύπου πετομένης μορφῆς δεικνύει ἑτέρα τις χαλκῆ μορφὴ γυναικεία ἐξ Ἀκροπόλεως, δύο ἀνδρικαὶ χαλκαῖ εὑρεθεῖσαι καὶ αὗται ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, τὸ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκοῦν ἀγαλμάτιον Γοργοῦς καὶ δύο ὅμοια γυναικείας μορφῆς ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Πολυτεχνείου, (ἀριθ. 1088 καὶ 732) ὧν τὸ ἕτερον εὑρέθη ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Λακωνίας Φοινίκι, τὸ χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ἐν Sybel W. K. Gesch. ἀρ. 94, καὶ εἴ τινα ἄλλα. Αἱ τοῦ ἀρχαιοτέρου τούτου τύπου παραστάσεις φέρουσιν ἀντὶ τοῦ ποδήρους χιτῶνος βραχύν τινα καὶ ἄπτυχον μέχρι τῶν γονάτων καθικνούμενον καὶ περὶ τὴν ὀσφὺν συστελλόμενον. Ἰδιαίτερον δὲ αὐτοῦ γνώρισμα εἶνε, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν μορφῶν τούτων ἔχουσιν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας ὁριζοντίως.

Τὸν τύπον δὲ τοῦτον εὑρίσκομεν ὄχι μόνον ἐν τῇ πλαστικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ· μνημονεύομεν ἐνταῦθα δύο μόνον παραστάσεις τοῦ 6ου αἰῶνος τοῦ γνωστοῦ ταναγραίου τρίποδος (Arch. Zeit. 1881, 3-5) καὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἀττικοῦ ἀγγείου (Arch. Zeit. 1882, 9-10). Αἱ προειρημέναι πλαστικαὶ καὶ γραφικαὶ παραστάσεις τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου δεικνύουσιν ἡμῖν τὴν ὁδόν, ἣν πρέπει νὰ τραπῶμεν ζητοῦντες τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ γένεσιν αὐτοῦ. Πλεῖστα τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς ἀρχαιολογ. ἑταιρίας *κορινθιακῶν* ἀγγείων (Εὑρ. 2439 Collign. 180, Εὑρ. 1017 Col. 149, Εὑρ. 1038 Col. 151, Εὑρ. 2487, 3041 καὶ τὸ χαλκοῦν σχήματος ἀρυβάλλου 1092[1]) ἔχουσι τὸν ἀρχαιότερον τύπον πετομένης μορφῆς ἢ ἁπλῶς μορφῆς διασκελιζούσης. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε ὅτι αἱ γραφαὶ τῶν κορινθιακῶν ἀγγείων παριστῶσι πάντοτε ἀνδρικὴν οὐδέποτε δὲ γυναικείαν τοῦ τύπου τούτου μορφήν. Τοῦτο ὅμως δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ἐὰν παρεδεχόμεθα ὅτι ἡ ἐκ Δήλου Νίκη ἐχρησίμευσεν ὡς πρῶτον παράδειγμα τῶν παραστάσεων τούτων.

[1] Ἡ γνησιότης ὅμως τούτου ἀμφισβητεῖται.

Ἡ ἐργασία καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῶν προμνημονευθέντων κορινθιακῶν ἔργων καὶ μάλιστα τῶν ἀρυβάλλων εἶνε ἴσως νεωτέρα τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος, δὲν εἶνε ὅμως δύσκολον νὰ ἀποδείξῃ τις ὅτι ὁ τύπος τῆς παραστάσεως εἶνε κληροδότημα ἀρχαιοτάτης τέχνης. Αἱ νεώτεραι ἔρευναι περὶ τεχνικῶν τύπων καὶ μάλιστα αἱ σοφαὶ τοῦ Loeschke πραγματεῖαι κατέστησαν καταφανὲς ὅτι τὸ σχῆμα διασκελιζούσης μορφῆς τὸ κοινῶς Laufschema καλούμενον ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ συνηθεστέρων τεχνικῶν παραδόσεων. Τὸ σχῆμα ὅμως τοῦτο εἶνε σχεδὸν τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῆς πετομένης μορφῆς. Περὶ ἑνὸς δὲ τοὐλάχιστον κορινθιακοῦ ἀγγείου (ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἀριθ. 2439) δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι εἶνε καὶ ἐργασίας ἀρχαιοτέρας τῆς ἐκ Δήλου πτερωτῆς μορφῆς. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο εἶνε ἓν τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς ἀρχ. ἑταιρίας κορινθιακῶν φέρον πλήρη ἔτι τὴν σφραγῖδα τῆς ἀσιατιζούσης τέχνης τῆς κοινῶς orientalisirend καλουμένης· ἡ ἀρχαιοτάτη ἡλικία τοῦ ἔργου τούτου καταφαίνεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κοσμημάτων ἅτινα εἶνε ἐγκατεσπαρμένα μεταξὺ τῶν παραστάσεων ἀνθρωπίνων μορφῶν καὶ ζῴων, οὐδὲν ἧττον δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐργασίας τῶν παραστάσεων αἵτινες ὑπομιμνήσκουσιν ἐν πολλοῖς τὴν ἐργασίαν τῶν γραφῶν τῶν ἐκ Μήλου ἀγγείων. Ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κορινθιακοῦ ἀγγείου παρίσταται μεταξὺ λέοντος καὶ Σειρῆνος πετομένη ἀνδρικὴ μορφὴ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου.

Ἡ παράστασις αὕτη καὶ αἱ τῶν λοιπῶν κορινθιακῶν ἀγγείων τοῦ τύπου τούτου οὐδεμίαν ἔχουσι μυθολογικὴν ἢ ἄλλην τινὰ σημασίαν, ἀλλ' εἶνε σχήματα ἁπλῶς κοσμητικά. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι αἱ παραστάσεις αὗται εὑρίσκονται ἐν τῇ κορινθιακῇ τέχνῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ἀγγείων τοῦ ἀσιατίζοντος (orientalisirend) ρυθμοῦ. Εἶνε καὶ τοῦτο μία ἀπόδειξις ὅτι ὁ εἰρημένος τύ-

πος οὐδὲ τὸ παράπαν ἐπίνοια ἰδιοφυὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος εἶνε, ἀλλ᾽ ὅτι παρέλαβεν καὶ τοῦτο τὸ σχῆμα μετὰ πολλῶν ἄλλων ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς.

Πετομένην μορφὴν καὶ παραστάσεις συγγενεῖς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σχήματος δεικνύουσι καὶ τὰ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ ἔργα μετὰ προστύπων μορφῶν. Ὁ ἀσιατίζων δὲ (orientalisirend) χαρακτὴρ τῶν χαλκῶν τῆς Ὀλυμπίας μνημείων μαρτυρεῖ ἐπίσης ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι τὴν πρώτην τοῦ τύπου ἀρχὴν ἐν τῇ ἀσιατικῇ τέχνῃ ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν. Δὲν εἶνε δὲ ἴσως καὶ τοῦτο τυχαῖον ὅτι τὸ προειρημένον ἀρχαιότατον ἀττικὸν ἀγγεῖον, ὅπερ ἔχει τοιαύτης φύσεως παραστάσεις, εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῆς προμνημονευθείσης τεχνοτροπίας. Μορφὴν πετομένην καὶ μορφὴν διασκελίζουσαν παριστῶσι γραφαί τινες ἑτέρου ἀττικοῦ ἀγγείου ἀρχαϊκωτάτου, τοῦ περιφήμου ἀμφορέως τοῦ Κλιτίου καὶ Ἐργοτίμου. Τὸ ὑπὸ τὰς ζώνας δὲ τοῦ ἀγγείου μέρος, ἐφ᾽ οὗ εἶνε διατεταγμέναι αἱ παραστάσεις αὗται ὑπομιμνήσκουσι τὰ προειρημένα ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ ἔργα· ἀλλὰ καὶ ἡ ὅλη διάταξις τῶν γραφῶν, μάλιστα δὲ αἱ τῶν ζῴων, ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν τελευταίαν ἀπήχησιν τῆς ἀσιατιζούσης τεχνοτροπίας.

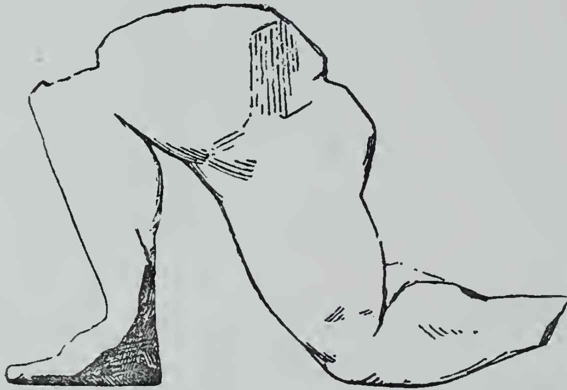
Πλὴν τῶν σωζομένων μνημείων τέχνης καὶ αὐτὰ τὰ γραπτὰ μνημεῖα μαρτυροῦσι σαφῶς ὅτι ὁ τύπος οὗτος δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς τεχνίτας τοῦ 7ου αἰῶνος. Ὁ ποιητὴς τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους μνημονεύει μεταξὺ τῶν ἄλλων παραστάσεων, αἵτινες ἐκόσμουν τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ τῆς παραστάσεως Περσέως διωκομένου ὑπὸ Ἁρπυιῶν. Παρετηρήθη δὲ ἤδη καὶ ὑπὸ τοῦ Petersen καὶ ὑπὸ τοῦ Six ὅτι αἱ ἐν στίχοις 217, 218 καὶ 223 περιγραφαὶ τῶν εἰρημένων παραστάσεων παρέχουσι πλήρη εἰκόνα καὶ τοῦ τύπου τῆς ἐκ Δήλου μορφῆς. Γνωστὸν δὲ εἶνε εἰς πάντας ὅτι αἱ περιγραφόμεναι παραστάσεις τῆς Ἀσπίδος δὲν ἦσαν ποιητικῆς φαντασίας ἀποκυήματα ἀλλ᾽ ὅτι ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ᾽ ὄψιν πραγματικὰ ἔργα καὶ μάλιστα ἔργα τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος λήγοντος κατά τινα γνώμην τοῦ Loeschke ἥτις ὅμως ἔχει τὸ κῦρος μόνον πιθανῆς εἰκασίας· ὁ αὐτὸς ὅμως συγγραφεὺς ἀπέδειξεν ἐν τῇ ἀξιολόγῳ πραγματείᾳ του (Arch. Zeit. 1881 σ. 30) ὅτι οἱ τύποι τῶν περιγραφομένων παραστάσεων ἔχουσιν ἀρχαιοτέραν ἡλικίαν, τινὰς δὲ τούτων δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν μέχρι τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς.

Ὁ Παυσανίας περιγράφων τὰ ζῴδια τὰ κοσμοῦντα τὴν περίφημον τοῦ Κυψέλου λάρνακα, ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τέχνης τοῦ 7ου αἰῶνος, ἀναφέρει καὶ τὴν ἑξῆς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ χώρᾳ παράστασιν. «Αἱ δὲ ἀδελφαὶ Μεδούσης ἔχουσαι πτερὰ πετόμενον Περσέα εἰσὶ διώκουσαι». Ἡ παράστασις δὲ αὕτη εἶχε προφανῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐν Δήλῳ πετομένη μορφή· ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς παραστάσεις τῆς λάρνακος, οἵα εἶνε ἡ τοῦ Ἡρακλέους τοξεύοντος, δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἢ διὰ τοῦ γνωστοῦ σχήματος τῆς διασκελιζούσης μορφῆς, οἵαν ἔχουσι καὶ αἱ μνημονευθεῖσαι παραστάσεις τῶν ἐξ Ὀλυμπίας χαλκῶν μνημείων.

Μέχρι τοῦδε κατελέξαμεν μόνον τὰ ἔργα τῆς μικρᾶς τέχνης τῆς κοσμηματικῆς μνημονεύσαντες καὶ αὐτῶν τῶν γραπτῶν μνημείων. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πλαστικῇ τέχνῃ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπαντᾷ ἤδη ὁ περὶ οὗ λόγος τύπος. Μνημονεύομεν κατὰ πρῶτον τῆς ἐκ τοῦ ἐν Σελινοῦντι ναοῦ γνωστῆς μετόπης τοῦ Περσέως καὶ τῆς Μεδούσης. Ὁ Six ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ Μέδουσα δὲν παρίσταται διωκομένη ὑπὸ τοῦ Περσέως, ἀλλ᾽ ὅτι πίπτει εἰς τὸ γόνυ θνήσκουσα. Τοῦτο ὅμως εἶνε παντελῶς ξένον ζήτημα· διότι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἰδέας τῆς παραστάσεως, περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ καλλιτέχνου ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχήματος. Οὐδεὶς δ᾽ ὅστις δὲν θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ σχῆμα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Μεδούσης οὐδαμῶς διαφέρει τοῦ σχήματος τῆς ἐκ Δήλου Νίκης. Σπουδαιότερον εἶνε τὸ ζήτημα τῆς χρονολογίας τῶν ἐκ Σελινοῦντος μετοπῶν. Οἱ λόγοι ὅμως οὓς προτείνει ὁ εἰρημένος ἀρχαιολόγος δὲν εἶνε ἱκανοὶ νὰ πείσωσιν ἡμᾶς ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα εἶνε νεώτερα τῆς συνήθως ὁριζομένης χρονολογίας.

Ἀναμφισβητήτως ὅμως ἀρχαιότερον τῆς Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου εἶνε τὸ ἐξ Ἀκροπόλεως πώρινον ἀνάγλυφον, οὗτινος μέρος μόνον ἀπεικονίσθη ἐν ταῖς Mittheil. 1886 Taf. 2. Κατόπιν ὅμως ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἄλλα μέρη τοῦ ἀναγλύφου τούτου ἅτινα συγκολληθέντα ἀπετέλεσαν σχεδὸν τὸ ὅλον σῶμα τοῦ Ἡρακλέους. Ἀντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς προτιμῶμεν νὰ ἀπεικονίσωμεν ἐνταῦθα (Γ) τὸ σχῆμα

τοῦ κάτω μέρους τοῦ Ἡρακλέους· καὶ ἐκ τοῦ ἁπλοῦ δὲ τούτου σχεδιογραφήματος γίνεται καταφανὲς διὰ τῆς συγκρίσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν τῇ W. K. Gesch. τοῦ Sybel δημοσιευθὲν χαλκοῦν μνημεῖον ἀρ. 94, ὅτι τὴν πρώτην πλαστικὴν διατύπωσιν τῆς πετομένης ἐκ Δήλου μορφῆς εὑρίσκομεν ἤδη ἐν τῇ παραστάσει τοῦ ἀττικοῦ ἀναγλύφου.

Γ

Διὰ βραχέων συγκεφαλαιῶ τὸ πόρισμα τῶν παρατηρήσεών μου. Ἡ γνώμη ὅτι ὁ τύπος τῆς ἐκ Δήλου Νίκης εἶνε ἐπίνοια ἰδιοφυὴς τοῦ Ἀρχέρμου ὑπὸ οὐδενὸς πραγματικοῦ τεκμηρίου πιστοῦται. Ὁ τύπος οὗτος δὲν εἶνε ἴδιος ὡρισμένης τινὸς μυθολογικῆς παραστάσεως ἀλλ' ἁπλῆ ἀπόχρωσις τῆς εἰς τὸ *γόνυ πιπτούσης* μορφῆς καὶ τῆς *διασκελιζούσης*. Ἡ μορφὴ δὲ αὕτη κατὰ τὰ εἰρημένα ἀπετέλει, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνθη ὁ Loeschke, κοινήν τινα καὶ ἀρχαιοτάτην τυπικὴν παράδοσιν τῆς τέχνης. Διὰ τοῦ τύπου τούτου παρίσταντο Ἅρπυιαι, Περσεύς, Ἔρις καὶ *αἱ παραπλήσιαι μυθολογικαὶ μορφαὶ* κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη, ὡς φαίνεται ἐξ αὐτῆς τῆς περιγραφῆς τῆς «Ἀσπίδος» καὶ τῆς Λάρνακος τοῦ Κυψέλου, κατ' ἐξοχὴν ἠρέσκετο εἰς τοιαύτας παραστάσεις μικρῶν θεοτήτων, δαιμόνων, μυθολογικῶν προσώπων καὶ προσωποποιήσεων ἔτι, οἷαι εἶνε ἡ Δίκη, Ἀδικία, Νύξ, Φόβος καὶ τὰ παρόμοια. Ἐνωρὶς δὲ ὁ τύπος οὗτος διεδόθη εἰς ἅπασαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα διὰ τῆς Πελοποννησιακῆς (κορινθιακῆς) ἴσως κοσμηματικῆς τέχνης καὶ μάλιστα τῆς χαλκοπλαστικῆς.

Ἡ ἀρχαιοτάτη ἀττικὴ τέχνη ἡ τῶν πωρίνων, ἐν ᾗ τὸ πρῶτον εὑρίσκομεν τὴν ἀρχαιοτέραν πλαστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ σχήματος τούτου, ἡ τέχνη λέγω αὕτη δεικνύει καὶ ἄλλως ἐπίδρασίν τινα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐν Πελοποννήσῳ κοσμηματικῆς τέχνης. Ἐννοῶ δὲ ἐνταῦθα ὄχι τὸν τεχνικὸν τρόπον, τὴν ἐργασίαν, διότι περὶ αὐτῆς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι εἶνε αὐτόχθων διαμορφωθεῖσα ἐν Ἀττικῇ αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς. Τοὺς τύπους ὅμως ἐξ ὧν ἀπετέλεσε τὰς πλαστικὰς αὐτῆς παραστάσεις ἡ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 7ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου αἰῶνος ἀττικὴ τέχνη, παρέλαβεν ἐν μέρει ἐκ τοῦ πλούτου τῶν τυπικῶν παραδόσεων τῆς Πελοποννησιακῆς κοσμηματικῆς τέχνης. Περὶ τῶν πρό τινος χρόνου συγκολληθέντων πωρίνων μνημείων ἐγένετο συχνὸς λόγος καὶ μάλιστα περὶ τοῦ τρισωμάτου πτερωτοῦ τέρατος περὶ οὗ ἤδη ἐρρήθη ὑπό τινων ὅτι παριστᾷ Τυφῶνα. Συγγενῆ ὅμως παράστασιν εἶχεν καὶ ἡ Λάρναξ τοῦ κορινθίου Κυψέλου, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Παυσανίου 5,19 «*καὶ Ἡρακλέους ὁ πρὸς Γηρυόνην ἀγών· τρεῖς δὲ ἄνδρες Γηρυόνης εἰσὶν ἀλλήλοις προσεχόμενοι*». Καὶ τὸ ἕτερον ἐπίσης πώρινον μνημεῖον ὅπερ ἐκόσμει πιθανῶς μετὰ τῶν προειρημένων τὰ ἀετώματα τοῦ αὐτοῦ ναοῦ, καὶ τοῦτο λέγω τὸ μνημεῖον ὑπομιμνήσκει διὰ τῆς παραστάσεως αὐτοῦ (ἀγὼν Ἡρακλέους πρὸς δαίμονα ἀπολήγοντα εἰς ἰχθὺν) τὰ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ μνημεῖα μετὰ προστύπων μορφῶν, προϊόντα καὶ ταῦτα τῆς ἀργείας τέχνης.

Ἐν γένει μορφὰς πτερωτὰς ἢ ἄνευ πτερύγων εἰς σῶμα ἰχθύος ἢ ὄφεως ἀποληγούσας εὑρίσκομεν συνήθως ὡς ἁπλᾶς κοσμητικὰς παραστάσεις ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ κορινθιακῇ ἀγγειογραφίᾳ (Μουσ. Ἀρχ. Ἑταιρ. ἀρ. 1090=Collign. 152, 1565. Furtw. Berl. W-Katalog ἀρ. 485, 1008, 1011-13, 1062, 1007, =Rayet, Céram. grecque pl. 4 καὶ Céram. gr. fig. 32). Μορφὴ δὲ ἀπολήγουσα εἰς οὐρὰν ὄφεως, ὡς τὸ τρισώματον τῆς Ἀκροπόλεως τέρας μνημονεύεται ἐπίσης ἐν τῇ παρὰ Παυσανίᾳ περιγραφῇ τῆς Λάρνακος 5, 12, *Βορέας ἐστὶν ἡρπακὼς Ὠρείθυιαν. Οὐραὶ δὲ ὄφεων ἀντὶ ποδῶν εἰσιν αὐτῷ*. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ πώρινον ἀττικὸν σύμπλεγμα Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος φαίνεται κατὰ τὴν σύνθεσιν τοὐλάχιστον τῆς παραστάσεως συγγενὲς πρὸς τὴν γνωστὴν ἐξ Ἄσσου ζωφόρον. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ εἰρημένη ζωφόρος εἶνε, κατ' ἐμὲ κριτήν, νεωτέρα τῶν ἀττικῶν πωρίνων μνημείων δὲν δύναται ἕνεκα τούτου νὰ νομισθῇ ἡ ὁμοιότης αὕτη τῶν παραστάσεων ἀσφαλὲς τεκμή-

ριον τῆς ἐξαρτήσεως τῶν ἀττικοῦ τύπου ἀπὸ τοῦ μικρασιατικοῦ.

Ἐν τῇ Πελοποννησιακῇ κοσμηματικῇ τέχνῃ ἔχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ὁ τύπος τῆς Μεδούσης τοῦ ἐκ Σελινοῦντος μνημείου τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ Δωριέων ἐκτίσθη.

Οἱ πρεσβεύοντες ὅτι ὁ Ἄρχερμος πρῶτος ἐπενόησε τὸν τύπον τῆς πετομένης μορφῆς ἐπιδεικνύουσι τὰ ἐν Ἀκροπόλει εὑρισκόμενα μνημεῖα ὁμοίας παραστάσεως ὡς βέβαια τεκμήρια τῆς ῥοπῆς ἣν δῆθεν ἔσχεν ἡ χιακὴ τέχνη εἰς τὴν Ἀττικήν. Τίνες ὅμως αἱ ἀποδείξεις αἱ πείθουσαι ἡμᾶς ὅτι ὑπῆρξεν καθόλου ἰδιοφυὴς τέχνη ἐν Χίῳ; ἢ καὶ τούτου δοθέντος τίς δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχέρμου χαρακτηρίζει τὴν χιακὴν τέχνην; Αἱ περὶ τοῦ τεχνίτου τούτου εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων ἔχουσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὡς πρώτην πηγὴν αὐτὸ τὸ ἐκ Δήλου ἄγαλμα καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ βάθρου ἐπιγραφήν· διότι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ εὑρίσκομεν ἀκριβῶς πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας παραδόσεως. Οὐδαμοῦ ὅμως γίνεται λόγος περὶ ἐργασίας τοῦ τεχνίτου τούτου σχετιζομένης μετὰ τῆς Χίου. Δὲν δυνάμεθα ἕνεκα τούτου οὐδὲ νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὁ Ἄρχερμος ἐξέμαθεν ἢ ὅτι ἤσκησε τὸ παράπαν τὴν τέχνην ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Ὑπάρχουσι μᾶλλον ἀσθενεῖς τινες ἐνδείξεις περὶ τοὐναντίου. Ὁ τύπος τῆς ἐκ Δήλου ἐπιγραφῆς τοῦ Ἀρχέρμου μαρτυρεῖ ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ἐν τῇ νεανικῇ ἤδη αὐτοῦ ἡλικίᾳ εἰργάζετο μετὰ τοῦ πατρὸς ἐν Δήλῳ· δύο δὲ ἢ τρεῖς δεκαετηρίδας ὕστερον εὑρίσκομεν ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἡ γνώμη ἄρα ὅτι ὁ Ἄρχερμος διέτριψεν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τὸν βίον δὲν φαίνεται ἧττον πιθανὴ ἢ πᾶσα ἄλλη περὶ τοῦ ἐναντίου εἰκασία. Ἴσως δ' ἄλλος τις ἐπιρρεπέστερος πρὸς τοιαύτας εἰκοτολογίας θὰ ἰσχυρίζετο ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀθήνιδος ὑποδηλοῖ στενήν τινα σχέσιν τοῦ Ἀρχέρμου πρὸς τὰς Ἀθήνας.

Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ Ἄρχερμος ἦτο θρέμμα τῆς Ἀττικῆς τέχνης, ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ἐκ Δήλου Νίκη ἔχει πολλὰ κοινὰ σημεῖα μετὰ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν Ἀκροπόλει πωρίνων μνημείων, τὴν ἀττικὴν καταγωγὴν τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἀρχαιολόγος ὢν ἀμφισβητεῖ. Γνωσταὶ εἶνε αἱ ξοανοειδεῖς γυναικεῖαι τῆς Ἀκροπόλεως μορφαί, ὧν μίαν ἐδημοσίευσα ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 10. Καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν ὅτι ἡ ἐργασία τῶν μνημείων τούτων δὲν εἶνε ἀρχαιοτέρα τῶν ἀγαλμάτων γυναικείων μορφῶν τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ τύπος ὅμως αὐτῶν εἶνε ἀρχαιότατος ἀναγόμενος εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τὰ πώρινα μνημεῖα περίοδον. Παρατηροῦμεν δὲ ὅτι καὶ τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου ἡ περιβολὴ καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος δεικνύει τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐργασίας. Καὶ καθόλου ὁ χαρακτὴρ τῆς τέχνης τοῦ ἔργου τούτου συνδέεται στενώτατα μετὰ τῶν πωρίνων τῆς Ἀκροπόλεως μνημείων. Πρὸς σύγκρισιν δὲ παρέχει ἡμῖν τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια τὸ μεῖζον ἐν Ἀκροπόλει σύμπλεγμα τοῦ Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος.

Ὁ Brunn ἀποβλέπων εἰς τεχνικά τινα γνωρίσματα τοῦ ἔργου τοῦ Ἀρχέρμου ἀπεφάνθη ἄλλοτε ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε ἔργον τῆς Πελοποννησιακῆς τέχνης. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν φαίνεται ὀρθόν, αἱ παρατηρήσεις ὅμως αὗται, ὡς πᾶσαι ἐν γένει αἱ παρατηρήσεις τοῦ ὀξυδερκεστάτου τούτου τῶν ἀρχαιολόγων, εἶνε ἀληθεῖς βασιζόμεναι ἐπὶ ὀρθοῦ αἰσθήματος καλλιτεχνικοῦ. Τὸ γωνιῶδες τῶν περιγραμμάτων, «die flächenartige Behandlung» εἶνε ἀληθῶς ἴδια τοῦ ἔργου τούτου γνωρίσματα. Τὰ χαρακτηριστικὰ ὅμως ταῦτα σημεῖα εἶνε κληροδότημα καθ' ἕξιν τῆς ἀπὸ τῆς κατεργασίας τοῦ πώρου ἐμπειρίας. Διότι ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα (Flächen) ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν καθ' ἕκαστα δεικνύει καὶ ἡ ἐργασία τοῦ προμνημονευθέντος πωρίνου μνημείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐν τῇ τέχνῃ καθόλου τῶν εἰρημένων ἐν Ἀκροπόλει πωρίνων ἔργων καταφαίνεται ἡ ἑξῆς ἀντίθεσις. Τὰ μὲν κρεώδη καὶ ἁπαλὰ τοῦ σώματος μέρη ἔχουσι πολλὴν τὴν στρογγυλότητα καὶ εὐσαρκίαν ἕνεκα αὐτῆς τῆς ἁπαλότητος τοῦ πώρου. Ἡ μὴ λεπτὴ ὅμως σύστασις τοῦ πώρου καθιστᾷ ἐν τῇ ἐργασίᾳ δυσχερεῖς τὰς λεπτὰς *μεταβάσεις*. Ἕνεκα τούτου καὶ τὰ πλάγια μέρη τοῦ κορμοῦ καὶ τὰ τῶν μηρῶν ἀποτελοῦσι ἐπίπεδά τινα σχήματα ἀποτόμως πως καὶ γωνιωδῶς περιγραφόμενα. Τὰς ἀντιθέσεις ὅμως ταύτας αἵτινες εἶνε συμφυεῖς τῷ πώρῳ δεικνύει κατὰ τὰ εἰρημένα καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου. Διότι πρὸς τὰς *γωνίας* καὶ τὰ *ἐπίπεδα* τοῦ ἔργου τού-

του ἀντίκειται ἡ στρογγυλότης τοῦ γαστροκνημίου καὶ ἡ εὐσαρκία τῶν μαστῶν. Τὴν ἀπαλότητα δὲ καὶ εὐσαρκίαν τοῦ προσώπου παρετήρησεν ἤδη καὶ ὁ Winter (Mittheil. 1888 σ. 125).

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξεργασίᾳ τῶν καθ' ἕκαστα εὑρίσκομεν πολλὰ κοινὰ σημεῖα τῶν ἔργων τούτων. Τὸ μόνον γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος εἶνε τὸ σῳζόμενον ἀπὸ τοῦ γόνατος μέρος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς καὶ πρὸς τοῦτο κυρίως ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέψωμεν. Ὁ σχηματισμὸς λοιπὸν τοῦ γόνατος δεικνύει σπουδήν τινα πρὸς ἀνατομικὴν λεπτομερῆ διάπλασιν. Τὸ ὀστοῦν τῆς κνήμης πλαστικῶς ὑποτυπούμενον προβάλλει ἱκανῶς ὥστε σχηματίζεται ὀξύ πως καὶ σφηνοειδὲς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς κνήμης· τὸ δὲ παρὰ τὸ ὀστοῦν τῆς κνήμης μέρος εἶνε βαθύτερόν πως ἐξειργασμένον κατὰ μίμησίν τινα τῆς φύσεως. Τὰς αὐτὰς ὅμως ἀκριβῶς τεχνικὰς λεπτομερείας δεικνύει καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀντιστοίχου μέρους τοῦ μείζονος ἐν Ἀκροπόλει πωρίνου συμπλέγματος Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος. Ἡ ταυτότης δὲ αὕτη τοιούτων ἰδιοτρόπων ἀνατομικῶν γνωρισμάτων ὑποδηλοῖ καὶ συγγένειαν τῆς τέχνης.

Ἔν τινι ἑρμαρίῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀπόκειται πωρίνη τις κεφαλὴ εὑρεθεῖσα ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ἣν λυπούμεθα ὅτι δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ δημοσιεύσωμεν. Ἡ κεφαλὴ αὕτη ὁμοιοτάτη πρὸς τὴν τοῦ Μοσχοφόρου εἶνε πλείστου λόγου ἀξία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἀττικῇ ἀρχαϊκῆς τέχνης, διότι ἀποτελεῖ τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα ἀσφαλῶς τὰ ἀρχαιότερα πώρινα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ τῶν μαρμαρίνων. Οὐδὲν ἧττον ὅμως συντελεῖ αὕτη εἰς τὴν ἀκριβεστέραν κατανόησιν τῆς τέχνης τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου. «Die Haarmasse sind durch sorgfältig gezogene, einzelne Linien gelöst» οὕτω περιγράφει τις τὰ τῆς κομμώσεως τῆς Νίκης. Αὐτὸν τοῦτον ὅμως τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας δεικνύει καὶ ἡ κόμη τῆς εἰρημένης πωρίνης κεφαλῆς ἐξ Ἀκροπόλεως. Καὶ τὸ σχῆμα δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κεφαλῆς ταύτης δὲν φαίνεται παντελῶς διάφορον τοῦ σχήματος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης.

Εἰς τὰς καταλεχθείσας δὲ ἐνταῦθα ὁμοιότητας ἀποβλέποντες δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν μετὰ πολλῆς πιθανότητος τὴν ἱστορικὴν τοῦ μνημείου τούτου θέσιν, ὡς μέσον σημεῖον ἀναπτύξεως μεταξὺ τοῦ τύπου τῶν τε ξοανοειδῶν ἐν Ἀκροπόλει καὶ τῶν πωρίνων μνημείων καὶ τῆς «καθημένης Ἀθηνᾶς».

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παντελῆ ἀκινησίαν τῶν πλαστικῶν ἔργων τῆς ἰωνικῆς τέχνης δηλ. τῶν ἐν Σάμῳ καὶ τῶν ἐν Μιλήτῳ ἀγαλμάτων χαρακτηρίζει τὰ εἰρημένα πώρινα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως μεγάλη ζωτικότης, καταφαινομένη οὐ μόνον ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν προσώπων ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καθόλου σχήματι. Μορφαὶ πτερωταί, ὡς δεικνύει τὸ τρισώματον τέρας, καὶ παραστάσεις μορφῆς διασκελιζούσης δὲν ἦσαν ξέναι τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀττικῆς πλαστικῆς τέχνης. Καθόλου δ' εἰπεῖν τὰ σῳζόμενα ἀττικὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιοτάτης περιόδου παρέχουσι τὴν εἰκόνα τέχνης ἀρεσκομένης εἰς ζωηρὰς κινήσεις καὶ παραστάσεις. Καὶ πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης ταύτης φαίνεται συνᾴδουσα καὶ ἡ παράστασις τῆς ἐκ Δήλου πτερωτῆς μορφῆς.

Ὡς γνωστὸν οἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχαιολόγοι ἀρνοῦνται ἐκ τῶν προτέρων τὴν ὕπαρξιν αὐθυποστάτου κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα ἀρχαϊκῆς ἀττικῆς τέχνης. Οἱ ἀσαφεῖς ἐκεῖνοι ὅροι *Ἰωνικὴ τέχνη*, *ἀσιατικὴ νησιωτικὴ* τέχνη οἱ ἀναφερόμενοι πρότερον εἰς τὰ ἀττικὰ μνημεῖα ἔλαβον ἤδη συγκεκριμένην τινὰ τοπικὴν μορφήν. Ἡ Χιακὴ τέχνη κατὰ τὰς κρατούσας τώρα γνώμας εἶνε ἐκείνη ἥτις παρεσκεύασε τὴν ἀκμὴν τῆς ἀττικῆς, τῆς χιακῆς τέχνης προϊόντα εἶνε καὶ τὰ πλεῖστα ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαϊκὰ μνημεῖα. Εἰ καὶ τρέφομεν ἄπειρον θαυμασμὸν πρὸς τὴν σοφίαν τῶν Φράγκων ἀρχαιολόγων, δὲν δυνάμεθα ὅμως εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ πιστεύωμεν καὶ εἰς τὸ ἀναμάρτητον αὐτῶν. Ἡ νεωτέρα γενεὰ τῶν ἀρχαιολόγων ἀνατραφεῖσα μὲ τὰς ἰδέας ταύτας συνήθισε νὰ ἀποδέχηται τὴν ὕπαρξιν καὶ ἐπίδρασιν τῆς χιακῆς τέχνης ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ὥς τι ἐκ τῶν προτέρων δεδομένον. Ἕως ὅμως δὲν ἀποδειχθῇ διὰ πραγματικῶν παραδειγμάτων καὶ τεκμηρίων δικαιούμεθα νὰ θεωρῶμεν τὴν *χιακὴν* ἐν Ἀκροπόλει *τέχνην* ἁπλῆν λέξιν, λέξιν τοῦ συρμοῦ, εἰς ἥν τινα ὡς εἰς βωμὸν προθυμοῦνται πάντες νὰ καταθέσωσι τὸν φόρον τῆς λατρείας αὐτῶν. Πᾶν ὅ,τι γράφεται ἢ διδάσκεται περὶ τῆς χιακῆς δῆθεν τέχνης, ἥτις πρώτη ἀπεκάλυψε τόσα μυστήρια καὶ τόσας καλλιτεχνικὰς καλλονὰς ἀγνώστους εἰς τὴν στεῖραν

διάνοιαν τῶν ἀττικῶν χειρωνάκτων, πάντα ταῦτα εἶνε λαμπραὶ εἰκασίαι, λαμπραὶ εἰκόνες τιμῶσαι τὴν εὐφυΐαν τῶν ἐπινοούντων αὐτάς, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἔχωσι καὶ κῦρος πραγματικῆς ἀληθείας μεῖζον ἢ τὰ μαγικὰ τῶν παραμυθίων κτίσματα. Τὸ μόνον ἐξ ὅλης τῆς ὑποθέσεως ταύτης θετικόν, τὸ ὁποῖον γινώσκομεν, εἶνε ὅτι κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου εἰργάσθησαν ἐν τῇ Ἀττικῇ πέντε ἓξ ἀλλοδαποὶ τεχνῖται· ὁ ἀριθμὸς ὅμως αὐτῶν εἶνε ἐλάχιστος συγκρινόμενος πρὸς τὰς σῳζομένας ἐπιγραφὰς ἀττικῶν τεχνιτῶν. Τῶν ἀλλοδαπῶν τούτων τεχνιτῶν τινὲς μὲν κατάγονται ἐξ Αἰγίνης, ἄλλοι δὲ ἐξ Ἰωνίας ἢ ἐκ Πάρου, καὶ εἷς ἐκ Χίου, ὁ περίφημος Ἄρχερμος.

Περὶ τῶν δύο ὅμως Αἰγινητῶν, τοῦ Ὀνάτα καὶ Κάλλωνος, οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ σχετικὸς πρὸς τὰ ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως. Τὰ δύο δὲ εὑρεθέντα ἐν Ἀκροπόλει γυναικεῖα ἀγάλματα Σαμιακῆς τέχνης («Μουσεῖα Ἀθηνῶν» πίν. 9 καὶ ἐνταῦθα πίν. 6, σελ. 109) μαρτυροῦσι σαφῶς ὅτι ὁ Θεόδωρος, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἐν Ἀκροπόλει εἶνε ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Σάμιος, καὶ εἴ τις ἄλλος Ἴων εἰργάσθη ἐν Ἀκροπόλει, οὐδεμίαν ἤσκησαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν τέχνην ἐργαζόμενοι προφανῶς κατὰ τρόπον ὅλως διάφορον ἐκείνου, ὃν δεικνύουσι τὰ ἀττικὰ ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα. Ὁποία τις δὲ ἦτο ἡ σχέσις τῶν Παρίων τεχνιτῶν πρὸς τοὺς Ἀττικοὺς ἐδηλώσαμεν ἐν τῇ διατριβῇ «Περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ Ἐργαστηρίου». Τὸ μόνον δὲ ἁπτὸν καὶ ὁρατὸν σημεῖον τῆς περὶ χιακῆς τέχνης ὑποθέσεως εἶνε τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχέρμου, περὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τοσοῦτος θόρυβος γίνεται ἑκάστοτε[1]. Καὶ περὶ τοῦ τεχνίτου ὅμως τούτου εἴπομεν ἀνωτέρω τὰ εἰκότα.

Ὁ μόνος ὅστις ἐπεχείρησε νὰ ἐξετάσῃ πραγματικώτερον τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἶνε ὁ κ. Winter. Ἡ σοφὴ δ' αὐτοῦ διατριβὴ (Mitth. d. arch. Inst. 1888 σ. 113 κ. ἑ.) ἀποδεικνύει πόσον ἀσθενῆ εἶνε τὰ τεκμήρια, ἅτινα δύνανται νὰ προτείνωσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐν Ἀκροπόλει Χιακῆς τέχνης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τοὐλάχιστον τὰ πώρινα ἐν τῇ Ἀκροπόλει μνημεῖα εἶνε ἔργα αὐτόχθονος τέχνης, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν στενῶς συνδέεται καὶ ὁ Μοσχοφόρος καὶ λόγῳ ἐργασίας καὶ λόγῳ τύπου. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ εἰρημένος ἀρχαιολόγος, ὅστις ἐν τῇ αὐτῇ τάξει τοῦ Μοσχοφόρου ὀρθῶς συγκαταριθμεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς ἔργα, τὴν ἐν ταῖς Mitth. 1879 πίν. 6 δημοσιευθεῖσαν κεφαλὴν ἐξ Ἀκροπόλεως καὶ τὴν ἐκ Σπάτα σφίγγα (Mitth. 1879 πίν. 5). Τὸ μνημεῖον ὅμως τοῦτο δὲν διαφέρει τῶν ἐν Ἀκροπόλει σφιγγῶν, πλὴν ὅτι αὗται εἶνε μᾶλλον ὁμαλῶς εἰργασμέναι ἅτε νεώτεραι. Παραδέχεται ἐπίσης ὁ κ. Winter ὅτι μετὰ τοῦ Μοσχοφόρου τοῦ ἀττικοῦ τούτου ἀναμφισβητήτως ἔργου τεχνικῶς συνδέονται ἡ κεφαλὴ τῆς συλλογῆς Rampin καὶ ἡ ἐν Ἀκροπόλει ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς Mitth. 1888 σ. 120.

Ἀντίθετος ὅμως εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην εἶνε ἡ γνώμη ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν γυναικείων ἀγαλμάτων τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ 6ου αἰῶνος εἶνε ἔργα ἄλλης τέχνης καὶ δὴ Χιακῆς. Οὐδὲν ὅμως τῶν μνημείων τούτων δεικνύει ἀνατρεπτικὰ ἢ ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὴν προτέραν τέχνην σημεῖα ἀναγκάζοντα ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν πρὸς ἐξήγησιν τοιούτου τινὸς φαινομένου τὴν ἐπίδρασιν ἐπεισάκτου τέχνης. Οἱ τύποι τῶν προσώπων τῶν γυναικείων μορφῶν τῆς Ἀκροπόλεως δὲν εἶνε διάφοροι τοῦ τύπου τῶν καταλεχθέντων ἔργων τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀναμφισβητήτως Ἀττικῆς, ἀλλὰ δεικνύουσι μόνον τελειοτέραν διάπλασιν[1]. Τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ ῥηθῇ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας. Ἐν παρόδῳ δὲ εἰρήσθω ὅτι τὸν τύπον τοῦτον τῆς γυναικείας μορφῆς εὑρίσκομεν ἤδη ἐσχηματισμένον ἐν τῇ περιόδῳ τῶν πωρίνων ἔργων. Ἡ φημιζομένη δὲ ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας τῶν ἀγαλμάτων, ἡ λεπτότης ἡ κο-

[1] Παρ' ὅλας τὰς ἐναντίας διαβεβαιώσεις νομίζομεν τὴν ἐν Mitth. d. arch. Inst. 1888 δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Six συμπλήρωσιν τῆς ἐπιγραφῆς Ἀρχέρμου ἥκιστα ἐπιτυχῆ· ἡ συμπλήρωσις μάλιστα τοῦ δευτέρου στίχου εἶνε λίαν ἀπίθανος, ἡ δὲ ἑρμηνεία τοῦ εἰρημένου ἀρχαιολόγου ὅτι ὁ Μικκιάδης κατεσκεύασε τὸ ἄγαλμα *Ἀρχέρμου σοφίαισιν* μαρτυρεῖ πνεῦμα νεωτερικόν. Δύναταί τις βεβαίως περὶ τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ δεῖνα ἐξετέλεσεν ἔργον τι κατ' ἐπίνοιαν *nach dem Entwurf* ἄλλου τινὸς τεχνίτου, ἡ σκέψις ὅμως αὕτη δὲν φαίνεται εὐαρμοστοῦσα πρὸς τὴν φύσιν τῆς πρώτης περιόδου τῆς *ἀρχαϊκῆς* τέχνης. Ἐπίνοια καὶ ἐκτέλεσις δὲν ἦσαν τότε διάφορα πράγματα κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἐκρίνετο μᾶλλον ἡ σοφία τοῦ τεχνίτου ἐκ τοῦ ποιοῦ τῆς ἐκτελέσεως. Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ φαίνεται ἡμῖν πλημμελὴς ἡ ἑρμηνεία τοῦ Six, ὅτι ἐν τῇ συμπληρώσει τῆς ἐπιγραφῆς οὐδαμῶς γίνεται κατάδηλος ἡ συγγένεια τοῦ Ἀρχέρμου πρὸς τὸν Μικκιάδην. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας τῶν τεχνιτῶν χαρακτηρίζει μεγάλη σαφήνεια.

[1] Ἐκτενέστερον ἐπραγματεύθην περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν τῇ διατριβῇ μου «Περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου».

σμηματική, καὶ ἡ μεγάλη ἐμπειρία περὶ τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ φυσικὴ καὶ ἀναγκαία συνέπεια τῆς μακρᾶς ἀσκήσεως τῶν Ἀττικῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἤδη αἰῶνος ἤσκουν τὴν κατεργασίαν τοῦ λίθου. Ὅτε οἱ Ἀττικοὶ καθιέρωσαν ἐν τῇ ἀνδριαντοποιΐᾳ τὴν χρῆσιν τοῦ μαρμάρου, εἶχον ἤδη τύπους ἑτοίμους καὶ γνῶσιν ἱκανὴν τῆς κατεργασίας αὐτοῦ ἐκ τῆς προτέρας ἀσκήσεως τοῦ πώρου. Ἔργον ἄρα αὐτῶν ἦτο νὰ τελειοποιήσωσι τοὺς τύπους τούτους καὶ νὰ ρυθμίσωσι τὴν ἐργασίαν πρὸς τὴν λεπτοτέραν τοῦ μαρμάρου φύσιν. Οἱ τεχνῖται δὲ τῆς χώρας ἐκείνης, ἐν ᾗ ἤδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου αἰῶνος εἶχον παραχθῆ ἔργα τοιαύτης σπουδαιότητος, οἷα εἶνε τὰ πώρινα, οἱ τεχνῖται οὗτοι ἠδύναντο βεβαίως ἐντὸς ἡμίσεος αἰῶνος νὰ ἀποκτήσωσι τοσαύτην βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν περὶ τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐμπειρίαν, οἵα καταφαίνεται ἐν τῇ ἐργασίᾳ «τῶν τῆς Ἀκροπόλεως γυναικῶν». Δὲν λείπουσι δὲ καὶ τὰ ἔργα ἅτινα δεικνύουσι τὴν πορείαν, ἣν διήνυσεν ἡ Ἀττικὴ τέχνη μέχρι τῆς τεχνικῆς ἀκμῆς τῶν «γυναικείων ἀγαλμάτων τῆς Ἀκροπόλεως».

Ὀφείλομεν δὲ καὶ τοῦτο νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἑνὸς τῶν σπουδαιοτέρων ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων τοῦ τύπου γυναικείας μορφῆς ἡ Ἀττικὴ καταγωγὴ ἀσφαλῶς βεβαιοῦται ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βάθρου· ἡ δόξα δὲ ἥτις περιέβαλε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθηναίου Ἀντήνορος τοῦ ποιήσαντος τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶ.ε ἱκανὸν τεκμήριον ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ὄχι μόνον αὐτενέργειαν καλλιτεχνικὴν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι καὶ πρωτηγωνίστησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Ἀγνοῶ ἂν θὰ πείσω τινὰ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης μου, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι καὶ τῶν ἀντιφρονούντων αἱ δόξαι δὲν διατυποῦνται τόσον σαφῶς ὥστε νὰ μὴ καταλίπωσιν ἀμφιβολίαν τινά. Συμφωνοῦσι πάντες γενικῶς ἀποδεχόμενοι τὴν χιακὴν καταγωγὴν τῶν ἐν Ἀκροπόλει μνημείων, ἢ ὅπως ἄλλως ἀσμενίζουσι νὰ ὀνομάζωσι ταύτην· ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὅμως φαίνονται ἀντιφάσκοντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνώμην, ἀποδεικνύοντες οὕτω τὸ σφαλερὸν ταύτης. Ἐπιφανής τις τῶν ἀλλοδαπῶν ἀρχαιολόγων λόγον ποιούμενος ἐσχάτως ἐν γερμανικῇ τινι ἐφημερίδι περὶ ἀρχαιολογικῶν πραγμάτων ἐτίμησε καὶ ἐμὲ μνημονεύσας τοῦ ὀνόματός μου. Μὲ ἤλεγξε δὲ γλαφυρῶς πως ὅτι *ἐθελοτυφλῶ* ἐκ πατριωτισμοῦ, ἢ δὲν γνωρίζω τίνος ἄλλης αἰτίας, μὴ διακρίνων τὰ ἀρχαιότερα *Χιακὰ* ἐν Ἀκροπόλει ἔργα ἀπὸ τῶν νεωτέρων *Ἀττικῶν*. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀποδώσω τὸ αὐτὸ φιλοφρόνημα εἰς τὸν ἄνδρα, οὗτινος τὴν γηραιὰν κεφαλὴν στέφουσι τόσαι δάφναι ἐπιστημονικῆς δόξης. Ἕτερος ὅμως συμπολίτης του ἀναιρεῖ ἄρδην τὴν γνώμην ταύτην τοῦ εἰρημένου ἀρχαιολόγου πρεσβεύων ὅλως τὰ ἀντίθετα, ὅτι δηλ. τὰ μὲν *ἀρχαιότερα* ἐν Ἀκροπόλει μνημεῖα εἶνε τέχνης *αὐτόχθονος*, τὰ δὲ τῆς δευτέρας περιόδου τέχνης *Χιακῆς*· (Winter, Mittheil. d. arch. Inst. 1888 σ. 113 κ.ἑ.).

Περὶ τῆς χαλκῆς κεφαλῆς (Μουσεῖα Ἀθηνῶν, 16) καὶ τῶν δύο ἐνταῦθα δημοσιευομένων κεφαλῶν ἀπεφάνθησαν, ὡς ἤδη ἐρρήθη, ὅτι εἶνε ἔργα Ὀλυμπιακῆς ἢ Πελοποννησιακῆς τέχνης. Τὴν αὐτὴν ὅμως χαλκῆν κεφαλὴν θεωρεῖ ὁ Loeschke (Dorpart. Programm 1887) ἔργον νησιωτικῆς τέχνης, ὁμολογῶν ἅμα ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε διάφορον πάντων τῶν ἄλλων ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων. Τὰ πολυάριθμα ἄρα ἀρχαϊκὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε ξένα κατὰ τὸν συλλογισμὸν τοῦτον τοῦ Loeschke τοῦ δῆθεν χιακοῦ ἐργαστηρίου. Κατέλεξα ἐκ τῶν πολλῶν τὰς ὀλίγας ταύτας ἀντιφάσεις ἐπιθυμῶν νὰ καταδείξω, ὅτι καὶ τῶν ἀντιδοξούντων αἱ ἐπιστημονικαὶ αὗται ἀρχαὶ δὲν βασίζονται ἐπὶ σαφῶν καὶ ἀναμφισβητήτων ἀποδείξεων οὔτε εἶνε ἱκαναὶ νὰ παράσχωσιν ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον ἔδαφος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης.

Ἐν Ἀθήναις 1888.

Θ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Νέαν ἀπόδειξιν τῆς στενῆς συναφείας τοῦ ἐν τῷ 2ῳ πίνακι μνημείου μετὰ τῆς ἀττικῆς τέχνης παρέχει καὶ ἡ ἐσχάτως εὑρεθεῖσα ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως μικρὰ κεφαλὴ ἐκ τῆς ζωφόρου τοῦ

Παρθενῶνος· ἡ κόμμωσις τῆς κεφαλῆς ταύτης ὑπομιμνήσκει τὴν τῆς προειρημένης, μεγάλαι δὲ ὁμοιότητες καταφαίνονται οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ τύπῳ τῶν προσώπων ἀμφοτέρων τῶν ἔργων. Τὴν πρὸς ἀλλήλας συγγένειαν τῶν δύο προειρημένων κεφαλῶν παρετήρησε καὶ ὑπέδειξέ μοι καὶ ὁ φίλος μου Sauer.

Θ. Σ.

ΑΓΑΛΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΑΜΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Πίν. 6)

Καὶ τοῦτο τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ 6ῳ πίνακι τοῦδε τοῦ τεύχους ἀπεικονιζόμενον ἀποτελεῖ μέρος οὐκ εὐκαταφρόνητον τοῦ πλουσίου θερισμοῦ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν. Ἡ ὁμοιότης αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν Λούβρῳ ἀρχαϊκὸν ἐκ Σάμου ἄγαλμα Ἥρας (?) (Bullet. d. Corr. hell. 4, XIII—XIV) εἶνε τοσοῦτο καταφανής, ὥστε καθίσταται περιττὸς πᾶς λόγος πρὸς ἀπόδειξιν τούτου. Ἕτερον ἄγαλμα τῆς Σαμιακῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης ἀνεκαλύφθη πρό τινων ἤδη ἐτῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σκαφαῖς καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 9. Τὰ τρία ταῦτα μνημεῖα τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου εἶνε σπουδαιότατα καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτά, διότι παρέχουσιν ὁπωσδήποτε εἰκόνα τινὰ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐν Ἰωνίᾳ πλαστικῆς τέχνης, ἅμα δὲ συντελοῦσιν οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς ἀκριβεστέραν κατανόησιν τοῦ περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐν Ἀκροπόλει μνημείων ζητήματος.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐλάχιστα διαφέρει κατὰ τὴν διάταξιν τῆς περιβολῆς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο ἄλλων προμνημονευθέντων σαμιακῶν ἀγαλμάτων. Ἡ περιβολὴ αὐτοῦ εἶνε ἁπλουστέρα ἢ ἡ τοῦ ἐν Λούβρῳ ἀγάλματος. Φέρει δηλ. ποδήρη χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον καλύπτον μόνον τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ μετὰ τεκτονικῆς σχεδὸν συμμετρίας διατεταγμένον ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, ὡς φαίνεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς εἰκόνος· στερεῖται ὅμως τοῦ ἑτέρου ἱματίου, ὅπερ καλύπτει ὅλον σχεδὸν τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ ἐν Λούβρῳ ἀγάλματος. Ἡ ἐκτέλεσις δὲ τοῦ ἔργου τούτου δεικνύει ἐπίσης τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν καὶ λεπτότεχνον ἐπιμέλειαν, ἐν τῇ ἐργασίᾳ ὅμως τῶν πτυχῶν τοῦ ἱματίου καταφαίνεται ἡ τεχνικὴ ἐκείνη ἰδιότης, ἥτις τόσον προσφυῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν lax καλεῖται, λέξις, ἥτις εἰς οὐδεμίαν ἄλλην σχεδὸν γλῶσσαν ἀκριβῶς μεταφράζεται. Πλεονεκτεῖ δὲ τὸ ἐν Λούβρῳ μνημεῖον καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ ἡμετέρου, ὅτι ὁ τεχνίτης αὐτοῦ ἀπετύπωσεν ἐλάχιστά τινα καὶ ἀμυδρὰ σημεῖα ἰδιοφυΐας ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν πτυχῶν τοῦ ποδήρους χιτῶνος.

Ὁ Brunn λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ τεχνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐν Λούβρῳ Σαμιακοῦ ἀγάλματος ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῶν μνημείων τούτων ἐμορφώθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ κατασκευῇ ἀγαλμάτων ἐκ κορμῶν δένδρων. Φανερὸν ὅμως εἶνε, ὅτι τὰ τεχνικὰ γνωρίσματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ἴδιον τῆς Σαμιακῆς τέχνης, μαρτυροῦσι τεχνικὴν ἕξιν καὶ ἐμπειρίαν ἐκ τῆς ἀσκήσεως τῆς χαλκουργίας. Μόνον ἐκ τῆς τοιαύτης ἕξεως δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν αἱ λεπταὶ καὶ στεναὶ γραμμαὶ τῶν πτυχῶν αἱ ἐγκεχαραγμέναι ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, τὸ δὲ σχῆμα τοῦ κάτω μέρους τοῦ ἀγάλματος ὑπομιμνήσκει τὸν ἀρχαιότερον καὶ ἀτελῆ ἔτι τρόπον τῆς τῶν χαλκῶν χωνεύσεως. Καθόλου δ' εἰπεῖν ἡ ἐργασία τῶν εἰρημένων τριῶν ἀγαλμάτων σαμιακῆς τέχνης οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μίμησις, μετάφρασις, ἐὰν ἐπιτρέπηται ἡ λέξις, τῆς χαλκουργικῆς τέχνης (Bronzetechnik) εἰς τὸ μάρμαρον (ὅρα πλείω «Σοφούλη περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου»).

Ὑπὲρ τῆς γνώμης δὲ ταύτης μαρτυρεῖ καὶ τόδε, ὅτι τὰ τῆς σαμιακῆς τέχνης δύο ταῦτα ἐν Ἀκροπόλει μνημεῖα οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος χρωματισμοῦ δεικνύουσιν. Ἡ ἔλλειψις ὅμως αὕτη δὲν εἶνε τυχαῖόν τι, ἀλλ' ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἐκ τῆς πρώτης ὕλης, ἣν μετεχειρίζοντο οἱ τεχνῖται τοῦ ἐργαστηρίου τούτου πρὸς κατασκευὴν τῶν ἀγαλμάτων. Φα-

νερὸν δ' ὅτι ἡ φύσις τοῦ χαλκοῦ ἀντίκειται πρὸς τὸν χρωματισμὸν κατὰ λόγον ἀντίθετον πρὸς τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον λίαν προσφυῶς ἔχοντα πρὸς τὸν χρωματισμόν. Ἕνεκα λοιπὸν τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ συνήθους χρήσεως τοῦ χαλκοῦ ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ ὁποίου ἐμόρφωσαν τὸ πρῶτον τὴν τέχνην αὐτῶν οἱ τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου, φαίνεται, ὅτι δὲν κατέστη κοινὴ ἡ πολυχρωμία ἐν τῇ ἰωνικῇ ἀνδριαντοποιΐᾳ.

Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις ἐπιβεβαιοῦσι τὴν γνώμην ταύτην σαφῶς μαρτυροῦσαι ὅτι χαλκᾶ ἦσαν τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότερα ἔργα τῶν περιφημοτέρων τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου τεχνιτῶν.

Τὰ τεχνικὰ ὅμως ταῦτα γνωρίσματα τοῦ ἐν τῷ 6ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένου ἀγάλματος καὶ τοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 9 εἶνε παντελῶς διάφορα τοῦ χαρακτῆρος τῶν πολλῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς. Τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει ταῦτα ἀπ' ἐκείνων εἶνε τοσοῦτο μέγα, ὥστε καὶ ἁπλῆ μόνον τῶν εἰκόνων παρεξέτασις ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντα, ὅτι τὰ δύο προειρημένα ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματα τοῦ τύπου τῆς Σαμιακῆς Ἥρας εἶνε προϊόντα ἄλλης τέχνης, ἢ τὰ πολυάριθμα ἀρχαϊκὰ ἀττικὰ ἔργα, ἄλλου ἐργαστηρίου ἔχοντος τεχνικὰς ἀρχὰς καὶ νόμους ἀντιθέτους πρὸς τὰς τῶν ἀττικῶν. Καταφαίνεται δὲ ἡ ἀνομοιότης ὄχι μόνον ἐν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῆς ἐργασίας τῶν καθ' ἕκαστα, ἐν τῷ τύπῳ τῆς περιβολῆς καὶ ἐν τῷ σχήματι τῆς παραστάσεως, ἀλλὰ παρατηροῦμεν οὐδὲν ἧττον θεμελιώδεις διαφορὰς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ γενικώτερα ἀποβλέποντες.

Κατὰ λόγον ἀντίθετον πρὸς τὰ ἀττικὰ μνημεῖα ἐν τῇ τέχνῃ τῶν ὁποίων πολλαχῶς καταφαίνεται ἡ ἰδιοφυὴς τοῦ τεχνίτου ἐργασία καὶ ζωηρὰ ἀντίληψις, τὸ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον μνημεῖον καὶ τὰ δύο προμνημονευθέντα ὅμοια αὐτῷ εἶνε πεποιημένα κατά τι αὐστηρῶς ὡρισμένον σχῆμα καὶ κανόνα τεκτονικὸν μᾶλλον ἢ πλαστικόν. Ὁ σχηματικὸς δ' οὗτος χαρακτὴρ δηλοῦται ὄχι μόνον ἐν τῇ καθόλου παραστάσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν καθ' ἕκαστα. Τὸ ἱμάτιον τοῦ ἀγάλματος τοῦδε, ὡς ἐρρήθη ἤδη ἀνωτέρω, εἶνε διατεταγμένον κατὰ συμμετρικόν τινα τεκτονικὸν νόμον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ αἱ κάθετοι πτυχαὶ τοῦ χιτῶνος στεροῦνται πάσης πλαστικῆς ἰδιοφυΐας, ὁμοιάζουσαι μᾶλλον πρὸς τεκτονικὰς γραμμὰς ἐν αὐστηρῷ παραλληλισμῷ διατεταγμένας. Ἐν γένει δὲ τὰ εἰρημένα ἀγάλματα σαμιακοῦ τύπου καὶ τέχνης φαίνονται συγγενεύοντα μᾶλλον πρὸς τὰ λοιπὰ ἐξ Ἰωνίας γνωστὰ μνημεῖα τὰ ἐκ Μιλήτου ἢ πρὸς τὰ ἀττικά. Ταῦτα δὲ θεωροῦμεν ἡμεῖς καὶ οὐχὶ τὰ ἀττικά, ὡς τὰ μόνα βέβαια ἔργα τῆς ἀσιατικῆς—νησιωτικῆς τέχνης.

Μετὰ πολλῆς προθυμίας μνημονεύουσί τινες ἑκάστοτε τῶν δύο Ἰώνων τεχνιτῶν (Θεοδώρου καὶ Ἐνδοίου (?) τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐργασθέντων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἐπιγραφῶν, θεωροῦντες τὴν ἐν Ἀττικῇ διατριβὴν αὐτῶν ἀναμφισβήτητα τεκμήρια τῆς ἐκ τῆς Ἰωνίας καταγωγῆς τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαϊκῶν μνημείων. Κατὰ παράδοξον ὅμως τρόπον ἀποσιωπῶσι πάντοτε νὰ μνημονεύσωσι καὶ τῶν δύο ἐν Ἀκροπόλει μνημείων ἀσιατικῆς—νησιωτικῆς τέχνης, δηλ. τοῦ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένου καὶ τοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 9. Ἔχομεν δύο τεχνίτας ἐξ Ἰωνίας, ἀλλὰ καὶ ἰσάριθμα ἔργα αὐτῶν καταδεικνύοντα—ἀνάγκη καὶ πάλιν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν — ὅτι ἡ ἀσιατικὴ τέχνη εἶνε τρόπου καὶ ἐργασίας ἀνομοιοτάτης πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἐν Ἀττικῇ ἀρχαϊκῶν μνημείων.

Ἐν Ἀθήναις 1889.

Θ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 57 στ. 21 ἀντὶ *ἐνταῦθά* ἀνάγνωθι *ἐνταῦθά ἐστιν* καὶ σελ. 65 σημ. 1 ἀντὶ *τοῦ Ἀδριανοῦ* ἀνάγνωθι *τῷ Ἀδριανῷ.*

(Ἐξεδόθη τῇ 15η Μαρτίου 1889.)

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΝ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ διπλῷ τεύχει τῆς Ἐφημερίδος ταύτης (1888 σ. 25 ἑξ.) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Φιλίου ἐπιγραφὴ ἐξ Ἐλευσῖνος κάκιστα μὲν διατηρουμένη, περίεργος ὅμως λίαν ἐν πολλοῖς καὶ μοναδική· ἕνεκα τούτου καίπερ μὴ ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως ἐξετάσω ἐπανειλημμένως τὸν ἐν Ἐλευσῖνι εὑρισκόμενον λίθον, ὅμως ἀναδημοσιεύω μεταγραφὴν τῶν στίχων 15 ἕως 56 συμπεπληρωμένων κατὰ τὸ πλεῖστον. Αἱ συμπληρώσεις ἐγένοντο κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλίου ἐκδοθέντος κειμένου, οὗ ἡ ἀκρίβεια σχετικῶς πρὸς τὴν κακὴν τοῦ λίθου κατάστασιν εἶναι μεγίστη, ἐγένετο ὅμως κατόπιν ἐξέλεγξις τῶν συμπληρώσεων ἐνώπιον τοῦ λίθου καὶ ὑπ' ἐμοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ Φιλίου, ὅστις ἠδυνήθη νὰ ἐπικυρώσῃ πολλάς.

[. . . . . ἐπιμέλ]εσθαι [δ]ὲ τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος καὶ τῶν ἄλλω-
[ν ἱερῶν τεμεν]ῶν τῶν [Ἀ]θή[νη]σ[ιν ἀπ]ὸ τῆς δε τῆς ἡμέρας εἰς τὸν
[ἅπαντα χρόνον ὡς] ὁ νόμος [κ]ελ[ε]ύ[ει] περὶ ἑκάστου αὐτῶν καὶ τ-
[ὴν βουλὴν τὴν ἐξ Ἀ]ρε[ί]ου [πάγ]ου [κ]αὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τὴ-
[ν φυλακὴν τῆς χ]ώρας κεχειροτονημένον καὶ τοὺς περιπολά-
[ρχ]ους καὶ το[ὺς δημά]ρ[χ]ους καὶ τὴν βουλὴν τὴν ἀεὶ βουλεύου-
[σαν] καὶ [τῶν ἄ]λλ[ων Ἀθηναί]ων τὸμ βουλόμενον τρόπωι ὅτωι ἂν
[ἐπ]ίστω[νται· γ]ρ[άψαι δὲ τὸν] γραμματέα τῆς βουλῆς εἰς δύο κα-
[ττι]τέρο[υ]ς ὡ[ς . . . . εἰς μὲν τ]ὸν ἕτερον εἰ λῷιον καὶ ἄμει-
[νό]ν ἐστι τ[ῶι δήμωι τῶι Ἀθηναίων μισ]θοῦν τὸμ βασιλέα τ[ὰ] νῦ-
[ν ἀ]ν[ε]ιρ[γ]ασμ[έν]α [τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος τὰ ἐν]τὸς τῶν ὅρων εἰς οἰ-
[κ]οδομίαν τοῦ προ . . . . [ἱ]εροῦ τοῖν θεο-
ῖν· ε[ἰς δὲ τ]ὸ[ν ἕ]τ[ε]ρο[ν καττίτερον εἰ λῷιον καὶ ἄμει]νόν ἐστι
τῶι δήμωι τῶι Ἀθηναίων τὰ ν[ῦν ἐντὸς τῶ]ν ὅ[ρων ἀν]ει[ργασ]μέν-
α τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος ἐ[ᾶ]ν ἄνε[τα τοῖν θε]οῖν· ἐπειδὰν δὲ ὁ γρα[μ-]
ματεὺς [γρά]ψ[ηι λα]β[ὼν] ὁ [ἐπι]στ[άτης ὁ] ἐκ τῶν προέδρων συνειλ-
[ι]ξ[άτ]ω [τ]ὸ[ν κα]ττ[ίτερον ἑκάτ]ερον καὶ κατειλίξας ἐρίοις εἰ-
ς ὑδρ[ίαν ἐμβαλέ]τω [χαλκῆν] ἐναντίον τοῦ δήμου· παρασκευασ-
[άν]τω[ν δὲ αὐτὴν] ο[ἱ πρυ]τάνεις· οἱ δὲ ταμίαι τῆς θεοῦ κατενεν-
[κόν]των [ὑδρίαν χρυσῆν] καὶ ἀργυρᾶν αὐ[τί]κα μ[ά]λα εἰς τὸν δῆμ-
ον· ὁ [δ]ὲ [βασιλ]ε[ὺς; . . . . μέν[ω]ν ὑδρίαν τὴν χαλκῆν ἑλκέτω τ-
ὸν κ[αττίτε]ρο[ν ἑκάτε]ρο[ν ἐ]μ μέρει καὶ τὸμ μὲμ πρότερον εἰς

τ[ὴν ὑδρίαν τὴν χρυσῆ]ν ἐμβαλέτω, τὸ[ν δὲ] ὕστερον εἰς τὴν ἀργ-
υρ[ᾶν καὶ . . ᐱ ᐱ . . . . .]ω, ὁ δὲ ἐπιστά[της τῶ]μ πρυτάνεων κατασημ-
μη[νάσ]θ[ω τῆι τοῦ δήμου] σφραγῖδι, παρασημηνάσθω δὲ καὶ τῶν
[ἄ]λλ[ων Ἀ]θ[ηναί]ω[ν] ὁ βου[λόμενο]ς· ἐπε[ιδὰν] δὲ κατασημανθῶσιν
[ἀν]ε[νεν]κ[όν]τω[ν] ο[ἱ ταμί]αι τ[ὰς] ὑδ[ρία]ς εἰς Ἀκρόπολιν· ἑλέσθω
[δὲ] ὁ [δῆμ]ο[ς τρ]ε[ῖς ἄνδ]ρας ἕ[να μ]ὲν ἐκ τῆς βουλῆς, δύο δὲ ἐξ Ἀθην-
αίω[ν ἁπάντων, οἵτινες εἰς Δελ]φοὺ[ς] ἀφικόμενοι τὸν θεὸν ἐπ-
[ε]ρ[ήσ]ο[ν]τ[αι κα]θ' [ὁπ]ότε[ρα τὰ γράμ]ματα ποιῶ[σι]ν Ἀθηναῖοι περ-
ὶ τ[ῆς ἱερᾶς Ὀργάδ]ο[ς εἴτε τὰ ἐκ] τῆς [χ]ρυσῆς ὑδρίας εἴτε τὰ ἐκ
[τῆς ἀργυρᾶς· ἐπειδὰν δ' ἔλθ]ωσιν παρὰ τοῦ θεοῦ καθελόντωσα-
[ν [1] τὰς ὑδρίας καὶ ἀναγ]νω[σ]θή[τ]ω τῶι δήμωι ἥτε μαντεία καὶ τὰ
[ἐκ τῶν καττιτέρ]ω[ν γ]ρ[άμμα]τ[α]· κ[α]θ' ὁπότερα δ' ἂν τὰ γράμματα ὁ
[θεὸς χρήσηι λῶι]ο[ν καὶ ἄμειν]ο[ν] εἶναι τῶι δήμωι τῶι Ἀθηναί-
[ων, κατὰ ταῦτα ποιεῖν, ὅπως ἂν] ὡς εὐσεβέστατα ἔχει τὰ πρὸς τ-
[οὺς θεοὺς καὶ νῦν καὶ τὸν λοιπ]ὸ[ν χ]ρόνο[ν] μ[ηδ]ὲν ἀσεβὲς γί[γ]ν-
[ηται περὶ τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος καὶ] περὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν τῶν Ἀ-
θ[ήνησιν . . . . . . γράψαι δὲ τ]ό[δε] τὸ ψ[ήφισ]μα καὶ τὸ πρότερον τὸ
. . . . τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς ἐ-
[ν στήλαιν λιθίναιν καὶ στῆσαι τὴν μ]ὲν Ἐλευσῖνι πρὸς τῶι π-
[ροπύλωι τοῦ ἱεροῦ, τὴν δὲ ἐν τῶι Ἐλευ]σ[ι]νίωι τῶι ἐν ἄστει, οὗ κ.τ.λ.

Τὰ ἐν τῇ μεταγραφῇ ἐκ συμπληρώσεως ἢ ἀναγνώσεως διάφορα τῶν παρὰ τῷ Φιλίῳ γράμματα εἶναι τὰ ἑξῆς·

Στ. 18. ἀΡείου. Φίλ. Β.—Στ. 22. γραμματέΑ. Φίλ. Ι.—Στ. 23. καττιτέρΟυς. Φίλ. Ω.—Στ. 25. ἀνΕιργασμένα. Φίλ. ≤.—Στ. 27. Τὸν ἕΤερον. Φίλ. Ε καὶ Υ.—Στ. 28. Νυν. Φίλ. Ι.—Στ. 29. Κατὰ λάθος ὁ Φίλ. σημειοῖ μεταξὺ *ὀργάδος* καὶ *ἄνε[τα]* χῶρον κενὸν τεσσάρων γραμμάτων, ἐν ᾧ λείπουσι μόνον τρία.—Στ. 34. μΑλα. Φίλ. Ω.—Στ. 35. ΜΕΝ.Ν. Φίλ. Ε.ΕΡΑΝ.—Στ. 36. ἑκάτεροΝΕμμέρει Καὶ. Φίλ. ΡΟΙ≤ΜΜΕΡΕΙΨΑΙ.—Στ. 42. τρΕι≤. Φίλ. ≤.Ε.—Στ. 44. καΘ. Φίλ. Ω.—γράμΜατα. Φίλ. Κ.—Στ. 45. Ὀργάδος. Φίλ. Ρ.—Στ. 46. κατὰ παραδρομὴν παρελείφθη ὁ στίχος ὑπὸ τοῦ Φιλ. ἐν τῇ δημοσιεύσει—Στ. 51 (Φιλ. 50). χρόνοΝ. Φίλ. ΡΟΝΟΚ.—ἀσεΒὲς. Φίλ. R.—γίγν. Φίλ. Π/ ΟΝ.—Στ. 53. (Φίλ. 52). Ψήφισμα. Φίλ. Υ.

Τὸ νόημα τοῦ ψηφίσματος εἶναι σαφές, πλὴν τῶν στ. 1-14 καὶ τῶν τελευταίων ἀπὸ στ. 57 καὶ ἑξῆς, οὓς περιττὸν ἐθεωρήσαμεν νὰ μεταγράψωμεν. Ἐν τοῖς πρώτοις (1-14) πρόκειται, φαίνεται, νὰ ἐκλεχθῶσι δέκα ἄνδρες, ὅπως, ἀφοῦ πρῶτον πιθανῶς ὁρκισθῶσιν ὅτι θὰ ἐπιτελέσωσι δικαίως καὶ εὐσεβῶς τὸ ἀνατεθὲν αὐτοῖς ἔργον, ἀναστήσωσι τοὺς ἐκπεπτωκότας ὅρους τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος παρισταμένων τοῦ ἱεροφάντου, τοῦ δᾳδούχου, τοῦ..... καὶ τοῦ βουλομένου ἐκ τῶν Ἀθηναίων[1].—Στ. 15-22 εἶναι σαφέστατοι· πλὴν τῶν φυσικῶν φυλάκων τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν, οἵτινες εἶναι οἱ ἱε-

[1] Ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ 300 πρὸ Χρ. (C. I. A. II 600. 45) εὕρηται *μισθωσάντωσαν*, τὸ μόνον παράδειγμα τοῦ τύπου τούτου, ὃ μνημονεύει ὁ Meisterhans (Gram. d. att. Inschriften σ. 133).

[1] Νομίζω δηλαδὴ ὅτι δύναται ν' ἀποκατασταθῇ ἡ ἀρχὴ τοῦ ψηφίσματος (στ. 4-15) οὕτω πως, κατ' ἔννοιαν τοὐλάχιστον:

[— — — ἑλέσθαι δὲ τὸν δῆμο]ν δέκα ἄνδρα-
[ς, πέντε μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων, πέντε δὲ ἐ]κ τῆς βουλῆς-

ρεῖς, παραγγέλλονται *καὶ* ἡ βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ πολλοὶ ἄλλοι νὰ φροντίζωσι περὶ αὐτῶν. — Στ. 22-29 εἶναι ὡσαύτως σαφέστατοι· πρόκειται νὰ ἐρωτηθῇ ὁ ἐν Δελφοῖς θεός, ἐὰν πρέπῃ νὰ μισθώσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἱερὰν Ὀργάδα (ὅπως διὰ τῶν μισθωμάτων οἰκοδομήσωσιν ἢ ἀποπερατώσωσιν οἰκοδόμημά τι ἱερὸν τῶν ἐλευσινίων θεῶν) ἢ ἐὰν εἶναι καλλίτερον ν' ἀφήσωσιν αὐτὴν ἀνείργαστον. Φαίνεται ὅμως, ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἦσαν σύμφωνοι περὶ τούτων καὶ ὅτι ὑπῆρχον ἄλλοι μὲν ἔχοντες συμφέρον νὰ μισθωθῇ ἡ ἱερὰ Ὀργάς, ἄλλοι δὲ ἐπιθυμοῦντες τὸ ἐναντίον· ἕνεκα τούτου λαμβάνονται πολλὰ προφυλακτικὰ μέτρα (στ. 29 ἑξ.), ὅπως μηδεὶς δυνηθῇ νὰ νοθεύσῃ τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ μηδ' *αὐτὴ ἡ Πυθία*. Αἱ ἐρωτήσεις θὰ γραφῶσιν ἐπὶ πλακῶν ἢ φύλλων κασσιτέρου, τὰ ὁποῖα ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων θὰ συνειλίξῃ (εἰς κυλίνδρους ἴσως), θὰ περιτυλίξῃ δι' ἐρίων, ὥστε νὰ μὴ διακρίνηται ὁ ἕτερος κασσίτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ θὰ ῥίψῃ εἰς ὑδρίαν χαλκῆν ἐνώπιον τοῦ δήμου, παρευθὺς δὲ οἱ ταμίαι τῆς Ἀθηνᾶς θὰ φέρωσιν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως δύο ὑδρίας, τὴν μὲν χρυσῆν, τὴν δὲ ἀργυρᾶν, λαμβάνων δ' ἄλλος ἄρχων, οὐχὶ ὁ ἐπιστάτης ὁ ἐκ τῶν προέδρων, θὰ ῥίψῃ τὸν μὲν ἕνα κασσίτερον εἰς τὴν χρυσῆν, τὸν δ' ἕτερον εἰς τὴν ἀργυρᾶν ὑδρίαν· ὥστε οὐδεὶς θνητὸς θὰ γινώσκῃ ποῖος ἐκ τῶν κασσιτέρων εὑρίσκεται εἰς τὴν χρυσῆν καὶ ποῖος εἰς τὴν ἀργυρᾶν· ἔπειτα αἱ ὑδρίαι θὰ σφραγισθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων καὶ τῶν βουλομένων ἐκ τῶν Ἀθηναίων καὶ θὰ κατατεθῶσιν ἐν τῇ Ἀκροπόλει· θὰ ἐκλέξῃ δὲ ὁ δῆμος τρεῖς ἄνδρας, οἵτινες μεταβάντες εἰς Δελφοὺς θὰ ἐρωτήσωσι τὸν θεὸν ἁπλῶς κατὰ ποῖα γράμματα πρέπει νὰ ποιήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος, εἴτε τὰ ἐκ τῆς χρυσῆς ὑδρίας εἴτε τὰ ἐκ τῆς ἀργυρᾶς· καὶ κατὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ θεοῦ θὰ πράξωσιν.

Ἀπὸ τοῦ στίχου 58 ἑξ. ἀναγράφονται διάφοροι δαπάναι, ἃς διατάσσεται νὰ πληρώσῃ ὁ ταμίας τοῦ δήμου, οὕτω εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν δύο στηλῶν, εἰς ἄλλην τινὰ ἀναγραφήν, εἰς ἐφόδια τῶν αἱρεθέντων ὅπως μεταβῶσιν εἰς Δελφούς, καὶ εἴς τινα ἄλλα ἄγνωστα ἡμῖν, ἀκολουθοῦσιν ἔπειτά τινα πάλιν περὶ τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος, ἀσαφῆ ὅμως, ὅπως νῦν ἔχουσι, καὶ τέλος καταγράφονται τὰ ὀνόματα πρῶτον μὲν τῶν δέκα ἀνδρῶν, ὡς φαίνεται, εἶτα δὲ τὰ τῶν τριῶν.

Ἡ τοῦ στ. 56: *π[ροπύλωι τοῦ ἱεροῦ* συμπλήρωσις εἶναι τοῦ καθηγητοῦ Στ. Κουμανούδη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἀπριλίου 1889.

Χρ. Τσουντας

[οἱ δὲ αἱρεθέντες ὀμνύντων ἐν τῶι Ἐλευσι]νίῳ τῶι ἐν ἄστ-
[ει ἀναστῆσαι τοὺς καταπεπτωκότας] τῆς ἱερᾶς Ὀργάδος ὅ-
[ρους μηδὲν ἀσεβὲς πράττοντες] μήτε χάριτος ἕνεκα μήτε
[χρημάτων, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς δικ]αιότατα καὶ εὐσεβέστατα τὰ
[πρὸς τοὺς θεοὺς ἔχει ἀπ]ὸ τῆς ἕκτης ἐπὶ δέκα τοῦ Ποσειδεῶ-
[νος τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ] ἐπὶ Ἀριστοδήμου ἄρχοντος· παρεῖν-
[αι δὲ τοῖς ἀνιστᾶσιν καὶ] τὸν Ἱεροφάντην καὶ τὸν δαιδοῦχο-
[ν καὶ . . . . καὶ] τῶν ἄλλων Ἀθηναίων τὸν β-
[ουλόμενον, ὅπως ἂν ὡς εὐσε]βέστατα καὶ δικαιότατα τοὺς ὅρ-
[ους ἱστῶσι· ἐπιμέλε]σθαι [δ]ὲ κτλ.

Οὕτω ὅμως οἱ στίχοι 5-11 θὰ εἶχον ἅπαντες 45 μόνον γράμματα, οὐχὶ 47, πλὴν δὲ τούτου καὶ τὰ ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς ὀνόματα τῶν αἱρεθέντων ἐπὶ τοὺς ὅρους, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τριῶν ἀνδρῶν τῶν εἰς Δελφοὺς πεμπομένων, φαίνεται ὅτι ἦσαν πλείονα τῶν δέκα. Ἕνεκα τῶν ἀμφιβολιῶν τούτων δὲν ἠθέλησα νὰ περιλάβω καὶ τοὺς στίχους 4—15 εἰς τὸ κείμενον.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 21 Μαΐου 1889.

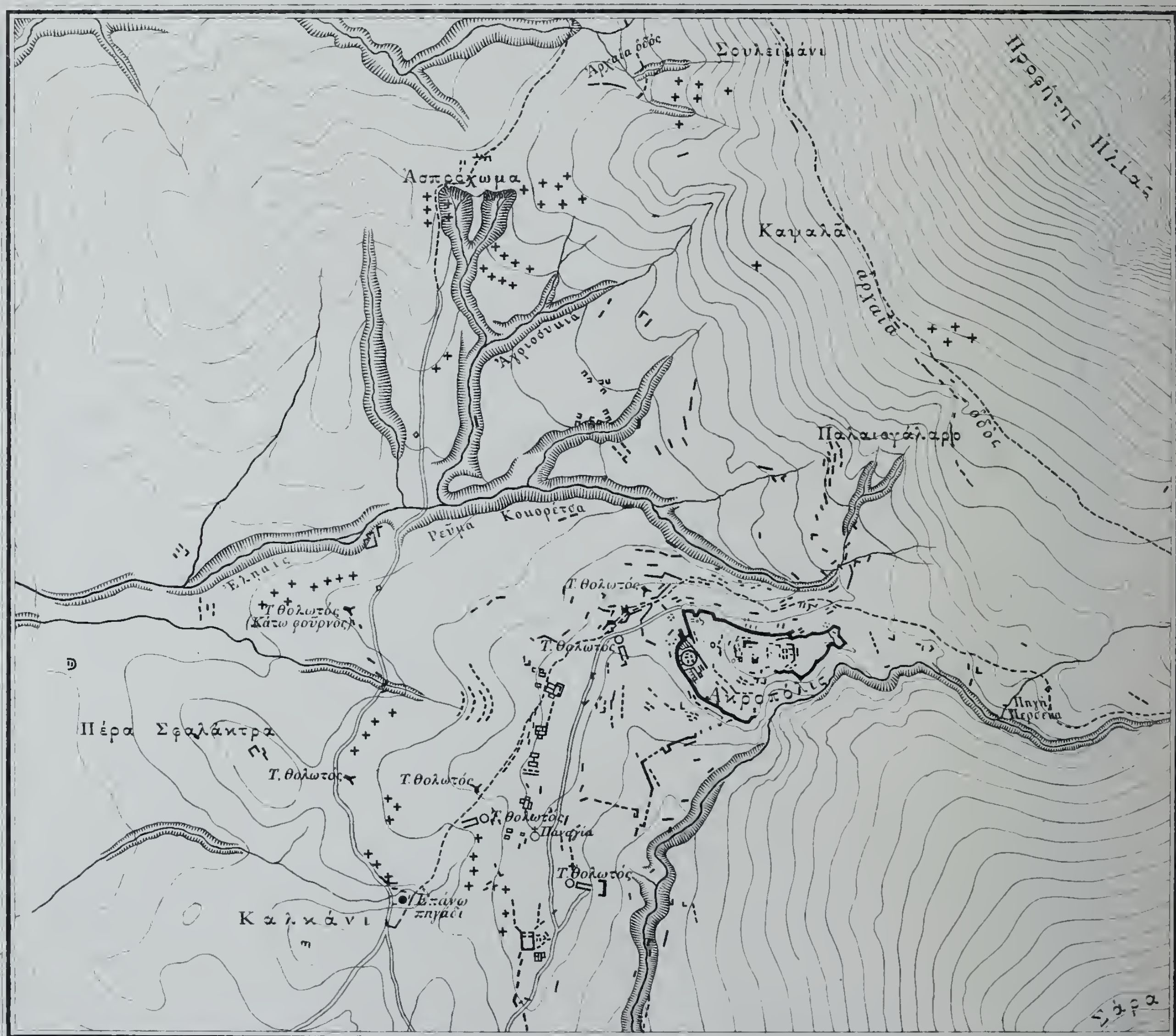
ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ

(πίν. 7-10).

Προπέρυσι κατ' Ὀκτώβριον ἀνέθηκέ μοι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία ν' ἀναζητήσω δαπάναις αὑτῆς τὸ κοινὸν νεκροταφεῖον τῆς πόλεως τῶν Ἀτρειδῶν, ἀρξαμένων δὲ τῶν ἐργασιῶν ἀνεκαλύφθησαν ἀμέσως μετά τινας δοκιμὰς δύο τάφοι ὅμοιοι τοῖς ἐν Ναυπλίῳ καὶ Σπάτᾳ πρὸ πολλοῦ γνωστοῖς· ἔκτοτε αἱ ἀνασκαφαὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ δύο μὲν καὶ ἥμισυν μῆνας τὸ 1887, τὸ δ' ἑπόμενον ἔτος ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐκαθαρίσθησαν ἐν ὅλῳ πεντήκοντα καὶ δύο τάφοι μὴ συναριθμουμένων καί τινων λίαν μικρῶν, ἐν οἷς οὐδὲν κτέρισμα εὑρέθη.

I. *Γενικαὶ παρατηρήσεις.*

Τὸ νεκροταφεῖον δὲν εἶναι ἓν συνεχές, εἶναι μᾶλλον πολλὰ νεκροταφεῖα ἢ συστάδες τάφων διεσπαρμέναι ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν πρὸς δυσμάς, βορρᾶν καὶ βορειοανατολικῶς τῆς πόλεως κειμένων, ὡς δεικνύει ὁ παρατιθέμενος χάρτης (ἀριθ. 1) ἀντιγραφεὶς ἀπὸ τοῦ πρώτου φύλλου τῶν Karten von Mykenae τοῦ Steffen· οἱ τάφοι ἐν αὐτῷ δηλοῦνται διὰ σταυρῶν. Μία συστὰς ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τῆς δυτικῆς

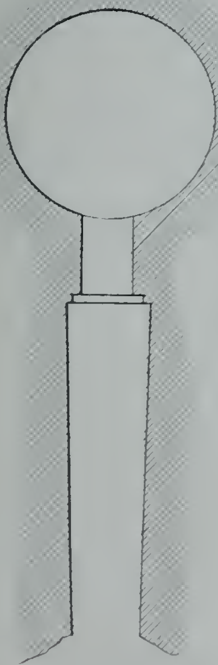

1

πλευρᾶς τῆς ῥάχεως, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας εἶναι ᾠκοδομημένη ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῆς Παναγίας, διακρίνονται δὲ καὶ ἴχνη τοῦ τείχους τῆς κάτω πόλεως· ἡ συστὰς αὕτη συνέκειτο ἐκ δεκατεσσάρων τάφων, ὧν εἷς θολωτὸς ὅμοιος τῷ παρὰ τὸ Ἡραῖον ἀνακαλυφθέντι καὶ τῷ τοῦ Μενιδίου, προστιθεμένου δὲ καὶ τούτου εἰς τοὺς τέως γνωστοὺς ἓξ γίνονται οἱ ἐν Μυκήναις θολωτοὶ τάφοι ἑπτά, ὅσους δηλαδὴ εἶδε πιθανῶς ὁ Παυσανίας[1]. Ἄλλη συστὰς ἀνακαλυφθεῖσα δυτικώτερον ταύτης περὶ τὸν πρὸ πολλοῦ γνωστὸν μικρὸν θολωτὸν τάφον, τὸν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ λόφου Πέρα Σφάλακτρα, ἐκτείνεται πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τοῦ *Ἐπάνω Πηγαδίου*, ἀποτελεῖται δ' ἐκ δέκα τάφων, ὧν μόνον ἑπτὰ ἀνεσκάφησαν. Τρίτη συστὰς κεῖται μεταξὺ τοῦ γνωστοῦ θολωτοῦ τάφου, ὅστις καλεῖται παρὰ τοῖς χωρικοῖς *Κάτω Φοῦρνος*, καὶ τῆς χαράδρας *Ἐληαῖς*. Ἄλλη συγκειμένη ἐξ ὀκτὼ τάφων ἀνεκαλύφθη μεταξὺ τῶν ῥευμάτων *Ἀγριοσυκιᾶς* καὶ *Ἀσπροχώματος*, ὀλίγον δὲ βορειοανατολικώτερον ταύτης πέμπτη ἀποτελουμένη ὑπὸ ἑπτὰ τάφων[1], καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ ῥεύματος *Ἀσπρόχωμα* ἕκτη ἐκ πέντε τάφων. Βορειοανατολικῶς τῶν συστάδων τούτων κατὰ τὴν θέσιν *Σουλεϊμάνι* ἀνεκαλύφθησαν ἓξ τάφοι, βορειοανατολικῶς δὲ τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τῶν θέσεων ***Κα***-

[1] Ἐπειδὴ ὁ τάφος οὗτος ἐσυλήθη ἤδη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν θὰ γείνῃ δὲ πλέον λόγος κατωτέρω περὶ αὐτοῦ παραθέτομεν ἐνταῦθα ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 3 τὸ σχέδιον αὐτοῦ μετὰ προσόψεως τῆς εἰσόδου καὶ συντόμου περιγραφῆς. Ὁ δρόμος εἶναι ὁριζόντιος, ἔχει δὲ πλάτος πρὸ τοῦ στομίου 3,10 μ., γίνεται ὅμως πρὸς τὴν ἔξοδον ὀλίγον στενότερος. Οἱ τοῖχοι αὐτοῦ εἶναι κτιστοὶ ἐκ λίθων μικρῶν, πλὴν τμήματός τινος ἑκατέρωθεν τοῦ στομίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ᾠκοδομημένον διὰ τετραγώνων πλίνθων λίθου ψαμμίτου· μῆκος ἔχει ὁ δρόμος 13,40 μ., τόσον εἶναι δηλαδὴ τὸ μῆκος τοῦ δεξιοῦ τῷ εἰσιόντι τοίχου, ἐν ᾧ ὁ ἕτερος σώζεται μόνον εἰς μῆκος 7,95 μ. Τὸ στόμιον ἔχει βάθος ἀμέσως ὑπὸ τὸ ὑπέρθυρον 3,68 μ., κάτω δὲ 3,25 μ., πλάτος ἄνω μὲν 1,68 μ., κάτω δὲ 1,91 καὶ ὕψος 3,50 μ. Τὸ ὑπέρθυρον ἀποτελεῖται ὑπὸ δύο πλακῶν λίθου ἀμυγδαλίτου, ὧν ἡ ἐνδοτέρα ἔχει μῆκος 3,70 μ., πλάτος 1,88 μ. καὶ πάχος 0,52 μ. Αἱ πλευραὶ τοῦ στομίου (παραστάδες) εἶναι ᾠκοδομημέναι διὰ μεγάλων τετραγώνων λίθων, ὧν οἱ ἁρμοὶ καλύπτονται ὑπ' ἀσβέστου σωζομένης ἔτι ἐνιαχοῦ· τὸ αὐτὸ παρετηρήθη ὡς γνωστὸν καὶ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Ἡραίου, ἐσχάτως δὲ καὶ ἐν τῷ παρὰ τὴν Σπάρτην τάφῳ τοῦ *Βαφειοῦ*. Τὸ ἄνωθι τοῦ ὑπερθύρου τρίγωνον, ὡς ἐκ τῆς προσόψεως φαίνεται, σώζεται ἔτι ἱκανῶς, φράσσεται δὲ διὰ τοίχου ἐκ πολὺ μικρῶν λίθων. Ἡ θόλος, ἧς ἡ κορυφὴ ἔχει καταπέσει μέχρι τοῦ τριγώνου περίπου, εἶναι ἐκτισμένη ἐκ μικρῶν πλακῶν, ἔχει δὲ διάμετρον 8,20 μέτρων. Τὸ στόμιον δὲν εὑρέθη πεφραγμένον διὰ τοίχου, ἔκειντο ὅμως κατὰ γῆς λίθοι, ἐξ ὧν ἀπεδεικνύετο, ὅτι κατεστράφη ὁ τοῖχος κατὰ τὴν σύλησιν τοῦ τάφου. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρίσκοντο ἀναμὶξ τεμάχια ἀγγείων διαφόρων ἐποχῶν, ἀπὸ τῆς μυκηναίας μέχρι σχεδὸν τῆς ῥωμαϊκῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐντός. Καὶ ὁ παρὰ τὸ Ἡραῖον τάφος ἦν ἀνοικτὸς μέχρι τῶν ὑστάτων ἑλληνικῶν χρόνων (ἴδε Mitth. des archæol. Inst. 1878, σ. 271 ἑξ.).

[1] Εἷς τούτων, οὗ ὁ δρόμος ἦτο ἀνοικτὸς ἐν μέρει, σημειοῦται ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ Steffen ὡς σπήλαιον (Höhle).

2

3

ψαλᾶ καὶ *Παληογάλαρο* ἄλλοι τέσσαρες, ὧν μόνον δύο ἀνεσκάφησαν. Τούτοις πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ τρεῖς μεμονωμένοι τάφοι, ἤτοι δύο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ *Ἀσπροχώματος* καὶ εἷς μεταξὺ *Καψαλᾶ* καὶ *Σουλεϊμανίου*.

Πλὴν τούτων πιθανὸν εἶναι νὰ ὑπάρχωσι νεκροταφεῖα καὶ παρὰ τὰς ἑξῆς θέσεις, ἂν καὶ δὲν ἐβεβαιώθη τοῦτο δι᾽ ἀνασκαφῶν· πρῶτον παρὰ τὸ *Γκουρτσοῦλι*, δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀνατολικῶς τῆς θέσεως *Καψαλᾶ*· δεύτερον πρὸς μεσημβρίαν τοῦ λόφου *Καλκάνι* παρὰ τὴν εἰς τὸ Χαρβάτι ἄγουσαν· τρίτον βορειοδυτικῶς τῆς θέσεως *Ἀσπρόχωμα* ἐν θέσει καλουμένῃ *Κάτω Σουλεϊμάνι*, βορειότερον δὲ ταύτης παρὰ τὴν θέσιν *Λιοφάτα*[1] καὶ τέλος κατὰ τὴν θέσιν *Βρασέρκα* παρὰ τὴν ἀπὸ Μυκηνῶν εἰς τὸ Ἡραῖον ἄγουσαν ὁδόν.

Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ χώρου διὰ τὰ νεκροταφεῖα πρώτιστα ἀπέβλεπον φυσικῷ τῷ λόγῳ εἰς τὴν ποιότητα τοῦ βράχου· ἐὰν οὗτος ἦτο λίαν σκληρός, ἐκρίνετο ἀκατάλληλος, διὰ τοῦτο δὲν εὑρίσκονται τάφοι εἰς τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τῆς Σάρας, ἔνθα ὁ βράχος εἶναι τιτανόλιθος δυσκόλως λαξευόμενος. Ἐνίοτε συνέβαινε ν᾽ ἀπατηθῶσι καὶ ἐν ᾧ ἔσκαπτον τὸν δρόμον ἐν βράχῳ μαλακῷ, ἀπήντων ἔπειτα σκληρὸν ἀκριβῶς ἐκεῖ, ὅπου ἔμελλον νὰ λαξεύσωσι τὸν τάφον· ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν ἐγκατέλειπον τὸ μέρος καὶ ἀνεζήτουν ἄλλο προσφορώτερον· κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς εὗρον τρεῖς δρόμους ἐγκαταλειφθέντας διὰ τὸν λόγον τοῦτον.

Δὲν εἶναι ὅμως βεβαίως αὐτὴ ἡ αἰτία, δι᾽ ἣν ἐν Μυκήναις δὲν εὑρίσκονται νεκροταφεῖα συνεχῆ, ὁποῖα εἶναι συνήθως τὰ τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων, ἅτινα δυνάμεθα πολλάκις νὰ παρακολουθήσωμεν ἐφ᾽ ἱκανὴν ὥραν ἐκτεινόμενα ἑκατέρωθεν τῶν δημοσίων ὁδῶν. Καὶ ἐν Μυκήναις τὰ νεκροταφεῖα εἶναι ἱδρυμένα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ τὰς λεωφόρους[2], οὐδέποτε ὅμως οἱ τάφοι κεῖνται ἐν γραμμῇ ἀδιακόπῳ, ἀλλὰ χωρίζονται αἱ συστάδες δι᾽ ἐκτάσεως, ἥτις συχνὰ δὲν φαίνεται ἀκατάλληλος πρὸς ἐλλάξευσιν τάφων. Αἴτιον τούτου, νομίζω, εἶναι, ὅτι ἑκάστη συστὰς ἀπετέλει τὸ νεκροταφεῖον ὡρισμένης κοινότητος, κώμης δηλονότι ἢ γένους,ὅπερ κατὰ τὴν παναρχαίαν ἐποχήν, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται, ἦτο τὸ αὐτό. Τῷ ὄντι ἐν Μυκήναις μόνον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἠδύνατο νὰ χωρήσῃ ἐντὸς τοῦ τείχους, οἱ λοιποί, οἱ καὶ πλείονες ἴσως, κατῴκουν ἐκτὸς αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως ἐν οἰκίαις ἀτάκτως διεσπαρμέναις, ἀλλ᾽ ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ Steffen (Karten von Mykenae, Text σελ. 37) ἐν συνοικίαις ἢ κώμαις κειμέναις παρὰ τὰς λεωφόρους. Ἐκ δὲ τοῦ παρατεθέντος χάρτου ἀποδεικνύεται, ὅτι δύο τοὐλάχιστον συστάδες τάφων, ἡ τῆς Παναγίας καὶ ἡ τοῦ Ἐπάνω Πηγαδίου, ἔκειντο μεταξὺ τῶν κωμῶν τούτων[1], ἄλλαι δέ τινες, ὡς ἡ τοῦ Κάτω Φούρνου καὶ ἡ τοῦ Παληογαλάρου δὲν ἀπεῖχον πολὺ αὐτῶν· συμπεραίνω λοιπόν, ὅτι ἐν ἑκάστῃ τῶν κωμῶν κατῴκει ἓν τῶν Μυκηναίων γενῶν καὶ ὅτι ἕκαστον γένος εἶχεν ἴδιον κοινὸν νεκροταφεῖον κείμενον πλησίον τῆς ἕδρας του. Τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην ἐπιβεβαιοῦσι δύο παρατηρήσεις· πρῶτον ὅτι συστάδων τινῶν οἱ τάφοι ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους ὁμοιότητά τινα, οὕτως εἰπεῖν, συγγενικὴν κατά τε τὴν κατασκευὴν καὶ τὰ κτερίσματα, ὁμοιότητα, ἥτις δὲν περιγράφεται μὲν εὐκόλως, γίνεται ὅμως κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἱκανῶς αἰσθητή· οὕτω οἱ τάφοι μιᾶς συστάδος ἔχουσι δρόμους μὲν πλατεῖς καὶ μακρούς, θαλάμους ὅμως σχετικῶς

[1] Ἡ θέσις δὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ Steffen, διότι κεῖται περὶ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας βορειότερον τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, δεξιὰ τῆς ἀπὸ Ἄργους εἰς Κόρινθον ἀγούσης.

[2] Τὸ πρῶτον μνημονευθὲν νεκροταφεῖον τῆς Παναγίας κεῖται ἀμέσως ἔξω τοῦ τείχους τῆς κάτω πόλεως, ὥστε ἀναμφιβόλως ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ὁδός τις, ἀφοῦ μάλιστα ἀμφότερα τὰ ἀρχαῖα φρέατα κατὰ τὸ μέρος τοῦτο κεῖνται. Ἡ δὲ ἀπὸ *Ἐπάνω Πηγαδίου* παρὰ τὸν μικρὸν θολωτὸν τάφον ἄγουσα ἀτραπὸς εἶναι βεβαίως ἀρχαία, διότι εὑρίσκονται παρ᾽ αὐτὴν καὶ τάφοι χρόνων ἑλληνικῶν, ὥστε καὶ τὸ δεύτερον νεκροταφεῖον παρ᾽ ὁδὸν ἔκειτο· τὸ αὐτὸ ἰσχύει περὶ τῶν δύο συστάδων τῶν κατὰ τὴν θέσιν *Ἀσπρόχωμα* κειμένων, ὡς ἀποδεικνύει ὁ ἐνταῦθα πύργος πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ὁδοῦ· ἡ σημερινὴ ἀτραπὸς διακλαδοῦται ὀλίγον βορειότερον τοῦ πύργου καὶ ὁ μὲν δυτικώτερος αὐτῆς κλάδος διευθύνεται κατ᾽ εὐθεῖαν πρὸς βορρᾶν, ὁ δ᾽ ἀνατολικώτερος ἀνέρχεται ἐπὶ *ἰχνῶν ἀρχαίας ὁδοῦ* τὴν μεσημβρινὴν ὄχθην τῆς χαράδρας *Σουλεϊμάνι* καὶ εἶτα διαβαίνει αὐτήν· ἐνταῦθά που κεῖται τὸ νεκροταφεῖον *Σουλεϊμανίου*, ὀλίγον δὲ περαιτέρω σώζονται ἐπὶ ἄλλης μικρᾶς χαράδρας λείψανα ἱκανὰ ἀρχαίας γεφύρας. Τέλος οἱ τάφοι τοῦ Καψαλᾶ εὑρίσκονται ἐπ᾽ αὐτῆς σχεδὸν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἥτις ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ἀνερχομένη πρὸς τὴν Περσείαν πηγὴν στρέφεται εἶτα πρὸς τὰ βορειοδυτικά,ὅπως περικάμψῃ τὸν Προφήτην Ἠλίαν· ἡ σημερινὴ ἀτραπὸς βαίνει μέχρι τινὸς ἐπὶ τῶν *ἰχνῶν τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ*. Ὅσον δ᾽ ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ Μυκηνῶν εἰς τὸ Ἡραῖον ἄγουσαν ὁδὸν εἶναι γνωστόν, ὅτι διήρχετο παρὰ τὴν θέσιν Βρασέρκα, κατ᾽ ἀκολουθίαν καὶ τὸ ἐνταῦθα ὑποτιθέμενον νεκροταφεῖον παρ᾽ αὐτὴν ἔκειτο.

[1] Κατὰ τὸν Adler (ἐν Schliemann Tiryns σ. XXXVIII) τὸ τεῖχος τῆς κάτω πόλεως περιέβαλλε πολὺ μεῖζον μέρος ἢ ὅσον παραδέχεται ὁ Steffen· κατὰ τὸν πρῶτον ἐκ τῶν θολωτῶν τάφων εἷς μόνος, ὁ καλούμενος *Κάτω Φοῦρνος*, ἔκειτο ἐκτὸς αὐτοῦ. Ὥστε κατὰ τὸν Adler καὶ τὰ νεκροταφεῖα Παναγίας καὶ Ἐπάνω Πηγαδίου θὰ ἔκειντο ἐντὸς τοῦ τείχους.

μικρούς, ἐν ᾧ οἱ ὑπὸ τὴν Παναγίαν τάφοι, ὅταν ἔχωσι μεγάλους δρόμους ἔχουσι καὶ θαλάμους ἀναλόγους τὸ μέγεθος· ἡ παρὰ τὸν Κάτω Φοῦρνον συστὰς περιεῖχε μεταξὺ ἄλλων τάφων καὶ τρεῖς ἱκανῶς πλουσίους, μόνον ὅμως πρὸ τοῦ στομίου τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν εὑρέθησαν κοσμήματά τινα ἐξ ὑελώδους μάζης, ἐν ᾧ ἐν τοῖς μεγαλειτέροις τάφοις τῆς συστάδος τῆς Παναγίας εὕρομεν πάντοτε πρὸ τοῦ στομίου μέγα πλῆθος κτερισμάτων, ἐνίοτε πλείονα ἢ ἐντὸς τοῦ θαλάμου. Τέλος οἱ τάφοι τῆς ἀνατολικῶς τῆς θέσεως *Ἀσπρόχωμα* ἀνακαλυφθείσης συστάδος εἶναι πάντες μέτριοι τὸ μέγεθος, ἀναλόγως ὅμως τοῦ μεγέθους των εὑρέθησαν πάντες ἱκανῶς πλούσιοι· ἐν οὐδενὶ ἐξ αὐτῶν εὑρέθη ἐλεφάντινόν τι ἀντικείμενον ὁπωσοῦν ἄξιον λόγου, πάντες ὅμως, πλὴν ἑνός, περιεῖχον λίθους ἐγγεγλυμμένους. Τοιαύτας μικρὰς ὁμοιότητας ἠδυνάμην ν' ἀπαριθμήσω καὶ ἄλλας. Ἡ δευτέρα παρατήρησις εἶναι, ὅτι *μεμονωμένοι* τάφοι, πλὴν μιᾶς περιστάσεως[1], δὲν ἀνεκαλύφθησαν, ὅπερ θὰ συνέβαινεν, ἐὰν ἕκαστος ἠδύνατο νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ κατασκευάσῃ τὸν τάφον του ὅπου ἤθελεν.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται, ὅτι αἱ πανάρχαιαι Μυκῆναι ᾠκοῦντο, ὡς ἡ Σπάρτη κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔτι χρόνους, κατὰ κώμας (Θουκ. 1, 10) καὶ ὅτι ὡς οἱ Σπαρτιᾶται ἔθαπτον καὶ οἱ Μυκηναῖοι *ἐντὸς τῆς πόλεως* (Πλουτ. Λυκ. 27), δηλαδὴ μεταξὺ τῶν κωμῶν, οὐχὶ ὅμως ὅπου ἤθελεν ἕκαστος, ἀλλ' ἕκαστον γένος ἐν ἰδίῳ νεκροταφείῳ. Ὑποθέτω δὲ ὅτι καὶ περὶ τῆς Σπάρτης δὲν πρέπει νὰ ἐξηγῶμεν οὕτω τοὺς λόγους τοῦ Πλουτάρχου, ἀλλ' ὅτι τὰ νεκροταφεῖα ἔκειντο μεταξὺ τῶν κωμῶν, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ πόλις. Διότι καὶ ἐν Σπάρτῃ τὰ γένη ἀρχικῶς κατῴκουν βεβαίως κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων καὶ εἶχον ἕκαστον ἴδιον νεκροταφεῖον, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ τάφοι τῶν Εὐρυποντιδῶν καὶ τῶν Ἀγιαδῶν, ὧν οἱ μὲν ἔκειντο εἰς τὸ νότιον, οἱ δὲ εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως.

Τὸ ἔθος τοῦ νὰ θάπτωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως ὑποθέτει ὁ Dümmler (Mitth. des archaeol. Inst. Athen. Abtheil 1888 σ. 295) ὅτι παρέλαβον οἱ Σπαρτιᾶται ἐκ Λυκίας, νομίζω ὅμως ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναζητῶμεν τόσον μακρὰν τὴν πηγὴν αὐτοῦ· πιθανώτατα ἦν ἔθος κοινὸν ὄχι μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων λαῶν, πηγάζει δὲ κατὰ τὴν γνώμην μου ἁπλούστατα ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἱδρύσεως τῶν πόλεων· ὅπως ἡ Σπάρτη, οὕτω καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἴσως πᾶσαι, δὲν ἐκτίσθησαν ἐξ ἀρχῆς ἐντὸς χώρου περιβαλλομένου ὑπὸ τειχῶν, ἀλλ' ᾠκήθησαν κατὰ γένη ἐν κώμαις ἀτειχίστοις περί τινα λόφον ὠχυρωμένον συνήθως· ἡ γῆ διενεμήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐχὶ ἀμέσως μεταξὺ τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ μεταξὺ *τῶν γενῶν*, ὑφ' ἑκάστου τῶν ὁποίων ἐκαλλιεργεῖτο τὸ αὐτῷ ἀνῆκον *ἐν κοινῷ*[1], πλὴν μέρους ὡρισμένου εἰς νεκροταφεῖον· οὕτω φυσικῶς τὰ νεκροταφεῖα τῶν γενῶν ἔκειντο μεταξὺ τῶν κωμῶν, αἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνοντος τοῦ πληθυσμοῦ ἡνώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν μίαν πόλιν, τότε δὲ εὑρέθησαν οἱ τάφοι περικυκλούμενοι ὑπὸ οἰκιῶν· συγχρόνως πολλαχοῦ παρέστη ἡ ἀνάγκη νὰ ὀχυρωθῇ ἡ πόλις διὰ τείχους, ὅπερ νὰ περιλαμβάνῃ ὅσον οἷόν τε πλείστους τῶν πολιτῶν· ἀπηγορεύθη λοιπὸν ἡ ἐντὸς αὐτοῦ ταφὴ ἕνεκα λόγων ἀσφαλείας, οἰκονομίας καὶ ὑγιεινῆς. Ἐν Ἑλλάδι ἡ Σπάρτη ἐτήρησεν ἐπὶ μακρὸν τὸ παλαιὸν ἔθος καὶ διότι μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἑλληνικῆς αὐτονομίας ἔστερξε νὰ περιβληθῇ τεῖχος καὶ διότι ἡ πόλις αὕτη ἀείποτε διεκρίθη ἐπὶ τῇ μεγίστῃ συντηρητικότητι τῶν ἐθίμων της. Ἀπ' ἐναντίας αἱ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν κῶμαι, ὧν τινες ἐκ τοῦ ὀνόματός των σαφῶς ἀναγνωρίζονται ὡς ἕδραι γενῶν, ἐνωρὶς ἀνεπτύχθησαν εἰς πόλιν, ἕνεκα τούτου ἐνωρὶς καὶ τὰ νεκροταφεῖα μετετέθησαν ἔξω αὐτῆς· πρότερον ὅμως βεβαίως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔθαπτον ὡς οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ Μυκηναῖοι, μεταξὺ τῶν κωμῶν. Εἰς μεταβατικὴν δὲ ἐποχὴν ἀνήκουσιν, ὡς φαίνεται, οἱ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀκροπόλεως ἐν οἰκοπέδοις ἀνακαλυφθέντες μεμονωμένοι τάφοι, οἵτινες ἐπιβεβαιοῦσι τὴν τοῦ Πλάτωνος ἐν Μίνῳ 315 εἴδησιν, ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι Ἀθηναῖοι ἔθαπτον ἐν ταῖς οἰκίαις των. Ὁ Dümmler ἄνευ λόγου, ὥς μοι φαίνεται, θεωρεῖ καὶ ταύτην τὴν

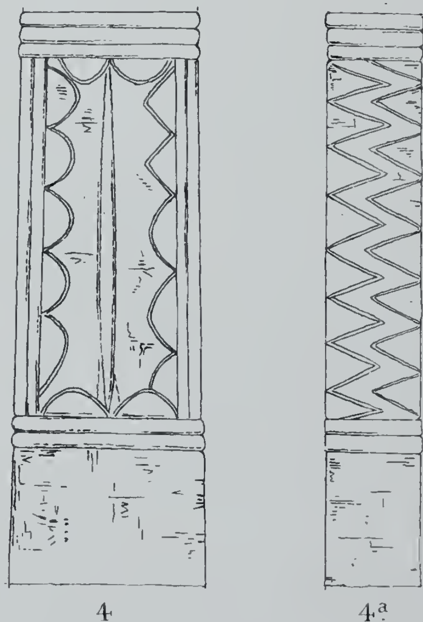
[1] Ἀνωτέρω ἐμνημονεύθησαν πλὴν τοῦ μεταξὺ Καψαλᾶ καὶ Σουλεϊμανίου καὶ δύο ἄλλοι τάφοι ὡς μεμονωμένοι· τὸ μέρος ὅμως ἐκεῖ δὲν ἠρευνήθη καλῶς, ὥστε δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλοι.

[1] Ἴχνη κοινοκτημοσύνης τῆς γῆς ἀνευρίσκει ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ὁ Ridgeway (Journal of hell. Studies 1885 σ. 319 ἑξ.).

εἴδησιν ἀναφερομένην εἰς ἔθος μὴ ἑλληνικόν[1].

Ἐκ τῶν ἐξ τέως γνωστῶν θολωτῶν τάφων ἐν Μυκήναις οἱ ἀπώτερον τοῦ τείχους κείμενοι τρεῖς ἀνήκουσιν εἰς τρία διάφορα νεκροταφεῖα, δύο δὲ οἱ μεγαλοπρεπέστατοι κατεσκευάσθησαν χάριν ἀσφαλείας ἐντὸς τοῦ τείχους, διότι οἱ δρόμοι αὐτῶν οὐδέποτε ἐπληροῦντο χωμάτων (Adler παρὰ Schliemann-Tiryns σ. XXXV ἑξ.), ἄγνωστον ὅμως μοι εἶναι διατί καὶ ὁ ἕκτος τάφος ὁ πρὸς βορρᾶν τῆς πύλης τῶν λεόντων κείμενος εἶναι μεμονωμένος, διότι νεκροταφεῖον πλησίον αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω· ἴσως οἱ βασιλεῖς καὶ ἄνακτες, εἰς οὓς ἀνῆκον οἱ θολωτοὶ τάφοι, δὲν ἦσαν πάντοτε ὑποχρεωμένοι νὰ θάπτωσιν, ὅπου καὶ οἱ κοινοὶ γεννῆται.

Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν δὲν ἐβεβαιώθη, ἐὰν οἱ τάφοι εἶχον διακριτικόν τι σημεῖον ἐξωτερικόν, κλίνω ὅμως νὰ πιστεύσω τοῦτο, διότι τοῦ 51ου τάφου τὸ στόμιον εὗρον πεφραγμένον διὰ δύο πωρίνων στηλῶν, ὧν ἡ ἑτέρα φέρει ἐπὶ τριῶν πλευρῶν ἐγγεγλυμμένα τὰ κοσμήματα, ὧν δημοσιεύονται αἱ εἰκόνες ὑπ' ἀριθ. 4 καὶ 4α τῶν στενῶν πλευρῶν ἀμφοτέρων τὸ κόσμημα εἶναι τὸ αὐτό. Τὸ ὕψος τῆς στήλης εἶναι 0.76, τὸ πλάτος ἄνω μὲν 0.23, κάτω δὲ 0.26. Ἡ δευτέρα στήλη δὲν ἔχει κοσμήματα. Ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ κάτω μέρος δὲν εἶναι καλῶς ἐξειργασμένον φαίνεται ὅτι ἦσαν προωρισμέναι, ὅπως ἐμπηγνύωνται εἰς τὴν γῆν. Ὁ 51ος τάφος εἶναι τόσον μικρός, ὥστε δὲν δύναται ἄνθρωπος νὰ σταθῇ ἐν αὐτῷ ὀρθός, δὲν περιεῖχε δὲ καὶ οὐδὲν σχεδὸν κτέρισμα· ὑποθέτω δὲ ὅτι αἱ στῆλαι ἐλήφθησαν ἐξ ἄλλων τάφων παρημελημένων ἤδη, ἄνωθι τῶν ὁποίων ἦσαν ἐμπεπηγμέναι· ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει ἀνάγκην ἀσφαλεστέρων ἀποδείξεων.

4 4.a

Οἱ δρόμοι τῶν τάφων εἶναι ἄλλοτε μὲν ὁριζόντιοι, ἄλλοτε δὲ μᾶλλον ἢ ἧττον κατωφερεῖς πρὸς τὸ στόμιον· ὁ τοῦ 10ου μάλιστα τάφου ἦτο τόσον κατωφερής, ὥστε εἶχε καὶ ἐννέα βαθμῖδας λελαξευμένας ἐν τῷ βράχῳ, ὅπως εὐκολώτερον κατέρχωνται[1]. Τῶν μεγαλειτέρων καὶ ἐπιμελέστερον εἰργασμένων τάφων οἱ δρόμοι εἶναι πλατεῖς κάτω καὶ στενότεροι πρὸς τὰ ἄνω· μάλιστα πρὸς τὸ στόμιον γίνονται ἄνω τόσον στενοί, ὥστε ἡ πρόσοψις τῆς εἰσόδου καταντᾷ ἐντελῶς τριγωνικὴ (ἴδε σχέδιον ἀριθ. 12). Καὶ τὸ στόμιον εἶναι συνήθως πλατύτερον μὲν κάτω, στενότερον δὲ ἄνω· οὕτω τοῦ 27ου τάφου τὸ στόμιον ἔχει πλάτος κάτω μὲν 1,36 μ., εἰς ὕψος δὲ 1,65 μ. μόνον 1,13· ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὅλον ὕψος τοῦ στομίου, οὗ τὸ ὑπέρθυρον δὲν σώζεται νῦν, ἦτο πιθανώτατα πολλῷ μεῖζον, ἡ διαφορὰ τοῦ κάτω ἀπὸ τοῦ ἄνω πλάτους ἦτο καὶ αὐτὴ μείζων τῶν 0,23 μ.

Οἱ θάλαμοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τετράγωνοι· μόνον τῶν μικροτέρων καὶ ἀμελέστερον εἰργασμένων τάφων τὸ σχῆμα πλησιάζει πρὸς τὸν κύκλον· καὶ τῶν τετραγώνων ὅμως θαλάμων αἱ γωνίαι δὲν εἶναι πᾶσαι καὶ πάντοτε ὀρθαί, ἀλλ' αἱ τῷ στομίῳ παρακείμεναι δύο ἐνίοτε ὀξεῖαι (ἴδε τὸ σχέδιον ἀρ. 6). Ἡ ὀροφὴ ἔχει σχῆμα ἀετοῦ, ὅπως καὶ εἰς τοὺς τάφους τοῦ Σπάτα καί τινας τοῦ Ναυπλίου· ἡ κλίσις τῆς στέγης ἐξάγεται ἐκ τῶν κατωτέρω παρ' ἑκάστῳ τῶν περιγραφομένων τάφων διδομένων μέτρων.

[1] Ἔνθ' ἀνωτ. vielleicht trifft die Nachricht für die ungriechische Bevölkerung zu, welche das Pelasgikon erbaut hatte und den attischen Bergen ihre Namen gegeben hat, welche man in Attika Pelasger oder Tyrrener nannte, während man sie im benachbarten Megara Karer hiess.

[1] Βαθμῖδας εἶχε καὶ ὁ δρόμος ἑνὸς τῶν ἐν Ἰαλυσσῷ ὑπὸ Biliotti ἀνακαλυφθέντων τάφων (ἴδε Furtwängler und Löschke Myken. Vasen σ. 3).

Τὸ μέγα πλῆθος τῶν τάφων ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς ἁπλοῦ θαλάμου· ἐκ τῶν πεντήκοντα καὶ δύο ἀνακαλυφθέντων ἐν Μυκήναις τρεῖς μόνον ἔχουσι καὶ δεύτερον θάλαμον, ἄλλοι τρεῖς ἔχουσι *κόγχας* καὶ εἷς καὶ δεύτερον θάλαμον καὶ κόγχην. Εἰς τρεῖς ἐκ τῶν τεσσάρων περιπτώσεων αἱ κόγχαι κεῖνται *δεξιὰ* τῷ εἰσιόντι εἰς τὸν θάλαμον, ἅπαξ δὲ μόνον ἀριστερά, οἱ δὲ μικρότεροι θάλαμοι δὶς μὲν ὡσαύτως δεξιά[1], ἅπαξ ἀριστερὰ καὶ ἅπαξ ἀπέναντι τοῦ στομίου (τάφος 5ος, οὗ ὅρα τὸ σχέδιον ὑπ' ἀριθ. 5). Διάφορον τοῦ συνήθους σχῆμα ἔχουσιν οἱ τάφοι 25ος καὶ 42ος, περὶ ὧν ἴδε κατωτέρω ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑκατέρου περιγραφῇ· αὐτόθι καὶ περὶ τοῦ 49ου, οὗ αἱ πλευραὶ εἶναι ἐν μέρει ἐπενδεδυμέναι διὰ τοίχου κτιστοῦ.

Ἐν τοῖς δρόμοις εὑρίσκοντο πάντοτε τεμάχια ἀγγείων καὶ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα, ἅπαντα ὅμως τῆς μυκηναίας λεγομένης ἐποχῆς, οὐδὲν δὲ μεταγενέστερον, ἐξ οὗ ἀκολουθεῖ, ὅτι αὐτοὶ ἅπαξ πληρωθέντες χωμάτων μετὰ τὴν τελευταίαν ἐνταφίασιν δὲν ἠνοίχθησαν πλέον, ἐκτὸς ἐὰν ἐσυλήθη τις ὑστερώτερον· τοιούτους ὅμως σεσυλημένους πλὴν τοῦ θολωτοῦ ἕνα μόνον εὗρον, ὅστις βεβαίως ἦτο ἀνοικτὸς ἐν χρόνοις πολὺ ὑστερωτέροις, διότι εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ λυχνίαι πολλαί.

Τὰ στόμια ἦσαν πάντοτε πεφραγμένα διὰ τοίχου ἐκ λίθων κοινῶν, ἅπαξ δὲ (τάφος 24ος) ἐκ πλίνθων ὠμῶν· ὁ τοῖχος ὅμως δὲν ἔφθανεν ἀκριβῶς μέχρι τοῦ ὑπερθύρου, ἀλλ' ἀφίνετο πάντοτε μικρὸν κενόν· κατόπιν ἐπληροῦτο ὁ δρόμος διὰ χωμάτων, ὅταν δὲ ἡ πλήρωσις ἔφθανεν ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ὑπερθύρου, ἔθετον πρὸ τοῦ κενοῦ λίθους ὀγκώδεις, οἵτινες ἐμπόδιζον τὰ χώματα νὰ καταρρεύσωσιν εἰς τὸν θάλαμον· ἐπὶ τῶν ὀγκωδῶν λίθων ἔρριπτον εἶτα ἄλλους πολλοὺς μέχρι τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς γῆς οὕτως ὥστε τὸ πρὸ τοῦ τριγώνου μέρος τοῦ δρόμου ἐπληροῦτο κυρίως διὰ λίθων, ὧν ἡ ἐξαγωγὴ ἄνωθεν ἦτο δυσκολωτάτη, ἂν μὴ ὅλως ἀδύνατος, διότι, ὡς εἴπομεν ἤδη, τὰ χείλη τοῦ δρόμου μάλιστα πρὸ τοῦ στομίου συνερχόμενα σχεδὸν ἐκλείοντο· διὰ ν' ἀνοιγῇ λοιπὸν ὁ τάφος ἀνάγκη ἦτο ν' ἀρχίσωσιν ἐκκενοῦντες τὸν δρόμον ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτοῦ ἄκρου, ὃ ἀπῄτει πολὺν χρόνον καὶ πολλὴν ἐργασίαν.

Πρὸ τοῦ τοίχου, δι' οὗ ἐφράσσετο τὸ στόμιον, εὑρέθησαν πολλάκις ὀστᾶ ζώων, δὶς δ' ἢ τρὶς καὶ κέρατα βοὸς καὶ προβάτων· ὅμοια ὀστᾶ εὑρίσκοντο καὶ *ἐπὶ* τοῦ τοίχου ἐν τῷ κενῷ χώρῳ τῷ ὑπὸ τὸ ὑπέρθυρον ἀφιεμένῳ, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀστᾶ μικρῶν ζώων, ἴσως πτηνῶν. Ἡ εὕρεσις αὐτῶν ἐνταῦθα εἶναι προφανὴς ἀπόδειξις, ὅτι τὸ κενὸν δὲν ἦτο τυχαῖον[1]· ἴσως ἀπέθετον ἐπὶ τοῦ τοίχου τεμάχια κρέατος χάριν τοῦ νεκροῦ. Ἀλλὰ καὶ *ἀνθρώπων* ὀστᾶ εὑρέθησαν πολλάκις πρὸ τοῦ στομίου ἢ ἀνωτέρω αὐτοῦ πρὸ τοῦ τριγώνου, ἢ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· τοὺς πλείστους νεκροὺς (ἐν ὅλῳ ἕξ) εὕρομεν ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ 15ου τάφου τεθαμμένους ἐπ' ἀλλήλων κατὰ διαστήματα ἄνωθι τοῦ στομίου πρὸ τοῦ τριγώνου, οὗ τὸ ὕψος (μὴ συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ ὕψους τοῦ στομίου) εἶναι σχεδὸν *ἑπτὰ* μέτρων· οἱ νεκροὶ ἔκειντο κατὰ τὸ πλάτος τοῦ τριγώνου ἔχοντες τὰς κεφαλὰς οἱ μὲν τέσσαρες πρὸς τὸ Μ, οἱ δὲ δύο πρὸς τὸ Β μέρος αὐτοῦ· παρ' αὐτοῖς εὑρέθησαν καὶ τεμάχια ἀγγείων κοινῶν ἄνευ κοσμημάτων καὶ ὀστᾶ ζώων (βοός;). Ἐπειδὴ δὲ ὡς εἴπομεν ἤδη, τὸ πρὸ τοῦ τριγώνου μέρος τοῦ δρόμου ἐπληροῦτο συνήθως διὰ λίθων, ἐννοεῖται ὅτι ἡ κοίτη τῶν νεκρῶν τούτων δὲν ἦτο μαλακή, ἐπιέζοντο δ' ἄνωθεν ὡσαύτως διὰ λίθων. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπιτρέπεται νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι δὲν ἀνῆκον εἰς τὴν ἐν τῷ θαλάμῳ τεθαμμένην οἰκογένειαν· διότι ἐν πλείσταις περιπτώσεσι παρετηρήθη, ὅτι ὁσάκις ὁ τάφος ἐπληροῦτο νεκρῶν καὶ δὲν ἐχώρει πλέον ἄλλους, συνέλεγον τὰ ὀστᾶ τῶν προτεθνηκότων ἐν σωρῷ παρά τινα γωνίαν ἢ ἔσκαπτον λάκκον ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ τάφου καὶ τὰ ἀπέθετον ἐν αὐτῷ· δὲν εἶναι λοιπὸν φανερὸς ὁ λόγος, δι' ὃν ἤθελον θάψει μέλη τῆς οἰκογενείας πρὸ τοῦ τριγώνου· ἀλλὰ καὶ συγγενεῖς πτωχοὶ δὲν δύνανται νὰ εἶναι, διότι φαίνεται ἀπαράδεκτον, ὅτι μυκηναία οἰκογένεια, ὅσον πτωχὴ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, δὲν εἶχεν ἴδιον τάφον· πλὴν δὲ τούτου οἱ πρὸ τοῦ τριγώνου κείμενοι ἓξ νεκροὶ ἐτάφησαν πιθανώτατα *συγχρόνως* κατὰ τὴν τελευταίαν πλήρωσιν τοῦ δρόμου διὰ χωμάτων· διότι

[1] Καὶ ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος λεγόμενος τάφος ἐν Μυκήναις καὶ ὁ τοῦ Μινύου θησαυρὸς ἐν Ὀρχομενῷ καὶ ὁ τοῦ Σπάτα μέγιστος τάφος ἔχουσι τοὺς δευτέρους θαλάμους δεξιὰ τῷ εἰσιόντι, ὥστε φαίνεται ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ σύνηθες.

[1] Καὶ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Μενιδίου παρετηρήθη, ὅτι ὁ τὸ στόμιον φράσσων τοῖχος δὲν ἔφθανε μέχρι τοῦ ὑπερθύρου (Kuppelgrab von Menidi σ. 11). Τὸ αὐτὸ βεβαιοῖ ὁ Σταματάκης καὶ περὶ τῶν τάφων τοῦ Ἡραίου καὶ τοῦ Σπάτα (ἴδε ἀνωτ.).

ἐὰν ἐθάπτοντο κατὰ ἓξ διαφόρους ἐποχάς, ἔπρεπε τὰ ὀστᾶ τῶν πρώτων ταφέντων νὰ μετακινηθῶσι καὶ διασκορπισθῶσιν, ἐὰν ἐξεκενοῦτο ὅλος ὁ δρόμος ἢ καὶ μέρος μόνον αὐτοῦ· διότι καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τῆς ἐκκενώσεως γινομένης καθ᾽ ἃ ἐρρήθη κατ᾽ ἀνάγκην ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄκρου τοῦ δρόμου δύσκολον ἦτο νὰ ὑπολογίζωσιν ἑκάστοτε τὸ βάθος, ἐν ᾧ ἔκειτο ὁ ἀμέσως προτεθαμμένος, ὥστε νὰ μὴ φθάνωσιν μέχρις αὐτοῦ καὶ τὸν ταράττωσιν· ἐκτὸς δὲ τούτου θὰ παρετηροῦντο καὶ σημεῖα τινὰ τῆς ἐπανειλημμένης ταύτης ἀνασκαλεύσεως μέρους τοῦ δρόμου. Ἀλλ᾽ ἐὰν ἐτάφησαν καὶ οἱ ἓξ νεκροὶ ὁμοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ᾽ ὃν τελευταῖον ἐχώσθη ὁ δρόμος ὅπως μὴ ἀνοιχθῇ πλέον μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, μία μόνη ἐξήγησίς μοι φαίνεται δυνατή, ὅτι ἦσαν δοῦλοι ἢ αἰχμάλωτοι *σφαγέντες* καὶ ταφέντες μετὰ τοῦ νεκροῦ, ὅστις τελευταῖος κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων του. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἦτο κοινὸν πολλοῖς λαοῖς συγγενεύουσι μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ [1], λείψανα δ᾽ αὐτοῦ ἀρίδηλα ἐσώθησαν καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ, ὅστις ποιεῖ τὸν Ἀχιλλέα σφάζοντα ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ Πατρόκλου πλὴν ἵππων, κυνῶν καὶ ἄλλων ζώων καὶ δώδεκα αἰχμαλώτους Τρῶας.

Σχεδὸν ἐν πᾶσι τοῖς τάφοις ὑπῆρχον ἄνθρακες, ἐν τοῖς πλείστοις ὅμως τόσον ὀλίγοι, ὥστε ἦτο πρόδηλον, ὅτι προήρχοντο ἐκ λίαν μικρᾶς πυρᾶς ἢ καὶ ἀπὸ τῶν δᾳδῶν, ἃς ἀναμφιβόλως μετεχειρίζοντο, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς τοὺς τάφους· ἐν ἄλλοις τὰ ἴχνη τῆς πυρᾶς ἦσαν πλείονα, ἔκειντο ὅμως εἴς τινα μόνον μέρη τοῦ τάφου· κυρίως δ᾽ εἰπεῖν ἕνα μόνον τάφον (τὸν 10ον) εὗρον οἱονεὶ ἐπεστρωμένον δι᾽ ἀνθράκων καὶ τέφρας ἐκ μεγάλης πυρᾶς προερχομένων, καὶ ἐν αὐτῷ ὅμως τὰ ἀνθρώπινα ὀστᾶ δὲν ἐφαίνοντο ὅτι εἶχον ὑποστῆ καῦσιν. Μετὰ πεποιθήσεως λοιπὸν βεβαιῶ, ὅτι τὸ μέγιστον πλῆθος τῶν νεκρῶν δὲν ἐκάη, ἀλλ᾽ ἐτάφη καὶ ὅτι ἂν ἔν τισι περιπτώσεσι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ἐντελῶς, πάντοτε ὅμως πλείονες ἐνδείξεις ὑπῆρχον περὶ ἁπλῆς ἐνταφιάσεως. Βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ ἰσχυρισθῶ, ὅτι ἡ καῦσις οὐδαμῶς συνειθίζετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πεντήκοντα καὶ πλέον τάφων, οὓς ἐκαθάρισα, ἐν

[1] Ἴδε Victor Hehn-Kulturpflanzen und Hausthiere 5η ἔκδ. σ. 440 ἑξ.

οὐδενὶ εὗρον ἀναμφιβόλως *ἀνθρώπινα* ὀστᾶ ἀπησβεστωμένα [1].

Ἐκ τῶν ὀστῶν, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἀπησβεστωμένα, ἐξάγεται ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν ἐκαίοντο οὐδὲ ἐκτὸς τῶν τάφων, ἀλλ᾽ ἀπετίθεντο ἐν αὐτοῖς ἀκέραιοι. Ἡ ἐν τῷ τάφῳ θέσις των, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, δὲν ἐξηκριβώθη μέχρι τοῦδε ἐν ἀνασκαφαῖς τοιούτων τάφων. Τοῦτο δὲ τῷ ὄντι εἶναι λίαν δύσκολον, ὡς ἐξ ἰδίας πείρας ἐπείσθην· διότι πολλῶν ἐκ τῶν τάφων ἡ ὀροφὴ εἶχε καταπέσει πρὸ πολλοῦ καὶ τὸ ἐκ τῆς καταπτώσεως σχηματισθὲν χάσμα ἢ ἐπληρώθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ διεκρίνετο ἔτι πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν· ἀλλὰ καὶ ὅσων ἡ ὀροφὴ ἐσώζετο, τὸ ἔδαφος πάλιν ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ στρώματος ἔχοντος ἐνίοτε βάθος μέχρι δύο μέτρων, σχηματισθέντος δ᾽ ἀπὸ τῶν ἀποσπωμένων τῆς ὀροφῆς μικρῶν καὶ μεγάλων τμημάτων βράχου. Τὰ χώματα ταῦτα καταπεσόντα ἐτάραξαν τὴν θέσιν τῶν νεκρῶν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιζῶντες συγγενεῖς αὐτῶν μετεκίνησαν πολλάκις τὰ ὀστᾶ των ἢ διὰ νὰ θάψωσιν ἄλλους νεκροὺς ὡς εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω [2] ἢ δι᾽ οἱονδήποτε ἄλλον λόγον. Πλὴν τούτων ἡ διατήρησις τῶν σκελετῶν εἶναι πάντοτε σχεδὸν χειρίστη καὶ τέλος συχνὰ εὑρίσκονται οἱ νεκροὶ τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε τὰ ὀστᾶ αὐτῶν συγχέονται. Οὐχ ἧττον ἔκ τινων παρατηρήσεων πλεονάκις γενομένων συμπεραίνω ἀδιστάκτως, ὅτι ὁ νεκρὸς ἀπετίθετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους *σχεδὸν καθήμενος* [3] τὸ στῆθος δηλαδὴ αὐτοῦ ἐστηρίζετο ἡμίορθον ἐπὶ προσκεφαλαίων ἴσως, τὰ δὲ γόνατα ἦσαν κεκαμμένα. Αἱ παρατηρήσεις, ἐξ ὧν ἐξάγονται τὰ περὶ τῆς τοιαύτης θέσεως, εἶναι αἱ ἑξῆς· πρῶτον ὅτι ἡ κάτω σιαγὼν εὑρίσκεται συχνὰ ἀποκεχωρισμένη τοῦ κρανίου καὶ ἀναμεμιγμένη μετὰ τῶν ὀστῶν τῶν πλευρῶν καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἐν ᾧ τὸ κρανίον κεῖται ἕνα ἢ καὶ δύο πόδας ἀπωτέρω τοῦ λοιποῦ σώματος· δεύτερον ὅτι τὰ ὀστᾶ τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν κεῖνται οὐχὶ ἐν γραμμῇ, ὅπως ἔπρεπεν, ἐὰν τὰ σκέλη ἦσαν ἐκτεταμένα, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀλλήλων.

[1] Καὶ ἐν Διμηνίῳ τοῦ Βόλου ἡ καῦσις ἦτο ἀμφίβολος (ἴδε Mitth. des deutschen Instit. 1887 σ. 138), ἐν δὲ Ναυπλίῳ πρὸ πολλοῦ ἐβεβαιώθη ἁπλῆ ταφὴ (Mitth. des deutschen Instit. 1880 σ. 155,1).

[2] Ὁ κ. Köhler πρὸ ἐτῶν ἤδη λίαν ὀρθῶς παρετήρησε τοῦτο (Kuppelgrab von Menidi σ. 54,1).

[3] Ὡς βλέπω νῦν, καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐν τάφῳ τῆς ἐποχῆς ταύτης εὑρέθη νεκρός, ὅστις εἶχεν ἐνταφιασθῆ καθήμενος κατὰ τὸν Στάην (Δελτίον τῆς Γεν. Ἐφορείας 1888 σ. 158).

Ἐν μιᾷ δὲ περιπτώσει παρετήρησα, ὅτι αἱ χεῖρες ἦσαν καθειμέναι παρὰ τὰς πλευράς, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐντελῶς τεταμέναι. Ἡ διεύθυνσις τοῦ σώματος ἦτο φαίνεται ἀδιάφορος· διότι ἄλλοι μὲν βλέπουσι πρὸς βορρᾶν, ἄλλοι πρὸς νότον καὶ ἄλλοι πρὸς ἄλλα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

Οὕτως ἦσαν τεθαμμένοι καὶ οἱ νεκροὶ τῶν τάφων, οὓς ὁ Schliemann ἀνεκάλυψεν ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν, ὡς καὶ πρὸ ἐτῶν ἤδη προσεπαθήσαμεν ἐν τῇ Ἐφημερίδι ταύτῃ (1885 σ. 42) ν' ἀποδείξωμεν. Ὁ Helbig (Hom. Epos 2α ἔκδ. σ. 53 ἑξ.) φρονεῖ, ὅτι ἦσαν καὶ τεταριχευμένοι· τὴν γνώμην δ' αὐτοῦ ταύτην ἠσπάσθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἀλλ' οὔτε ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀνασκαφαῖς, οὔτε ἐν ταῖς τοῦ Ναυπλίου, Βόλου, Μενιδίου, Σπάτα καὶ τῆς Ἐπιδαύρου παρετηρήθη τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ταριχεύσεως· καὶ ἐκ τῶν δεκαεπτὰ δὲ νεκρῶν, ὧν οἱ σκελετοὶ εὑρέθησαν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Schliemann ἀνακαλυφθεῖσι τάφοις, μόνον περὶ ἑνὸς δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαία ἡ ταρίχευσις· περὶ ἑνὸς ἄλλου νεκροῦ εὑρεθέντος ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Σταματάκη ἀνασκαφέντι ἕκτῳ τάφῳ πιθανώτατον εἶναι ὅτι δὲν ἐταριχεύθη, διότι τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ εὑρέθησαν ἐν σωρῷ, ὅπως κεῖνται νῦν ἔτι ἐκτεθειμένα ἐν τῇ Μυκηναίᾳ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου. Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ταρίχευσις ἢ δὲν ἦτο ἐν γενικῇ χρήσει ἢ ὅτι σκοπὸς αὐτῆς ἦτο ἡ *προσωρινὴ* μόνον διατήρησις τοῦ σώματος, καὶ ὅτι χρόνον τινὰ μετὰ τὴν ἐνταφίασιν οἱ ἐπιζῶντες συγγενεῖς δὲν ἐδυσκολεύοντο νὰ συλλέγωσιν εἰς σωροὺς τὰ ὀστᾶ τῶν προτεθνηκότων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὑποθέσεις ἀποκλείεται ἡ σκέψις, ὅτι ἡ ταρίχευσις συνεδέετο μετὰ τῶν περὶ θανάτου ἰδεῶν τῶν ἀνθρώπων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς, ὑπολείπεται δὲ μόνον ὁ πρακτικὸς λόγος, ὁ καὶ ἐκ τῆς πραγματείας τοῦ Helbig ἐξαγόμενος, τῆς διατηρήσεως τοῦ νεκροῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ἐφ' ὅσον διήρκει ἡ πρόθεσις αὐτοῦ[1]. Κατὰ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα ἡ πρόθεσις τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατρόκλου διήρκεσεν ἐννέα ἡμέρας, τοῦ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως δεκαεπτὰ ὅλας· τοὺς ἁπλοῦς ὅμως στρατιώτας θάπτουσιν οἵ τε Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀμέσως τὴν ἐπομένην τῆς μάχης (Ἰλ. Η 327 ἑξ). Ἐάν, ὡς εἶναι λίαν πιθανόν, παραδεχθῶμεν, ὅτι οὕτως ἐγίνετο καὶ κατ' ἀρχαιοτέρας ἐποχάς, ἐξηγεῖται διατὶ ἐκ τοσούτων μέχρι σήμερον ἀνακαλυφθέντων τάφων ἐν ἑνὶ μόνον παρετηρήθη μετά τινος βεβαιότητος ταρίχευσις· διότι καὶ συχνὴ ἂν ὑποτεθῇ ἡ χρῆσις αὐτῆς, ἐπειδὴ ὅμως μόνον τὴν προσωρινὴν διατήρησιν τοῦ νεκροῦ ἐσκόπει, ἦτο πάντως λίαν ἐπιπολαία καὶ ἀτελής, ὥστε μόνον εἰς σπανίας περιστάσεις ἀνέστελλεν ἐπὶ πλείονα χρόνον τὴν φυσικὴν διάλυσιν τοῦ σώματος.

Οἱ ἄνθρακες, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν ὅτι εὑρίσκονται ἐν τοῖς τάφοις, προέρχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν τοῖς νεκροῖς τελουμένων ἐναγισμῶν· συχνὰ ἀπηντήσαμεν ἴχνη μικρῶν πυρῶν, μετὰ τῆς τέφρας τῶν ὁποίων ἦσαν ἀναμεμιγμένα διάφορα κοσμήματα, πρὸ πάντων ἐξ ὑελώδους μάζης, καὶ φύλλα χρυσᾶ· ταῦτα ἦσαν πιθανῶς ἐπερραμένα ἐπὶ ἐσθήτων καεισῶν ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ. Τοιαῦται πυραὶ εὑρίσκοντο ἐνίοτε καὶ ἐν τῷ στομίῳ ἢ κάτω ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους ἢ ἀνωτέρω μεταξὺ τῶν λίθων, δι' ὧν αὐτὸ ἐφράσσετο, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸ τοῦ στομίου ἐν τῷ δρόμῳ.

[1] Ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἤδη διατριβῇ μου (Ἀρχ. Ἐφημ. 1885 σ. 42) ἐξέφρασα τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ταρίχευσις δύναται ν' ἀγάγῃ ἡμᾶς εἰς διάφορα συμπεράσματα περὶ τῶν παρὰ τοῖς Μυκηναίοις ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν περὶ ψυχῆς καὶ θανάτου. Ἐπειδὴ ὅμως ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ ταρίχευσις δὲν ἦτο γενικὴ καὶ ὅτι δὲν ἐσκόπει τὴν διατήρησιν τοῦ σώματος τοῦ νεκροῦ ἐπὶ ὅσον οἷόν τε μήκιστον χρόνον, διὰ τοῦτό μοι φαίνεται νῦν ὀρθοτέρα ἡ ἐν τῷ κειμένῳ δοθεῖσα ἐξήγησις. Ὁ Dümmler (Mitth. des deutschen Instit. 1887 σ. 7) δεχόμενος ὡς γενικὸν τὸ ἔθιμον τῆς ταριχεύσεως τῶν νεκρῶν διαβλέπει ἐν αὐτῷ μεγίστην διαφορὰν θρησκευτικῶν δοξασιῶν μεταξὺ τῆς μυκηναίας καὶ τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς· διότι, λέγει, ἡ μὲν καίει τὸ λείψανον τοῦ νεκροῦ ὡς μιαῖνον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἡ δὲ ταριχεύει αὐτὸ ὅπως τὸ διατηρήσῃ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον· συμπεραίνει δ' ἐκ τούτου ὅτι οἱ μυκηναῖοι δὲν ἦσαν φυλὴ ἑλληνική. Ἀλλὰ πρῶτον δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἐπὶ Ὁμήρου ἔκαιον τοὺς νεκρούς, ὅπως μὴ μολύνωσι τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· καὶ βραδύτερον οἱ Ἕλληνες ἐφρόνουν περὶ τοῦ νεκροῦ ὅ,τι καὶ ἐπὶ Ὁμήρου, καὶ ὅμως ἡ καῦσις δὲν ἦτο μόνη ἐν χρήσει. Ἔπειτα εἶναι φανερὸν ἐκ τῶν προεκτεθέντων, ὅτι οἱ Μυκηναῖοι δὲν ἀπέδιδον μεγάλην ἀξίαν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν νεκρῶν, ἀφοῦ οἱ παῖδες συνέλεγον τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων των εἰς σωροὺς ἢ ἔσκαπτον λάκκους καὶ τὰ ἔκρυπτον ἐν αὐτοῖς· ἐν ᾧ ἐὰν τῷ ὄντι ἐφρόντιζον περὶ διατηρήσεως αὐτῶν, ἐνωρίτατα θ' ἀντελαμβάνοντο, ὅτι ὁ σκοπός των δὲν ἐπετυγχάνετο διὰ τῶν ἐν χρήσει μέσων καὶ θὰ προσεπάθουν νὰ ἐξεύρωσι τρόπον καταλληλότερον πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου, πρὸ παντὸς δὲ θὰ μετεχειρίζοντο πιθανώτατα λάρνακας ἑρμητικῶς σφραγιζομένας. Ὅ,τι ὅμως ἀσφαλῶς καταρρίπτει τὴν περὶ καρικῆς καταγωγῆς τῶν Μυκηναίων ὑπόθεσιν τοῦ Dümmler, *καθ' ὅσον ἐρείδεται αὕτη ἐπὶ τῆς ταριχεύσεως*, εἶναι ὅτι ὁ Helbig ἀκριβῶς ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων κατὰ μέγα μέρος ἀντλεῖ τὰ ὑπὲρ τῆς ταριχεύσεως ἐπιχειρήματά του ἀποδεικνύων ὅτι σώζονται ἐν τῇ Ἰλιάδι λείψανα τοῦ ἐθίμου τούτου. Ἐὰν λοιπὸν οἱ Μυκηναῖοι ἕνεκα τῆς ταριχεύσεως δὲν ἦσαν Ἀχαιοί, καὶ οἱ πρόγονοι τῶν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφομένων ἀνθρώπων δὲν ἦσαν Ἕλληνες, διότι καὶ ἐκεῖνοι ἐγίνωσκον τὴν ταρίχευσιν.

Ἕκαστος τῶν τάφων περιεῖχε πλείονας τοῦ ἑνὸς νεκροῦ· ἔν τισιν ἠρίθμησα μέχρι πέντε καὶ ἕξ, οὐδὲ περὶ ἑνὸς τάφου ὅμως δύναμαι μετ᾽ ἀκριβείας νὰ εἴπω πόσοι ἦσαν οἱ ἐν αὐτῷ τεθαμμένοι, τοῦτο δὲ ἕνεκα τῶν λόγων, οὓς προκειμένου περὶ τῆς θέσεως τῶν νεκρῶν ἀνέφερα ἤδη. Ἀπὸ τῶν κρανίων οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο πολλάκις ἢ ὀλίγοι ὀδόντες, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ ὀστᾶ εἶχον διαλυθῆ εἰς κόνιν· ἄλλοτε πάλιν εὕρισκον ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ τάφου δύο ἢ τρία ὀστᾶ ἄνευ τοῦ κρανίου, ὥστε ἠγνόουν ἐὰν ἦσαν τὰ μόνα περισωθέντα λείψανα ἑνὸς νεκροῦ ἢ εἶχον μετενεχθῆ ἐκεῖ ἐξ ἄλλου μέρους τοῦ τάφου· διὰ τοῦτο καὶ κατωτέρω ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἑνὸς ἑκάστου τῶν τάφων περιγραφῇ ἀπέφυγον νὰ παραθέσω ἀριθμούς, περιορίζομαι δὲ μόνον εἰς τὴν γενικὴν ταύτην σημείωσιν. Ὡσαύτως ὀφείλω νὰ παρατηρήσω ἐνταῦθα, ὅτι ὁσάκις κατωτέρω ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν τάφων δὲν μνημονεύονται πήλινα ἀγγεῖα ὡς εὑρεθέντα ἐν αὐτοῖς, ἡ σιωπή μου δὲν σημαίνει ὅτι οὐδὲν ἀγγεῖον πήλινον περιεῖχεν ὁ τάφος, ἀλλ᾽ ὅτι τὰ εὑρεθέντα τεμάχια εἶναι κοινότατα ἢ τοιαῦτα, ὥστε πολλάκις οὐδὲ τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ· διότι τεμάχια ἀγγείων εὑρέθησαν ἐν πᾶσι τοῖς τάφοις, ἐν ὀλίγοις ὅμως ὁπωσοῦν ἄξια λόγου. Περὶ τῶν λοιπῶν κτερισμάτων δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω ἄλλο τι εἰμὴ ὅτι, ὅπως καὶ οἱ νεκροί, εὑρίσκοντο εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ τάφου ἀδιακρίτως, ὁσάκις δ᾽ ὁ τάφος εἶχε δύο θαλάμους, ἐν ἀμφοτέροις[1]. Μόνον δύο τινὰ θεωρῶ ἀναγκαῖα νὰ ἐξάρω ἐνταῦθα ἰδιαιτέρως· πρῶτον ὅτι ἐν δυσὶ τάφοις (10ῳ καὶ 28ῳ) εὑρέθησαν μικροὶ *σιδηροῖ* δακτύλιοι, ὧν ἕνα ἐξήτασεν ὁ τῆς ὀρυκτολογίας καθηγητὴς κύριος Κ. Μητσόπουλος· ἡ ἀνακάλυψις εἶναι ἀξία λόγου, διότι νῦν πρῶτον ἐν τάφοις τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀπαντᾷ ὁ σίδηρος, ὅστις ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν συχνὰ ἀναφέρεται· καὶ τὸ ὅτι δὲ ἐν μορφῇ κοσμήματος καὶ δὴ δακτυλίου εὕρηται, εἶναι καὶ τοῦτο χαρακτηριστικὸν (πρβ. τοὺς παρὰ Ῥωμαίοις σιδηροῦς δακτυλίους). Δεύτερον ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν τῷ 1ῳ καὶ 49ῳ τάφῳ εὑρέθησαν πυρῆνες ἐλαιῶν, ἀγνοῶ ἂν ἀγρίων ἢ ἡμέρων[1]· ἐὰν τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον, ἴσως ἔχει σχέσιν πρὸς ἔθιμόν τι ὅμοιον τῷ παρὰ Σπαρτιάταις, οἵτινες κατὰ Πλούταρχον (Β. Λυκ. 27) ἐν φοινικίδι καὶ *φύλλοις ἐλαίας* θέντες τὸ σῶμα περιέστελλον.

[1] Δέν μοι φαίνεται ὀρθὴ ἡ κοινῶς σχεδὸν παραδεδεγμένη γνώμη, ὅτι ἐν τῷ λεγομένῳ τάφῳ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν Μυκήναις καὶ τῷ Θησαυρῷ τοῦ Μινύου ἐν Ὀρχομενῷ οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο ἐν τοῖς μικροῖς τετραγώνοις θαλάμοις, καὶ ὅτι ἡ θόλος ἦν ἡρῷον πρὸς ἐναγισμοὺς καὶ ταμεῖον τῶν κτερισμάτων· ἀπ᾽ ἐναντίας φρονῶ, ὅτι ἡ θόλος εἶναι ὁ κύριος τάφος, οἱ δὲ τετράγωνοι θάλαμοι μᾶλλον *ὀστοθῆκαι*.

Τέλος μνημονεύομεν ἔτι, ὅτι πολλὰ τῶν κτερισμάτων ἐθραύσθησαν πρὶν ἀποτεθῶσιν ἐν τῷ τάφῳ, π.χ. τὸ λίθινον ἀγγεῖον τοῦ 26ου τάφου, ὁ ἐλεφάντινος κτεὶς καὶ τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον τοῦ 24ου τάφου καὶ ἄλλα. Τοιοῦτό τι παρατηρεῖται, ὡς γνωστόν, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τάφοις τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

II. *Κτερίσματα κατὰ τάφους.*

Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ περιελήφθησαν μόνοι οἱ τάφοι, ὧν εὕρημά τι δημοσιεύεται ἐν τοῖς πίναξιν· οἱ λοιποὶ παρελείφθησαν, διότι δὲν παρέχουσι μέγα ἐνδιαφέρον καὶ διότι ἄλλως ὁ κατάλογος θὰ ἐξετείνετο ὑπὲρ τὸ δέον. Παρατηρῶ πρὸς τούτοις, ὅτι τῶν δρόμων τὸ μῆκος ἐν ταῖς πλείσταις τῶν περιπτώσεων ἕνεκα διαφόρων λόγων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῇ ἀκριβῶς, ἀλλὰ μόνον κατὰ προσέγγισιν· διὰ τοῦτο ὅπου τὸ πρᾶγμα ἦτο λίαν ἀμφίβολον, παρέλειψα ἐντελῶς νὰ δηλώσω αὐτό. Ὡσαύτως δὲν σημειοῦται πολλαχοῦ τῶν θαλάμων τὸ ὕψος, διότι ἡ ὀροφὴ ἔχει καταπέσει ἢ ὅλη ἢ τόσον μέρος αὐτῆς, ὥστε νὰ μὴ ἦναι δυνατὴ ἡ καταμέτρησις· ὁσάκις δὲ αὕτη σώζεται καὶ ἔχει σχῆμα ἀετοῦ, ἐδηλώθη τὸ ὕψος τῶν τε τοίχων καὶ τῆς κορυφῆς· οὕτω π. χ. τάφου 15ου ὕψος 2,75 (τῶν καθέτων τοίχων) ἕως 4 μ. (τῆς κορυφῆς).

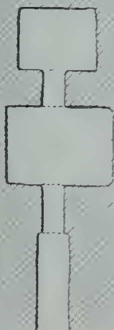
Τ. 1ος. Μῆκ. δρόμου 5,50 μ. περίπου· στομίου πλ. 1,20 μ., θαλάμου πλ. 2,95, μῆκ. 2,30. Εἴσοδος πρὸς Δ. Εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ πόρπη χαλκῆ ἀκριβῶς ὁμοία τῇ ἐν πίν. 9,2, ἧλος χαλκοῦς, μικρὸς σωλὴν ὡσαύτως χαλκοῦς καὶ κογχύλια φυσικὰ πεντήκοντα τοῦ εἴδους τῶν *κώνων*, ὧν τὰ μὲν δεκαὲξ ἄτρητα, τὰ δὲ λοιπὰ τετρημένα ὄντα ἀποτέλουν πιθανῶς ὅρμον· πρὸς τούτοις δύο *πυρῆνες ἐλαιῶν*.

Τ. 2ος. Μῆκ. δρόμ. 7,90, πλ. δρ. 1,20· στομίου πλ. 0,85 μ., βάθος στ. 1,50· θαλάμου πλ.

[1] Ὁ V. Hehn - Kulturpflanzen σ. 82 ἑξ. φρονεῖ ὅτι ἡ ἥμερος ἐλαία μόλις ἐπὶ Ὁμήρου ἤρχισε γνωστὴ γινομένη τοῖς Ἕλλησιν.

2,60, μῆκ. 3 μ. Εἴσοδος πρὸς Δ. Εἰς τὴν ΝΑ γωνίαν αὐτοῦ ὑπῆρχε κοιλότης μικρὰ ἐσκαμμένη ἐν τῷ ἐδάφει, ἐν αὐτῇ δ' εὑρέθη χαλκοῦν ἀγγεῖον (ὕψ. 0,15, διαμ. 0,202) ὅμοιον ἀκριβῶς τῷ ἐν πίν. 9,27, ὑφ' ὃ ὑπῆρχε μαχαιρίδιον χαλκοῦν καὶ δίσκος κατόπτρου· ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ ἀγγείου ἔκειντο τεμάχια ἀγγείου πηλίνου συνηθεστάτου ἐν τοῖς τάφοις τούτοις, τοῦ ὑπὸ τῶν γερμανῶν Bügelkanne καλουμένου. Ὀλίγον περαιτέρω παρὰ τὸν Α τοῖχον ὑπῆρχεν ἄλλη ὁμοία κοιλότης καὶ ἐν αὐτῇ δύο χαλκᾶ ἀγγεῖα, ὧν τὸ μὲν ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ, τοῦ δ' ἑτέρου τὸ σχῆμα ὅρα πίν. 9,24. Ὑπ' αὐτὰ ἔκειτο πάλιν κάτοπτρον μετὰ δύο πλακῶν ἐλεφαντίνων ἀπὸ τῆς λαβῆς (ὅρα πίν. 8,3 καὶ 9,19) καὶ πλῆθος ψηφίδων ὅρμου ἐκ λίθου ἐρυθροῦ καὶ ἐξ ὑελώδους μάζης, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπὲρ τὰ δώδεκα γυναικεῖα εἰδώλια ὡσαύτως ἐξ ὑελώδους μάζης (ὅρα πίν. 8,9). Τέλος διεσκορπισμένα ἐν τῷ τάφῳ εὑρέθησαν κρίκος ἢ δακτύλιος χαλκοῦς (διαμ. 0,024), δύο χρυσᾶ κοσμήματα (ὅρα πίνακα 9,3), φύλλον χρυσοῦν, ἐφ' οὗ ἔκτυπος ναυτίλος, ἄλλα ὅμοια μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων, κόσμημα χρυσοῦν ὅμοιον τῷ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 15,6 ἀπεικονισθέντι, ψῆφος σφαιρικὴ διάτρητος ἐκ λίθου ἀχάτου, σφόνδυλοι λίθινοι ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα καὶ τεμάχια ἀγγείων πηλίνων (Bügelkannen).

Τ. 5ος. Μῆκ. δρ. 10,60, πλ. 1,45· στ. πλ. 0,97, βάθ. 1,90. Ἔχει δύο θαλάμους (ὅρα κάτοψιν αὐτοῦ σχεδ. ἀρ. 5). Τοῦ πρώτου πλ. 4 μέτρα,

μῆκ. 2,95· τοῦ δευτέρου πλ. 2,90, μῆκ. 2,35. Τῆς μεταξὺ ἀμφοτέρων θύρας πλάτ. 0,90, βάθος 1,30. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ἐν τῷ πρώτῳ θαλάμῳ εὑρέθη παρὰ τὸν Μ τοῖχον κοιλότης μικρὰ ἐσκαμμένη ἐν τῷ ἐδάφει καὶ ἐν αὐτῇ ἀγγεῖον χαλκοῦν ὅμοιον τοῖς τοῦ προηγουμένου τάφου (ὅρα πίνακα 9,27), ὕψ. 0,108, διαμ. 0,15, ἐντὸς δ' αὐτοῦ ἄλλο χαλκοῦν ἀγγεῖον, ὁποῖον καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ τάφῳ εὑρέθη (ὅρα πίν. 9,24), πρὸς δὲ τούτοις κτεὶς ἐλεφάντινος, τέσσαρες σφόνδυλοι λίθινοι, βελόνη ὀστεΐνη καὶ μικρὸν ἐλεφάντινον εἰδώλιον σφιγγὸς ὁλόγλυφον ἐντελῶς ἐφθαρμένον· ὑπὸ δὲ τὸ δίωτον χαλκοῦν ἀγγεῖον ἔκειτο δίσκος χαλκοῦς κατόπτρου καὶ βελόνη χαλκῆ τετρημένη εἰς τὸ ἕν ἄκρον, τέλος παρὰ τὸ ἀγγεῖον εὑρέθη μαχαιρίδιον χαλκοῦν (ἀπεικ. πίν. 9,21), διεσπαρμένα δὲ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ θαλάμῳ τέσσαρα πήλινα γυναικεῖα εἰδώλια. Ἐν τῷ θαλάμῳ τούτῳ ὑπῆρχον ὀλίγα ὀστᾶ, ἐν ᾧ ἐν τῷ δευτέρῳ εὑρέθησαν ὀστᾶ τοὐλάχιστον πέντε νεκρῶν, κτερίσματα δὲ τὰ ἑξῆς· τέσσαρα ἢ πέντε φύλλα χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων καὶ τεμάχια ἐλεφαντίνων πλακῶν λίαν ἐφθαρμένων· ἐπὶ μιᾶς παρίστατο λέων ἀντιμέτωπος ἄλλῳ ζώῳ, ἐπὶ ἄλλης ὡσαύτως λέων, ἐπὶ τρίτης δὲ ἴσως γυνή. Καὶ ἐνταῦθα εὑρέθη κτεὶς ἐλεφάντινος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπὲρ τὰ δεκαπέντε πήλινα γυναικεῖα εἰδώλια, πρὸς δὲ τούτοις ὀλίγα τεμάχια πηλίνων ἀγγείων, ἰδίως μιᾶς σφαιρικῆς πρόχου τοῦ τύπου, ὃν ἐμνημονεύσαμεν ἤδη.

Τ. 7ος. Θαλάμου πλάτ. 4,80, μῆκ. 4,30. Ἐν τῷ *δρόμῳ* εὑρέθη ψῆφος ὅρμου καὶ λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,1), χρυσόδετος περὶ τὰ ἄκρα τῆς διατρήσεως. Ἐν τῷ θαλάμῳ εὑρέθησαν δύο μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα ὅμοια περίπου τοῖς ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13,16 ἀπεικονισθεῖσι καὶ δύο ἢ τρία χρυσᾶ φύλλα, πρὸς δὲ τούτοις τεμάχια πηλίνων ἀγγείων καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ πλεῖστον τοῦ πώματος καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ δοχείου πυξίδος κυλινδρικῆς (διάμ. 0,115, ὕψ. 0,073)· ἐπὶ τοῦ δοχείου σώζονται γεγραμμένα ἐπὶ ἐδάφους λευκοῦ τρία πτηνὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν κοσμήματα ὡς τὰ Furtwängler und Löschke Myk. Vasen πίν. XIII, 81, πλὴν ὅτι τὰ τῆς πυξίδος εἶναι ἁπλούστερα· ἐπὶ τῆς περιφερείας τοῦ πώματος ὑπάρχουσι κυματοειδῆ κοσμήματα ὡς τὰ Furtw. u. Löschke M. V. XVIII, 129 καὶ Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας 1886 πίν. 5.

Τ. 8ος. Μῆκ. δρ. 10,20, πλ. 1,49. Στ. πλ. 0,97, βάθ. 1,12. Θαλάμ. πλ. 4,95, μῆκ. 3,37. ὕψ. 1,85. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθησαν δύο χρυσᾶ

κοσμήματα (ὅρ. πίν. 9,4) καὶ ψηφῖδες τινὲς ὅρμων. Εἴσοδος πρὸς Δ. Τοῦ θαλάμου τὸ σχῆμα δὲν εἶναι λίαν κανονικόν, ἡ δὲ ὀροφὴ μᾶλλον ὁριζοντία. Εὑρέθη ἐν αὐτῷ τοῖχος ἢ κάλλιον εἰπεῖν λίθοι ἀτάκτως ἐπιτεθειμένοι ὡσεὶ ἀπετέλουν τοῖχον ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ΜΔ γωνίας διευθυνόμενον πρὸς ΒΑ καὶ καταλήγοντα εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ τάφου· ὁ μεταξὺ τοῦ τοίχου τούτου καὶ τοῦ στομίου χῶρος ἦτο οἱονεὶ ἐπεστρωμένος δι' ἄλλων λίθων, ὧν οἱ πλεῖστοι ὅμως εἶχον καταπέσει πιθανῶς ἀπὸ τοῦ τοίχου, δι' οὗ ἐφράσσετο τὸ στόμιον, εἰς δὲ τὸ μέσον τοῦ τάφου περίπου παρὰ τὸ ἄκρον τοῦ τοίχου ἔκειντο ὀλίγον ἀπέχουσαι ἀπ' ἀλλήλων τρεῖς πλάκες πώριναι ἐξειργασμέναι [1]. Παρὰ τὴν εἴσοδον ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι εὑρέθη κοιλότης περιέχουσα ὀστᾶ, μίαν πρόχουν τοῦ συνήθους τύπου καὶ μικρὸν χρυσοῦν κόσμημα. Ἄλλα ὀστᾶ ὑπῆρχον ὑπὸ τοὺς λίθους τοῦ μνημονευθέντος τοίχου, ἐπίσης εἰς τὸ Β ἄκρον αὐτοῦ, δηλαδὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τάφου περίπου καὶ τέλος ἐν κοιλότητι ἐσκαμμένῃ παρὰ τὴν Ν πλευρὰν τοῦ θαλάμου καὶ ἐχούσῃ μῆκ. 1,10, πλ. 0,40 καὶ βάθος 0,60 μ. Ἐν αὐτῇ οὐδὲν κτέρισμα εὑρέθη· *παρὰ* τὴν κεφαλὴν ὅμως τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τάφου κειμένου νεκροῦ εὑρέθησαν δύο λίθοι ἐγγεγλυμμένοι (πίν. 10,2,3), πλησίον δὲ τῶν ὑπὸ τοὺς λίθους τοῦ τοίχου ὀστῶν ἔκειτο εἷς λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,4), ἓν ψέλιον χαλκοῦν (διάμετρ. 0,042) εἰς τεμάχια ἀποτελούμενον ἐκ σύρματος λεπτοῦ δὶς περιελισσομένου, πόρπη χαλκῆ ὁμοία καθ' ὅλα τῇ τοῦ πρώτου τάφου (πίν. 9,2), δακτύλιος χαλκοῦς κρικοειδὴς καὶ τρία χρυσᾶ πέταλα, ἐφ' ὧν ἔκτυποι ῥόδακες. Ἄλλα κτερίσματα διεσπαρμένα ἐν τῷ τάφῳ εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς· τέσσαρα χρυσᾶ καὶ ὀκτὼ ἐξ ὑελώδους μάζης κοσμήματα ὡς τὰ ἐν τῷ δρόμῳ εὑρεθέντα (πίν. 9,4), ὄστρεα χρώματος κυανοῦ ἐξ ὑελώδους μάζης ὡς τὰ ἐκ Σπάτα ἐν Ἀθην. τόμῳ 6 πίν. Β, 20, ψῆφοι ὅρμων ὡς αἱ ἐκ Μενιδίου Kuppelgrab v. Menidi πίν. III, 2, καὶ ἄλλαι ὀλίγον διάφοροι, πέντε κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης ὡς τὰ ἐκ Σπάτα ἐν Ἀθην. τόμῳ 6 πίν. Δ, 55 (μετ' ἐγχαράκτων ὅμως γραμμῶν ἐντός), ψῆφοι ὅρμων ἐκ λίθου ἐρυθροῦ (σαρδίου;) κτλ. Πρὸς τούτοις φύλλα χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων καὶ ἄλλα τινὰ σταυροειδῆ τὸ σχῆμα.

[1] Τοιαύτας πλάκας θ' ἀπαντήσωμεν καὶ ἐν ἄλλοις τάφοις.

Τ. 9ος. Πλ. στομίου 0,92. βάθ. στομίου 2,60· θαλάμου πλ. 4,30, μῆκ. 3,20. Εἴσοδος πρὸς Δ. Οἱ νεκροὶ ἔκειντο εἰς τὸ ἀριστ. τῷ εἰσιόντι ἥμισυ τοῦ τάφου, ἤτοι εἰς τὸ Β ἔχοντες τὰς κεφαλὰς πρὸς τὸν Β τοῖχον. Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τοῦ τάφου εὑρέθη χαλκοῦν ξυρὸν (πίν. 9,17) καὶ λίθος ἐξ ὑελώδους μάζης ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,6)· ἄλλος λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,5), εὑρέθη βραδύτερον ἐν τοῖς ἐκ τοῦ τάφου ἐξαχθεῖσι καὶ κοσκινισθεῖσι χώμασιν. Πρὸς τούτοις εὑρέθησαν πολλὰ τεμάχια ἀγγείου ἢ ἄλλου σκεύους χαλκοῦ, τεμάχια πρόχου πηλίνης ἀγανώτου, ἄλλη ὁμοία ἀρτία καὶ τὰ πλεῖστα τῶν τεμαχίων ἀγγείου τριώτου ἔχοντος στόμιον πλατύ, περὶ δὲ τοὺς ὤμους κοσμήματα ἑλικοειδῆ.

Τ. 10ος. Μῆκ. δρ. 8,70, πλ. 1,51. Στ. πλ. 0,95, βάθ. 2,40· ὕψ. θύρας 2 μ. περίπου. Θαλάμου πλ. 4,35, μῆκ. 3,70. Ὁ δρόμος, ὅστις εἶναι λίαν κατωφερής, εἶχεν ἐννέα βαθμῖδας λελαξευμένας ἐν τῷ βράχῳ. Εἴσοδος πρὸς Δ. Παρὰ τὸν Β τοῖχον τοῦ θαλάμου ὁ βράχος δὲν ἐσκάφη μέχρις οὗ καὶ ἐν τῷ λοιπῷ τάφῳ βάθους, ἀλλ' ἀφέθη τμῆμα *θρανοειδὲς* ὕψους 0,50 περίπου καὶ πλ. 1 μ. Οἱ νεκροὶ ἔκειντο ἐπὶ στρώματος γῆς ἐρυθρωπῆς, ὁ ἀλλαχοῦ μὲν ἦτο λεπτόν, εἰς τὸ Α ὅμως ἥμισυ τοῦ τάφου εἶχε πάχος 0,15 μ. περίπου καὶ ἦτο σκληρὸν σχεδὸν ὡς πλίνθος ὀπτή, ἧς καὶ τὸ χρῶμα εἶχε· τοῦτο προήρχετο ἀναμφιβόλως ἐκ πυρᾶς μεγάλης, διότι τὸ ἔδαφος τοῦ θαλάμου ἦτο οἱονεὶ ἐπεστρωμένον δι' ἀνθράκων καὶ τέφρας. Περίεργον ὅμως εἶναι, ὅτι ἐνιαχοῦ καὶ ὑπὸ τὸ ἐρυθρωπὸν στρῶμα ὑπῆρχον ἄνθρακες καὶ ἄλλα σημεῖα πυρᾶς· ἐκ τούτου συμπεραίνω, ὅτι εἰς τὸ Α ἥμισυ, ἀφοῦ ὁ τάφος εἶχε πληρωθῆ ὅλος νεκρῶν, ἔστρωσαν ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων λειψάνων πυρᾶς τὴν ἐρυθρὰν γῆν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἔκαυσαν ἢ μᾶλλον ἀπέθεσαν μόνον ἄλλους νεκρούς· διότι ἂν καὶ ὁ τάφος ἦτο πλήρης ἀνθράκων καὶ τέφρας, ἐκ τῆς καταστάσεως ὅμως τῶν ὀστῶν δὲν ἠδυνήθην νὰ πεισθῶ, ὅτι ἐκάησαν οἱ νεκροί. Εἰς τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ θαλάμου εὑρέθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίναξ 10,9), εἰς δὲ τὴν ΝΑ γωνίαν δύο ἄλλοι (πίν. 10,7,8) καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ τάφου περίπου, 1,50 μ. ἀπὸ τοῦ Ν τοίχου εὑρέθη κρανίον, *περὶ* τὸ ὁποῖον ἔκειντο 37 ῥόδακες χρυσοῖ, περὶ τοὺς 35 ἐξ ὑελώ-

δους μάζης καὶ ψηφῖδες ὅρμων χρυσαῖ μικραὶ καὶ ὑάλιναι ὑπὲρ τὰς διακοσίας, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἄλλα τρία μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα, ὧν τὰ δύο τοῦ αὐτοῦ σχήματος καὶ οἱ ἐγγεγλυμμένοι φακοειδεῖς λίθοι, τὸ δὲ τρίτον ὅμοιον τῷ ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Β, 21. Ταῦτα πάντα ἔκειντο οὕτω, ὥστε πιθανώτατον φαίνεται, ὅτι ἦσαν ἐπερραμμένα ἐπὶ *καλύμματος* τῆς κεφαλῆς ἢ ἐπὶ *ταινίας* περιβαλλούσης αὐτήν, ἤτοι εἴδους τινὸς τῆς ὁμηρικῆς *ἀναδέσμης*[1]. Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ κρανίου εὑρέθη χαλκῆ λαβὶς ὁμοία ἐντελῶς τῇ ἐκ Σπάτα ἐν Ἀθην. τόμ. 6 πίν. Ε, 70 καὶ ταῖς ἐξ Ὀλυμπίας γνωσταῖς (πρβ. Furtwängler Bronzefunde von Olympia σελ. 82) καὶ *δύο τεμάχια σιδηροῦ* ἀντικειμένου, ἴσως δακτυλίου, λίαν κατιωμένου· περαιτέρω δὲ δίσκος χαλκοῦς λεπτὸς ἔχων περὶ τὴν περιφέρειαν ὀπὰς τέσσαρας ἢ καὶ πλείονας· διότι εὑρέθη εἰς πολλὰ τεμάχια τεθραυσμένος. Ἀριστ. τῆς εἰσόδου ἤτοι πρὸς τὸ Β ἥμισυ τοῦ τάφου εὑρέθη τέταρτος λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,10), παρ' αὐτὸν λαβὶς χαλκῆ, ὀλίγον περαιτέρω ἄλλη ὁμοία καὶ ἔτι περαιτέρω *ξυρὸν* ὅμοιον τῷ ἐν πίν, 9,18. Ἀγγείων πηλίνων τεμάχια εὑρέθησαν πολλὰ ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ· μεταξὺ αὐτῶν τὰ πλεῖστα ἦσαν κύπελλα τοῦ γνωστοῦ τύπου ἄχρωμα, πρὸς δὲ πινάκιον ἄνευ βάσεως, ἄωτον καὶ ἄχρωμον καὶ δύο τρίωτα ἀγγεῖα, ὧν τὸ μὲν κοσμεῖται διὰ δικτυωτοῦ κοσμήματος, τὸ δ' ἕτερον δι' ἑλικοειδῶν.

Τ. 11ος. Μῆκ. δρ. 8,70, πλ. στ. 0,82, βάθ. 1,82. Θαλάμου πλάτ. 3,22, μῆκ. 3,08. Εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ διεσπαρμένα λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,11), κοσμήματά τινα ἐξ ὑελώδους μάζης, ὧν τὰ πλεῖστα ῥόδακες, ὀλίγα τεμάχια μικροῦ *ὑαλίνου* ἀγγείου, οὗ τὸ ἔδαφος εἶναι λευκὸν ἀδιαφανές, φέρει δὲ κοσμήματα γραμμικὰ κίτρινα. Πρὸς τούτοις εὑρέθησαν ἱκαναὶ τὸν ἀριθμὸν ψηφῖδες ὅρμων ἐξ ὑελώδους μάζης καὶ ἐκ λίθου ἐρυθροῦ (σαρδίου), δύο σφόνδυλοι λίθινοι, ἓν εἰδώλιον γυναικεῖον πήλινον, κρίκος ἢ δακτύλιος ἀργυροῦς ἐκ σύρματος λεπτοῦ, τεμάχια σύρματος μολυβδίνου (πάχους ἑνὸς κοινοῦ πυρείου περίπου) καὶ τέλος ὀλίγα τεμάχια ἀγγείων. Οὐδὲν ἴχνος πυρᾶς.

Τ. 12ος. Στ. πλ. 1,08, βάθ. 2,25. Θαλ. πλ. 4,68, μῆκ. 3,30. Εἴσοδος πρὸς ΜΔ. Παρὰ τὸν Ν τοῖχον ὑπῆρχον δύο τετράπλευροι πώριναι πλάκες καὶ πρὸ αὐτῶν ἄλλαι δύο. Μεταξὺ τῶν πρώτων εὑρέθησαν δύο λίθοι ἐγγεγλυμμένοι (πίν. 10,12,13), πολὺ πλησίον ἀλλήλων. Ἄλλα κτερίσματα, πλὴν τεμαχίων τινῶν πηλίνων ἀγγείων, δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ τάφῳ. Ἄνθρακες ὀλίγιστοι.

Τ. 15ος. Μῆκ. δρόμ. 23,50 μ., πλ. 2,10 ἕως (πρὸ τοῦ στομίου) 2,25. Ὕψ. θύρας μετὰ τοῦ τριγώνου 9,80· θύρας μόνης 3 μ. Πλάτ. στ. 1,44, βάθ. 2,80. Θαλ. πλ. 6,50, μῆκ. 6 μ, ὕψ. 2,75 ἕως 4. Εἴσοδος πρὸς Δ. Εἰς τὸν Μ τοῖχον ὑπάρχει λελαξευμένη κόγχη ἔχουσα μῆκ. 1,95, πλ. 1,08, ὕψ. 1,53· κεῖται δ' αὕτη ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους τοῦ θαλάμου κατὰ 0,20 μ. περίπου. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθη τεμάχιον ἀγγείου, ἐφ' οὗ γραφὴ ἰχθύος· ἐντεῦθεν προέρχεται πιθανῶς καὶ τὸ φέρον κεφαλὴν ἀνθρώπου τεμάχιον (ὅρα κατωτ. σχ. ἀρ. 14), διότι ἀκριβῶς δὲν γνωρίζω τὴν προέλευσίν του. Πρὸ τοῦ στομίου ἀνεκαλύφθησαν φύλλα τινὰ χρυσᾶ, ἄνωθι δὲ τοῦ στομίου ἔκειντο τεθαμμένοι ἓξ νεκροὶ (ἴδε ἀνωτ. σ. 130). Μεταξὺ τῶν λίθων τοῦ τὸ στόμιον φράσσοντος τοίχου εὑρέθησαν βελόνη χαλκῆ ἐπίχρυσος, φύλλα τινὰ χρυσᾶ καὶ τεμάχια σκεύους χαλκοῦ εὐμεγέθους (ἴσως ζώνης). Ἐν τῷ θαλάμῳ ὑπῆρχον διεσπαρμένα πολλὰ χρυσᾶ φύλλα καὶ πλεῖστα τεμάχια ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων ἐντελῶς ἐφθαρμένων· ἐξ αὐτῶν μνημονεύω ἕν, ἐφ' οὗ σώζεται *ἐγχάρακτος* σφὶγξ οὐχὶ ἀρτία. Ἐξ ὑελώδους μάζης εὑρέθησαν κοσμήματά τινα ὅμοια τῷ ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Β,21 ἀπεικονισθέντι, ῥόδακες καὶ περὶ τὰ 65 περιφερῆ κυρτεπίπεδα κοσμήματα (πίν. 9,8) διαφόρων μεγεθῶν, ἤτοι διαμ. 0,067 ἕως 0,009.

Τ. 24ος. Μῆκ. δρ. 12 μ., πλ. 2,20. Στ. πλ. 1,18 ἄνω, κάτω δὲ 1,30· βάθος 2,65. Ὕψ. θύρας 2,20 περίπου. Θαλάμ. πλ. 5,20, μῆκ. 5,40. Τοῦ στομίου τὸ κάτω μέρος κατ' ἐξαίρεσιν ἦν πεφραγμένον διὰ πλίνθων ὠμῶν ἐχουσῶν πάχ. 0,09, πλάτ. 0,375 καὶ μῆκ. μεῖζον τῶν 0,50 μ. (διότι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω αὐτό). Δεξ. τῆς εἰσό-

[1] Ὅτι τά τε χρυσᾶ καὶ τὰ ἐξ ὑελώδους μάζης κοσμήματα τὰ ἐν τοῖς τάφοις εὑρισκόμενα δὲν κατεσκευάζοντο μόνον χάριν τῶν νεκρῶν, ὡς ἐρρήθη πολλάκις (π. χ. ὑπὸ Milchhöffer Mitth. d. arch. Inst. II σ. 268), ἀλλ' ἐχρησίμευον καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, τοῦτο σήμερον ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυκηνῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1886. Πρβ. Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας 1886 σ. 78 καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 σ. 169 καὶ ἑξ.

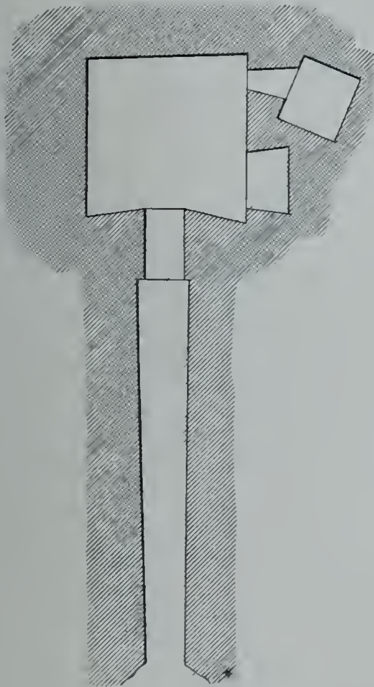
δου εὑρέθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίναξ 10,14), εἰς τὸ μέσον δὲ περίπου τοῦ θαλάμου τεμάχια διεσπαρμένα σκεύους ἐλεφαντίνου κυλινδρικοῦ, ἐφ' οὗ κοσμήματα δικτυωτά, ὡς π. χ. ἐπὶ τοῦ παρὰ Schliemann Tiryns πίν. 27, a πηλίνου ἀγγείου· πρὸς τούτοις δύο τεμάχια κτενός, ἐφ' ὧν διακρίνονται ἀνάγλυπτα ζῷα, εὑρεθέντα δύο περίπου μέτρα τὸ ἓν μακρὰν τοῦ ἑτέρου. Παρὰ τὸν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοῖχον εὑρέθησαν πλεῖσται ψῆφοι ὅρμων καὶ κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης, δέκα ψῆφοι ἐξ ἠλέκτρου, ἄλλα τινὰ χρυσᾶ καὶ τέσσαρα χρυσᾶ ἀνδρικὰ πρόσωπα ἐξ ἐλάσματος στερεοῦ· ταῦτα δὲν ἔκειντο πλησίον ἀλλήλων, ἀλλ' ἀπεῖχον ἀλλήλων ἓν ἢ δύο μέτρα· ἀνήκουσι δὲ ἀναμφιβόλως εἰς τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον (πίναξ 7,2), τὸ ὁποῖον εὑρέθη παρὰ τὸν τοῖχον ἀριστ. τῷ εἰσιόντι ἀπέχον οὕτω τῶν τεσσάρων προσώπων πέντε περίπου μέτρα. Καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ τάφου εὑρέθησαν πολλὰ κτερίσματα ἀτάκτως διεσκορπισμένα, κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης ὅμοια τοῖς ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Β, 21, 27, πίν. Γ, 42 καὶ Kuppelgrab von Menidi πίν. III, 4, 11, 16, πίν. IV, 2, 5. ψῆφοι στρογγύλαι ἁπλαῖ ἢ μετὰ γραμμῶν πλεῖσται ἐξ ὑελώδους μάζης, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ λίθου σαρδίου. Σφόνδυλοι λίθινοι πέντε. Χρυσᾶ εὑρέθησαν φύλλα, κοσμήματα ἐν σχήματι ῥοδάκων καὶ ἄλλα ὅμοια τοῖς ἐν Kuppelg. v. Men. πίν. V 32.

Τ. 25ος. Στ. πλ. 1,20, βάθ. 1,40. Ὕψος θύρας 1,75. Θαλ. πλάτ. 4,58, μῆκ. 4,10. Εἴσοδος πρὸς Β. Τοῦ τάφου τούτου τὸ σχῆμα εἶναι διάφορον τοῦ συνήθους· ἀρχικῶς φαίνεται ἐσκόπευον νὰ κατασκευάσωσι καὶ τοῦτον τετράγωνον, ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὴν ΜΑ γωνίαν ἀπήντησαν βράχον σκληρόν, ἀφῆκαν τὸ δυσλάξευτον τμῆμα εἰσέχον εἰς τὸν θάλαμον, ὅστις οὕτω ἐγένετο πεντάγωνος· ὁμοιάζει δηλαδὴ τετραγώνῳ, οὗ τὸ ἓν τέταρτον ἀφῃρέθη. Παρὰ τὸν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοῖχον εὑρέθησαν ἓν μαχαιρίδιον χαλκοῦν ἔχον λαβὴν ὀστεΐνην, ψηφῖδες ὅρμων χρυσαῖ λίαν μικραὶ καὶ 38 μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα ὡς τὰ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13,20, πλεῖστα δ' ὅμοια ἐξ ὑελώδους μάζης· περὶ τὸ ἓν μέτρον δ' ἀνατολικώτερον αὐτῶν ἔκειτο δακτύλιος χρυσοῦς (πίναξ 10,43). Πρὸς Β αὐτῶν, σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τάφου εὑρέθη πάλιν μαχαίριον χαλκοῦν καὶ ὀλίγον ἀνατολικώτερον αὐτοῦ δεύτερος δακτύλιος χρυσοῦς (πίν. 10,42). Περαιτέρω ἀνεκαλύφθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,15), ἀριστ. δὲ τῷ εἰσιόντι εἰς τὸν θάλαμον οὐχὶ μακρὰν τοῦ Α τοίχου ἐντὸς κοιλότητος ἐσκαμμένης ἐν τῷ ἐδάφει καὶ περιεχούσης πλῆθος ὀστῶν εὑρέθη ἄλλος λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίναξ 10,16). Πρὸς τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ θαλάμου εὑρέθη τὸ χρυσοῦν ἀντικείμενον πίν. 9,14 καὶ ὀλίγον περαιτέρω παρὰ κεφαλὴν νεκροῦ ἔκειτο ἀγγεῖον χαλκοῦν ὅμοιον τῷ ἐν πίν. 9,27 ἀνεστραμμένον καὶ ὑπ' αὐτὸ δίσκος κατόπτρου, ὡς φαίνεται. Τέλος πρὸ τοῦ στομίου εὑρέθη ἀγγεῖον ἀλαβάστρινον ἐφθαρμένον τὴν ἐπιφάνειαν (σχῆμα αὐτοῦ ὅρα ἐν Furtwängler u. Löschke Myk. Vas. πίν. 44,32). Ἄνθρακες ὑπῆρχον ἱκανοί, ἰδίως παρὰ τὰς θέσεις, ὅπου εὑρέθησαν οἱ δακτύλιοι.

Τ. 26ος. Μῆκ. δρ. 16,70, πλ. 1,70 ἕως 1,86. Στ. πλ. 1,08· βάθ. 2,80. Ὑψ. θύρας 2,35. Θαλάμου πλ. 4,85, μῆκ. 5,40, ὕψ. 2,42 ἕως 3,50. Εἴσοδος πρὸς Δ. Εἰς τὴν ΝΔ γωνίαν αὐτοῦ ὑπῆρχον πέντε ἢ ἓξ πώρινοι λίθοι τετράγωνοι, ἱκανῶς μεγάλοι, ἐστρωμένοι ἀμέσως ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους πλησίον ἀλλήλων. Παρ' αὐτοὺς εὑρέθησαν τρεῖς λίθοι ἐγγεγλυμμένοι (πίν. 10,19,20,21), ὧν οἱ δύο πολὺ πλησίον ἀλλήλων, ὁ τρίτος ἥμισυ μέτρον περίπου περαιτέρω. Παρὰ τοὺς πωρίνους τούτους λίθους εὑρέθησαν καί τινα τῶν τεμαχίων τοῦ λιθίνου ἀγγείου πίν. 7, 1, ἐν ᾧ ἄλλα ἔκειντο ἐπ' αὐτῶν, δύο δὲ πρὸς τὸ μέσον τοῦ θαλάμου. Κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν εὑρέθη ξυρὸν (πίν. 9,18) καὶ πέντε αἰχμαὶ βελῶν χαλκαῖ (πίν. 9,23), μία δὲ ὁμοία τῇ ἐν Kupp v. Men. πίν. IX, 8. Πρὸ τοῦ στομίου ἀνεκαλύφθησαν δύο ἀλαβάστρινα σκεύη ἔχοντα τὸ σχῆμα βαθριδίων ἢ βωμίσκων κεκοιλαμμένων ἄνω, ὁμοιαζόντων δὲ τὴν κατατομὴν πολὺ πρὸς γνωστὰ κοσμήματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τῆς ἐποχῆς ταύτης, π. χ. πρὸς τὰ βάθρα, ἐφ' ὧν πατοῦσιν οἱ λέοντες τῆς πύλης τῶν Μυκηνῶν, πρὸς τὸν βωμὸν ἐπὶ γραφῆς ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 10, 2, πρὸς τὸ χρυσοῦν κόσμημα ἐν Kuppelg. v. Men. V, 9 κτλ. Ἄλλα κτερίσματα διεσκορπισμένα ἐν τῷ τάφῳ εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς· τεμάχια ἀγγείου λιθίνου ἀκοσμήτου, ψῆφοι ὅρμων ἀμυγδαλοειδεῖς ἐξ ὑελώδους μάζης, φύλλα χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων καί τινα μετὰ κοσμήματος ὡς τὸ ἐν Kuppelg. v. Men. πίν.

ΙΙΙ, 12. Τέλος εὑρέθη, μάλιστα παρὰ τὸν Α τοῖχον, πλῆθος μέγα σωλήνων ἐξ ὑελώδους μάζης διαμ. 0,003 περίπου, μήκους δὲ μεγ. 0,067· πιθανῶς ἀνῆκον εἰς πλέγμα τι δικτυωτὸν κοσμοῦν τὸ στῆθος ἢ καὶ εἰς περιείλιγμα ὅμοιον ἐκείνοις, δι' ὧν οἱ Αἰγύπτιοι περιέβαλλον τὰς μουμίας. Καὶ ἐν τῷ *δρόμῳ* τοῦ τάφου τούτου εὑρέθησαν φύλλα χρυσᾶ καί τινα τεμάχια ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων ἐφθαρμένων· μεταξὺ δὲ τῶν λίθων, δι' ὧν ἐφράσσετο τὸ στόμιον, ἀνεκαλύφθησαν ἐπίσης φύλλα χρυσᾶ καὶ ἔλασμα χαλκοῦν εὐμέγεθες εἰς πλεῖστα τεμάχια. Ἐν τῷ θαλάμῳ ὑπῆρχον ἄνθρακες ὀλίγοι διεσπαρμένοι.

Τ. 27ος. Μῆκ. δρ. τοὐλάχιστον 13,80, πλ. 2 ἕως 2,18. Στ. πλ. κάτω 1,36. Ἔχει δύο θαλάμους καὶ κόγχην (ὅρα σχ. ἀρ. 6). Μείζονος θαλ.

6

πλάτ. 5,95, μῆκ. 6,25. Ὕψος 2,79 ἕως 4,10. Ἐλάσ. θαλ. πλ. 2,22, μῆκ. 2,35. Ὀροφὴ ἀκανόνιστος, μᾶλλον ὅμως ὁριζοντία· ὕψ. ἐν τῷ μέσῳ 2,11. Τῆς μεταξὺ ἀμφοτέρων θύρας πλάτ. 0,95, βάθ. 1,80. Κόγχης βάθ. 1,75, πλ. 2,60· ὕψος 1,47. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς κεῖται ὑψηλότερον τοῦ τοῦ θαλάμου κατὰ 0,15 περίπου. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθησαν φύλλα τινὰ χρυσᾶ, πρὸ τοῦ στομίου δὲ πλῆθος πολὺ ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἀναμφιβόλως *ἐπίτηδες* ἐρρίφθησαν ἐκεῖ. *Μεταξὺ* τῶν λίθων, δι' ὧν ἐφράσσετο τὸ στόμιον, εὑρέθησαν ἐπίσης πολλὰ ἐλεφάντινα ἀντικείμενα, ἐν οἷς καὶ τὸ γυναικεῖον εἰδώλιον, οὗ τὸ σωζόμενον μέρος δημοσιεύεται πίν. 8,5. Τοῦτο ἔκειτο κάτω ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, ὀλίγον δ' ἀνωτέρω μεταξὺ τῶν λίθων ζῷόν τι, ἴσως ἵππος, ἐφθαρμένος καὶ περαιτέρω ὁ γρὺψ πίν. 8,14· ἄλλα δύο συμφυῆ ζῷα (πρβ. πίν. 8, 13) εὑρέθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἄκρον τοῦ στομίου· αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς οὖσαι ἀπεσπασμέναι ἀπωλέσθησαν. *Ἐντὸς* τοῦ πρώτου, μείζονος, θαλάμου ὑπῆρχον ὡσαύτως πλεῖστα ἐλεφάντινα ἀντικείμενα, μάλιστα κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸ τοῦ στομίου· ἐνταῦθα εὑρέθησαν οὐχὶ μακρὰν ἀλλήλων δύο ἀνδρικαὶ κεφαλαὶ ἐν κατατομῇ, ὧν ἡ ἑτέρα ἀπεικονίσθη ἐν πίν. 8,12, ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἀνεκαλύφθη τρίτη κατ' ἐνώπιον, ἥτις ἕνεκα τῆς κακῆς διατηρήσεώς της δὲν δημοσιεύεται. Ἐπίσης πρὸ τοῦ στομίου, ἀλλὰ πλησιέστερον πρὸς τὸν Ν τοῖχον ἔκειτο εἰδώλιον ἐλεφάντινον λίαν ἐφθαρμένον παριστῶν ἴσως γυναῖκα γυμνὴν (;) βαστάζουσαν τοὺς μαστούς της· πρὸς τούτοις κοσμήματά τινα ὡς τὰ ἐν Kuppelgrab von Men. πίν. VIII, 3 καὶ πίν. VI, 14, κιονίσκοι ἀρράβδωτοι ὡς οἱ ἐν Bull. Corr. hell. II πίν. 14, 2, εἷς δὲ ῥαβδωτὸς ἀπεικ. πίν. 8,8, ὡσαύτως δὲ καὶ καὶ τὰ παρ' αὐτὸν δημοσιευόμενα κοσμήματα ἀριθ. 7 καὶ 11· καὶ ταῦτα ἐπίσης ἐξ ἐλέφαντος. Ἄλλα ἐλεφάντινα εὑρέθησαν παρὰ τὴν ΒΑ γωνίαν, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τὰ ἐν πίν. 8,13 ἀπεικονιζόμενα συμφυῆ ζῷα, Ἐν τῷ αὐτῷ θαλάμῳ εὑρέθησαν καὶ ὁ ἐγγεγλυμμένος κύλινδρος (πίν. 10,23) καὶ ὁ λίθος (πίν. 10,22), ὁ μὲν πρῶτος παρὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἄκρον τοῦ στομίου, ὁ δὲ λίθος παρὰ τὸν Ν τοῖχον μεταξὺ τῆς κόγχης καὶ τῆς εἰσόδου τοῦ δευτέρου θαλάμου. Τέλος εὑρέθησαν ἐνταῦθα διεσπαρμένα, πρὸ πάντων ὅμως πρὸ τοῦ στομίου, καὶ πολλὰ τεμάχια δύο λιθίνων ἀγγείων, ὧν τὸ μὲν ἔχει ῥαβδῶνας λοξὰς ἀνερχομένας ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ ληγούσας περὶ τὸ στόμιον, πέριξ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν ὀπαί, τὸ δ' ἕτερον ἁπλοῦν ὃν ἔχει τέσσαρας λαβὰς καὶ ὕψος 0,55. Ἐν τῷ δευτέρῳ θαλάμῳ εὑρέθησαν ὀστᾶ ἀνθρώπινα πολλὰ ἐν σωροῖς, μάλιστα παρὰ τὴν ΝΑ γωνίαν, καὶ ἐλεφάν-

τινα ἀντικείμενα, πρὸ πάντων ταινίαι μετ' ἐγκεχαραγμένων κύκλων, ὡς ἐν Bull. de corr. hell. II. 13, 1. Πρὸς τούτοις εὑρέθησαν ἐνταῦθα καί τινα τεμάχια τοῦ μνημονευθέντος ἤδη λιθίνου ἀγγείου μετὰ τῶν λοξῶν ῥαβδώσεων. Τὸ ἔδαφος τοῦ στομίου ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ τέφρας καὶ ἀνθράκων, ὡσαύτως τὰ περὶ τὸ στόμιον μέρη τοῦ πρώτου θαλάμου, οὗ τὸ δεξιὸν τῷ εἰσιόντι ἥμισυ ἀπὸ τοῦ στομίου μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ δευτέρου θαλάμου ἦτο οἱονεὶ ἐπεστρωμένον διὰ λίθων ἀκατεργάστων, εὑρίσκοντο δ' ὀστᾶ καὶ κτερίσματα ὑπὸ τοὺς λίθους, ἔνια δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν. Ἐν τῇ κόγχῃ εὑρέθη παρὰ κρανίον ἀνθρώπου ἀγγεῖον κοινὸν ἄνευ γανώματος καὶ κοσμημάτων. Πλὴν τῶν μνημονευθέντων ἐλεφαντίνων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων εὑρέθησαν διεσκορπισμένα ἐν τῷ πρώτῳ μάλιστα θαλάμῳ καὶ πολλὰ χρυσᾶ φύλλα μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων, ἐξ ὑελώδους δὲ μάζης ψῆφοι ὅρμων καὶ κοσμήματα, ὡς τὰ ἀπεικονισθέντα ἐν Kuppelg. v. Men. πίν. IV, 19,27. Ἀθην. τ. 6 πίν. Γ, 43. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13, 15. Τέλος ἐξ ὑελώδους μάζης εἶναι καὶ τέσσαρες μικραὶ πλάκες καὶ τρία τεμάχια ὁμοίων, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσιν ἔκτυποι μορφαὶ γυναικεῖαι, ὧν μία ἀπεικονίζεται ἐν πίν. 8,10· εὑρέθησαν δ' αὗται πρὸ τῆς κόγχης. Ἀγνοῶ ὅμως ποῦ εὑρέθη ἡ πίν. 8,6 ἀπεικονιζομένη πλάξ, διότι τὰ τεμάχια αὐτῆς ἀνεκάλυψα βραδύτερον καθαρίζων τὰ ἐκ τοῦ τάφου ἐλεφάντινα ἀντικείμενα, ὅσα ἕνεκα τῶν ἐπικαθημένων χωμάτων δὲν διεκρίνοντο κατὰ τὴν εὕρεσίν των. Ὡσαύτως βραδύτερον ἀνεκαλύφθη ἐν τοῖς χώμασι τοῦ τάφου καὶ ὁ ἐν πίνακι 10,24 ἐγγεγλυμένος λίθος.

Τ. 28ος. Στ. πλ. 0,90. Θαλ. πλ. 3,90, μῆκ. 2,90. Ὕψ. 1,88 ἕως 2,60. Εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ διεσπαρμένα φύλλα τινὰ χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων, ἓν κομβίον χρυσοῦν αὐλακωτόν, ὅμοιον ἐξ ὑελώδους μάζης, ὡσαύτως ἐξ ὑελώδους μάζης κοσμήματά τινα ὡς τὰ ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Γ, 43. Πρὸς τούτοις ψῆφοι ὅρμων στρογγύλαι ἢ ἐπιμήκεις, εἷς σφόνδυλος λίθινος, ῥόδαξ ἐσκαλισμένος ἐπὶ μικροῦ ἐλεφαντίνου δίσκου καὶ κρίκος (δακτύλιος ἴσως) *σιδηροῦς* λίαν κατιωμένος. Τέλος παρὰ τὸ στόμιον εὑρέθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,25). Τὰ τεμάχια πηλίνων ἀγγείων ἦσαν ὅλως ἀσήμαντα. Ὀστᾶ πολλὰ καὶ ὀλίγοι ἄνθρακες ὑπῆρχον μάλιστα πρὸ τῆς εἰσόδου ἐν τῷ θαλάμῳ.

Τ. 29ος. Μῆκ. δρ. 12,25 περίπου, πλ. 2 ἕως 2,15. Στ. πλ. 1,25, βάθ. 2,70, ὕψος 2,60. Θαλάμου πλ. 3,98, μῆκ. 5,45, ὕψ. 2,78 ἕως 4,15. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ἐν τῷ δρόμῳ ἀμέσως πρὸ τοῦ στομίου εἰς τὸ ὕψος τοῦ ὑπερθύρου περίπου εὑρέθη μικρὸς σωρὸς χώματος μέλανος ἐκ πυρᾶς καὶ παρ' αὐτὸν πόρπη χαλκῆ (πίν. 9,1), ψέλιον χαλκοῦν ἐκ σύρματος περιειλιγμένου καὶ ὀλίγα τινὰ κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης. Ὀλίγον ὑψηλότερον τῶν κτερισμάτων τούτων εἶχον εὑρεθῆ δύο κρανία ἀνθρώπινα καί τινα ὀστᾶ ἴσως ζῴου. Μεταξὺ δὲ τῶν λίθων, δι' ὧν τὸ στόμιον ἦτο πεφραγμένον, εὑρέθησαν φύλλα τινὰ χρυσᾶ, αἰχμὴ βέλους ἐκ λίθου πυρίτου, ὡσεὶ κομβίον βακτηρίας ἢ σκήπτρου ἐξ ἰάσπιδος διαμ. 0,045 (παρεμφερὲς τὸ ἐξ ἐλέφαντος ἀντικείμενον τὸ ἀπεικ. ἐν Kuppelg. von Men. πίν. VIII, 2), ἔλασμα χαλκοῦν ἀγνώστου χρήσεως καὶ δίσκος χαλκοῦς (ἴσως κατόπτρου)· ὅλως δὲ κάτω ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους πάλιν ἐν σωρῷ μικρῷ χωμάτων μελανῶν ἐκ πυρᾶς ἔκειτο λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,26), μικρὰ πυξὶς χαλκῆ ἡμισφαιρικὴ καί τινα κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὑρέθησαν παρὰ τὸν Δ τοῖχον ἀριστ. τῷ εἰσιόντι μεταξὺ χωμάτων μελανῶν ἐκ πυρᾶς πολλὰ κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης καί τινες αἰχμαὶ βελῶν χαλκαῖ. Παρὰ τὸν Ν τοῖχον ὑπῆρχον λίθοι πώρινοι πελεκητοὶ τετράγωνοι καταλαμβάνοντες τὸ τρίτον περίπου τοῦ τάφου· μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον ὀλίγα κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης καὶ φύλλα χρυσᾶ. Ἐπὶ τῶν ἐξ ὑελώδους μάζης κοσμημάτων τοῦ τάφου τούτου ὑπάρχουσιν ἔκτυποι ῥόδακες, πολύποδες, ἀστερίσκοι· ἄλλα εἶναι ὅμοια τοῖς ἐν Ἀρχ. Ἐφημερ. 1887 πίν. 13, 12, 16 καὶ Ἀθην. τ. 6 πίν. Β, 21. Ἐκ χρυσοῦ δὲ πλὴν τῶν φύλλων εὑρέθησαν καί τινες ῥόδακες καὶ κοσμήματα ὅμοια τοῖς ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Β,21. Πρὸς τούτοις εὑρέθησαν καὶ ψῆφοι ὅρμων ἐξ ὑελώδους μάζης καὶ ἐκ λίθου σαρδίου. Τὸ ἐν πίν. 8,4 ἀπεικονιζόμενον τεμάχιον ἐλεφαντίνου ἀναγλύφου εὑρέθη ἐν τοῖς χώμασι τοῦ τάφου τούτου, ὅταν ἐκοσκινίζοντο· ἄλλα ἐλεφάντινα ἀντικείμενα εὑρέθησαν διεσκορπισμένα ἐν τῷ θαλάμῳ, πάντα ὅμως ἦσαν ἐντελῶς ἐφθαρμένα καὶ ἄχρηστα.

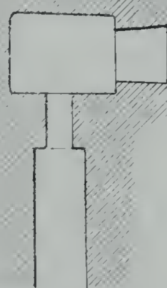
Τ. 33ος. Μῆκος δρ. 13,40, πλ. 1,95. Στομ.

πλ. 1,25, βάθος 1,57. Θαλάμ. πλ. 5,70, μῆκος 5,10. Εἴσοδος πρὸς Δ. Παρὰ τὸν Ν καὶ τὸ δεξιὸν τῷ εἰσιόντι τμῆμα τοῦ Δ τοίχου ἔκειντο μεγάλοι πώρινοι λίθοι πελεκητοί, ἀκριβῶς συναρμοζόμενοι καὶ ἀποτελοῦντες οὕτω κτίσμα θρανοειδὲς ἔχον ὕψος 0,60 καὶ πλάτ. 1,10 μ. περίπου. Παρὰ τὸν ἀγκῶνα τὸν σχηματιζόμενον ὑπὸ τῶν δύο τμημάτων τοῦ κτίσματος τούτου εὑρέθη λίθος ἐξ ὑελώδους μάζης (πίν. 10,27), ὀλίγον δὲ περαιτέρω πρὸς τὸ στόμιον εὑρέθησαν ψῆφοι τινὲς ὅρμων ἐξ ὑελώδους μάζης καὶ λίθου ἀμεθύστου καὶ μικρὰ πηλίνη πρόχους ὕψος 0,036. Πλησίον τῆς ΜΑ γωνίας τοῦ θαλάμου ἔκειτο πρὸ τοῦ κτίσματος νεκρός, οὗ ἡ κεφαλὴ ἔβλεπε πρὸς δυσμάς· ὑπὸ τὸ κρανίον αὐτοῦ εὑρέθη μάχαιρα μήκ. 0,29 μ. Ἀκριβῶς δὲ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ τάφου ἀνεκαλύφθη λάκκος τετράπλευρος διευθυνόμενος ἀπ' Α πρὸς Δ καὶ ἔχων βάθος 1,90 μ., μῆκος ἄνω μὲν 2,45, κάτω δὲ 1,90 μόνον, καὶ πλάτος ἄνω μὲν 1,40 μ. κάτω δὲ 1,08 μ. Ἡ διαφορὰ τῶν διαστάσεων τοῦ χείλους ἀπὸ τοῦ πυθμένος προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι εἰς βάθος 0,50 μ. ἀπὸ τοῦ χείλους ὑπῆρχον βαθμοί, ἐφ' ὧν ἐπάτουν τὰ ἄκρα τεσσάρων μεγάλων πλακῶν τιτανολίθου καλυπτουσῶν τὸν λάκκον· αἱ πλάκες αὗται ἦσαν ὅλως ἀκατέργαστοι, οἱ δ' ἁρμοὶ αὐτῶν ἦσαν πεπληρωμένοι διὰ λίθων μικροτέρων καὶ λευκοῦ πηλοῦ. Ἐντὸς τοῦ λάκκου ἔκειτο νεκρός, οὗ ἡ κεφαλὴ ἦτο εἰς τὸ Α μέρος, ἔβλεπε δηλαδὴ πρὸς δυσμάς. Παρὰ τὸ κρανίον εὑρεθὲν ἄνευ τῆς κάτω σιαγόνος πρὸς τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ λάκκου ἔκειτο τὸ πλεῖστον μέρος ἀγγείου, οὗ τὸ σχ. ὅρα ἐν Furtw. u. Löschke Myk. V. πίν. 44,32. Ὀδόντες τινὲς τοῦ νεκροῦ εὑρέθησαν 0,30 ἕως 0,40 μ. περαιτέρω πρὸς τὸ μέσον τοῦ λάκκου· προφανῶς λοιπὸν ἕνεκα τῆς ἡμιόρθου θέσεως τοῦ νεκροῦ ἡ κάτω σιαγὼν ἀποσπασθεῖσα ἔπεσε μεταξὺ τῶν πλευρῶν. Τὰ ὀστᾶ τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν ἦσαν ἀνάμικτα. Ἔξω τοῦ λάκκου τούτου εἰς τὸ Β ἥμισυ τοῦ θαλάμου εὑρέθησαν τέσσαρες αἰχμαὶ βελῶν χαλκαῖ (σχήματος πίν. 9,22) καί τινα τεμάχια τοῦ παρὰ τὸ ἐν τῷ λάκκῳ κρανίον εὑρεθέντος ἀγγείου. Ὑπὸ τὸ ἐκ πωρίνων λίθων κτίσμα ἀνεκαλύφθη ἄλλος λάκκος κείμενος παρὰ τὸν Δ τοῖχον καὶ διευθυνόμενος ἀπὸ Β πρὸς Ν. Μῆκος αὐτοῦ ἄνω 2,20, πλ. 0,90 καὶ βάθ. 1,20. Ὀλίγον ὑπὸ τὸ χεῖλος εἶχε καὶ αὐτὸς βαθμούς, ἐφ' ὧν ἐπάτουν τὰ ἄκρα πλακῶν πωρίνων πελεκητῶν καλυπτουσῶν αὐτόν. Ἐν αὐτῷ ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ ἦτο εἰς τὸ Μ ἄκρον, οἱ δὲ πόδες εἰς τὸ Β. Παρὰ τοὺς πόδας ἔκειτο ἀγγεῖον τρίωτον μεθ' ἑλικοειδῶν κοσμημάτων περὶ τοὺς ὤμους· ὑψηλότερον δὲ ὀλίγον τοῦ σκελετοῦ εὑρέθησαν ἐν τοῖς χώμασι τεμάχια δύο λαβίδων χαλκῶν (σχῆμα αὐτῶν ὅρα ἐν Ἀθην. τ. 6 πίν. Ε,70). Τέλος διεσκορπισμένα ἐν τῷ θαλάμῳ εὑρέθησαν ἓξ ῥόδακες χρυσοῖ καὶ 16 σφόνδυλοι λίθινοι.

Τ. 40ος. Μῆκ. δρόμ. 7,74, πλ. 1,15. Στομ. πλ. 0.70, βάθ. 1,60. Θαλάμ. πλάτ. 2,56, μῆκ. 260. Εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ τεμάχιά τινα ἀγγείων ἀσήμαντα, δύο ἢ τρία κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης καὶ τὸ πίν. 9,15 γυναικεῖον εἰδώλιον.

Τ. 41ος. Μῆκ. δρόμ. 5,80, πλ. 1,10. Στομ. πλ. 0,65, βάθ. 1,35. Θαλάμ. πλ. 2,80, μῆκος 2,55. Εἴσοδος πρὸς Δ. Εἰς τὴν ΜΔ γωνίαν ὑπῆρχε λάκκος μῆκ. 1,40, πλ. 0,42 καὶ βάθ. 0,50. Ἐν τῷ θαλάμῳ (ἐκτὸς τοῦ λάκκου) εὑρέθησαν πλὴν τοῦ πίν. 9,16 ἀπεικονισθέντος δύο ἄλλα γυναικεῖα εἰδώλια τοῦ συνήθους τύπου.

Τ. 42ος. Πλάτ. στομ. 0,80, βάθ. 2,25· ὕψος θύρας 2,05. Εἴσοδος πρὸς Β. Ὁ τάφος ηὐξήθη βραδύτερον, ὡς φαίνεται, λαξευθέντος ἐν τῷ βράχῳ τμήματος νέου ἐν εἴδει κόγχης (ὅρα σχεδίασμα ἀρ. 7), ἧς ὅμως τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι ὑψηλότερον

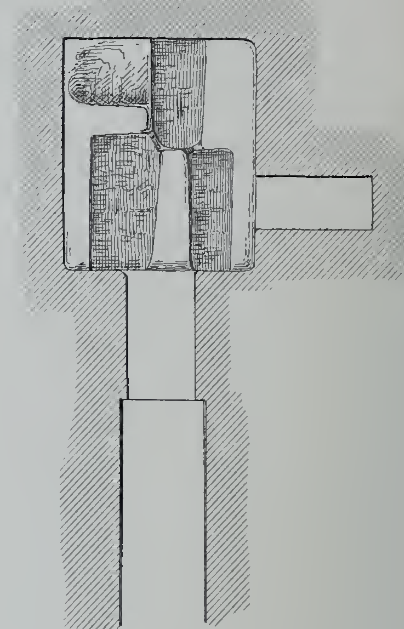
7

τοῦ ἐδάφους τοῦ λοιποῦ τάφου. Τοῦ ἀρχικοῦ θαλάμου πλάτος 4,28, μῆκ. 3,15, ὕψος 1,95 ἕως 2,75. Τῆς κόγχης πλ. 2 μ., βάθ. 2 μ., ὕψος ἐν τῷ μέσῳ 1,90, διότι ἡ ὀροφὴ αὐτῆς δὲν ἔχει μορφὴν ἀετοῦ, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ὁριζοντία. Παρὰ τὸν Α

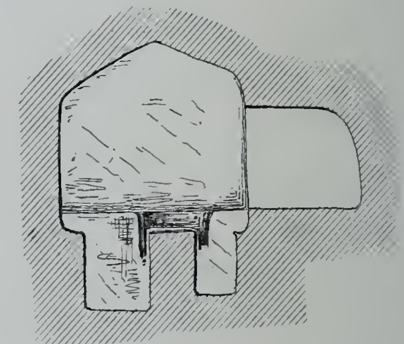
τοῖχον τοῦ θαλάμου ὑψοῦται τὸ ἔδαφος εἰς θράνος, οὗ μῆκ. 2 μ., πλάτ. 0,70 καὶ ὕψ. 0,25. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθησαν πρὸ τοῦ στομίου ὀλίγα κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης παρεμφερῆ πρὸς τὰ ἐν Kuppelg. von Men. πίναξ IV 21, οὐδὲν ὅμως μεταξὺ τῶν λίθων τοῦ στομίου. Ἐν τῷ θαλάμῳ παρὰ τὸν Α τοῖχον ὑπῆρχον πολλὰ ὀστᾶ σεσηπότα, ἄνθρακες ὅμως ὀλίγοι καὶ αὐτοὶ διεσπαρμένοι. Ἐνταῦθα κατὰ τὸ μέσον τοῦ Α τοίχου περίπου εὑρέθη λίθος ἐξ ὑελώδους μάζης (πίν. 10,32), ἥμισυ δὲ μόλις μέτρον μακρὰν αὐτῆς ἄλλος (αὐτ. ἀρ. 29)· ὀλίγον ἀπωτέρω πρὸς Δ. εὑρέθη ὁ χρυσοῦς δακτύλιος πίν. 8,12. Μεταξὺ τοῦ κέντρου τοῦ τάφου καὶ τῆς ΝΔ γωνίας αὐτοῦ εὑρέθησαν ἄλλοι δύο λίθοι (πίν. 10,30,33) ἀπέχοντες καὶ οὗτοι ἀλλήλων μόλις 0,50 μ. Τέλος οὐχὶ μακρὰν τοῦ στομίου κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Δ αὐτοῦ παραστάδος ἔκειτο πέμπτος λίθος (αὐτόθι 31), ἕκτος δὲ (αὐτ. ἀριθ. 28) εὑρέθη βραδύτερον ἐν τοῖς χώμασι τοῦ τάφου, ὅταν ἐκοσκινίζοντο. Ἐν τῷ λοιπῷ θαλάμῳ εὑρέθησαν διεσπαρμένα ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν κοσμήματα ὅμοια τοῖς ἐν τῷ δρόμῳ ἀνακαλυφθεῖσι, πρὸς τούτοις δὲ ναυτίλοι (Kuppelg. von. Men. πίν. IV, 23), κοσμήματα ὡς τὰ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13, 16, ὄστρεα ἠνεῳγμένα, ὡς ἐν Kuppelg. von Men. πίν. VI, 14, ψῆφοι ὅρμων κτλ. Ταῦτα πάντα ἐξ ὑελώδους μάζης.

Τ. 44ος. Μῆκος δρ. 10,25, πλ. 1,25. Στομ. πλ. 0,80, βάθ. 2,30. Θαλάμ. πλάτ. 4 μ., μῆκος 5,25. Ὕψ. ἐν τῷ μέσῳ 2,45, διότι ἡ ὀροφὴ εἶναι ἀνώμαλος, μᾶλλον ὅμως ὁριζοντία. Εἴσοδος πρὸς Β. Ἐν αὐτῷ εὑρέθησαν τέσσαρα κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης, ἐφ' ὧν ναυτίλοι, καί τινα τεμάχια ὁμοίων τοῖς ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1887 πίναξ 13,12 καὶ 18. Πρὸ τοῦ στομίου δὲ ἐντὸς τοῦ θαλάμου ἀνεκαλύφθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,34). Ἄνθρακες ἐν τῷ τάφῳ ὀλίγιστοι.

Τ. 47ος. Δρόμου πλ. 1,60. Στομ. πλ. 1,22, βάθ. 2,60, Θαλ. πλ. 3,75, μῆκ. 4,40, ὕψ. 2,40 ἕως 3,55. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ὁ τάφος ἔχει κόγχην καὶ τρεῖς λάκκους (ὅρα σχέδ. ἀριθ. 8 καὶ 9). Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθη τεμάχιον ἀγγείου λιθίνου, μεταξὺ δὲ τῶν κατωτάτων στρωμάτων τῶν λίθων, δι' ὧν ἐφράσσετο τὸ στόμιον, εὑρέθησαν φύλλα χρυσᾶ ἔχοντα ἐκτύπους ῥόδακας καὶ κοσμήματα πολλὰ ἐκ κρυστάλλου (πίν. 9,10), ὧν τὰ πλεῖστα ἔκειντο ἐν σωρῷ. Ἐν τῷ θαλάμῳ οὐδὲν εὑρέθη ἔξω τῶν λάκκων, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς, ἀσήμαντα δὲ κτερί-

8.

9.

σματα ἐν τῇ κόγχῃ. Ὁ μέγιστος τῶν λάκκων, ὁ ἀριστ. τῷ εἰσιόντι κείμενος, ἔχει μῆκ. 2,55, πλ. 1,20 ἕως 1,35 καὶ βάθος 1,52. Τὸ πρὸς δυσμὰς ἥμισυ αὐτοῦ ἦτο μέχρι τοῦ χείλους πλῆρες χωμάτων μελανῶν ἀναμεμιγμένων μετ' ὀστῶν καὶ κτερισμάτων, ἤτοι φύλλων χρυσῶν μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων καὶ κοσμημάτων ὡς τὸ ἐν Ἀρχ. Ἐφημερ. 1887 πίναξ 13,17. Τὸ ἕτερον ἥμισυ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἦτο ὡσαύτως κεχωσμένον, ἀλλὰ μόνον μέχρι βάθους 0,60 μ. περίπου. Ὅταν μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ πλείστου μέρους τῶν χωμάτων ἐφθάσαμεν πλησίον τοῦ πυθμένος τοῦ λάκκου, παρουσιάσθησαν εἰς μὲν τὴν ΒΑ γωνίαν αὐτοῦ πλῆθος ὀστῶν

ἀνθρωπίνων ἐν σωρῷ, εἰς δὲ τὴν ΝΑ γωνίαν ἐννέα χαλκᾶ ἀγγεῖα καὶ πλησίον αὐτῶν ἄλλα πάλιν ὀστᾶ, ἐν οἷς δύο κρανία. Ἐν τῷ λοιπῷ λάκκῳ ὀλίγα ὀστᾶ εὑρέθησαν, καὶ ταῦτα διεσπαρμένα, πρὸ πάντων παρὰ τὴν Β αὐτοῦ πλευράν. Ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἐπιχώσεως καὶ τῆς θέσεως τῶν ὀστῶν συμπεραίνω, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ὀστῶν (τὰ ἐν σωρῷ) μετὰ τῶν ἀγγείων μετηνέχθησαν ἐξ ἄλλου μέρους τοῦ θαλάμου εἰς τὸν λάκκον, ὃν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξεκένωσαν, οὐχὶ ὅμως ὅλον, ἀλλὰ μόνον τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἥμισυ αὐτοῦ, καὶ ἀφοῦ κατέθηκαν τά τε ὀστᾶ καὶ τὰ ἀγγεῖα, ἠρκέσθησαν νὰ τὰ καλύψωσι μόνον διὰ χώματος, χωρὶς νὰ ἰσοπεδώσωσι τὴν ἐπίχωσιν. Ἐκ τῶν χαλκῶν ἀγγείων τὸ μέγιστον (πίν. 9,27) ἀνεστραμμένον ὂν ἐσκέπαζε τέσσαρα ἄλλα τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἀλλὰ μικρότερα, καὶ τὴν φιάλην (πίναξ 9,28)· παρ' αὐτὰ ἔκειτο ἄλλο ἀγγεῖον τοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ μέγα σχήματος, σκεπαζόμενον ὑπὸ ἀνεστραμμένου τρίποδος (πίν. 9,29), πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ πίν. 7,3 ἀπεικονιζομένη πρόχους. Περὶ τὰ δύο κρανία τὰ παρὰ τὰ ἀγγεῖα κείμενα εὑρέθησαν φύλλα τινὰ χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων, κατὰ μῆκος δὲ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ λάκκου αἰχμαὶ βελῶν χαλκαῖ ὑπὲρ τὰς δέκα· πρὸς τὸ μέρος τῆς πλευρᾶς ταύτης ἔκειντο καὶ τρεῖς αἰχμαὶ δοράτων (πίν. 9,26), ὧν αἱ δύο ἔσωζον ἔτι καὶ μέρος τοῦ ξύλου· ἡ θέσις αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἂν ἐτέθησαν ὁλόκληρα τὰ δόρατα εἰς τὸν τάφον, πρέπει νὰ εἶχον θραυσθῆ πρότερον εἰς τεμάχια. Κατὰ μῆκος δὲ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ λάκκου εὑρίσκοντο πολλαὶ μικραὶ καὶ λεπταὶ ταινίαι ἐλεφάντιναι ἄνευ κοσμημάτων καί τινα μικρὰ ὀστέϊνα κοσμήματα σχήματος φύλλου κισσοῦ (πρβ. Bull. Corr. hell. II πίν. 15,1). Τέλος πλησίον τῆς ΝΔ γωνίας εὑρέθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,37). Εἰς τοὺς ἄλλους δύο λάκκους τὰ χώματα ἦσαν ἀναμεμιγμένα μετὰ μικρῶν κτερισμάτων, πρὸ πάντων φύλλων χρυσῶν, μέχρι τοῦ πυθμένος. Ἐν τῷ λάκκῳ τῷ πρὸ τῆς κόγχης, ὅστις ἔχει μῆκ. 2,15, πλ. 0,85, βάθ. 1,50, εὑρέθη καὶ δακτύλιος χαλκοῦς κατιωμένος ὡσεὶ *σίδηρος*, εἴτε διότι ὁ χαλκὸς περιέχει πολὺν σίδηρον, εἴτε διότι ἦν συναφὴς σιδηρῷ ἀντικειμένῳ καταστραφέντι· πρὸς τούτοις βελόνη χαλκῆ μήκους 0,076 ὀξυνομένη κατ' ἀμφότερα τὰ ἄκρα. Ἐν τῷ τρίτῳ λάκκῳ, τῷ πρὸς τὸν Α τοῖχον, ὅστις ἔχει μῆκ. 2 μ., πλ. 1 μ. καὶ βάθ. 1,35, τὰ κτερίσματα ἦσαν σπανιώτερα, διότι εὑρέθησαν ἐν αὐτῷ ὀλίγα μόνον φύλλα χρυσᾶ. Κατόπιν ὅμως ἀφοῦ ἐξήχθησαν τὰ χώματα ἐκ τῶν λάκκων καὶ ἐκοσκινίσθησαν, εὑρέθη ἐν μὲν τοῖς τοῦ δευτέρου λάκκου ὁ ἐγγεγλυμμένος λίθος πίν. 10,36, ἐν δὲ τοῖς τοῦ τρίτου ὁ ὑπ' ἀριθ. 35 Ἐν ἑνὶ τῶν δύο τούτων λάκκων (πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἐν τῷ τρίτῳ) ἔκειτο καὶ ὁ πίν. 10,38 κύλινδρος, ὅστις εὑρέθη ὡσαύτως ἐν τοῖς κοσκινισθεῖσι χώμασιν. Ἡ κόγχη ἔχει μῆκος 2,25, πλ. 1,20, ὕψ. 2 μ. Ἐν αὐτῇ οὐδὲν κτέρισμα εὑρέθη, ὀστᾶ ὅμως πολλά. Τεμάχια πηλίνων ἀγγείων εὑρέθησαν ἐν τῷ τάφῳ ὅλως ἀσήμαντα.

Τ. 48ος. Πλ. δρόμου 1,65. Στομ. πλ. 0,92, βάθ. 2,85. Θαλάμου πλ. 4 μ., μῆκ. ἐπίσης 4 μ. Ὕψ. 1,92 ἕως 2,84. Ἐν τῷ δρόμῳ οὐδὲν κτέρισμα, οὐδὲ ἐν τῷ στομίῳ. Ἐν τῷ θαλάμῳ ἀριστ. τῆς εἰσόδου εὑρέθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10, 40), ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἄλλος (αὐτ. ἀρ. 39). Ἐν τῷ λοιπῷ τάφῳ εὑρέθησαν διεσπαρμένα πέντε ἢ ἓξ φύλλα χρυσᾶ μετ' ἐκτύπων ῥοδάκων, τρία δὲ ἅτινα ἐκάλυπτον κοσμήματα ἐξ ἄλλης ὕλης παρεμφερῆ τῷ Ἀθην. τ. 6, Β, 27. Ἓν κόσμημα ἐξ ὑελώδους μάζης ὅμοιον τῷ Ἀθην. τ. 6, Β, 18 καὶ ἓν βέλος χαλκοῦν.

Τ. 49ος. Μῆκος δρόμου 15 μ. περίπου, πλάτ. 1,80. Στομ. πλ. 1.10, βάθ. 3,28. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ἔχει δύο θαλάμους· τοῦ πρώτου πλάτ. 3,97, μῆκ. 5,42, τοῦ δευτέρου πλ. 2,43, μῆκ. 2,50, ὕψ. 2,28. Ὁ ἀριστ. τῷ εἰσιόντι τοῖχος τοῦ στομίου καὶ οἱ τρεῖς τοῖχοι, βόρειος, ἀνατολικὸς καὶ δυτικός, τοῦ πρώτου (μείζονος) θαλάμου εἶναι *κτιστοὶ* ἐκ λίθων κοινῶν καὶ πηλοῦ ἠχυρωμένου, φαίνεται δὲ ὅτι εἶχον λαξεύσει τὸν τάφον ἐν τῷ βράχῳ, ὅπως καὶ τοὺς λοιπούς, παρατηρήσαντες ὅμως εἶτα, ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν πλευρῶν τοῦ στομίου καὶ τρεῖς τῶν τοῦ μείζονος θαλάμου ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας συστάσεως τοῦ βράχου δὲν ἦσαν ἱκανῶς στερεαί, ἐνίσχυσαν αὐτὰς διὰ τῶν λιθίνων τοίχων· ἡ ὀροφὴ ὅμως, ἣν δὲν ἠδύναντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ στηρίξωσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἔκτιζον θόλον, κατέπεσε βραδύτερον. Ἐν τῷ δρόμῳ εὑρέθη τὸ ἐν πίν. 9,20 ἀπεικ. μαχαίριον. Πρὸ τοῦ *ὑπερθύρου* τοῦ στομίου ἔκειτο κρανίον καὶ πλησίον αὐτοῦ ταινία χρυσῆ μήκους

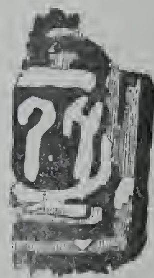
0,13, πλ. 0,013. Μεταξὺ τῶν λίθων τοῦ στομίου οὐδὲν εὑρέθη, εἰς τὸ κατώτατον ὅμως μέρος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους ἀριστ. τῷ εἰσιόντι ἔκειτο ἀγγεῖον σχήματος ποτηρίου (παρεμφερές, ὡς φαίνεται, τῷ παρὰ Schliemann Mycènes εἰκὼν 479, ἄνευ τῆς βάσεως ὅμως) καὶ ἐξ ὕλης λευκῆς (αἰγυπτιακῆς πορσελάνης) ὑελωμένης τήν τε ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν δι' ὑελώσεως χρώματος πρασίνου· ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια ἐκοσμεῖτο πρὸς τούτοις καὶ διὰ γραμμῶν μελανῶν ἐπὶ τοῦ πρασίνου χρώματος· ἀντὶ βάσεως ὑπῆρχον ὡσεὶ ἐπικεκολλημέναι τῷ πυθμένι δύο τετράγωνοι ῥάβδοι διασταυρούμεναι, ὧν τὰ τέσσαρα ἄκρα ὑπανερχόμενα κατέληγον περὶ τὸ χεῖλος. Δυστυχῶς ἡ ὕαλος ἐφθάρη πολὺ ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ συγκολληθῇ τὸ ἀγγεῖον. Παρὰ τὸν δεξιὸν τῷ εἰσιόντι τοῖχον τοῦ στομίου εὑρέθη πυξὶς ἐλεφαντίνη ὕψους 0,087, διαμ. 0,086 διῃρημένη τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν εἰς πέντε ταινίας ἢ ζώνας, ὧν αἱ μὲν δύο, ἀνωτάτη καὶ κατωτάτη, φέρουσι κοσμήματα δικτυωτά, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς ἀναγλύπτους ναυτίλους. Τοῦ πώματος οὐδὲν σώζεται, διότι πιθανῶς δὲν εἶχε τοιοῦτο, ὁ δὲ πυθμὴν σύγκειται ἐκ τεσσάρων τεμαχίων, ἤτοι δίσκου ἐλλειψοειδοῦς ἐν τῷ κέντρῳ, δακτυλίου ἐλλειψοειδοῦς περιβάλλοντος αὐτὸν καὶ δύο τεμαχίων σχήματος ἡμισελήνου προστεθειμένων ἑκατέρωθεν τοῦ δακτυλίου, ὥστε νὰ γίνηται τὸ ὅλον κυκλικόν. Τὰ τεμάχια ταῦτα συνεδέοντο μεταξύ των καὶ μετὰ τοῦ κυλίνδρου δι' ἥλων. Καὶ ἡ πυξὶς εἶναι λίαν βεβλαμμένη.

Ἐντὸς τοῦ μείζονος θαλάμου εὑρέθησαν διεσπαρμένα φύλλα τινὰ χρυσᾶ καὶ κοσμήματα ἐξ ὑελώδους μάζης ὡς τὰ ἐν Ἀθην. τόμ. 6, Β. 21, 22, Γ. 28. Ἀρχ. Ἐφημερ. 1887 πίν. 13,14. Kuppelg. von Menidi III 23, IV 15, 30. VI 14 κτλ. Ἔπειτα τεμάχια — ὀλίγα δυστυχῶς — ἄλλου ἀγγείου ἐκ λευκῆς αἰγυπτιακῆς πορσελάνης μεθ' ὑελώσεως κιτρίνης κεκοσμημένου τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν δι' ἐκτύπων ῥομβοειδῶν σχημάτων· πρὸς τούτοις τεμάχια ἀγγείου λιθίνου ῥαβδωτοῦ καὶ ἄλλου πάλιν ἐξ αἰγυπτιακῆς πορσελάνης[1], οὗ τὸ σχῆμα, ὡς συνεπληρώθη πιθανῶς μέν, ἀλλ' οὐχὶ μετὰ βεβαιότητος, ὅρα ἐνταῦθα σχ. 10. Ἡ συμπλήρωσίς δὲν εἶναι ἀσφαλὴς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄωτον τοῦ ἀγγείου καὶ τοὺς ὤμους· ὕψος ἔχει νῦν 0,11. Ὁ πηλὸς εἶναι

10

ἀμμώδης χρώματος τεφροκυάνου, ἡ δ' ἐπιφάνεια ἁπλῶς ἐστιλβωμένη, ἄνευ ὑελώσεως. Τὰ κοσμήματα εἶναι *ἐντετμημένα* ἐν τῷ τοιχώματι τοῦ ἀγγείου, αἱ δ' ἐντομαὶ πλήρεις ὕλης λευκῆς καλυπτομένης ὑπὸ λεπτοῦ στρώματος ὑελώσεως λευκῆς ἢ λευκοκυάνου, ἥτις ὅμως πολλαχοῦ ἐξέπεσε, φαίνεται δὲ νῦν γυμνὴ ἡ λευκὴ ὕλη ὁμοία κιμωλίᾳ. Τὰ κοσμήματα εἶναι περὶ μὲν τὸν ὦμον φυλλοειδῆ (πρβ. τὰ παρεμφερῆ παρὰ Maspero Archéol. égyptienne εἰκ. 216), κατωτέρω δ' αὐτῶν δύο γραμμαὶ περιβάλλουσαι τὴν γάστραν καὶ ὑπ' αὐτὰς ὡσεὶ *δελτίον* (cartouche), οὗ δυστυχῶς μέρος μόνον σώζεται (ἀπεικ. ἐν φυσικῷ μεγέθει σχ. 10α). Ἐὰν τὰ

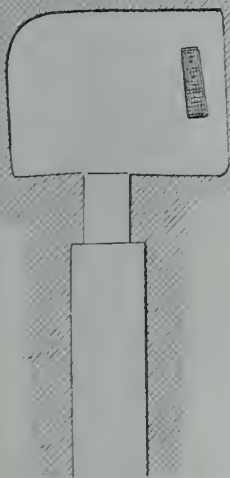
10α

ἐπ' αὐτοῦ σημεῖα εἶναι γράμματα καὶ ἐὰν δύναται ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξαχθῇ νόημά τι, ἃς κρίνωσιν ἄλλοι. Τέλος μεταξὺ τοῦ στομίου καὶ τῆς ἐν τῷ Ν τοίχῳ θύρας τοῦ δευτέρου θαλάμου εὑρέθη κύλινδρος ἐλεφάντινος κάκιστα διατηρούμενος ὕψ. 0,075, διαμ. 0,074 ἕως 0,085, διότι εἶναι ἐλλειψοειδής. Εἰς τὴν κάτω περιφέρειαν ὑπάρχουσι δύο ὀπαὶ ἀντιστοιχοῦσαι ἀλλήλαις, κατὰ τὸ μέσον δὲ ὕψος ἄλλαι δύο, ἴσως ὑπῆρχεν ἐνταῦθα καὶ τρίτη· ἐξ αὐ-

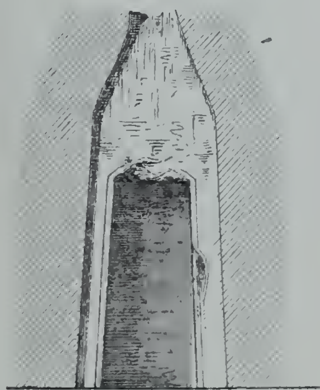
[1] Ἀμφοτέρων τῶν ἀγγείων τεμάχια εὑρέθησαν καὶ ἐν τῷ *δευτέρῳ* θαλάμῳ, τὰ πλεῖστα ὅμως ἐν τῷ πρώτῳ.

τῶν καταδεικνύεται, ὅτι ὁ κύλινδρος περιέβαλλεν ἀντικείμενον ἐξ ἄλλης ὕλης. Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας διακρίνονται λείψανα παραστάσεων ἀναγλύπτων· μορφὴ ἀνθρωπίνη, ἧς ἡ κεφαλὴ δὲν σώζεται, φοροῦσα ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ γυμνή (;) βαίνει πρὸς ἀριστερὰ ἄγουσα διὰ σχοινίου ζῶον· πρὸ τοῦ ἀνθρώπου σώζονται ἴχνη δένδρου, πέραν δ' αὐτοῦ ἄλλη ὁμοία παράστασις, διακρίνονται δ' ἐνταῦθα καὶ πτέρυγες ὑπεράνω τοῦ ζώου, τὸ ὁποῖον κατ' ἀκολουθίαν εἶναι γρὺψ ἢ σφίγξ. Τοῦ δευτέρου ἀνθρώπου μόνον ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν σώζεται. Ἐν τῷ δευτέρῳ θαλάμῳ εὑρέθησαν τεμάχιά τινα ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων λίαν ἐφθαρμένων· μεταξὺ αὐτῶν τὰ κάλλιστα σωζόμενα ἦσαν τὰ δύο ἐν πίνακι 8,1 καὶ 2 δημοσιευόμενα, πρὸς δὲ τούτοις πλὰξ μικρὰ (μῆκ. 0,045, πλάτος 0,024), ἐφ' ἧς σφὶγξ ἀνάγλυπτος ὀκλάζουσα πρὸς ἀριστ. Σώζονται δύο ὀπαὶ πρὸς προσήλωσιν. Ἐν τέλει σημειῶ, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ θαλάμῳ εὑρέθη καὶ πυρὴν ἐλαίας εὐμεγέθης, ὡσεὶ ἡμέρου.

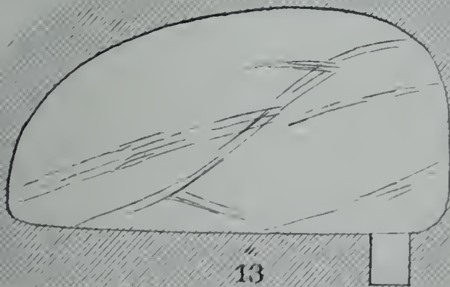
Τ. 52ος. Δρόμου πλάτ. 1,98. Στομ. πλ. κάτω 1,28, ἄνω 1,05, βάθ. 1,85, ὕψος 2,62. Θαλάμ. πλάτ. 5,80, μῆκ. 4,40, ὕψος ἐν τῷ μέσῳ 2,84. Εἴσοδος πρὸς Δ. Ὅρα καὶ τὰ σχεδιάσματα τοῦ τάφου τούτου, ἀριθ. 11 (κάτοψις), 12 (εἴσοδος) καὶ 13 (τομή). Ὁ τάφος οὗτος διέφερε πάντων τῶν λοιπῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἥ τε πρόσοψις καὶ αἱ πλευραὶ τοῦ στομίου ἀμφότεραι ἦσαν κεχρισμέναι δι' ἀσβεστοκονιάματος, πλὴν τούτου δὲ τὸ ἄνοιγμα τοῦ στομίου περιβάλλεται καὶ ὑπὸ ταινίας (ὅρα σχ. 11) βαθυτέρας, ἥτις ἦν πιθανώτατα ἐρυθρὰ κεχρισμένη καὶ ἥτις ἀναμιμνήσκει τὴν πρόσοψιν τοῦ στομίου τοῦ λεγομένου θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως. Παρὰ τὸν Μ τοῖχον τοῦ θαλάμου ὑπάρχει λάκκος ἐσκαμμένος ἐν τῷ ἐδάφει μήκ. 1,82, πλ. 0,54, βάθος 0,75, ὅστις ἦν κεκαλυμμένος διὰ πωρίνων πλακῶν· ὅμοιαι πλάκες ἔκειντο καὶ περὶ τὸν λάκκον, οὐχὶ ὅμως ἐν μεγάλῃ τάξει. Ἐν τῷ λάκκῳ οὐδὲν κτέρισμα εὑρέθη, εἰς τὴν ΜΔ γωνίαν ὅμως τοῦ θαλάμου ἀνεκαλύφθη λίθος ἐγγεγλυμμένος (πίν. 10,41), πρὸ τοῦ στομίου δὲ χρυσοῦν φύλλον, ἐφ' οὗ ἔκτυπος σφὶγξ (πίν. 9,13), ὀλίγον περαιτέρω λαβὴ ἀγγείου ἀργυρᾶ καὶ πλῆθος κοσμημάτων ἐξ ὑελώδους μάζης μετ' ἐκτύπων ναυτίλων ἢ ἄλλων σχημάτων (πρβ. τὰ ὅμοια ἐν Ἀθην. τ. 6, Β 17, Γ 37, 41, 42, 45. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 13,12) καὶ σφόνδυλος λίθινος. Τέλος παρὰ τὸν Β τοῖχον εὑρέθη ἡ χαλκῆ βελόνη πίν. 9,25.

11

12

13

III *Πίνακες*[1].

Πίναξ 7,1 ἕως 18. Πυξὶς μετὰ πώματος ἐκ σχιστολίθου χλωριτικοῦ μετὰ κοκκίων χαλαζίου (Quartz) κατὰ τὸν καθηγητὴν τῆς Ὀρυκτολογίας κ. Κ. Μητσόπουλον, ὅστις ἐβεβαίωσεν, ὅτι ὁ λίθος οὗτος ἀπαντᾷ ἐν Λαυρίῳ καὶ Σύρῳ, ἴσως δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τοῦ δοχείου τῆς πυξίδος, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πώματος, παρίσταντο ἀνάγλυπτοι δύο πολύποδες (1 6), ὧν ὁ ἕτερος σώζεται ὅλος, πλὴν τοῦ ἄκρου ἑνὸς τῶν πλοκάμων· τοῦ ἑτέρου σώζονται δύο πλόκαμοι καὶ μέρος τρίτου. Κάτω περὶ τὴν λίαν χαμηλὴν βάσιν ὑπάρχει κόσμημα, ὅπερ ἀνέρχεται μεταξὺ τῶν δύο πολυ-

[1] Οἱ παρὰ τὰς εἰκόνας ἐν *παρενθέσει* ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὸν τάφον, ἐν ᾧ ἕκαστον τῶν ἀντικειμένων εὑρέθη· ὅπου δὲ ἐν τῇ περιγραφῇ δὲν παρατίθενται μέτρα, σημαίνει ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀπεικονίσθη εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος.

πόδων μέχρι τοῦ χείλους τοῦ δοχείου. Ὀλίγον διάφορον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς φύσεως βεβαίως, εἶναι καὶ τὸ καλύπτον τὸ πῶμα (1 α) κόσμημα, ἀμφότερα δὲ ὁμοιάζουσι πρὸς κόσμημά τι οὐχὶ σπάνιον ἐπὶ ἀγγείων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς (πρβ. Furtwängler und Löschcke Myken. Vasen πίν. 21, 153), ἰδίως ὅμως ἁπαντῶν συχνότατα ἐπὶ τεμαχίων ἀγγείων ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ ἐσχάτως παρὰ τὴν Σπάρτην ἀνασκαφέντος προϊστορικοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ. Ὁ πυθμὴν τοῦ δοχείου (1 δ) ἔχει δέκα μικρὰς ὀπάς, πιθανῶς ὅπως ἀποστραγγίζηται τὸ περιεχόμενον, ἡ δὲ λαβὴ τοῦ πώματος (1 γ) εἶναι διάτρητος καὶ ἔχει δύο τομάς, εἰς ἃς προσηλοῦντο ἄλλα τεμάχια, ὡς δεικνύουσιν αἱ σωζόμεναι μικραὶ ὀπαὶ τρεῖς ἐν τῇ μιᾷ καὶ μία ἐν τῇ ἑτέρᾳ. Τοῦ πώματος εὑρέθησαν πάντα τὰ τεμάχια, τοῦ δοχείου ὅμως μόνον τὸ ἥμισυ, ὡς εἴπομεν, σώζεται. Περίεργον εἶναι, ὅτι ἐν ᾧ τὸ χρῶμα τοῦ πώματος εἶναι πρασινωπόν, τὸ τοῦ δοχείου κλίνει μᾶλλον πρὸς τὸ φαιόν. Ἡ ἐξωτερικὴ ὅμως ἐπιφάνεια ἀμφοτέρων εἶναι στιλπνοτάτη. Τὸ δοχεῖον ἔχει ὕψος 0,06 καὶ διάμετρον 0,18.

Πίν. 7, 2 ἕως 26. Ἀγγεῖον ἀργυροῦν χρυσοκόλλητον ἔχον ὕψος μὲν 0,06, διάμ. δὲ 0,16 μ. καὶ πάχος χειλέων 0,01 ἕως 0,02. Τῆς λαβῆς (2 б) τὸ μετὰ τοῦ χείλους τοῦ ἀγγείου συνδεόμενον ἄκρον δὲν εἶναι οὔτε συνηλωμένον, οὔτε συγκεκολλημένον, ἀλλὰ συνεσφυρηλατημένον, ὥστε οὐδὲν ἴχνος συναρμογῆς διακρίνεται, ἴσως δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐσφυρηλατήθη ἡ λαβὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐλάσματος μετὰ τοῦ ἀγγείου ἐν μορφῇ οὐρᾶς, ἐκάμφθη δ' εἶτα καὶ προσηλώθη τὸ ἄκρον αὐτῆς εἰς τὸ τοίχωμα τοῦ ἀγγείου δι' ἑνὸς ἥλου· ἐπειδὴ ὅμως, ὡς φαίνεται, τὸ μέρος τοῦ χείλους, ἀφ' οὗ ἐκφύεται ἡ λαβή, δὲν ἐθεωρεῖτο ἱκανῶς ἰσχυρὸν καὶ ἠδύνατο νὰ διαρραγῇ, ὅταν πληροῦντες τὸ ἀγγεῖον ἐκράτουν αὐτὸ ἐν τῇ χειρί, προσήλωσεν ὁ τεχνίτης ἔξω ὑπὸ τὴν λαβὴν ἔλασμα ἐνισχυτικὸν μήκ. 0,044 καὶ πλ. 0,012 διὰ τριῶν ἥλων. Τὰ ἐπὶ τοῦ ἐλάσματος τούτου κοσμήματα εἶναι ἁπλῶς ἐγκεχαραγμένα, ἐν ᾧ τὰ ἐπὶ τῆς λαβῆς φύλλα ἦσαν χρυσᾶ, ἐντεθειμένα ἐν τῷ ἀργύρῳ καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ πρόσωπα· δὲν εἶναι δὲ πάντα τὰ φύλλα ταῦτα ἰσομεγέθη, ἀλλὰ μεγεθύνονται καθόσον καὶ ἡ λαβὴ πλατύνεται πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ ἀγγείου· τῶν μειζόνων χρυσῶν φύλλων τὸ ἥμισυ κατὰ μῆκος εἶναι βαθύτερον ἐσκαλισμένον καὶ πεπληρωμένον διὰ τῆς μελανῆς ὕλης, δι' ἧς δηλοῦνται καὶ ἡ κόμη καὶ τὰ γένεια τῶν προσώπων. Τὰ πρόσωπα (2 α καὶ τὰ παρακείμενα μεμονωμένα δύο) ἦσαν εἴκοσι καὶ ἕν, ὑπελείφθησαν ὅμως μόνον ἑπτά, τῶν δὲ λοιπῶν φαίνονται οἱ τύποι, οἵτινες εἶναι ἐσκαλισμένοι ἐν τῷ τοιχώματι τοῦ ἀγγείου· ἕκαστον τῶν προσώπων σύγκειται ἐκ *πλειόνων μικρῶν* χρυσῶν ἐλασμάτων, ἤτοι ἐξ ἑνὸς ἀποτελοῦντος οἱονεὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ὅλου προσώπου, ἐπ' αὐτοῦ δ' εἶναι ἐπικεκολλημένα τρία ἄλλα, ὧν τὸ μὲν σχηματίζει τὸ κυρίως πρόσωπον, ἤτοι παρειάς, στόμα, ῥῖνα καὶ μέτωπον, τὸ ἄλλο τὸ οὖς καὶ τὸν λαιμὸν καὶ τὸ τρίτον τὸ μικρὸν τεμάχιον τὸ χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ λαιμοῦ διὰ τοῦ πλοκάμου τῆς κόμης. Τὰ μεταξὺ τούτων τῶν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἐδάφους ἐπικεκολλημένων ὡσαύτως χρυσῶν ἐλασμάτων κενὰ ἦσαν καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη πεπληρωμένα δι' ὕλης τινὸς μελανῆς δηλούσης τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον· ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι τετρημένος καὶ πλήρης τῆς αὐτῆς μελανῆς ὕλης, ἡ δὲ κόρη δεδηλωμένη ἐπὶ τῆς μελανῆς ὕλης δι' ἐγκεχαραγμένου κύκλου. Τὸ στόμα, αἱ ὀφρύες καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ μετώπου, τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ ὠτὸς δηλοῦνται διὰ λεπτῶν ἐγκεχαραγμένων γραμμῶν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ. Πρὸς δήλωσιν δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ προσώπου κειμένων μερῶν τοῦ γενείου καὶ τῆς κόμης ἡ μελανὴ ὕλη ἐτέθη ἀμέσως ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἀργυρῷ τοιχώματι τοῦ ἀγγείου ἐντομῶν, ὥστε περιεβάλλοντο τὰ μέρη ταῦτα ὑπὸ ἐδάφους λευκοῦ. Δὲν εἶναι ὅμως πάντα τὰ πρόσωπα ἀκριβῶς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πεποιημένα, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ διαφοραί· οὕτω ἡ τὸ κρανίον καλύπτουσα κόμη ἑνὸς δηλοῦται διὰ τῆς αὐτῆς μὲν μελανῆς ὕλης, ἐπιτεθειμένης ὅμως ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἀργύρου, οὐχὶ δ' ἐπὶ χρυσοῦ ἐδάφους· ἑνὸς ἄλλου τὸ γένειον ὅλον ἦν οὐχὶ μέλαν, ὡς τὸ τῶν λοιπῶν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, διότι ἀπετελεῖτο ἐξ ἐλάσματος μίγματος χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, ὥστε διέφερε τῶν παρακειμένων μερῶν τοῦ προσώπου, παρειᾶς καὶ λαιμοῦ μόνον κατὰ τὴν ἀπόχρωσιν τοῦ μετάλλου. Τὰ ἄνωθι τῶν προσώπων καὶ ὑπ' αὐτὰ κοσμήματα εἶναι ὡσαύτως χρυσᾶ καὶ ἐγκεκολλημένα· ὅμοιαι τούτοις γραφαὶ κλάδων εὑρίσκονται καὶ ἐπὶ πηλίνων ἀγγείων τῶν Μυκηνῶν, συχνότε-

ρον δ' ἀπήντησα αὐτὰς ἐπὶ τεμαχίων ἀγγείων ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ μνημονευθέντος ἤδη τάφου τοῦ Βαφειοῦ.

Πάντα τὰ πρόσωπα ἀνεξαιρέτως ἔχουσι γενειάδα, οὐχὶ ὅμως καὶ μύστακας. Ἡ δὲ κόμη εἶναι μακρὰ καὶ καταπίπτει ἐπὶ τοῦ τραχήλου εἰς ἕνα, δύο ἢ τρεῖς πλοκάμους, ὧν τὰ ἄκρα τεχνητῶς εἶναι ἀνεστραμμένα πρὸς τὰ ἄνω. Ὁμοίως, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ἀνεστραμμένα εἶναι καὶ τὰ ἄκρα τῶν πλοκάμων τῆς ἐξ ὑελώδους μάζης μορφῆς ἐν πίν. 8,10, πολὺ δὲ περισσότερον ὁ πλόκαμος τῆς ἐλεφαντίνης μορφῆς πίν. 8, 1. Περιεργότερον ὅμως μοι φαίνεται, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ μνημονευθέντος ἤδη τεμαχίου πηλίνου ἀγγείου ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ 15ου τάφου, οὗ εἰκόνα παραθέτομεν ἐνταῦθα (σχ. 14), ἡ κόμη τοῦ

14

ἀνδρὸς πίπτει ἐπὶ τοῦ τραχήλου εἰς τρεῖς πλοκάμους, ὧν τὰ ἄκρα εἶναι ὡσαύτως ἀνεστραμμένα ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω. Ἐπειδὴ τὸ ἀγγεῖον εἶναι βεβαίως προϊὸν ἐγχωρίου τέχνης, καθίσταται πιθανωτέρα ὁπωσοῦν ἡ ὑπόθεσις, ὅτι καὶ τὰ ἐκ τιμιωτέρας ὕλης ἀντικείμενα, καὶ αὐτὸ τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον, ἐν Ἑλλάδι ἐποιήθησαν.

Πίν. 7, 3 ἕως 36. Πρόχους χαλκῆ ἔχουσα ὕψος 0,275. Σύγκειται ἐκ δύο μερῶν, τῆς γάστρας καὶ τοῦ λαιμοῦ, ὧν ἑκάτερον εἰργάσθη χωρίς· κατὰ τὴν ἁρμογὴν αὐτῶν καὶ ὅπως ἀποκρύπτῃ αὐτὴν ἐπετέθη ἔλασμα περιθέον τοὺς ὤμους, οὗ τὰ ἄκρα εἶναι συνηλωμένα ὑπὸ τὴν λαβὴν δι' ἥλου· πλὴν τούτου δὲ διακρίνονται ἐνιαχοῦ τῆς ἐξωτερικῆς, ἤτοι τῆς πρὸς τὴν γάστραν, περιφερείας τοῦ ἐλάσματος ὀπαὶ λίαν μικραί, πιθανώτατα τύποι ἥλων ἐχόντων πάχος βελόνης, οἵτινες προσηλοῦσιν αὐτὸ τόσον στερεῶς ἐπὶ τοῦ ἀγγείου, ὥστε φαίνεται ἐπικεκολλημένον· ἀλλαχοῦ ὅμως τῆς αὐτῆς περιφερείας ὑπάρχουσι στιγμαί, ὥστε φαίνεται ὅτι ἐναλλὰξ περιέθεον στιγμαὶ καὶ ἧλοι. Ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς περιφερείας τοῦ ἐλάσματος, τῆς πρὸς τὸν λαιμόν, μόνον στιγμαὶ διακρίνονται νῦν, οὐχὶ τύποι ἥλων. Τὸ ἔλασμα κοσμεῖται ὑπὸ δεκαεπτὰ ἐκτύπων κεφαλῶν βοῶν (3α). Ἡ λαβὴ τοῦ ἀγγείου εἶναι προσηλωμένη εἰς μὲν τὸ χεῖλος διὰ τριῶν ἥλων, εἰς δὲ τὴν γάστραν δι' ἑνός· ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς ἐπιφανείας εὑρίσκονται ἐγκεχαραγμέναι ἑπτὰ κεφαλαὶ βοῶν (3β).

Πίν. 8,1. Τεμάχιον πλακὸς ἐλεφαντίνης ἢ μᾶλλον τῆς ἐπιφανείας τῆς πλακός, διότι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ τὸ ἀνάγλυφον, ἀποσπασθὲν ἐφθάρη, ἔμεινε δὲ μόνον ἡ μορφή, ἥτις οὕτω φαίνεται νῦν ὡσεὶ περίτμητος. Σώζεται τὸ στῆθος καὶ ἡ κεφαλὴ γυναικὸς κρατούσης ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἄνθος, ἴσως λωτοῦ· ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν λείπει. Περὶ τὸν λαιμὸν φορεῖ περιδέραιον ἢ *ἴσθμιον* συγκείμενον ἐκ ψήφων τριγωνικῶν συνειρμένων περὶ σχοινίον· ὅμοια ἀκριβῶς εἶναι καὶ τὰ περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν αὐτῆς ψέλια· πιθανὸν ὅμως εἶναι ἐπίσης τό τε ἴσθμιον καὶ τὰ ψέλια νὰ ὑποτίθενται ὄντα ἐκ μετάλλου φέροντος κοσμήματα ἐγχάρακτα ἢ ἔκτυπα. Ἐπὶ τοῦ μετώπου διακρίνονται πλοκαμίδες ἑλικοειδεῖς, ἄνωθι δ' αὐτῶν φαίνεται ταινία περιβάλλουσα τὴν κόμην, ἥτις δηλουμένη δι' ὁριζοντίων παραλλήλων γραμμῶν ἀπολήγει ἐπὶ τῆς κορυφῆς εἰς πλόκαμον κατερχόμενον μέχρι τοῦ τραχήλου καὶ ἑλισσόμενον τὸ ἄκρον πρὸς τὰ ἄνω σπειροειδῶς[1]. Τὸ στῆθος τῆς γυναικὸς φαίνεται γυμνόν, διότι οὔτε πτυχαὶ οὔτε ποικίλματα διακρίνονται, οὔτε κἂν ἡ περὶ τὸν λαιμὸν καὶ τὰς χεῖρας ὤα τοῦ χιτῶνος· ἀλλ' αὕτη μὲν πιθανῶς σκεπάζεται ὑπὸ τοῦ ἰσθμίου καὶ τῶν ψελίων, πτυχαὶ δὲ καὶ ποικίλματα τοῦ χιτῶνος δὲν φαίνονται καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν ἐπὶ τοῦ ἐκ Μυκηνῶν χρυσοῦ δακτυλίου γυναικῶν Schliemann Mycènes εἰκ. 530, ἐν ᾧ δὲν ἔχουσι γυμνὸν τὸ στῆθος (ἴδε Rossbach Archäol. Zeitung 1883 σ. 331 σημ. 37). Καὶ ἡ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 πίν. 10,2 δεξιὰ ἱσταμένη γυνὴ φορεῖ χιτῶνα καλύπτοντα, ὡς ἐκ τῶν χρωμάτων ἀποδεικνύεται, ὁλόκληρον τὸ σῶμα, ἀλλὰ στενὸν μὲν περὶ τὸ στῆ-

[1] Ἐντελῶς ὅμοιος εἶναι ὁ πλόκαμος σφιγγὸς ἐκτύπου ἐπὶ χαλκοῦ ἐλάσματος (ἀσπίδος) ἐκ Κρήτης ἐν Antichità dell'antro di Zeus ideo ὑπὸ Halbherr καὶ Orsi σελ. 17· ὡσαύτως ἄλλης σφιγγὸς ὁ πλόκαμος αὐτ. Atlante πίν. IV.

θος καὶ προσφυόμενον αὐτῷ, πλατύτερον δὲ κάτω. Εἰς τὴν αὐτὴν μορφὴν ἀνῆκε πιθανῶς τὸ

Πίν. 8,2 δημοσιευόμενον τεμάχιον, ἐφ' οὗ σώζεται τὸ κάτω σῶμα γυναικὸς καθημένης. Φορεῖ χιτῶνα ποδήρη ἔχοντα ποικίλματα δικτυωτὰ συνηθέστατα καὶ ἐπὶ ἄλλων μνημείων τῆς ἐποχῆς ταύτης, κοσμούμενον δὲ πρὸς τούτοις διὰ τεσσάρων *στολίδων* ἤτοι ταινιῶν ἐξ ἄλλου ὑφάσματος, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ διάφορα ποικίλματα, ἐπερραμμένων ἐπὶ τοῦ χιτῶνός δύο μὲν κατὰ τὰ σφυρά, δύο δὲ κατὰ τὸ γόνυ· ἐκ τῶν δύο τῶν στολίδων περιφερειῶν μόνη ἡ ἄνω φαίνεται συνερραμμένη τῷ χιτῶνι, ἡ δὲ κάτω ἐλευθέρα οὖσα προεξέχει. Ὁμοίως κεκοσμημένοι εἶναι οἱ χιτῶνες τῶν γυναικῶν ἐπὶ τριῶν ἄλλων ὡσαύτως ἐλεφαντίνων μνημείων, ὧν τὸ πρῶτον

Πίν. 8,3 εἶναι πλὰξ ἐκ τῆς λαβῆς τοῦ ἐν πίν. 9,19 δημοσιευομένου κατόπτρου. Εὑρέθησαν δύο τοιαῦται πλάκες, ὧν ἡ μὲν σώζεται σχεδὸν ὅλη, τῆς δ' ἑτέρας τὸ ἥμισυ περίπου· ἀλλὰ ταύτης ἡ ἐπιφάνεια διατηρεῖται ὁπωσοῦν, ἐν ᾧ τῆς πρώτης εἶναι λίαν ἐφθαρμένη· ἐπειδὴ ὅμως ὡς ἀποδεικνύει ἀκριβὴς παραβολὴ ἡ παράστασις ἦτο καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ἡ αὐτή, ἀπετελέσαμεν τὴν δημοσιευομένην εἰκόνα ἐξ ἀμφοτέρων συμπληρώσαντες τὸ ἐλλεῖπον μέρος τῆς κάλλιον διατηρουμένης πλακὸς ἐκ τῆς ἑτέρας· τοῦτο τὸ συμπληρωθὲν μέρος πρὸς διάκρισιν ἀφέθη ἄνευ σκιῶν. Αἱ πλάκες ἦσαν προσηλωμέναι εἰς τὸ κάτοπτρον δι' ἥλων, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ἐπὶ τῶν στηθῶν τῶν γυναικῶν δύο ὀπαί. Περὶ τῆς παραστάσεως δὲν ἔχομεν πολλὰ νὰ εἴπωμεν· φαίνονται δύο γυναῖκες καθήμεναι ἐπὶ ἑδρῶν, ὧν ἡ πρὸς δεξιὰ κρατεῖ τῇ μὲν κλάδον, τῇ δ' ἑτέρᾳ δυσδιάγνωστόν τι· ἐπίσης δυσδιάγνωστον εἶναι τὸ ἀντικείμενον, ὃ κρατεῖ τῇ δεξιᾷ ἡ ἑτέρα τῶν γυναικῶν. Παρεμφερὴς ἐν πολλοῖς εἶναι ἡ παράστασις ἀναγλύφου φέροντος ἐπιγραφὴν χεταίαν παρὰ Perrot et Chipiez Hist. de l'art IV εἰκ. 280. Ἐπὶ τοῦ χιτῶνος τῶν ἐπὶ τῆς πλακὸς γυναικῶν δὲν διακρίνονται νῦν στολίδες ἕνεκα τῆς κακῆς τοῦ μνημείου καταστάσεως, εἶναι ὅμως εὐκρινέσταται ἐπὶ τῶν ἑπομένων δύο μνημείων

Πίν. 8,4 καὶ 5. Τὸ πρῶτον εἶναι τεμάχιον πλακὸς ἀναγλύπτου, ἐφ' οὗ σώζεται τὸ κάτω σῶμα γυναικὸς καθημένης· τὸ ἐλλεῖπον ἐκ τῶν σκελῶν ἦν ὀλίγον προβεβλημένον, ὡς τὸ τῆς ἐν πίν. 8,2 γυναικός. Καὶ ταύτης ὁ χιτὼν ἔχει οὐ μόνον τὰ δικτυωτὰ ποικίλματα ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὰς τέσσαρας στολίδας, ὧν τὰς μὲν δύο περὶ τὰ σφυρά, τὰς δ' ἄλλας δύο ἀνωτέρω τοῦ γόνατος. Τὸ δεύτερον μνημεῖον, τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 5 ἀπεικονιζόμενον, παριστᾷ τὸ ὀπίσω ἥμισυ τοῦ κάτω σώματος γυναικὸς ὀρθίας καὶ εἶναι τὸ μόνον σωθὲν μέρος ἐλεφαντίνου εἰδωλίου ὁλογλύφου, δημοσιεύομεν δ' αὐτὸ χάριν τοῦ ἐνδύματος, οὗ τὰ μὲν ποικίλματα εἶναι διάφορα τῶν τῶν ἄλλων γυναικῶν, δὲν λείπουσιν ὅμως οὐδ' ἐξ αὐτοῦ αἱ στολίδες, αἵτινες φαίνονται οὖσαι τρεῖς, δύο κατὰ τὰ σφυρὰ καὶ μία κατὰ τὸ γόνυ.

Πίν. 8,6. Λείψανον ἀναγλύφου παριστῶντος γρύπα κατασπαράσσοντα ζῷόν τι τετράπουν, ἴσως χοῖρον· τὴν θέσιν τῆς πλακός, ὡς ἐν τῇ εἰκόνι φαίνεται, ἐξέλεξεν ὁ ἰχνογραφήσας πάσας ταύτας τὰς ἐκ Μυκηνῶν ἀρχαιότητας, πλὴν τῶν ἐγγεγλυμμένων λίθων, κ. Gilliéron· τὸ ἐπ' ἐμοί, ὀρθότερον θεωρῶ νὰ στηθῇ ἡ πλὰξ ἐπὶ τῆς νῦν ἀριστερᾶς αὐτῆς πλευρᾶς, ὥστε τὸ μὲν σπαρασσόμενον ζῷον νὰ εὑρίσκηται ἐν φυσικῇ ὁριζοντίᾳ στάσει, νὰ προσβάλλῃ δ' αὐτὸ κάτωθεν ὁ γρύψ· οὕτω τοὐλάχιστον ἡ παράστασις καθίσταται ἀμέσως σαφὴς τῷ ὀφθαλμῷ, ἐν ᾧ ὡς νῦν ἔχει φαίνεται συγκεχυμένη. Ὁ χοῖρος ἔστρεφεν ὑποθέτω τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὁ δὲ γρὺψ ἐστήριζε τοὺς ὀπισθίους πόδας ἐπὶ ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους σαφῶς δεδηλωμένων. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει ὁ γρὺψ ὦτα εὐμεγέθη, ὧν φαίνεται τὸ ἕτερον, περὶ δὲ τὸν λαιμὸν πτερὰ (πρβ. περὶ τῶν γρυπῶν Furtwängler ἐν Roscher's Lex. der Mythol. σελ. 1742 ἑξ.).

Πίν. 8,7. Κόσμημα ἐγχάρακτον ἐπὶ δίσκου ἐλεφαντίνου· πρβ. τὰ παρὰ Schliemann Mycènes εἰκ. 241 ἐκ χρυσοῦ πέταλα.

Πίν. 8,8. Ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ 27ου τάφου ἀνεφέραμεν ἤδη, ὅτι εὑρέθησαν πλείονες κιονίσκοι ἐξ ἐλέφαντος ἀρράβδωτοι, ὡς οἱ ἐν Σπάτᾳ ἀνακαλυφθέντες (Bull. de Cor. Hell. II πίν. 14,2), προερχόμενοι ἐξ ἅπαντος ἐκ σκευῶν ξυλίνων ἢ ἄλλης ὕλης· *ῥαβδωτὸς* ὅμως μόνον εἷς ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν, ὁ δημοσιευόμενος· ἔχει ῥαβδώσεις εἰκοσιτέσσαρας, ἀπολήγει δὲ κάτω εἰς ἀπόφυσιν τετράπλευρον, ἥτις ἐχρησίμευεν ὅπως ἐγγομφοῦται εἰς

ἄλλο ἀντικείμενον· ἐπὶ τοῦ ἄβακος ὑπάρχει ὀπὴ τετράγωνος βάθους 0,014 μ. καὶ μήκους πλευρᾶς 0,006 μ. Ὑπὸ τὸν ἐχῖνον εἶναι δεδηλωμένον τὸ ὑποτραχήλιον, μεταξὺ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐχίνου φαίνονται τὰ ἄκρα τῶν ῥαβδώσεων ἐσχηματισμένα ὡς φύλλα ῥόδακος, ὡς ἐν τῷ γνωστῷ ἐκ τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως κιονοκράνῳ. Ὁ κιονίσκος φαίνεται ὅτι μειοῦται ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω.

Πίν. 8,9. Εἰδώλιον ἐξ ὑελώδους μάζης· φαίνεται ὅτι κάθηται, κρατεῖ δὲ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἐπὶ τοῦ στήθους· εὑρέθη ὁμοῦ μετὰ πλειόνων ἄλλων ὁμοίων, εἶναι δὲ πάντα τετρημένα κάτω καὶ κατὰ τοὺς ὤμους, ὥστε προφανῶς ἦσαν ἐπερραμένα ἐπὶ ὑφάσματος ἢ συνειρμένα περὶ δύο κλωστάς. Πρὸς αὐτὰ πρβ. Schliemann Mycènes εἰκ. 273 καὶ Furtwängler und Löschke Myk. Vasen σ. 48 εἰκ. 27.

Πίν. 8,10. Ὡσαύτως ἐξ ὑελώδους μάζης· παρίσταται γυνὴ πρὸς ἀριστερὰ κρατοῦσα ἐν χερσὶ κλάδον· ἀπὸ τῆς κόμης, περὶ ἣν φορεῖ ἴσως καὶ στεφάνην, κατέρχονται πλόκαμοι δύο ἢ τρεῖς μέχρι τῶν νώτων. Ὁ χιτὼν εἶναι κεκοσμημένος διὰ στολίδων, ὡς οἱ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ἐξ ἐλέφαντος γυναικῶν.

Πίν. 8,11. Ταινία ἐξ ἐλέφαντος μήκους 0,123, πλάτους 0,017. Εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον σώζεται ἀπόφυσις, αἱ δὲ μακραὶ στεναὶ πλευραὶ εἶναι ηὐλακωμέναι, ὡς δεικνύει ἡ παραπεικονιζομένη τομή. Πρὸς τὸ κόσμημα πρβ. Schliemann Tiryns σ. 325 καὶ πίν. IV.

Πίν. 8,12. Ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐδηλώσαμεν, πλησίον τῆς δημοσιευομένης κεφαλῆς εὑρέθησαν δύο ἄλλαι, ὧν ἡ μὲν ἔχουσα ὕψος 0,092 εἶναι ὁμοία αὐτῇ, ἡ δ' ἑτέρα ὕψους 0,105 παρίσταται *κατ' ἐνώπιον*· ἀμφότεραι εἶναι λίαν ἐφθαρμέναι, ὥστε αἱ λεπτομέρειαι δὲν διακρίνονται· τῆς κατ' ἐνώπιον τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς εἶναι ἐντελῶς κωνικὸν καὶ στερεῖται τοῦ κομβίου, ὃ ἔχουσιν αἱ ἄλλαι δύο. Τῆς δημοσιευομένης ἡ ἑτέρα ὄψις εἶναι ἐπίπεδος, φέρει δὲ καὶ δύο ὀπὰς πρὸς προσήλωσιν. Ἐπὶ τῆς κόμης φορεῖ κάλυμμα κωνοειδὲς ἀπολῆγον ἄνω εἰς κομβίον πεπλατυσμένον καὶ κεκοσμημένον τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν δι' ἐγχαράκτου ῥόδακος. Ἐπὶ τοῦ μετώπου ὑπὸ τὸ κάλυμμα προκύπτουσι πλοκαμίδες ἑλικοειδεῖς. Ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἦν ἐντεθειμένη ἐξ ἄλλης ὕλης, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ βολβοῦ μικρὰ κοιλότης. Ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀναμφιβόλως ἀνδρική, δὲν ἔχει ὅμως μύστακας, ὡς δὲν ἔχουσι καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου πρόσωπα· πιθανὸν ὅμως εἶναι, ὅτι παρίσταται αὕτη καὶ ἀγένειος, διότι τὸ ὡς γενειὰς περιβάλλον τὸ πρόσωπον εἶναι πεποιημένον ἀκριβῶς καθ' ὃν καὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τρόπον· ἴσως ἠθέλησεν ὁ τεχνίτης νὰ παραστήσῃ πλατείας ταινίας (*παρήια*) συνεχομένας μετὰ τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς καὶ σκεπαζούσας τοὺς κροτάφους καὶ τὰς παρειάς, συνδεομένας δὲ κατά τινα τρόπον ὑπὸ τὸν πώγωνα· τοῦτο συμπεραίνω καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐσχάτη παρὰ τὸ οὖς τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου πλοκαμίδων σκεπάζεται ἐν μέρει ὑπὸ τὰς γραμμὰς τῆς δὴ γενειάδος. Παρήια τοιαῦτα φέρουσι πήλινα εἰδώλια καὶ ἀγάλματα ἐκ Κύπρου (ἴδε Perrot et Chipiez Hist. de l'art III σελ. 518 καὶ Heuzey Catalogue des figurines σ. 129). Ἠδύνατο ὅμως ἐπὶ τοῦ δημοσιευομένου μνημείου τὸ παρήιον νὰ ἦναι πράγματι γενειάς, ἐὰν ἀντὶ ἰδιαιτέρου καλύμματος παρεδεχόμεθα ὅτι ἡ κεφαλὴ φορεῖ *φενάκην*, ὡς φρονεῖ τοῦτο περὶ τῆς ὁμοίας τῇ ἡμετέρᾳ ἐκ Σπάτα κεφαλῆς (ἀπεικ. ἐν Ἀθην. τ. 6 πιν. A, 1 καὶ Bull. de Corr. Hell. II πίν. 18,2) ὁ Milchhöfer (Mitth. des arch. Inst. 1877 σ. 268)· τοῦτο ὅμως ἐνταῦθά μοι φαίνεται ἀπίθανον ἕνεκα τοῦ ῥοδακοστολίστου κοσμήματος, εἰς ὃ ἀπολήγει τὸ κάλυμμα.

Πίν. 8,13 καὶ 13α. Δύο ζῷα προβατοειδῆ ἢ βοοειδῆ, συμφυῆ, ὀκλάζοντα ἀμφότερα κατ' ἐναντίας διευθύνσεις· ἑκατέρου δύο μόνον πόδες φαίνονται, εἷς πρόσθιος καὶ εἷς ὀπίσθιος· σώζεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἑνός, ἥτις εἶναι ἐστραμμένη ὑπὲρ τὰ νῶτα τοῦ ἑτέρου. Ἀμφότερα εἶναι ἐπὶ βάσεως ἐχούσης πλάτος 0,012 μ. καὶ φερούσης δύο ὀπὰς πρὸς προσήλωσιν ἐπὶ ἄλλου ἀντικειμένου. Βεβαίως ἐχρησίμευεν ὡς λαβὴ ἢ ἁπλῶς ὡς ἐπίθεμα σκεύους τινός.

Πίν. 8,14. Γρὺψ κατακείμενος πρὸς ἀριστερά, τὰς πτέρυγας ἔχων ἀναπεπταμένας, τὴν κεφαλὴν στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω (πρβ. τὸν ἐπὶ λίθου ἐγγεγλυμμένου ἐκ Μενιδίου Kuppelgrab von Men. VI, 2 καὶ τὸν ἡμέτερον ἐν πίν. 10,41). Ἡ κορυφὴ τῆς κεφαλῆς εἶναι ἐφθαρμένη, ὥστε δὲν διακρίνεται, ἂν εἶχε λόφον καὶ ὦτα. Πρβ. πάλιν Furtwängler ἐν Roscher's Lex. Myth. σ. 1742 ἑξ.

Πίν. 9,1 καὶ 2. Ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 σ. 163, 1 (ἴδε καὶ Mitth. des arch. Inst. Athen. Abth. 1887 σ. 269) ἐμνημονεύθησαν ἤδη δύο πόρπαι εὑρεθεῖσαι ἐν τοῖς τάφοις 1ῳ καὶ 8ῳ· ἡ τοῦ 1ου τάφου ἔχει μῆκος 0,08, εἶναι δ' ἐντελῶς ὁμοία τῇ τοῦ 8ου τάφου ἀπεικονιζομένῃ ὑπ' ἀριθ. 2. Ἡ ὑπ' ἀρ. 1 εὑρέθη πέρυσιν, διαφέρει δὲ τῶν λοιπῶν δύο μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ ἕτερον τῶν σκελῶν αὐτῆς τὸ εἰς τὸν αὐλὸν ἀπολῆγον φαίνεται συνεστραμμένον ὡσεὶ σχοινίον. Αἱ πόρπαι αὗται εἶναι αἱ ἀρχαιόταται πασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυφθεισῶν, πρῶτον δὲ νῦν εὑρίσκονται ἐν τάφοις τῆς μυκηναίας ἐποχῆς (ἴδε Studniczka Mitth. des arch. Inst. Athen. Abtheil. 1887 σ. 8 ἑξ.)· ἡ κατασκευή των εἶναι ἁπλουστάτη καὶ ὑπενθυμίζει ἔτι ἱκανῶς τὴν ἐκ τῆς ἁπλῆς καρφίδος, οἵα εἶναι ἡ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ἀρ. 25 ἀπεικονιζομένη, ἀνάπτυξίν της· ἡ πόρπη τῶν ἀρχαιοτάτων παρὰ τὴν Ἁλικαρνασσὸν τάφων, οὓς πρὸ τριῶν ἐτῶν ὁ Paton ἀνέσκαψεν (Journal of hell. Studies 1887 σ. 74) εἶναι ἤδη περιεργοτέρα τὴν κατασκευήν, εὑρίσκεται ὅμως ὁ τύπος τῆς ἡμετέρας ὀλίγον παρηλλαγμένος ἐν Ὀλυμπίᾳ.

Πίν. 9,3 ἕως 11. Κοσμήματα χρυσᾶ πλὴν τῶν ἀρ. 8 (ἐξ ὑελώδους μάζης), 10 (ἐκ κρυστάλλου) καὶ 9 (ἐξ ὑελώδους μάζης· τὰ φύλλα ὅμως εἶναι χρυσᾶ). Τὰ ὑπ' ἀρ. 3, 8 καὶ 10 εἶναι νομίζω πρωτοφανῆ. Τῶν ὑπ' ἀρ. 5, 6, 7 καὶ 11 τὰ δελτία τυχαίως ἀνεμίχθησαν κατὰ τὴν ἰχνογράφησιν μετ' ἄλλων, ἕνεκα δὲ τῆς ἐπελθούσης συγχύσεως δὲν παρετέθησαν οἱ ἀριθμοὶ τῶν τάφων ἐν οἷς εὑρέθησαν.

Πίν. 9,12. Δακτύλιος ἐκ σύρματος περιειλιγμένου καὶ συνεστραμμένου ὡσεὶ σχοινίον. Διάμετρ. 0,017 μ.

Πίν. 9,13. Σφίγξ ἔκτυπος ἐπὶ λεπτοῦ χρυσοῦ φύλλου.

Πίν. 9,14. Σύρμα παχὺ περιειλιγμένον· πιθανῶς *σφηκωτὴρ* κόμης· πρβ. Helbig hom. Epos σ. 242 ἑξ.

Πίν. 9,15 καὶ 16. Ἐν πολλοῖς τῶν τάφων εὑρέθησαν πήλινα εἰδώλια, παρετηρήθη ὅμως, ὅτι οἱ πτωχότεροι περιεῖχον πάντοτε πλείονα τῶν πλουσιωτέρων· ἐπειδὴ δὲ πολλῶν πτωχῶν τάφων ἡ περιγραφὴ ἀνωτέρω παρελείφθη, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα γενικῶς περὶ τῶν ἐν τοῖς τάφοις εὑρεθέντων εἰδωλίων.

Πάντα σχεδὸν παριστῶσι γυναῖκας, πλὴν πέντε δ' ἢ ἓξ περιπτώσεων ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς διακρίνομεν τρεῖς τύπους· τῶν τοῦ πρώτου τὸ κάτω σῶμα ἀποτελεῖται ὑπὸ κυλίνδρου ἢ κώνου συνήθως πλήρους, σπανιώτερον κοίλου, τὸ δὲ στῆθος εἶναι πεπλατυσμένον καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν ὤμων ἀντὶ χειρῶν ἔχουσιν ὀρθὰς πτερυγοειδεῖς ἀποφύσεις, φοροῦσι δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στεφάνην, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐνίοτε προφαίνονται τρίχες τῆς κόμης, ἐν ᾧ τὸ πλεῖστον αὐτῆς πεπλεγμένον εἰς μακρὸν πλόκαμον καταπίπτει ἀπὸ τῆς κορυφῆς ὑπὲρ ἢ — σπανιώτερον — ὑπὸ τὴν στεφάνην ἐπὶ τῶν νώτων μέχρι τῆς ὀσφύος· παραδείγματα ἴδε παρὰ Schliemann Mycènes σ. 137 εἰκ. 94. Τὰ τοῦ δευτέρου τύπου στεροῦνται χειρῶν ἐν γένει, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτῶν εἶναι γυμνή· μόνον ἓν εἰδώλιον τοῦ τύπου τούτου εἶδον ἐγὼ φοροῦν στεφάνην· κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως εἶναι ὅμοια τοῖς τοῦ πρώτου τύπου· παραδ. ἴδε Schliemann αὐτ. σελ. 141 εἰκ. 112. Εἰς τὸν τρίτον τύπον ὑπάγονται τὰ εἰδώλια ἐκεῖνα, ὅσα ἔχουσι χεῖρας ἀτέχνως πεπλασμένας, δι' ὧν κρατοῦσι τοὺς μαστούς· ὁ Schliemann Mycènes εἰκ. 99-101 ἐδημοσίευσε τρία τοιαῦτα λίαν ἄτεχνα· ἄλλα εἶναι τεχνικώτερα, κρατεῖ δὲ συνήθως ἑκατέρα τῶν χειρῶν τὸν κατ' αὐτὴν μαστόν· ἐνίοτε ὅμως διασταυροῦνται ἐπὶ τοῦ στήθους, ὥστε ἡ μὲν δεξιὰ ἅπτεται τοῦ ἀριστεροῦ, ἡ δὲ ἀριστερὰ τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ· ἑνὸς μόνη ἡ ἀριστερὰ φαίνεται μεταξὺ τῶν μαστῶν, ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα τεθειμένη ἐπὶ τῆς κοιλίας ἥπτετο τοῦ πήχεως τῆς ἀριστερᾶς· κατὰ τὰ λοιπὰ ὁμοιάζουσι καὶ ταῦτα τοῖς τοῦ πρώτου τύπου, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ἄλλοτε φοροῦσι τὴν στεφάνην καὶ ἄλλοτε ὄχι. Τὰ εἰδώλια ταῦτα εὑρίσκονται πολὺ σπανιώτερα τῶν ἄλλων· ἐν τῷ 5ῳ τάφῳ π. χ. ὅστις περιεῖχε περὶ τὰ εἴκοσιν εἰδώλια, μόνον δύο ἦσαν τοῦ τρίτου τύπου.

Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι πάντα ταῦτα τὰ εἰδώλια εἰκονίζουσι θεότητας, ζήτημα ὅμως εἶναι ἐὰν ἐν πᾶσιν ἡ αὐτὴ θεότης παρίσταται ἢ διάφοροι. Περὶ τῶν δύο πρώτων καὶ συνηθεστάτων τύπων χαρακτηριστικὴν θεωρῶ τὴν ὕπαρξιν ἢ ἔλλειψιν τῆς στεφάνης καὶ τῶν πτερυγοειδῶν ἀποφύσεων· διότι δέν μοι φαίνεται πιθανόν, ὅτι οἱ ἀρχαϊκοὶ ἐκεῖνοι

πλάσται ἄνευ λόγου ἄλλα μὲν εἰδώλια ἐκόσμουν δι' ἀμφοτέρων τῶν γνωρισμάτων, ἄλλα δὲ συστηματικῶς — πλὴν μιᾶς ἐξαιρέσεως — δι' οὐδετέρου· ἴσως διὰ τῆς στεφάνης ἤθελον νὰ ἐξάρωσι τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν ὡς πρεσβυτέραν καὶ γεραρωτέραν, ἐν ᾧ ἡ ἔλλειψις αὐτῆς χαρακτηρίζει τὴν ἄλλην ὡς νεωτέραν ἢ ἥττονος βαθμοῦ. Βεβαίως εἶναι παράτολμον νὰ θέλωμεν καὶ δι' ὀνομάτων νὰ διακρίνωμεν αὐτάς, ἐν Μυκήναις ὅμως τὸ ὄνομα τῆς Ἥρας ἐπιβάλλεται ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τὰ τοῦ πρώτου τύπου εἰδώλια.

Ἐν τοῖς τοῦ τρίτου τύπου προφανὴς εἶναι ἡ ἐπιρροὴ σημιτικῶν εἰδωλίων, ὁποῖα πλεῖστα εὑρίσκονται ἐν Μεσοποταμίᾳ, Συρίᾳ καὶ Κύπρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι· οἱ Μυκηναῖοι τεχνῖται περιωρίσθησαν μόνον ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων ἤδη δύο τύπων νὰ προσθέσωσι χεῖρας ἀντὶ τῶν πτερυγοειδῶν ἀποφύσεων· δὲν κατώρθωσεν ὅμως ὁ οὕτω σχηματιτισθεὶς τρίτος τύπος οὔτε νὰ διαδοθῇ γενικώτερον οὔτε σταθερὰν μορφὴν νὰ λάβῃ, διὰ τοῦτο τὰ κατ' αὐτὸν πεποιημένα εἰδώλια εἶναι τόσον σπάνια, διὰ τοῦτο δὲ καὶ βλέπομεν, ὅτι ἄλλοτε φοροῦσι στεφάνην, ἄλλοτε ὄχι· διότι οἱ τεχνῖται ἐργαζόμενοι εἶχον ὡς ὑπόδειγμα ἄλλοτε τὸν πρῶτον τύπον καὶ ἄλλοτε τὸν δεύτερον.

Τὰ δημοσιευόμενα εἰδώλια εἰς οὐδένα τῶν τριῶν τύπων ὑπάγονται.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 15 ἔχει ὕψος 0,19. Αἱ χεῖρες λείπουσι, καὶ τῆς ῥινὸς δὲ μέρος εἶναι ἀπεσπασμένον, ἥτις ἕνεκα τούτου φαίνεται λεπτοτέρα ἢ ὅσον ἀρχικῶς ἦτο. Τὸ εἰδώλιον ὅλον εἶναι ἐντὸς κοῖλον, διακρίνονται δ' ἔτι τὰ ἴχνη τοῦ τροχοῦ, ἐφ' οὗ κατεσκευάσθη· αἱ χεῖρες εἶχον προστεθῆ κατόπιν, ἡ δ' ἐπιφάνεια πᾶσα εἶναι ἐστιλβωμένη διά τινος ἐργαλείου. Ὁ πηλὸς εἶναι χρώματος κιρροῦ, ἡ δὲ κόμη, οἱ μαστοί, ὁ ὅρμος, οἱ ὀφθαλμοί, ὁ πώγων καὶ τὸ κάτω χεῖλος εἶναι μελανά· ἀπὸ τῆς κόμης κατέρχεται ταινία μελανὴ μέχρι τῆς ὀσφύος δηλοῦσα πλόκαμον μακρόν· τὸ περιδέραιον εἶναι τριπλοῦν, ἀπὸ τοῦ μέσου δ' αὐτοῦ κρέμαται ὅρμος κατερχόμενος μέχρι τῶν μαστῶν καὶ ἐξεικονίζων ἄριστα τοὺς στίχους (88 ἑξ.) τοῦ Ὁμηρικοῦ ὕμνου εἰς Ἀφροδίτην:

ὅρμοι δ' ἀμφ' ἁπαλῇ δειρῇ περικαλλέες ἦσαν,
καλοί, χρύσειοι, παμποίκιλοι· ὡς δὲ σελήνη
στήθεσιν ἀμφ' ἁπαλοῖσιν ἐλάμπετο, θαῦμα ἰδέσθαι.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 16 καὶ 16α ἔχει ὕψος 0,128· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φορεῖ στεφάνην, ὑφ' ἣν προφαίνονται ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τρίχες τῆς κόμης, ἐν ᾧ ὀπίσω κατέρχεται πλόκαμος μακρὸς ὑπὸ τὴν στεφάνην, ἥτις προσετέθη κατόπιν, ὅταν κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ εἰδώλιον ἦν τέλειον. Ἡ δεξιὰ τῆς γυναικὸς χεὶρ συγχέεται μετὰ τοῦ σώματος τοῦ παιδός, τὸ ὁποῖον τείνει τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα πρὸς τὸ στῆθός της. Ὄπισθεν τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου αὐτῆς ἐκφύεται ἀντικείμενον περίεργον, τὸ ὁποῖον ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀλεξήλιον καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀνηρτημένον ἴσως δεύτερον παιδίον. Πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς γυναικὸς ἐπίθεμα ἐγὼ μόνον τὰ ἐπὶ τῶν νώτων τετραπόδων τινῶν ζώων ἐξ Ὀλυμπίας ἐπιθέματα δύναμαι νὰ παραβάλω, καὶ ἐκείνων ὅμως ὁ σκοπὸς εἶναι ἄγνωστος.

Πλὴν τούτου ἓν μόνον ἀκόμη εἰδώλιον τῆς ἐποχῆς ταύτης γινώσκω ἐγώ, τὸ ὁποῖον παριστᾷ γυναῖκα βαστάζουσαν παιδίον· εὑρέθη πέρυσιν ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυκηνῶν ἐν ἐρειπίοις οἰκίας προϊστορικῆς, φορεῖ δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στεφάνην· ἐπὶ τῶν ὤμων ἀντὶ χειρῶν ἔχει τὰς πτερυγοειδεῖς ἀποφύσεις, ὥστε δὲν βαστάζει κυρίως τὸ παιδίον, ἀλλὰ φαίνεται τοῦτο ὡσεὶ ἐπικεκολλημένον ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ στήθους της. Οἱ Ἕλληνες ἐλάτρευον πολλὰς θεὰς ὡς *κουροτρόφους*, ἀκριβῶς ὅμως ἕνεκα τοῦ σπανίου τῶν τοιούτων παραστάσεων ὑποθέτω, ὅτι καὶ ταῦτα τὰ δύο εἰδώλια κατ' ἀπομίμησιν ξένων ἐποιήθησαν καὶ ὅτι κατ' οὐσίαν δὲν διαφέρουσι τῶν τοῦ τρίτου τύπου.

Ἄλλα εἰδώλια διάφορα τῶν εἰς τοὺς τρεῖς τύπους ὑπαγομένων εὑρέθησαν ἐν τοῖς τάφοις τὰ ἑξῆς· πρῶτον μορφή, ἧς δὲν διακρίνονται οὔτε χεῖρες οὔτε πόδες, καθημένη ἐπὶ θρόνου ὁμοίου τῷ παρὰ Schliemann Tiryns πίν. 23· δεύτερον ἄλλο ὅμοιον τούτῳ καὶ τρίτον δύο ἵπποι ἕλκοντες ἅρμα, οὗ μόνον ἡ ἄντυξ ἐδηλώθη ἐπικαθημένη τῶν νώτων τῶν ἵππων· τῆς ἄντυγος ἐξέχουσι δύο κεφαλαὶ ἀνθρώπων, ἴσως ὅμως ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν καὶ τρίτη, δύο ῥάβδοι δὲ (ἡνία) διήκουσιν ἀπὸ τῆς ἄντυγος μέχρι τρίτης (τοῦ ζυγοῦ) ἐγκαρσίως ἐπιτεθειμένης ἐπὶ τῶν τραχήλων τῶν ἵππων. Πρβ. τὸ ἐν τάφῳ τῆς Ἰαλυσοῦ εὑρεθὲν ἅρμα (Furtwängler und Löschke Myk. Vasen XI, 68).

Τὴν ἐν τοῖς τάφοις κατάθεσιν τῶν εἰδωλίων βε-

βαίως δὲν ὑπηγόρευσε λόγος τις θρησκευτικὸς ἢ στενοτέρα τις σχέσις τῶν ὑπ' αὐτῶν παριστωμένων θεοτήτων πρὸς τὰ ἐν Ἅδου. Ὁ τάφος εἶναι ἡ κατοικία τοῦ νεκροῦ, ὡς τοιαύτη δ' ἔπρεπε νὰ περιέχῃ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀντικειμένων, ὧν οὗτος ἐποιεῖτο χρῆσιν ἐν τῇ ζωῇ· τὰ εἰδώλια κατὰ τοῦτο δὲν διαφέρουσι τῶν λοιπῶν κτερισμάτων· τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως, ἣν ἐποιήσαμεν ἤδη, ὅτι ἐκ τῶν πλειοτέρων καὶ πλουσιωτέρων τάφων λείπουσι τὰ εἰδώλια[1], εὑρίσκονται δὲ συνηθέστερον ἐν τοῖς πτωχοτέροις· ἐν ᾧ ἐὰν λόγος θρησκευτικὸς ὑπηγόρευε τὴν ἐν τοῖς τάφοις κατάθεσίν των, ἔπρεπε νὰ συμβαίνῃ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

Πίν. 9,17 καὶ 18 Δύο ἐργαλεῖα χαλκᾶ, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἄλλο τι ἢ ξυρά· τὸ πρῶτον ἔχει μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς 0,175, πλάτος δὲ τῆς λεπίδος σωζόμενον μέγιστον 0,07· καὶ ἀρχικῶς δὲ δὲν φαίνεται νὰ ἦτο πολὺ πλατύτερον. Τὸ δεύτερον (ἀρ. 18) ἔχει μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς 0,22, πλάτος δὲ νῦν 0,04· καὶ τούτου τὸ ἀρχικὸν πλάτος δὲν φαίνεται νὰ ἦτο πολὺ μεῖζον τοῦ σωζομένου. Τρίτον ὅμοιον λίαν τῷ δευτέρῳ ἐργαλείῳ εὑρέθη ἐν τῷ 10ῳ τάφῳ, ἔχει δὲ τοῦτο μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς 0,20 καὶ πλάτος μέγ. 0,041. Ὅτι ταῦτα εἶναι ξυρά, συμπεραίνω ἐκ τῶν ἑξῆς· πρῶτον ὅτι ἐν ᾧ τὸ νῶτον τῆς λεπίδος εἶναι σχετικῶς πολὺ παχὺ (0,004 τοῦ πρώτου, 0,003 τοῦ δευτέρου), ἀπ' ἐναντίας ἡ ἀκμὴ εἶναι ὀξυτάτη καὶ λεπτοτάτη, ὥστε δὲν φαίνεται κατάλληλος πρὸς ἄλλην χρῆσιν· δεύτερον ὅτι, ἂν καὶ δὲν σώζονται αἱ ξύλιναι ἢ ὀστέϊναι κῶπαι, ὅμως αὗται δὲν φαίνονται νὰ ἦσαν μεγαλείτεραι τοῦ μὲν δευτέρου τῶν 0,073 μ., τοῦ δὲ πρώτου τῶν 0,04 μόνον καὶ τοῦ τρίτου τῶν 0,045, ὥστε ἐκρατοῦντο διὰ δύο ἢ τριῶν μόνον δακτύλων· τρίτον ἐκ τοῦ ὅλου σχήματός των, τὸ ὁποῖον (μάλιστα τὸ τοῦ δευτέρου) εἶναι παρεμφερὲς τῷ τῶν σημερινῶν ξυρῶν· ἰδίως ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ἡ λεπὶς εἰς τὸ ἓν ἄκρον εἶναι καθέτως ἀποτετμημένη, ὥστε νὰ μὴ βλάπτῃ ἡ ὀξεῖα αἰχμὴ τὸ πρόσωπον.

[1] Ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ παρὰ τὸ Μενίδιον θολωτοῦ τάφου εὑρέθησαν δύο εἰδώλια *ὑστερώτερα* τῆς μυκηναίας ἐποχῆς, ἐν Σπάτᾳ δέ, Βόλῳ καὶ Ἐπιδαύρῳ οὐδέν. Ἐν Ναυπλίῳ εὑρέθησαν ἱκανά, εἶναι ὅμως γνωστόν, ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι ἦσαν οἱ πτωχότεροι πάντων τῶν τέως ἀνακαλυφθέντων.

Καὶ ἐν Ἰαλυσῷ φαίνεται ὅτι εὑρέθησαν ὅμοια ἐργαλεῖα, διότι ἐν Furtwängler und Löschke Myk. Vasen σ. 8 ἀναφέρονται «δύο πλατεῖαι μονόστομοι μάχαιραι σχήματος σημερινῶν ξυρῶν», ἐὰν κρίνωμεν ὅμως ἐκ τῶν εἰκόνων αὐτῶν (αὐτ. Hilfstafel D, 8 καὶ 17), μόνον ἡ ἑτέρα φαίνεται ὁμοιάζουσα τοῖς μυκηναίοις ξυροῖς· αὐτόθι σ. 9 μνημονεύονται πάλιν δύο ξυρὰ κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἀνασκάψαντος τοὺς τάφους τῆς Ἰαλυσοῦ Biliotti. Ἐντελῶς διάφορα εἶναι τὰ σχῆμα ἡμισελήνου ἔχοντα ξυρά, ἃ ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις ἦσαν ἐν χρήσει κυρίως ἐν Ἰταλίᾳ[1].

Πίν. 9,19. Εὑρέθησαν τέσσαρα κάτοπτρα ἐν τάφοις 2ῳ, 5ῳ καὶ 25ῳ. Τὸ ἕτερον τῶν τοῦ 2ου τάφου, ὃ καὶ δημοσιεύομεν, ἔχει διάμ. 0,114 καὶ πάχ. 0,002 περίπου. Ἡ λαβὴ αὐτοῦ, ἥτις ἦν πιθανῶς ἐκ ξύλου, ἐνεσφηνοῦτο μεταξὺ τῶν δύο ἐλεφαντίνων πλακῶν, περὶ ὧν ὡμιλήσαμεν ἤδη (πίν. 8,3)· πρὸς τὸ κάτω ἄκρον τῆς ἑτέρας ἐξ αὐτῶν διακρίνονται ἔτι λείψανα δύο ὀπῶν, δι' ὧν διήρχοντο δύο ἧλοι συνδέοντες τὰς πλάκας μετὰ τῆς λαβῆς· ἐπὶ τοῦ δίσκου εἶναι, ὡς εἴπομεν ἤδη, προσηλωμέναι αἱ πλάκες δι' ἄλλων δύο ἥλων, ὧν οἱ τύποι σώζονται ἐπὶ τῶν στηθῶν τῶν γυναικῶν. Τοῦ 5ου τάφου τὸ κάτοπτρον ἔχει διάμ. 0,145, σώζει δὲ καὶ αὐτὸ εἰς ἓν ἄκρον τῆς περιφερείας δύο ὀπὰς καὶ ἴχνη πλακῶν ὁμοίων πρὸς τὰς τοῦ δημοσιευομένου συνδεουσῶν τὴν λαβὴν μετὰ τοῦ δίσκου· ἐπειδὴ ὅμως οὐδὲν λείψανον ἐλεφάντινον εὑρέθη παρὰ τὸ κάτοπτρον, πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἥ τε λαβὴ καὶ οἱ σύνδεσμοι ἦσαν ἐκ ξύλου. Τὸ τοῦ 25ου τάφου κάτοπτρον διαμέτρου 0,128 δὲν σώζει ὀπὰς διὰ τὴν λαβήν, ἐπειδὴ ὅμως ἓν μέρος τῆς περιφερείας εἶναι ὀλίγον ἀποκεκρουσμένον, ἴσως ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἀπόφυσις ἐμπηγνυομένη εἰς λαβήν. Τέλος εὑρέθησαν καὶ δύο δίσκοι ὡσεὶ κατόπτρων ὁ μὲν ἐν τῷ 10ῳ τάφῳ, ὁ δὲ ἐν τῷ στομίῳ τοῦ 28ου· ἀλλὰ περὶ αὐτῶν δὲν εἶναι βέβαιον, ὅτι ἦσαν κάτοπτρα. Εἷς δίσκος κατόπτρου μνημονεύεται ἐξ Ἰαλυσοῦ καὶ ἐν Fartwängler und Löschke Myk.

[1] Ἰδὲ εἰκόνας αὐτῶν παρὰ Helbig Hom. Epos ἔκδ. δευτ. σ. 248. Ὁ (Hermann-) Blümner Gr. Privatalt. σ. 209, 1 λέγει ὅτι ξυρὰ ὡς τὰ παρὰ Helbig εὑρέθησαν καὶ ἐν Ἀττικῇ, Βοιωτίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου· φαίνεται ὅμως, ὅτι ἐν Ἑλλάδι αὐτὰ εἶναι λίαν σπάνια, ἂν καὶ οὐχὶ ἴσως ἐντελῶς ἄγνωστα (πρβ. Annali dell'Insti. 1874 σ. 258).

Vasen σ. 11 κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Biliotti.

Πίν. 9,20 καὶ 21. Δύο μαχαίρια, ὧν τὸ πρῶτον εὑρεθὲν ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ 49ου τάφου ἔχει μῆκος 0,185· τὸ δεύτερον μήκους μετὰ τῆς ὁλοχάλκου λαβῆς 0,213 εὑρέθη ἐν τῷ 5ῳ τάφῳ, ὡς εἴπομεν ἤδη ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὁμοῦ μετὰ δύο ἀγγείων χαλκῶν ὡς τὰ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ὑπ' ἀρ. 24 καὶ 27 δημοσιευόμενα, ἑνὸς κατόπτρου καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἀνηκόντων πιθανώτατα εἰς γυναῖκα· ἐν τῷ 2ῳ τάφῳ εὑρέθη πάλιν μαχαιρίδιον μετὰ κατόπτρου. Φαίνεται λοιπόν, ὅτι τὰ μαχαιρίδια ταῦτα μετεχειρίζοντο αἱ γυναῖκες ἢ κατὰ τὸν καλλωπισμόν των ἢ εἰς διαφόρους οἰκιακὰς χρείας.

Πίν. 9,22 καὶ 23. Μῆκος τοῦ μείζονος 0,043. τοῦ ἐλάσ. 0,04. Οἱ δύο συνηθέστατοι τύποι τῶν χαλκῶν βελῶν οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν χρήσει· ὅμοιοι ἀκριβῶς τῷ πρώτῳ τύπῳ εὑρέθησαν καὶ ἐκ λίθου (πρβ. Schliemann Mycènes εἰκ. 126 καὶ 435)· τρίτου τύπου, πολὺ σπανιωτέρου ὅμως τῶν δύο ἄλλων, δεῖγμα ἀπεικ. ἐν Kuppel. von Men. IX, 9 καὶ 12. Ἄλλου εἴδους βέλη ἐν οὐδενὶ τῶν ἐν Μυκήναις τάφων ἀπήντησα.

Πίν. 9,24. Δύο ὅμοια εὑρέθησαν ἐν τάφοις 2ῳ καὶ 5ῳ. Τὸ δημοσιευόμενον ἔχει ὕψος μετὰ τῆς λαβῆς 0,096, διάμετρον δὲ 0,095. Τὰ χείλη αὐτοῦ εἶναι δὶς παχύτερα τῶν τοιχωμάτων, ὡς εἶναι τὰ χείλη τῶν στομίων τῶν ληκύθων. Ἐπειδὴ καὶ ταῦτα εὑρέθησαν ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἀντικειμένων χρησίμων ταῖς γυναιξί, ἰσχύει καὶ περὶ αὐτῶν ἡ περὶ τῶν μαχαιρίων παρατήρησις· ἐκ τοῦ σχήματός των δὲ φαίνεται, ὅτι ἐχρησίμευον ὅπως θερμαίνωσι προχείρως ὑπεράνω πυρᾶς ὕλην τινὰ (ψιμύθιον;).

Πίν. 9,25. Περόνη μήκους 0,178, ἣν ἐφόρουν ἐπὶ τῆς κόμης ἢ καὶ ἀντὶ πόρπης. Ὅμοιαι ἀκριβῶς εὑρέθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ.

Πίν. 9,26. Αἰχμὴ δόρατος μήκους 0,25. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ αὐλοῦ ὑπάρχει δακτύλιος, κάτωθι δ' αὐτοῦ δύο ὀπαὶ ἀντιστοιχοῦσαι, δι' ὧν ἐπέρα ὁ προσηλῶν τὴν αἰχμὴν εἰς τὸ δόρυ ἧλος. Ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ εὑρέθη ἄλλη ὁμοία ταύτῃ καθόλα μήκους 0,242 καὶ τρίτη πολὺ πλατυτέρα μήκους 0,25 καὶ πλάτους ἐν τῷ μέσῳ 0,055.

Πίν. 9,27 ἕως 27β. Κρατηροειδὲς χαλκοῦν ἀγγεῖον ὕψ. 0,23 καὶ διαμέτρου στομίου 0,47. Αἱ ἐπίπεδοι ἄνω λαβαὶ φαίνονται οὖσαι *χυταί* (;), εἶναι δ' ἑκατέρα αὐτῶν προσηλωμένη εἰς τὸ τοίχωμα δι' ἓξ ἥλων. Ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἐπιφανείας αὐτῶν εὕρηται ἐγκεχαραγμένον τὸ ὑπ' ἀρ. 27β ἀπεικονιζόμενον κανονικώτατον ἑλικοειδὲς κόσμημα. Ἐπὶ τῶν χειλέων ὑπάρχει ἐπιτεθειμένον ἔλασμα 0,032 πλατύ, οὗ ἀμφότεραι αἱ περιφέρειαι — ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ — εἶναι κεκαμμέναι πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔσω, ὥστε δὲν διακρίνεται ἀμέσως, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐλάσματος, ἐξ οὗ καὶ τὸ λοιπὸν ἀγγεῖον. Ἐπὶ τοῦ ἐλάσματος τῶν χειλέων ὑπάρχουσιν *ἔκτυποι* τρεῖς στοῖχοι σταγόνων συνδεομένων μετ' ἀλλήλων δι' *ἐγχαράκτων* συνεχῶν ἑλίκων (27α). Ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ εὑρέθησαν πέντε ἄλλα τοῦ αὐτοῦ σχήματος ἀγγεῖα διαφόρων ὅμως πάντα μεγεθῶν, ἤτοι ἀπὸ ὕψους 0,097 καὶ διαμ. 0,173 ἕως ὕψους 0,23 καὶ διαμ. 0,447. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν φέρει κόσμημά τι, διαφέρουσι δὲ τὰ τρία τοῦ δημοσιευομένου καὶ κατὰ τὰς λαβάς, αἵτινες εἶναι στρογγύλαι. Καὶ ἐν ἄλλοις τάφοις (2ῳ, 5ῳ καὶ 25ῳ) εὑρέθησαν ὅμοια ἐντελῶς χαλκᾶ ἀγγεῖα, φαίνεται δ' ὅτι τὰ δύο πρῶτα τοὐλάχιστον ἀνῆκον εἰς γυναῖκας.

Πίν. 9,28 καὶ 28α. Φιάλη χαλκῆ μόνωτος ὕψ. 0,085 καὶ διαμ. 0,16 ἕως 0,165, εἶναι δηλαδὴ ὀλίγον ἐλλειψοειδής· δὲν ἔχει βάσιν, ἀλλ' ὀμφαλὸν ἴσον τῇ κεφαλῇ μεγάλου ἥλου. Τὸ στόμιον περιθέει ἔξω κόσμημα, οὗ τμῆμα ἐν φυσικῷ μεγέθει ἀπεικονίζεται ὑπ' ἀρ. 20α. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι τὸ ἐντελῶς ἀκανόνιστον τῶν ἑλίκων παραβαλλομένων μάλιστα πρὸς τὸ ὅμοιον κόσμημα τοῦ κρατῆρος· διακρίνονται δ' ἐπὶ τῆς φιάλης καὶ *διορθώσεις* γραμμῶν ἐσφαλμένως χαραχθεισῶν, ὡσεὶ τὸ ἐργαλεῖον ἐξέφευγε τῆς χειρὸς τοῦ τεχνίτου. Πρὸς τὰ τοξοειδῆ τῆς ἑτέρας τῶν ταινιῶν κοσμήματα ὁμοιάζουσί πως τὰ ἐπὶ ἀσσυριακῶν τοιχογραφιῶν παρὰ Perrot et Chipiez hist. de l'art. II σ. 290, 291, εἰκ. 117 καὶ 118.

Πίν. 9,29. Τρίπους ὕψους 0,111, διαμ. 0,235. Οἱ πόδες εἶναι ἁπλᾶ ἰσχυρὰ ἐλάσματα διχαλωτὰ ἄνω, ὥστε εἶναι καθηλωμένα εἴς τε τὸν πυθμένα καὶ τὰ τοιχώματα τοῦ δοχείου· αἱ λαβαὶ εἶναι δύο καὶ ὁριζόντιαι, ἀποτελοῦσι δ' αὐτὰς δύο λεπτὰ ἐλάσματα προσηλωμένα διὰ δύο ἥλων ἑκάτερον. Διάφορος ὀλίγον εἶναι ὁ ἐν ἑνὶ τῶν τάφων τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν ἀνακαλυφθεὶς τρίπους (Schlie-

mann Mycènes εἰκ. 440), ὅστις ἔχει καὶ τρίτην κάθετον λαβήν, πρὸς δὲ καὶ προχοήν.

Πίν. 10. Ἡ ἀπεικόνισις τῶν λίθων καὶ τῶν δύο ἐν τέλει δακτυλίων ἐγένετο κατὰ γύψινα ἔκτυπα· πλὴν τῶν δύο κυλίνδρων (ἀρ. 23 καὶ 38) καὶ τριῶν ἐλλειψοειδῶν λίθων (ἀρ. 12, 34 καὶ 41) οἱ λοιποὶ πάντες εἶναι στρογγύλοι καὶ ἀμφίκυρτοι· μόνον τοῦ ὑπ' ἀρ. 35 ἀμφότεραι αἱ ἐπιφάνειαι εἶναι μᾶλλον ἐπίπεδοι. Πάντες εἶναι διάτρητοι, ὡς δ' ἐκ τῆς ἀκολουθούσης περιγραφῆς βλέπει τις, ἐν πολλοῖς τὰ χείλη τῆς διατρήσεως εἶναι χρυσόδετα· οὐδεὶς ὅμως εὑρέθη ἔχων λαβήν τινα ἢ ἄλλην ἔνδειξιν φέρων, ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς σφραγίς· τοῦτο ἄλλως τε ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς γενομένων παρατηρήσεων, ὅτι εἰς πέντε τοὐλάχιστον περιπτώσεις (ἐν τάφοις 8ῳ, 10ῳ, 12ῳ, 26ῳ καὶ 42ῳ) εὑρέθησαν δύο, ἅπαξ μάλιστα τρεῖς λίθοι τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε νὰ εἰκάσωμεν μετὰ μεγάλης πιθανότητος, ὅτι ἀνῆκον εἰς τὸν αὐτὸν νεκρόν· τοῦτο ὅμως μένει ἀνεξήγητον, ἐὰν οἱ λίθοι εἶναι σφραγιδόλιθοι, διότι πρὸς τίνα σκοπὸν θὰ εἶχέ τις δύο, ἴσως τρεῖς διαφόρους σφραγῖδας[1]; ἔπειτα ἐν μιᾷ περιπτώσει (ἐν τάφῳ 8ῳ) εὑρέθησαν ὁμοῦ εἷς λίθος, μία πόρπη, ἓν ψέλιον χαλκοῦν καὶ εἷς δακτύλιος χαλκοῦς, ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι πάντα ἀνῆκον εἰς γυναῖκα, εἶναι ὅμως λίαν ἀμφίβολον, ὅτι αἱ γυναῖκες ἔκτοτε ἤδη εἶχον ἀνάγκην σφραγίδων. Μέχρις οὗ λοιπὸν ἐν μελλούσαις ἀνασκαφαῖς ἀποδειχθῇ τὸ ἐναντίον, δικαιούμεθα νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οἱ λίθοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μόνον ὡς κοσμήματα ἢ περίαπτα ἐχρησίμευον, ὅτι κατ' ἀκολουθίαν πάντες οἱ λίθοι, περὶ ὧν εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ ὡς σφραγῖδες ἐχρησίμευον (ἴδε Rossbach Archäol. Zeitung 1883 σ. 340 καὶ Annali dell' Instit. 1885 πίν. GH, 8) ἀνήκουσιν εἰς ἐποχὴν ὑστερωτέραν τῆς περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται.

1) Σαρδόνυξ. Ζῶον ἐν θέσει διεστραμμένη· ἡ κεφαλὴ φαίνεται ὡσεὶ θαλασσίου ζώου. Χρυσόδετα τὰ χείλη τῆς διατρήσεως.

2) Δύο λέοντες ἀντιμέτωποι πατοῦντες διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ἐπὶ βάθρου· αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἑνούμεναι ἀποτελοῦσι μίαν κατ' ἐνώπιον. Πρβ. κατωτέρω ἀρ. 30. Περὶ δὲ τοῦ βάθρου ἴδε Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1887 σ. 164.

3) Ἀχάτης. Δύο αἴγαγροι πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτῶν δένδρον.

4) Στεατίτης. Βεβλαμμένος ὀλίγον, τέχνη ἀμελής. Τρία ζῶα καὶ τρεῖς κλάδοι δένδρων.

5) Στεατίτης. Δύο ζῶα (ἀντιλόπαι ἢ τράγοι) κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις· τοῦ ἑνὸς αὐτῶν μέρος τοῦ σώματος σκεπάζεται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου.

6) Ἐξ ὑελώδους μάζης. Ζῶον (ἀντιλόπη ἢ βοῦς) ἐν θέσει διεστραμμένῃ κύπτον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

7) Ἀχάτης. Αἴγαγρος καὶ ἔλαφος (;) ἑκατέρωθεν δύο φοινίκων.

8) Σάρδιος. Βοῦς πρὸς δεξιὰ μεταστρεφόμενος τὴν κεφαλήν· εἰς τὸ βάθος φοῖνιξ, πρὸ αὐτοῦ δὲ ἄλλο δένδρον.

9) Κρύσταλλος. Λέων ἐν δρόμῳ· τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ σκέλη διεστραμμένα πρὸς τὰ ἄνω· πρὸ αὐτοῦ σκέλος ἀνθρώπινον. Πιθανῶς ἀπόσπασμα, ὡς λέγει ὁ Milchhöfer (Anf. d. gr. Kunst σ. 53) κυνηγετικοῦ ἐπεισοδίου.

10) Σάρδιος. Δύο ἀντιλόπαι πρὸς δεξιά, ἡ ἑτέρα στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω· ἄνωθι τῶν νώτων αὐτῆς κεφαλὴ βοός.

11) Ἀχάτης (;). Λέων πρὸς δεξιά. Πρὸ αὐτοῦ ἀντικείμενόν τι δυσδιάγνωστον (ἔντομον; πτηνόν;).

12) Σάρδιος. Ἐλλειψοειδής. Ζῷον καταπεσὸν πρὸς δεξιά, τὴν κεφαλὴν στρέφον πρὸς τὰ ὀπίσω· ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ ἐμπεπηγμέναι, φαίνεται, αἰχμαὶ δοράτων.

13) Σάρδιος. Ἀντιλόπη ἴσως γονυκλινὴς πρὸς ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν ἀνεγείρουσα· ἐπὶ τοῦ τραχήλου φαίνεται ἐμπεπηγμένον δόρυ.

14) Ἴασπις. Ἀντιλόπη πρὸς ἀριστερὰ μεταστρεφομένη τὴν κεφαλήν· εἰς τὸ βάθος δένδρον φοίνικος.

15) Χαλκηδόνιος. Ἀντιλόπη πρὸς δεξιὰ μεταστρεφομένη τὴν κεφαλήν· ὑπὸ τὴν κοιλίαν αὐτῆς θάμνος.

16) Κρύσταλλος. Δύο λέοντες τρέχοντες *παραλλήλως* δένδρῳ διχοτομοῦντι τὸν λίθον· τὰ ὀπίσθια τῶν ζώων παρὰ φύσιν διεστραμμένα πρὸς τὰ ἄνω. Χρυσόδετα τὰ ἄκρα τῆς διατρήσεως.

17) Σάρδιος. Λέαινα ὀκλάζουσα ἐπὶ τῶν ὀπι-

[1] Ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βαφειοῦ εὑρέθησαν ἐν σωρῷ μικρῷ *πλείονες τῶν δέκα* λίθων.

σθίων πρὸς δεξιά, μεταστρεφομένη τὴν κεφαλὴν πρὸς σκύμνον σκιρτῶντα πρὸς αὐτήν.

18) Ἀχάτης. Βοῦς, οὗ τὸ πρόσθιον σῶμα μετὰ τῆς κεφαλῆς διεστραμμένα παρὰ φύσιν πρὸς τὰ κάτω· ὑπὸ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ὡσεὶ σκέλος ἄλλου ζώου, ἄνωθι δὲ τῶν νώτων δύο κεφαλαὶ αἰγάγρων (;) ἀντιμέτωποι.

19) Ἀχάτης. Βεβλαμμένος. Βοῦς πρὸς ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν κύπτων πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔχων ἓν τῶν προσθίων σκελῶν (ἢ καὶ ἀμφότερα τὰ σκέλη) κεκαμμένον.

20) Ἀχάτης. Βεβλαμμένος. Βοῦς γονυκλινὴς πρὸς δεξιὰ μεταστρεφόμενος τὴν κεφαλήν.

21) Αἱματίτης. Ἀποτετριμμένος τὴν ἐπιφάνειαν. Βοῦς πρὸς δεξιὰ κυρτῶν λίαν τὸ νῶτον καὶ ἔχων τὴν κεφαλὴν μεταξὺ προσθίων καὶ ὀπισθίων σκελῶν.

22) Σαρδόνυξ. Χρυσόδετος τὰ χείλη τῆς διατρήσεως. Βοῦς πρὸς δεξιὰ λείχουσα μόσχον θηλάζοντα· ἄνωθι τῶν νώτων αὐτῆς τρεῖς κύκλοι διακεκριμένοι καὶ τέσσαρες ἡνωμένοι ὡσεὶ ἀποτελοῦντες ἅλυσιν. Διὰ τὴν παράστασιν πρβ. τὸν παρὰ Schliemann Mycènes εἰκ. 175 λίθον.

23) Σαρδόνυξ. Κύλινδρος μειούμενος πρὸς τὰ ἄκρα, χρυσόδετος τὰ χείλη τῆς διατρήσεως. Ἀνὴρ πρὸς δεξιὰ τὰς χεῖρας ἔχων ἐπὶ τῆς ὀσφύος, ἣν περιβάλλει ζώνη· κατὰ τὰ λοιπὰ φαίνεται γυμνός· ἄνωθι τοῦ δεξιοῦ ὤμου ἀντικείμενόν τι δυσδιάκριτον, ἴσως πλόκαμοι τῆς κόμης μακροὶ ἀνεστραμμένοι τὰ ἄκρα πρὸς τὰ ἄνω.

24) Σάρδιος. Δύο βόες ὀκλάζοντες ἐπὶ τῶν προσθίων ποδῶν ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου· ἄνωθι τῶν κεφαλῶν αὐτῶν πρόχους.

25) Χαλκηδόνιος. Λέων ἐπὶ ταύρου, ὃν συνέλαβεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου· ἄνωθι τοῦ λέοντος κλάδος δένδρου ὁριζόντιος.

26) Σαρδόνυξ, βεβλαμμένος ὀλίγον. Δύο λέοντες προς δεξιά, ὁ ἕτερος μεταστρεφόμενος τὴν κεφαλήν· τρεῖς φοίνικες.

27) Ἐξ ὑελώδους μάζης. Δύο ζῷα πρὸς δεξιά, ὧν τὸ ἓν σκεπαζόμενον ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἑτέρου στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω. Πρβ. τὴν παράστασιν τοῦ ὑπ' ἀρ. 24.

28) Κρύσταλλος. Ἀντιλόπη πρὸς δεξιὰ τὴν κεφαλὴν μεταστρεφομένη· πρὸ τοῦ στήθους αὐτῆς κεφαλὴ ζώου τραγοειδοῦς, ὑπὸ τὴν κοιλίαν ὄστρεον ἠνεῳγμένον (πρβ. Furtwängler und Löschke Myk. Vasen Hilfst. E. 5), ἄνω δὲ τῶν νώτων ἄλλο ὅμοιον καὶ ἀντικείμενον δυσδιάγνωστον (πτηνόν;).

29) Ἴασπις· βεβλαμμένος ὀλίγον. Ἀντιλόπη ἐν στάσει οἵᾳ καὶ ἡ προηγουμένη. Εἰς τὸ βάθος δένδρον.

30) Ἴασπις. Δύο ζῷα πτερωτά, ὧν τὰ σώματα εἶναι λεοντοειδῆ, πατοῦσι διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ἐπὶ βάθρου· αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἑνούμεναι ἀποτελοῦσι μίαν κατ' ἐνώπιον· δεξιὰ ἀντικείμενόν τι πυραμιδοειδὲς ἐπὶ μακρᾶς ῥάβδου. Πρβ. ἀνωτ. ἀρ. 2. Τὸ πυραμιδοειδὲς ἀντικείμενον εὑρίσκεται καὶ ἐπὶ λίθου τοῦ βρετ. μουσείου (Furtwängler und Löschke ἔνθ. ἀνωτ. Hilfst. E. 22 καὶ Milchhöfer Anf. d. gr. Kunst εἰκ. 54, c). Περὶ δὲ τῆς μιᾶς κεφαλῆς δύο ζώων ὅρα Curtius Wappengebrauch und Wappenstil σ. 109.

31) Ἀχάτης. Χρυσόδετος τὰ χείλη τῆς διατρήσεως. Δύο αἴγαγροι πρὸς ἀριστερά, ὧν ὁ ἕτερος στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω· πρὸ αὐτῶν φοῖνιξ, ὀπίσω δὲ ἄλλο δένδρον.

32) Ἐξ ὑελώδους μάζης. Ζῷον πρὸς δεξιὰ κύπτον τὴν κεφαλὴν καὶ λεῖχον (;) ἄλλο μικρὸν ζῷον θηλάζον ἢ σκιρτῶν πρὸς αὐτό. Πρβ. καὶ ἀρ. 22.

33) Σαρδόνυξ. Τέρας, οὗ τὸ κάτω σῶμα ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἀνθρώπινον, τὸ λοιπὸν λέοντος, σπαράσσει αἴγαγρον, οὗ μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ λαιμὸς φαίνονται. Πρβ. τὸν παρὰ Furtwängler und Löschke ἔνθ. ἀνωτ. ὑπ' ἀρ. 24 λίθον, ἔνθα τὸ ἄνω σῶμα εἶναι τράγου.

34) Σάρδιος. Ἐλλειψοειδής. Ἀνὴρ γυμνὸς ἴσως παρίσταται ὡσεὶ ἱπτάμενος ὑπεράνω ἀντιλόπης, ἣν κρατεῖ τῇ ἀριστερᾷ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ· ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου ἐκφύεται ἴσως ὁ ἕτερος βραχίων, ὅστις δὲν φαίνεται ἂν κρατῇ τι· δύναται ὅμως καὶ νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐν γένει βραχίων, ἀλλὰ ἡ λίαν ἀνεπιτυχῶς χαραχθεῖσα κεφαλὴ τοῦ ἀνδρός, ἄλλως ἡ μορφὴ μένει ἀκέφαλος. Τὸ ἀσαφὲς τῆς γλυφῆς ἐδείνωσεν ἡ τῆς φωτοτυπίας ἀσάφεια. Εὐκρινέστερον παρίσταται τὸ αὐτὸ θέμα ἐν τῷ ἑπομένῳ.

35) Ἀχάτης. Ἀνὴρ φορῶν μακρὰν κόμην καταφθάνει ἐν δρόμῳ ἀντιλόπην, ἣν συλλαμβάνει τῇ μὲν ἀπὸ τοῦ κέρατος, τῇ δ' ἑτέρᾳ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ. Ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ζώου δένδρον. Ἡ αὐτὴ πα-

ράστασις ἐπὶ τοῦ προηγουμένου λίθου ἀρ. 34. Πρβ. καὶ τὸν παρὰ Furtw. und Löschke ἔνθ. ἀνωτ. ἀρ. 23 λίθον. Τὸ αὐτὸ ἀναμφιβόλως θέμα ἤθελε νὰ εἰκονίσῃ καὶ ὁ ζωγράφος τῆς ἐκ Τίρυνθος τοιχογραφίας παρὰ Schliemann Tiryns πίν 13, ὡς ἀνεγνώρισεν ἤδη ὁ Rossbach Annali dell'Instit. 1885 σ. 199, 1.[1]

36) Ἀχάτης. Ἐπὶ τραπέζης τρίποδος κεῖται ὕπτιον ζῶον, χοῖρος ἴσως[2], μορφὴ δ' ἀνθρωπίνη (γυνή;) σχίζει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ διὰ μαχαιρίου, ὃ ἐπὶ τοῦ *ἐκτύπου* φαίνεται, ὅτι κρατεῖ τῇ ἀριστερᾷ. Ὁμοία εἶναι ἡ παράστασις ἐπὶ λίθου ἀχάτου τοῦ βερολ. μουσείου ἀπεικ. ἐν Imhoof-Blumer und O. Keller Thier-und Pflanzenbilder πίν. XVII, 44, ἣν ὁ Keller περιγράφει αὐτ. σ. 110 οὕτω· «Ὄρυξ λευκόρυξ κείμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν γλῶσσαν προβάλλων· ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ ἐμπεπηγμένον ξίφος· ἀριστερὰ δένδρον φοινικοειδὲς οὐχὶ λίαν κατὰ φύσιν γεγλυμμένον· τὸ ἔδαφος ἐρείδεται ἐπὶ αἰγυπτιακῶν, ὡς φαίνεται, κιονοκράνων. Λίαν ἀρχαῖος». Τὰ κατὰ Keller κιονόκρανα φαίνεται ὅτι εἶναι πόδες τραπέζης.

37) Ἀχάτης. Βεβλαμμένος. Δύο κύνες ἀντιμέτωποι καὶ μεταξὺ αὐτῶν αἴγαγρος πεσοῦσα ἐπὶ τῶν γονάτων.

38) Αἱματίτης. Κύλινδρος. Ἀριστερὰ μορφὴ φοροῦσα χιτῶνα βραχὺν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πιλίον ἴσως ἡμισφαιρικόν· ἕπονται αὐτῇ δύο τερατώδεις μορφαί, διότι ἐπὶ σώματος ἀνθρωπίνου καθ' ὅλα ὁμοίου τῷ τῆς πρώτης ἔχουσι κεφαλὰς βοῶν, ὡς φαίνεται, καὶ δὴ *δύο* ἑκατέρα· εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον παρίσταται τετάρτη μορφὴ ὁμοία κατὰ τὰ λοιπὰ ταῖς ἄλλαις, ἔχουσα ὅμως κεφαλὴν ἀντιλόπης ἴσως. Ὅλως εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς φαίνεται πτηνὸν ἄτεχνον λίαν, μεταξὺ δ' αὐτῆς καὶ τῆς δευτέρας ἄλλο ὀλίγον διάφορον, ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ δευτέρας καὶ τρίτης κεφαλὴ βοὸς καὶ μεταξὺ τρίτης καὶ τετάρτης πάλιν κεφαλὴ βοός. Διὰ τὰς μορφὰς τῶν πτηνῶν πρβ. τὰς παρὰ Perrot et Chipiez hist. de l'art. IV εἰκ. 371 καὶ 376 ἐπὶ χεταίων λίθων παραστάσεις· περὶ δὲ τῶν διπροσώπων (ἀνθρωπίνων) μορφῶν ὅρα αὐτόθι σ. 772. Πρβ. ὅμως καὶ Curtius Wappengebrauch σ. 109.

39) Σαρδόνυξ. Βεβλαμμένος. Λέων ἐν θέσει διεστραμμένῃ παρὰ φύσιν.

40) Σαρδόνυξ. Ζῶον (ἀντιλόπη ἴσως) πρὸς δεξιὰ τὴν κεφαλὴν μεταστρεφόμενον.

41) Ἀμέθυστος. Ἐλλειψοειδής. Γρὺψ ὀκλάζων ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἣν φαίνεται ἀνατείνων καὶ στρέφων ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω, λοφιά. Πρβ. τὸν ἐκ Μενιδίου λίθον Kuppelg. von Men. VI, 2, ὃν ὁ Keller ἐνθ. ἀνωτ. πίν. 20,40 ἀναδημοσιεύων περιγράφει (σ. 127) κατὰ λάθος βέβαια ὡς ἀετὸν σπαράσσοντα ζῶόν τι.

42) Δακτύλιος χρυσοῦς διαμέτρ. 0,012 μ. καὶ βάρους 3,5 γραμ. Τὸ σχῆμα αὐτοῦ ἀκριβῶς ὅμοιον τοῖς παρὰ Schliemann Mycènes εἰκ. 393, πλὴν ὅτι αἱ περιφέρειαι αὐτοῦ δὲν εἶναι ὀδοντωταί. Παρίσταται ἀντιλόπη ἴσως πρὸς ἀριστερὰ μεταστρεφομένη τὴν κεφαλὴν καὶ πρὸ αὐτῆς δένδρον.

43) Μείζων χρυσοῦς δακτύλιος τοῦ αὐτοῦ σχήματος διαμ. 0,016 μ. καὶ βάρους 10,6 γραμμ. Δύο ἵπποι (ἄγριοι;) ὀκλάζοντες ἐπὶ τῶν ὀπισθίων σκελῶν ἑκατέρωθεν φοίνικος, εἰς ὃν εἶναι προσδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ τραχήλου. Ἡ χαίτη αὐτῶν διήκει μέχρι τῆς οὐρᾶς, οἱ δὲ πόδες φαίνονται δίχηλοι.

Ἰούνιος 1889.

Χρ. Δ. Τσουντας

---

[1] Ἄλλως ἐξηγεῖ τὴν παράστασιν τῆς τοιχογραφίας ὁ Marx Jahrb. des arch. Instit. 1889 σ. 119 ἑξ.

[2] Ἐν τῷ πίνακι ἀνεστράφη ἡ φυσικὴ τοῦ λίθου θέσις, ὥστε ἡ τράπεζα φαίνεται ἀνατετραμμένη καὶ τὸ ζῶον ὑπ' αὐτήν. Τὸ λάθος, καίπερ ἐγκαίρως παρατηρηθέν, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ διορθωθῇ, τοῦ πίνακος κατασκευασθέντος ἐν Winterthur τῆς Ἑλβετίας.

ΠΗΛΙΝΟΙ ΕΞ ΑΤΤΙΚΗΣ ΠΙΝΑΚΕΣ

(Πίναξ 11)

Ὅτε πλέον ἢ πρὸ εἰκοσαετίας ὁ Benndorf καταστρώνων τὸν κατάλογον τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου γνωστῶν πηλίνων πινάκων μετὰ *γραφῶν* (Griechische und Sicilische Vasenbilder, σελ. 16) ἐγνώριζεν ἡμῖν τότε τὸ πρῶτον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίσθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν *πηλὸν* εἰς κατασκευὴν *πινάκων* καὶ ὅτι καὶ τούτους καθ᾽ ὃν τρόπον καὶ τὰ ἀγγεῖα *ἔγραφον*, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦν ἐλάχιστος, ἤτοι μόλις *δέκα καὶ τρεῖς*. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ηὔξησεν ἔκτοτε σφόδρα, πρὸ πάντων μὲν διὰ τῆς παρὰ τὴν Κόρινθον[1] ἀνευρέσεως ἑκατοντάδων θραυσμάτων, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς φῶς ἐλθόντων ἐν διαφόροις σκαφαῖς.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν λόγῳ πινάκων εἶναι μικροὶ τὸ μέγεθος, ἀλλ᾽ αἱ ἐπ᾽ αὐτῶν *γραφαὶ* ἀποτελοῦσιν ἕν τι ὅλον, αἱ δὲ κατὰ τὸ ἄνω μάλιστα χεῖλος τῆς πλίνθου τοῦ πίνακος ὀπαὶ μαρτυροῦσιν ἀπὸ κοινοῦ μετά τινων ἀρχαίων εἰκόνων (Benndorf ἔ. ἀ. σελ. 13) ὅτι συνείθιζον νὰ κρεμῶσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τοὺς προσηλῶσι. Προσηλωμένον λ. χ. πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὸν τοῦ Λούβρου πίνακα τὸν εἰκονίζοντα τὸν παρὰ τὸν νεκρὸν *θρῆνον* (Benndorf πίν. 1, Rayet καὶ Collignon ἔ. ἀ. σελ. 143) ἕνεκα τοῦ τρόπου τῆς τοποθετήσεως τῶν ὀπῶν, ἐκ δὲ τῆς *γραφῆς* αὐτοῦ ἀνάγκη νὰ εἰκάσωμεν ὅτι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἢ ἐν οἰκογενειακῷ τινι *τάφῳ* ἥρμοζε νὰ ἦναι τοποθετημένος.

Πλὴν ὅμως τῶν πολυαρίθμων τούτων *πινακίδων*, ἃς ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ὡς ἀναθήματα δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν, ὑπάρχει καὶ ἑτέρα τις τάξις, μέχρι τοῦδε ὀλίγα ἀριθμοῦσα παραδείγματα, *πινάκων* ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐκείνων διὰ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ πάχους αὐτῶν διακρινομένων καὶ ἀρχικῶς πρός τινα ἀρχιτεκτονικὸν σκοπὸν προωρισμένων. Παράδειγμα τούτου τοῦ τρόπου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Benndorf ἐν τούτῳ τῷ περιοδικῷ (1887 σελ. 114 καὶ ἑξ. πίν. 6) μετ᾽ εἰκόνος δημοσιευθὲν *πίνακος* θραῦσμα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐσχάτως ἔτι μᾶλλον συνεπληρώθη διὰ τῆς εὑρέσεως καὶ ἑτέρου θραύσματος (Athen. Mittheil. XIII σελ. 228) ὥστε νῦν τὸ ὅλον ὕψος τῆς πλίνθου εἶναι σχεδὸν 0,70. Τῶν στενῶν πλευρῶν τῆς πλίνθου μόνον ἡ ἀνωτέρα ἦτο τὸ πάλαι ὁρατὴ καὶ τούτου ἕνεκα καὶ μόνον αὕτη κεκοσμημένη, αἱ λοιπαὶ στεναὶ πλευραὶ εἶχον ἀφεθῇ ἀκατέργαστοι καὶ ἀνώμαλοι, ὥστε προδήλως δὲν ἐφαίνοντο (Ἐφ. Ἀρχ. 1887 σελ. 117 καὶ 124). Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φαντασθῶμεν καὶ τοῦτον τὸν πίνακα μετ᾽ ἄλλων ὁμοίων ἔν τινι θωρακείῳ ἐνιδρυμένον, κατὰ δὲ τὰς πλαγίας στενὰς αὐτοῦ πλευρὰς ὑπὸ οἱονεὶ ξυλίνων ἢ λιθίνων παραστάδων, ὡς ὑπὸ πλαισίου, περιβεβλημένον. Πολὺ δὲ μᾶλλον καταφανεστέρα εἶναι ἡ χρῆσις τοιούτων πινάκων πρός τινα ἀρχιτεκτονικὸν σκοπὸν ἐν τοῖς θραύσμασι δύο μεγαλειτέρων σειρῶν, ὧν αἱ γραφαὶ εἰκόνιζον τὰ τῆς *ταφῆς* ἐν γένει· εὑρέθησαν καὶ ταῦτα ἐν Ἀθήναις ὄπισθεν τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα, καὶ εἶναι νῦν κτῆμα τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (Furtwängler, Vasensammlung I σελ. 315), μόλις δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ μόνον ἐν μέρει ἐδημοσιεύθησαν εἰκόνες αὐτῶν (Gazette Archéol. XIII σελ. 225). Τὸ ὕψος ἑκάστης πλίνθου εἶναι 0,37, τὸ μῆκος 0,43 περίπου καὶ τὸ πάχος των 0,025-0,037 Γ. Μ. «οὐδὲν δὲ παρατηρεῖται ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ μαρτυροῦν

[1] Παράβ. Furtwängler, Beschreibung der Vasensammlung I σελ. 47, Rayet καὶ Collignon, Céramique grecque σελ. 144, Collignon ἐν τοῖς Monuments grecs II ἀριθ. 11—13 καὶ τὴν ἐκεῖ βιβλιογραφίαν.

ὅτι ἦσαν προσηλωμέναι ἐπί τινος τοίχου ἢ ἄλλης τινὸς ἐπιφανείας ἢ ὅτι συνεδέοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ πίνακες», ὅθεν ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὡς λέγει ὁ Furtwängler «ὅτι ἦσαν ἐντεθειμένοι ὡς *μετόπαι* ἐν ἐντομῇ λιθίνου τοίχου, ἂν τῷ ὄντι ἦσάν ποτε σταθερῶς ἱδρυμένοι» (Furtwängler ἔ. ἀ. ἀριθ. 1811-1826).

Ὅσον ἐγὼ οἶδα, μέχρι τοῦδε δὲν ἐγένοντο γνωστὰ ἕτερα παραδείγματα τούτου τοῦ τρόπου τῶν *πινάκων*· τὸ πολὺ πολὺ ἠδυνάμεθα ὡς τοιαῦτα ἀκόμη νὰ ἐκλάβωμεν καὶ τὰ παρὰ Benndorf (ἔ. ἀ. σελ. 121, πίν. 2) ἀπεικονισμένα θραύσματα, τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Κοπεγχάγης, ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν, εἰ καὶ τότε τὸ μικρὸν αὐτῶν πάχος (0,017 Benndorf ἔ. ἀ. σελ. 17) θὰ ἦτο παράδοξον. Καλὸν λοιπὸν ἐνόμισα νὰ ἑλκύσω τὴν προσοχὴν τῶν συναδέλφων ἐπὶ τὰ λείψανα ὁμοίων τινῶν ἀρχιτεκτονικῶν πινάκων, ἅτινα ἡ Ἀρχ. Ἑταιρία κέκτηται, ἄλλως τε καὶ διότι τῶν θραυσμάτων τούτων ἓν φαίνεταί μοι ἔχον ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα. Καὶ ἐπὶ τούτων τῶν πινάκων (ὧν αἱ γραφαί, ὡς καὶ αἱ τῶν τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου, εἶναι μελανόμορφοι) εἰκονίζοντο ὡσαύτως *θρῆνοι* καὶ *ταφαί*.

1ον. Σῴζεται ἡ ἄνω δεξιὰ γωνία τοῦ πίνακος (Καταλ. ἀγγείων ἀριθ. 4230 = Θ. Π. 283). Εὑρέθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ὁδὸν *ἐλαιοτριβείων* καὶ ἠγοράσθη παρὰ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας κατὰ τὸ 1884ον ἔτος· πλάτος αὐτοῦ 0,29, ὕψ. 0,21, πάχος 0,032. Ἡ κυρίως πλίνθος πεποίηται ἐξ ἐπιεικῶς μὴ καθαροῦ καὶ χονδροειδοῦς πηλοῦ, ἐφ' οὗ εἶναι ἐπιτεθειμένον ἕτερον ἱκανῶς λεπτοῦ πηλοῦ στρῶμα, ἐφ' οὗ καὶ ἡ γραφή. Ἡ ἀπεικόνισις τούτου τοῦ θραύσματος (πίν. 11) καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν λεπτομερεστέραν αὐτοῦ περιγραφήν· παρατηρῶ μόνον ὅτι τὸ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀποτριβὲν ἐρυθρὸν καὶ μέλαν χρῶμα συνεπληρώθησαν ἐν τῇ ἀπεικονίσει κατὰ τὰ σῳζόμενα ἀσφαλῆ ἴχνη. Παράξενον εἶναι ὅτι τὸ ἐγχάρακτον κόσμημα τοῦ ἱματίου τοῦ ἑβδόμου ἀνδρός, ἀπ' ἀριστερῶν γινομένης τῆς ἀριθμήσεως, ἐκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος, ᾧ ἐχρήσατο ὁ τεχνίτης κατόπιν πρὸς τὴν γραφήν. Παράδοξος δὲ ἐπίσης καὶ οὐχὶ κατὰ φύσιν βεβαίως εἶναι καὶ ἡ ἀπεικόνισις τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς προελθοῦσα ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ἐλλείψεως χώρου. Ἡ παράστασις οὐδὲν ἔχει τὸ ἄηθες· ὀκτὼ κατὰ ζεύγη ἄνδρες ἵστανται πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένοι καὶ τὴν *δεξιὰν χεῖρα ὑψωμένην* ἔχοντες ἐξάρχονται τοῦ θρήνου· ἡ χειρονομία αὕτη, ἥτις καὶ ἐν παραστάσεσι τῆς προθέσεως εὕρηται (παράβ. π.χ. Furtwängler ἔ.ἀ. ἀριθ. 1887-1889, 3999 καὶ τὸν μνημονευθέντα ἀνωτέρω πίνακα τοῦ Λούβρου) θὰ ἦναι ἐκείνη, ἣν καὶ ὁ Εὐριπίδης[1] μνημονεύει καὶ περὶ ἧς ὅ τε Benndorf (ἔ. ἀ. σελ. 34 καὶ 181) καὶ ὁ Pottier (Étude sur les lecythes blancs, σελ. 58) κάμνουσι λόγον· ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν δικαιώμεθα νὰ ταὐτίσωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ληκύθων καὶ ἀλλαχοῦ συχνὰ ἀπαντῶσαν προέκτασιν τῆς χειρός, ἥτις ὅλως αὐθαίρετον σχῆμα δύναται νὰ ἦναι. Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὑπὲρ τὴν παράστασιν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ θραύσματος διηκούσης, ἔσται ἡμῖν κατωτέρω ὁ λόγος.

2ον. Ἡ κάτω δεξιὰ γωνία (Καταλ. ἀγγείων ἀριθ. 4232 = Θ. Π. 285). Εὑρέθη πιθανῶς καὶ τοῦτο τὸ θραῦσμα ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον, ἠγοράσθη δ' ἐπίσης ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1884)· ὕψος 0,315, πλάτος 0,215, πάχος 0,034. Καὶ τούτου ὁ πηλὸς εἶναι ἀκάθαρτος καὶ χαλικίων πλήρης, πλὴν τοῦ ἐπιτεθειμένου στρώματος (πάχος αὐτοῦ 0,004) οὗ ὁ πηλὸς ὡσαύτως εἶναι λεπτὸς ἐρυθρός. Εἰκονίζονται δὲ τρία ζεύγη ἀνδρῶν (αἱ κεφαλαὶ ἐξέλιπον) τὸ ἱμάτιον περιβεβλημένων καὶ πρὸς τἀριστερὰ βαδιζόντων· τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἔχουσι πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην καὶ ἐν μέρει τῷ ἱματίῳ κεκαλυμμένην, τὴν δὲ δεξιάν, καθ' ὅσον σῴζεται, ὑψωμένην. Αἱ παρυφαὶ τῶν ἱματίων των κοσμοῦνται δι' ἐγχαράκτων κοσμημάτων, αὐτὰ δὲ τὰ ἱμάτια εἶναι γεγραμμένα, ὡς συνήθως, δι' ἐρυθροῦ καὶ μέλανος χρώματος, ὑπὸ δὲ τὴν παράστασιν γέγραπται κατὰ τὴν πρὸς τἀριστερὰ φορὰν *μαίανδρος* 0,025 περίπου πλάτους μεταξὺ δύο μελαινῶν γραμμῶν, δεξιὰ δὲ κατὰ τὴν ὀφρῦν τῆς πλίνθου ἐπίσης δύο μέλαιναι γραμμαί, ὡς καὶ ἐν τῷ ἀπεικονισθέντι θραύσματι.

3ον. Ἡ ἀριστερὰ κάτω γωνία (Καταλ. ἀγγείων 4233 = Θ. Π. 286). Ἠγοράσθη κατὰ τὸ

[1] Ἄλκηστ. στίχ. 780 «οὐδ' ἐξέτεινα χεῖρα ἀποιμώζων ἐμὴν δέσποιναν.» – Ἱκέτιδ. στίχ. 776 «ἀλλ' εἶεν αἴρω χεῖρα ἀπαντήσας νεκροῖς.»

αὐτὸ ἔτος καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, παρ' οὗ καὶ τὸ προηγούμενον· ὕψος 0,215, πλάτος 0,155, πάχος 0,028. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ θραύσματι ἐπὶ τοῦ βαναυσικωτέρου πηλοῦ, ἐξ οὗ κυρίως εἶναι πεποιημένη ἡ ὅλη πλίνθος, εἶναι ἐπιτεθειμένον στρῶμα πηλοῦ λεπτοτέρου πάχους 0,003 - 0,001. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος δύο ζευγῶν πρὸς τὰ δεξιὰ βαδιζόντων ἀνδρῶν ὁμοιοτάτων τοῖς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 περιγραφέντος θραύσματος, πρὸς ὃ συμφωνεῖ τοῦτο τὸ θραῦσμα καὶ κατὰ τὸν μαίανδρον καὶ κατὰ τὰς μελαίνας γραμμὰς κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὀφρῦν τῆς πλίνθου.

4ον. Θραῦσμα τοῦ ἀνωτέρου μέρους πλίνθου ἐκ καλοῦ ἐρυθροῦ πηλοῦ πεποιημένης· ὕψος 0,10, πλάτος 0,11, πάχος 0,025. Εὑρέθη ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας πέρυσιν (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4300). Ἄνω ὑπάρχει κατὰ τὴν πρὸς τἀριστερὰ φορὰν μαίανδρος πλάτους 0,015 ὑπὲρ δὲ τὸν μαίανδρον χῶρος ἄγραφος. Ἡ ἄνω ὀφρῦς τῆς πλίνθου δὲν σῴζεται. Τῆς παραστάσεως σῴζεται μόνον πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ κάτω ἱπτάμενον πτηνὸν πρὸ τοῦ ὁποίου ἀπωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ εὕρηται ἡ ἐπιγραφὴ ///ΑΡΙΤΑ/// ἔτι δ' ἀπωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ κάτω διακρίνεται ἡ κεφαλὴ γυναικός, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τοῦ ὠτὸς λευκῷ χρώματι γεγραμμένου. Τὸ πρόσωπον καλύπτεται ὑπὸ τοῦ λαιμοῦ ἵππου, οὗ ὡσαύτως ἐλάχιστον μέρος σῴζεται· λευκὸς ἦν οὗτος γεγραμμένος, ἡ δὲ χαίτη αὐτοῦ διὰ λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν ἐναλλὰξ λεπτῶν κυματοειδῶν γραμμῶν. Εἰκονίζετο προδήλως ἡ *ἐκφορά*. Πτηνὸν φέρεται ἀπεικονισμένον καὶ ἔν τινι τῶν θραυσμάτων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (Furtwängler ἔ. ἀ. ἀρ. 1826).

5ον. Ἀριστερὰ ἄνω γωνία (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4301). Εὑρέθη ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,105, πλάτος 0,10, πάχος 0,028· πηλὸς καλὸς ἐρυθρός. Τῆς παραστάσεως σῴζεται τὸ ἀνώτερον μέρος πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένου πωγωνοφόρου ἀνδρός, ὅστις ἅπτεται τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς, ἐν ᾧ ἀνοίγει τὸ στόμα εἰς *θρηνῳδίαν*· ἡ γενειὰς εἶναι ἐρυθρῷ χρώματι γεγραμμένη· ὀλίγον τι χαμηλότερα διακρίνεται καὶ δευτέρα τις κεφαλή, ἧς ὅμως μόνον τὸ ἀνώτερον μέρος σῴζεται, καὶ περαιτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ τὰ ἴχνη καὶ τρίτης τινὸς κεφαλῆς.

6ον. Θραῦσμα (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4302). Εὑρέθη ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,115, πλάτος 0,095, πάχος 0,027· ὁ πηλὸς αὐτοῦ καλὸς ἐρυθρός. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος ἱσταμένου καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένου ἀνδρός, περιβεβλημένου δὲ ἱμάτιον, ὅπερ ἐν μέρει ἦτο δι' ἐρυθροῦ χρώματος γεγραμμένον· ὄπισθεν διακρίνεται μέρος ἐνδύματος ἐγχάρακτα φέροντος κοσμήματα, δευτέρας τινὸς βεβαίως μορφῆς λείψανον.

7ον. Θραῦσμα (Κατάλ. ἀγγείων. ἀριθ. 4303). Εὑρέθη ὡσαύτως ἔνθα καὶ τὰ τρία προηγούμενα καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,10, πλάτος 0,11, πάχος 0,027. Πηλός, οἷος ὁ τοῦ προηγουμένου. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος δύο ἱσταμένων καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένων μορφῶν, γυναικός τινός, ὡς ἡ λευκὴ *χεὶρ* δεικνύει, καὶ ἑτέρας τινὸς μορφῆς, ἧς μόνον ἐλάχιστα διεσώθησαν ἴχνη. Τὰ ἐνδύματα πλὴν τοῦ μέλανος δεικνύουσι καὶ ἐρυθροῦ χρωματισμοῦ ἴχνη.

Προδήλως ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἐν τοῖς ἄνω περιγραφεῖσι θραύσμασι δύο μειζόνων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένων (1-3 καὶ 4-7) παραστάσεων τὰ λείψανα· καὶ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, καὶ τὸ πάχος τῶν πλίνθων των καὶ ἡ ἐπεξεργασία τούτων εἰς τοῦτο μᾶς ἄγουσιν ἀναγκαίως τὸ συμπέρασμα, οὐδεὶς δὲ ὑπάρχει λόγος βιάζων ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν πλείονα τῶν δύο τούτων (1-3 καὶ 4-7) συμπλεγμάτων· αἱ παραστάσεις ὅμως ἦσαν καὶ ἐνταῦθα ἀρκετὰ ἐκτενεῖς ὅπως καὶ αἱ τῶν δύο ζωοφόρων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου. Καὶ τὰ μὲν ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 3 τεμάχια ἴσως εἰσὶ τῆς αὐτῆς πλίνθου μέρη· τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἦν μέρος ἑτέρας πλίνθου καὶ ἐκτὸς τῶν κατὰ διαφόρους θέσεις ἐστραμμένων *χορῶν* τῶν θρηνῳδούντων, ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ ὑπῆρχε τοὐλάχιστον μία ἔτι παράστασις ἡ τῆς *προθέσεως*· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κολοβὴ ἐπιγραφὴ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 θραύσματος ὑποδηλοῖ ὅτι πάλαι ποτὲ πλείονες ἦσαν αἱ ἐν λόγῳ πλίνθοι αἱ τὴν συνέχειαν ἑνός τινος ὅλου ἀποτελοῦσαι. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 4-7 περιγραφέντα θραύσματα ἠδύναντο ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς μέρη ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πίνακος, ἐν ᾧ εἰκονίζετο ἡ ἐκφορά, ἀλλὰ καὶ τότε ἔπρεπε ἐπίσης νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀναλογίαν τὴν ἐκ πλειό-

νων ὁμοίων πινάκων συγκρότησιν ἑνός τινος ὅλου.

Ὑπῆρχον λοιπὸν ἐν Ἀθήναις χρόνοι (τὸ ὅτι δὲ πάντες οὗτοι οἱ πίνακες, ὧν τὰ περισωθέντα θραύσματα ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, τῶν αὐτῶν εἰσι χρόνων προϊόντα, τῶν χρόνων δηλ. τῆς ἀκμῆς τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας, οὐδεμιᾶς χρήζει ἐνταῦθα ἀποδείξεως) ὑπῆρχον, λέγομεν, ἐν Ἀθήναις χρόνοι, καθ' οὓς ἐπεκράτει ἡ συνήθεια μακρὰς ζωοφόρους ἐκ πηλίνων πινάκων συνισταμένας διὰ *νεκρικῶν παραστάσεων* νὰ κοσμῶσι· ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο αἱ ζωοφόροι αὗται;

Καὶ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν γραφαὶ σαφῶς μαρτυροῦσιν ὅτι ἐχρησίμευον εἰς κόσμον τῶν *τάφων* ἐν γένει· ἂν δὲ ἡ πληροφορία ὅτι οἱ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου πίνακες ἐντὸς τοῦ τάφου γυναικὸς εὑρέθησαν (Gazette archéol. XIII σελ. 225) ἦτο βάσιμος, ὁ κύκλος τῶν ὑποθέσεών μας ἤθελε γίνῃ πολὺ στενός· ἀλλ' ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀγγείων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου ὁ Furtwängler ἀναφέρει μόνον τὸν *τόπον*, περὶ δὲ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως τῶν ἐν λόγῳ θραυσμάτων λέγει μόνον ὅτι ἡ κατάστασις, ἐν ᾗ ταῦτα εὑρέθησαν, καθίστα πολὺ πιθανὴν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι αἱ πλίνθοι εἶχον ἐπίτηδες θραυσθῇ. Ὅτι δὲ τοῦτο κατ' αὐτὴν τὴν *ταφὴν* ἐγένετο ἠδύνατό τις τούτοις ἑπόμενος καὶ ἀπὸ εἰκασίας εἰς εἰκασίαν προβαίνων νὰ ὑποθέσῃ, ἀλλ' εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἠδυνάμεθα νὰ ἀντιπαρατηρήσωμεν ὅτι εἰς συντριβὴν τῶν βαρέων τούτων κεραμιδοειδῶν πλίνθων θὰ ἐχρειάζετο μεγάλη δύναμις, ἥτις ὅλως ἀνάρμοστος θὰ ἦτο πρὸς τὴν καθαρῶς συμβολικὸν χαρακτῆρα ἔχουσαν πρᾶξιν τῆς θραύσεως οἱωνδήποτε τοῖς νεκροῖς προσφερομένων ἀντικειμένων. Τοὐναντίον μάλιστα ἐκ τῆς ἀληθῶς μεγάλης ἀκρωτηριάσεως τῶν πλίνθων ἀνάγκη νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὗται οὐχὶ ἐντὸς τοῦ τάφου δηλ. ἐν σχετικῇ τινι ἀσφαλείᾳ εὑρίσκοντο· ἄλλως θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι σχεδὸν ἀλύμαντοι ἤθελον ἐξαχθῆ τῆς γῆς. Πρὸς δὲ τούτοις, ἵνα καὶ τοῦτο προσθέσωμεν, αὐτὰ τὰ θραύσματα τῶν ἄλλοτε τοσοῦτον ἐκτενῶν παραστάσεων οὕτως ὀλιγάριθμα καὶ κολοβὰ εὑρεθέντα ἀποκρούουσιν ὡσαύτως τὴν ὑπόθεσιν ὅτι θραύσας τις πρῶτον τὰς πλίνθους ταύτας κατὰ τὴν ταφὴν τὰς ἔρριψεν ἔπειτα εἰς τὸν τάφον, διότι ἂν οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, θὰ εἴχομεν αὐτὰς (τὰς παραστάσεις) σήμερον ὁλοκλήρους ἔστω καὶ ἐν συντρίμμασι.

Ὑπετέθη ἤδη σιωπηλῶς ὅτι αἱ πλίνθοι αὗται προωρισμέναι ἦσαν νἀποτελῶσι συνεχεῖς ζωοφόρους στερρῶς που ἱδρυμένας· ἡ τῶν στενῶν πλευρῶν ἐξωτερικὴ διασκευὴ καὶ ἡ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 θραύσματος ἐπιγραφή, ἧς ἡ συνέχεια εὑρίσκετο προδήλως ἐν τῇ παρακειμένῃ πλίνθῳ, ὑποστηρίζουσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Τῆς δὲ ὑποθέσεως ταύτης ὅτι δηλ. αἱ πλίνθοι ἀπετέλουν ζωοφόρους τεθείσης ὡς βάσεως, δύο ἐξηνέχθησαν, ὅσον ἐγὼ οἶδα, γνῶμαι περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐν λόγῳ ζωοφόρων, ἡ μὲν ὅτι προωρισμέναι ἦσαν νὰ κοσμῶσι τοὺς τοίχους τῶν τάφων ἡ δὲ ὅτι ἐκόσμουν τὴν σαρκοφάγον αὐτήν. Ἀλλ' εἰς ταῦτα ἀντιστρατεύονται ὄχι μόνον ὅσα ἀνωτέρω ἀνέφερα περὶ τῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ τὰ θραύσματα εὑρέθησαν, ἀλλ' εἰς μὲν τὴν πρώτην γνώμην καὶ τὸ ὅτι ἀκόμη ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἰδίως *τάφου* διακόσμησις ἀντίκειται ὅλως εἰς τὰ ἀττικὰ ἔθιμα, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὅτι ἵνα τις τὴν σαρκοφάγον οὕτω πως διακοσμήσῃ ὤφειλε καὶ αὐτὴν ταύτην ὁλόκληρον ἐκ πηλοῦ νὰ κατασκευάσῃ, ὡς τοῦτο ἐν Κλαζομεναῖς ἐγένετο.

Τὸ πρόβλημα λύεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 θραύσματος· ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶχε τὸ πρῶτον χαραχθῆ ἐπιπολαίως κατόπιν δὲ καὶ διὰ χρώματος γραφῆ καὶ δὴ καὶ οὐχὶ κατὰ πάντα ἡ αὐτή· ὁ τεχνίτης εἶχε δηλ. πρῶτον χαράξει τάδε τὰ γράμματα:

ΝΟΣΣΕΣΤΟΔΕΣΤΙΝΑΡΕΙΟ

εἶτα δὲ διορθῶν καί τί του λάθος καὶ παραλείπων τὸ Ν τοῦ *ἐστὶ* ἔγραψε τάδε:

ΙΟΣ:ΣΕΜΑΤΟΔΕΣΤΙ:ΑΡΕΙΟ

Προδήλως δὲ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ λείψανα ἐμμέτρου τινὸς ἐπιτυμβιδίου ἐπιγραφῆς, ἥτις πᾶσαν αἴρει ἀμφιβολίαν σαφῶς φθεγγομένη ὅτι *τόδε ἐστὶ* τὸ *σῆμα* νεκροῦ τινος, οὗ ἴσως καὶ ὑπάρχει τὸ ὄνομα ἐν τοῖς σωζομένοις γράμμασι (Ἀρείου). Αἱ ἐκ τῶν τοιούτων λοιπὸν πηλίνων πλίνθων ζωοφόροι ἐκόσμουν τὰ *σήματα*. Ἀλλ' ὁποῖά τινα πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ταῦτα τὰ *σήματα*;

Οὐδὲν θὰ ἐκώλυε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦσαν ἐκτισμένα ἐκ λίθου, ἀφ' οὗ ὑπάρχουσι βέβαια παραδείγματα διακοσμήσεως δι' *ὀπτῶν πλίνθων* λιθί-

νων οἰκοδομημάτων (Dörpfeld, Verwendung von Terrakotten am Geison und Dache griechischer Bauwerke σελ. 12), ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐνταῦθα (ἐν τοῖς λιθίνοις δηλ. οἰκοδημήμασι) εὐλόγως ὑποτίθεται ὅτι ἐξεπήγασεν ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' οὓς ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἰς τὸ πρῶτον ἔτι στάδιον τῆς ἀναπτύξεώς της εὑρίσκετο, ὁπότε δηλ. τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος ἐξ *ὠμῶν πλίνθων* οἰκοδομουμένων μάλιστα τοῦ *ξύλου* καὶ *τοιούτων ὀπτῶν πλίνθων* ἡ χρῆσις ἀναγκαία καὶ ἁρμόζουσα εἰς διακόσμησιν ἦτο (Dörpfeld ἐν Aufsätze E. Curtius gewidmet σελ. 139)· ἀλλ' ὡσαύτως τὸ ξύλον ἀγόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι περιέβαλλε τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ τὰς ἡμετέρας ὀπτὰς πλίνθους καὶ ἂν ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι κατόπιν ἔν τισι παραδείγμασιν ἀντὶ τοῦ ξύλου ἐγίνετο καὶ τοῦ λίθου χρῆσις. Καὶ τῷ ὄντι βλέπομεν ὅτι αἱ τῶν στενῶν πλευρῶν ἐπιφάνειαι εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ὀλίγον ἀκριβῶς ἐπεξειργασμέναι, ὥστε ὁ μεταξὺ δύο παρακειμένων πλίνθων κατὰ τὴν συντοποθέτησιν αὐτῶν ἁρμὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι κεκαλυμμένος, ὡσεὶ ἑκάστη πλίνθος καθ' ὁλοκληρίαν ἐν ἰδίῳ πλαισίῳ ἐμπεριείχετο καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης ὁλοτελῶς κεχωρισμένη ἦτο, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ διπλῆ μέλαινα γραμμὴ ἡ ἑκάστην πλίνθον περιθέουσα μαρτυρεῖ. Καὶ ὅμως δὲν πρέπει πάλιν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ πλίνθοι ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγάλων ἐν τῷ μεταξὺ διαστημάτων, διότι ὄχι μόνον αἱ παραστάσεις αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἑτέρας εἰς τὴν ἑτέραν πλίνθον ἀποτελοῦσι συνέχειαν ἀδιάσπαστον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἀρχομένη ἐπί τινος αὐτῶν εἶχε τὴν συνέχειάν της ἐπὶ τῆς παρακειμένης. Φανερὸν δὲ ὅτι τοῦτο εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἐν τῷ ξύλῳ ἢ ἐν τῷ λίθῳ, εἰ καί, ὡς ἐρρήθη, καὶ τούτου ἡ χρῆσις ἀδύνατος δὲν ἦτο ἐνίοτε.

Ὑπὲρ δὲ τῆς παραδοχῆς ξυλίνων σημάτων, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται καὶ σήμερον ἔτι ὅσοι λίαν πολυδάπανον ὑπολαμβάνουσι διαρκέστερον τοῦ τάφου κόσμον, φαίνεται συνηγοροῦσα καὶ ἡ σύγκρισις σήματος, ὅπερ μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐπιτυμβιδίων μνημείων εἶναι μοναδικὸν μέχρι τοῦδε, τὸ ἐκ Λαμπτρῶν σῆμα (Athen. Mittheilungen XII πίν. 2). Τό τε σχῆμα αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ θρήνου ἀπεικόνισις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σήματος καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν πλαγίων αὐτοῦ πλευρῶν τῶν ἐν ἄλλοις μνημείοις πάσης διακοσμήσεως ἐστερημένων εἶναι πρωτοφανής. Ὁ Winter (ἔ. ἀ. σελ. 107) ὑπέδειξεν ἤδη τὴν συγγένειαν τοῦ μνημείου πρὸς τὰς παραστάσεις τῆς *προθέσεως*· ἐὰν δὲ ἐν αὐτῷ δὲν βλέπομεν ἀπεικονισμένον τὸν ἐν πομπῇ θρηνῳδοῦντα χορόν, ἀλλὰ τοὺς ἐγγύτατα συγγενεῖς μόνον, τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται ἐξ αὐτοῦ τοῦ μεγέθους τοῦ μνημείου, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν τεχνίτην νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καίρια. Ἐν τῇ παραστάσει τῆς προσόψεως ἐπέδρασε προδήλως τὸ παράδειγμα τῶν συνήθων ἐκείνων νεκρικῶν στηλῶν ἐν αἷς ὑπὸ τὴν κυρίαν παράστασιν εἰκονίζεται ὁ νεκρὸς ἐν ὅλῃ τῇ ἄλλοτε κατὰ τὸν βίον λαμπρότητι αὐτοῦ δηλ. ὡς νεάζων ἱππεύς· ἀντικαθίστα δὲ ἡ παράστασις αὕτη ἐνταῦθα τὴν τῆς κυρίας *προθέσεως* εἰκόνα. Ἀλλ' ἄνευ τῆς προϋπάρξεως παραδειγμάτων τοιούτων ἐκτενῶν ζωοφόρων, αἵτινες, ὡς ἀνωτέρω ἐξ ἄλλων ὁρμώμενοι τεκμηρίων ἐδείξαμεν, εἰς διακόσμησιν σημάτων ἐχρησίμευον, τὸ σύνολον τοῦ ἐκ Λαμπτρῶν μνημείου θὰ ἦτο ἀνεξήγητον. Ἠδυνάμεθα λοιπὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ μνημείῳ (τῷ ἐκ Λαμπτρῶν), οὗ τὴν συγγένειαν πρὸς ξύλινα πρότυπα ἐτεκμήρατο ἤδη ὁ Winter, ἀνευρίσκομεν ἐν σμικρῷ τὴν ἐπανάληψιν τῶν παρ' ἡμῶν προϋποτεθέντων ἐκείνων μεγαλειτέρων νεκρικῶν μνημείων, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὡς ἀποδεδειγμένον νὰ ἐκλάβωμεν ὅτι καὶ ταῦτα ἐπίσης ἐκ ξύλου συνίσταντο. Ἀλλὰ τὰ ἄμεσα πρότυπα τοῦ λιθίνου τούτου σήματος εἶναι αἱ αἰγυπτιακαὶ ξύλινοι κιβωτοί, οἵα ἡ ἀπεικονισθεῖσα ἐν ταῖς Athen. Mittheil. XII σελ. 148· καὶ εἶναι μὲν καὶ αὗται ὡσαύτως ἀπομίμησις μικρῶν οἰκοδομημάτων, ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδόλως ἕπεται ὅτι τοιοῦτον θὰ ἦτο καὶ τῶν παρ' ἡμῶν ζητουμένων νεκρικῶν μνημείων τὸ σχῆμα. Ὡς νέαν ἔνδειξιν τῆς χρήσεως τοῦ ξύλου ἐν τοῖς σήμασι δύναταί τις βεβαίως νὰ ὑπολάβῃ τὸ ἐκ Λαμπτρῶν μνημεῖον, δυσκόλως ὅμως δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὰ νεκρικὰ ἐκεῖνα κτίσματα, περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὅτι ἐκ μόνου ξύλου ἦσαν πεποιημένα. Τὴν χρῆσιν ὅμως τοῦ ξύλου καὶ τῶν ὀπτῶν πλίνθων ἀνεύρομεν ἐν τοῖς ναοῖς, ὧν οἱ τοῖχοι ἐξ ὠμῶν πλίνθων ἦσαν πεποιημένοι, παρὰ τοῖς μείζοσι λοιπὸν τῶν νεκρικῶν τούτων μνημείων ἡ χρῆσις αὐτῶν (τῶν ὠμῶν πλίνθων) δυνάμεθα νὰ διϊσχυρισθῶμεν ἦτο σχεδὸν ἐπίσης ἀναπόφευκτος. Πρὸς δὲ

τούτοις ἂν κατά τινα ἀττικὸν νόμον[1] ὡρίζετο «ne quis sepulcrum faceret operosius quam quod decem homines effecerint triduo» τοῦτο ἴσα ἴσα μᾶς ἄγει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς κατασκευῆς μεγαλειτέρων μέν τινων νεκρικῶν κτισμάτων, ἀλλ' ὄχι πολυτελῶν λιθίνων σημάτων[2] καὶ ἂν ἀκόμη ἀπηγορεύετο τὸ ἐπιτυμβίδιον μνημεῖον «opere tectorio exornari» τουτέστι νὰ περιαλείψῃ τις χρίσματι, ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη εἶναι ἀκατανόητος διὰ πᾶν ἄλλο εἶδος σημάτων, ὅσα γινώσκομεν, καὶ μόνον ἐπὶ κτισμάτων ἐξ ὠμῶν πλίνθων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ[3]. Τοιοῦτον δὲ κτίσμα ἠδύνατο νὰ εἶναι τὸ ἐν τοῖς Annali 1835 πίν. D,1 ἀπεικονισθὲν (παράβ. Brückner, Ornament und Form der attischen Grabstelen σελ. 77,1. Athen. Mittheil. XII σελ. 112).

Ἂν δὲν στερῶνται ὀρθότητος τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα καὶ τὰ ἰδιόρρυθμα τότε ἐκεῖνα κεράμεα σκεύη, τὰ πρὸ πολλοῦ ὡς *καλυπτῆρες*[1] ὑπολαμβανόμενα ἀποβάλλουσι μέγα μέρος τοῦ παραδόξου αὐτῶν (παράβ. Studniczka, Jahrbuch II σελ. 69. Rayet καὶ Collignon, Céramique grecque σελ. 389. Pottier ἐν τῷ τοῦ Dumont ἔργῳ Céramiques de la Grèce propre I σελ. 381). Μαρτυροῦσι καὶ οὗτοι ὅτι ἐν τοῖς νεκρικοῖς μνημείοις ἐποιοῦντο χρῆσιν καὶ φθαρτοῦ ὑλικοῦ. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁλόκληρος στέγη ἐκ τοιούτων λεπτοφυῶν κεράμων ἐσκεπάζετο· ἀπετέλουν ἁπλῶς τὸν διάκοσμον, ὅστις ἔστεφε ξύλινόν τι μνημεῖον καὶ πρὸς τὴν τούτου ἀετωματοειδῆ κορυφὴν δι' ἥλων ἦσαν προσηλωμένοι. Τοῦτο δὲ καὶ μαρτυρεῖ ἡμῖν συγχρόνως ὅτι οὐδεμίαν ἀληθῆ στέγην ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ νὰ ὑποθέσωμεν ἔχομεν.

PAUL WOLTERS

---

[1] Κικέρων, Περὶ νόμων II, 26.

[2] Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς (παρὰ Κικέρωνι) ἀναφέρεται ῥητῶς εἰς τὰ τοῦ Κεραμεικοῦ σήματα (amplitudines sepulcrorum quas in Ceramico videmus) ὥστε ἡ ὑπόθεσις ὅτι προὔκειτο ἴσως περὶ τῆς ἐπιχώσεως τύμβου (*χώματος*) τινός, οὗ τὸ ὕψος ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις σελ. 958 περιορίζει εἰς «πέντε ἀνδρῶν ἔργον ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον», δὲν ἔχει χώραν.

[3] Τὸ ὅτι παρὰ Κικέρωνι λέγεται πρὸς τούτοις «nec Hermas hos, quos vocant, licebat imponi» δὲν ἕπεται ὅτι ἀπηγορεύετο ἡ ἵδρυσις Ἑρμῶν ἐπὶ τῶν τοιούτων σημάτων ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τάφου ἐν γένει· ἡ δὲ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐπιταφίου λόγου, ἥτις εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν ἀναγράφεται, δικαιοῖ ἡμᾶς νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ ἵδρυσις τῶν Ἑρμῶν ἀπηγορεύετο κυρίως οὐχὶ ὥς τι πολυτελὲς ἵδρυμα, ἀλλ' ὥς τις παρὰ πολὺ μεγάλη τιμὴ ἢ ὥστε παντὶ ἑκάστῳ νὰ ἐπιτρέπηται. Ἐναντίον δὲ τῆς ἐνστάσεως ὅτι δῆθεν τὸ opus tectorium ἠδύνατο νἀναφέρηται εἰς τὴν διακόσμησιν ὑπογαίων *νεκρικῶν θαλάμων*, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τοιοῦτοι τάφοι ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων δὲν ἐγένοντο μέχρι τοῦδε γνωστοὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, κατὰ δὲ τὸν τοῦ Σόλωνος διϊσχυρισμὸν (Πλουτάρχ. Σόλ. 10) «μίαν ἕκαστον Ἀθηναίων ἔχειν θήκην, Μεγαρέων δὲ καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐν μιᾷ κεῖσθαι» οὐδὲ νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς ὑπάρξαντες εἶναι δυνατόν.

[1] Ἐν τῷ Literarisches Centralblatt 1889 σελ. 481 ἡ ἑρμηνεία αὕτη θεωρεῖται ἀμφίβολος, προτείνεται δὲ ἡ γνώμη ὅτι ταῦτα ἦσαν σκεύη δι' ὧν ἐσκέπαζον τὸ πρὸς τὰς θυσίας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ χρήσιμον πῦρ ἀπὸ τοῦ ἀνέμου αὐτὸ προφυλάσσοντες. Τὸ μνημονευόμενον ἐκεῖ ἀναγλύφου θραῦσμα τῆς συλλογῆς Santangelo (ἔχω τούτου πρὸ ὀφθαλμῶν σκαρίφημά τι ὃ πρὸ ἐτῶν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐξεπόνησα) δεικνύει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἡμικυκλικόν τι ἐπίθεμα, ὅπερ ἀναμφιβόλως πρὸς τοῦτον ἦν τὸν σκοπὸν πεποιημένον καὶ ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ εὕρηται π. χ. ἐπὶ τῆς Πομπηϊανῆς τοιχογραφίας τῆς εἰκονιζούσης τὸν θάνατον τοῦ Λαοκόοντος (παραβ. Daremberg et Saglio, Dictionnaire des antiquités I, 1 σελ. 352. Annali 1849 σελ. 392. 1867 σελ. 106. 1875 σελ. 274). Ἡ γνώμη ὅμως ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι *καλυπτῆρες* πρὸς τοιοῦτόν τινα ἐχρησίμευον σκοπὸν ἀνασκευάζεται ὄχι μόνον ὑπὸ τῆς συχνῆς αὐτῶν εὑρέσεως ἐν νεκροπόλεσι (πρόσφατον παράδειγμα ἐν τῷ Ἀρχ. Δελτίῳ 1888, σελ. 27, 35· παράβ. πρὸς τούτοις καὶ Athen. Mittheil. XIII σελ. 228) ἀλλὰ πρὸ πάντων ὑπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Studniczka γενομένης ἐρεύνης περὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, προωρισμένων ὄντων νὰ ὦσι ἐπιτεθειμένοι ἐπὶ ὑποκειμένης ἀετωματοειδοῦς βάσεως, καὶ τῶν ὀπῶν δι' ὧν πρὸς ταύτην τὴν βάσιν στερρῶς νὰ προσηλῶνται ἔπρεπε· ἀλλὰ καὶ ἡ σμικρότης αὐτῶν, ἥτις οὐδὲ καὶ τοῦ ἐλαχίστου λόγου ἄξιον πῦρ θὰ ἐπέτρεπε νὰ καίῃ ὑπ' αὐτούς, δὲν συνηγορεῖ βέβαια ὑπὲρ τῆς ἀνωτέρω γνώμης.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΠΙΝΑΚΙΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΩΝ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(πίναξ 12)

Σκάπτων προπέρυσι πρὸς ἀνατολὰς τῆς *πομπικῆς ὁδοῦ* κατὰ τὸ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ ἐξ ὠμῶν πλίνθων τοίχου μέρος εὗρον εἰς τὰ βαθύτατα τῆς ἐκεῖ ἐπιχώσεως στρώματα[1] καὶ παρ' αὐτὸν σχεδὸν τὸν βράχον μετὰ καὶ ἄλλων εὑρημάτων καὶ τὰ δύο θραύσματα τοῦ ἀγγείου (ἀμφορέως;) οὗ ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος[2] ὁ ἀναγνώστης τῶν γραμμῶν τούτων· δυστυχῶς πᾶσαί μου αἱ προσπάθειαι πρὸς εὕρεσιν καὶ τῶν ἄλλων τεμαχίων, ὥστε νἀποτελεσθῇ τοὐλάχιστον ὁλόκληρος ὁ λαιμὸς τοῦ ἀγγείου καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ στομίου αὐτοῦ ἐπιγραφή, ἀπέβησαν μάταιαι, ἐλπίδας δὲ πολλὰς δὲν ἔχω νἀνεύρω αὐτὰ ἀλλαχοῦ που· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ περισωθέντα ἡμῖν θραύσματα, καίπερ προσαρμόζοντα κατὰ τὸ ἀνώτερον αὐτῶν μέρος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ εἰκόνι, πάλιν ἀφίνουσι κενὸν ἐν τῷ μεταξύ, πρᾶγμα λυπηρόν, διότι δυσκατάληπτον ἀποβαίνει, ἐμοὶ τοὐλάχιστον, τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος εἰκονιζόμενον ἀντικείμενον. Τὸ προεξέχον τοῦ στομίου μέρος ἐκόσμει μεταξὺ δύο ἐρυθρῶν ταινιῶν σύμπλεγμα ἐκ φύλλων καὶ καλύκων λωτοῦ ἐναλλὰξ τεθειμένων· τὰ φύλλα ἔχουσι βαθὺ ἐρυθρὸν χρῶμα, αἱ δὲ κάλυκές εἰσι μέλανι χρώματι *γεγραμμέναι*, λευκῷ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ στόμιον περιθέει τὸν λαιμὸν μέλαινα ταινία καὶ ὑπὸ ταύτην ἑτέρα στενοτέρα ἐρυθρά, ὑπὸ δὲ ταύτην καὶ μέχρις αὐτῆς φθάνουσαι εἰκονίζονται αἱ μορφαί. Σῴζονται νῦν τούτων πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὁρῶντος, ἀνδρὸς μὲν τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος, πωγωνοφόρου καὶ κομῶντος φοροῦντος δὲ δίχρουν[3] χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον, γυναικὸς δὲ τὸ πρόσωπον σχεδὸν ὁλόκληρον καὶ τοῦ κρανίου τὸ πλεῖστον· ἵσταντο δὲ ἀντιμέτωποι ἀλλήλων καὶ οἱονεὶ εἰς ζωηρὰν συνδιάλεξιν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τῆς χειρονομίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐν γένει ἐκφράσεως τῶν προσώπων. Πρὸς τἀριστερὰ τοῦ θεατοῦ σῴζονται ἐπίσης ἀνδρὸς μὲν ἡ κεφαλὴ μετὰ μέρους τοῦ λαιμοῦ πωγωνοφόρου καὶ κομῶντος ὡσαύτως, γυναικὸς δὲ ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ σχεδὸν ὁλοκλήρου, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἀπετρίβη ὀλίγον τι κατὰ τὸ *πηγούνιον*· ἡ θέσις ὅμως αὐτῶν εἶναι πάντη διάφορος τῆς τῶν προηγουμένων· εἰκονίζονται ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ πρὸς τὰ ἐμπρός, ἤτοι πρὸς τἀριστερά, ἀμφότεροι βλέποντες· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν δύο τούτων ζευγῶν εἰκονίζετο τὸ δυσκατάληπτον ἐκεῖνο πρᾶγμα, ὅπερ ἤδη ἐμνημόνευσα. Εἰκονίζοντο δέ, ὡς συνήθως ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγγείοις, αἱ μορφαὶ ἐν καταγραφῇ. Ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ ἀγγείου φαίνεται οὖσα οὐχί τις ἀκριβολόγος· ὁ πηλὸς αὐτοῦ μέτριος καὶ οὐχὶ πάνυ καλῶς ἐψημένος· καὶ ὅμως ὁ ποιήσας αὐτὸ τεχνίτης δὲν ἀπηξίωσε νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὑπογραφήν του ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

Κλείμαχος μ' ἐποίεσε κεμικε . . . . . .

ἀνακράζει ἡ ἐπὶ τοῦ χείλους του ἐπιγραφή. *Κλείμαχος* οὐδ' ὡς ὄνομα κύριον δὲν φέρεται ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape· πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ὡς *ἀγγειογράφος* καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως τὴν ἀξίαν τῶν ἡμετέρων θραυσμάτων· μᾶς γνωρίζουσι δηλ. καὶ ἕτερον ἀγγειογρά-

[1] Παράβ. Πρακτικὰ τοῦ ἔτους 1887 σελ. 57.

[2] Ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1 α ἐσημειώθη ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια τοῦ χείλους τοῦ στομίου, ὑπὸ δὲ τὸν ἀριθ. 1 б ἡ *διατομὴ* τοῦ ἀγγείου, ὅπως δειχθῇ τὸ πάχος καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ προεξέχοντα μέρη.

[3] Τοῦ λευκοῦ χρώματος τοῦ χιτῶνός του οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον σῴζεται ἴχνος, ἀλλὰ τὸ μέλαν ἐκεῖ χρῶμα ὅλως *ἀλαμπὲς* ὂν δεικνύει σαφῶς ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἕτερον χρῶμα ἦν ἐπιτεθειμένον· ἐν τῇ εἰκόνι ἐπετέθη λευκὸν χρῶμα ὄχι μόνον κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ὁμοίων ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ διότι παρετηρήθη ὅτι ἐκεῖ κυρίως τὸ μέλαν χρῶμα εἶναι ὅλως ἀμαυρὸν ἔνθα ἐπεκάθητο ἄλλοτε λευκὸν χρῶμα, ὡς λ. χ. ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θεατοῦ γυναικός, τοῦ ὁποίου ὡσαύτως οὐδὲν ἴχνος τοῦ λευκοῦ του χρωματισμοῦ διεσώθη· ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου ὁρμώμενος ὁ λιθογράφος λευκὸν ἐπέθηκε χρῶμα καὶ ἐπὶ τῆς ταινίας τῆς κόμης αὐτῆς, ὄχι ὀρθῶς, ὡς νομίζω, (καὶ λυποῦμαι διότι ἐγκαίρως δὲν παρετήρησα τὸ πρᾶγμα) διότι ἐνταῦθα ἥρμοζε μᾶλλον τὸ κόκκινον χρῶμα· κοκκίνη ἦν ἡ ταινία καὶ τῆς ἑτέρας γυναικός. Ἐν γένει δὲ τὰ χρώματα ἀπεδόθησαν ἐν τῇ *εἰκόνι* οὐχὶ ἀκριβῶς οἷα νῦν εἶσι πολλαχοῦ τοῦ ἀγγείου, ἀλλ' οἷα ὤφειλον νὰ ἦναι· διότι καὶ αὐτὸ τὸ μέλαν φαίνεται νῦν ἐνιαχοῦ ὡσεὶ ἐξίτηλον γενόμενον, διότι ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶχε *πιάσει* καλῶς, ὡς κοινῶς λέγομεν. Ὁ ἐρυθρόξανθος ὅμως τοῦ ἀγγείου καὶ ὁ κιρρὸς τῆς πινακίδος χρωματισμὸς ἀπεδόθη ἐν τῇ εἰκόνι ὡς οἷόν τε πιστότερον.

φον τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας· ἀλλὰ καὶ ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ διὰ τοῦ *ει* παράδοξος φαίνεταί μοι ἀναλογιζομένῳ ὅτι ἕτερος ἀγγειογράφος τοῦ ἡμετέρου Κλειμάχου οὐχὶ ἀρχαιότερος τοὺς χρόνους, νεωστὶ δὲ ὡσαύτως τὸ πρῶτον γνωστὸς γενόμενος καὶ τὸ πρῶτον συνθετικὸν τοῦ ὀνόματός του ἐκ τῆς αὐτῆς ἔχων ῥίζης *Κλέσοφος* ὑπογράφεται[1]· τὸ ὅτι δὲ ἐν τῇ γραφῇ τοῦ Σ ἀμφιταλάντευσίν τινα δεικνύει τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον, οὐδὲν ἐνέχει τὸ καινοφανές, διότι ὄχι μόνον ἐν ἀγγείοις ἀλλὰ καὶ ἐν λίθοις εὕρηται τὸ τετρασκελὲς Σ ἤδη καὶ κατ' αὐτὴν τὴν 6^{ην} π. Χ. ἑκατονταετηρίδα[2], ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ τῆς ἐν Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν εὑρεθείσης στήλης τὸ ὄνομα *Λυσίας* μὲ τοιοῦτον σίγμα (Σ) ἦν γεγραμμένον, τοὐλάχιστον τοιοῦτον ἐφάνη μοι παρατυχόντι κατὰ τὴν εὕρεσίν της, οὐδὲ πιστεύω ὅτι τοῦτο προῆλθεν ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ γράψαντος[3]. Ἄλλο βεβαίως τὸ ζήτημα, ἂν καὶ ἐν τοῖς ἀναθηματικοῖς βάθροις τοῖς ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν εὑρεθεῖσι τοῦ Ἐνδοίου καὶ τοῦ Θεοδώρου[4] πρέπει κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον νὰ ἐξηγηθῇ τὸ ἁπαντῶν τετρασκελὲς Σ ἢ ἂν τοὐναντίον ἐκ τῆς τούτου ὑπάρξεως παρὰ τὸ τρισκελὲς ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι Ἴωνες ὄντες οἱ τεχνῖται ἐκεῖνοι διὰ τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου ἐπέγραψαν καὶ τὰ ὀνόματά των.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα· τί δ' ἆρά γε ἦν γεγραμμένον μετὰ τὸ σύνηθες καὶ σαφὲς ἐκεῖνο *Κλείμαχος μ' ἐποίησε;* σῴζονται νῦν ἔτι σαφῆ ἓξ γράμματα ΚΕΜΙΚΕ· τί δὲ τὸ ἕβδομον εἶναι ἄδηλον[5]· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν ἐσῴζετο ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἐποριζόμεθα σαφέστερόν τι νόημα. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι κατ' ἔκθλιψιν ἐρρήθη Κἐμὶ = καὶ ἐμὶ = καὶ εἰμὶ θὰ ἦτο τολμηρόν, διότι, ὅσον ἐγὼ τοὐλάχιστον ἠξεύρω, τοιαύτης τινὸς ἐκθλίψεως παράδειγμα δὲν ὑπάρχει· ἐπίσης πολὺ πιθανὴ δὲν μοὶ φαίνεται ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ὄνομά τι ἐκεῖ οἱονδήποτε ἐκρύπτετο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγγειογράφοι ὑπέπιπτον εἰς γραφικὰ ἁμαρτήματα, ἅτινα καὶ ἄφινον οὕτως ἀδιόρθωτα, εἰ καὶ ἡ διόρθωσις αὐτῶν δὲν ἦτο ἴσως ἀδύνατος· οὐδὲν τὸ παράδοξον λοιπὸν νὰ ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον γραφικὸν σφάλμα καὶ ὁ ἡμέτερος *Κλείμαχος*[1].

Τοῦ πινακίου, οὗ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι παρέχομεν τὴν εἰκόνα (ἀριθ. 2) τὰ τεμάχια εὑρέθησαν πρὸ 5 ἐτῶν κατὰ τὰ χώματα τοῦ *βωμοῦ* ὡς φέρεται σημειωμένον ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου[2]. Τὰ τρία, τὰ καὶ προσαρμόζοντα ἀκριβῶς καὶ ἀποτελοῦντα τὸ ἀνώτερον αὐτῆς μέρος, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν· τὸ τέταρτον (τὸ κατώτατον) μετά τινας ἡμέρας ἐκεῖ που πλησίον, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀκριβῶς τόπῳ. Καὶ ὅμως πάντες οἱ ἰδόντες αὐτὰ συμφωνοῦσι ὅτι τῆς αὐτῆς πινακίδος εἶναι καὶ τοῦτο μέρος, ἧς καὶ τὰ ἄλλα τρία τὰ προσαρμόζοντα, καὶ τούτου ἕνεκα συναπεικονίσθη ἐνταῦθα εἰς 0,002 - 0,003 μείζονα ἀπόστασιν ἢ ὅσην τὰ ἐλλείποντα εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐπιγραφῆς γράμματα μετρούμενα παρεῖχον, διότι ἡ μείζων αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄλλα τρία πλησίασις ἔφερεν εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ φαίνηται ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω κλίσις τοῦ σώματος τοῦ εἰκονιζομένου (κλίσις ἀληθῶς παράδοξος) ἔτι μείζων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόστασις τῶν καθ' ἕκαστα γραμμάτων ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐν τοῖς σῳζομένοις δὲν εἶναι πανταχοῦ ἡ αὐτή, ὥστε οὐδόλως ἀπίθανον τὰ ἐλλείποντα 8 γράμματα νὰ κατεῖχον μείζονα τόπον ἢ τὰ ὑπάρχοντα συνεχῆ 8 κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς πινακίδος, ἀγγείων δὲ οὕτω μακρὰ εἰκονιζόντων τὰ πρόσωπα ὑπάρχουσι πολλὰ παραδείγματα[3].

[1] Παράβ. Δελτίον Ἀρχαιολογικὸν 1889 σελ. 64· περὶ τούτου τοῦ τεχνίτου ὡμίλησεν ἐν τῷ ἐνταῦθα Γερμ. Ἰνστιτούτῳ ὁ διδάκτωρ κ. Schneider, ἀλλὰ τὴν διατριβήν του δὲν εἶδον ἀκόμη δημοσιευμένην.

[2] Kirchhoff. Studien, ἔκδ. 4η, σελ. 94.

[3] Παράβ. Δελτ. Ἀρχ. 1888, σελ. 44.

[4] Παράβ. Δελ. Ἀρχ. 1888, σελ. 208-209 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

[5] Ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται ὡς λείψανον ἑνὸς **Υ** ἀλλὰ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δὲν εἶναι τόσον σαφές.

[1] Τὰ δύο περισωθέντα θραύσματα τοῦ ἀγγείου ἴσα σχεδὸν ὄντα πρὸς ἄλληλα ἀποτελοῦσι τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ κύκλου τοῦ στομίου τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἕτερον αὐτῶν εἶναι καὶ ἦτο προωρισμένον νὰ ἦναι ἀνεπίγραφον, ἀφοῦ φέρει κατὰ τὸ χεῖλος μέλαν γάνωμα, τὰ δὲ γράμματα ἔγραψεν ὁ τεχνίτης ἐπὶ τοῦ ἐρυθροξάνθου ἐδάφους διὰ *μέλανος*. Τὸ πολὺ πολὺ λοιπὸν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ κατελάμβανε τὰ $^{3}/_{4}$ τοῦ ὅλου κύκλου τοῦ στομίου 70 περίπου ἀριθμοῦσα γράμματα· ἀλλὰ πολὺ πιθανώτερον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν αὐτὴν πολὺ μικροτέραν τὸ $^{1}/_{3}$ μόλις τοῦ κύκλου καταλαμβάνουσαν. Ἡ συμπλήρωσις, ἣν φίλος ἀνὴρ εἴκασε, *Κλείμαχος μέποίησε καὶ εἰμὶ κέραμος ἱερὰ* θὰ ἦτο ἴσως ὄχι ἄτοπος, ἂν τἀνωτέρω περὶ τοῦ *Κἐμὶ* ἠδύναντο νὰ οἰκονομηθῶσι, καὶ ἂν τὸ τελευταῖον γράμμα ἠδύνατο νὰ ἦναι καὶ **Ρ**.

[2] Παράβ. Πρακτ. τοῦ ἔτους 1884 σελ. 76, Ἐφημ. Ἀρχ. 1885 σελ. 178 σημ. 2. Τὰ τρία τεμάχια φέρουσι ζωηρὰ τὰ ἴχνη τῆς ἐκ πυρὸς βλάβης καὶ μόνον τὸ τέταρτον, τὸ μὴ προσαρμοζόμενον, σῴζει τῆς πινακίδος τὸν ἀρχικὸν χρωματισμόν.

[3] Παράβ. Urlichs, Beiträge zur Kunstgeschichte σελ. 21. Τὴν παραπομπὴν ὀφείλω εἰς τὸν κ. Wolters.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἰκονίζετο ἀνὴρ (ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ ἐξέλιπον) ἱστάμενος, πρὸς τἀριστερὰ ἐστραμμένος καὶ σκῆπτρον ἐν τῇ δεξιᾷ κρατῶν· ὅτι ἐφόρει στικτὸν χιτῶνα καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ ἱμάτιον, ὅπερ δίχρουν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ διεποικίλλετο συγχρόνως καὶ διά τινων ἄλλων κοσμημάτων, δῆλον· ἀσαφὲς μόνον, ἐμοὶ τοὐλάχιστον, εἶναι τίνι τρόπῳ περιεβάλλετο αὐτὸ ὁ εἰκονιζόμενος καὶ ἴσως ὁ μόνος λόγος ὁ δυνάμενος νὰ κινήσῃ τινὰς εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἂν καὶ τὸ τέταρτον τεμάχιον (τὸ κάτω) ἀληθῶς τῆς αὐτῆς πινακίδος εἶναι· ἐπίσης ἀσαφὲς εἶναι καὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἡ ἀπεικόνισις ἂν τῷ ὄντι τούτου εἶναι λείψανον ὑπὸ τοῦ ἱματίου περικεκαλυμμένου[1] τὸ ὑπὲρ τὰ γράμματα ὁρώμενον ἐρυθρὸν μέρος τῆς πινακίδος καὶ δὲν εἶναι τῆς κόμης μέρος, ὁπότε πάλιν ἡ ἔλλειψις καὶ τῆς ἐλαχίστης δηλώσεως τοῦ βραχίονος θὰ ἦτο ἔτι παραδοξοτέρα. Πρὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰκονίζετο γυνὴ καθ᾽ ὁμοίαν περίπου στάσιν, ἤτοι πρὸς τἀριστερὰ ὡσαύτως βλέπουσα, ὡς καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς οὐχὶ ὅλως ἐν καταγραφῇ ἦτο, ὡς φαίνεται, ἀπεικονισμένον· ἐφόρει ἐπίσης ὡραῖον στικτὸν χιτῶνα ἀχειρίδωτον, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε μικρὸν διάδημα ἔχουσα πρὸς τούτοις τὴν εἰς κόρυμβον ὅμοιον τῷ τοῦ δισκοβόλου τοῦ Διπύλου ἀπολήγουσαν κόμην διὰ διπλῆς ταινίας κατὰ τὴν θέσιν περίπου τῶν ὤτων ἀναδεδεμένην. Δυστυχῶς ταύτης πολὺ ὀλιγώτερον μέρος διεσώθη· καὶ ὅμως τὸ περίγραμμα αὐτῆς κάλλιον καὶ σαφέστερον τοῦ ἀνδρὸς φαίνεται ὄν. Τρίτη μορφὴ δὲν πιστεύω νὰ εἰκονίζετο ἐπὶ τῆς πινακίδος, ἧς αἱ δύο ὀπαὶ (ἡ κάτω μόλις κατὰ τὸ ἥμισυ σῴζεται) κατὰ μέσον που τοῦ ὅλου της πλάτους τοποθετημέναι ἐχρησίμευον πρὸς *προσήλωσιν* τῆς πινακίδος· λέγω δὲ *προσήλωσιν* καὶ ὄχι *ἀνάρτησιν* διότι πρὸς τοῦτο ἡ κάτω ὀπὴ θὰ ἦτο ἀνεξήγητος. Ἀλλὰ τίνα ἆρά γε ἦσαν τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα; Τὰ πινάκια ταῦτα ἦσαν ὡς τὸ πολύ, ὡς ὀρθῶς ὁ Wolters ἀνωτέρω παρατηρεῖ (σελ. 181-182) *ἀναθηματικά*· οὐδόλως ἀπίθανον λοιπὸν νὰ εἰκονίζοντο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας πινακίδος ὁ *Πλούτων* καὶ ἡ *Περσεφόνη*. Ἀλλὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς δὲν ἀποτελοῦσι κυρίως τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, ἀλλ᾽ ἡ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐπιγραφή, ἐξ ἧς καὶ νέος ἡμῖν γνωρίζεται ἀγγειογράφος τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας καὶ οὗτος, ὡς ἐκ τῆς πινακίδος φαίνεται, οὐκ εὐκαταφρόνητος· Εὐφίλετο . . . . ν φθέγγονται τὰ γράμματα, ὅτι δὲ Εὐφίλετο[ς ἐποίησε]ν ἢ ὀρθότερον[1] Εὐφίλετο[ς ἔγραψε]ν πρέπει νὰ συμπληρώσωμεν, οὐ χρήζει μακρῶν λόγων εἰς ἀπόδειξιν.

Ἐν Μεγάροις τῇ 28 Ἰουνίου 1889.

Δ. Φιλιος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΒΑΦΕΙῼ ΤΑΦΟΥ

Ὁ τὸ 1805 ὑπὸ τοῦ Gropius ἀνακαλυφθεὶς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων κατόπιν ἐπισκεφθεὶς θολωτὸς τάφος παρὰ τὸ Βαφειὸ (ὅρα Belger Beiträge zur Kenntniss der gr. Kuppelgräber σ. 31 ἑξ.) ἀνεσκάφη πρό τινος ὑπὸ τοῦ ὑποσημειουμένου δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Ἡ ἐργασία διήρκεσε 40 ἡμέρας περίπου ἤτοι ἀπὸ 23 ἕως τέλους μαρτίου καὶ ἀπὸ 1 μαΐου ἕως 3 ἰουνίου. Ὁ δρόμος ἔχει μῆκος 29,80 μ., ὁ δεξιὸς ὅμως τῷ εἰσιόντι τοῖχος σῴζεται εἰς μῆκος 23,10· πλάτος τοῦ δρόμου πρὸ τοῦ στομίου μὲν 3,45, πρὸς τὸ πέρας ὅμως τοῦ δεξιοῦ τοίχου 3,18. Οἱ τοῖχοι εἶναι ἐκτισμένοι διὰ μικρῶν ἀκατεργάστων *πλακῶν* τεμνομένων οὕτω, ὥς μοι εἶπον, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ *Ταϋγέτου*. Τὸ στόμιον ἔχει βάθος κάτω 4,56 μ., πλ. δὲ εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν (πρὸς τὴν θόλον) ἄκρον 1,65, εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν 1,93. Οἱ τοῖχοι (παραστάδες) αὐτοῦ εἶναι ᾠκοδομημένοι διὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων, αἱ δ᾽ ἁρμογαὶ αὐτῶν κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἀσβέστου, ὡς ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Ἡραίου καὶ τῷ προπέρυσιν ἐν Μυκήναις ἀνακαλυφθέντι· περιεργότερον ὅμως ἐν τῷ τοῦ Βαφειοῦ εἶναι, ὅτι καὶ *βλάβαι* τῶν λίθων καὶ *ῥωγμαὶ* προξενηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ ὑπερθύρου ἐσκεπάσθησαν ὑστερώτερον δι᾽ ἀσβέστου, ὅπως μὴ φαίνωνται. Τῶν παραστάδων ἡ μὲν ἀριστ. τῷ εἰσιόντι εἶναι κατεστραμμένη μέχρι τοῦ μέσου ὕψους περίπου, τῆς δ᾽ ἑτέρας μέρος σῴζεται μέχρι 4,20, ὅσον ἦτο τὸ ἀρχικὸν ὕψος. Τὸ ὑπέρθυρον λείπει. Ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ στομίου ὑπάρχει ἐσκαμμένος λάκκος οὐχὶ λίαν κανονικὸς ἔχων μῆκος πλευρῶν 1,60 ἕως 1,90 καὶ βάθος 1,90, στενούμενος δὲ πρὸς τὰ κάτω· τὸ στόμιον δὲν εὑρέθη πεφραγμένον διὰ τοίχου, ἴσως ἕνεκα τοῦ πρωτοφανοῦς ἐν τῷ ἐδάφει αὐτοῦ λάκκου. Ἡ θόλος ἔχει διάμετρον 10,15 ἕως 10,35, εἶναι δὲ ἐκτισμένη ὡς καὶ οἱ τοῦ δρόμου τοῖχοι, διὰ μικρῶν πλακῶν· οἱ δόμοι αὐτῆς σῴζονται ἐνιαχοῦ μέχρις ὕψους 3 μέτρων. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς, ὃ ἀποτελεῖ ὁ φυσικὸς βράχος, ἦν ἐπεστρωμένον, πλὴν ὀλίγων μερῶν, διὰ στρώματος γῆς μελανῆς καί τινων ἀνθράκων ἐκ πυρᾶς προερχομένων· ἐν τῷ στρώματι τούτῳ εὑρίσκοντο διεσπαρμένα τὰ κτερίσματα (μόνον τὸ πρὸς τὸ στόμιον τρίτον μέρος τοῦ τά-

[1] Παράβ. καὶ Gerhard Auserl. Vas. 117, 118.

[1] Παράβ. Klein, Griech. Vasen mit Meistersignaturen, 1886, σελ. 6, σημ. καὶ σελ. 49.

φου ἐστερεῖτο κτερισμάτων), ἤτοι δεκατέσσαρες λίθοι ἐγγεγλυμμένοι, δύο χρυσοῖ δακτύλιοι, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὁποίων ὁμοίου τοῖς ἐκ Μυκηνῶν ὑπάρχει ἐγγεγλυμμένη παράστασις (ἀνὴρ πρὸς δένδρον τείνων τὰς χεῖρας καὶ παρ' αὐτὸν γυνή), δύο ἰχθύες μικροὶ περίτμητοι ἐξ ἐλάσματος χρυσοῦ, καρφίδες ἀργυραῖ καὶ χαλκαῖ, κοσμήματα μικρὰ (ῥόδακες τὸ πλεῖστον) καὶ φύλλα ἐκ χρυσοῦ, ψῆφοι ὅρμων ἐκ λίθου καὶ ἠλέκτρου, λείψανα ἀσήμαντα ἐντελῶς ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων κττ. Ὀστῶν εὑρέθησαν ἐλάχιστα λείψανα, ὅσον δὲ ἠδυνήθην νὰ διακρίνω, κεκαυμένα τὰ πλεῖστα· ἀγνοῶ ὅμως ἐὰν ἦσαν ζώων ἢ ἀνθρώπων. Εἰς τὸ βόρειον (δεξιὸν τῷ εἰσιόντι) ἥμισυ τῆς θόλου ἀνεκαλύφθη λάκκος ἐσκαμμένος ἐν τῷ ἐδάφει ἔχων μ. 2,25, πλ. 1,10 καὶ βάθος 1 μέτρ. κτιστὸς τὰς πλευρὰς καὶ ἐστρωμένος τὸν πυθμένα διὰ πλακῶν· ὅμοιαι μείζονες πλάκες ἀπετέλουν τὸ κάλυμμα. Ἐν τῷ λάκκῳ τούτῳ διευθυνομένῳ ἀπὸ Δ. πρὸς Λ. δὲν εὑρέθησαν ὀστᾶ, ἀλλ' οὐδὲ ἄνθρακες, ἕνεκα τούτου ὑποθέτω, ὅτι ὁ νεκρὸς ἐτάφη, δὲν ἐκάη, τὰ ὀστᾶ ὅμως διελύθησαν εἰς κόνιν. Εἰς τὸ ἓν ἄκρον αὐτοῦ εὑρέθη ξίφος σῶζον τρεῖς χρυσοῦς ἥλους τῆς κώπης, πέντε μάχαιραι διαφόρων μεγεθῶν, δύο αἰχμαὶ δοράτων, σωλὴν χαλκοῦς εἰς τεμάχια (ἴσως δόρατος μέρος), εἷς δίσκος ὡσεὶ κατόπτρου, πέντε ἢ ἓξ δίσκοι κυρτόκοιλοι διαφόρων μεγεθῶν, τέσσαρες δίσκοι παχεῖς μολύβδινοι, δύο ἀλαβάστρινα ἀγγεῖα τέσσαρα πήλινα, ἀρυτὴρ ἀργυροῦς, ἄλλος ὅμοιος χαλκοῦς. Ὀλίγον πρὸς τὸ μέσον τοῦ τάφου εὑρέθησαν ὀγδοήκοντα ψῆφοι ὅρμου ἐκ λίθου ἀμεθύστου καὶ δύο λίθοι ἐγγεγλυμμένοι, παρ' αὐτὰ δὲ ἐγχειρίδιον χαλκοῦν χρυσοκόλλητον καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ τάφου δύο χρυσᾶ ποτήρια μετ' ἀναγλύπτων παραστάσεων (ἄνδρες συλλαμβάνοντες βόας) δύο ὅμοια ἀργυρᾶ ἄνευ παραστάσεων, φιάλη ἀργυρᾶ ἔχουσα τὰ χείλη καὶ τὴν λαβὴν ἐπίχρυσα, εἰκοσιτρεῖς λίθοι ἐγγεγλυμμένοι, τρεῖς δακτύλιοι, ὧν ὁ μὲν χρυσοῦς ἁπλοῦς, ὁ ἄλλος χαλκοῦς μετ' ἐγγεγλυμμένης παραστάσεως καὶ ὁ τρίτος *σιδηροῦς*, οὗ μόνον ἡ σφενδόνη σώζεται, δύο σκεύη χαλκᾶ ἀγνώστου χρήσεως κττ. Τέλος εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ τάφου εὑρέθη μία μάχαιρα, δύο πελέκεις, ὧν ὁ ἕτερος περιέργου σχήματος, καὶ δύο παχεῖς μολύβδινοι δίσκοι.

Μεταξὺ Σκλαβοχωρίου καὶ τοῦ λόφου τῆς ἁγ. Κυριακῆς, ἐφ' οὗ ὑποτίθεται ὅτι ἔκειτο ὁ ναὸς τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος, ὀλίγα λεπτὰ πρὸς Ν. τοῦ χωρίου Γοδένα ἀνεκάλυψα δύο ἄλλους τάφους τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, οὐχὶ ὅμως θολωτούς, ἀλλ' ἐσκαμμένους ἐν τῷ βράχῳ, ὡς εἶναι οἱ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῶν Μυκηνῶν· δὲν ἀνέσκαψα ὅμως οὐδέτερον αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 25 Ἰουνίου 1889.

Χ. Τσούντας

ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τῆς 8ης Ἰουνίου ἡ Ἀρχ. Ἑταιρία σκάπτει πρὸς ἀποκάλυψιν τελείαν οἰκοδομήματός τινος, οὗ μέρος μικρὸν τυχαίως εἶχεν ἐμφανισθῆ βορείως τῆς λεωφόρου Ὄλγας, ὅτε οἱ ἐργάται τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς τὴν ἐκεῖ μετρίαν ἀνωφέρειαν διεσχημάτιζον πρὸς ὑποδοχὴν φυτείας. Τὸ οὕτως ἐμφανισθὲν ἦτο ψηφιδόστρωτον ἔδαφος, προφανῶς τέχνης τῶν Ῥωμ. χρόνων, ἡ δ' ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ ἔκρινεν, ὅτι, ἂν διὰ περαιτέρας ἀνασκαφῆς ἀπεδεικνύετο τὸ οἰκοδόμημα ἄξιον λόγου, ὤφειλε νὰ τὸ διατηρήσῃ, καθὼς περίπου διετήρησε καὶ τὸ νοτίως τῆς αὐτῆς λεωφόρου πρὸ ἔτους ἐμφανισθὲν βαλανεῖον.

Ἡ Ἀρχ. Ἑταιρία ἀνεδέχθη τὴν διὰ σκαφῆς τακτικῆς ἐξέτασιν τοῦ τόπου, καὶ ἤδη,ἱκανῶς προβάντος τοῦ ἔργου, ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς μεγάλου οἰκοδομήματος, βαλανείου ἴσως καὶ τούτου, ἢ κἂν οἴκου ἰδιωτικοῦ, ἔχοντος καὶ λουτρικὰ χωρίσματα. Δὲν εἶναι δὲ ἔτι καιρὸς νὰ εἴπωμέν τι περὶ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ σχήματος τοῦ οἰκοδομήματος· ἀρκούμεθα μόνον πρὸς τὸ παρὸν νὰ δηλώσωμεν, ὅτι παρουσιάζει τινὰ πρωτοφανῆ καὶ ὅτι ἐγένοντο ἐν αὐτῷ ἤδη ἐν παλαιοῖς χρόνοις μετασκευαί, ὅπερ δηλοῦται ἔκ τινος μεγάλης μαρμαρίνης πλακός, ἣν ἔθεσάν ποτε οἱ μετασκευασταὶ πάνυ ἀρρύθμως ὡς κατώφλιον ἐπὶ τῆς εἰσόδου ἑνὸς τῶν χωρισμάτων, καὶ οὐ μόνον διέφθειραν οὕτω τὴν ἐκεῖ κυκλικὴν τῆς οἰκοδομῆς γραμμήν, ἀλλὰ καὶ τὴν πλάκα αὐτήν, ἔχουσαν ἐπὶ τῆς τοῦ πάχους ἐπιφανείας δίστιχον ἐπιγραφήν, ἀνάστροφα ἔθεσαν, ὥστε νῦν τὰ γράμματά της οὕτως ἐμφανίζονται·

ΗΤΣΑΒΕΣ
ΑΙΔΙΤΑΜ

Πιθανώτατα ἡ πλὰξ αὕτη, ἔχουσα ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ὄνομα τοῦτο (κατ' ὀνομαστικὴν ἢ δοτικήν, ἄνευ προσγεγραμμένου ἰῶτα) *Ματιδία σεβαστή*, ὅπερ ἦτο τῆς ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, καὶ Λατινιστὶ ἔν τε ἐπιγραφαῖς καὶ ἐπὶ νομισμάτων γράφεται Matidia Augusta, θὰ ἐλήφθη ἄλλοθέν ποθεν καὶ ἐτέθη ἐδῶ πολὺν χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τραϊανοῦ, ἴσως καὶ μετὰ τὸν τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τῶν δύο Ἀντωνίνων· διότι ἡ Ματιδία ἦτο ἐπίσημον πρόσωπον τοῦ Καισαρικοῦ οἴκου, οὖσα καὶ ἀδελφὴ τῆς Σαβίνης, γυναικὸς τοῦ Ἀδριανοῦ. (Ἴδε Σπαρτιανὸν ἐν βίῳ Ἀδριανοῦ κεφ. 5, καὶ τὰς ἐν C. I. Gr. ἀρ. 2577-8 ἐπιγραφὰς τὰς ἐκ τῆς Λύττου, πόλεως τῆς Κρήτης).

Εὑρέθη δέ, ἁπλῶς κατακείμενον εἰς τὰ χώματα, καὶ μικρὸν κυλινδρικὸν βωμίδιον (ὕψ. 0,16, κάτω διαμέτρου 0,10) ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θυμιατήριον, καθ' ὅσον ἔχει ἐπάνω ὀλίγην κοιλότητα πρὸς ὑποδοχὴν λιβανωτοῦ. Ἐπὶ τῆς περιφεροῦς αὐτοῦ ἐπιφανείας ἀναγινώσκονται τὰ

ΑΠΟΛΛΩΝΙ	Ἀπόλλωνι
ΓΕΦΥΡΑΙΩ	γεφυραίῳ
ΚΛCΘΗCΕΥC	Κλ(αύδιο)ς Θησεὺς
ΨΑΦΙΑΔΗC	Ψαφιάδης.

Δύο τινὰ νέα ὁ λίθος προσφέρει, τὸ ἐπίθετον τοῦ Γεφυραίου ὅπερ μέχρι τοῦδε δὲν ἐγινώσκετο ὅτι εἶχε καὶ ὁ Ἀπόλλων (καθὼς ἄλλοι θεοί, ἡ Δηὼ εἴτε Δημήτηρ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ), καὶ τὴν τοῦ δημοτικοῦ ὀνόματος τῶν Ψαφιαδῶν γραφὴν διὰ τοῦ ἄλφα ἐν τῇ παραληγούσῃ, ἐνῷ ἕως τώρα ἐκ βιβλίων (καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς κεκολοβωμένης, τῆς ἐν **Φιλίστορι**, τόμ. 4, τεύχ. 3, ἀρ. 2) μόνον τὸ *Ψαφίδαι* ἐπιστεύετο. (Περὶ τῶν Γεφυραίων, γένους ἐν Ἀττικῇ, καὶ περὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὴν λατρείαν θεοτήτων τινῶν καὶ πως καὶ πρὸς τοὺς Δελφούς, ἔπιθι Toepffer, Att. Genealogie σ. 293 κ.ἑ.). Οἱ χρόνοι δὲ τῆς νῦν φανείσης ἐπιγραφῆς θὰ εἶναι ἴσως τὰ μέσα τοῦ πρώτου μετὰ Χρ. αἰῶνος.

Εὑρέθησαν δὲ σποράδην ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ καὶ πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ καὶ γλυπτὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων σώματα καὶ κεφαλαί, καὶ κοσμήματα δὲ οὐκ ὀλίγα περιεργότατα, περὶ ὧν ἄλλοτε.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 4 Ἰουλίου 1889.

Στεφανος Α. Κουμανουδης

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

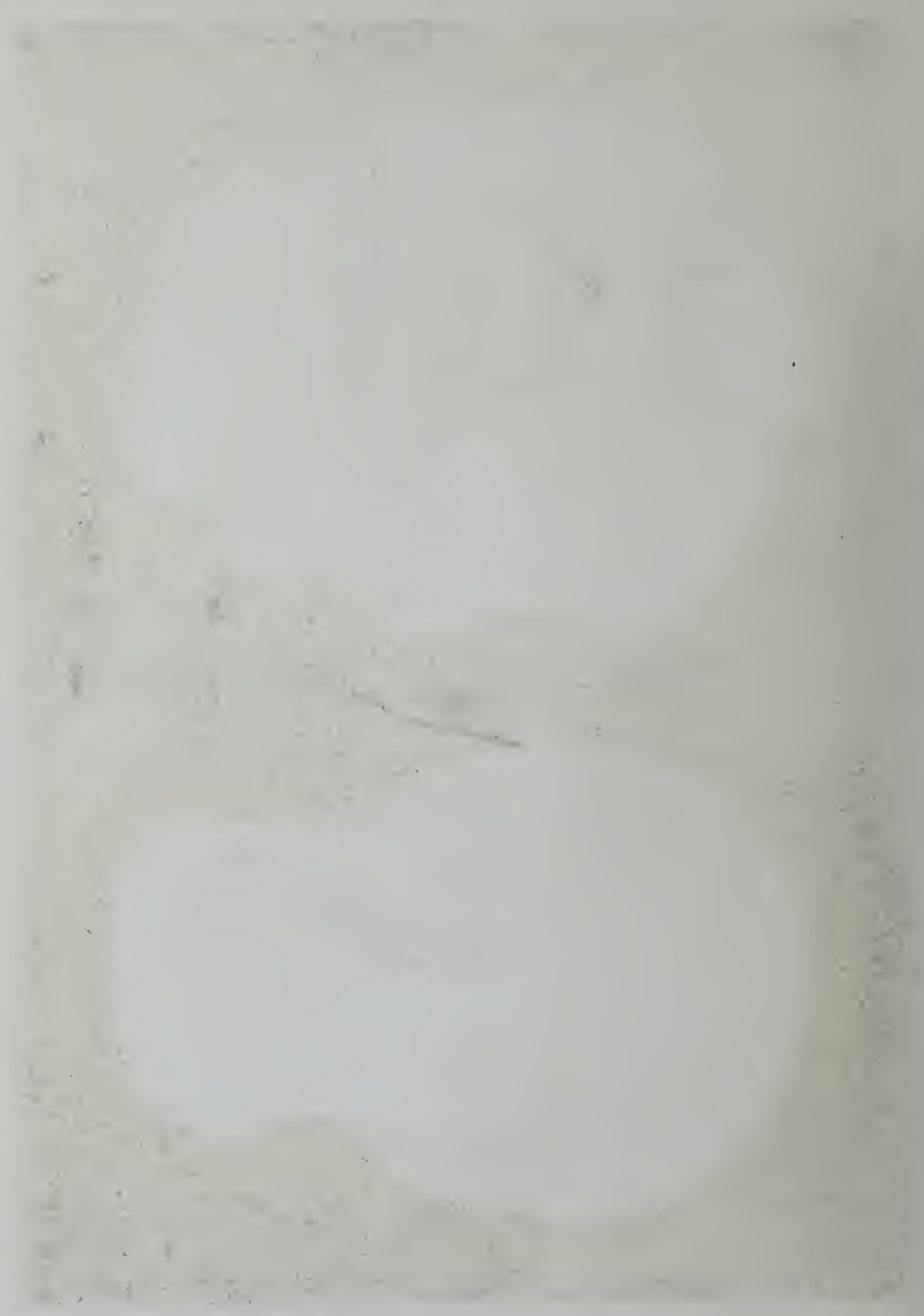
Ἐν τῷ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν δημοσιευθέντι τεύχει τοῦ Bull. de Corr. Hell. 1889 σ. 433 ἑξ. δημοσιεύεται ὁλόκληρος ἡ ἐν σελ.113 κ.ἑξ. ἐπιγραφὴ μετὰ συμπληρώσεων καὶ σημειώσεων ὑπὸ τοῦ κ. Foucart. Μέρος δ' αὐτῆς (στ. 22 - 46) εἶχεν ἤδη ἐκδόσει ὁ γάλλος λόγιος ἔν τινι πολιτικῇ ἐφημερίδι τῶν Ἀθηνῶν τὴν 19/31 μαΐου, ἤτοι τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἡμέραν, καθ' ἣν τυπωθὲν καὶ τὸ φύλλον τοῦ τεύχους τούτου, τὸ περιέχον τὰς συμπληρώσεις τοῦ κ. Τσούντα, ἀπεστάλη εἴς τινας τῶν περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀσχολουμένων ἐνταῦθα τε καὶ ἀλλαχοῦ.

(Ἐξεδόθη τῇ 20ῇ Ἰουλίου 1889.)

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων

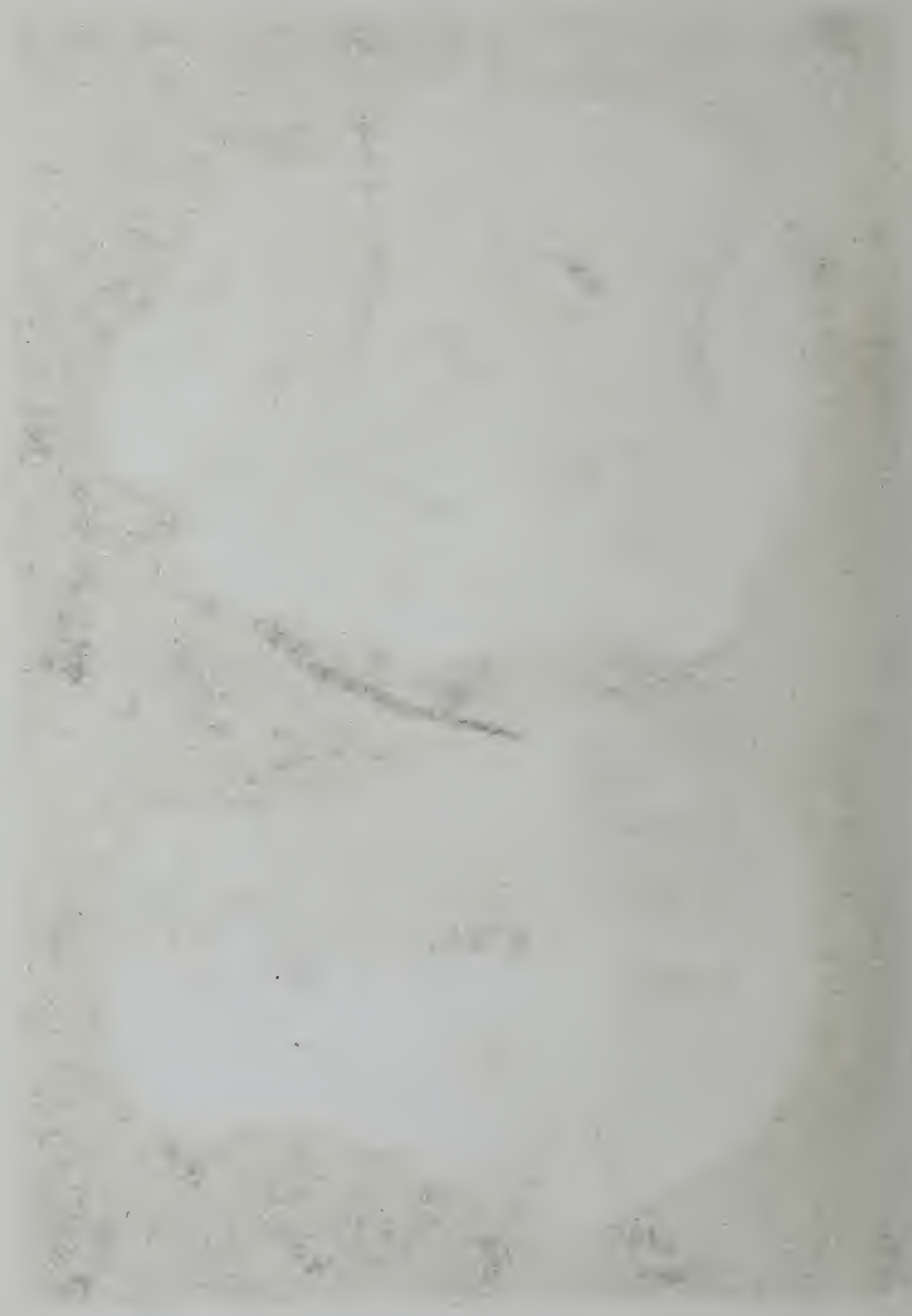
ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδῶν

ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων

ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Λιθ. Κ. Γρούνδμαν Ἀθῆναι.

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ

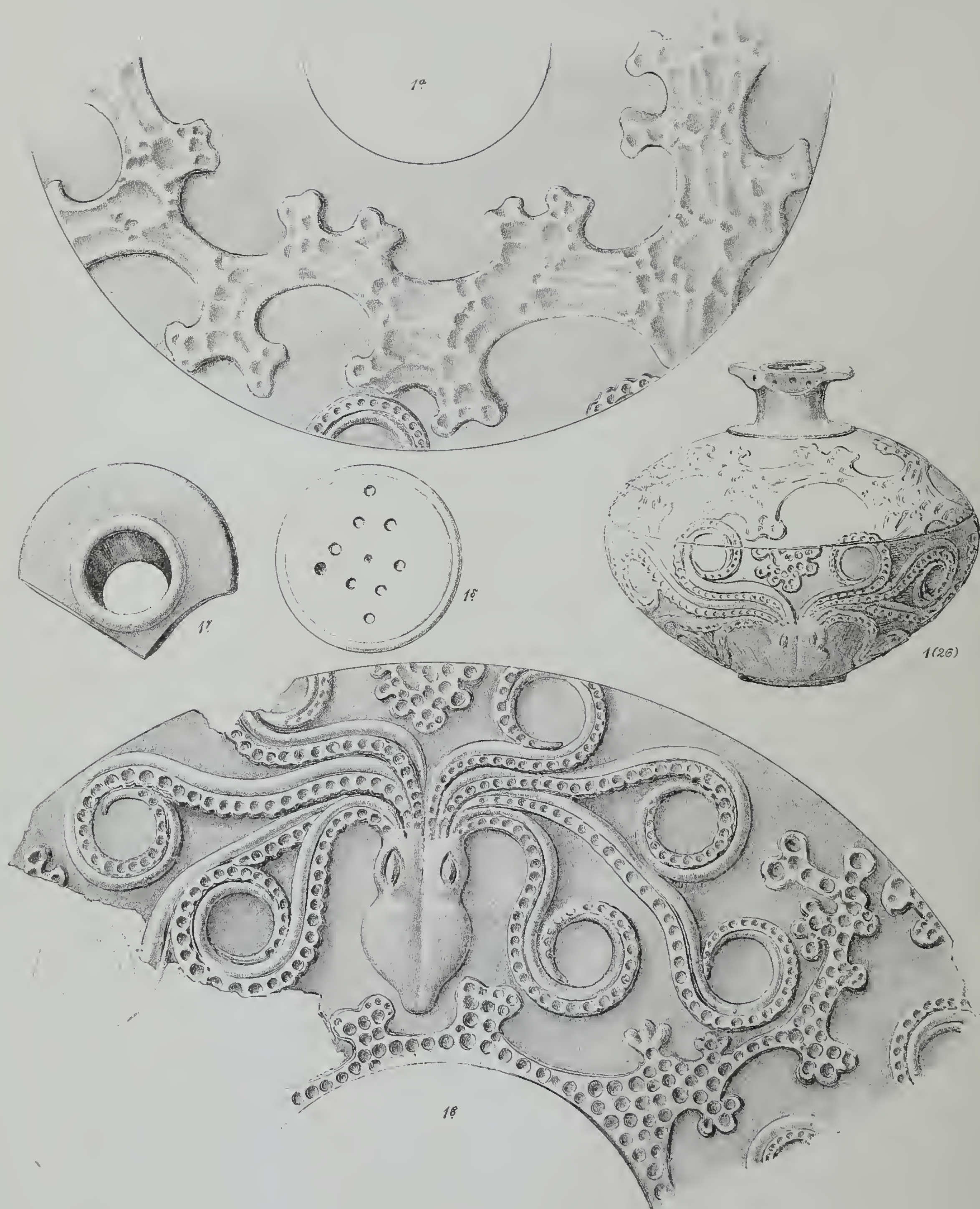

Ξ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ.

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωμαΐδων

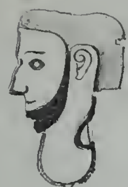
ΑΓΑΛΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

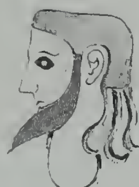

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕ

2 (24)

2β

2α

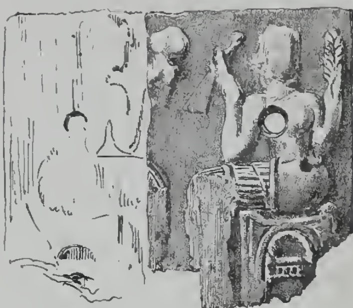

3.

3α

3β

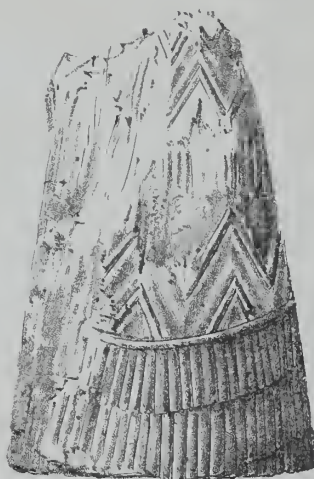
ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

1 (49)

3 (2)

4 (29)

2 (42)

5 (27)

6 (27)

7 (27)

8 (27)

9 (2)

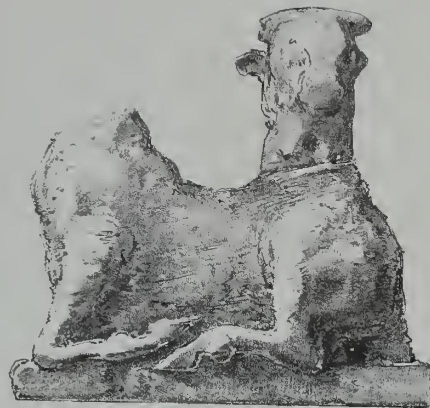

10 (27)

11 (27)

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕ

12 (27)

13 (27)

13ᵃ

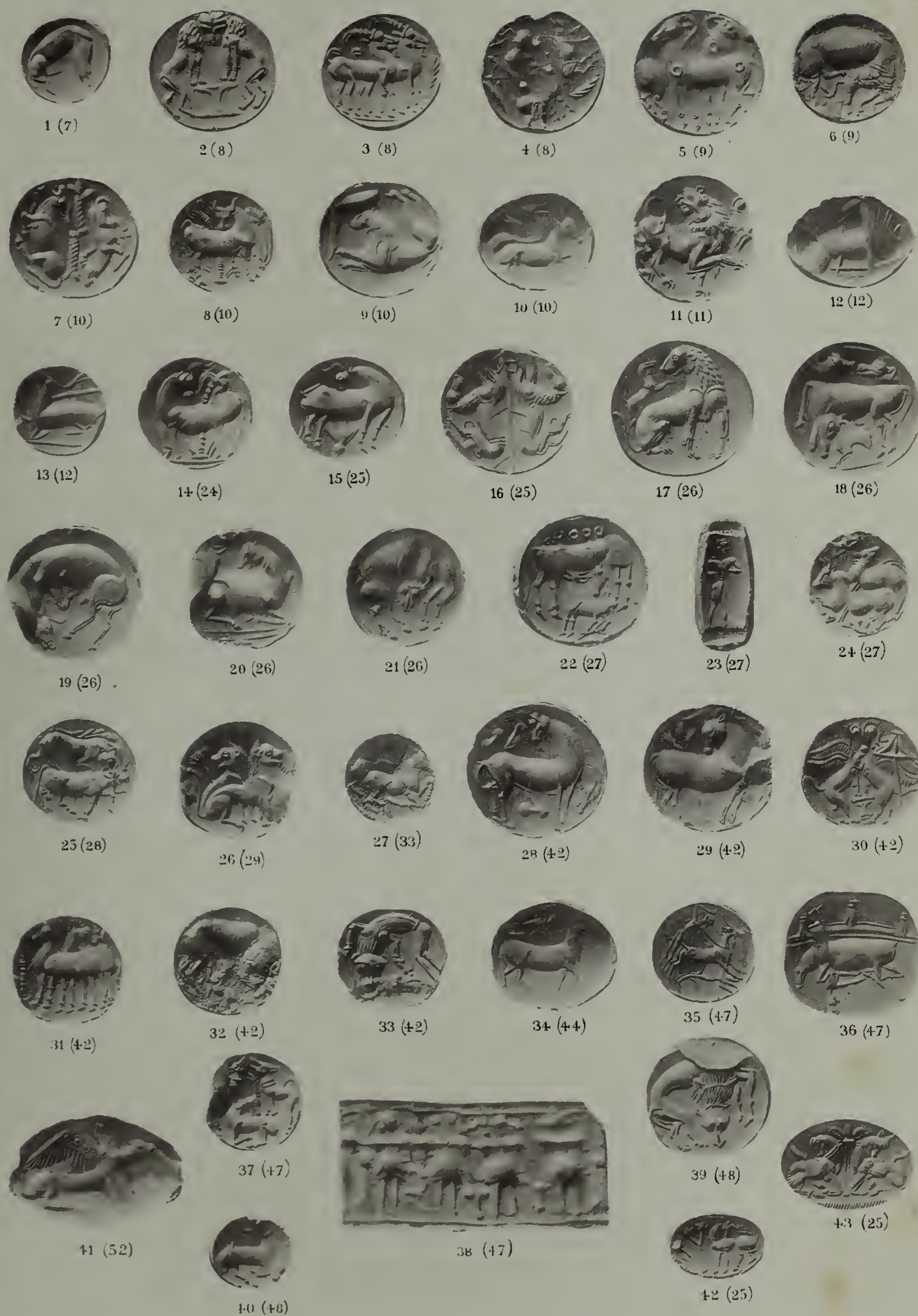
14 (27)

ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕ

17(9)
18(26)
20
19(2)
21(5)
24(2)
19a
22(33)
23(26)
28a
25(52)
27(47)
28(47)
26(47)
27a
27b
29(47)

ΛΙΘΟΙ ΕΓΓΕΓΛΥΜΜΕΝΟΙ ΕΚ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΑΤΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ